

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 10. juuni 2013

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine praktiliste õppeainete töövahendite ja -ohutuse kohta (nr 336)
2. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Tere päevast, austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 17. töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnisson!

Heili Tõnisson

Austatud proua juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kaks seaduseelnõu: esiteks, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu; teiseks, Eesti Vabariigi valitsuse ja Küprose Vabariigi valitsuse vahelise tulumaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ja selle juurde kuuluva protokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab nende seaduseelnõude menetlemisel Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud kaks eelnõu, juhatus otsustab nende menetlusse võtmise vastavalt Riigikogu kodus ja töökorra seadusele.

Nüüd teadete juurde. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: esiteks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 5. juunil algatatud sotsiaalmaksuseaduse § 7 muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – rahanduskomisjon; teiseks, Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 6. juunil algatatud koolieelse

lasteasutuse seaduse § 27 muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – kultuurikomisjon; kolmandaks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 6. juunil esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu, juhtivkomisjon – põhiseaduskomisjon.

Riigikogu juhatus on edastanud Euroopa Liidu asjade komisjonile Vabariigi Valitsuse s.a 6. ja 7. juunil esitatud järgmised eelnõud. Esiteks, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi eelnõu, millega muudetakse 25. juuli 1996. aasta direktiivi 96/53/EÜ, millega kehtestatakse ühenduses liikuvatele maanteesõidukitele siseriiklikus ja rahvusvahelises liikluses lubatud maksimaalmõõtmed ning rahvusvahelises liikluses lubatud täismass. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja direktiivi eelnõu kohta arvamust andma majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on 20. juuni kell 16. Teiseks, Euroopa Liidu Nõukogu otsuse eelnõu, millega kehtestatakse seisukoht, mis tuleb võtta HELCOM-is ja IMO-s Läänemere nimetamise kohta lämmastikoksiidide heite kontrollimise alaks. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja otsuse eelnõu kohta arvamust andma majanduskomisjoni ja keskkonnakomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on 13. juuni kell 16. Kolmandaks, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi eelnõu, millega muudetakse nõukogu direktiive 78/660/EMÜ ja 83/349/EMÜ seoses mittefinantsteabe ja mitmekesisust käsitleva teabe avalikustamisega suurte äriühingute ja kontsernide poolt. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja direktiivi eelnõu kohta arvamust andma majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on 13. juuni kell 16.

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise siseminister Ken-Marti Vaherile.

Nüüd, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks on registreerunud 82 Riigikogu liiget, puudub 19.

Asume selle nädala päevakorra kinnitamise juurde.

Head kolleegid, panen hääletusele Riigikogu täiskogu V istungjärgu 17. töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 77 Riigikogu liiget, vastu või erapooletu ei olnud keegi. Selle nädala päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine praktiliste õppeainete töövahendite ja -ohutuse kohta (nr 336)

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, assume tänase päevakorra juurde. Täna on meil üks arupärimine. See on Riigikogu liikmete Mailis Repsi, Aadu Musta, Viktor Vassiljevi, Kadri Simsoni, Aivar Riisalu, Valeri Korbi, Lauri Laasi, Peeter Võsa ja Ester Tuiksoo 13. mail esitatud arupärimine praktiliste õppeainete töövahendite ja -ohutuse kohta (nr 336) haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. Ma palun arupärimise tutvustamiseks kõnepulti Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea eesistuja! Head kolleegid! Meie arupärimine puudutab valdkonda "mida külvad, seda lõikad" ehk räägib praktiliste õppeainete töövahenditest ja nende ainete ohutusest. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus näeb kohustuslike ainetena ette tööõpetuse, käsitöö, kodunduse ja tehnoloogiaõpetuse. Vabariigi Valitsuse määruse kohaselt peab õpilane põhikooli lõpuks tehnoloogiaainete valdkonnas oskama kasutada erinevaid materjale ning töövahendeid. Eesti Tööõpetajate Selts on nentunud, et esmaste töövahendite valik koolides on kitsas ega toeta riikliku õppekava täitmist. Vabariigi Valitsuse määrusest tulenevalt peab kool võimaldama tööõpetuse õppeks esmased individuaalsed töö-, lõikamis-, mõõtmis- ja märkimisvahendid, ning seda loetelu võiks jätkata. Esmasteks töövahenditeks peetakse üldiselt elementaarseid tööriistu, nagu kruvikeeraja, haamer, viil jms. Esmase töövahendina ei käsitata näiteks akutrelli.

Esmaste töövahendite valik sõltub paljuski koolijuhist ning tihtipeale lahendatakse koolide majandusprobleeme töö- ja tehnoloogiaõpe-

tuse arvel, mis on väga kahetsusväärne. Sellisel juhul ei suuda õpetajad tööõpetust tänapäeva nõuetele vastavalt anda ning selle aine õpetamine ei ole enam motiveeriv. Täiendavate tehnoloogiliste vahendite hankimine on raskendatud kui mitte võimatu. Seni on läbi viidud üks riigihange, mille korras varustati kõik Eesti koolid elektriliste käsitöövahenditega. Praeguseks on need amortiseerunud ja vajaksid väljavahetamist.

Lisaks on töö- ja tehnoloogiaõpetuse seisukohalt endiselt suur probleem töökodade puudulik ventilatsioon, mis mõjutab otseselt nii õpilaste kui ka õpetajate tervist. Õpetajate tervis on seejuures kõige enam ohus, sest nemad viibivad töökodades päevast päeva. Iseenesest mõistetav oleks, et kui riiklikus õppekavas on selliste ainete õpetamine ette nähtud, siis vastavad selleks ette nähtud ruumid konkreetsetele standarditele. Eestis neid paraku välja tõetatud ei ole.

Teatavasti kujunevad noore inimese tööharjumused välja just põhikoolieas ja võib-olla natukene vähemal määral gümnaasiumieas. Selle tõttu on teema sotsiaalses mõttes ülimalt tähtis. Kuidas saaksid Eestis tekkida töömehed, kes viivad meie majandust edasi, kui me koolis teeme õpilastele selgeks, et mingi lihtsa, aga tähtsa ja armsa töö tegemine justkui peab käimagi keskmisest kehvemate vahenditega ja keskmisest raskemates tingimustes? Selle tõttu on meil ministrile kolm küsimust, millele me loodame saada ammendavaid ja põhjendatud vastuseid. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnetooli haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Austatud eesistuja! Head küsijad! Ettekandja ilmselt eksis. Minuni jõudnud paberi peal on neli küsimust, aga hea rahvasaadik tahtis ainult kolme vastust saada. Mul on ka neljas vastus kaasas ja ma hea meelega kannan sellegi ette.

Aga nüüd sisulise poole juurde. Esimene küsimus: "Millal on plaanis kehtestada esmaste tööriistade nimekiri tööõpetuse ainele ning selle riiklik rahastamine, mis tagaks igale koolile võrdsed võimalused õppekava täitmisel?" Üldise märkusena: põhikooli- ja gümnaasiumiseadus sätestab üsna ühemõtteliselt, missugu-

sed on koolipidaja kohustused koolihariduse tagamisel ja koolide rahastamisel ning missugused on riigi kohustused. Tööriistade muretsemine on koolipidaja ülesanne, kui vaja, võib selleks kasutada riigi toetust.

Nüüd täpsemalt tööõpetusest. Küsimus puudutab õppeainet "tööõpetus", mida riikliku õppekava kohaselt õpetatakse 1.–3. klassis. Selle aine õpetamisele on seatud kaheksa eesmärki. Olulisemad neist on pakkuda esimese kooliastme õpilastele rõõmu ja rahuldust tegetemisest, suunata neid vaatlema, tundma ja hindama esemelist keskkonda, töötama ohutult üksi ja koos teistega. Selles vanuses õpilane peab teadma, kuidas hoida puhtust kodus ja koolis ning täita hügieeninõudeid, olema teadlik tervisliku toitumise vajadusest ning hoolima oma kodukoha ja Eesti kultuuri traditsioonidest. Niisugune esmane sissejuhatus töövaldkonda võimaldab selles kooliastmes arendada välja harjumused, millele edaspidi, teises ja kolmandas kooliastmes ehitada üles konkreetsemaid tehnoloogilisi oskusi. Aga eelkõige selles kooliastmes eeldavad need eesmärgid õpetajalt professionaalset loomingulisust aine õpetamisel eakohaste vahenditega, et laps õpiks mõtlema välja loovaid lahendusi ja neid lihtsalt teostama. Loovad lahendused ei eelda selles vanuses spetsiaalsete tööriistade kasutamise oskust. Õpilane õpib tundma ning kasutama mitmesuguseid materjale ja töövahendeid ning lihtsamaid töötlemisviise. Rõhutan, et tegu on lihtsamate vahenditega: ainekava kohaselt on need paber, kartong, papp, tekstiil, nahk, plast, vahtmaterjal, puit, traat, plekk jm sellised materjalid, mida saab edukalt taaskasutada, seda ka näiteks kunstiõpetuses. Nende lihtsate töövahendite hankimise kohustus on riikliku ainekava punkti 2.1.4 kohaselt koolil ja seeläbi koolipidajal ehk siis valdavalt kohalikul omavalitsusel.

Kui nüüd Haridus- ja Teadusministeerium kehtestaks tööõpetuse aine andmiseks kindla tööriistade ja muude töövahendite nimekirja, siis see piiraks kõvasti õpetaja loominguvabadust. Niisuguste esmaste oskuste omandamine on võimalik peaaegu kõikide käepäraste vahendite abil, alates liivast ja puukoorest ning lõpetades väga paljude muude materjalidega. Nii et riiklike standardite ühtsetesse raamidesse surumine ei ole otstarbekas. Tuleb tunnista, et Haridus- ja Teadusministeerium on tõe-

poolest korraldanud riigihankeid, kuid need lõpetati selsamal lihtsal põhjusel, et koolide vajadused on äärmiselt erinevad ning standardiseeritud lahendeid ei peeta mõistlikuks ega otstarbekaks.

Teine küsimus: "Kas Haridus- ja Teadusministeerium toetab põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse muudatusettepanekut, mille eesmärgiks on õppekirjanduse alla määratleda ka praktiliste õppeainete õppevahendid?" Mis puutub tehnoloogiavaldkonna ainete õppevahenditesse laiemalt, sh käsitöö ja kodunduse ning tehnoloogiaõpetuse andmisse teises ja kolmandas kooliastmes, siis esmaste tööriistade nimekirja pole kavas ega mõtet kehtestada. Kohustus koolile vajalik eelarveraha tagada on koolipidajal, näiteks kohalikul omavalitsusel. Riik toetab omavalitsust põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses kirjas olevate kulude katmisel, nagu sätestab põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 82 lõige 3. Rõhutan veel kord, et praegu menetletav põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõu selles osas muudatusi ette ei näe. Seega on riigi toetus ette nähtud põhikoolis vajalike õpikute, tööraamatute, töövihikute ja töölehtede soetamisel. Need on ülesanded, mis on seadusega riigile pandud.

Vahemärkusena tunnistan, et õpikute sisu kohta on olnud tõsiseid etteheiteid nii koolidel, õpilastel kui ka kirjastustel. Praegu on riigil määratlemata, mis mahus peaks ta toetama õpikute, tööraamatute, töövihikute ja töölehtede hankimist. On pandud ette täiendada PGS-i sättega, et Haridus- ja Teadusministeeriumile jääks kohustus õppekirjandust teatud osas piiritleda. Aga kui siit edasi minna, siis kõikide õppevahendite standardiseerimine on meie hinnangul ülemäärane. Tõsi, kui need vahendid on soetatud, siis lubab seadus omavalitsusel anda riigi toetust oma koolidele muude õppevahendite soetamiseks. Lõppkokkuvõttes õppekirjanduse hulka praktiliste õppeainete õppevahendite arvamist Haridus- ja Teadusministeerium ei toeta, niisuguse nimekirja koostamine poleks meie arvates otstarbekas.

Kolmas küsimus: "Koolidel ei jätku pearahast, et osta tööõpetuses vajaminevaid töövahendeid. Millal on plaanis korraldada riiklik hange uute tööõpetuses vajaminevate õppeva-

hendite soetamiseks?" Riigihanget uute tööõpetuses vajaminevate õppevahendite soetamiseks kavas korraldada ei ole. Riigi ja koolipidaja kohustused kooli rahastamiseks, sh õppevahendite soetamiseks on sätestatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §-s 82. Selle kohaselt eraldab riik õpilase kohta õppekirjanduse soetamiseks fikseeritud summa, mis iga aasta üle vaadatakse. Mis puutub sellesse, kuidas kool peaks korraldama teiste õppeprotsessis vajalike vahendite hankimist, siis see on koolipidaja otsustada. Veel kord, ma kahtlen väga sügavalt niisuguste üleriigiliste kruvikeerajahangete korraldamise arukuses. Sellise hanke puhul üsna tõenäoliselt need koolid, kellel kruvikeerajad juba on, ei oska uute kruvikeerajatega midagi muud peale hakata kui jätta need kuhugi vedelema, nii et need lõpuks oma teed kaovad. Need koolid, kes arvavad, et kruvikeerajate asemel oleks haamreid vaja, oleks aga õnnetud selle pärast, et nende vajadusest ei lähtuta. Nii et säärasel tasemel standardiseerimist me õigeks ei pea. Tuleks lähtuda kooli ja veelgi enam, isegi konkreetse õpetaja eelistustest ja kooli õppeprotsessist. Hea tööõpetuse õpetaja küsib laste käest, mida nad tahaksid teha. Seda ma ei usu, et riigi tasemel standardite kehtestamine selle õppe kvaliteeti ja tööharjumuste kujundamist parandaks.

Mis puutub sellesse, kas koolipidajatel raha jätkub, siis nende ülesannete täitmine on koolipidajate seadusjärgne kohustus. Tõsi, me kuuleme siit ja sealt, et koolid ei tule oma ülesannetega toime. Lähemal analüüsil tuleb siiski tõdeda, et on koole, kes tulevad nendele eraldatud vahenditega väga hästi toime ja kelle puhul pole alust väita, nagu head küsijad on väitnud, et esmaste töövahendite valik sõltub paljuski koolijuhist ning tihtipeale lahendatakse koolide majandusprobleeme töö- ja tehnoloogiaõpetuse arvel, ja on olemas koole, kus sellega mitte kunagi hakkama ei saada. Olen seda meelt, et siis on tegu eelkõige koolipidaja nõrga järelevalvega.

Aga kuna see on paljude koolide puhul tõsiseks probleemiks muutunud, siis on põhikooli- ja gümnaasiumiseadus näinud riigile ette suurema järelevalvekohustuse, aga pannud samas ka suurema vastutuse koolijuhile. Me ei tohi olla silmitsi olukorraga, kus seadusjärgsed kohustused jäetakse täitmata või täidetakse neid valikuliselt, eelistades ühte või teist ainet või

õpetajat. Nii et see on koolipidaja kohustus ja võiks selleks ka jääda. Samas oleme veendunud, et need õppevahendid peaksid lastele olema kättesaadavad ja oleks vale nõuda vanematelt nende suures mahus kooli toomist. Lähtume seisukohast, et see on koolipidaja ülesanne, ning loodame, et koolipidaja ja koolidirektor sellele ka väärilist tähelepanu pühendavad.

Neljas küsimus: "Millal on plaanis välja töötada nõuded töö- ja tehnoloogiaõpetuse õpperuumidele ja töökeskkonnale?" Ka selles osas on küsijad ilmselt halvasti informeeritud. Nad nimelt viitavad, et Eestis niisuguseid standardeid välja töötatud ei ole. Haridus- ja Teadusministeerium andis juunis 2012 kooskõlastuse Sotsiaalministeeriumi väljatöötatud Vabariigi Valitsuse määruse "Tervisekaitsenõuded koolidele" eelnõule, mis võeti määrusena vastu 30. mail 2013. See sätestab ka nõuded töö- ja tehnoloogiaõpetuse õpperuumide ning töökeskkonna kohta. Niisugused vastused minu poolt. Aitäh kuulamast!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea minister! Kõige selgem tõde on see, mida sa tänu isiklikele kogemustele oled tunnetanud. Mina sain kooli tööõpetuse tundides selgelt aru, et minust ei saa kunagi ei metallitöömeest ega mööblitööliserit. Seetõttu ma arvan, et tööõpetus mängib inimese saatuse kujundamisel tähtsat rolli – igapäev tekib võimalus käelist tegevust proovides aru saada, milleks ta elus võimeline on. Siit minu küsimus: kuidas suhtute teie ministrina ja kuidas suhtub Haridus- ja Teadusministeerium üldiselt tööõpetusse? Kas suhtute sellesse kui inimest elukutse valikul aitavasse ainesse?

Jaak Aaviksoo

Ma vastan natuke laiemalt. Olen koos Haridus- ja Teadusministeeriumi eri osakondade ametnikega seda meelt, et meie kool võiks olla praktilisem. Praktilisem veidi laiemas mõttes kui ainult tööõpetus. Ma pean väga praktiliseks ja miks mitte ka tööõpetuslikuks näiteks õuesõpet või avastusõpet, kus osalt käelise ja osalt mõtestatud vaimse tegevuse abil ei omandata mitte ainult teoreetilisi teadmisi, vaid ha-

katakse mõistma nende sidet praktilise või materiaalse maailmaga. Kindlasti annab siin üsna palju ära teha. Eesti koolides on selles suunas ka väga palju tehtud. Tõsi, kõikide koolide igapäevasesse praktikasse ei ole see jõudnud.

Nii et kindlasti väärrib tööõpetus või siis laiemalt tehnoloogiavaldkond suuremat tähelepanu. Aga jällegi, need muutused ei sünni kaugeleki mitte eelkõige sellisel moel, et tark Riigikogu tuleb kokku ja annab välja ukaasi ehk siis dokumendi, millega antakse korraldus organiseerida mingi asi märksa paremini. See on ka kindlasti vajalik, aga me vajame tegelikult muutust koolikultuuris ehk siis selles praktilises tegevuses, mis klassiruumides toimub. Tähtis on, kuidas see toimub, mil määral see on tegeliku eluga seotud. Selle muudatuse saavutamise on kõvasti keerulisem.

Ma võiksin isegi minna sammukese kaugeemale ja öelda, et kui meie õpetajakoolituses murrangut, mis tugineb laiapõhjalisele tunnetuslikule hariduslikule paradigmat, saavutada ei õnnestu, siis kipub koolielu praktiline korraldus olema niisugune, nagu ka mina olen oma kooliaja jooksul kogenud, et tähtsad asjad on ikka matemaatika, eesti keel ja võõrkeel, võib-olla ka ajalugu, kui näiteks klassijuhataja juhtub olema ajalooõpetaja, aga tööõpetus ja mõni teinegi praktilisema orientatsiooniga aine kipub jääma teisejärguliseks – puhtalt hoiakute, mitte seadusetähe tõttu. Nii et ma kutsun ka Riigikogu üles kaasa mõtlema selles suunas, mida me peaksime seaduse tasemel tegema, et seda paradigmat nihutada rohkem praktilisuse suunas. Mul on hea meel, sest mulle tundub, et me mõtleme selles küsimuses ühtemoodi, mingisugust poliitilist vastuolu ma siin ei näe.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Lugupeetud minister! Eesti Tööõpetajate Selts viis 2010. aastal läbi küsitluse "Tööõpetaja ja tööõpetuse võimalused Eesti koolis". Selgus, et 42%-l küsitluses osalenud koolidest puudus tööõpetuse ruumides üldventilatsioon ja 78%-l kohtventilatsioon. Kas oskate öelda, milline on olukord praegu? Paar aastat on edasi läinud ja võib-olla on midagi ette võetud?

Jaak Aaviksoo

Päris kindlasti on midagi ette võetud. Arvan seda eelkõige lähtudes sellest, et niisugune informatsioon ei saa koolipidajatele teadmata olla. Ei saa olla teadmata ka tõsiasi, et selle olukorra eest vastutavad esmajoones koolidirektor ja koolipidaja. Mis puutub riigikoolidesse, siis julgen arvata, et neis on asjade seis märksa parem. Samas olen veendunud, et ka kohalike omavalitsuste koolides on lood aastatega paranenud ja paranevad veelgi. Ja lõpetuseks, kui vaadata tulevikku, siis eelseisvaks finantsperioodiks kavandatud koolide investeeringute programm kindlasti aitab ka seda probleemi lahendada. Aga rõhutan veel kord, et esmane vastutus lasub õigustatult ikkagi vahetult töö korraldajal, kelleks koolis on direktor ja konkreetse kooli pidaja. Ärme võtame neilt seda vastutust ära, vaid toetame neid! Arvan, et tervisekaitsenõuete määruse vastuvõtmine Sotsiaalministeeriumi initsiatiivil on samm õiges suunas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Mu küsimus on seotud viimase lausega, mille te ütlesite arupärimisele vastates. Saan aru, et kooliruumid peavad olema lastele ohutud, aga uute koolide projekteerimise tase on väga erinev. Ma tean, et 2006. aastal andis Eesti Tehnoloogiakasvatuse Liit välja soovitusel, kuidas koole ehitada, ja tundub kummaline, et me kehtestasime need tingimused alles 2012. aasta lõpus. Kas varem ei olnud midagi paremat võtta või miks niisugune suur vahe, lausa viis või kuus aastat?

Jaak Aaviksoo

Kõigepealt pole alust väita, et üldse mingisuguseid tingimusi polnud kehtestatud ja õppetöö võis koolis toimuda kuidas tahes. See ei vasta päris kindlasti tõele. Millele ma rõhun? Sellele, et ühtlustatud tervisenõuded on alles hiljuti kehtestatud, ja ma usun, et need vastavad tänapäevastele arusaamadele kõnealusel keskkonnast. Tulen aga tagasi küsimuse alguse juurde. Ma arvan, et asjaosaliste inimeste ehk siis tehnoloogiaõpetajate ning käsitöö- või tööõpetuse õpetajate nõudmised töökeskkonnale on õigustatud. Enamgi veel, kui neid ei

oleks, kui töötervishoidu vajalikuks ei peetaks, siis tööandjad, kes selle olukorra eest peavad vastutama, ka ei tegutseks. Me ei saa kindlasti panna kõike Tööinspektsiooni ja muude riiklike organite õlule. Nii et selline koolipidajate ja direktsoonide tähelepanu juhtimine vajadusele töötingimusi parandada on igati asjakohane ning seda peab tegema sõltumata sellest, mida tehakse selles vallas Riigikogus või Haridus- ja Teadusministeeriumis. Lähtudes kehtestatud normatiividest – nagu juba öeldud, normatiivid on olemas –, tuleb töötervishoiu eest pidevalt seista. Ma usun, et sellele see konkreetne kiri ka viitas. Aga veel kord: ma olen veendunud, et olukord on paremaks muutunud ja muutub ka edaspidi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Lugupeetud minister! 6. juunil toimunud sotsiaalkomisjoni istungil, mis toimus seoses festivaliga, mis oli 7.-8. juunil ja mille nimi oli "Puude taga on inimene", tõid erivajadustega inimeste organisatsioonide juhid välja mure, et seoses erivajadustega lastele mõeldud koolide reformiga osa koole suletakse ja nende lapsed asuvad tavakoolidesse õppima. Kas ka teieni on jõudnud nende inimeste mure, et tavakoolis ei pruugi olla kõike seda, mida on vaja erivajadustega laste õpetamiseks? Kas see mure on jõudnud ka ministeeriumini? Ja kui on jõudnud, kas te jagate seda muret? Kas on riigilt mingi lahendus tulemas või on seegi kohalike omavalitsuste rida?

Jaak Aaviksoo

Hakkan peale sissejuhatusest sellele küsimusele. Selles peegeldus arusaam, et nüüd pannakse hariduslike erivajadustega lastele mõeldud erikoole kinni ja need lapsed peavad minema üldkorras üldhariduskoolidesse. See ei ole adekvaatne olukorra kirjeldus. Me teame, et Eestis on laste arv märksa kahanenud. Ja kui kahaneb üldine laste arv, siis kahaneb ka hariduslike erivajadustega laste arv. Nii et koomale tuleb tõmmata väga objektiivsetel põhjustel nii hariduslike erivajadustega laste koolides kui ka tavakoolides. Nende õpilaste osakaal, kes jätkuvalt õpivad hariduslike erivajadustega lastele ettenähtud koolides või ka klassides, ei

muutu. Ei ole kavas suunata suurt hulka hariduslike erivajadustega lapsi tavaklassidesse.

Puutun küsimuse niisuguse püstitusega vist juba kümnendat korda siin kokku. See info ei vasta tõele! Tõsi, Haridus- ja Teadusministeerium on koos parlamendiga toetanud kaasava hariduse põhimõtet ja vanematel on õigus panna oma lapsed õppima tavakooli ka siis, kui neil on hariduslikud erivajadused. Paljud vanemad teevad seda. See on mõistlik ning kindlasti peab hariduspoliitika ja -praktika seda toetama. Hariduslike erivajadustega laste jaoks on ka tavakoolides väga palju ära tehtud nii intellektuaalse kui ka korraldusliku, praktilise poole pealt. Aga kindlasti ei ole see valdkond, kus toimuksid mingisugused põhimõttelised muudatused, välja arvatud see kaasava hariduse põhimõte, mida me aina rohkem kasutame.

Mis puutub kohustustesse, siis need on seaduses kirjas. Ja nii, nagu seadus ette näeb, me peaksime ka oma hariduselu korraldama. Need kohustused, mis seadus paneb riigile või täpsemalt keskvalitsusele, tuleb kanda keskvalitsusel, ja need kohustused, mis seadus paneb teistele haridussektori partneritele, olgu siis koolipidajad või teatud tingimustel kohalik omavalitsus laiemalt, jäägu nende asutuste kanda. Ei ole mõistlik kohalikelt omavalitsustelt ja teistelt haridussektori partneritelt kogu aeg kohustusi ära võtta ning haridus tervikuna riigistada.

Aseesimees Laine Randjärv

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud haridus- ja teadusminister! Ametikoolide õpetajad kurdavad tihtipeale, et korteris kasvanud poisid tulevad kooli, ise aga ei oska haamritki käes hoida. Teatavasti ei ole ametikoolides õppimine meil väga populaarne. Teie vastustest on aru saada, et kogu see tööõpetuse valdkond on koolijuhiga otsustada. Miks ministeerium tööõpetuse õppeainest distantseeruda püüab? Kas te ei leia, et ministeerium peaks päris jõuliselt tegutsema ja nende aineite õpetamist kiirendatud korras toetama?

Jaak Aaviksoo

Ma ei kujuta hästi ette, kuidas kiirendatud korras neid aineid õppida saaks. Te viitasite, et paljud linnas kasvanud noored on praktilisest

töisest käelise tegevusest eemale jäänud. See on objektiivne probleem ja seda ei õnnestu täiel määral ka haridussüsteemil kompenseerida. Kas võiks tööõpetusse eriliselt suhtuda? Ma arvan, et asjad on pigem vastupidi: tehnoloogiaõpetusele on Haridus- ja Teadusministeerium isegi rohkem tähelepanu pööranud kui teistele ainetele. Selles mõttes ma teie etteheidet ei mõista, kui päris aus olla.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Hea minister! Kui ema ja isa ei oska lapsele õpetada, mis asi on ruutjuur, siis koolis seda õpetatakse. Aga kui vanemad ei oska õpetada, kuidas nael seina lüüakse – võib ju juhtuda niimoodi, et peres on emme ja vanaema ja issit ei ole –, kes siis õpetab, kuidas nael seina lüüakse? Siis kool peabki seda ilmselt õpetama. Needsamad ametikoolid, kellest eelmine küsija rääkis, kurdavad tõesti üha sagedamini, et neile tulevad õpilased, kes ei ole mingit tööõpetust saanud või vähemalt tundub, et ei ole. Kui me selles kodu süüdistada ei taha, siis milles on probleemi põhjus? Miks õpilased siiski ei saa põhikoolist praktilisi oskusi ja teadmisi?

Jaak Aaviksoo

Hea küsija! Eks erialainimestel ole alati suhteliselt kõrged nõudmised. Mina füüsika-professorina olin ka korduvalt sunnitud tõdema, et meie keskkoolilõpetajad ei tea füüsikast mitte midagi, nagu nad ei olekski üldse koolis käinud. Kiusatus esitada kõrgeid nõudmisi on igal erialaspetsialistil ja iseenesest ei ole see ju paha.

Üks teine tähelepanek veel, mis, ma arvan, on ka asjakohane. Mõtleme natuke! Lood on nii, et lapsevanemad on suutnud oma elu elada, lapsed suureks kasvatada ja elukutset õppimagi saata, aga nood ei oska kes haamrit, kes nõela käes hoida. Järsku tasuks mõelda selle peale, et võib-olla meie ühiskonna oskuste diaspaan on nihkunud. Need oskused, mida 50 aastat tagasi peeti elementaarseks, on tänapäeval teisejärgulise tähtsusega. Selle asemele on tulnud uued oskused, ka käelised oskused, mida jälle noorem põlvkond valdab ja mida tänapäeva tehnoloogilisele platvormile tuginev elukorraldus nõuab.

Nii et ma oleks hästi ettevaatlik sellise lähenemise suhtes, et me peaksime tehnoloogilisi oskusi edendama, ütleme siis, kirve ja labida abil. Niisama nagu me arvutuspulkade ja arvelauaga ei õpeta enam matemaatikat, niisama peab suur osa tehnoloogilistest kompetentsist põhinema mingil teisel lähenemisel. Nii et vaatame kõike ajaloo arengu seisukohalt. Ma julgen kinnitada, et probleem on olemas, aga vähemasti minu jaoks ja võib-olla ka objektiivselt pole selle tuum mitte kehvades õppevahendites, vaid ühiskonnas, sh ka koolis valitsevates hoiakutes. Nende hoiakute muutmine on raske, raskem kindlasti kui asjade ostmise, sest see ei sõltu rahast, vaid mõttelaadi muutmise kaskide inimeste peades.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, minister! Avame läbirääkimised. Palun arupärijate esindajana kõnetooli Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea juhataja! Hea minister ja head kolleegid! Tuleb möönda, et minister oli täna nii mõneski punktis täiesti aus ja objektiivne. Selle eest talle päris korralik kummardus. Eelkõige oli minu meelest märgilise tähendusega ministri seisukoht, et kool peab muutuma praktilisemaks. See on tõepoolest tähtis. Mina paneksin nüüd ministri väitele vastu elu praktilisema poole, mida ma maapiirkonnas elades järjest tunnetan. Põhikoolistki kipuvad välja kukkuma reeglina noored mehed. Ja kui sa üritad neid noori mehi kas või kohalikus majanduses rakendada, et nad kuritegelikule teele ei pööraks või et nad mingisugusegi sisulise tegevuse tööpäevadel leiaksid, siis küsimus, millega me tihti kokku puutume, on tõepoolest see, et nad ei oska mitte midagi muud kui lati otsast kinni hoida. Kui sa küsid ta käest, kas sa haamrit oled elus käes hoidnud, siis vastus on, et ei-ei, ma kukkusin kuuendas klassis põhikoolist välja ja ma ei tea, mis asi haamer on. Ma küsin, kas isa ei õpetanud, ja ta vastab, et isa mul ei olegi, ma ei ole teda mitte kunagi näinud.

Teeb kurvaks, et sellistes nõukogudeaegsetes rudimentides, paneelmajades, mis endistes kolhoosi- ja sovhoosikeskustes on, ei olegi ju praktiline majandamine ema kõrval nendele noortele meestele võimalik olnud. Nende ainus võimalus on olnud kool, ja kui nad koolist

sellist sisemist eneseleidmist kaasa ei saa ehk nad ei saa aru, et ma olen loodud seda, teist või kolmandat asja tegema, siis nad jäävadki sõna otseses mõttes nagu ringi ludima ja me oleme järjekordselt probleemide ees. 18–19-aastaseid tüdrukuid me niimoodi ludimas naljalt ei näe ja nendel poistel on pärast hiljem raske perekonda luua. Kaitsevärke nad nüüd küll uue seaduse järgi hakkavad kõlbama ja seal saab neid natukene, nagu öeldakse, elule tagasi tuua. Selle tõttu on alust väita, et tõepoolest praktiline kool ja hilisem kaitseväeteenistus võiks olla niisugustele noormeestele üks selline kogu ühiskonna pakutav abipakett, et nad õpiksid iseseisvas elus läbi lööma. Teinekord, näiteks karjakoplit ehitades on sellise lihtsa töö tegija, kui ta on tubli ja hakkaja, väga vajalik inimene. Igähele on ju ühiskonnas koht. Ma palun lisaiega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaiega, palun!

Aivar Riisalu

Selle tõttu ma väidangi, et algklassides, kus need poisid kindlasti koolikohustust täidavad, võiksid nad esmased töövõtted ära õppida, korralike riistadega ja suhteliselt motiveeritud heade õpetajate käe all. Söömine ja veel teatud tegevused, kui neid õigel ajal õpetada, on ju kõigile täiesti jõukohased.

Selle tõttu ma väidan ka seda, et täna arupärimise all olnud teema on tegelikult ülioluline. Praktiseeriva ettevõtjana julgen ma öelda ka seda, et meie ühiskonna suurimaks probleemiks lähiaegadel saab olema tublide tööinimeste puudus. Tubli tööinimese saad sa isegi oma ettevõttes kasvatada, kui ta ei taha minna kas või kutsekooli õppima, sellepärast et see nõuab temalt võib-olla liiga palju keskendumist ja otsest tulu kaasa ei too. Raha on noore inimese jaoks siiski võtmeküsimus, ta tahab endale üht-teist lubada. Kui sellisele inimesele on koolist kaasa antud arusaam, mida tähendab tööprotsess, ja küpsemas eas soovib ta mingit raha teenida, kui need kaks asja kokku panna, siis on nendest poistest praktilises ettevõtluses võimalik endale normaalne tööjõud kasvatada. Tähtis on lihtsalt see, et nad n-ö kriitilisel lapsepõlvehetkel ei arvaks, et Angry Birds ja mis iganes sellised asjad ongi elus põhilised ja

hoollitsev ema, kes ei sunni neid mitte midagi tegema – see ongi tegelik maailmapilt.

Siinkohal ma ei ole ministriga nõus, kui ta ütleb, et teatud tegevuste diapasoone võib mingis osas olla nihkunud. Kindlasti ei ole võimalik kõiki asju meie maises praktilises tegevuses masinatega ära teha. Kui sa ostad küttekontorist endale liiga jämedad kaminapuud, siis võiks sa kodus osata ilma sõrme maha raiumata need puud veel pooleks lüüa. Meeldib see meile või ei meeldi, aga sellised praktilised oskused jäävad meile igal juhul vajalikuks.

Hüpates tänasest teemast natuke kõrvale, julgen ma öelda veel seda – kuna härra ministri puhul on tegemist endise kaitseministriga, siis ta ilmselt hinges mind vägagi mõistab –, et ka kaitseväeteenistus on oluline osa sotsiaalpoliitikast. Selle sotsiaalpoliitika raames võetakse hoollitsevast perest liiga hoollisetud poisid ja varsti ka üsna paljud tüdrukud, kes sinna vabatahtlikult tahavad minna, ja pannakse nad iseseisvat elu õppima – nööpe ette õmblema, ise enda järel koristama, aru saama, mida tähendab korras voodi, aru saama, mida tähendab puhas riie, sest sõdur peab korrektne välja nägema. Seesama põhimõte, et riik peab selliste asjadega tegelema, kuigi see võib tunduda riigile vähe tüütu. Üks lause, mis täna natuke hinge kriipis, oligi viide, et las koolipidaja, see kohalik omavalitsus vastutab ja tegeleb. Aga kohalik omavalitsus on ka üks osa riigist.

Selle tõttu ma väidangi, et me peaksime suurt pilti vaadates aru saama, et kõik need tegevused, mida me teeme, muudavad meie inimesed kvaliteedilt paremaks, iseseisvamaks ja edasipüüdlikumaks. Ning sellest, millised meie inimesed on, sõltuvad riigi maksubaas ja üldine heaolu. Mingi asi võib tunduda tüütu, aga kaugemas perspektiivis on sel ehk väga suur tähtsus. Võib ju küsida, mida annab mulle puu vestmine kolmandas klassis. Minule andis see arusaamise, et minust ei saa mitte kunagi mööblitiserit. Õnneks ei öelnud õpetaja mulle siis, et minust saab kunagi Riigikogu liige, aga ma sain selgeks, et ma pean minema õppima ja tegema midagi muud, midagi sellist, millest ma aru saan.

Ma kinnitan, et vastuolusid me tänase arupärimise vastustes ei otsinud. Ja tuleb mõnda, et ministri seisukoht, et kool tuleb muuta praktilisemaks, on kindlasti seisukoht, mida Keskerakond kahel käel toetab, sest siis muutuks

meie elu väga palju paremaks ja meie tulevik oleks natukene kindlamatel jalgadel, kui ta praegu tundub olevat. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel läbirääkimissoove? Läbirääkimissoove rohkem ei ole, lõpetan arupärimise arutelu.

2. Vaba mikrofoni

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, pärast haamrilööki on võimalik registreeruda sõnavõtuks vabas mikrofonis. Ja palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Lugupeetud kolleegid ja kõik teised, kes te meid jälgite! Tuletan meelde, et sellel reedel on Eestis riiklik leinapäev, mil meenutatakse Stalini repressioonide ülekohut ja ohvreid. Kuid päev varem, 13. juunil, peetakse veel üht leinapäeva, seda küll mitte riiklikult. Meie riik ei ole selle leinapäeva tunnistamiseks ja tähistamiseks veel valmis, kuid ma loodan, et pärast 20. oktoobri kohalikke valimisi ja ülejäärgmisel aastal, aastal 2015 tulevaid Riigikogu valimisi koos uue valitsuse ametisse astumisega meie riigi küpsus saabub ning Eesti riik tunnustab oma võlga umbes 100 000 sundüürniku ja nende pereliikmete ees, tunnustab seda äärmist ülekohut, mis on oma kodust väljaaetud perekondadele tehtud.

Omandireform sai alguse 22 aastat tagasi, 1991. aasta 13. juunil siinsamas saalis. Omandireformi aluste seaduse ehk ORAS-e esimene variant oli tasakaalukas ja inimsõbralik seadus, mille eesmärk oli ära võetud vara kunagistele omanikele tagasi anda ning kohustas omavalitsusi andma majadest väljatõstetud ja väljaaetud üürnike perekondadele samaväärne elamis-pind samas elamupiirkonnas. Selle seaduse § 2 lõige 2 kõlas 1991. aastal väga lootustandvalt, sest see keelas seaduse rakendamisel tekitada uut ülekohut, ja nimelt sundüürnikele. Sellest viimasest ei tulnud aga midagi välja, sest inimlik ahnus Eestis kasvas suuremaks, kui õiglase seadus oleks seda lubanud. Ikka jäi mõni maja, küün või kuur endisel omanikul või tema esindajal kätte saamata.

Kui võimule tuli Mart Laari valitsus ja ametisse pandi reformiminister Liia Hänni, hakati

Isamaaliidu eestvõttel seadust ümber tegema, et viimasele kui lobudikule omanik leida, viimane kui lobudik omastada. Tagastama hakati kõike, isegi võlgadega kaetud kinnistuid. Unustati hüpoteegid ja majade ehitamiseks võetud, kuid tasumata jäänud laenud.

Omanikeringi laiendamise eesmärgil on seadust ümber tehtud umbes 40 korda ja ikka selleks, et saaks rohkem tagastada. Rahvuslik-radikaalsed poliitilised jõud alustasid tol ajal õigusliku järjepidevuse taastamist, võtmata arvesse teadlaste ja poliitiliselt tasakaalukate jõudude põhjendatud vastuväiteid ja otseseid hoiatusi. Hüljates sotsiaalse ja majandusliku solidaarsuse tee, päästeti valla ohjeldamatu omakasu taotluse vabadus. Plats puhtaks! Riik on halb peremees! Meie aitame ainult neid, kes suudavad ennast ise aidata! Just sellised loosungid ilmestasiid Mart Laari ja Liia Hänni ametisoleku aega.

Läks lahti vara hullumeelne ümberjagamine poliitiliste otsuste alusel. Omanike majades elanud sundüürnikud kaotasid oma seaduslikult saadud kodud, ilma et neile oleks seda kaotust kompenseeritud, nagu tehti seda Poolas, Saksamaal, Lätis jm. Ülejäänud elanikud, kes elasid Vene ajal üürikorterites näiteks Mustamäel, Lasnamäel või Annelinnas, said oma kodud erastada, sundüürnikele seda võimalust ei antud. Selle ülekohtu heastamist nõuavad nüüd üürnike liit, linnade liit, MTÜ Koduõigus ja teised, kes on selle reformiga seotud.

Nüüd on aeg hakata võlgu tagasi maksma. Üürnike liidu arvutuste kohaselt röövis riik sundüürnikelt umbes kümme miljardit Eesti krooni, sest need inimesed ei saanud oma eluasend erastada. Eesti Üürnike Liit ja teda toetavad Keskerakonna poliitikud lähevad 20. oktoobri valimistele ja 2015. aasta Riigikogu valimistele loosungiga "Maha Ansipi valitsus!". Üürnikud hääletavad nende poliitiliste jõudude poolt, kes on valmis sundüürnikele tehtud ülekohtu eest andestust paluma ja valmis alustama omandireformi tagajärgede heastamist. Kindlasti peab sellega kaasnema materiaalne hüvitis 20 aastat tagasi äravõetud kodu eest. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ja palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Kõige valusamad otsused, mis Eesti riigis ja siin saalis on kunagi tehtud, seonduvad tõesti just nimelt omandireformiga. Kuid Eestit on juba pikka aega valitsetud kombel, et kui oled valitsuspoliitika vastu, siis oled järelikult ka Eesti riigi vastu, seega oled riigivaenlane. Ja eks päeva- ja nädalalehed, telekanalid ja raadiojaamad järgi enamasti umbes sama põhimõtet nii uudistes kui arvamuskogudes. Ent veelgi enam näitab väljaannete hoiakut see, millised olulised teemad jäävad üleüldse kajastamata. Üks selliseid teemasid, mis peavoolu meedias ehk siis valitsusmeelses meedias on orbiidilt välja jäänud, on OECD ehk Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni viimase raporti kajastamine. Too raport on olnud Eesti suhtes vägagi kriitiline ja mitte ainult sel aastal, vaid ka varasematel kordadel. Õnneks on ajaleht Pealinn seda teemat avanud ja täitnud selle infolünga.

Raport toob välja, et oma suurte eluasemekuludega, väikese tööhõivega, madalate palkade ja pensionidega, kehva tervisega ning töö ja vaba aja suhte poolest jääme alla isegi Venemaale. Sissetulekute poolest oleme OECD riikidest viimaste hulgas. Raportis nenditakse, et kuigi õnn ei ole rahas, on raha ometigi väga tähtis vahend kõrgema elustandardi saavutamiseks, mida meil jääb paraku vajaka.

Eesti leibkonna keskmine kasutatav netosissetulek aastas on praegu 12 800 USA dollarit, OECD riikide keskmine on pea kaks korda suurem. Eraldi on välja toodud suur lõhe kõige rikkamate ja kõige vaesemate vahel. Ülemine grupp 20% elanikkonnast teenib viis korda rohkem kui alumine 20%. Eesti edestab keskmise sissetuleku poolest OECD riikide edetabelis vaid viimasele kohale jäänud Brasiiliat. Ja õnnelikud ei ole me ka – selles oleme tagantpoolt viiendad.

Eesti elanikud töötavad küll rohkem tunde, ent teenivad nende tundidega vähem raha kui vähemate tundidega töötajad teistes riikides. Ja me jääme ka järjest vaesemaks. Sellises tempos ei jõua me mitte kunagi rikaste riikide hulka – me rabame küll tööd teha, kuid jääme aina vaesemaks. See tähendab, et me oleme pidevas vaesuslõksus ja jäämegi orjatööd tegema – see tuuakse raportis välja. On ka niisugune vastuolu, et ühelt poolt oleme odav tööjõud

ja sellisena meid ka mujal võetakse, aga teisalt on meil ju üle keskmise haritud inimesed. Raportis väidetakse, et Eesti haridussüsteemi kvaliteet on tippasemel. Järelikult sisalduvad vastuolud majanduspoliitikas, mille tõttu on aastaid midagi tegemata jäänud. See pole ju majanduspoliitika, kui me ütleme, et turg paneb kõik paika. Riik peab ikka ka sekkuma. Parempoliitikud loomulikult pole tahtnud sellest aastaid aru saada.

Nii seekord kui ka varasemates raportites Eesti kohta on eksperdid rõhutanud meie tervishoiupoliitika ja selle rahastamise ummikteed. Pidev alarahastatus ohustab meie rahva tervist ja tervishoiuteenuse kättesaadavust – tegelikult on tervishoiuteenus halb väljend, õigem on öelda, et arstiabi kättesaadavust. Ühelt poolt ohustab see, et inimesed peavad arstiabi saades väga palju omast taskust maksma – omaosalus on eriti suur hambaravi ja ravimite eest maksimisel –, teisalt on eriarstiabi järjekorrad pikad ja aina pikenevad, seda nii rahapuuduse kui ka personali vähesuse tõttu.

Eesti kuulub OECD riikide ridadesse. Me oleme ise sinna tahtnud astuda ja maksame selle eest suurt maksu. OECD eksperdid-analüütikud, parim ajupotentsiaal, on meile väga palju soovitusi andnud, meid väga palju kritiseerinud ja toonud välja meie nõrku kohti, aga me ei kuula neid. Me isegi ei tõlgi seda raportit. Nii tekibki küsimus, kas me ikka peame sinna kuuluma. Aga kui me seda ülehõime küsiksime infotunnis peaministrilt, siis vastaks ta sellele küsimusega, miks me oma riiki ei armasta, et tema on just sellise Eesti üle uhke. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Praegu on kõige päevakohasem ja tulisem teema kindlasti e-hääletus ja selle usaldusväärsus. Suure ja tähelepanuväärse töö probleemi selgitamisel on ära teinud MTÜ Ausad Valimised, kelle vahendusel on Eestis esinenud tunnustatud asjatundjad mitmesugustest riikidest üle maailma, nagu Barbara Simons Ameerika Ühendriikidest, Jason Kitcat Suurbritanniast, Harri Hursti Soomest (praegu töötab temagi Ühendriikides). Kõik nad on oma ettekannetes

toonud selgelt välja võimatuse tagada internetikeskkonnas antud hääle turvalisus. Kahjuks on nende hoiatused e-hääletamise tagantõukajate seas kõlanud nagu kurtidele kõrvadele.

Nüüd võttis üks erakond kätte ja tegi praktilise näite põhjal selgeks, kui ebaloogiline on hääletamine internetikeskkonnas. Isegi president ei saanud enam rahulikuks jääda, kuigi on teatavasti suur e-atribuutika fänn. Ta rõhutas, tsiteerin: "Ühe erakonna sisevalimised ja Eesti e-valimised on nii sisuliselt kui tehniliselt kaks täiesti eraldi asja. Seda vahet tuleb teha." Osalt võib tal isegi õigus olla. Erakonna sisevalimistel oli tõenäoliselt võimalik kontrollida hääle kohalejõudmist, ega pettused muidu välja poleks tulnud. Eesti e-valimiste puhul see võimalus absoluutselt puudub. Kui valija annab näiteks oma hääle Jaanile ja see suunatakse internetiavarustes ümber Juhanile, siis ei saa valija seda kunagi teada, et tema hääle sai hoopis Juhan. Ning seda ei saa ka mingi vaatleja kontrollida.

Edasi peatun natuke presidendi reageerimisel seoses selle sündmusega. Oma käiguga näitas president järjekordselt väga selgelt, et ta ei ole kogu rahva president, vaid nende erakondade president, kes ta ametisse panid. Kui mõni aasta tagasi organiseerisid teatud ametkonnad Keskerakonna laimamise, siis tormas president ekraanile ja kukkus seda erakonda hurjutama ja hoiatama. Nüüd, kui patustanud oli tema nn emaerakond, kutsus president kõik erakonnad enda juurde ja püüdis patu ühtlaselt kõigile pähe määrada. Seda võib äärmise selgusega presidendi avaldusest välja lugeda. Kõik on ju väga lihtne: kõik olete ühtemoodi pätid ja konkreetset süüdlast nagu ei olegi.

See selgitab väga ilmekalt, miks võimuerakonnad on kategooriliselt vastu presidendi otsevalimistele. Rahva valitud president oleks äkki tõesti rahva president ega oleks ta ametisse pannud erakondade lõa otsas. Kui varakevadel lahvas juba tavaks saanud järjekordne skandaal teemal, kuidas presidendi perekond riigi raha oma hüvanguks kulutab – seekord oli vist asi kallima garderoobi kinnimaksimises, kui esinduskulud seda lubanuksid –, siis jäigi lõpuks selgusetuks, kas see oli jock-skeemi kasutamine või polnud sedagi. Tõenäoliselt jock ikka oli, sest mingeid sanktsioone ja tagasimaksmisi ei järgnenud. Seekord tegid kummarduse presidendile ta ametisse pannud

erakonnad. Kogu skandaaliga seoses aga tõstatas mõneks ajaks ajakirjanduses küsimus, kas meie väiksel riigil on üldse presidenti tarvis. Mõned arvasid, et seda funktsiooni võiks täita Riigikogu spiiker. Mulle tundub, et kui presidenti rahval valida ei lasta, siis on parem ilma presidendita kui mõne erakonna lõa otsas oleva presidendiga.

Tulen aga tagasi e-hääletuse juurde. Lähtudes kõigest eeltoodust ja sellest, et Eesti Keskerakonna arvates ei vasta e-hääletuse õiguslik regulatsioon ja e-hääletuse korraldus Eesti Vabariigi põhiseadusele, et e-hääletuse süsteem sisaldab väga suuri turvariske ning selle süsteemi läbipaistmatus õõnestab e-hääletuse tulemuste ja kogu avaliku võimu usaldusväarsust, otsustas Eesti Keskerakonna volikogu oma 8. juuni istungil, et Eesti Keskerakond ei toeta e-hääletuse rakendamist. Elektrooniline hääletus õõnestab rahva usku, et meie valimised on demokraatlikud, ühetaolised ja ausad. Oleme valmis toetuse saamiseks pöörduma rahvusvaheliste organisatsioonide ja teiste riikide poole.

Hea valija, andes oma hääle e-hääletuse teel, ei tea sa kunagi, kuhu ja kellele sinu hääle internetiavarustes suunatakse. Sa ei saa seda iialgi kontrollida. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ja palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Austatud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mõni nädal tagasi olin Riigikogu läheduses Lõuna-Eestis. Seal oli mul mitu vestlust inimestega, keda ma varem pole kohanud ega nendega rääkinud. Selgus, et meid vaadatakse – meid on siin saalis vähe, aga seda vaba mikrofoni vooru Eestis siiski vaadatakse.

Ma tahan rääkida ühest enda jaoks väga kasulikust kohtumisest. Nimelt, just enne seda sõitu olin siin Riigikogu saalis puldist rääkinud sellest, millised arendusprojektid on Narva tööstuspargis praegu teoksil, millised ettevõtted kui suure tööpakkumisega sinna tulevad juba ainuüksi selle aasta jooksul. Ja selgus, et see kõlas nagu üks osa diskussioonist "Kas Marsil on elu?".

See tähendab, et Eesti on väike, aga meie omapära on selline meedia, mis kajastab ainult kõike halba, mis üle Eesti juhtub. Kõigest heast, tublidest inimestest, kes igas Eesti maa-

konnas elavad ja töötavad – sellest on juttu väga vähe. Kui Narvas sureb rannas elevant, siis sellest kirjutavad kõik. Sellest, et tööstuspargis luuakse ühe aastaga 15 uut ettevõtet, ei taha mitte keegi rääkida.

Aga selleks on meil linnas olemas selline ajaleht nagu Gorod, mis tuleb igasse korterisse tasuta. See eeldab, et selles ei saa olla mingit valet, selles võib ainult õige informatsioon olla. Täna ma tahan teha väikese ülevaate viimase kolme nädala lehtedest. Näiteks ei kirjuta ükski ajaleht Eestis ega räägi sellest ka raadio või televisioon, et Narvas on üle 20 aasta käimas kapitaalehitus meditsiinisfääris. Nimelt, sellel sügisel – praegu on juba kolmekorruselise hoone valmis, aga avatakse see haigla sügisel – Narva saab praegusele 30 hooldusravikohale, mida on häbiväärselt vähe, juurde 85 kohta. Ei räägita sellest, et see projekt maksab üle kolme miljoni euro, millest 40% on Narva haigla kanda.

Kust te veel saate teada, et Narvas ehitatakse suurt ilusat uut kirikut? Ajalehte läks küll vanavõitu pilt, kus on näha ainult esimese korruse taset, aga kui ma viimane kord seal käisin, oli ehitised 7–8 meetri kõrgusel. Väga positiivne on see, et seda ehitatakse linlaste ja linnas töötavate ettevõtete raha eest, mis tähendab, et inimestel on elu paremaks muutmise lootust veel piisavalt olemas. Selleks ongi vaja lähitulevikus teatud sammud teha ja siin ma liitun kolleeg Kallo seisukohaga, et ei maksa hääletada elektrooniliselt, siis see võimalus ikka on.

Palju juttu on olnud sellistest asjadest nagu meie lasteaiaprogramm, linna asfalteerimine läks lahti väga heas tempos ja isegi kaubandus öitseb. Narvas on maha kantud üks vanem kaubanduskeskus, mille pindala oli 19 000 m². See võeti maha üksnes selleks, et ehitada samale kohale kaks korda suurem. Koos hoonega, mis seal kõrval paikneb, saab sellest kõige suurem Ida-Eesti kaubanduskeskus. Parkimis-kohti on ca 600. Sellist objekti meil kunagi olnud ei ole.

Ma tein õige valiku. Ma jõudsin viie minutiga jutustada vähemalt neljast positiivsest asjast, mis toimuvad meil Ida-Virumaal, konkreetselt Narvas. Aga uskuge mind, kui mul oleks 20 minutit, siis ma saaks need 20 minutit ka niisuguste uudistega sisustada. Kõik ei ole nii hull, mõnes kohas elu liigub edasi. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Täna-päevakord on ammendunud ja tänane istung lõppenud. Kohtumiseni homme hommikul!

Istungi lõpp kell 16.06.

Istungi kestus 1 tund ja 6 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 11. juuni 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Paldiski omavalitsuse korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (382 SE) kolmas lugemine

2. Karistusregistri seaduse muutmise seaduse eelnõu (413 SE) teine lugemine

3. Rahvusraamatukogu seaduse muutmise seaduse eelnõu (407 SE) esimene lugemine

4. Riikliku matusetootuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (417 SE) esimene lugemine

5. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu (418 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 17. töönädala teisipäevast istungit. Armsad kolleegid, istungit ei saa alustada, nii suur lärm on saalis! Kas on soovi üle anda eelnõusid ja arupärimisi? Eelnõusid ja arupärimisi üle anda ei soovita.

Läheme teadete juurde. Kolmapäeval, 12. juunil osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts ning rahandusminister Jürgen Ligi.

Nüüd palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks on registreerunud 85 Riigikogu liiget, puudub 16.

Läheme tänase päevakorra juurde.

1. Paldiski omavalitsuse korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (382 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Alustame Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni algatatud Paldiski omavalitsuse korraldamise

seaduse muutmise seaduse eelnõu 382 kolmandat lugemist. Kas on soovi avada läbirääkimisi? Läbirääkimiste soovi ei ole. Läheme lõpphääletuse juurde. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 382 seadusena vastu võtta. Head kolleegid, valmistume hääletamiseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni algatatud Paldiski omavalitsuse korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 382. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 87 Riigikogu liiget, vastu või erapooletu ei olnud keegi. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 1.)

2. Karistusregistri seaduse muutmise seaduse eelnõu (413 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane teine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud karistusregistri seaduse muutmise seaduse eelnõu 413 teine lugemine. Ettekandja on õiguskomisjoni liige Kalle Jents.

Kalle Jents

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Õiguskomisjon arutas seda eelnõu 3. juunil. Komisjon algatas ja võttis vastu kolm seaduseelnõu parandust. Esimese muudatusettepaneku sisu on, et kui lõplik süüdimõistev otsus on tehtud enne 2013. aasta 1. oktoobrit, arvestatakse kehtivat karistust ning süüteo korduvust vastavalt süüteo menetluse ajal kehtinud seadusele. Selle paranduse tagamaa on see, et eelnõu kohaselt karistatuse kustumise tähtajad teatavasti lühenevad ja ei tohi tekkida olukorda, kus teatud isikute puhul, kes on korduvkuritegude eest, näiteks korduva varguse eest süüdi mõistetud, tuleks hakata vanu kohtuotsuseid muutma.

Järgmise parandusettepaneku sisu on selles, et kõnealuse seaduse §-des 37¹ ja 37² loetletud

andmed kantakse karistusregistri arhiivi 2013. aasta 15. juuliks. Selle ettepanekuga seoses anti meile komisjonis informatsiooni, et kohe, kui see seadus jõustub, on register valmis nende muudatustega tegelema ja andmed arhiivi kandma.

Kolmanda ettepaneku puhul on tegemist tähtaegade muutmisega, st et teatud osas jõustub seadus pärast Riigi Teatajas avaldamist, mis puudutab vanade andmete arhiivi kandmist ja ülejäänud osa, siis s.a 15. juulil.

Kõik otsused võeti komisjonis vastu konsensusena. Otsustati teha täiskogule ettepanek teine lugemine lõpetada ja saata eelnõu juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, kolmandale lugemisele. Poolt oli 7 komisjoni liiget, vastu 0. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Teile on küsimusi. Palun, Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Hea ettekandja! Varem on Eesti meediast kuulda olnud väiteid, et Eesti karistusregister on olnud väga heldekäeline – vaat et suurem osa Eesti rahvast on ühel või teisel põhjusel karistusregistrisse kantud. Kas pärast seda seadusmuudatust väheneb oluliselt nende inimeste arv, kes on registrisse kantud? Oskad sa äkki hinnata, kui palju see arv väheneb?

Kalle Jents

Jah, see arv väheneb tõepoolest väga palju. Ma ei vaadanud seda uuesti üle, aga see arv on sadades tuhandetes. Praeguse seisuga on tõepoolest peaaegu pool täisealisest elanikkonnast kas mingi väärteo tõttu või muul põhjusel karistusregistris. See olukord paraneb märksa, võib öelda, et isegi kordades.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Väino Linde!

Väino Linde

Hea ettekandja! Väärteo toimepanemise eest karistuse määramisel on tähtis teada saada ka seda, kas isik on analoogse teo ennegi toime pannud, mitte ainult seda, kas tal mingi karistus kehtib või on see juba kustunud. Kui lihtne on väärteo menetlejal pääseda väärtegu- de karistusregistri asemel vastavasse arhiivi, et

vaadata, kas isik on ka kunagi varem analoogse teo toime pannud, mis sest, et karistus on juba kustunud?

Kalle Jents

Eelnõu seda ei reguleeri, kes pääsevad asjaomasesse registrisse või arhiivi, aga me küsime seda. Asi oli komisjonis arutusel mitte sel, vaid eelmisel istungil, kui me valmistasime eelnõu ette esimeseks lugemiseks. Me küsisime seda ministri ja Siseministeriumi teiste töötajate käest. Saime vastuseks, et reatöötajad, näiteks inspektor, kes tee peal liiklusrikkumisi avastada püüab, ei pääse sinna arhiivi. Meil tekkis sama küsimus, et see võib ju ikkagi subjektiivselt mõjutada. Kui inimese karistus on kustunud, siis see peakski nii olema. Isikute ring, kes sinna arhiivi pääsevad, on väga piiratud. Aga jah, neid küsimusi konkreetselt see eelnõu ei reguleeri.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Kalle Jents! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Eelnõu kohta on mõned muudatusettepanekud, vaatame need läbi. Kõik on õiguskomisjoni esitatud ja juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada neid täielikult. Muudatusettepanek nr 1, muudatusettepanek nr 2 ja muudatusettepanek nr 3. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 413 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

3. Rahvusraamatukogu seaduse muutmise seaduse eelnõu (407 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Riigikogu liikme Mart Meri algatatud rahvusraamatukogu seaduse muutmise seaduse eelnõu 407 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Mart Meri!

Mart Meri

Head kolleegid! Selle eelnõu nähtav sisu on selles, et kui Eesti Energia tõstab elektri hinda või Eesti Energiale kuuluv Elektrilevi suurendab võrguteenuse tasu, siis tuleb kulude kasv rahvusraamatukogule kompenseerida järgmise

aasta riigieelarvest. See on vägagi radikaalne ettepanek, mille loogika lähtub sellest, et ühelt poolt on rahvusraamatukogu avaõiguslik riigieelarvest finantseeritav asutus ning teiselt poolt on Eesti Energia 100%-liselt riigile kuuluv äriühing, aktsiaselts. Tasud, mida rahvusraamatukogu maksab Eesti Energiale, on osa Eesti Energia kasumist, millest omakorda osa laekub dividendituluna taas riigieelarvesse. Arveldamine kolmnurgas rahvusraamatukogu, Eesti Energia ja Eesti riik toimub justkui suletud ruumis ning hinnajõnksude mõju riigieelarvele, selle tasakaalule puudub või on minimaalne näiteks juhul, kui Eesti Energia teenib kahjumit ja tõstab samal ajal hinda.

Siin on detaile veel, aga hetkel pole neil erilist tähtsust ja tegelikult tahan kõnelda hoopiski selle eelnõu tagamaadest, esmapilgul nähtamatust sisust, sellest, kuidas ratsionaalne kokkuhoiupoliitika võib muutuda elutalitlust halvavaks kasinuspoliitikaks. Nimelt võttis rahvusraamatukogu vastutustundliku asutusena aastal 2012 ette oma nõukogudeaegse kliimasüsteemi väljavahetamise. Seda finantseeriti saastekvootide müügi tulust. Uus kliimasüsteem on oma toimetõhususe, oma funktsionaalsuse poolest kordades tõhusam, ent elektrit tarbib see vanaga võrreldes siiski 7–10% rohkem. Selle elektrikulu kasvu tasakaalustas rahvusraamatukogu muude renoveerimistöodega, akende vahetuse ja muu seesugusega, mille tulemusena kahanesid hoone küttekulud enam-vähem võrdses mahus elektrikulu kasvuga.

Rahvusraamatukogu sihid olid mõistlikud ja kalkultatsioonid täpsed ning kogusummas jäid kulud samaks, aga raamatute hoiu tingimused ja hoone soojapidavus paranesid olulisel määral. See on ratsionaalne majandamine ja ratsionaalne kokkuhoid omal parimal moel, aga ka paratamatu olukorras, kus riigi toetus raamatukogu püsikulude katteks pole suurenenud.

Energia tarbimine oli tänu nendele ümberkorraldustele 2012. aastal rahvusraamatukogus väiksem kui 2005., 2006. ja 2007. aastal, ent murdepunkt tuli aastal 2013 seoses elektri hinnatõusuga. Eelmise aasta kalkultatsioonid näitasid, et rahvusraamatukogu jaoks võib hinnatõus olla umbes 20%, mis rahas teeb umbes 55 000 eurot. Ja nii ka läks. Eelarveläbirääkimised tulemust ei andnud, mõistlikud kokkuhoiuvõimalused olid ammendunud ja rahvusraamatukogu nõukogu oli valiku ees, kas lüli-

tada äsja valminud kliimasüsteem välja, halvendas niiviisi raamatute hoiu tingimusi, lühendada lahtiolekuaega, vähendada veelgi töötajate arvu ja samuti teavikute soetuse summasid või võtta vastu puudujäägiga eelarve. Siin oligi see murdepunkt, kus ratsionaalne kokkuhoiupoliitika oleks muutunud elutalitlust halvavaks kasinuspoliitikaks. Nõukogu kinnitas defitsiitse eelarve ja nõukogu liikmeist Riigikogu liikmed Igor Gräzin, Reet Roos ja siinkõneleja, selleks et märku anda küsimuse tõsidusest, esitasid käesoleva eelnõu, mida ma tänaseks olen küllap kõigile aimatavatel põhjustel kaitsma ja seletama jäänud üksinda.

Siinkohal veel ühest selle eelnõu olulisest tagamaast. Rahvusraamatukogu, nagu ka rahvusringhääling, nagu ka Rahvuskooper Estonia ja mitmed muudki asutused, on avaõiguslik juriidiline isik. Avaõiguslikul isikul on enesekorralduse õigus, mida ta teostab tema kohta käiva seaduse alusel. Teisisõnu, avaõiguslik isik on loodud seadusandja tahtel iseseisva õigussubjektina teatud avalike ülesannete täitmiseks. Riik käsitab avaõiguslikku isikut õiguslikus mõttes endaga samaväärselt. Avaõigusliku isiku enesekorralduse õigust saab riik piirata vaid kehtiva seaduse raames või tahte korral seadust muutes.

Siinses kontekstis me räägime rahvusraamatukogu näitel tegelikult avaõigusliku juriidilise isiku eelarve koostamise, kinnitamise, rakendamise ja jõustamise reeglitest. Üleliia selged need Eestis pole, lausa vastupidi. Praegu kipub nende tõlgendamine olema segasem kui veel mõni aasta tagasi. Me oleme kuulnud kultuuriministri ütlemas, et Eesti Rahvusringhääling ei peaks oma eelarvega koputama kultuuriministri uksele, vaid käima seda kaitsmas Rahandusministeeriumis. Ent seal vaid kergitatakse selle jutu peale kulmu. Mäletame ka vaidlusi töötukassa reservide ümbertõstmise kohta. Tõsi, rahvusraamatukogu puhul kohustab seadus Kultuuriministeeriumi olema lepingupartneriks riigi toetuse lepingu sõlmimisel. Ent nagu kõnealuselt juhtumist näeme, ei ole see skeem head, jätkusuutlikku lahendust andnud ja rangelt võttes liigub raamatukogu justkui pankrotikursil. Ja seda endast olenemata põhjustel! Rehkendused, kalkultatsioonid, konsultatsioonid olid raamatukogul õigel ajal tehtud.

Võib-olla on siin tegemist hoopis rahvusraamatukogu kui avaõigusliku juriidilise isiku enesekorralduse õiguse rikkumise või riivega riigi poolt. Valitsuse vastulauses eelnõule – see koostati Kultuuriministeeriumis – öeldakse, et seadus, st Eesti Rahvusraamatukogu seadus ei ole kõnealuse probleemi lahendamiseks kohane tasand, lahendus on võimalik leida riigi eelarvestrateegia ja iga-aastase riigieelarve läbiarvakehete käigus. Jah, teoorias on see õige ja sellega saab nõustuda, aga praktika seda ju ei kinnita. Pigem kerkib siit vajadus analüüsida avaõiguslike juriidiliste isikute eelarve kujunemise protsessi laiemalt. Kaudselt vihjatakse sellele ka valitsuse vastulauses, sest tegemist on teatud eritunnuseid ja eelkõige enesekorralduse õigust omavate õigussubjektidega, kes on kutsutud ja seatud täitma ühiskonnale olulisi seadusest tulenevaid avaõiguslikke ülesandeid.

Kokkuvõtteks. Kui Riigikogu juhatus oleks juhtivkomisjoni määramisel veidi enam süvenenud eelnõu sisusse, siis küllap oleks eelnõu jõudnud õige adressaadini ehk rahanduskomisjoni. Või siis õiguskomisjoni, et välja selgitada, kas siin on tegemist enesekorralduse õiguse riivega või mitte ja kas avaõiguslike isikute olemus ülepea on seadusloomes adekvaatselt sätestatud või kajastatud. Olemata küll selles eelnõus esitatud hinnatõusu kompenseerimise mehhanismi tuline pooldaja, näen siin siiski piisavalt ainet diskussioonideks, et eelnõu esimene lugemine sõbralikult lõpetada ja tulla sügisel avaõiguslike juriidiliste isikute eelarve protsessi teema juurde tagasi. Seda enam, et kuluaarides olen kuulnud, et valitsus olevat lubanud sügisese eelarve täpsustamise käigus rahvusraamatukogu mure lahendada.

Jäägu siis see eelnõu, nähtavalt sisult küllalt kergelt rünnatav, aga sügavamalt olulisi teemasid tõstatav, meelepeana ka valitsusliidu lauale lahenduse leidmiseks! See oli selgitus selle eelnõu juurde. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Palun, kolleeg Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Hea ettekandja! Nagu sa ise ütlesid, on see eelnõu kergesti rünnatav, ma siis ründan natukene. Sa väitsid – ma nüüd peast tsiteerin –, et rahvusraamatukogu on teel pankroti poole te-

mast sõltumata põhjustel. Aga natuke enne seda rääkisid sa ühest investeringust, mille tõttu elektri tarbimine kasvas 7%, mille tõttu tuli teha veel üks investeringu maja soojustamiseks, mille järel saavutati *status quo* ehk olukord, mis oli enne esimest investeringut. Kas pigem ei ole siin ikkagi vastutus rahvusraamatukogu enda peal, nende peal, kes otsustasid selle investeringu teha? Tundub natukene mõttetu, et sa kulutad tohutu hulga raha investeringuks, saavutad sellega miinusefekti ja siis sa investeerid veel, et stardipunkti tagasi saada.

Mart Meri

Need mõlemad investeringud olid ikkagi paketi. Rahvusraamatukogu teadis täpselt, et kui ta tahab hoiutingimusi parandada, mis on tema otsene ülesanne – ta peab hoidma talle usaldatud raamatud ja muud teavikud heas korras –, siis tuleb leida lahendus hoone soojapidavuse suurendamiseks. Minu arust see oli erakordselt heaperemehelik käitumine. Probleem, et elektri kallinemine tõi kaasa sellise erakorralise olukorra, ei puuduta mitte ainult rahvusraamatukogu, vaid seda oleme kõik omal nahal tundnud. Selle aasta alguse elektri hinna tõus on meid kõiki puudutanud. Lihtsalt rahvusraamatukogu puhul mitu asja langesid ajaliselt kokku ja selle tõttu tekkis puudujääk, mida oma sisemiste reservide toel enam tasakaalustada ei olnud võimalik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Hea ettekandja! Kahjuks on selle teema ümber olnud väga palju arusaamatut ja segast juttu. Näiteks on räägitud elektrituru avanemisest, aga see turu avanemine ju mitte kedagi kuidagi ei mõjutanud – see mõni kopikas sinna-tänna. Tegelikult lihtsalt külmalt tõsteti võrguteenuse hinda. Me näeme, et meil on Eesti Energia, kes keeras käkrasse Enefiti tehnoloogia, nagu me täna teada saime, paariks aastaks. Utah's pole üldse midagi saada ja Jordaania on kuningas ka hakanud kõhklema, nagu me viimasel ajal tähele paneme. Ja ikkagi Eesti Energia saab ja saab ja saab ning koorib ja koorib ja koorib. Ütle palun, kas see on niisugune üleüldine poliitiline trend, et Eesti Ener-

gia võtku nii palju, kui jõuab, ja kultuuriasutustelt võtame ära selle vähesegi, mis neil on!

Mart Meri

Jah, me võiksime kultuurikomisjonis alustada arutelu, kuidas Eesti Energia tegevus kas toetab või pärsib Eesti kultuuri arengut. See on keeruline teema, kas tal on see õigus või ei ole. Eesti Energia on riigiettevõtte, nii et meil on võimalus neid asju arutada, otsustada ja lahendada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valdo Randpere, teine küsimus!

Valdo Randpere

Ei saa kuidagi jätta küsimata, kui juba jutt läks Utah'le ja jumal teab kuhu. Aastaid on Eestis räägitud, et me oleme elektri tarbimisel väga ebaefektiivsed. Me tarbime majapidamise kohta kordades rohkem kui Soomes näiteks. Kogu aeg on räägitud, et meie peamine kokkuhoiuvõimalus on see, et me peaksime elektrit efektiivsemalt tarbima. Aga siin tuled sina ja ütled, et te tegite investeeringu, mis suurendas elektri tarbimist, ja siis süüdistad selles elektrikulude kasvus riiki. Minu meelest on see natuke enda pealt vastutuse äralükkamine. Kas sa ikka ei leia, et te olete midagi valesti teinud?

Mart Meri

Ma kordan, et olukord rahvusraamatukogus läks nende investeeringute tulemusena märksa paremaks. See ei ole nii ühene, et iga kulutus peab tooma kaasa tulu, kulutus võib kaasa tuua ka sisulise kasu. Rahvusraamatukogu puhul just nii ongi. Nii et ma ei ole nõus sinu küsimuse asetusega. Ma arvan, et rahvusraamatukogu on oma võimaluste piires talitanud just nimelt heaperemehelikult. Siin on lihtsalt selline asjade kokkulangemine, mis on tekitanud olukorra, et tänavune eelarve on miinuses.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Lillo!

Kalev Lillo

Lugupeetud ettekandja! Te mainisite oma ettekandes, et nõukogu võttis vastu defitsiidiga eelarve. Kui sageli võtab teie nõukogu vastu

defitsiidis eelarveid ja kas eelarve tasakaalu viimiseks ei olnud mingit võimalust?

Mart Meri

Mina olen rahvusraamatukogu nõukogus suhteliselt värske liige. Ma loodan, et läbirääkimiste käigus võtab sõna ka rahvusraamatukogu nõukogu esimees Igor Gräzin, kes on esimehena neid asju seal tegelikult aastaid ajanud. Ma arvan, et miinuseelarve vastuvõtmine on väga-väga erandlik. Usun, et me saame need juhtumid Eestis üles lugeda ühe käe sõrmedel.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Igor Gräzin, teine küsimus!

Igor Gräzin

Ma tahan täpsustada ühte asja. Kolleeg Valdo Randpere räägib siin, et soe tuba ja aken ja niisugused asjad, et koeral oleks kuudis soe olla – see kõik on tore. Kas raamatukogu eripära seisneb selles, et seal on olemas asjad, mis ei ole taastatavad? Kas me saame tõenäoliselt oma eelarve tasakaalu siis, kui viskame näiteks Wanradti-Koelli katekismuse 17. sajandist lihtsalt õue minema? Ja viskame gravüürid ka minema, siis oleks tõepoolest väga-väga odav elada. Kas see oleks väljapääs? Igatahes siis me teaksime, et meil on eelarve tasakaalus ja õnneks meil ei ole enam kultuuriajalugu, mis hakkaks pärast jälle raha nõudma.

Mart Meri

Ma tõepoolest eeldasin, et Riigikogu liikmed teavad, mis on rahvusraamatukogu roll ja mis varandused on tema hoidlates. Ma eeldasin neid teadvat, et meie kõigi ühine kohus on seda vara võimalikult hästi säilitada. Rahvusraamatukogu tegutseb just nimelt temale seadusega pandud ülesande täitmise nimel. Ta peab seda vara, mille hulgas on tõepoolest haruldusi, võimalikult hästi säilitama, ja mitte ainult meile, Riigikogu liikmetele, vaid kogu Eesti rahvale, ja mitte ainult täna, vaid lähema paarisaja aasta jooksul. Nii et asjasse väga merkantiilselt suhtuda on täiesti lubamatu. Siin on taustaks hoopis teised mängureeglid. Palun vabandust, Valdo, aga nii see on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tiina Lokk-Tramberg!

Tiina Lokk-Tramberg

Väärtustades igati rahvusraamatukogu rolli Eesti kultuuris, tahan küsida järgmist. Kui ikkagi võetakse vastu defitsiidis eelarve, kas te olete mõelnud ka mingi plaan B peale? Kas rahvusraamatukogul on üldse võimalus käivitada plaan B selle kohta, kuidas defitsiit täita juhul, kui riigilt tuge ei tule?

Mart Meri

See on kliimasüsteemi väljalülitamine – plaan B on niisugune. Ja sellele järgnev plaan C on juba päris tume. Lahendus on ikkagi normaalsed vajaduspõhised eelarveläbirääkimised, mida seekord ei õnnestunud pidada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Tiidus!

Urve Tiidus

Lugupeetud ettekandja! Ma saan aru, et see probleem on tõsine ja mure suur. Kas teil oli seda eelnõu ette valmistades ja enne Riigikokku tulekut infot, kas ka teistel suure ühiskondliku tähtsusega sihtasutustel on probleeme energiakuludega, võimega neid katta? On teil mõni näide äkki tuua?

Mart Meri

Mul praegu konkreetset arvudele tuginevat näidet ei ole tuua. Teada on, et ratsionaalses kokkuhoiupoliitikas, mida me ühiskonnas ja riigis laiemalt oleme aastaid viljelenud, kehtib mingisugune murdepunkt, nagu ma ka oma ettekandes ütlesin, kus see ratsionaalne kokkuvõtte muutub juba elutalitlust halvavaks kasi-nuspoliitikaks, mis takistab ühiskonna toimimist. Tuleb hoolikalt jälgida, et me ei jõuaks selle murdepunktini, sest sealt punktist tagasi ronimine on märksa kulukam kui erakorraliste vajaduste katmine kas või erandkorras, nagu rahvusraamatukogu puhul praegu vaja on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Hea ettekandja, ehk sa ütleksid, miks kolleeg Gräzin sind niimoodi emotsionaalselt ründab? Ma mäletan, et eelnõu autoreid oli algses rohkem. Ega sina ei palunud tal oma allkirja selle eelnõu alt ära võtta?

Mart Meri

Ei, mina ei olnud see, kes palus või nõudis tema taganemist sellest eelnõust. Ma loodan, et kolleeg Gräzin võtab läbirääkimiste käigus sõna ja seletab oma motiive.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Mart Meri! Palun kaasettekandeks kõnetooli kultuurikomisjoni esimehe Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kultuurikomisjon arutas seda eelnõu tänavu 21. mail. Olime palunud arutelule ka Kultuuriministeriumi asekancleri Anton Pärna, ministeriumi raamatukogunõuniku Meeli Veskuse, samuti Eesti Rahvusraamatukogu nõukogu esimehe Igor Gräzini, peadirektor Janne Andre-soo ning haldusdirektor Mati Kibina. Kolleeg Mart Meri andis ülevaate eelnõu algatamise motiividest, mida mul ei ole tarvis laiemalt refereerida, sest tema ülevaade temast oli põhjalik. Kultuurikomisjoni arutelu oli väga tõsine, see oli kantud sügavast murest ja ka soovist leida väljapääs tekkinud situatsioonist. Me ei süvenenud seejuures mitte niivõrd maailma-vaatelistesse nüanssidesse, kuivõrd keskendusi ikkagi praktilisele murele.

Kultuurikomisjon leidis arutelu tulemusel, et kindlasti tuleb algatada laiem arutelu avalik-õiguslike juriidiliste isikute eelarvete kujundamise teemal. See ei ole normaalne olukord, kui rahvusraamatukogu nõukogu liikmed või raamatukogu direktor käivad mööda Eestimaad ringi ja otsivad, kes on nende vestluspartnerid, kui nad koostavad järgmise aasta eelarvet. Selline selgus tuleb kindlasti majja tuua.

Samas leidsime, et ei ole ka kohane, et Riigikogu asub tegema seadust, mis puudutab ühe avalik-õigusliku asutuse eelarve defitsiiti, täpselt aru saamata, kas see tekkis elektrienergia hinna tõusu või mõne muu hinna tõusu tagajärjel või mingil muul põhjusel. Kuigi, jah, väidetavalt on see tekkinud elektri kallinemise tõttu. Probleem on tõsine, probleem on olemas, probleem tuleb lahendada just eelarve kujunemise kontekstis, aga avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele laiemalt. Sellise eelnõu raames seda võimalik teha ei ole ja nii otsustas kultuurikomisjon teha ettepaneku võtta eelnõu küll tä-

na päevakorda, aga see pärast esimest lugemist tagasi lükata. Tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Asume küsimuste juurde. Palun, Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Nagu me härra Meri ettekandest kuulsime, on ta kuluaarides kuulnud, et Vabariigi Valitsus on lubanud lisa-eelarve abil rahvusraamatukogu puhul elektri hinna tõusu probleemi lahendada. Ega sa ei ole kuluaaridest kuulnud, kas Vabariigi Valitsus kavatses seda teha ka teiste avalik-õiguslike isikute, riigiasutuste puhul või oleks vaja, et me esitame parlamendis konkreetse eelnõu iga asutuse kohta eraldi?

Urmas Klaas

Ma olen kuluaaridest kuulnud väga palju asju, aga konkreetse küsimuse raames me kultuurikomisjonis kuluaarides räägitut ei arutanud. See on üks asi. Teine asi, ma arvan, on see, et tuleb leida ikkagi terviklahendus nendesamade ka meie komisjoni pärusmaale kuuluvate avalik-õiguslike juriidiliste isikute eelarvete kujundamiseks. Ma kordan veel kord ja see sai ka komisjonis selgelt välja öeldud, et ei ole ju aktsepteeritav olukord, kui avalik-õiguslike juriidiliste isikute juhid käivad nagu vaesed sugulased, müts näpu vahel, ühe ministeeriumi ukse juurest teise ministeeriumi ukse juurde ja kuskil ei taheta neid eriti jutule võtta. Võib-olla on siin erandiks vaid rahvusringhääling, kelle kohta kultuuriminister ütleb, et nende eelarve peaks olema otseselt Rahandusministeeriumiga läbiräägitav. Muidu võib tekkida mulje, nagu kultuuriminister tahaks rahvusringhäälingut kuidagimoodi poliitiliselt kontrollida. Aga jah, selgus on tarvis laiemalt majja tuua.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu! Mul on kultuurikomisjoni esimehele küsimus, mis ei puuduta niivõrd jahedaid ruume ja kogu seda maja ehk betooni. Ma esitan küsimuse inimeste kohta. Nendes ruumides töötavad haritud naised. Kas teie teate, mis on

nende keskmine palk? Ja mis te arvate, kui suur võiks olla nende palk?

Urmas Klaas

Ma tänan väga, proua Mikko, küsimuse eest! Me ei arutanud seda küsimust selle eelnõu kontekstis. Küll ütlen aga, et me käsitlesime seda, milleks elekter siis selles majas kulub. Selleks oli ka haldusdirektor Mati Kibin kohale palutud. Üheselt on selge, et loomulikult on moodsad kliimaseadmed nõutud hoiutingimuste tagamiseks ja hindamatute kultuuriväärtuste säilitamiseks vajalikud. On vaid kahju, et kui investering saastekvootide müügi raha eest hoiutingimuste parandamiseks tehti – ja see kulutus oli kindlasti vajalik –, siis ei arvestatud ega räägitud ka Kultuuriministeeriumiga läbi seda defitsiiti, mis pidi tekkima. See oli juba toona selge.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor, teine küsimus!

Eiki Nestor

Kas Kultuuriministeerium avalik-õiguslike asutuste eelarvete tegemisel pigem segab või aitab?

Urmas Klaas

Komisjoni koosolekul osales asestantsler Anton Pärn ja tema käest me küsisime, kas Kultuuriministeerium peab neid asutusi kuidagi enda omaks ja ennast nende eest vastutavaks. Ta vastas jaatavalt ning kinnitas ka, et sellele olukorrale ehk defitsiidile otsitakse lahendust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kajar Lember!

Kajar Lember

Hea ettekandja! Üks põhjus eelnõu tagasi lükata oli teie väitel see, et täpselt ei saadud komisjonis aru, kas kulude suurenemise põhjus oli elektri hinna tõus või millestki muust tulenenud kulude kasv. Kuidas on võimalik mitte aru saada sellest, et enne olid Eesti Energia esitatud arved väiksemad, nüüd on suuremad ja see põhjustabki kulude kasvu?

Urmas Klaas

Pigem on küsimus selles, et elektri hinna tõus sisendina võib olla erinev. Elektri hind muutub sõltuvalt turuhinnast ja milliseks see aasta lõpus kujuneb, on raske öelda. See on vaid prognoos. Ja võtta niisuguses olukorras vastu otsus, et selle tõusu me kindlasti kata-me – see on pigem eelarve kujundamise teema kui seaduse muutmise teema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Austet ettekandja! Sa väitsid, et probleem on olemas, on tõsine ja tuleb lahendada. Samas teed sa ettepaneku eelnõu menetlusest välja arvata. Milline on kultuurikomisjoni arusaam sellest, et probleem tuleb lahendada? Kes, millal ja kuidas probleemi lahendab?

Urmas Klaas

Kultuurikomisjon on sel teemal ka Rahandusministeeriumiga mitmel korral kontaktis olnud. Meie arvates see teema tuleb tõstatada riigieelarve baasseaduse arutelul ja võib-olla ka riigivaraseaduse arutelul.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marianne Mikko, teine küsimus!

Marianne Mikko

Aitäh! Ma tulen tagasi raamatukogutöötajate juurde. Kas te kultuurikomisjoni esimehena võite kinnitada, et sügisestel eelarveläbirääkimistel seisate raamatukogutöötajate palkade tõusu eest?

Urmas Klaas

Aitäh! Kultuurikomisjon seisab kõigi kultuurivaldkonna töötajate heade töötingimuste eest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Allik, teine küsimus!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Selle probleemi üks pool on, kuidas avalik-õiguslikud asutused oma eelarvet kaitsevad, aga on ju ka teine pool. Pikki aastaid ei ole avaliku sektori eel-

arvete kinnitamisel arvestatud kommunaalkulude kasvuga. Esimesena läks asi teravaks rahvusraamatukogus, aga sisemised reservid on ammu ka teistel avaliku sektori asutustel ammendatud. Mis sa arvad, kas sügisel, kui kultuurikomisjon hakkab Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Kultuuriministeeriumi eelarveid läbi vaatama, peaksime ka selle küsimuse tõstatama?

Urmas Klaas

Kindlasti! Eelnõu, mis praegu meie töölaual on, sunnib meid loomulikult seda tegema. Ma arvan, see on põhjendatud. Sügisel, kui me kuulame valdkonnaministreid ja kaalume nende eelarveid, peame sellele tõsist tähelepanu pöörama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud ettekandja, mul on täpsustav küsimus. Siin võis vastustest aru saada, et Riigikogu ei peaks tegelema mingite konkreetsete avalik-õiguslike asutuste elektriarvetega jne, aga vahepeal arusaadavatel põhjustel tekkis mõte, et ERR vahest välja arvatud. Kui ma seda kuulsin, panin ma kirja lause: rahandusminister tahaks ringhäälingut poliitiliselt kontrollida. Mida see tähendab? Täpsustage, palun!

Urmas Klaas

Te panite selle lause kirja ebatäpselt. Ma rääkisin sellest, et on mõistetav, kui kultuuriminister ei ole otseselt vastutav või ei räägi otseselt kaasa rahvusringhäälingu eelarve kujundamisel. Seda põhjusel, et vastasel juhul võib tekkida mulje, et kultuuriminister tahab kuidagi poliitiliselt rahvusringhäälingu programmi suunata. See kahtlus on tahetud maha võtta. Loodan, et see mõttekäik on arusaadav.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Urmas Klaas! Avan läbirääkimised. Keskerakonna fraktsiooni nimel palun kõnetooli Aadu Musta!

Aadu Must

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Aas-taid tagasi käis rahvusraamatukogus ringi üks

imelik nali. Küsiti, kuidas rahvusraamatukogul läheb, ja töötajad vastasid: "Oi, väga hästi, aga järgmisel aastal lastakse lugejad ka sisse – ei tea, mis siis saab!" Tõsi, see nali käis kolimise ajal ja kõigil, kes seda nalja tegid, oli tegelikult optimism ja rõõm silmis, sest kõik teadsid: raamatukogu on lugejate jaoks, mitte loosungi jaoks ehitatud karp.

Võib öelda, et nüüd hakkab seda optimismi nagu vähemaks jääma, kuigi mitte keegi ei kahtle, et Eesti Rahvusraamatukogu potentsiaal on väga suur ja mitte ainult meie enda, vaid ka meie naabrite silmis. Raamatukogu kohta öeldakse, et ta on lugejate jaoks. Aga ta ei ole ainult lugejate jaoks. Rahvusraamatukogu on ülimalt oluline rahvuskultuuri keskus, see on teaduskeskus ja kogu Eesti raamatukogunduse tugisammas. Tegemist on tervikliku harmoonilise raamatukogude süsteemiga.

Nüüd oleme jõudnud olukorda, kus rahvusraamatukogu puhul on unustatud kõige lihtsamad vanad talupojatarkused. Ma toon ainult ühe näite – võtke seda kui pooljuhuslikku. Rahvusraamatukogu on teinud ära tohutu töö näiteks meie ajalehtede digiteerimisel. Kõik see, mis eelmistel sajanditel ajalehtedesse on kirja pandud, on internetist kättesaadav. Soome kolleeg tuleb ja ütleb: "Kuule, teil ei ole registreid!" Ma ütlen, et tulevad mingid otsingumootorid jne, ent tema ütleb, aga registreid teil ei ole. Tegelikult on küll, aga need on käsi-kirjas. Tallinna tudengid lugesid aastakümneid läbi ajalehti ja tegid igale artiklile pealkirja, on olemas sedelkataloogid. Ja oleks veel vaja vaid mõni sent nende väga suurte summade kõrval, mis on digiprojekti elluviimiseks juba läinud, siis saaks ära kasutada selle suure töö, mis kunagi tehti. Selleks on natukene raha vaja. Kui see raha leida ja viia kokku digiteeritud materjalid ja head registrid, siis selle materjali infoväärtnus suureneb suurusjärgu võrra. Ja kulusid selleks on vähe vaja. Kas seda on võimalik teha praegu? Ei ole, sest me räägime nagu raamatupidajad. Me räägime kütmisest, konditsioneeridest, karbist ja millestki veel.

Urmas Klaas, ma loodan, on sama meelt. Me kultuurikomisjonis oleme hädas sellega, et kui me räägime kultuuri- ja haridusprobleemidest, siis meile öeldakse, et üheks karbiks sai nii palju, teiseks karbiks sai nii palju ja veel kolmandaks karbiks sai nii palju. Aga sisuliseks tööks raha ei jätku. Praegu on rahvusraa-

matukogu jõudnud olukorda, kus visatakse nalja: "Praegu läheb hästi, aga ei tea, kuidas järgmisel aastal läheb. Võib-olla lugejaid enam ei saa sisse lasta." Nii nagu paarkümmend aastat tagasi, ainult et tagurpidi: siis oli inimestel silmis optimism, praegu seda ei ole.

Üks asi veel. Loomulikult on Riigikogu ülesanne järgida seadusi. Me peame teadma ka raamatupidajatarkusi, aga mitte ainult. Me täna komisjonis rääkisime, et Riigikogu ülesanne pole niivõrd teha üht või teist või kolmandat seadust, kuivõrd vaadata, et ühiskond harmooniliselt toimiks. Jaa, võib-olla see seaduseelnõu, nagu lugupeetud kolleeg Mart Meri ütles, tuleks tõesti tagasi võtta juhul, kui oleks garantii, et probleem saab lahendatud. Aga mina küll ei saa hääletada selle poolt, et lükkame selle eelnõu tagasi olukorras, kus lahendust ei ole ja otsitakse, et äkki keegi on kuskil süüdi. Äkki targad inimesed, kes valdavad küll raamatukogundust, panid raamatupidamislikult kuskil mööda. Ma arvan, et seda seaduseelnõu tuleks edasi menetleda ja ka laiemalt leida lahendused täna tõstatatud probleemidele. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Igor Gräzin Reformierakonna fraktsiooni nimel!

Igor Gräzin

Ma olen siin nagu kahes kvaliteedis, lugupeetud kolleegid. Ma esindan ühelt poolt fraktsiooni ja teiselt poolt rahvusraamatukogu nõukogu. Kõigepealt ma räägin fraktsiooni jutu ära. Ei maksa unustada, et Reformierakonna fraktsiooni seos rahvusraamatukoguga on tihedam, olulisem ja erilisem kui teistel. Lõppkokkuvõttes on tegu Ivi Eenmaa projektiga, tema elutööga. Just tänu temale rahvusraamatukogu sellisel kujul sündis. Ja see aeg, mil Ivi Eenmaa büst saab seal seisma, ei ole sugugi mitte kaugel. Nii et mingil määral on see meie jaoks nagu oma laps.

Aga nüüd räägin asjast ja katsun kiiresti vastata ka siin spontaanselt tekkinud küsimusele. Kolleeg Stalnuhhin, väga õige: seadus ei ole kohane, et lahendada ühe kontori probleeme. Õige! Juristid ütlevad ka, et individuaalse *case*'i lahendamine ei ole mitte seaduse, vaid individuaalse rakendusakti asi. Probleem on aga selles, et rahvusraamatukogul on oma seadus ja teisiti tema muret lahendada lihtsalt ei

ole võimalik. Rahvusooperil on oma seadus ja rahvusringhäälingul on oma seadus ja kõrgkoolidel ka muide. See on ainus põhjus. Miks need omaette seadused tehti, ei tea. Taevast näeb, et see on lollus kuubis, aga nii see praegu on.

Miks me hakkasime seda seadust muutma? Kokkulepped olid olemas. Rahandusministeeriumi osas on alati, olenemata ministrist, eluterve esitada teatavaid kahtlusi. Rahandusministeeriumis kunagi raha ei ole, juhul kui seda asja ei ole aegsasti seadusesse kirjutatud ja kui see asi ei ole Kreekas. Kreeka raamatukogude finantseerimine kahtlemata jätkub, küsimus on Eesti omas. Ja sellepärast tekitatigi see eelnõu, et panna Rahandusministeerium, palun väga vabandust, sundseisu, et ta need 50 000 eurot leiaks.

Lember küsis, kust ma tean, et see elektriarvete kasv ei ole seotud kliimaseadmega. Ma ütlen sulle: sa vaata novembri-detsembri elektriarvet ja vaata jaanuari-veebruari elektriarvet! Mitte midagi pole sisse lülitatud, mitte midagi pole välja lülitatud, keskmine välistemperatuur on sama, töötajate palk on sama ja lugejate saali temperatuur on sama, aga vahe on 5000 eurot kuus. Kusjuures Mati Kibin on rehkendanud aastase kulu välja palju täpsemalt, kui Eesti Pank on midagi suutnud arvutada viimase kolme aasta jooksul. Teist sellist rahandusjuhti Eestis lihtsalt ei ole.

Nüüd, kas defitsiiti on ennegi olnud? Vastan, et ei ole. Kolleeg Peeter Tulviste ja teised, kes varem on nõukogus olnud, ei ole kunagi midagi defitsiiti lasknud ja mina ei ole ka seda teinud, sest riigi seisukohalt on igasugune defitsiiti laskmine, veel hullem, selle teadlik tekitamine, paha. See on esimene defitsiit ja kolleeg Mart Meri võib kinnitada, et me arutasime seda sel aastal kolm-neli korda, kas me läheme selle peale välja või mitte. See otsus oli raske ja see otsus oli teadlik. Me laseme eelarve defitsiiti meelega, sest muidu Rahandusministeerium meid ei kuule. Kui ei oleks seda defitsiiti olnud, ei oleks tulnud ei Delfi reportaaži ega oleks olnud seda tänast arutelu siin. See on meelega tehtud, vähemalt nii kaugele nüüd saime.

Kas on plaan B? Ma palun kolm minutit juurde!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit juurde.

Igor Gräzin

Jah, plaan B on. Mart ütles, mis see plaan B on. Plaan B on kliimaseadmete väljalülitamine. Mis oleks homme juhtunud? Mitte midagi ei oleks juhtunud. Aga need säilikud, mis peaksid säilima Eesti rahva jaoks 500 aastaks, oleks hakanud säilima 100, äärmisel juhul 200 aastat. Millest me räägime? Toon lihtsalt ühe toreda näite, täiesti tasub kuulata. Lõppkokkuvõttes kõik need originaalid, mis puudutavad 39. aasta säilitusi – His Master's Voice, Benno Hansen, Artur Rinne, Alfred Sällik –, kõik need oleksid jäänud tavalisse toatemperatuuri ja me oleks need tõenäoliselt varem või hiljem igaveseks kaotanud.

Kas saab veel kuskilt kokku hoida? Pagan seda teab. Aga jääb mulje, et ei. Kümneid inimesi on töölt vallandatud, tööpäevad on muutunud lühemaks, töötatakse ka tasuta, suvel kasutatakse vabatahtlikke – mida iganes. Mul on selline tunne, et ega enam ikka väga kokku hoida ei anna. Reaalselt on tegemist defitsiidiga 55 000 – 60 000 eurot aastas. Eks aasta lõpp näita.

Ja lõpuks: rahvusraamatukogu on peale kõige muu või eeskätt mäluasutus. Kui Eestis ei ole firmat Eesti Energia, ei juhtu Eestiga mitte midagi. Ka Lembitu aegadel Eesti Energiat ei olnud, ja eestlased elasid. Kui meil kaob ära rahvuslik mälu ja selle kandja, siis ei ole seda Eesti Energiat kellelegi vaja, käiaku oma dünamiot ja valgustagu keda tahes – siin all ei ole enam inimesi, kes räägivad eesti keelt, ja siin all ei ole enam raamatuid, mida ainult eestlased oskavad lugeda.

Minu positsioon on selline. Õige, Reeda ja minu allkiri oli ju ka alguses eelnõu all. Aga oli ka koalitsioonilepe, et see raha on tõesti lubatud. Olgu see siin öeldud, et mulle on öeldud, et raha tuleb, ära muretse. Siis me ütlesime Reedaga, et hea küll, me võtame oma allkirjad tagasi, las Mart võitleb, opositsioon peab oma palga välja teenima. Probleemi tervikuna see muidugi ei lahenda. Aga miks üldse meie kolm selle üles võtsime? Sellepärast, et rohkem ei ole siin saalis rahvusraamatukogu nõukogu liikmeid, sellepärast me seda tegema sattusimegi.

Kokkuvõttes: olles koalitsioonis, aga teisest küljest rahvusraamatukogu nõukogu esimees, ma ei saa küll niimoodi hääletada, et seda asja ei arutata edasi. Kallis koalitsioon, ma väga loodan teie peale, et eeskätt teie abiga liigub see seaduseelnõu edasi. Aitäh aga eeskätt Mar-dile ja Reedale, et te selle ränga asja olite nõus ette võtma. Kõike head!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Mihhail Stalnuhhinil on repliik kohapealt.

Mihhail Stalnuhhin

Mainiti minu nime ja seisukohta. Ma nimelt nentisin jah, et ma sain härra kultuurikomisjoni esimehe sõnavõtust aru, et seadusi ei tehta mingi konkreetse probleemi lahendamiseks. Vanasõna ütleb, et lõpp hea, kõik hea. Siis peaks olema loogiline ka ütlemine, et algus halb, kõik halb. Nimelt oma kõne alguses kolleeg Gräzin ütles, et jah, seadust ei tehta konkreetse probleemi lahendamiseks. Mul tekkis mõte küsida, kas meie tänase päevakorra esimene punkt, mis käsitles Paldiski ja ühe teise omavalitsuse vahelisi konkreetseid probleeme, ei ole just niisugune juhtum. Nii et algus halb, kõik halb. Paistab, et nii ongi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Küsimust konkreetset ei olnud, nii et läheme edasi. Läbirääkimised on lõppenud. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 407 esimesel lugemisel tagasi lükata ja me peame seda hääletama. Valmistume hääletamiseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 407 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 42, vastu oli 40, erapooletuid ei olnud. Juhtivkomisjoni ettepanek on vastu võetud, eelnõu 407 on esimesel lugemisel tagasi lükatud. (Tabel 2.)

4. Riikliku matusetootuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (417 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud riikliku matuse-

toetuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 417 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Yana Toomi!

Yana Toom

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Mul on au teile ette kanda riikliku matusetootuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille kohaselt soovib Keskerakonna fraktsioon – loodetavasti teie toel – taastada 1. juulil 2009 kaotatud matusetootuse. Kui seda tehti, oli meil kriis. See toetus kaotati poole aasta pealt ja väga paljude perede jaoks muutus olukord väga nukraks, sest kabelis tuhastamine, mis on Eestis tõenäoliselt kõige odavam matmisviis, maksab keskmiselt 500 euro ringis.

Meie inimesed on matusetootusest ilma jäänud. Matusetootuse suurus oli tollal praeguses rahas 191,74 eurot ja me tahaksime selle samas mahus taastada. Mul on tegelikult selline kummaline *déjà-vu* tunne, sest aasta tagasi, eelmise aasta maikuus kandsin ma siin ette sama sisuga eelnõu. Siis me arutasime seda pikalt ja mulle jäi selline naiivse inimese mulje, et koalitsioon justkui toetab seda eelnõu eeldusel, et see toetus peaks olema vajaduspõhine. Terve aasta ootasime vajaduspõhise matusetootuse eelnõu esitamist koalitsiooni poole pealt. Kuna seda imet ikkagi ei sündinud, siis tulime ise selle eelnõuga pulti ja loodame, et seekord läheb see läbi, sest majandus kasvab, kriis on läbi. Selle teema juurde sundis meid tagasi pöörduma päris jõuline sotsiaaltöötajate surve, sest Eestis on endiselt piirkondi, kus väga paljud inimesed loobuvad omakseid matmast, kuna neil lihtsalt pole selleks raha. Palun seda eelnõu toetada! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Yana Toom! Palun kaasettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Lugupeetud juhataja! Head kaaslased! Riikliku matusetootuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 417 oli sotsiaalkomisjonis arutelul neljapäeval, 6. juunil. Seda tutvustas sotsiaalkomisjoni aseesimees Yana Toom kui seaduseelnõu algataja esindaja. Eelnõu eesmärk on taastada riiklik matusetootus enne 1. juulit 2009. aas-

tal kehtinud kujul. Vabariigi Valitsuse seisukohta tutvustas Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna peaspetsialist Marina Jefrosinina. Valitsuse seisukoht on eelnõu mitte toetada.

Komisjon tegi ettepaneku saata seaduseelnõu 417 esimesele lugemisele 11. juuniks ehk tänaseks. See otsus oli konsensuslik. Esimese lugemise lõpetamise poolt oli 3, vastu 5, erapooletuid 0, mis tähendab, et hääletustulemuste põhjal komisjon ei toeta esimese lugemise lõpetamist. Komisjon otsustas ka, et komisjonipoolne ettekandja on komisjoni esimees Margus Tsahkna. Kuna komisjon on täpselt sedasama eelnõu täpselt samade algatajate esitatuna üks kord arutanud, ei olnud arutelu väga pikk. Märgin vaid, et Yana Toomi sõnul on algatajad kaalunud vajaduspõhise matusetootuse süsteemi väljapakkumist, kuid seekord otsustati seda mitte teha ning lihtsuse ja selguse mõttes esitada uuesti matusetootuse taastamise sisuga eelnõu. See on minu poolt kõik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Teile on mõned küsimused. Palun, Kajar Lember!

Kajar Lember

Hea ettekandja! Kui seda probleemi ei ole viimastel aastatel tahetud riiklikult lahendada ja selleks raha eraldada, siis realses elus tegelevad sellega omavalitsused, kes on endale nõnda väga selge rahalise kohustuse juurde saanud. Kas teil on ülevaade, kui paljud Eesti omavalitsused tagavad inimestele matusetootuse ja kui paljud mitte?

Margus Tsahkna

Ma küsisin sama küsimuse. Riik näeb ette oma vahenditest eraldada omavalitsustele raha nende inimeste matmiseks, kellel ei ole lähedasi, kes neid mataks, või siis pole nende lähedastel selleks sääste. Summa, mille riik eelmisel aastal omavalitsustele eraldas, oli 115 041 eurot. Andmeid on 600 sellise matuse kohta. Aga täpset infot selle kohta, kui palju omavalitsused ise veel oma eelarvetest katavad ja inimestele abi pakuvad, meil komisjonis ei olnud. Ent on teada, et omavalitsused hätta sattunud inimesi ikkagi aitavad lisaks sellele, mis riigi poolt on ette nähtud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Sotsiaalkomisjoni esimees, mul on teile küsimus. Aasta tagasi, kui me samateemalist arutelu pidasime, tunnistasid ka valitsuserakondade liikmed, et probleem on olemas, ja anti lubadus, et valitsus töötab välja teile sobiva matusetootuste eelnõu. Kuhu see on pidama jäänud?

Margus Tsahkna

Hea küsija! Tõepoolest, probleem on olemas. Isegi sellest summast, mis Keskerakonna fraktsiooni eelnõus on riikliku matusetootusena ette nähtud – 191,74 eurot –, ei piisaks matusekulude katmiseks. Kuhu see matusetootuse probleemi lahendav eelnõu on seisma jäänud, seda tulebki uurida. See on kuskil ministeeriumi tasemel. Samas sellisel kujul, nagu teie olete eelnõu esitanud – ehk siis maksta matusetootust kõikidele, olenemata majanduslikust ja sotsiaalsest olukorrast –, koalitsioon seda ei toeta. Pigem tuleb mure lahendada koostöös omavalitsustega, et realselt hätta sattunud aidata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Austatud ettekandja! Eesti on ühinenud Euroopa sotsiaalharta ja sotsiaalkindlustuskodeksiga. Matusetootus on üks sotsiaalkindlustuse liik, mida Eesti on endale siduvaks pidanud ja omal ajal ka selle punkti ratifitseerinud. Ma mäletan, kunagi tehti meile märkus, et matusetootus on Eestis liiga väike, nüüd me oleme selle üldse kaotanud. Miks Eesti ei järgi Euroopa sotsiaalharta ja sotsiaalkindlustuskodeksi põhimõtteid?

Margus Tsahkna

Hea küsija! Nagu ma juba ühele küsimusele vastates ütlesin, on riik nende inimeste matmiseks, kellel puuduvad lähedased või kelle lähedastel pole raha matust korraldada, selle toetuse ette näinud. Ma arvan, et sotsiaalharta ei nõua üheltki riigilt n-ö lausmatusetootuse maksmist kõigile inimestele, olenemata nende majanduslikust ja sotsiaalsest olukorrast. Ma

arvan, et see ei ole sotsiaalharta punkti sisuline mõte.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Hea sotsiaalkomisjoni esimees! Me tegelikult sotsiaalkomisjonis, sul on täitsa õigus, arutasime ka seda vajaduspõhisusele tuginevat varianti. Reet Roos, kui ma ei eksi, küsis selle kohta ja ma kandsin talle üksikasjalikult ette, mis oli meie ettepanek. Kas sa oskad mulle öelda, mis põhjusel koalitsioonisaadikud ei tundnud selle alternatiivi vastu huvi? Ja kas meil on alust loota, et sotsiaalkomisjon sinu eestvedamisel algatab selle vajaduspõhise matusetootuse eelnõu?

Margus Tsahkna

Hea küsija! Nagu sa ütlesid, koalitsiooni kuuluv poliitik Reet Roos tundis tõesti huvi, milline on teie võimalik alternatiivettepanek. Ja tõepoolest see ettepanek kõlas tutvustusena, mitte konkreetse ettepanekuna. Ma arvan, et matusetootuse teemat ei aruta me siin Riigikogus sugugi viimast korda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Hea ettekandja! Praegu arutusel olev eelnõu räägib küll matusetootusest, aga ma küsin ühe teise toetusliigi kohta. See ei pea silmas mitte elu lõppu, vaid elu algust, ehk siis jutt on sünnitoetusest. Teatavasti on Reformierakonda kuuluv Laine Randjärv teatanud, et Tallinnas oleks tarvis tõsta sünnitoetus kahekordseks. Praegu te olete võimul riigi tasandil, võib-olla oleks mõistlik kogu Eestis sünnitoetust kahekordistada, kui teie sõbralik koalitsioonipartner nii hea mõtte on välja käinud?

Margus Tsahkna

Hea küsija! Matusetootuse eelnõu raames me tõesti ei saa sünnitoetuse teemaga tegelda. Aga mul oleks väga hea meel, kui üle Eesti, nii Tallinnas kui kogu riigis, kõik lastega seotud toetused kasvaksid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul, teine küsimus!

Marika Tuus-Laul

Praegu antakse raha, kui seda omavalitsusel on, vaid tundmatu või omasteta lahkunu matmiseks. Kaugeltki ei anta abi nendele, kellele lihtsalt ei ole seda raha ja kellele ka lahkunud inimene ei ole jätnud enda matmiseks vajaliku summat. Need inimesed on väga hädas. Me oleme kuulnud igasugustest juhtumitest. See jätab ikkagi valitsusest ja nüüd juba kahest sotsiaalministrist äärmiselt halva mulje, et te just kirsturaha maksmisest olete loobunud. Loomulikult puudutab see ka teid kui sotsiaalkomisjoni esimeest. Kas me lihtsalt nii tuimalt arvamegi kõik need eelnõud menetlusest välja, mis opositsioon esitab? Võib-olla te siiski vaevute mõtlema, mida tuleks teha, mida kokku leppida või mida saaks kahekesi ära teha mõlemad pooled? Te lihtsalt tuimalt hääletate meie ettepanekud maha. Miks?

Margus Tsahkna

Hea küsija! Siin oli mitu küsimust. Ma vastan sellele, mis puudutab opositsiooni eelnõude mahahääletamist. Homses päevakorras on üks hea näide sotsiaaldemokraatide algatatud eelnõust, mis puudutab sügava puudega laste vanemate õppelaenu kustutamist. Ja neid näiteid on veel, et opositsiooni tehtud ettepanekuid on võetud sisuliselt arvesse. Kindlasti ei ole matusetootusega tegelemine mingi tuim teema, seda ka minu poolt mitte. Mida ma ei toeta, on see, et me jagame laustoetust, ka nendele, kelle sissetulekud on väga suured ja kes seda ei vajaks. Ma näen lahendust selles, et me koostöös omavalitsustega suudame abi anda inimestele, kes tõesti hädas on, ja et nende inimeste ring tulevikus laieneb, kes seda toetust saavad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Lugupeetud ettekandja! Stenogrammi huvides oleks vaja teha parandus, et riik eraldab raha Sotsiaalkindlustusametile, kes võimaldab kohalikel omavalitsustel taotleda tundmatute ja omasteta isikute matmise kulude osalist kat-

mist ehk siis sama summa ulatuses, nagu on praegu taotlenud Keskerakonna fraktsioon. Kohalikud omavalitsused saavad Sotsiaalkindlustusameti kaudu taotleda seda raha, aga kahtlemata nad lisavad ise ka juurde. Küsimust mul ei ole.

Margus Tsahkna

Suur tänu selle täpsustuse eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Lugupeetud kolleeg! Iga kord, kui ma loen lehest, et valitsus ei toeta riikliku matusetoetuse seaduse muutmist, või kuulen seda siin saalis, siis ma mõtlen, kas tõesti 100% meie ministritest ei toeta seda ideed. Võib-olla mul lihtsalt ei ole informatsiooni. Kas selles valitsuse koosseisus on erandeid?

Margus Tsahkna

Sotsiaalkomisjon ei analüüsinud selle eelnõu arutelul ministrite kaupa valitsuse tegevust. Küll aga võin kinnitada, et valitsusliikmetele ja ka valitsusk koalitsiooni erakondadele ei ole see teema üksipuha. Nad mõistavad teema tõsidust ja mõtleavad kaasa.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Lugupeetud ettekandja! Vastates kolleeg Kadri Simsoni küsimusele, ütlesite, et selle seaduse täiendamisega tegeldakse ja et te peate väga oluliseks koostööd kohalike omavalitsustega. Käies Kagu-Eestis ringi, kuuleb päris kurbi lugusid, kuidas püütakse matuseid korraldada. Inimestel on seda toetust tõepoolest hädasti vaja. Te olete kindlasti saanud kohalike omavalitsuste esindajatelt mingeid ettepanekuid. Olge hea ja nimetage mõned ettepanekud, millele tuginevad kohalike omavalitsuste soovid! Kuidas võiks kohalike omavalitsuste arvates olla toetuse andmine korraldatud, nii et inimesed saaksid siitilmast kenasti ära saadetud?

Margus Tsahkna

Hea küsija! Selle eelnõuga seoses ei ole ühtegi konkreetset ettepanekut omavalitsustelt tulnud. Küll aga on loomulikult omavalitsuste huvides, et riik võtaks enda õlule kõik selle, mis puudutab matusekulude katmist. See vabastaks omavalitsuse vahendeid ja oleks suureks abiks inimeste aitamisel.

Üks eraldi teema, mis tõusis üles, on see, et kui inimene on säästnud oma matusteks ja kirsturahaks ning kui ta taotleb näiteks toimetulekutoetuse määramist, siis võiks juhul, kui tal on see raha pangaarvel, lugeda selle tema kirsturahaks. See on üks koht, mille puhul võiks mingeid kriteeriumeid aluseks võttes kaaluda, kas seda kirsturaha toimetulekutoetuse määramisel arvestada või mitte. Loomulikult ma tunnistan, et selle erandi tegemine on ülimalt keeruline. Kust tõmmata see piir? Aga teada on, et vanematel inimestel on üks suurimaid muresid, kuhu nad oma kirsturaha peaksid koguma – kas pangaarvele, nagu üldiselt soovitatakse, või siis sukasäärde. Nii et küsimusi on päris palju. Olen aga kindel, et omavalitsused teavad kõige paremini, kes vajavad matusetoetust kõige rohkem, ja ma loodan, et kui riigil on vajalik raha olemas, siis koostöös omavalitsustega see leevendus ka tuleb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Austatud kolleeg, sotsiaalkomisjoni esimees! Matusetoetuse teemat on siin saalis päris mitu korda käsitletud. Tänapäev te ütlesite, et see ei ole viimane kord, teema võetakse veel üles. Minu meelest on vastutustundetult, et te olete sellesse suhtunud kuidagi pealiskaudselt. Ja nüüd te ei tea ka, kuhu see eelnõu on ikkagi toppama jäänud. Kui kaua seda veel menetletakse, seda te ka ei tea. Võib-olla siiski annate meile mingi konkreetsema ülevaate, kas te sellega olete tegelnud ja kas te isiklikult olete küsinud mõnest ministriumist, kui kaugel ettevalmistus on? Milline on olnud teie panus matusetoetuse kehtestamiseks?

Margus Tsahkna

Hea küsija! Minu panus on see, et ma ei toeta pakutud kujul laustoetamist, toetamist olenemata majanduslikust seisust. Väga rikas-

tele inimestele riik ei peaks maksma matuse-toetust. Mis puutub matusetootuse aruteludesse, siis neid on toimunud korduvalt ja ma arvan, et see on üks teema, mis ei kao kunagi valitsuse laua pealt, üksipuha, millised erakonnad valitsuses on. Kui kaugel on võimalike lahenduste leidmine, selle peab uuesti üle küsima. Selle teemaga tegeleb eelkõige Sotsiaalministeerium.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Lugupeetud sotsiaalkomisjoni esimees! Ma küsin, kas te üldse tunnetate sotsiaalkomisjoni esimehena, et see probleem on Eestis olemas. Ja kui tunnetate, siis miks te pole lahendust leidnud? Sotsiaalkomisjon ongi selleks, et muredele leevendust pakkuda. Kas te võite öelda, millal saabub lahendus, mis sobib ka koalitsioonile? Või jäädaksegi aastate kaupa seda teemat siin saalis arutama?

Margus Tsahkna

Hea küsija, ma tunnetan, et see on probleem.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom, teine küsimus!

Yana Toom

Hea ettekandja! Teil jäi vastamata kolleeg Tarmo Tamme küsimusele lahenduse kohta. See on esimene osa mu küsimusest. Teine osa on selline. Te mainisite siin kirsturaha kogumist. Kas te oskate sotsiaalkomisjoni esimehena hinnanguliselt öelda, mis võiks olla see protsent pensionist, mille üks Eesti pensionär peaks panema sukasäärde, et saada endale korralikud matused? Mitu aastat see kogumine tal võiks võtta?

Margus Tsahkna

Hea küsija! Ma tõesti ei oska öelda, kui mitu protsenti peaks keegi kõrvale panema. Küllap vanemad inimesed on targemad ja teavad seda oma elukogemusest. Eks need traditsioonid ole teada. Inimesed mõtlevad hetke peale, kui nad siitilmast lahkuvad, ja tahavad, et see oleks väärikas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Austatud ettekandja! Sa rääkisid kirsturahast. Aga ega ainult vanemad inimesed ei sure, surevad ka nooremad. Milline on sinu ettepanek, mis vanusest peaks kirsturaha korjama hakkama? Ja kas see on pensionisamba kõrval siis nagu teine samm? Kas sa tahad seda riiklikult kehtestada, et kõikidel Eesti inimestel oleks kirsturahasammas?

Margus Tsahkna

Hea küsija, kui sa tähele panid, siis ma rääkisin sellest konkreetsest probleemist kui ühest paljudest, mis on meieni tagasisidena Eesti inimeste käest jõudnud. Ma arvan, et kirsturaha kogumine on ikkagi iga inimese omaenda otsus. Meie ülesanne on aidata koostöös omavalitsustega neid inimesi, kelle lähedastel ei ole võimalik matuseid korraldada. Ma olen kindlal seisukohal, et inimesed peavad siitilmast lahkuma väärikalt.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Austatud ettekandja! Ma tuletan meelde, et õhus ripub Tarmo Tamme küsimus lahenduse saabumise kohta. Me ikkagi ootame, mida te pakute. Seda esiteks. Ja teiseks, ma ei saa ikkagi aru – ma ei ole kuulnud mitte ühtegi argumenti selle kohta, mispärast seda teemat ei saa edasi arutada. Palun kas või üks argument, mispärast me ei saa seda eelnõu edasi menetleda!

Margus Tsahkna

Ma olen öelnud, milline võiks olla lahenduse poole liikumise suund. See suund oleks koostöös omavalitsustega laiendada nende inimeste ringi, kellel riik aitab matuseid korraldada, kes on reaalses hädas. Seda saab teha juhul, kui riigil on vajalik raha olemas. Mis puutub sellesse eelnõusse, siis olen ka mina selgel seisukohal, et laustoetust kõigile, sh väga suure sissetulekuga inimestele matuste korraldamiseks riik ei peaks ette nägema. See on põhjus, mispärast seda eelnõu ei toetata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Hea komisjoni ettekandja! Te olete täna umbes kümme korda kasutanud sõnastust "koostöös kohalike omavalitsustega", ja kindlasti sotsiaalvaldkonnas ning ka paljudes teistes valdkondades on see hädavajalik. Kahjuks viimaste kuude jooksul on valmidus kohalike omavalitsustega koostööd teha ja seepärast ka usaldus valitsuse vastu kannatada saanud. Pean silmas ühepoolseid muudatusi, mis on tulnud haridusministeeriumilt. Kui mõelda matusetootuse edasisele käekäigule, kuidas võiks hätta sattunud inimeste mure teie arvates lahendada nii, et nad ei peaks omastest lahti ütlemata, et nad saaks ära maetud? Kas on võimalik omavalitsuste koostöövalmidust ja head usku tagasi tuua vaatamata viimastele muudatustele hariduse vallas?

Margus Tsahkna

Sotsiaalkomisjon selle eelnõu raames haridusmuudatustega ei ole tegelenud. Ei maksa eri asju segamini ajada. Aga ma olen veendunud, et me ei tohiks tõmmata piiri riigi ja omavalitsuste vahele, kuna inimeste jaoks, kes siin elavad, ei ole suurt vahet. Nendel on konkreetset mured ja need mured vajavad konkreetseid lahendusi. Ma ei näe praegu küsimust, kas omavalitsuste ja riigi suhted on halvenenud või paranenud. Need peavad olema partnerlussuhted.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof, teine küsimus!

Heljo Pikhof

Austatud ettekandja! Sa ütlesid, et matusetootus peaks sõltuma sissetulekust. Inimestele, kellel on olnud suur sissetulek, ei peaks matusetootust maksta. Aga surses võib inimene olla võlgades ka vaatamata suurele sissetulekule. Kas sa ei aja segamini toimetulekutoetust ja matusetootust? Toimetulekutoetus on edasi elamiseks ja sõltub sissetulekust, aga kui me hakkame matusetootuse maksmisel sissetulekut arvestama, siis muutub asi väga-väga naljakaks. Siit veel teine küsimus: kas meie sotsiaalkomisjon ikkagi ei peaks paika panema mängureeglid? Koostöö kohalike omavalitsus-

tega on loomulikult väga hea ja seda koostööd tulebki teha, aga riik kehtestab ikkagi seadused.

Margus Tsahkna

Ma alustan lõpust. Jah, Heljo, ma olen sinuga täiesti ühel nõul, et haldusreform tuleb ära teha koostöös omavalitsustega, ka riigi tasemel. Siin ei ole meil mingisuguseid põhimõtetelisi eriarvamusi. Kuidas seda teha, eks me seda näe tulevikus. Aga tõepoolest lahendus ongi see, et kui me vaatame üle omavalitsuste tulubaasid, kui palju inimesi elab omavalitsuses, milline on selle side tõmbekeskustega, ja samas sätestame konkreetsed teenused, mida inimesed peavad saama igal pool Eestis, olenevata sellest, millises omavalitsuses nad elavad, siis kindlasti on matusetootus üks muredest, mis saab terviklikuma lahenduse. Mis puutub inimeste sissetuleku arvestusse, siis ma ei öelnud päris nii. Ma väljendasin ennast niimoodi, et on tähtis, milline on inimeste majanduslik olukord sel hetkel, kui on vaja matuseid korraldada – kas lahkunud jäi järele kirsturaha ja kas tema perel on võimalik matuseid pidada või mitte. See võiks olla kriteerium.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Hea sotsiaalkomisjoni esimees! Enamik inimesi, kes on surnud, on maksnud ka makse või on seda nende eest teinud lapsed või muud sugulased, ja isegi kui pole makstud tulumaksu, siis aktsiisi kohe kindlasti on makstud. Minu meelest riik peaks ikkagi inimesi toetama, kui nemad on oma riiki toetanud. Ja eks riik toetabki, makstes kõigile pensioni, ja täpselt samamoodi võiks kõigile maksta matusetootust. Kui te räägite sellest, et matusetootus peaks olema vajaduspõhine, siis ma hakkam kartma, ega te valitsuskoalitsioonis ei pea mingit plaani muuta ka pension vajaduspõhiseks.

Margus Tsahkna

Hea küsija! Ei pea me mitte mingit plaani muuta pension vajaduspõhiseks. Pensionid tõusevad ka järgmisel aastal.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Lugupeetud ettekandja! Te enne väitsite, et tunnetate selle probleemi olemasolu. Ma küsin siis teilt kui komisjoni esimehelt nii: kui palju läheb aega, et see probleem saaks ära lahendatud? Ütlen ausalt, et saalis on juba piinlik seda teemat arutada.

Margus Tsahkna

Hea küsija! Ma näengi, et te olete viimane küsija ja arutelu siin saalis lõpeb. Ma ei oska teile konkreetset kuupäeva öelda, aga olen veendunud, et see probleem vajab lahendust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Siiski on veel küsijaid. Enn Eesmaa, palun!

Enn Eesmaa

Oleme ausad, surma kontekstis rääkida mõistest "vajaduspõhine" on pisut kõhedust tekitav. Kui me vaatame tulevikku, kas viis või kümme aastat ettepoole, kas sa kujutad ette olukorda, et mõiste "vajaduspõhine toetus" ongi seostatav sellega, et keegi omastest on surnud?

Margus Tsahkna

Mis puutub surma, elust lahkumise teemasse, siis olen absoluutselt nõus, et see ei ole teema, mille üle võib nalja teha. Aga me peame otsa vaatama reaalsele võimalustele ja seepärast ma olen kogu aeg siin rõhutanud, et omavalitsused teavad kõige täpsemini, kes ja millist abi vajavad. See ei pruugi olla alati ainult rahaabi, see võib olla ka mitmekülgne muud laadi abi. Igal juhul me peame seisma selle eest, et meie inimeste elust lahkumine oleks väärikas. Selles osas meil omavahel mitte mingisuguseid lahkarvamusi ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Lugupeetud ettekandja! Vastates üle-eelmisele küsimusele, millal see probleem kas või vajaduspõhise matusetootuse näol lõpuks lahenduse leiab, ütlesite, et ei oska kindlat kuupäeva öelda. Võib-olla on see tõesti raske ja ma esitan lihtsama küsimuse: äkki ütleksite

aastanumbri, millal see saab lahenduse? See peaks olema võimalik.

Margus Tsahkna

Mida varem, seda parem. Järgmine väga hea aastanumber on 2014, aga see sõltub suuresti riigieelarve läbirääkimistest ja selle korra kehtestamisest. Mina ütlen, et mida varem, seda parem.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Repts, teine küsimus!

Mailis Repts

Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Ma loomulikult ei arvanudki, et te matusetootuse eelnõu raames olete käsitlenud haridusmuudatusi, aga kindlasti te saite väga hästi aru minu küsimuse mõttest. Te räägite, et matusetootuse küsimust on võimalik lahendada koostöös kohaliku omavalitsusega. Vaadates teisi eelnõusid, mis on viimasel ajal Vabariigi Valitsusest tulnud, võib karta, et see pannakse kohaliku omavalitsuse õlgedele ilma rahakatteta. Kas võimalik Vabariigi Valitsuse matusetootuse eelnõu kannab samasugust poliitikat? Kas lahendus on see, et kohalikud omavalitsused peavad edaspidi probleemsetele perekondadele matusetootust maksma, samal ajal aga valitsus raha selleks ette ei näe?

Margus Tsahkna

Hea küsija! Nagu te väga hästi teate, kõik ülesanded, mida riik omavalitsustele lisab, peavad, kui need on lisäülesanded, olema rahaga kaetud. Samal ajal on omavalitsustel terve rida kohustusi juba praegu. Küsimus on selles, et osa ülesandeid ei ole väga konkreetset määratletud ja need ei ole ka konkreetset mõõdetavad. Riigikogu tasemel arutelu väärib minu arvates see, et me peame just nimelt omavalitsuste endi ja nende inimeste huvides, kes omavalitsuste haldusalas elavad ja igas omavalitsuses täpselt ühesugust tulumaksu maksavad, aga saavad väga erinevaid teenseid, ära tegema haldusreformi. See on asi, mis tuleb ära teha, lahendades ka omavalitsuste tulubaasi küsimuse.

Kahjuks on sotsiaalkomisjonis ning kindlasti ka kultuuri- ja hariduskomisjonis niimoodi, et peaaegu iga teema arutamisel me jõuame lõpuks selleni, milline on meie omavalitsuste

haldussuutlikkus ning kuidasmoodi on riigi ja omavalitsuste vahelised suhted reguleeritud. Siin ma ei süüdista omavalitsusi, me vajame väga terviklikku lahendust. See tõuseb üha enam esile. Mul on tunne, et ka poliitiline valmidus põhimõttelisi lahendusi leida läheb järjest suuremaks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo, teine küsimus!

Ester Tuiksoo

Austatud sotsiaalkomisjoni esimees! Teie vastustest on aru saada, et teil on kogu info olemas. Te teate, kui palju on eelmisel aastal omavalitsused maksnud matusetootust, te teate ka, et omavalitsustele on teada inimeste taust, see, millises majanduslikus olukorras nad on. Ja siis te nagu kardate, et jõukamad inimesed hakkavad ka seda matusetootust küsima. Ärge kartke! Usun, et tegelikult nad ei tule, aga muidugi ei ole ka pettused välistatud. Mul on teile ikkagi küsimus, miks te nii kaua olete selle kõige oodanud. Teil on absoluutselt kõik paberil olemas, aga te ei ole soovinud sellega tegeleda. Kas te tõesti ei saa aru, mis mured inimestel on, kaasa arvatud matmise probleem?

Margus Tsahkna

Hea küsija! Ma saan aru, mis mured inimestel on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Lugupeetud esineja! Teie vastustest jääb küll mulje, et te ei saa aru. Võrdlemisi halb mulje jääb teie esinemisest. Aga minu konkreetne küsimus on selline: kust te võtate, et kohalikud omavalitsused peaksid matuste puhul inimesi toetama? Mul on kaks konkreetset näidet Lõuna-Eestist, mõlemal puhul jäi inimestel matusetootus saamata, kui ma olin soovitanud pöörduda omavalitsuse poole. Pärast tuli mul endal neid matuseid toetada. Kust te võtate, et omavalitsus tuleb vastu, kui inimene esitab avalduse? Milleks puru silma ajada? Kas see kohustus omavalitsusel on või ei ole?

Margus Tsahkna

Omavalitsusel on riigi kaudu kohustus ajada korda nende inimeste matused, kellel ei ole lähedasi, kes on olnud üksinda, keda keegi ei mata. Omavalitsused on erineval kombel inimesi ka aidanud. Ma ei oska kommenteerida neid kahte juhtumit, millele teie viitasite. Ma tõesti ei tea neid asjaolusid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Mul on lühike küsimus. Te ütlesite, et probleem võiks lahenduse leida heal juhul aastal 2014, mis tähendab, et Sotsiaalministeeriumi eelarves peaks tekkima üks lisarida, kus need rahasummad olemas on. Kui seda rida ei ole, siis kindlasti peab sellest juttu olema riigi eelarvestrateegias. Mu küsimus ongi, kuidas on kogu selle probleemi lahendus kajastatud riigi eelarvestrateegias.

Margus Tsahkna

Minu käest küsiti, millal see oleks võimalik, ja ma vastasin, et mida varem, seda parem. Küsimusele, milline aasta siis kõige lähemal on, vastasin, et see on järgmine aasta. Selle kohta, milliseks kujuneb järgmise aasta riigi-eelarve projekt, mul informatsiooni veel ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk, teine küsimus!

Heimar Lenk

Hea esineja, võib-olla te lühidalt seletate, mida te mõtlete matusetootuse all. Te praegu tõite näiteks, et üksi elavad külainimesed, kes näiteks kukuvad maha ja surevad ära, maetakse kohaliku omavalitsuse raha eest. Aga minu meelest ei ole see matusetootus ja selle eelnõuga seotud teema. Toetus on ikkagi mõeldud inimestele, kes peavad kellegi maha matma. Surnut me ei toeta. Mõtestage palun lahti oma vastus!

Margus Tsahkna

Tõepoolest, taotlusi ei esita surnud, vaid nende lähedased. Sotsiaalkindlustusameti kaudu on riik toetanud 600 matuse korraldamist summas 115 041 eurot.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Margus Tsahkna! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kas soovite kohapealt rääkida, Marika Tuus-Laul? Palun, kaks minutit kohapealt!

Marika Tuus-Laul

Head kolleegid! Piinlik on kuulata, kuidas sotsiaalkomisjoni esimees annab matusetootusest rääkides demagoogilisi, külmi, ükskõikseid, ebakompetentseid vastuseid, ja sedagi poolnaerul näoga. Imestan, et koalitsioonil ei olnud eelnõu esitajale mitte ühtegi küsimust esitada – kõik oli selge, miks vastu hääletada. Ma meenutan, et kui see kärbe kunagi tehti, siis riik võttis lahkunute arvel ära 3,5 miljonit. See polnud kokku suur summa, aga ikkagi võeti see ära, kinnitades samas, et see on ajutine kärbe. Nüüd näeme, et seda toetust ei mõeldagi uuesti maksma hakata. Ja kõige kurvem on, et ei ole ka ühtegi kava, ühtegi plaani, ühtegi lahendust – täielik ükskõiksus.

Surnute pealt on see valitsus varemgi kokku hoidnud. Ma meenutan vaid, et 2008. aastal tõsteti matuseteenuste ja matusetarvete käibemaksu. Kõik, mis oli seotud matustega – puusärgist kuni matuse korraldamiseni, leinatalituse seni –, läks kallimaks ja on seda tänaseni. Väga piinlik!

Igal juhul on matusetootuse äravõtmine jätnud Ansipi valitsusest väga halva märgi maha ja ääretult kahju, et meie sotsiaalministrid ja sotsiaalkomisjoni esimees sellega kaasa on läinud. Riigi rahandust ei tohiks korras hoida inimeste toimetuleku arvel. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove rohkem ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 417 esimesel lugemisel tagasi lükata ja seda tuleb meil hääletada. Valmistume hääletamiseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 417 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 45 rahvasaadikut, vastu oli 41, erapooletuid ei olnud. Seega leidis juhtivkomisjoni ettepanek toetust. Eelnõu 417 on esimesel lugemisel tagasi lükatud. (Tabel 3.)

5. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu (418 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu 418 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Tegemist on erakordselt lihtsa seaduseelnõuga, mille algatamine on põhjendatud sellega, et ühe tööturuteenusega, mida töötukassa pakub, on tekkinud praktilisi probleeme. See teenus on tööharjutus. Tööharjutus on eelkõige mõeldud nendele töötutele, kes on olnud ilma tööta pikemat aega, ja nii nagu näitab elu mujal maailmas, on ka meil Eestis täiesti praktiline ja kohane sellist harjutust neile pakkuda.

Milles on siis probleem? Nimelt puhtajalooliselt on Eestis tööharjutusega tegelejad põhiliselt olnud mittetulundusühingud. Kehtiva tööturuteenuste seaduse järgi ongi töötukassal ainuke võimalus tööharjutust teenusena pakuda sel teel, et ta korraldab riigihanke ja leiab reeglina mittetulundusühingu, kes seda üritust läbi hakkab viima. Tal on ka õigus kontrollida seda tegevust. Kuid see ei lähe ühtemoodi hästi mitte igal pool Eestis. Valdavalt on sel alal kogemused ja koostööpartnerid olemas, kuid on ka piirkondi, kus koostööpartnereid ei ole, või veelgi hullem, need, kes hanke võivad, ei saa selle tööga hakkama ja lõppkokkuvõttes on hulk pahandust seoses sellega, et need lepingud tuleb lõpetada, lepingute rikkumist tõestada jne. Seetõttu teeme ettepaneku täiendada seadust sellise võimalusega, et töötukassal on võimalik tööharjutust teenusena pakuda kahel moel: esiteks otsides partneri, kes seda tööd teeb, ja teisel juhul, kui sellist partnerit ei leita, võib töötukassa ise oma jõududega sellist teenust pakkuda.

Teine paragrahv eelnõus on halduskoostöö seaduse muutmiseks, kuna seal on tehtud erand mitmele avaliku rahaga kinnimakstavale teenusele. Näiteks rehabilitatsiooniteenused tervishoius ja ka osa muid teenuseid on selli-

sed, mille puhul halduslepinguid ei sõlmita ja riigihankeid ei tehta. Ka tööharjutus iseenesest on rehabilitatsiooniteenus, küll erisugune, aga siiski. Meie ettepanek on muuta halduskoostöö seadust nii, et see erand kehtestada ka tööharjutuse korral.

Komisjonis teatas Vabariigi Valitsuse tösi-meelne esindaja, et tööturuteenuste seaduse muutmiseks on nad päri, aga halduskoostöö seaduse muutmiseks mitte. Eelnõu algatajatele on vahest see esimene ka tähtsam ja seetõttu olime nõus saatma eelnõu saali muudetud kujul ehk siis nii, et see sisaldab ainult tööharjutuse võimaluse pakkumist töötukassa poolt. Oleks võinud § 2 välja jätta. Kahjuks sellega enamik komisjoni liikmeid ei nõustunud, mis on väga kurb.

Komisjoni kaasettekandja kindlasti räägib meile, kuidas Vabariigi Valitsus palehigis tehtud suure mõttetöö tulemusena varsti oma eelnõuga siia Riigikogu ette tuleb. Aga kahjuks oleme sunnitud nentima, et aeg muudkui läheb ja Eestis on piirkondi, kus tööpuudus on väga suur. Sisuliselt töötukassa seda teenust mitmel pool ei paku, kuna ühtegi partnerit ei ole. Ja need piirkonnad jäävad siis ootama, millal Vabariigi Valitsus oma tarkade mõtetega Riigikogu ette jõuab. Julgen teid omalt poolt küll üles kutsuda, et võiks selle seadusparanduse ruttu vastu võtta. Asi liiguks kiiremini edasi ja meil ei oleks vaja oodata järgmist aastat, et seda seadust muuta. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, Eiki Nestor! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Lugupeetud juhataja! Head töökaaslased Riigikogus! Sotsiaalkomisjon arutas tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu 418 enne esimesele lugemisele saatmist oma 6. juuni istungil. Eelnõu algataja esindaja Eiki Nestor tutvustas eelnõu. Eelnõuga soovitakse anda Eesti Töötukassale võimalus osutada tööharjutuse teenust töötutele ise või sõlmida teenuse ostmisel hankelepingu alusel haldusleping. Seega nähtaks ette riigihanke korraldamise erisus.

Vabariigi Valitsuse seisukohta tutvustas Sotsiaalministeeriumi tööturu osakonna nõunik Öie Jõgiste. Vabariigi Valitsus ei toeta eelnõu. Peamine põhjus on, et eelnõuga tehtav muudatus oleks vastuolus nii Euroopa Liidu direktiiviga 2004/18/EL kui ka riigihangete seadusega.

Samas on see teema, millega sotsiaalkomisjon on mõnda aega tegelnud ka enne selle eelnõu menetlusse andmist. Probleem, mis puudutab töötukassa võimalusi koolituste pakkumisel ja tööharjutuse teenuse osutamisel, on tõesti olemas. See on seotud sellega, et teenuse pakkumiseks korraldatavate hangete kvaliteet ei vasta teinekord töötukassa nõudmistele ja kogu see süsteem ei ole piisavalt paindlik. Sotsiaalkomisjoni arutelu käigus selgus, nagu ka Eiki Nestor juba siit puldist ütles, et valitsus koostab praegu kõiki osapooli kaasates vastavaid muudatusi tööturuteenuste ja -toetuste seaduses. Valitsuse esindaja lubas, et nad tulevad septembri alguses selle eelnõuga Riigikogusse. Sotsiaalkomisjon on valmis eelnõu võimalikult kiiresti seadusena vastu võtma, et töötukassale need võimalused anda.

Mis puutub halduskoostöö seaduse muutmisele, siis tõepoolest, eelnõu § 2, millest algatajad olid nõus loobuma, me ei saa toetada, kuna see läheks vastuollu Euroopa Liidu direktiiviga ja ka meie enda riigihangete seadusega.

Küsimusele, mis suunas üldse Euroopas liigutakse Euroopa Liidu direktiivide menetlemisel ja põhimõtetes, mis puudutavad riigihankeid, saime vastuseks, et pigem on surve riigihangete seaduses olemasolevate erisuste vähendamisele. See tähendab seda, et riigihangete seaduse ja halduskoostöö seaduse muutmiseks vajalikku lahendust leida on juriidiliselt keeruline, kui mitte võimatu. Selleks tuleb leida teised teed.

Sotsiaalkomisjon otsustas saata eelnõu esimesele lugemisele tänaseks, 11. juuniks ettepanekuga eelnõu tagasi lükata. Selle poolt hääletas 5, vastu 4 ja erapooletuid ei olnud. Ma loodan, et me saame juba sügisese istungjärgu alguses seda teemat siin saalis arutada ja suudame koos head lahendused leida. Igatahes suur tänu sotsiaaldemokraatidele, kes eelnõu algatasid ja selle arutelu siin saalis üles võtsid! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, Margus Tsahkna! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Kuna juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 418 esimesel lugemisel tagasi lükata, siis me peame seda hääletama. Valmistume hääletamiseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 418 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 46 Riigikogu liiget, vastu oli 41, erapooletuid ei olnud. Juhtivkomisjoni ettepanek on vastu võetud ja eelnõu 418 esimesel lugemisel tagasi lükatud. (Tabel 4.)

Head kolleegid, tänane päevakord on am-mendunud. Soovin kõikidele kaunist päeva jätku, kohtumiseni homme!

Istungi lõpp kell 11.50.

Istungi kestus 1 tund ja 50 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 12. juuni 2013

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Mittetulundusühingute seaduse ja era-konnaseaduse täitmine
2. Kohaliku omavalitsuse rahastamise põhimõtete muutmine
3. Energeetikainvesteeringute käekäik
4. USA eriteenistuste PRISM-i projekt
5. Kohalike teede rahastamine
6. Maaelu arengukava

Istungi rakendamine

1. Veeseaduse muutmise seaduse eelnõu (391 SE) kolmas lugemine
2. Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (354 SE) kolmas lugemine
3. Kutseõppeasutuse seaduse eelnõu (331 SE) kolmas lugemine
4. Õppetootuste ja õppelaenu seaduse § 22 muutmise seaduse eelnõu (334 SE) kolmas lugemine
5. Ehitusseaduse muutmise seaduse eelnõu (429 SE) teine lugemine
6. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (432 SE) teine lugemine
7. Söödaseaduse muutmise seaduse eelnõu (431 SE) teine lugemine
8. Välismaalaste seaduse ja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise ning sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (425 SE) teine lugemine
9. Muuseumiseaduse eelnõu (374 SE) teine lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, austatud Riigikogu liikmed! Tere päevast, lugupeetud peaminister ja ministrid! Alustame tänast infotundi. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 46 Riigikogu liiget, puudub 55. Täna osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts ning rahandusminister Jürgen Ligi.

Head kolleegid, kuna täna on hästi palju küsimusi – tervelt üheksa –, siis saan igähe juures lubada ainult kaks kohapeal registreeritud küsimust.

1. Mittetulundusühingute seaduse ja era-konnaseaduse täitmine

Esimees Ene Ergma

Läheme esimese küsimuse juurde. Selle esitab kolleeg Rannar Vassiljev peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Rannar Vassiljev

Hea peaminister! Minu küsimus puudutab ühte mittetulundusühingut, millega te tihedalt seotud olete ja mis kannab nime Reformierakond. Seoses Reformierakonna e-hääletusega on üles kerkinud hulk küsimusi. Mittetulundusühingute seadus näeb ette, et üldkoosoleku otsus on vastu võetud, kui selle poolt hääletab üle poole kohal olnud liikmetest. Kui tegu on isiku valimisega, siis loetakse valituks isik, kes saab enim hääli. Kuidas teile tundub, kas e-hääletus, mida ei sisalda Reformierakonna põhikiri, vastab seadusele?

Andrus Ansip

Jah, nii eelhääletus kui ka siseveebihääletus vastavad seadusele. Kui te praegu viitasite seadusele, siis te ei olnud täpne. Te rääkisite kohal olnud isikutest, mitte koosolekul osalenud isikutest. Kui tuua paralleel äriseadustikuga, siis äriseadustik reguleerib protseduure märksa täpsemalt kui mittetulundusühingute seadus. Võib teha järelduse, et seadusandja on pidanud vajalikuks küllalt detailselt reguleerida äriühingute koosolekute korraldamist ja

hääletuste läbiviimist, samas aga jätnud MTÜ-de puhul otsuste langetamise suuresti juhtorganite kätte. Ja nagu ma ütlesin, ka MTÜ-de puhul räägitakse koosolekul osalenud isikutest. Näiteks äriseadustiku § 170¹ lõige 2 sätestab, et elektrooniliselt hääletanud osanik loetakse koosolekul osalevaks ja osaniku osaga esindatud hääled arvestatakse koosoleku kvoorumis hulka. Seega ka Eesti seadustes on koosolekul osalemise tõlgendus hoopis laiem kui füüsiliselt ühes kindlas ruumis ja ühel toolil istumine.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rannar Vassiljev, esimene täpsustav küsimus!

Rannar Vassiljev

Te rääkisite praegu äriühingutest, aga erakonna puhul on tegemist mittetulundusühinguga. Kõik see jutt võib tõesti kehtida aktsiaseltsi ja osühingu puhul, aga kahjuks ei saa seda laiendada MTÜ-dele. Ka näiteks kohtu registriosakond küsib juhul, kui juhatuse liiget soovitakse kanda registrisse, üldkoosolekul osalenute allkirju. Kuidas Reformierakond on need e-hääletanud inimeste allkirjad kohtu registriosakonnale esitanud?

Andrus Ansip

Põhimõtteliselt need, kes ID-kaardiga hääletavad, annavad oma digiallkirja, kasutades selleks ID-kaarti ja PIN2-koodi. Need, kes mobiiltelefoniga, mobiil-ID-ga hääletavad, täpselt samamoodi identifitseerivad ennast, annavad oma allkirja. Ning need, kes identifitseerivad end paroolikaarti kasutades, teevad seda samamoodi nagu pankas sisenedes. Ka seal on inimese identifitseerimine nõutud. Allkirja andmine ühele maksekorraldusele on võimalik väga mitmel moel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rannar Vassiljev, teine küsimus!

Rannar Vassiljev

Tahan täpsustada, kas ma sain õigesti teie väitest aru. Kui võtta tõe kriteeriumiks praktika, siis elu on näidanud, et isikute identifitseerimine Reformierakonna e-hääletuse puhul ei ole just kõige turvalisem olnud. Reformiera-

kond on ise ka seda avalikult tunnistanud ja teatavasti vähemalt ühe liikme enda seast välja arvanud. Üks liige on sealt ise välja astunud, õigemini tänaseks on neid rohkemgi, niipalju kui ma tean. Kas te ikkagi võrdsustate Reformierakonna eaturvalise e-hääletuse näiteks hääletamisega, mille puhul kasutatakse ID-kaarti või mobiil-ID-ga allkirja andmist?

Andrus Ansip

Ei, ma ei kipu üldse võrdsustama siseveebi hääletust turvaliste identifitseerimissüsteemidega. Ühel mittetulundusühingul peab oma ühingusiseseid protseduure korraldades olema ruumi ka usaldusele. Kõike kindlasti ei ole võimalik ühes erakonnas või ka laiemalt mittetulundusühingus administratiivselt reguleerida, panna justkui ühe vaba ühingu liikmed liikuma mingisugusesse kõrgete seintega labürinti, kus absoluutselt kõik on ette kirjutatud ja kus usaldusel kohta ei ole. Varas on varas. Ei ole mõtet üritada kõiki vargusjuhtumeid välja vabandada sellega, et vara ei ole piisavalt hästi hoitud. Kuidagi on ikkagi võimalikuks osutunud kuriteo toimepanemine, järelikult need, kes küll ei ole kuritegu toime pannud, aga kelle tagant on varastatud, peaksid selles kuidagimoodi süüdi olema. Ma ei tea, kas teil on seda halba kogemust, aga küllalt paljudel Eestis on. Kui teie korterisse või majja on vargad sisse tunginud, seal kõik segamini pööranud, siis ma arvan, et te ei peaks taluma veel süüdistusi selles, et te olete võimaldanud vargal oma valdustesse tungida. Süüdlane saab karistada, ja seda ka siis, kui ta on võõrast identiteeti kurjalt kasutanud.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud peaminister, vastuste eest! Mul on selline küsimus. Kõigepealt, teie erakonnas on vargaid üksjagu. Mitmed arendusjuhid on nüüd tagasi astunud ja erakonnast välja astunud. Ja mitte ainult sel korral, vaid ka eelmiste sisevalimiste ajal oli sohitegemist. Nagu kommentaaridest praegu lugeda võib, ei ole ajakirjandus veel jõudnud teie IT-poiste ehk siis patsiga poisteni. Kes teab, milliseid tempe nemad on serverite kallal teinud. Te olete korduvalt rõhutanud, et ei saa võrrelda ora-

vavõrgu sisehääletamisi e-valimistega riigi ulatuses. Kas te lühidalt seletaksite oma mõttekäiku, miks ei saa neid valimisi võrrelda? Mispärast on keskserveris Riigikogu valimiste ajal raske teha sohki, kui seda võib teha Reformierakonna oravavõrgus?

Andrus Ansip

Ega neid vargaid Reformierakonnas nüüd nii palju ka olnud pole! Jutt käib neljast või viiest inimesest ja ma olen päris veendunud, et ülejäänud 13 000 erakonnaliiget ei ole põhjust süüdistada nendessamades pattudes ja kuritarvitustes, millega need neli või viis inimest hakkama said. Üldistused on kohatud.

Mulle meenub Eesti Ekspressi artikkel, mis rääkis kurjategijatest, kes Keskerakonna üldkogust osa võtsid ja seal aktiivselt hääletasid, aga ma olen kaugel mõttest, et Keskerakond ongi üks kurjategijate erakond. Teie viisi üldistades võiks ju selle mõtteni jõuda, aga ma ei pea seda mitte kuidagi enda puhul võimalikuks.

Ühe mittetulundusühingu, ühe erakonna hääletussüsteem ei pea olema põhimõtteliselt sama turvaline, kui on riigi valimissüsteem. Riigi valimissüsteem, tunnistagem, on maksunud üksjagu palju, see on ülimalt turvaline. Ka identifitseerimise viis on ülimalt turvaline, seda on auditeerinud mitmed sõltumatud audiitorid.

Aga nagu ma juba ütlesin ja nagu teie erakonna esimees kinnitab, peab erakonnas olema koht ka usaldusel. Palju on räägitud sellest, et Reformierakond peaks nüüd oma autentimise reegleid karmistama ja valimissüsteemi oluliselt muutma. Jah, ka mina olen seda väitnud, aga praegustes oludes, kui ka kõik jätta endiseks, vaevalt leidub enam kedagi, kes läheks võõrast identiteeti omakasupüüdlikel eesmärkidel kasutama. Õppetund on saadud ja mõnele on see õppetund ülimalt valus olnud. Ma olen kindel, et enam midagi niisugust keegi ei tee.

Esimees Ene Ergma

Nüüd viimane kohapeal registreeritud küsimus. Palun, kolleeg Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Lugupeetud peaminister! Selleks, et mina asjast aru saaksin – ja mulle tundub, et ka

mõned mu kolleegid ei saa päris hästi sellest aru –, äkki te selgitate, kumb valimisviis on teie arvates turvalisem ja pettusi paremini tuvastada võimaldav, kas elektrooniline või paberhääletus?

Andrus Ansip

Kahtlemata elektrooniline hääletus, ka see siseveebi hääletus, kus identiteet varastati võõraid paroole kasutades, on turvalisem kui pabersedelitega hääletamine. Me teame, kuidas erakondade praktikas pabersedelitega hääletamine käib. Noorliikmed istuvad laua taga, inimene tuleb, talle antakse valimissedel kätte, ta kirjutab allkirja. Kui hiljem tuleb tegelik Jaan Kask ja ütleb, et tema ei ole veel hääletanud, siis välja selgitada, kes parasjagu tol hetkel seal laua taga istus ja vale-Kasele sedeli andis, on võimatu. Elektroonilises süsteemis on kõik logifailid säilitatud ja kõik tehingud on täpselt tuvastatavad – kelle arvutist tehti ning mis päeval ja kellaajal tehti. See on hoopis turvalisem süsteem, kui on võimalik luua pabersedelitega hääletamisel.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Kohaliku omavalitsuse rahastamise põhimõtete muutmise

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Mailis Repsilt rahandusminister Jürgen Ligile. Palun!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu esinaine! Hea rahandusminister! Päris huvitava teema juurest läheme teise huvitava teema juurde. Nimelt, kui me vaatame Euroopa omavalitsuspoliitikat ja kindlasti ka üksikute Euroopa riikide praktikat selles vallas, siis samm-sammult on viimase paari-kolmekümne aasta jooksul liigutud omavahelise partnerluse ja üksteise usaldamise poole, ja seda ka rahastamises. Ka meie Riigikohus on välja toonud vajaduse, et kohalikel omavalitsustel peab olema teatud rahaline manööverdusruum, et neil oleks oma kohustuste täitmiseks piisavalt raha. Haridus- ja Teadusministeerium on nüüd välja pakkunud täiesti uue lähenemise, mille kohaselt kohalikele

omavalitsustele antakse hariduse rahastamisel sõnaõigust väga vähe, kõik read kirjutatakse sihtotstarbeliselt ette. Mind huvitab Rahandusministeeriumi arvamus sellest.

Jürgen Ligi

Väga oluline küsimus tõepoolest. Ma pean tunnistama, et me ei ole lõplikus lahenduses haridusministriiga veel kokku leppinud. Tegu on ilmselgelt optimeerimisülesandega: ühelt poolt on vajadus efektiivistada hariduse väga suure eelarvesumma kasutamist, teiselt poolt tuleb kaitsta omavalitsuste autonoomiat ja hoida ära riske, mis võiks nende rahandust üldiselt ohustada. Ja mitte ainult nende rahandust, vaid kogu riigi rahandust. Selle üle me praegu vaidleme. Ma oletan, et kultuurikomisjoni liikmena te teate sellest mudelist, mille haridusminister on uuena välja pakkunud. Minu pakumine on teistsugune ja ma olen praegu arvamusel, et see on parem. Aga me vaidleme tõenäoliselt homme valitsuskabinetis veel. Haridusministri idee põhineb õpilaste arvul omavalitsuses keskmiselt ja elanikkonna tihedusel keskmiselt, mis suure üldistusena võib olla loogiline, aga konkreetsetes olukorras teostamatu ja väga koormav omavalitsusele. Need riskid me igal juhul peame kõrvaldama.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps, esimene täpsustav küsimus!

Mailis Reps

Hea minister, te viitasite oma vastuses kahele eraldi temale. Üks on põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega väljapakutud täiesti uus lähenemine, mis ehk likvideerib nn lõtku hariduse ja teaduse rahastamise puhul. Mis puutub kohalikku omavalitsusse ja peamiselt üldharidusse, siis jääksid ära kõikvõimalikud need osad, mis siia maani on vähemalt viimase 20 aasta praktika kohaselt olnud korraldatud nii, et kohalik omavalitsus saab sihtotstarbeliste kohustuste täitmisel ka piisava rahalise ruumi, millest lähtudes ta saab ise oma otsuseid teha, seda muidugi kooskõlas riigi rahastamisega. Kas selline põhimõtteline poliitiline seisukoht on teil Vabariigi Valitsuses läbi arutatud, et hariduse rahastamisel enam kohalikule omavalitsusele enda otsustusruumi, välja arvatud oma tulubaas, ei jäägi?

Jürgen Ligi

See on kogu selle temaatika üks külg ja ma loodan, et homme on see meil valitsuses kõne all. Selles vallas on mu tunded jällegi vastakad. Ma ei välista kuidagi, et omavalitsuste autonoomiat haridusvõrgu korrastamisel piiratakse. Seda ei saa põhimõtteliselt välistada, juhul kui süsteem hakkab kellelegi üle jõu käima, nagu ta paljudel juhtudel kipub olema, ja kui on näha, et hariduse kvaliteedi nimel tuleb teha ümberkorraldusi. Seda põhimõtet ma katsum kindlasti igati toetada. Aga teiselt poolt ei tohi juhtuda, et seejuures pannakse kohalikud juhid väljapääsmatusse seisusse. Me peame tagama nii selle, et keegi ei oleks vale rahastamismudeli tõttu ülerahastatud ehk siis raiskaja, mis on muide ka risk, ja teiselt poolt selle, et valikuvõimaluste puudumise korral öeldakse omavalitsustele, et kui tahate midagi teha, siis peate kätte otsima kuskilt mujalt. Pärisküll ei tohi ka juhtuda. Seega meil on päris raske ülesanne ja ma tean, et kultuurikomisjon on teinud väga kõva tööd selle arutamisel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps, teine täpsustav küsimus!

Mailis Reps

Lugupeetud rahandusminister! Kui lubate, läheksin Vabariigi Valitsuse ja kohalike omavalitsuste koostöökokkulepete juurde. Alates ajast, kui 2010. aastal uus põhikooli- ja gümnaasiumiseadus vastu võeti, on Vabariigi Valitsuse ja kohalike omavalitsuste kokkuleppe teema lisaks õpetajate palkade alammääradele, transpordile, õpikutele, kindlasti koolitoidule ja investeringutoetusele olnud ka tugiteenused. Jutt on logopeedidest, koolipsühholoogidest, eri- ja sotsiaalpedagoogidest. Põhjus on see, et me uue põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega täpsustasime tugiteenustega seotud kohustusi ja lisasime neid ka juurde. Sealjuures lepiti kokku, et riik lubab haridusraha osaliselt kasutada tugiteenuste rahastamiseks, mida enamik omavalitsusi ka teeb. Nüüd uue seadusega see muutub. Kas see on Vabariigi Valitsuses läbi räägitud, vaatamata eelnevatele kokkulepetele?

Jürgen Ligi

Üldjoontes küll. Aga ma ei ole kõigi viimaste põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse arengutega siin Riigikogus kursis ja ka selle seaduse detailidega mitte. Me vaatame põhjalikumalt just rahanduse seisukohalt kriitilisemaid asju. Ent põhimõtteliselt on meil tahe suurendada õpetajate palku ja tõhustada raha kasutamist. Kui palku ei õnnestu tõsta lihtsalt tõhustamise abil, tuleb seda teha millegi muu arvel, tuleb üritada õpetajate palgaraha täpsemalt määratleda. Aga kõik need detailid on muidugi keerulised ja praegu valdab neid kõige paremini minu arvates teie komisjon.

Esimees Ene Ergma

Palun nüüd kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Lugupeetud rahandusminister! Uue PGS-i kohaselt asutatakse igas maakonnas üks riigigümnaasium. Ma küsin teilt niisuguse küsimuse. Kas Rahandusministeerium näeb ette lisaraha nende riigigümnaasiumide ülalpidamiseks ja kas samal ajal need omavalitsused, kuhu riigigümnaasium rajatakse, peavad osast oma tulust loobuma, sest nendele omavalitsustele on see rahaliselt päris suur kingitus?

Jürgen Ligi

Mul läks akustilistel põhjustel küsimuse lõpp kaduma, aga riigigümnaasiumide rahastamise mudelis on selline väike lõtkukoht olemas. Ka muudatuste korral ei saavutata muidugi kunagi ideaalset vastavust olemasolevale olukorrale. Kuskil peab keegi midagi koomale võtma. Aga me töötame kõige selle kallal.

Esimees Ene Ergma

Nüüd viimane kohapeal registreeritud küsimus. Kolleeg Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Hea minister! Minu küsimus puudutab Mailise teist lisaküsimust. Te ütlesite, et kui õpetajatele palka ei jätku, siis tuleb otsida neile palgaraha juurde kuskilt muudest allikatest. Praegu ongi nii, haridusminister tahab minu arusaama järgi võtta seda raha spetsialistide arvelt, keda vajavad erivajadustega lapsed, panna nende spetsialistide palk omavalitsuste

kanda. Kardan, et kui omavalitsused seda ei jaksa, siis need spetsialistid lihtsalt kaovad koolidest. Kas mu hirm on põhjendatud?

Jürgen Ligi

Tõenäoliselt on see liialdus, aga mingi tera tõtt võib selles olla. Selle personali osas on vaja teha mõningast optimeerimist. Mulle mõistagi ei saa need üksikasjad olla nii selged kui haridusministrile. Soovitan niisugused küsimused talle suunata. Aga muidugi ei ole ma rahul ettekujutusega, et õpetajate palgaraha on kuhugi hajunud, seda kasutatakse muude funktsioonide täitmiseks ja et see ongi meie läbimõeldud eesmärk, et just seda me soovimegi. Kui omavalitsuse kohustused on suhteliselt piiritletud, siis peaks ka raha liikuma täpsetes piirides.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra rahandusminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Energeetikainvesteeringute käekäik

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Tiit Tammsaarelt majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile.

Tiit Tammsaar

Lugupeetud minister! Alles mõni aeg tagasi me siinsamas saalis diskuteerisime taastuvenergia toetuste teemal. Siis te väitsite, et nn mikroettevõtetele, peremajadele taastuvenergia toetusi tuulikute ja päikesepaneelide soetamiseks ei ole vaja või õigemini see ei ole majanduslikult otstarbekas. See lähenemine jäägu teie südametunnistusele. Võib-olla küsiksite kaitseministri käest, oma erakonna esimehe käest, mis tema sellisest julgeolekupoliitilisest suunitlusest arvab. Aga olgu, see on, ütleme, väike energeetikaküsimus. Räägime suurematel energeetikaprobleemidest. Vaatame, kuidas on end õigustanud näiteks investeeringud teie erakonnakaaslase Rein Kilgi meeleheaks Werolile ehitatud kombijaama. Kuidas on lood nende investeeringutega? Kuidas oksjonid on kulgenud, millised on tulemused?

Juhan Parts

Selle küsimuse sissejuhatuses ma ei saanud midagi aru, aga põhiküsimus puudutab ühte Eesti Energia ärisuunda. Kõigepealt võiksite teada natuke konteksti, enne kui hakkate andma kiirustavaid hinnanguid. Nimelt, tulenevalt riigi energiamajanduse arengukavast hakkas Eesti Energia 2008. aastal välja arendama väiksemaid elektri ja sooja ja/või külma koostootmise jaamu. Eesti Energia analüüsis põhjalikult seda turgu, kõne all oli isegi üle kümne võimaliku projekti. Investeerimisotsuseni on jõutud tänase päeva seisuga nelja projekti puhul, aga neid võib juurde tulla.

Mis need on? Paides ehitatakse praegu kahemegavatist elektri ja sooja koostootmise jaama. Valgas on selline koostootmisjaam valmis, koostöös BLRT-ga on käivitatud gaasil põhinev elektri ja sooja koostootmise jaam ning neljas on see projekt, millele te viitasite. Kaalumisel oli ka mitu muud tööstusega seotud väikest koostootmisjaama, mille võimsus on umbes kolm megavatti.

Nüüd sellest, kas see risk ettevõtte jaoks realiseerus. Võin kinnitada, olles vaadanud ettevõtte sisekontrolli raporteid, et mitte mingit seost ettevõtte strateegia ja selle vahel, et üks võimaliku projektipartneri esindaja oli nõukogus, ei ole. Nõukogu esimees on mulle kinnitanud, et iga kord, kui seda küsimust arutati, ei viibinud see härrasmees nõukogu koosolekul. Ent hinnata, millised riskid jäeti maandamata, kui suur on lõplik kahju ja kas üldse on lõplik kahju, on veel vara. Olemasoleval jaamal on märkimisväärne turuväärtus ja praegu otsitakse avaliku müügi korras partnerit või ostjat.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tiit Tammsaar, esimene täpsustav küsimus! Ja pidage meeles, teil on aega üks minut! Ning, härra minister, teie vastamise aeg on kaks minutit. Palun hoidke sellest kinni!

Tiit Tammsaar

Jah, ma saan aru, et ma ei ole härra ministriga võrdses situatsioonis. Ka mina arvan, et Eesti Energia nõukogu ega juhatus ei ole selles küsimuses üldse süüdi. Pigem pani teie erakonnakaaslane nii juhatus kui nõukogu väga piinlikku situatsiooni. Elukogenud inimestena ei arva me kumbki, et Rein Kilk võiks minna

nõukogusse ja hakata seal hääletama oma kombijaama poolt. Ärge nüüd nii naiivne küll olge! Aga ma küsin järgmist. Ütleme, et üks neljast projektist läheb luhta. Kas see ongi loomulik ja keegi ei vastuta selle eest? Kõik on korras?

Juhan Parts

Ma ei ütleks isegi, et üks neljast. Väikeste elektri, sooja ja külma koostootmise jaamade ärisuund on endiselt perspektiivikas, neid projekte võib juurde tulla. Mõne puhul on ettevõtte riske suureks pidanud, mõnes osas ei saavutatud kokkuleppeid sooja ostjatega jne. Kui suur on lõplik kahju ettevõttele, kui mõni sooja ja/või külma tarbija pankrotti on läinud ja uus omanik on äriplaani muutnud, seda on veel vara hinnata. Kusjuures ma juhin tähelepanu, et ma vaatasin ettevõtte siseraportit ja selgus, et ettevõtte nägi tegelikult oma pankrotiriski ette. Mida ettevõtte analüütikud ei suutnud ette näha? Seda, et uus omanik muudab Weroli äriplaani sedavõrd põhimõtteliselt. Ta lihtsalt muutis äriplaani nii, et vajadus külma järele vähenes märksa. Seda võib ettevõtte juhtkonnale ette heita. Aga veel kord: kõik sisekontrolli raportid näitavad, et erinevaid riske kaaluti üsna piisava hoolsusega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tiit Tammsaar, teine täpsustav küsimus!

Tiit Tammsaar

Seda võib võtta nii ja naa. Vaatame siis, mida oksjon toob ja kuidas läheb. Sellepärast meie ettevõtete juhid ja ka ministrid palka saavadki, et nad suudaksid muutavas aegruumis majanduse arengusuundi ette näha. Aga see selleks. Nagu me teame, praegu toimub Eestis rahvusvaheline põlevkivisümposioon. Eri maa-de inimesed on Narva lähistel ja jälgivad huviga Enefit 280 kulgemist. Mis tegelikult ei kulge sugugi – õli sealt ikkagi ei tule ja rohkem kui 200 miljoni suurune investeering seisab ilusasti päikese käes ja särab. Küsin niimoodi: kuidas võiks seal olla riskid maandatud ja milliseid kahjusid me sealt hakkame kokku arvestama?

Juhan Parts

Praeguse seisuga on tegemist väga kasumliku investeringuga. Seda laadi tööstusettevõtte käivitamise periood võib olla pikk, ja seda põhjendatult. See on minu arvates normaalne. Ei maksa selles osas ülemäära kärsitu olla. Olles kohtunud Eesti Energia n-ö insenerpartneritega, olen täiesti kindel, et tehas panakse tööle ja see hakkab meile kasumit tootma.

Esimees Ene Ergma

Palun nüüd kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Lugupeetud härra minister! Mina tahan küsida veel ühe vastuolulise projekti kohta, nimelt USA põlevkivikaevanduse ja õlitootmise kohta. Vahepeal kuulsime uudist, et tehnoloogia, mida kavatseti kasutada, tegelikult USA põlevkivi jaoks ei sobi. Millised on viimased arengud selles projektis ja kuidas minnakse edasi?

Juhan Parts

Projekt on arendusfaasis. Nii palju kui mul on informatsiooni ettevõttelt, läheb arendusfaas plaanipäraselt. Nii et alust ülemääraseks draamatikaks, mida ilmutavad üle nädala ajalehtedes ilutsevad pealkirjad, ei ole. Ma kutsun üles ka parlamendiliikmeid suhtuma sellesse projekti suure tähelepanuga. Laiemalt Eesti majanduse ja Eesti teaduse jaoks on tegu võrdlemisi kaaluka rahvusvahelise projektiga. Ja risk, mis on nende projektidega seotud, on rahasse kantuna isegi päris hästi hallatav, arvestades seda, et praegu kuulub riigi äriühingule tänu sellele projektile juriidiliselt kordades rohkem põlevkivi, kui on Eestis maapõues üldse. Aga veel kord: käsil on arendusfaas, käivad keskkonnamõju hindamised, erinevad uuringud, mis toimuvad plaanipäraselt, tehnoloogiat arendatakse-täiendatakse. Päris värskeid uudiseid on mul valitsusliikmena raske välja tuua.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. USA eriteenistuste PRISM-i projekt

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus, palun, kolleeg Olga Sõtnikult peaminister Andrus Ansipile!

Olga Sõtnik

Härra peaminister! Mõni päev tagasi avaldas ajaleht Guardian info projekti PRISM kohta, mille raames on USA valitsusel ligipääs USA-s tegutsevate suurte IT-firmade kasutajaandmetele. Muidugi vapustas see uudis kogu maailma. Mida teie isiklikult sellest projektist arvate? Kas te pigem toetate ja õigustate seda nagu Ameerika president või olete seisukohal, et väga paljude inimeste privaatsust ja õigust sõnumisaladusele on rikutud? Soovime kuulda teie seisukohta.

Andrus Ansip

Mina saan kinnitada seda, et mulle teadaolevalt ei ole Eestis riik kuidagimoodi olnud PRISM-i projektiga seotud. Minu teada ei ole Eesti õiguskaitseasutused saanud selle projekti kaudu hangitud informatsiooni. See on see, mis mulle on kindlasti oluline. Eestil pole jurisdiktsiooni USA teenusepakkujate üle USA territooriumil. Mis täpselt selle projektiga seotud on ja missugused meie jaoks vastuvõetamatud tegevused on kavandatud või toime pandud, see ei ole mulle paraku praegu teada. Ajakirjanduses on ilmunud küllalt palju vastuolusid täis informatsiooni. On nimetatud isegi seda, et absoluutselt kõik internetis toimuv salvestatakse sellesama PRISM-i raames. Seda väidet ei julge mina küll kuidagi tõsiselt võetavaks pidada. Sellist riistvara ei ole maailmas olemas, mis võimaldaks pidevalt kõike internetis toimuvat salvestada. Ma saan kinnitada, et Eestis rikutakse sõnumisaladust ainult kuritegude ennetamiseks või tõe väljaselgitamiseks kriminaalmenetluse käigus ja seda tehakse seadusandja kehtestatud reeglite alusel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Olga Sõtnik, esimene täpsustav küsimus!

Olga Sõtnik

Härra peaminister! Aga päris paljud teiste riikide liidrid, näiteks Angela Merkel, on öelnud, et see küsimus väärib arutamist kõige

kõrgemal tasemel. Ka mitu Euroopa Komisjoni volinikku on saadud infost nõrkinud. Mis te arvate, kas Eesti peaks astuma mingid oma-poolsed sammud, et selline luuretegevus oleks rahvusvaheliselt kuidagi lepetega kaetud, kas või USA ja Euroopa Liidu vahel või USA ja Eesti vahel? Või las jääb nii, nagu on, ja las luuravad meie järel nii palju, kui tahavad?

Andrus Ansip

Niipalju kui ma asjaga kursis olen, võin ka mina nagu Angela Merkel või Viviane Reding kinnitada, et tahaksin kõigest rohkem teada saada. Mul ei ole lähemal ajal kavas kohtumisi oma USA kolleegidega, aga ma tean, et nii Viviane Reding kui ka Angela Merkel, samuti veel mõned poliitikud on lubanud kohtumistel USA kolleegidega selle teema kohta lisainformatsiooni küsida. Ma ei ole kusagilt lugenud, et nendel inimestel oleks täielik pilt sellest, mida see PRISM-i programm tegelikkuses endast kujutab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Olga Sõtnik, teine täpsustav küsimus!

Olga Sõtnik

Härra peaminister! Ega need sotsiaalvõrgustikud ei eksisteeri ainult USA firmadel. On olemas väga suured Hiina sotsiaalvõrgustikud Qzone ja Renren, aga ka meie naabril Venemaal on päris suured firmad, kes pakuvad teenuseid ka Eesti kodanikele, näiteks Mail.Ru, VKontakte, Odnoklassniki. Väga paljudel Eesti kodanikel on nendes võrkudes konto ja info olemas. Mis teie arvate, kui selgub, et ka Venemaa teenistused tegelevad samasuguse tegevusega, kas Eesti peaks kuidagi sellele reageerima ja astuma samme, et see tegevus legaliseerida?

Andrus Ansip

Nähes naeratust teie näol, olen ma täiesti veendunud, et te ise ka saate aru, et see küsimus oli küll nüüd peaministrile täiesti kohatult esitatud. Ei hakka ükski peaminister spekulerima teemal, mida ta teeks siis, kui tema kolleeg või naaber kuidagi seadust kurjalt väänama asuks. Nii et ei saa te minu käest selliseid spekulatsioone. Ma saan kinnitada, et meie valitsus seisab selle eest, et Eestis sõnumisala-

dust keegi kuidagi vääralt, seadusandja keelatud viisil rikkuma ei hakka.

Esimees Ene Ergma

Palun kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Lugupeetud peaminister! Ma küsin natuke teises sõnastuses üle kolleeg Sõtniku küsimuse. Kas te olete saanud Eesti julgeolekuasutustelt kinnituse, et nad ei ole oma tegevuses, sh informatsiooni kogudes kasutanud Eesti residentide kohta meie välispartneritelt saadud teavet, mille puhul võib oletada, et see on saadud Eesti residentide sõnumisaladust rikkudes? Kas te saate seda kinnitada?

Andrus Ansip

Te olete ise politseiametis töötanud ja teate, et koostöö partnerteenistustega on Eesti ametnikel päris hea. Eesti on usaldusväärne partner ja informatsiooni ikka vahetatakse. Kuid ma kinnitan, et meile teadaolevalt ei ole me saanud partneritelt informatsiooni, mis on kuidagimoodi seotud sõnumisaladuse ebaseadusliku rikkumisega.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Kohalike teede rahastamine

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Kajar Lemberilt majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Palun!

Kajar Lember

Hea minister! Ma üritasin eelmisel nädalal siin saalis regionaalministrilt saada selgitusi IRL-i arusaama kohta omavalitsuste rahastamisest. Tuleb tunnistada, et vastust ma ei saanud. Minu küsimus oli ajendatud teie meedias kõlanud väitest, et kohalike omavalitsuste teehoiu paremaks korraldamiseks tuleb üle vaadata omavalitsuste rahastamise mudel. Küsinge alustuseks, mida te sellega silmas pidasite. Kas omavalitsustel on oodata uut rahastamismudelit?

Juhan Parts

Ma ei tea, millisele meediaväljaandele te viitate. Arvan, et see teema oli üleval, kui mul oli siin arupärimine vist Keskerakonnalt. Kordan veel üle kõige olulisema Eesti seadustest tuleneva seisukoha. Kohalike omavalitsuste teede hooldamine on samasugune kohaliku omavalitsuse funktsioon nagu iga teine. Ja me teame, et selle täitmiseks on olemas kohaliku omavalitsuse maksutulu. See, kas kohalikud teed on korras, hooldatud, sõltub paljuski omavalitsuse prioriteetidest. Riigieelarvest rahastamine on olnud alati täiendav, mitte asendav meede. On kõlanud väide, seda ka omavalitsusliitudel, et teede jaoks raha tulubaasis kohe mitte ei jätku. Kui see on nii, siis järelikult on midagi korrast ära kohaliku omavalitsuse rahastamise üldise mudeliga. Tõenäoliselt sellest mõttekäigust lähtudes ongi meedia oma pealkirja pannud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kajar Lember, esimene täpsustav küsimus!

Kajar Lember

Eks ma sealtsamast jätkangi. Kas te sisuliselt väidate, et omavalitsuste katkiste teede puhul ei ole mitte probleem raha vähesuses, vaid selles, et omavalitsused ei oska raha otsustarbekalt kasutada? Kas see on teie erakonna ametlik seisukoht või teie enda hinnang?

Juhan Parts

Võtame selle omavalitsuse, kus me praegu asume. Kui propagandakuludeks eraldatakse 10 miljonit eurot, kui täiesti külma rahuga viiakse transpordist tulude poole pealt omavalitsuse eelarvest välja 15 miljonit eurot, ja see saab olema igal aastal niimoodi, siis järelikult on prioriteetides küsimus. Ning tagajärg ongi, et kui lumi ära sulab, siis me avastame Tallinna tänavatel tohutud augud ja iga talvega või kevadega lähevad need augud suuremaks. Õelda praegu, et Tallinna linna eelarves ei ole raha, et teha süsteemselt säilitusremonti ja taastusremonti, on lihtsalt valetamine. Tegu on valikutega, mida langetab Tallinna Linnavalitsus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kajar Lember, teine täpsustav küsimus!

Kajar Lember

Jutt läks jälle Tallinna peale. Aga vajadusest kohalike teede renoveerimist paremini planeerida on hästi palju räägitud omavalitsusliitude tasemel. On räägitud, et kohalikud teed oleks vaja uuesti inventariseerida, sest praegu üleriigiline register kui selline puudub. Suures osas on kõik jäänud ikkagi rahapuuduse taha. Ainsana muide on see register olemas paljukiratud Tallinnas. Majandusministeeriumi hinnangul maksaks põhjalikke andmeid sisaldav register 700 000 – 800 000 eurot. Kas te ministrina olete valmis tegema selle otsuse ning andma Maanteeametile ühelt poolt korralduse ja teiselt poolt loa kasutada raha, mis neil tõenäoliselt on olemas, et selle mõistlike investeermisotsuste aluseks oleva ülivajaliku registri tegemine saaks alguse juba sel aastal?

Juhan Parts

Hea küsija! Seda ütleb Eesti Vabariigi seadus, et kohalikele omavalitsusele kui omanikule kuuluvad teed tuleb inventariseerida ja kanda teederegistrisse. Millegipärast selle seaduse täitmisega on teatud raskusi olnud juba aastaid. Nüüd oleme saavutanud omavalitsusliitudega kokkuleppe, et riik on valmis andma meetodilist nõu ja riigieelarvest kohalikele teedele eraldatavate vahendite arvel selle inventariseerimisprojekti ellu viima. Meil on selleks eraldi töörühm, kus osalevad MKM-i, Maanteeameti ja omavalitsusliitude esindajad. See töörühm püüab lähiperioodil saavutada kokkuleppe kõikides detailides ehk teisisõnu selle projekti täpsemas lähteülesandes ja ka rahastamise küsimuses. Asjaomase hankega on võimalik see töö ära teha. Aga ma juhin tähelepanu, et teederegister ei ole midagi jäävat, kui need andmed sinna kord kantud saavad. Seda peab pidevalt muutma ja loomulikult on see omaniku kohustus.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Hea minister! Teeseadus defineerib riigi-maanteed kui teed, mis ühendab pealinna ja teisi linnu tähtsamate sadamate, raudteesõlme-de ja piiripunktidega. Tallinn on üks selline linn, kus need tähtsamad sõlmed on, kuid linna piirilt nende sõlmpunktideni on kohalikud maanteed. Loogikat selles nagu ei ole. Aga ma jätan teeseaduse praegu kõrvale, see on tõesti seadusandja tahe olnud, ja küsin teie kui selle valdkonna ministri arvamust. Te olete tänagi öelnud, et Tallinn ei saa hakkama oma teede remondiga, aga kas needsamad sõlmpunktide-ni viivad kohalikud maanteed ei peaks ikkagi olema riigimaanteed, otse Maanteeameti rahastatavad ja hooldatavad?

Juhan Parts

Kui ma nüüd küsimusest õigesti aru sain, siis küllap te mõtlete Tallinna linna suuremaid teid. Kas need peaksid olema riigi omad? Omal ajal, kui me hakkasime Eesti Vabariiki taastama, tekkisid autonoomsed omavalitsused ja siis sai see küsimus põhjalikult läbi kaalutud omavalitsuste lõikes. Üldine arusaam oli, et ikkagi omavalitsuse territooriumil olevad teed on omavalitsuse omad. Kuidas muidu seda piiri tõmmata? See aga ei tähenda, et riik ei ole valmis omavalitsuste suuremaid teedeprojekte kaasrahastama. Ma ei räägi praegu aktsiisira-hast, mida me suuname omavalitsustele niikui-nii, vaid ka suurematest projektidest.

Näited on olemas. Tallinnas oleme rahasta-nud Filtri tee ja Tehnika tänava ühendamist, Ülemiste ristmiku maksumusest 85%, Tartus ehitame idapoolset ringteed, mis on väga ma-hukas investeering. Järgmiseks perioodiks näe-me ette omavalitsuste suuremateks investee-ringuteks vähemalt 40 miljonit eurot, sõltuvalt omavalitsuste soovist võiks ka kaaluda selle summa suurendamist. Nii et kindlasti riik ei pühi suurte linnasiseste teede väljaarendamisel oma käsi puhtaks. Pigem vastupidi, 2007. ja 2008. aastal, kui lõppeva Euroopa Liidu fi-nantsperioodi raha kasutamine oli veel otsus-tamata, palus majandusministeerium korduvalt Tallinna linnal lisada ka teisi olulisi ristmikke investeeringute projekti. Me rääkisime Põhja-väilast, me rääkisime Haabersti ristmikust, me rääkisime Nõmme ja Tondi raudteeülesõitudest jne. Aga hakata teedeomandit muutma – arvan, et see ei pruugi mõistlik olla.

Esimees Ene Ergma

Palun kohapeal registreeritud küsimus, kol-leeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Lugupeetud minister! Kindlasti olen ma teiega nõus, et kohaliku omavalitsuse ülesan-deid peavadki täitma omavalitsused. Aga kui-das see kõik tulubaasiga kindlustada, selles on otsustav sõna öelda Vabariigi Valitsusel, sest tema paneb paika rahastusmudeli, protsendid jne. Ma tean, et Tallinna lagunenuid teede põh-jus on teile üheselt selge, aga miks ülejäänud omavalitsused Eestis teid korda ei tee? Teed pole korras ka näiteks Võrus, Rakveres ja Pai-des, kus Keskerakond ei ole võimul. Mis seal see põhjus on? Kas seal on ka prioriteetid val-led või äkki siiski kohalikel omavalitsustel lihtsalt ei jätku raha teede korrashoiuks?

Juhan Parts

Peab vaatama asjade seisut eraldi igas oma-valitsuses. Enne kui ma tahaksin mingeid jä-reldusi teha, tuleb võtta omavalitsuse eelarve välja ja vaadata, milliseid investeeringuid, mil-liseid muudatusi eelarve kulude struktuuris on viie kuni seitsme aasta jooksul tehtud. Teede seisukord ei lähe tavaliselt kehvaks mitte kohe pärast remonti, vaid viie kuni seitsme aasta pärast. Praegu ametis olev Tallinna linnapea tõenäoliselt ei osanud uneski näha, et tal õn-nestub nii kauaks Vabaduse väljakule istuma jääda, ja selle tõttu ta külma rahuga teede säi-litus- ja taastusremondi raha vähendaski. See-pärast ongi augud tekkinud ja nüüd ta siis on nendega hädas ja korraldab kevadisi kampaa-niaid. Aitäh talle sellegi eest, vähemalt me lõ-hume vähem linna kodanike ja külaliste auto-sid.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle kü-simuse käsitlemise.

6. Maaelu arengukava

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Ester Tuik-soolt peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Ester Tuiksoo

Proua juhataja! Austatud peaminister! Maaelu arengukava on oma koostamise lõppfaasis. Tegemist on väga olulise rahalise dokumendiga põllumajanduse ja üldse maaelu valdkonnas järgmiseks seitsmeks aastaks. Kui palju te olete valitsuses arutanud, et selle koostamisel on vaja arvestada sektori finantsnäitajatega, sh sellega, kui palju konkreetsed tootjad on maksanud sotsiaalmaksu, ning muude Maksu- ja Tolliameti kogutavate andmetega? Ja teiseks: kui palju on ühe või teise suurusega ettevõtete grupid loonud töökohti juurde või neid kaotanud? Kas te selliseid kriteeriumeid maaelu arengukava käsitlemisel olete arutanud?

Andrus Ansip

Me oleme muidugi valitsuse tasemel ka maaelu arengukavaga seonduvaid meetmeid juba arutanud. Oleme arutanud seda, mis otsustarbel seda raha, mille me loodame Euroopa Liidu ühisest eelarvest saada, kasutada oleks võimalik. Kuid teie küsimused puudutavad rakenduslikke küsimusi ja nende arutamiseni me jõudnud ei ole.

Põhimõtteliselt on kiiduväärt, et me oleme maaelu arengukava küsimusi nii laial põhjal juba arutanud. Ilmselt olete teie ka isiklikult nendes aruteludes osalenud, ma väga loodan seda. Paraku praegu ei ole seda mitmeaastast eelarvekava Euroopa Liidus veel olemas. Europarlament menetleb küsimust ja ma loodan, et edaspidi läheb see tempokamalt, kui see siiani on läinud. Kordan, et europarlamenti aktsepteeritud mitmeaastast eelarvekava pole olemas. Kui ei ole mitmeaastast eelarvekava, siis ei ole meil ka kindlat teadmist, kui suur on selle raha hulk, mida meie maaelu arengukava raames saame Eestis kasutada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo, esimene täpsustav küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna selle vastuse eest, härra peaminister! Ma küsin edasi. Viimased kolm aastat on kuni 100-pealistele karjadele makstud lisatoetust. See on hea kogemus, mille alusel saaks analüüsida, kuidas on see sektor tänu sellele arenenud – kas karjad on vähenenud või suurenenud. Ma soovitan seda ka valitsusel uurida.

Aga see selleks. Mulle meeldib ka teie väide, et raha ei tohiks laiali pudistada, vaid kasutada konkreetset suuremate projektide elluviimiseks. Mul on teile säärane küsimus: milliste maaelu arengukava sektorite investeringuid valitsus eelistab?

Andrus Ansip

Vaevalt et mul järele jäänud ajaga on võimalik teie koostatud maaelu arengukava kõigile ammendavalt tutvustada. Raha jaotuse üldpõhimõtted eeldavad seda, et vähemalt 25% maaelu arengukava summadest läheb keskkonna ja kliimaga seotud tegevuseks, vähemalt 5% peab jääma Leaderi kava elluviimiseks, kuni 4% võib minna tehniliseks abiks ja tulemusreserv peab olema 7%. Põhimõtteliselt on need reeglid mitmeaastase eelarvekavaga meile juba ette dikteeritud, ehkki, ma kordan veel, seda mitmeaastast finantsraamistikku praegu veel olemas ei ole. Võib öelda, et mõnes mõttes me jagame praegu laskmata karu nahka. Aga parem juba enne oma jaotusplaani ära teha, ehk ikka satub karu ükskord meie kätte ja me saame need plaanid realiseerida.

Meie praeguse kava järgi läheb keskkonna hüvanguks 330 miljonit eurot ehk siis 35%, 28% kõigist summadest ehk 261 666 666 eurot läheb konkurentsivõime suurendamiseks, 18% ehk siis 166 766 000 eurot läheb maaettevõtluse ja kohaliku algatuse toetuseks ning toidutarneahela toetuseks 103 miljonit eurot ehk 11% kõigist vahenditest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo, teine täpsustav küsimus!

Ester Tuiksoo

Aitäh, peaminister! Ma tegelikult teadsin neid arve, ma tahtsin teie käest midagi muud kuulda. Aga mu viimane küsimus on õige lühike: kas te lähete maaelu arengukava arutama mingi eraldi sooviga Eesti põllumehe jaoks järgmiseks seitsmeks aastaks? Kas teil on sellega seoses mõningad lootused?

Andrus Ansip

Neid lootusi on palju. Ma olen veendunud, et meie põllumajandussektor on väga hästi toime tulnud. Sektori efektiivsuse suurendamine on olnud märkimisväärne. Ma ei ole

absoluutselt nõus nendega, kes räägivad, et meie maaelu või põllumajandus on kunagi kellegi poolt hävitatud. Vastupidi, ma näen, et produktiivsuse näitajad on tohutult kiiresti kasvanud. Kui näiteks 25 aastat tagasi oli tohutu sündmus, kui nisu hektarisaak oli 40 tsentneri piires, siis praegu saab Avo Samariüütel hektarilt keskmiselt 9,6 tonni talinisu. See on ikka meeletu saagikuse tõus. Kui võrrelda näiteks piima tootmise praegust taset sellega, mis oli sel ajal, kui paljude meelest oli Eesti põllumajandus tippude tipus, siis võrrelda ei ole suurt midagi. Kui siis saadi lehma kohta piima keskmiselt 3500 kilogrammi aastas, siis praeguseks ületab Eesti keskmine tase 7600 kilogrammi aastas. Põllumajandussektori tootlikkus on viimase 20 aasta jooksul ülimalt kiiresti kasvanud ja meie põllumajandus on Euroopa turul väga konkurentsivõimeline.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Kuna meie infotunni aeg on läbi, lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Suur tänu, head kolleegid, küsimuste esitamise eest ning, lugupeetud peaminister ja ministrid, küsimustele vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu liikmed! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 17. töonädala kolmapäevast istungit. Head kolleegid, nüüd on võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Ma palun kõnepultil kolleeg Yana Toomi!

Yana Toom

Austatud proua eesistuja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni nimel annan üle välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu. Sellist eelnõu koostama ajendas inimeste pöördumiste suur arv. Tutvustan lühidalt selle seadusmuudatuse olulisemaid punkte. Kuna meie praegune seadus on kohati ajast ja arust, siis soovime parandada nimelt kolme põhilist asja. Üks punkt puudutab näiteks seda, et abikaasa saab loa asuda elama Eestis elava abikaasa juurde vaid tingimusel, kui ta tõestab, et perel ei ole võimalik elada elamisluba taotleva abikaasa sünniriigis. Põhimõtteliselt peaks ju pere

saama valida, kus ta elada tahab. See on üks muudatus.

Teine muudatus, kui me räägime abikaasade ja elamislubadest, puudutab seda, et peale armastuse ja mittefiktiivse abielu peab olema ka tihe majanduslik side. Kuid majanduslikku sidet ei saa tekkida, kui inimesed elavad eri riikides. See järjekord peaks olema teistsugune – enne abielu ja siis juba majanduslik side. Kolmas, võib-olla kõige olulisem asi on see, et kehtiv seadus ei näe lastele ja lastelastele ette võimalust tulla kolmandatest riikidest hooldama oma haiget vanemat või vanavanemat, kes elab üksi ja ei tule omadega toime. Tahaksime neile sellise võimaluse anda. On ka mõned muud parandused, aga ma usun, et neid me arutame siis, kui see seadus tuleb menetlemisele Riigikogu saalis. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Proua juhataja! Head kolleegid! Nii tugev kui ka opositsiooni ja koalitsiooni vastuseis ei tundu olevat, võetakse suurem osa seaduseelnõudest siin saalis vastu ühehäälselt. Hiljuti hääletasime kõik koos seaduseelnõu 347 poolt, millega oluliselt korrigeeriti kiirraenu turgu. Seati tingimused kiirraenude reklaamimisele ja laenutingimustest teavitamisele. Head kolleegid, me jääme aga sellel teel pooleli. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonil on ettepanek minna nüüd teemaga edasi. Mul on hea meel anda üle võlaõigusseaduse ja tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu, millega pannakse piirid liigkasuvõtmisele ehk siis hea tavaga vastuolus olevatele ülikõrgetele krediidi kulukuse määradele ja nende rakendamisele, samuti piiratakse eelnõuga kiirraenu väljastamist sularahas. Nii läheme edasi seda teed mööda, mida me hakkasime käima natuke aega tagasi mõlema saalipoole ühisel nõul ja jõul. Ma loodan, et ka see eelnõu saab meie ühisel nõul ja jõul vastu võetud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatuse nimel olen võtnud vastu kaks seaduseelnõu. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele,

otsustab juhatus nende menetlusse võtmise kolme tööpäeva jooksul.

Nüüd mõningad teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: esiteks, Vabariigi Valitsuse s.a 10. juunil algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse s.a 10. juunil algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Küprose Vabariigi valitsuse vahelise tulumaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ja selle juurde kuuluva protokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on rahanduskomisjon.

Head kolleegid, palun kohaloleku kontroll!

Kohalolijaks registreerus 81 rahvasaadikut, puudub 20.

1. Veeseaduse muutmise seaduse eelnõu (391 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Tänase päevakorra esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud veeseaduse muutmise seaduse eelnõu 391 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Lugupeetud kolleegid, mulle tundub, et enamik teist on saalis. Me võime minna lõpphääletuse juurde.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud veeseaduse muutmise seaduse eelnõu 391. Palun hääletada!

Poolt hääletas 76 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 5.)

2. Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (354 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 354 kolmandat lugemist. Avan läbirääkimised ja kut-

sun kõnepulti Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja kolleeg Jevgeni Ossinovski.

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraatidel on seoses selle eelnõuga kolm küsitavust, millele viitasime ka eelnõu teisel lugemisel. Esiteks soovitakse eelnõuga varjupaigataotlejate vastuvõtukeskus ühendada maalt välja saadetavate isikute väljasaatmiskeskusega, nimetades selle ümber kinnipidamiskeskuseks. Väljasaatmiskeskuses hoitakse üldjuhul neid isikuid, kes ei ole vabatahtlikult täitnud lahkumisettekirjutust. Seal on nii illegaalselt riigipiiri ületanud isikuid kui ka näiteks kuriteo sooritanud inimesi, kelle elamis-luba on tühistatud ja kes ei ole vabatahtlikult maalt lahkunud. Väljasaatmiskeskuses on vastavalt väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seadusele ka üpris range režiim. Näiteks ei tohi inimesed öhtutundidel viibida väljaspool oma pisikest tuba, kus nad kahel naryl neljakesi elavad, samuti tohib nende puhul kasutada käeraudu, kinnisidumist ja rahustussärki.

Õiguskantsler on hiljuti juhtinud tähelepanu tõsistele rikkumistele, mis on aset leidnud Harku väljasaatmiskeskuses. See puudutab nii õigustamatut käeraudade kasutamist kui ka vägivalda, mida eri rahvusgruppidest kinnipeetavate vahel esineb. Harku väljasaatmiskeskus on viimasel ajal ka selgelt üle rahvastatud.

Selle eelnõuga soovitakse panna varjupaiga taotlejad, keda on vaja kinni pidada, samasse asutusse, kus peetakse kinni seadust rikkunud väljasaadetavaid, ja rakendada seal kehtivat režiimi. Tõsi, paljudes riikides on pagulaste vastuvõtukeskus ühendatud väljasaatmiskeskusega, selles mõttes ei ole see idee unikaalne. Samas tuleks aga tähele panna, et paljude riikide puhul on ÜRO pagulaste volinik väljendanud muret sellise praktika pärast, öeldes näiteks, et Taanis ja Suurbritannias koheldakse pagulasi nagu vange. Meie arvates me liigume selle eelnõuga samas suunas.

Teine, veelgi tõsisem probleem on meie hinnangul valitsuse plaan viia ühine kinnipidamiskeskus rajatava Tallinna vangla territooriumile. Praegune eelnõu loob selleks aluse. Muidugi tuleb kinnipidamiskeskusele eraldi sissepääs, nagu on viidatud, ja tõenäoliselt on seal ka leebem režiim kui tavavanglas, kuid signaa-

lina ühiskonnale on tegemist väga kahetsusväärse sammuga. Sellega võimendatakse meie arvates ühiskonnas niigi pagulaste suhtes valitsevat eelarvamust, et tegemist on põhimõtteliselt pättidega, kes tahavad tulla Eestisse meie sotsiaalsüsteemi tühjaks imema. Pagulased on rahvusvahelist kaitset vajavad isikud, keda me peame aitama vastavalt rahvusvahelistele kokkulepetele, ja minu arvates me ei tohi anda ühtegi indikatsiooni, et tegemist on kurjategijatega.

Veel on meie arvates küsitav, miks näeb eelnõu ette kaitsepolitsei kaasamise pagulasmenetlusse. Isikuid kuni 48 tundi kinni pidada on kapol õigus niikuinii, ka ilma selle seadusätteta. Küll aga võiks loogiline süsteem olla selline, et pärast seda, kui kaitsepolitsei on pagulastaotlejat 48 tundi kinni pidanud, annab ta selle inimese üle Politsei- ja Piirivalveametile, kes viib läbi edasist pagulasmenetlust. Eelnõu näeb aga ette, et kapo taotleb halduskohtult luba inimest veel kuni kaks kuud kinni pidada. Praeguses seaduses on see luba ainult Politsei- ja Piirivalveametil. Meile ei ole selge, milliste kapo ülesannetega käib koos pagulastega tegelemine. Pealegi, kuna tegemist on õiguslikult väga keerulise valdkonnaga, on siin kaks võimalikku mõju. Esiteks peab kapo välja arendama pädevused, et olla võimeline pagulastega kvaliteetselt tegelema, mis on aga kulukas. Teine variant on tõenäoliselt veel halvem: neid pädevusi tegelikult välja ei arendatagi ning tulevikus rikub kapo pagulaste õigusi sagedamini. Meie arvates on mõlemad stsenaariumid või võimalused ebasoovitavad. Nendel kolmel põhjusel, millest ma just rääkisin, hääletame selle eelnõu vastu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Jevgeni Ossinonvski! Palun kõnepulti kolleeg Mailis Repsi Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu esinaine! Head kolleegid, Riigikogu liikmed! Keskerakonna fraktsioonil on samad põhjused, miks me ei saa välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu toetada. Tõepoolest, kui me vaatame neid punkte, mida eelkõneleja juba välja tõi, siis me võime

ju tõlgendada ühte või teist sätet lihtsamini, võime öelda, et rahvusvahelised kohustused on täidetud. Kuid nii nagu paljude teiste seaduste puhulgi on rahvusvahelises õiguses eraldi välja toodud rahvusvahelised kohustused ning ka riikide praktika.

Kui me vaatame väljasaatmiskeskuse ja varjupaiga taotlejate majutuskeskuse ehk siis täpsemalt rahvusvahelise õiguse alusel rahvusvahelist kaitset vajavate inimeste ühendamist nende inimestega, kes on eri põhjustel riigis ebaseaduslikult, on juba kurjategijad, on korda saatnud midagi, mis põhjustab nende riigist väljasaatmise, siis seda praktikat Euroopa riikides väga selgelt kritiseeritakse. Mitmesugused Euroopa Nõukogu institutsioonid on korduvalt, sh ka resolutsioonide tasandil, välja toonud negatiivse praktika näiteks Suurbritannias ja mõnes teises riigis, kus varjupaiga taotlejat püütakse piirata sellega, et rikutakse rahvusvahelisi kohustusi. Kindlasti ei tohiks Eesti minna seda teed, et me järgime kõige halvas kirjas olevate riikide praktikat, püüdes sellega anda signaali: "Varjupaiga taotlejad, ärge siia tulge, Eestis on olukord keeruline." Vangla territooriumile viimist võib ju põhjendada mitmeti, kuid see näib olevat ja hakkab ka realselt olema signaal, mis ei ole kooskõlas rahvusvahelise õiguse eesmärkidega.

Kui me Keskerakonna fraktsioonis kohtusime kaitsepolitsei uue juhiga, siis küsisime ka meie, kuidas saab kaht täiesti vastuolulist funktsiooni ühendada. Kui kaitsepolitsei peaks oma loomu poolest iga sisserändaja kohta ütleva, et ta ei ole Eestile kasulik, siis ei saa ta juba sisepoliitilisest loogikast tulenevalt olla varjupaiga taotlejate puhul selleks filtriks, mis näitab, kuidas me täidame rahvusvahelisest õigusest tulenevaid kohustusi.

Ja võib-olla kõige olulisem, mida meie siin Riigikogus peaksime tähele panema, on see, et varjupaiga taotlejate soovid võivad olla ju Eesti tavainimesele arusaamatud, kuid vähemalt Riigikogu tasandil peaksime meenutama meie oma ajalugu. Kui aastakümned tagasi ei oleks väga paljudel eelmise Riigikogu liikmetest inimestel olnud võimalik taotleda varjupaika väljaspool Eestit, oleksid nad lõpetanud nii nagu enamik, kes kas hukati vägivaldselt või kes kannatasid muid väga raskeid tagajärgi. Varjupaiga taotlemine on olnud Eesti enda inimestele läbi ajaloo üks iseseisvuse taastamise või-

malusi. Nii et need rahvusvahelised kohustused ei ole meie jaoks midagi abstraktset ja väga kauget, midagi sellist, mida me võtame endale ainult sellepärast, et näida head. Sellised sammud, mida me selle seadusega astume, ei ole kindlasti rahvusvahelise õiguse loogika ja eesmärkidega kooskõlas. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mailis Repts! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 354. Palun hääletada!

Poolt hääletas 43 Riigikogu liiget, vastu 39, erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 6.)

3. Kutseõppeasutuse seaduse eelnõu (331 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud kutseõppeasutuse seaduse eelnõu 331 kolmandat lugemist. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Jah, soovivad. Palun kõnepulti kolleeg Mailis Repts Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Mailis Repts

Lugupeetud Riigikogu esinaine! Head kolleegid, Riigikogu liikmed! Kutseõppeasutuse seadust on ette valmistatud mitu viimast aastat. Selle väljatöötamisse on kaasatud väga lai ring kutsekoole, kutsekoolide õpetajaid, ettevõtjaid ja ka kutseharidusega kaugemalt kokkupuu-tuvaid inimesi. Kutseõppeasutuse seaduse uues eelnõus on mitmeid punkte ja sätteid, mis oluliselt parandavad kutseõppeasutuste olukorda, loovad paindlikumad võimalused kutsehariduse omandamiseks ning annavad võimaluse eri astmete kaudu kõrvaldada kitsaskohti, mida kutsehariduses on tunnetatud. Kutseõppeasutuse seaduse uue eelnõu väljatöötamisel valitses kultuurikomisjonis väga suures osas konsensuslik arusaam ja oli väga huvitavaid arutelusid, mida ettekandja ka eelmisel, teisel lugemisel välja tõi, näiteks vaidlused regionaalse

kõrghariduse ehk Võrumaa Kutsehariduskeskuse üle, selle tegevuse jätkumise võimaluste üle. Kindlasti tuleb mainida ka meie pikka arutelu selle üle, mis tingimustel saavad noored, kes omandavad kõrgharidust, oma sõjaväekohustuse täitmise edasi lükata.

Kahjuks peab aga ütleva, et selle eelnõuga tuuakse sisse poliitiliselt üsna ootamatu lähenemine. Ilma pikema jutu ja ettevalmistuseta on siia sisse kirjutatud nõue, et kutsehariduses saab üsna varsti olema vaid eestikeelne õpe. Pealtnäha tundub see ju loogiline – Eesti Vabariik, Eesti riigikeel. Gümnaasiumis on mitmeid selliseid samme astunud ja kindlasti on ka kutseõppeasutuste puhul arusaadav, kui me pane-me rõhku riigikeele õpetamisele. Aga selle juures on kaks aga. Esiteks ei ole selleks tänaseni ju reaalsed tööd tehtud. Kui me vaatame oma üldharidussüsteemi, õpetajate koolitusi, mitmesuguseid integratsiooniprogramme, mille raames on eraldi tegeldud keeleõppe küsimustega, siis peame endiselt nentima: keeleoskus üldhariduskoolides ei ole piisav, et kõikides gümnaasiumides heal tasemel eesti keeles õppida. Kui me läheme kutseõppeasutuse juurde, siis ei ole kutsehariduse probleeme vaja kaugelt otsida. Alles mõned päevad tagasi kuulsime iga tund uudistekanalitest, kuidas Praxis on välja toonud kutsehariduse kitsaskohti just sellepärast, et noorte motivatsioon, haridustase ja algne haridus, millega nad sisenavad kutseharidussüsteemi, ei ole piisav. See-ga on selge, et täna ei tule kutseharidusse kõige parema keeleoskusega noored ja kahjuks ei tule neid sinna ka homme.

Mis selle tagajärg võib olla? Üsna tõenäoliselt on meie ja kahjuks mitte ainult meie, vaid ka paljude spetsialistide arvates tagajärg see, et kui noorel inimesel, kellel ei ole piisavat keeleoskust, ei ole võimalik siseneda gümnaasiumiharidusse, siis selle lihtsa poliitilise otsusega võtame temalt ära ka võimaluse saada kutsekeskharidust. Esimeste astmete kutsehariduse võib ta ka tulevikus omandada, kuid kutsekeskharidust ta omandada ei saa.

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit, palun!

Mailis Repts

Selle tõttu on meil vaja ka välja tuua, milles me näeme kutsehariduse eesmärki. Kutsehari-

dus annab võimaluse teha mitmesuguseid kutseksameid, mis mõnel kõrgemal tasemel eeldavad noorelt inimeselt kesk- või kõrgemat haridust. Aga kui arvestada seda kutsehariduse keelenõuet, siis on väga tõenäoline, et paljudel nendel noortel, kes n-ö hiljem ärkavad, mida väga tihti just poistega juhtub, me lõikame ära ka võimaluse kutsehariduse kaudu rakendus- kõrgharidusse suunduda ja kõrgharidus hiljem omandada. Peale selle on ju selge, et mõnes piirkonnas on tööandjad mitte-eestikeelsed. Ja kui me vaatame praktikavõimalusi, siis piirkondlikult pole paljudel noortel võimalik ka praktikat eestikeelses keskkonnas sooritada. Selline tõke, mille me eelnõusse 331 nüüd sisse kirjutame, võib väga paljude noorte inimeste edasist haridusteed ja tööelu piirata. Ja veel üks nüanss, mida võib-olla mitmed Riigikogu liikmed ei ole tähele pannud: kutseharidus on meie muukeelsetes koolides oluliselt parema mainega kui eestikeelsetes koolides. Praegu on tihti just venekeelsete koolide noored need, kellel on kutsehariduse omandamiseks palju parem motivatsioon ja kes tõepoolest tahavad õpitaval erialal ka edasi töötada.

Meie ettepanek eelnõu 331 puhul, nii nagu see oli ka eelnõu menetlemisel kultuurikomisjonis, on kõigepealt tegelda keeletasemetega, tegelda keeleoskuse omandamisega põhikoolis ja põhikooli õpetajate tasemega ning siis analüüsida, kas me oleme valmis tagama kutsekeskhariduses intensiivsemat riigikeele õpetust ja paremat riigikeele oskust. Alles nende analüüside tulemusena on võimalik teha selline otsus. Praegu on see otsus selgelt toores, hariduspoliitiliselt ei ole astunud piisavaid samme, mis lubaksid meil öelda, et me oleme valmis muutma üheaegselt keskharidusega ka kutseharidust eestikeelseks. Seetõttu, vaatamata eelnõu ülejäänud väga heale osale, hääletab Keskerakonna fraktsioon kahjuks selle eelnõu vastu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mailis Repts! Palun kõnepulti kolleeg Liisa-Ly Pakosta Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana!

Liisa-Ly Pakosta

Palun kolm lisaminutit!

Esimees Ene Ergma

Kaheksa minutit, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Austatud kolleegid! Tegemist on tõesti väga hea eelnõuga. Ma nõustun eelkõnelejaga selles osas, et kõnealune teema võeti komisjonis väga põhjalikult ette, kohtuti kõigi selle valdkonnaga seotud huvigruppidega ja eelnõusse tehti ka vajalikul määral muudatusi. Eraldi tuleks kiita ministeeriumi, kes oli suure töö juba ära teinud, kutsekoolide endi esindajaid, kes töötasid väga usinasti kaasa ka komisjonide aruteludes, tööandjaid ja kõiki teisi valdkonna spetsialiste. Kõige selle tulemusena sai valmis täiesti küps seadus, mis ei ole toores. Aga selleni ma jõuan hiljem veel kord.

See, et kutseseadus ja kutsekool saavad lõpuks ometigi õnnelikku abiellu astunud ja loodetavasti saavad ka viljakalt palju järglasi, on vahest selle seaduse kõige suurem väärtus. Kui noor inimene nüüd teie käest, head kolleegid, küsib, kas minna kutsekooli või mitte minna, siis võib kutsekooli julgelt soovitada ja lisada, et kui vähegi võimeid on, siis tasuks kindlasti püüelda neid ülemisi, suuremate numbritega kutsetasemeid. Eile jõudis meie käsutusse Euroopa Liidu järjekordne tööturu monitooring, mis näitab väga selgelt, et kõik töökohad, mis kaovad, on mõeldud madala haridustasemega inimestele, ning kõik töökohad, mis juurde tekivad ja kus on väga suur töökäte puudus, on just sellised, mis eeldavad neljandat ja viiendat kutseastet. Praegu arutatav seadus tõi viienda kutseastme ka Eesti seadusruumi ja kutsekoolidesse.

Just sellel põhjusel, et kogu tööturg otsib spetsialiste, oma ala hästi tundvaid inimesi, on kutsekoolides viidud sisse kõrghariduses kasutatavaga sarnane hindamine nii õppe läbiviimise õiguse saamiseks kui ka õppekavade korralduses. Riik võtab suurema vastutuse selles osas, et kui noor inimene läheb kutsekooli, siis on talle tõesti tagatud haridus, mis vastab tööturu ootustele. Niisiis võtab riik seoses nende suurte probleemidega, mis selles vallas on olnud, oluliselt suurema vastutuse, et vastata terve Euroopa tööturu nõudmistele. Selsamal põhjusel jätsime alles rakenduskõrgkoolides kutseõppe andmise võimaluse, sest just kõrge- ma astme spetsialistidele on tööturul kõige suuremad ootused.

Kindlasti rõõmustaksid selle seaduse üle ka minu vanaisad ja vanaemad, kui nad veel elus oleksid, sest praktika suurem sisetoomine on samuti selle seaduse üks kandvaid ja läbivaid eesmärke. Ei piisa ainult paberi pealt lugemisest, neid asju, mida sa tahad tööinimesena elus teha, tuleb ikka natuke ka koolipingis harjutada.

Mis võiksid olla selle kutseõppeasutuse seaduse sõnumid ühiskonnale laiemalt? Teistele haridusasutustele on sellel seadusel mitu olulist sõnumit. Ka ülikoolid võiksid vaadata kutsekoolide poole ja oma õppes praktika osa suurendada. Paljud ülikoolid juba teevad selliseid muudatusi. Ent mitte ainult ülikoolid – töepoolest, käelist tegevust ja ka mõttelise tegevuse praktilist rakendamist tuleks harjutama hakata juba lasteaias. Ma soovitan väga lasteaedade juhatajatel üle Eesti see kutseõppeasutuse seadus läbi sirvida ja vaadata, kuidas saaks oma õppeasutuseski sellest šnitti võtta, rääkimata põhikoolist või gümnaasiumist.

Gümnaasiumi- ehk siis keskhariduse puhul tuleb eraldi üle rõhutada, et seadus soosib kutsekoolide ja üldhariduskoolide omavahelist lähenemist. Kui sõlmitakse uusi tutvusi, uusi sõprusi, võimaluse korral ka abielusid, siis aitab see vastastikku kasulik koostöö noortel inimestel juba varasemas eas kutsetega tutvust teha ja miks mitte ka kutsetunnistusega gümnaasiumipingist lahkuda.

Väga oluline sõnum ühiskonnale on ka see, et Isamaa ja Res Publica Liit ei soovi Eesti ühiskonnas lõhestatust alles hoida, veelgi enam, seda riiklikult taastoota. Selle tõttu ongi antud üleminekuperiood aastani 2020. Seega ei pea kutsekoolid mitte homme, vaid aastal 2020 olema suutelised pakkuma selliseid lõpetajaid, kellel on Eesti ja Euroopa tööturul võimalik töökohta leida, ehk siis pakkuma neile võimaluste piires eestikeelset õpet, eesti keele oskust. See kõik kannab ainult ühte eesmärki: et meie tööturul ei oleks inimesi, kes uuringute järgi jäävad töökohast ilma või on sunnitud valima madalama palgaga töökoha ainult keeva keeleoskuse tõttu. Meie väga selge eesmärk on need barjäärid lõhkuda ja pakkuda kõikidele noortele inimestele, kes Eesti riigi toel haridust saavad, sellist haridust, mis aitab end tööturul tõesti hästi tunda. Ma kutsun saali üles selle seaduseelnõu poolt hääletama, see on kõikide Eestis elavate noorte inimeste huvides!

Kui vähegi võimalik, püüelge nagu nooredki parimate võimalike tulemuste poole, ja selleks soovitan eelnõu poolt hääletada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Liisa-Ly Pakosta! Palun kõnepulti kolleeg Lauri Luige Reformierakonna fraktsiooni esindajana!

Lauri Luik

Austatud juhataja! Head kolleegid! Mul on Reformierakonna fraktsiooni nimel hea meel rääkida kutseõppeasutuse seadusest. Me oleme lõpuks jõudnud uue terviktekstiga finišisse ja täna on tarvis see vaid vastu võtta.

Kõigepealt suured tänud seaduse ettevalmistajale, Haridus- ja Teadusministeeriumile, kes on teinud ära põhjaliku töö. Aitäh kõigile osapooltele, kellega me oleme selle pika protsessi käigus kohtunud ja aru pidanud ning kellelt oleme saanud mõistlikke ettepanekuid! Aitäh teile, kolleegid, kellega me komisjonis ja ka väljaspool seda seadust lihvisime ning paremaks teha üritasime! Tore, et seda seaduseelnõu sai menetletud suhteliselt suures üksmeeles. Tõesti, olid mõningad erimeelsused, millele siit puldist ka enne vihjati, aga valdavas osas valitses komisjonis siiski üksmeel.

Käin veel kord üle olulisemad eesmärgid, mida me selle seaduse rakendamisega tahame saavutada. Me saavutame kutsehariduse parema kvaliteedi, kättesaadavuse ja juhtimise. Samuti suurendame paindlikkust, vähendame kutseõppeasutustest väljalangemist ning tagame parema väljundi tööjõuturule. Kõikide nende eesmärkide saavutamiseks oleme seaduses sätestanud terve hulga olulisi meetmeid. Näiteks lihtsustame erialaspetsialistide kaasamist õppetöösse, sätestame kutsehariduse viienda taseme ehk tehniku taseme, mis aitab selgelt tagada tulevikus kutsehariduse parema kvaliteedi, integreerime kutsehariduse üldharidusega, võimaldame paindlikku liikumist kutseastmete vahel, samuti muudame paindlikumaks praktika sooritamise ja toome sisse ka osakutse mõiste (osakutse võib saada õpilane, kes ei läbi kutsekooli täisprogrammi). Kõik need meetmed toetavad seatud eesmärke. Loomulikult kuulub siia veel tiheda koostöö jätkamine ettevõtjatega ja nende kaasamine võimalikult varasest faasist ehk siis õppekavade väljatöötamisel.

mise algusest peale. See peaks tagama ka parema väljundi tööturule.

Oli kolm teemat, mis komisjonis ja ka lugemistel suures saalis kõige enam diskussioone ja vastukaja tekitasid. Esimene oli kutseõppeasutustes rakenduskõrghariduse õppe säilitamine. Teatavasti oli eelnõu algatajal plaan haridussüsteemi korrastades see võimalus ära kaotada. Koostöös osapooltega (eelkõige puudutab see punkt Võrumaa Kutsehariduskeskust ja Tallinna Majanduskooli) jõudis komisjon aga järeldusele, et peame oma väikses Eestis olema paindlikud ja lubama ka tulevikus, kui on olemas akrediteeritud õppekava, pakkuda kutseõppeasutustes rakenduskõrgharidust. Ja kuna meil on ka kümnekond rakenduskõrgkooli, kus antakse kutseharidust, siis olgu see süsteem paindlik ja vastastikune.

Teine küsimus puudutab õppekeelt ja üleminekut 60% ulatuses eestikeelsele õppele, nii nagu me oleme sätestanud ka gümnaasiumiastmes. Olgu öeldud, et suund minna meie koolide gümnaasiumiastmes üle eestikeelsele õppele võeti juba 1990. aastate alguses. Oleme seda meelt, et seda suunda tuleb jätkata. Seejuures on oluline rõhutada, et ka edaspidi saab kutsekoolis omandada kutse näiteks vene keeles, küll aga tuleb siis, kui soovitakse saada kutsekeskharidust, läbida õpe eesti keeles. Ma leian ja meie fraktsioon leiab, et eesti keele oskus on ...

Palun kolm minutit lisaiega!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit, palun!

Lauri Luik

... noorele kasuks eelkõige selleks, et ta saaks nii era- kui ka tööelus paremini hakkama, et ta lõimuks meie ühiskonnaga kiiremini, et tal oleks tulevikus kergem tööd leida. Ja mida varem ta riigikeele selgeks saab, seda parem. Nii et see on kõigi noorte huvides.

Kolmas teema, mis leidis enam kajastamist, oli kaitsevæteenistusse kutsumine. Me muudame selle seadusega süsteemi paindlikumaks. Kui siamaani võis tekkida probleeme näiteks esitluskunsti õpilastel, kes oleksid pidanud minema poole õppeaja pealt kaitsevække, siis kehtestatava regulatsiooniga me muudame süsteemi paindlikumaks, nii et nad saavad nominaalaja õppeasutuses ära olla ja lähevad alles

seejärel kaitsevække, kui nad on kõlblikud sinna minema.

Kokkuvõtteks. Mul on hea meel tõdeda, et kutseharidus on muutunud aasta-aastalt üha populaarsemaks. Kutsehariduse nõudlus on ületanud nii mõnelgi pool pakkumise, mis näitab, et noored on hakanud seda väga selgelt väärtustama, et kutseharidus on perspektiivikas ja tagab tulevikus ka töökoha vastaval erialal. Meil on hea koostöö ettevõtjatega ja kindlasti tuleb seda koostööd tulevikus veelgi edasi arendada. Ettevõtjad on päris palju panustanud tarviliku inventari ajakohastamise ja loomulikult aitavad tagada ka erialast töökohta. Riik on teinud kutseõppeasutustesse suuri investeringuid. Kui te käite mööda Eestit ringi, siis te näete, et on väga palju, võiks isegi öelda, et maailmatasemel tänapäevase õppekeskkonnaga kutseõppeasutusi, näiteks Räpina Aianduskool, kus ma ise paar nädalat tagasi külas käisin, Haapsalu Kutsehariduskeskus või juba mainitud Võrumaa Kutsehariduskeskus. Nii et kutseharidus areneb jõuliselt ja loodetavasti ajakohastab täna vastuvõetav seadus ka kutsehariduse seadusandlikud raamid.

Head kolleegid, Reformierakonna fraktsiooni nimel tänan veel kord kõiki osapooli, kes aitasid seda seadust välja töötada! Loodan, et me võtame selle vastu ja saame hakata seaduse nõudeid võimalikult kiiresti ellu viima. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lauri Luik! Palun kõnepulti kolleeg Jaak Alliku Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Jaak Allik

Lugupeetud proua esimees! Lugupeetud kolleegid! Kutseõppeasutuse seaduse ülesanne on võimaldada kõigil Eestis elavatel noortel saada kvaliteetne kutseharidus ja leida positiivne rakendus ühiskonnas, mitte lahendada teisi võimalikke, kindlasti ka vajalikke ülesandeid. Ma kiitsin oma sõnavõtus seaduseelnõu teisel lugemisel juba Haridus- ja Teadusministeeriumi ja eriti härra Punga, samuti kultuurikomisjoni eesotsas tema esimehe härra Klaasiaga tõepoolest väga positiivse ja konstruktiivse koostöö eest ning lahenduste otsimise eest mitmele selle seaduse arutusel tekkinud probleemile. Neid lahendusi on ka leitud.

Kahjuks ei toetanud Riigikogu koalitsioon sotsiaaldemokraatide ettepanekut jätta õppekeele küsimus iga konkreetse õppekava puhul ja igal aastal otsustada koolipidajale, st meitingimustes Haridus- ja Teadusministeeriumile, lähtudes õppejõudude ja õpilaste keeleoskuse tasemest. Mind hämmastab, et koalitsioon ei usalda Haridus- ja Teadusministeeriumi ega asjatundjaid, vaid soovib endiselt jõu abil lahendada inimeste õnnelikuks tegemise küsimust, seda selles seaduses *de iure* isegi suuremal määral kui PGS-is. Selle tõttu ei saa Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon seda eelnõu kahjuks toetada.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Jaak Allik! Kuna kõik fraktsioonid on saanud sõna võtta, siis lõpetan läbirääkimised. Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kutseõppeasutuse seaduse eelnõu 331. Palun hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 45 Riigikogu liiget, vastu oli 16, erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 7.)

4. Õppetoetuste ja õppelaenu seaduse § 22 muutmise seaduse eelnõu (334 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud õppetoetuste ja õppelaenu seaduse § 22 muutmise seaduse eelnõu 334 kolmandat lugemist. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Palun kõnepulti kolleeg Helmen Küti Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Helmen Kütt

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Täna võtame vastu Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud õppetoetuste ja õppelaenu seaduse § 22 muutmise seaduse 334, tõsi küll, kärbitud kujul. Eesmärk laiendada 80–100% töövõime kaotanud isikute kohta kehtivat õppelaenu kustutamist ka isikutele, kes ei saa töötada sügava või raske puudega laste hooldamise tõttu ning kellele valla- või linnavalitsus maksab puudega lapse hooldamise eest toetust,

saavutati üksnes osaliselt ja vabastuse saavad vaid sügava puudega laste vanemad.

Tahan veel kord tunnustada ja tänada juhtivkomisjoni kultuurikomisjoni ja selle esimeest Urmas Klaasi. Pole vist tavapärane, et juhtivkomisjon vaatamata sellele, et Vabariigi Valitsus eelnõu ei toetanud, oli valmis eelnõuga edasi tegelema ja ennast probleemidega kurssi viima, küsima lisaandmeid Sotsiaalmisteeriumist ja saatma esindajate palvel eelnõu aruteluks ka sotsiaalkomisjoni.

Tahan tänada ka sotsiaalkomisjoni, kus Margus Tsahkna juhitud arutelul toetati eelnõu just sellisel kujul, nagu Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon selle esitas. Kahjuks eelnõu teisel lugemisel suures saalis, kui Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon pani hääletusele ettepaneku jätta sisse ka raske puudega laste vanemate vabastamise õppelaenu tagasimaksmisest, hääletasid kõik sotsiaalkomisjoni koalitsioonisaadikud selle eelnõust välja.

Me kõik teame kirjavahemärkide õppimisel toodavat klassikalist näidet, et valesse kohta pandud komast võib sõltuda elu või surm. Pean silmas lauseid "Tappa, mitte andeks anda!" ja "Tappa mitte, andeks anda!". Miks ma sellise näite toon? Eks ikka sellepärast, et illustreerida Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni pressiteadet, mis 6. juunil kiirustades avaldati ja kus raporteeriti silmakirjalikult oma töövõiduna seda, et riik hakkab kustutama sügava puudega lastevanemate – pange tähele, lastevanemad kokkukirjutatuna – õppelaenu. Tegelikult, kui puue oli tekkinud peale õppelaenu võtmist, kustutati sügava puudega täiskasvanu õppelaenu juba enne selle seaduse vastuvõtmist, sest üldjuhul on neil inimestel 80–100%-line töövõimetus. Niisiis polnud see üldse seotud saalis teise lugemise läbinud eelnõuga. Ehk illustreerivalt võiks öelda, et suure kiiruga, tehes vigu, muutes pressiteates seaduse mõtet ja jättes märkimata eelnõu tegeliku autori, rebis IRL eelnõu kui terviku ribadeks ning üritas ennast ribaga kaunistades parem välja paista.

Lõpetuseks usun, et täna vastuvõetav seadus on oodatud ja hea seadus. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon toetab muidugi tänasel lõpphääletusel ka muudetud varianti. Väga heaks saaks see seadus aga siis, kui õppelaenu tagasimaksmise vabastuse saaksid ka

raske puudega laste vanemad. Vaat siis oleks meil kõigil põhjust uhke olla! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Helmen Kütt! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Läheme nüüd lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud õppetoetuste ja õppelaenu seaduse § 22 muutmise seaduse eelnõu 334. Palun hääletada!

Poolt hääletas 74 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 8.)

5. Ehitusseaduse muutmise seaduse eelnõu (429 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseaduse muutmise seaduse eelnõu 429 teist lugemist. Ma palun ettekandeks kõnepulti majanduskomisjoni liikme kolleeg Olga Sõtniku!

Olga Sõtnik

Lugupeetud proua juhataja! Head kolleegid! Annan teile ülevaate sellest, mis selle eelnõuga on vahepeal tehtud. Esimene lugemine toimus 22. mail, kus lepiti kokku, et muudatusettepanekute tähtaeg on 29. mai. Selleks ajaks Riigikogu liikmetelt ega fraktsioonidelt ühtegi muudatusettepanekut ei laekunud. Järgmisel päeval valmistab majanduskomisjoni töörühm eelnõu ette komisjoni istungiks ja tegi omalt poolt ühe muudatusettepaneku. Ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindaja tegi ühe ettepaneku. 3. juuni istungil arutas majanduskomisjon eelnõu teist korda ja me arutasime ka muudatusettepanekuid. Esimene muudatusettepanek näeb ette, et eelnõu § 1 tuleb täiendada uue punktiga, millega muudetakse ehitusseaduses normitehnilist märkust. Kuna vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 305/2011 artiklitele 65 ja 68 tunnistatakse alates s.a 1. juulist kehtetuks nõukogu direktiiv 89/106/EMÜ, siis jäetakse ehitusseaduse normitehnilisest märkusest viide nimetatud direktiivile välja. Kuna direktiiv 2002/91/EÜ on juba kehtetu, tuleb normitehnilist märkust ka selles osas ajakohastada. Direktiivi 2002/91/EÜ asendab direktiiv 2010/31/EL.

Selle muudatusettepaneku oli esitanud majanduskomisjonile Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Teine muudatusettepanek on töörühma ettepanek ja see on järgmine: muuta seaduse jõustumise aega, jättes eelnõust välja jõustumis- sätte (§ 2). Kuna eelnõu §-s 2 esitatud seaduse jõustumise tähtaeg s.a 1. juuli ei ole eelnõu hilist esitamist arvestades reaalne, siis jäetakse see eelnõust välja. Kuigi ehitusseaduse muutmist tinginud otsekohalduv Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus jõustub täielikult s.a 1. juulil, ei too seaduse sellest kuupäevast hilisem jõustumine Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi hinnangul kaasa vastuolusid määral, mis võiks põhjustada olulist segadust normiadressaadile või rikkumismenetluse. Kui § 2 eelnõust välja jääb, siis jõustub seadus üldises korras. Eelnõus on tehtud ka tehnilisi ja keelelisi muudatusi, aga ükski neist ei muuda eelnõu sisu.

Juhtivkomisjon otsustas esitada eelnõu teisele lugemisele Riigikogu täiskogu päevakorda 12. juuniks ehk tänaseks ja teha ettepanek teine lugemine lõpetada. Juhul kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, on ettepanek viia eelnõu kolmas lugemine läbi 19. juunil. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Jätkame küsimustega. Palun, kolleeg Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma vaatan § 9 "Tehnilise hindamise asutus". Selles on öeldud, et Eesti tehnilise hindamise asutusena tegutseda sooviv isik esitab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile taotluse jne. Kas sa oskad öelda, millistele tingimustele peab see isik vastama, et ta seda taotlust üldse esitada saaks?

Olga Sõtnik

Kahjuks ei oska ma praegu küll sellele küsimusele vastata. Minu teada oli enne see isik meil Tallinna Tehnikaülikool, aga praegu ei olegi vist sellist isikut olemas. Majandusministeeriumi arvamusest ei tule seda isikut ka välja, sest neid firmasid, kes sooviksid selle isiku poole pöörduda, samuti ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Kokk, teine täpsustav küsimus!

Aivar Kokk

Minu küsimus on, et mille jaoks me seda seadust siis teeme, kui ei ole kedagi, kellele seda vaja oleks.

Olga Sõtnik

See on ainult üks punkt, aga peale selle on päris mitu muud punkti, mis on vajalikud. Ja juhul kui mainitud vajadus tekib, siis on olemas seadus ja norm, kuidas sellist isikut luua.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Olga Sõtnik! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu kohta on kaks muudatusettepanekut. Esimene ja teine muudatusettepanek, mille on esitanud majanduskomisjon, on arvestatud täielikult. Seaduseelnõu 429 teine lugemine on lõpetatud.

6. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (432 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 432 teist lugemist. Ma palun ettekandeks kõnepulti maaelukomisjoni liikme kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Austatud proua juhataja! Austatud kolleegid! Maaelukomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 3. juunil teist korda. Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud. Koostöös Põllumajandusministeeriumiga oli ette valmistatud üks muudatusettepanek ja seda selgitas komisjonis Põllumajandusministeeriumi esindaja. Külalisena viibis sellel komisjoni istungil Põllumajandusministeeriumi maaelu arengu osakonna juhataja Marko Gor-

ban. Otsustati, et § 101 lõiget 2 muudetakse ja see sõnastatakse järgmiselt: "Kui toetuse saaja ei tasu toetusraha tagasimaksmise ajatamise korral osamakseid toetuse tagasimaksmise ajakava kohaselt, tunnistab PRIA toetusraha tagasimaksmise ajatamise otsuse kehtetuks ning tasaarvestab tagasinõutava toetusraha." Sellist võimalust varem selles seaduses ei olnud. Kui mõistliku aja jooksul ei ole võimalik tagasinõutavat toetusraha tasaarvestada, annab PRIA toetusraha tagasinõudmise otsuse sundtäitmisele täitemenetluse seadustikus sätestatud korras.

Komisjon otsustas eelnõu menetlemise kohta järgmist: saata eelnõu 432 täiskogu päevakorda s.a 12. juuniks ja teha ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada. Kui teine lugemine lõpetatakse, siis on ettepanek võtta kolmas lugemine päevakorda 19. juunil 2013 ja eelnõu 432 seadusena vastu võtta. Kõik otsused olid konsensuslikud.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Ester Tuiksoo! Kas ettekandjale on küsimusi? Tundub, et ei ole. Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu kohta on üks muudatusettepanek, mille on esitanud juhtivkomisjon ja mis on arvestatud täielikult. Seaduseelnõu 432 teine lugemine on lõpetatud.

7. Söödaseaduse muutmise seaduse eelnõu (431 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud söödaseaduse muutmise seaduse eelnõu 431 teist lugemist. Kutsun ettekandeks kõnepulti maaelukomisjoni liikme kolleeg Meelis Mälbergi.

Meelis Mälberg

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Annan lühikese ülevaate Vabariigi Valitsuse algatatud söödaseaduse muutmise seaduse eelnõu 431 senisest menetlemisest. Maaelukomisjon arutas eelnõu oma 14. mai istungil. 22. mail oli eelnõu siin saalis esimesel lugemisel ja esimene lugemine lõpetati. Seejärel arutas maaelukomisjon eelnõu uuesti oma 3. juuni istungil. Sellele istungile olid kutsutud ka Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse

osakonna juhataja Martin Minjajev ja õigusosakonna nõunik Diana Rammul. Tähtajaks, s.o 31. mai kella 16-ks Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid eelnõu kohta ühtegi muudatusettepanekut ei esitanud. Koostöös Põllumajandusministeeriumiga oli ette valmistatud üks muudatusettepanek, millega parandatakse eelnõu tekstis vigane viide Euroopa Liidu õigusaktile. Vastavalt muudatusettepanekule asendatakse söödaseaduse § 6 lõikes 7 täht b tähega a. Sisuliselt tähendab see seda, et loomsed proteiinid on lisaks algses tekstis olnud loomsetele proteiinidele ka sellised tooted nagu piim, piimapõhised tooted, piimasaadused, ternespiim, ternespiimatooted, munad, munatooted, mittemäletsejalistelt saadud kollageen ja želatiin ning neid on lubatud kasutada vesiviljelusloomadele toodetava sööda toorainena.

Juhtivkomisjon otsustas teha ettepaneku eelnõu 431 teine lugemine lõpetada ning kui täna eelnõu teine lugemine lõpetatakse, siis saata eelnõu 19. juuniks 2013 kolmandale lugemisele ja eelnõu ka seadusena vastu võtta. Komisjon tegi oma otsused konsensuslikult. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Meelis Mälberg! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Käesoleva seaduseelnõu kohta on tehtud üks muudatusettepanek, vaatame selle läbi. Ettepaneku on teinud maaelukomisjon ja juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada seda täielikult. Kuna juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 431 teine lugemine lõpetada, on teine lugemine lõpetatud.

8. Välismaalaste seaduse ja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (425 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse ja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse

eelnõu 425 teine lugemine. Ma palun ettekan-
deks kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme
Mart Nuti!

Mart Nutt

Austatud proua juhataja! Austatud Riigiko-
gu liikmed! Põhiseaduskomisjon arutas käes-
oleva seaduseelnõu teist lugemist 4. juuni kor-
ralisel istungil. Lisaks komisjoni liikmetele
olid arutelule kutsutud ka Ruth Annus, kes on
Siseministeeriumi migratsiooni- ja piirivalve-
poliitika osakonna juhataja, Getter Tiirik ja
Laura Sofia Annus, kes mõlemad on Sisemi-
nisteeriumi migratsiooni- ja piirivalvepoliitika
osakonna nõunikud, ning Mihkel Susi, Majan-
dus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ma-
jandusarengu osakonna ettevõtluse talituse
peaspetsialist.

Lühidalt meenutuseks. Nimetatud seaduse
eesmärk on teha lihtsamaks elamisloa saamine
isikutele, keda ettevõtte on kutsunud tööle kva-
lifitseeritud spetsialistidena ja kellele ettevõtte
on valmis maksta vähemalt kaks keskmist
palka, samuti neile, kes Eestisse õppima asu-
vad. Arutelu käigus tutvustas Ruth Annus Sise-
ministeeriumi seisukohta ja sõnas, et Sisemi-
nisteerium on esitanud seaduseelnõu kohta
kolm muudatusettepanekut. Ütlen kohe etterut-
tavalt, et Riigikogu liikmed muudatusettepane-
kuid ei esitanud. Kolm ettepanekut, mille esi-
tajaks on märgitud põhiseaduskomisjon, on
tulnud Siseministeeriumilt ja need on kõik teh-
nilist laadi. Eelnõu osa sätete jõustumise aeg
on eelnõu menetluse käigus muutunud. Ruth
Annuse sõnul on väga oluline see, et ärisea-
dustiku muudatus jõustuks üldises korras, sest
puudub põhjus, miks jõustumist edasi lükata,
ja tegemist on residentsuse nõudest loobumise-
ga, mis tuleneb välisriigi äriühingu filiaali
puudutavatest äriseadustiku sätetest. Jõustu-
misaeg 1. jaanuar 2014, mitte 1. september
2013, peaks olema ka sätel, mis käsitleb Har-
ridus- ja Teadusministeeriumi kehtestatavaid
määrusi selleks, et elamisloa saaks anda nen-
dele isikutele, kes osalevad mõnes Haridus- ja
Teadusministeeriumi ära märgitud, positiivselt
hinnatud väliskoostööprogrammis ehk siis
silmas on peetud stipendiumi.

Üks tehniline muudatus pärineb ühest eel-
misest eelnõust. Välismaalaste seadus on pide-
vas muutumises ning osa muudatusi on kavan-
datud jõustuma 1. jaanuaril 2015. Vahepeal

muudeti välismaalaste seaduse praegu kehtivat teksti, kuid asendamata jäeti elamisloa nimeetus, "elamisluba kaaluka avaliku huvi korral" asendatakse alates 2015. aastast "tähtajalise elamisloaga kriminaalmenetluses osalemiseks". Selleks ajaks peaks valmis olema uus infosüsteem ja tegemist ei ole väga akuutse probleemiga, mis vajaks kiiret lahendamist. Nii et see muudatus jõustuks siis 2015. aastast.

Välismaalaste seadusega on paratamatult nii, et seda muudetakse pidevalt, kuna elu muutub ja läheb edasi. Seetõttu ei saa ühtegi välismaalaste seadust käsitleda ammendavana. On kindlasti mitmeid küsimusi, mis ootavad lahendamist, aga need jäävad järgmiste seaduseelnõude lahendamata.

Toon välja põhiseaduskomisjoni menetluslikud otsused, mis kõik tehti konsensuslikult. Esimene otsus oli saata eelnõu täiskogu päevakorda 12. juuniks 2013. Teiseks otsustati teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis saata eelnõu kolmandale lugemisele 13. juunil 2013. Seega on konsensuslik ettepanek eelnõu seadusena vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun küsimus, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mul on täpsustav küsimus. Mart, vaata palun lehekülge 3, et meil oleks kohe näha.

Mart Nutt

Kas sa mõtled eelnõu?

Mihhail Stalnuhhin

Jah, eelnõu § 1 punkt 11 ja enne seda punkti 9 lõike 4 punkt 3. Mitmest kohast käib läbi, et välismaalane saab elamisloa, kui ta kutsutakse tööle ja talle makstakse minimaalselt kaks keskmist brutokuupalka, mis on näiteks 1800 eurot. Aga see punkt 3 veidi eespool ütleb, et sotsiaalmaks peab olema vähemalt võrdne viiekordse Eesti aasta keskmise brutokuupalga suuruse tasu korral Eestis igakuiselt makstava sotsiaalmaksuga. Kas see tähendab, et kuigi palk on 1800 eurot, peab sotsiaalmaksu maksuma 4500-lt eurolt või kuidas sellest tuleb aru saada?

Mart Nutt

Aitäh! Komisjonis seda küsimust kordagi ei tõstatatud, mistõttu ei saanud me seda küsida ka valitsuse esindajatelt. Ma võin öelda niipalju, et enamik käesoleva seaduseelnõu sätteid on kompromiss osapoolte vahel, ja nendeks osapoolteks on olnud ka ametiühingud, on olnud maksuamet ja sotsiaalamet. Ma annan selle vastuse hiljem, küsin enne algatajatelt, kuidas see asi täpselt mõeldud on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aadu Must!

Aadu Must

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Minu küsimus on ajendatud sisemisest murest ning on adresseeritud sulle kui sügavalt haritud ja terminoloogilist täpsust armastavale inimesele. Minu kõrva riivab kogu aeg sõna "elamisluba". Kas see ei peaks äkki olema "riigis viibimise luba"? Ma proovisin Google Translator'ist vaadata, mis on elamisloa vastand. Seal tuli välja, et ei olegi luba elada ja mingisse keelde jõudis see juba peaaegu surmanuhtluseks. Äkki peaks siin midagi ette võtma? See on poolretooriline küsimus.

Mart Nutt

Aitäh! Elamisluba kui mõiste on meil olnud seadustes sees aastast 1990, kui võeti vastu esimene migratsiooniseadus. Tolle aja terminoloogia kujundamise juures mind veel ei olnud. Ma olen küll palju ja pikalt Riigikogus olnud, aga tolle seaduseelnõu tegemise juures, see oli Ülemnõukogus, mind veel ei olnud. Tegelikult see on tõlge sõnadest *residence permit*. Kas resident on elanik või viibija? Ma arvan, siin tuleb vaadata niimoodi, et elamisluba ei tulene sõnadest "õigus elada", vaid sõnadest "õigus olla elanik". Aga vaidleme sel teemal edasi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Mart, mul on veel üks täpsustav küsimus. Leheküljel 6 on punkt 39. Siin nimetatakse tippspetsialistiks mis tahes valdkonnas erialast ettevalmistust omavat välismaalast, kellele kutsuja maksab vähe-

malt kaks keskmist brutokuupalka. Kas see tähendab, et tippspetsialistiks saab nimetada inimest, kes on kunagi, näiteks 30 aastat tagasi saanud kuskil kutseõppesüsteemis ehitaja põhikutse, ja teda võib kutsuda mingit suurt ehitust juhutama või projektiga tegelema? Kuidas sellega on? Inimesel võib olla kas alg- või põhiharidus ja ainult selle alusel, et tal on kutse, makstakse talle 1800 eurot palka ning ta ongi tippspetsialist.

Mart Nutt

Aitäh! Tippspetsialisti määratlus tuleb mitmest Euroopa Liidu õigusaktist. Mul ei ole neid siin käepärast, aga seal on haridustaseme nõue sätestatud. Isikut, kellel on algharidus, minu hinnangul tippspetsialistina käsitleda ei saa. See, kes on aga omandanud hariduse kaua aega tagasi, kuid ei ole oma oskusi kaotanud, võib kindlasti tippspetsialist olla. Sama lugu on ka meie Riigikogu liikmetega, kes me oleme kunagi ülikoolis mitmesuguseid erialasid õppinud. Nüüd on küsimus, kas me oleme erialaselt kvalifitseeritud, kui me peaksime näiteks oma varasema eriala juurde tagasi pöörduma, või ei ole. Ma arvan, et osa on ja osa ei ole, kuid neil, kes ei ole, peaks olema võimalus ennast täiendada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud kolleeg! Mainisid, et on veel mõni küsimus, mis on seotud välismaalaste seadusega ja nõuab lahendamist. Võib-olla sa laiendad meie teadmisi: missugused need küsimused on ja kas need on võetud edaspidiseks lahendamiseks põhiseaduskomisjoni töögraafikusse?

Mart Nutt

Jah, on küll. Eri organisatsioonidelt on tulnud päris palju ettepanekuid, osa neist on esitatud Siseministeeriumile, osa on esitatud otse põhiseaduskomisjonile. Võin tuua näiteks kaubandus-tööstuskoja esitatud küllaltki mahukad ettepanekud, mis vajaksid vähemasti läbiarutamist. Kas me kõiki neid toetame või mitte, seda ei oska ma praegu öelda, aga need on kavas võtta sügisistungjärgul arutusele.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Vladimir Velman!

Vladimir Velman

Suur tänu, lugupeetud juhataja! Hea Mart! Kas sa saad ütelda, kui palju on neid tippspetsialiste, kes sooviksid siia tööle tulla? Kas on mingi trend? Kas see on kasvav või langev trend, kas mingid arvud on olemas?

Mart Nutt

Aitäh! Ei, arve kindlasti praegu nimetada ei saa, sest ei ole olemas ka korda, kuidas kiirmenetlusega elamisluba anda. See kord hakkab kehtima alles siis, kui käesolev eelnõu saab seaduseks. On mitmesuguseid andmeid selle kohta, kui suur võiks olla Eesti vajadus tippspetsialistide järele. Räägitud on arvudest 500–1000, aga need arvud ei ole kontrollitavad. See arv sõltub väga palju sellest, millised on ettevõtete vajadused.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Tulen uuesti tagasi nende tippspetsialistide juurde. Millest ikkagi tulevad need äriühingu kapitalipiirangud ja müügitulu nõuded? Kuidas jääb siis väikeettevõtetega? Näiteks väga paljud IT-ettevõtted võivad oma tegevuse algfaasis olla just väikse kapitalimahu ja müügituluga, aga samas väga suure kasvupotentsiaaliga. Kas see kasvupotentsiaal ei tule siinjuures arvesse?

Mart Nutt

Aitäh! Mina ei loe seaduseelnõust küll kuidagi välja, et siin oleks takistusi. Küsimus on ainult palganõudes ja palganõue, mis on kahekordne keskmine brutopalk, tuleneb nendest läbirääkimistest, mida eri osapooled on Eestis pidanud. Eeskätt on see ametiühingute taotlus, et sellega ei suurendataks Eestis tööpuudust. Ma arvan, et see kokkulepe on praegu adekvaatne.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Mart Nutt! Me avame läbirääkimised. Palun, Mihhail Stalnuhhin! Kokku kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma ütlesin, et pärast maamaksust vabastamise seadust pole ma midagi nii lustakat siin saalis lugenud. Ehkki ma ei süvenegi väga tihti valitsuse ettevalmistatud seaduseelnõudesse, rohkem on mõtet neid ignoreerida – midagi muuta nagunii ei õnnestu. Ma olen kindel, et koalitsioon võtab ka selle seaduse vastu, sellega probleemi ei ole. Aga ma tahan siiski juhtida teie tähelepanu konkreetsetele punktidele.

Võtame alguse, eelnõu lehekülj 3. Siin on § 106 lõike 4 punktis 3 juttu, et kui sa oled võtnud tippspetsialisti tööle, siis peab olema täidetud selline tingimus: igakuiselt Eestis makstav sotsiaalmaks on vähemalt võrdne viiekordse Eesti aasta keskmise brutokuupalga suuruse tasu korral Eestis igakuiselt makstava sotsiaalmaksuga. Kui tööle võetakse minimaalselt kahe brutokuupalgaga, mis eelmisel aastal oleks olnud 1800 eurot, siis peaks sotsiaalmaksu maksuma viie keskmise brutopalgaga suuruselt summalt, 4500-lt eurolt. See tähendab, et töandja peab maksuma tippspetsialistile 1800 eurot ja riigile ära andma 1500 eurot. Ma ei kujuta ette, kust võiks tulla selline armastus mõne tippspetsialisti vastu, välja arvatud need juhud, mis olid fikseeritud mõni aeg tagasi elamislubade kauplemisel. Ma pole sugugi kindel – see pole minu asi, ministeerium algatas selle asja, las nad vaatavad ise –, kas sotsiaalmaksuseaduses on ette nähtud selline võimalus, et palk maksustatakse 80% ulatuses sotsiaalmaksuga. Minu mälu järgi on seal kirjas 33%.

Läheme edasi. Lehekülj 7, eelnõu punkt 41. Selles on öeldud, et kui välismaalasel on elamisluba töötamiseks ja see töandja, kelle juures töötamiseks on välismaalasele elamisluba antud, on kohustatud maksuma talle käesoleva seaduse §-s 178 sätestatud tasu (kaks keskmist brutokuupalka – see on minimaalne), siis ei ole nimetatud tasu maksmise kohustust teisel töandjal ka juhul, kui see oleks töötamiseks elamisloa andmise tingimuseks. Momentaanselt tekib mudel. On kaks ettevõtet, üks näiteks peatevõtte ja teine tütarettevõtte, ning üks neist vajab seda tippspetsialisti. Üks ettevõtte vormistab kutse, maksab ühe kuu eest kahekordse keskmise brutopalgaga, järgmisel kuul töötab see inimene juba teises ettevõttes ja tema kohta §-s 178 sätestatud nõue juba

enam ei kehti. Ja minu arvates ei kehti ka sotsiaalmaksu väljamaksmise kohustus. Ainult nii saab see olla.

Kes on tippspetsialist? Eelnõu punktis 39 on selle kohta kaks tingimust. Seaduse tähenduses on tippspetsialist mis tahes valdkonnas erialast ettevalmistust omav välismaalane jne. Lugege seda formuleeringut ja tehke mulle selgeks, kus on öeldud, et see spetsialist peab omama ettevalmistust just nimelt selles valdkonnas, kus ta hakkab tööle Eestis! Siin ei ole seda öeldud. Tal võib olla kõrgem haridus, ta on näiteks bioloogiaõpetaja, aga teda kutsutakse juhtima mingit ehitusfirmat. Formuleeringust ei tule välja, et ta peab olema sama eriala haridusega. Seda esiteks. Teiseks, siin ei ole näidatud haridustaset. Mart ütles küll, et see on kirjas Euroopa dokumendis. Aga see on meie seadus, kas siin on see nõue või seda ei ole? Kui see mees õppis kunagi kuskil kutsekoolis maalriks, kusjuures ta ei saanud isegi keskhariidust, kas ta siis ongi oma ala spetsialist? Kelleks teda veel saab nimetada, seda suvalist isikut? Tekib küsimus, kas härra, kellele maksti tohutut raha Estonian Airi juhtimise eest ja kes selle firma õnnelikult auku lükkas, on tippspetsialist. Aga tööle võeti ta ju sellise palgaga, et ta on super-, eriline tippspetsialist. Kus kõik need asjad kirjas on? Kas see tähendab – ma vaatan viimaste sündmuste valguses –, et näiteks nii nagu Kross, Laar ja Sõerd käisid nõunikena Gruusiat aitamas, hakatakse nüüd Gruusiast neid, kes seal kohut kardavad, kutsu-ma meile kui tippspetsialiste? Väga kerge teha, anna omadele tööd poliitilistel põhjustel! Või mis veel hullem, rahanduslikel põhjustel seadustatakse elamislubade müüki. See on see, mis aitab sellisel firmal, nagu oli Stelmachil ja Raudsel, rahulikult edasi töötada.

Kõige naljakam tundus mulle aga § 223¹ "Välismaalaste kohanemisprogramm". Meil on olnud integratsiooniprogramme, mille peale on tohutult raha raisatud. Mitte keegi ei oska öelda, mis kasu sellest on olnud. Nüüd on mingid lõimumisprogrammid, täpselt samuti raha lendab tuulde, tulemust ei näi aga olevat. Nüüd siis tuleb veel kohanemisprogramm. Kõige toredam on, et selle kehtestab määrusega siseminister. Meil ei ole aimugi, mis kohanemisprogrammid seal tekivad. Meil ei ole aimugi – siia pole midagi kirja pandud, seda ei ole mitte kuidagi defineeritud –, millised ülesanded

peaksid sellel kohanemisprogrammil olema. Kui inimesele makstakse minimaalselt 1800 eurot kuus, siis jumala pärast, mis kohanemisest te veel räägite!

Mina arvan, et see on üks huvitavamaid eelnõusid, mis siit saalist on läbi käinud. Ilma pikemalt mõtlemata ütleks, et selles pingereas oleks ta teisel kohal. Ja on selge, et kui komisjonipoolne ettekandja – kogu austusega sinu vastu, Mart, kui sa ei oska mulle vastata, mis toimub sotsiaalmaksuga, siis tähendab see, et eelnõu ei ole vastuvõtmiseks valmis. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Rohkem kõnesoove ei ole. Vaatame läbi muudatusettepanekud. Muudatusettepanekuid on kolm, need on põhiseaduskomisjonilt ja juhtivkomisjon on teinud ettepaneku arvestada neid täielikult. Muudatusettepanek nr 1, muudatusettepanek nr 2 ja muudatusettepanek nr 3. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud.

Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 425 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

9. Muuseumiseaduse eelnõu (374 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme tänase viimase päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud muuseumiseaduse eelnõu 374 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Head kolleegid! Muuseumiseaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus s.a 11. veebruaril ja selle esimene lugemine toimus siin saalis 20. märtsil. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 4. aprill. Eelnõu esimese ja teise lugemise vaheline menetlus kultuurikomisjonis on olnud kaunis põhjalik. Kultuurikomisjon arutas seda eelnõu kuuel korral oma istungitel, lisaks on peetud terve hulk arutelusid eri töögruppides. 3. aprillil toimus Riigikogu teabekeskuses laiapõhjaline arutelu teemal "Eesti tulevikumuuseum", kus ekspertide ja huvilistega arutati sedasama eelnõu ning kus osales tervelt 105 inimest. Kõigi nende arutelude tulemusena on komisjon ettepanekud

kokku koondanud, need läbi arutanud ja esitanud muudatusettepanekud, mida ma teile lühidalt tutvustan. Ma peatun oma tutvustuses ettepanekutel, mille vastu on ehk laiem avalik huvi, ja jätan põhjalikuma käsituseta need muudatused, mis on normitehnilist laadi või puudutavad muuseumide spetsiifilist sisemist töökorraldust. Ettepanekute tekstid koos selguskirjadega, mis on üsna põhjalikud, on teile kõik kättesaadavad ja loomulikult olen ma valmis vastama küsimustele.

Sisulistest muudatustest hakkaks pihta number ühest, mis täpsustab muuseumi mõistet ja seaduse kohaldamise ala. Tõepoolest, seaduse vastuvõtmisega muutub seni kehtinud paradigma: kui seni kohaldati muuseumiseadust üsna üldiselt, siis nüüd on tema kohaldamise ala kitsam. Täies mahus rakendub seadus riigimuuseumidele ja riigi asutatud sihtasutuse muuseumidele. Ülejäänud muuseumidele ehk siis avalik-õigusliku isiku muuseumile, munitsipaalmuuseumile ja eramuuseumile kohaldatakse seadust niivõrd, kui see on seaduses otseselt öeldud. Neile kohaldatakse muuseumikogu korraldust puudutavaid sätteid sellisel juhul, kui nad on vabatahtlikult liitunud muuseumide andmekoguga, või juhul, kui nendega on sõlmitud haldusleping riigile kuuluva muuseumikogu kasutamiseks. Sellest tulenevalt muuseumi pidaja, kes ei ole selles ringis, näiteks kohalik omavalitsus, kellel on oma muuseum – need muuseumid ei ole Eesti riigi jaoks sugugi vähem tähtsad –, saab õiguse kehtestada oma õigusaktiga vastavalt kohalikele eripäradele, oludele, kogukonna ootusele ja kohaliku muuseumi eesmärkidele oma korra. Ta võib lähtuda selles seaduses toodud üldpõhimõtetest, ent võib enda äranägemist mööda rakendada ka kohalikke olusid arvestavaid põhimõtteid.

Olulisel määral on täpsustatud muuseumi enda definitsiooni ja antud muuseumi üldmääratlus kõikidele Eesti muuseumidele. Oluline on siin välja tuua, et selle definitsiooni järgi on muuseum haridusasutus. Praktikas puudutab see inimesi, kes muuseumi armastavad ja armastavad käia muuseumis kursustel, sedavõrd, et haridusasutustes õppijatel on kehtiva tulumaksuseaduse § 26 alusel õigus füüsilise isiku maksustamisperioodi tulust maha arvata õppimise eest tasutud koolituskulud. See aitab muuseumide pakutavatel koolitustel, ütlemegi, konkureerida turul nende koolitustega, mida

samas valdkonnas pakuvad teised haridusasutused, juhul kui tegemist on tasuliste koolitustega.

Suur muutus paradigmas – sisu poolest on see muutus märksa väiksem, sest enamik muuseumi juba teeb seda väga kenasti – on seaduse tasemel sisse toodud nõue, et muuseum peab arvestama oma ülesannete täitmisel laste ja puuetega inimeste eripärasid. Nagu öeldud, teeb enamik muuseumi seda juba praegugi, ent selle väärtushinnangu sissetoomine seadusesse rõhutab, et riigimuuseumid ja riigi sihtasutuse muuseumid peaksid eeskujuks teistele muuseumidele kogu oma tegevuses neid kahte aspekti alati silmas pidama ning ekspositsioonide kujundamisel vaatama, et need oleksid ligipääsetavad, arusaadavad ja kättesaadavad igas vanuses ja erineva liikumisvõimega inimestele.

Muuseumiväliselt on vahest oluline tähelepanu juhtimine sellele, et kui inimestel tekib küsimusi enda valduses oleva kultuuripärandi kohta, siis nad võivad pöörduda muuseumide poole, ehk siis muuseumidele sätestatakse kohustus ressurside olemasolu korral nõustada nende poole pöördunud inimesi kultuuripärandi küsimustes. Miinimumina näeme ette, et kui muuseumil puuduvad ressursid põhjalikumaks nõustamiseks, siis juhatatakse inimene vähemasti edasi sinna, kust ta abi ja nõu saab. Seda kõike selleks, et Eesti üldine kultuuripärand, olgu see siis inimeste kodudes või muuseumides, oleks paremini ja teadlikumalt hoitud.

Avalikkust puudutab ilmselt ka muudatusettepanek nr 8, mis räägib muuseumide rahastamisest ja kus on toodud tasuliste teenuste nõuded. Tasuliste teenuste puhul on eraldi välja toodud kahte tüüpi piletite nõue. Esiteks, alla 8-aastastele lastele, puudega lastele ning sügava puudega inimestele ja nende saatjatele peab muuseumikülastus olema edaspidi tasuta. Enamikus muuseumides on see niimoodi juba praegu. Uue asjana – perepiletite teema on tekitanud palju vaidlusi ja avalikku elevust – kehtestas komisjon sellise nõude, et kaks täiskasvanut lapse või lastega saavad ühise sooduspileti. Selle eesmärgiks on tagada lastele parem ligipääs muuseumidele. Piltlikult öeldes, kui te, kallid kolleegid, otsustate edaspidi muuseumisse minna, siis on teil sinna majanduslikult soodsam minna, kui te võtate kaasa mõne alaealise lapse. Kui teil enda oma paras-

jagu käepärast ei ole, siis võtke naabrite või tuttavate laps kaasa ja sellisel juhul peaks muuseumipilet olema teile soodsam. Ärge sellest näitest väga erutage, selle sätte üldeesmärk on siiski motiveerida täiskasvanud inimesi külastama muuseumi koos alaealistega ja omalt poolt kaasa aitama kogu sellele väärtuslikule tegevusele, mida muuseumid ise lastele haridusprogramme pakkudes teevad.

Olulisematest muudatustest nimetaksin veel vahest seda, et muutub muuseumile kuuluva asja rahalise hindamise kord, ent see on spetsiifiline muuseumitöö temaatika ning seda on seletuskirjas pikalt ja põhjalikult selgitatud. Avalikkust, kes igapäevaselt muuseumitööga kursis ei ole, huvitab võib-olla rohkem see punkt, mis on muudatusettepanek nr 27 ja puudutab museaali muuseumikogust väljaarvamist. Selle ettepaneku on teinud muuseuminõukogu ja sisuliselt on sellega arvestatud ka Eesti Keskerakonna fraktsiooni muudatusettepanekut. Nimelt on selliseid esemeid, mis on muuseumikogus museaalina arvel, ent mille asemele on näiteks võimalus soetada samasugune, aga kvaliteetsem ese, või mida on mitu dubleerivat eksemplari ja ekspertide grupp on jõudnud järeldusele, et kõiki samasuguseid esemeid pole mõtet alles hoida. Nüüd on väga täpne regulatsioon, kuidas sellise välja arvatud asjaga edasi toimetada.

Ei saa jätta mainimata ka punsliõlinimelist muudatust, mille number on 32. See käsitleb juhtu, kui muuseum valmistab oma ekspositsiooniga vahetult seotud toodet, mis sisaldab alkoholi. Muuseumil on sellisel juhul õigus seda meenena müüa. Näiteks on siin Palamuse Oskar Lutsu nimelises kihelkonnamuuseumis pakutav endistel aegadel apteegitoodete nimekirja kuulunud punsliõli. Muudetakse veel tervet rida muidki punkte, ent need on rohkem kas tehnilised või muuseumisisest tööd puudutavad parandused.

Lõpetuseks nimetan, et komisjon jättis arvestamata sisuliselt ainult ühe ettepaneku. Nüüd te olete kindlasti põnevil, mis see on. See oli Tartu Ülikooli muuseumide ettepanek täpsustada seaduses, milliste muuseumide esindajad peaksid kindlasti olema nimetatud muuseuminõukogu koosseisu, ent komisjon otsustas üksmeelselt, et täpset loetelu ei ole seaduses otstarbekas anda. Juhul kui sellega tõesti tekib probleeme, saab selle küsimuse

juurde hiljem tagasi pöörduda. Kõik ülejäänud muudatus- ja täiendusetepanekud, mis komisjonile esitati, nii Eesti Keskerakonna fraktsiooni kui ka huvigruppide ettepanekud, leidsid aruteludes lahenduse.

Ma tänan väga komisjoni ning loomulikult kõiki ettepanekute esitajaid ja töögruppides osalejaid! Kindlasti tänan opositsiooni esinajaid komisjonis, kes avaldasid meile sellist mõnusat survet, panid kõiki neid asju menetlema ja töötasid sisuliselt kaasa, kuid loomulikult ka koalitsioonipartnereid, kes niisama sisuliselt kaasa töötasid. Tööõhkkond oli väga konstruktiivne ja ilmselt annavad sellest märku ka 34 muudatusettepanekut, mis komisjon on teie ette pannud ja milles kõigis oli komisjon konsensuslikult ühel meelel. See on minu poolt kõik. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Asume küsimuste juurde. Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Austatud komisjoni-poolne ettekandja, kõigepealt suurim tänu väga põhjaliku ja väga huvitava tutvustuse eest! Mu küsimus on koolituste, eelkõige tasuliste koolituste kohta. Kas ma sain õigesti aru, et kui inimene on osalenud muuseumi korraldatud koolitustel, siis tal on uue aasta alguses tuludeklaratsiooni täites võimalik saada nende eest soodustusi ja teha mahaarvamisi?

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Põhimõtteliselt küll. Sii lisandub terve hulk detaile, et see hakkab kehtima alates seaduse jõustumisest, ei kehti varasemate koolituste kohta, et muuseumil peab olema sõlmitud inimesega leping, kus on tema isikukood jne. Aga muuseumide korraldatavate koolituste puhul, kui need on tasulised ja vastavad kõikidele seatud tingimustele, see õigus tõesti tekib.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Helmen Kütt, teine küsimus!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Teine küsimus veel. Karskuse eest võitlejana küsin, et kui on

punslitoliinimeline punkt ja parandus, kas selles on siis kehtestatud ka mingisugune, ma ei tea, tugevus, mahuprotsent või kraadid, mis on lubatud. Toome näite, et asutatakse Moe muuseum ja hakatakse müüma Moe viina. Ma saan aru küll selle punslitoli mõttest ja iidsest ajaloolisest seosest nimelt selle muuseumiga, aga järsku oli sellel teemal ka arutlusi?

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh selle väga hea küsimuse eest! Te arvasite õigesti, loomulikult oli sellel teemal pikk ja põhjalik arutelu. Ma juhin teie tähelepanu sellele, et praegu kehtiv regulatsioon lubab muuseumidel müüa alkoholi piiramatus ulatuses, ent nõuab selle äratarbimist kohapeal. Komisjonis lepiti kokku selline sõnastus, mis lubab väga piiratud hulka tooteid, mis tõesti peavad olema vahetult seotud muuseumi ekspositsiooniga, lisaks kohapealsele äratarbimisele ka inimesele kaasa müüa. See peaks tõepoolest välistama, et tegemist võiks olla alternatiivse alkoholimüügikohaga. Jutt on ikkagi meenetest, millele selle seaduse teksti järgi kehtivad konkreetset piirangud, see ei kehti mitte kõigi võimalike alkoholitoodete kohta. Eeldus on see, et tegemist on kultuuriasutusega, kus praegugi on välja pandud mitmesuguseid alkoholiga seotud eksponaate, ja kui nad siis sellega seoses mingisuguse toote valmistavad, siis selle kohapeal äratarbimine ei ole kohustus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! Ma saan aru, et riigis eksisteerivad muuseumid, mis on kas kohaliku omavalitsuse käes, riigi omad või erakätes. Kõik nad töötavad erinevate tingimuste alusel. Kelle poole nendest kategooriatest see uus seadus rohkem vaatab?

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! See on väga hea küsimus. Sellesarnased küsimused, mida ka komisjonile esitati, olidki selleks põhjuseks, miks on terve rida muudatusettepanekuid. Mõte on asja selgemaks ja täpsemaks teha. Kindlasti tuleb üle rõhutada, et muuseumi väärtustatakse ühiskonnas ühtemoodi. Muuseumi mõiste sissetoo-

mine seda eesmärki ka täidab. Praeguses olukorras on jämedalt võttes 7,5 miljonit museaali riigimuseumides ja umbes miljon on ülejäänud muuseumides. See eelnõu ütleb täpselt, kuidas ühel või teisel juhul käituda. Põhimõtteliselt on seaduse vastuvõtmise järel selline olukord, et kõik need muuseumid, mis ei ole riigi omad või riigi sihtasutuste omad, on sõlminud Kultuuriministeeriumiga lepingu. Kultuuriministeerium vaatab siis üle, kas nad vastavad muuseumi mõistele või mitte, kas nad tegutsevad aasta ringi, kas nad on nõus oma muuseumi museaale digitaalse kujutisega avalikult kättesaadavaks tegema. Lõpuks võib siis muuseumiseaduse kohaldamise ala hõlmata kõiki muuseume, aga ta ei rakendu automaatselt kõikidele, ütleme näiteks, külaseltsi asutatud vahvatele muuseumidele, kus muuseumisilt üleval ripub. Kui külaselts otsustab muuseumi pidada või mõni omavalitsus otsustab oma muuseumi pidada, kuid ei soovi kõikidele seaduses sätestatud tingimustele vastata, mis on iseenesest sellised rahvusvahelised tingimused, siis tal on ka see õigus. Sellisel juhul kohaldub talle automaatselt ainult väike osa sellest seadusest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Muudatusettepanek nr 27 on museaali muuseumikogust väljaarvamise kohta. Siin on lõike 1 punkt 4, mis ütleb, et museaali võib muuseumikogust välja arvata, kui museaal on enne muuseumikogusse arvamist omaniku tahte vastaselt tema valdusest välja läinud või teisest riigist välja viidud ning antakse üle omanikule või tagastatakse teisele riigile. Komisjon on seda muudatusettepanekut arvestanud. Kuidas see säte on kooskõlas õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimise korraga, mis muu hulgas ütleb, et museaale ei tagastata? Kas siin on eri õigusaktid omavahel kooskõlla viidud ja see tähendab, et museaale võib niimoodi tagastada? Mida peetakse silmas selle all, et antakse üle omanikule? Kas see on ikkagi juriidiline tagastamine, omandiõiguse üleminek?

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Ma võtan selle punkti lahti. Ma rõhutan kõigepealt jälle seda üldprintsipi: tegemist on alati väga erandliku toiminguga, millele eelneb igal juhul ekspertide grupi tegevus. Kui museaal muuseumikogust välja arvatakse, siis see ei tulene automaatselt seadusest, vaid sellele eelneb alati ekspertide grupi tegevus. Isegi siis, kui museaal on näiteks täielikult hävinud või kahjustunud, vaatab ekspertide grupp olukorra üle ja teeb konkreetseid otsused. Palun vabandust, öelge veel kord, mis lõige ja punkt see oli!

Aseesimees Laine Randjärv

Te võite saada teise küsimuse, Neeme Suur. Me peame ikkagi kõik stenogrammi saama. Palun!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Täpsustan küsimust. Tegemist on parandusettepanekuga nr 27, § 11 lõike 1 punkt 4. Jutt on omaniku tahte vastaselt tema valdusest välja läinud musealist. Ma juhin tegelikult tähelepanu ühele väga spetsiifilisele aspektile ja proua juhataja teab ka väga hästi, mis spetsiifiline aspekt see on. Need on kiriku varad, mis asuvad praegu Eesti riigimuseumides. See on rahvusvaheline teema ja siin on riik, kirikud ja ka välisriigid väga palju head tahet üles näidanud, aga siinemaani oli takistuseks asjaolu, et me ei saanud rääkida tagastamisest, vaid deponeerimisest vms. Kas selle muudatusega tekib tagastamise võimalus?

Liisa-Ly Pakosta

Jah, see muudatus vastab rahvusvahelisele õigusele ja konventsioonidele, millega Eesti on liitunud. Samasugune praktika või samalaadne sõnastus on ka vähemalt põhja- ja läänepoolsemate riikide seadustes. Kahtlustan, et ida pool seda pole, aga Euroopa Liidus on see küll üldkehtiv põhimõte. Me täpsustame seda seaduses. Kui te vaatate kehtivat muuseumiseadust, siis seal on museaali muuseumikogust väljaarvamine tõesti seotud ainult sellega, et museaal on väga laias laastus hävinenud. Uus kord arvestab muuseumi sisulist tööd, mitmesuguseid rahvusvahelisi ja riigisiseseid õigussuhteid, kogu seda temaatikat märksa põhjalikumalt ja laialdasemalt. Aga ma kordan veel

kord üle: igal üksikul juhul vaadatakse kõik asjaolud väga põhjalikult üle.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Liisa-Ly Pakosta, suur tänu! Me avame läbirääkimised. Palun, Aadu Must!

Aadu Must

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mind ajendas siia pulti tulema see, et muuseumiseadus on väga tähtis seadus. Kas või juba sellepärast, et muuseumid on rahvuskultuuri ülitähtis instrument, nad on rahvusliku mälu säilitajad ja selle kaudu mõjutavad jõuliselt mis tahes rahva kollektiivset identiteeti. Viimastel aastakümnetel on mäluteadustes toimunud kiire areng, digitaalajastu on kaasa toonud erinevate mäluvaldkondade lähenemise. Paar-kümmend aastat tagasi rääkisid targad inimesed püüdlikult sellest, kui erinevad on näiteks arhiivindus, museoloogia jt mäluteadusega tegelevad institutsioonid ja valdkonnad. Räägiti, et neis kõigis on oma 80% spetsiifilist osa ja võib-olla ainult 20% kattub. Tänapäevaks on olukord hoopis teine ja vist läheneme sellele, et ühisosa on umbes 80% lähedal. See on toonud kogu maailmas kaasa mäluasutustevaheliste ametkondlike barjääride lõhkumise, institutsionaalse lähenemise.

Seda kõike arvestades oli uut muuseumiseadust väga vaja, kas või sellepärast, et muidu kippusime ajale jalgu jääma. Regulatsiooni oli vaja väga mitmes suunas. Muide, rasketel aegadel, kui haritud inimesi on otsustamise juures vähe, on väga vajalik, et museaalidesse suhtutakse nagu reliikviasse. Kõik on püha, mis on juba muuseumisse sattunud. Tegelikult on see sama suur äärmus kui muuseumikogude rämpsuks pidamine. Toon ühe toreda näite. Ma mäletan, kui kunagi ülikooli ajaloomuuseum ostis Dmitri Iljitš Uljanovi muuseuminurga rajamiseks antikvariaadist – palun vabandust, vanakraamipoest – ööpoti, mis nägi vana välja, ja leidis, et see sobib küll Mitja öopotiks. Sellest hetkest peale oli see suur reliikvia, mida ei tohi ei ära lõhkuda, maha müüa ega isegi lastele mängida anda. Nii et muudatusi tuli teha mitmes suunas.

Kui see eelnõu laekus Riigikokku, oli tunda, et sellel oli tugev ametkondlik pitsar. See oli seadus, mille järgi ministeeriumil oleks hea

töötada, kuid kindlasti ei rahuldanud see ei muuseumi ega ka ühiskonda tervikuna. Meil kipub ikka nii olema, et natukene on feodaalset killustatust, kus iga ministeerium kaitseb eelkõige just oma ametkondlikku suunda. Aga parlamendi ülesanne ongi panna kõik asjad ühiskonna kui terviku jaoks klappima. Veel oli seadusesse programmeeritud mitu kari, mis ei oleks võimaldanud ametkondlikku killustatust hiljem lõhkuda, vaid püüdsid seda just kindlustada.

Nüüd ma loodan, et suudan seda rohkearvulist kuulajaskonda, kes on rahvuskultuuri huvilised ja veel saali jäänud, üllatada. Ja üllatan ma sellega, et opositsiooni esindajana ei taha ma tunnustada mitte ainult komisjoni, vaid just selle eelnõu menetlejat Liisa-Ly Pakostat, kes tegi ära hämmastavalt suure ja tubli töö sellega, et suutis esialgu vastandlikena näivad otsad kokku siduda ning jõuda mõistlike kompromissideni. Nagu siin juba juttu oli, isegi opositsioonierakonnad leidsid, et nende ettepanekuid on sisuliselt arvestatud, need on sulatatud harmooniliselt eelnõusse.

Palun kolm lisaminutit!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaks.

Aadu Must

Ütlen, et see eelnõu on hästi tasakaalu viidud ja samas tehtud ka raskeid otsuseid. Peamine on, et see seadus ei ole mingi ideaalseadus, mis püsib aastakümneid. Ei, see on seadus, mis toimib täna. Küsitakse, kas see tähendab, et nüüd tuleb muuseumides edulugu. Ei, see ei tähenda ka seda. See, kas muuseumidel läheb väga hästi või väga halvasti, ei sõltu ainult seadusest. Aga edaspidi seadus neid ei sega.

Hästi sümpaatne on ka see, et menetlemise käigus tulid välja suunad, millega tuleb edasi töötada, millega edasi minna. Minu arust on see Riigikogu töös peaaegu et ideaalilähedane olukord: elu läheb edasi, seadused elavad samuti ja kui vaja, siis tehakse nad ümber.

Kokkuvõtteks. See seadus võtab maha väga paljud seni kehtinud piirangud ja võimaldab muuseumiasjandust edasi viia tingimusel, kui ka muud probleemid lahendatakse: kui raha jätkub, kui on vajalikul tasemel finantseerimine, siis võib muuseumide elu edasi minna küll.

Mis puutub seadusesse, siis meie fraktsioon leidis, et tore seaduseelnõu menetlemine tuleb lõpule viia ja toetada seaduse vastuvõtmist. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Rohkem kõnesoove ei ole. Asume läbi vaatama muudatusettepanekuid, neid on kokku 34. Esimene muudatusettepanek on kultuurikomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. Teine muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada sisuliselt. Muudatusettepanek nr 3 on Keskerakonna fraktsioonilt, arvestatud sisuliselt. Neljas muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsioonilt, arvestatud sisuliselt. Viies muudatusettepanek on samuti Keskerakonna fraktsioonilt, arvestatud sisuliselt. Kuues, seitsmes, kaheksas ja üheksas muudatusettepanek on kultuurikomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult.

Kümnes muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsioonilt, arvestatud sisuliselt. Muudatusettepanek nr 11 on ka Keskerakonna fraktsioonilt, arvestatud sisuliselt. Muudatusettepanekud nr 12, 13, 14 ja 15 on kultuurikomisjonilt, arvestatud täielikult. Muudatusettepanek nr 16 on Keskerakonna fraktsioonilt,

arvestatud sisuliselt. Muudatusettepanek nr 17 on kultuurikomisjonilt, arvestatud täielikult. Muudatusettepanekud nr 18, 19, 20, 21 ja 22 on Keskerakonna fraktsioonilt, arvestatud sisuliselt. Muudatusettepanek nr 23 on kultuurikomisjonilt, arvestatud täielikult. Muudatusettepanek nr 24 on Keskerakonna fraktsioonilt, arvestatud sisuliselt. Muudatusettepanekud nr 25, 26 ja 27 on kultuurikomisjonilt, arvestatud täielikult. Muudatusettepanek nr 28 on Keskerakonna fraktsioonilt, arvestatud sisuliselt. Muudatusettepanekud nr 29, 30, 31, 32, 33 ja 34 on kultuurikomisjonilt, arvestatud täielikult.

Me oleme läbi vaadanud kõik muudatusettepanekud ja juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 374 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

Meie tänane päevakord on ammendatud. Soovin kõikidele kena õhtu jätku ja kohtumiseni homme!

Istungi lõpp kell 15.55.

Istungi kestus 2 tundi ja 55 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 13. juuni 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Karistusregistri seaduse muutmise seaduse eelnõu (413 SE) kolmas lugemine

2. Välismaalaste seaduse ja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (425 SE) kolmas lugemine

3. Konkurentsiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (321 SE) teine lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Tere hommikust, head ametikaaslased, austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 17. töonädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Kõnesoove ei ole.

Liigume edasi teadete juurde. Riigikogu juhatus on otsustanud, et seoses Riigikogu liikme Mart Laari nimetamisega Eesti Panga Nõukogu esimeheks asub tänasest, 13. juunist Riigikogu liikmeks asendusliige Andrus Saare. Riigikogu juhatus on registreerinud Riigikogu liikme Andrus Saare Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni liikmeks. Ega nimetatu ei ole nende otsuste vastu? Ei ole. Aitäh!

Riigikogu juhatus on kinnitanud järgmised muudatused komisjonide koosseisudes: esiteks, Riigikogu liikme Kaia Iva lahkumise kultuurikomisjoni liikme kohalt ja asumise riigikaitsekomisjoni liikme kohale, teiseks, Riigikogu liikme Andrus Saare asumise kultuurikomisjoni liikme kohale.

Head ametikaaslased, viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 75 Riigikogu liiget, puudub 26.

1. Karistusregistri seaduse muutmise seaduse eelnõu (413 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Asume tänase päevakorra juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud karistusregistri seaduse muutmise seaduse eelnõu 413 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Võime alustada lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 413. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 71 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud karistusregistri seaduse muutmise seaduse eelnõu 413 on seadusena vastu võetud. (Tabel 9.)

Esimene päevakorrapunkt on käsitletud.

2. Välismaalaste seaduse ja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (425 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse ja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 425 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Mart Nuti!

Mart Nutt

Austatud härra juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Eile jäid teisel lugemisel vastamata mõned küsimused, mille tõstatas kolleeg Stal-

nuhin. Ma püüan anda neile vastuse. Eelnõuga ei anta võimalust tuua kiirmenetluse korras Eestisse tippspetsialisti, kellele makstakse kahekordset Eesti keskmist brutokuupalka, mitte kõigile ettevõtetele, vaid neile, kes on usaldusväärsed ja ajalooa, on olnud Eestis registreeritud üle aasta ja kellel on selline majandustegevus, mis tõepoolest aitab kaasa Eesti majanduse arengule. Selleks peab § 106 kavandatava lõike 4 kohaselt olema täidetud vähemalt üks järgmistest tingimustest: esiteks, äriühingul on vähemalt 65 000 eurot kapitali, mis on investeeritud äritegevusse Eestis; teiseks, äriühingu müügitulu on vähemalt 200 000 eurot aastas; kolmandaks, äriühingus töötavate isikute eest igakuiselt Eestis makstud sotsiaalmaks on võrdne vähemalt viiekordse Eesti aasta keskmise brutokuupalga suuruse tasu korral Eestis igakuiselt makstava sotsiaalmaksuga.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma palun vabandust! Head ametikaaslased, saalist kostab igalt poolt väga suur lärm. See segab kindlasti ettekandjat ja segab ka kuulajaid. Ma palun, austame nii kuulajaid kui ka ettekandjat! Aitäh!

Mart Nutt

Arutelu on tekkinud punkti 3 sisu üle. Äriühingus töötavate isikute eest igakuiselt Eestis makstud sotsiaalmaks näitab tegelikult makstud töötasude suurust. Sisuliselt tähendab punktis 3 sätestatu, et äriühingus tööl olevad inimesed peavad saama kokku vähemalt viiekordset Eesti keskmist brutokuupalka. See aga ei tähenda, et tööl peaks olema just viis inimest, kellest igäüks saab keskmist brutokuupalka, vaid võimalikud on eri variandid. Esiteks võib olla viis töötajat, kellest mõned saavad palka rohkem ja mõned vähem, kui on Eesti keskmine brutokuupalk, kuid kokku on nende palk vähemalt viiekordne Eesti keskmine brutokuupalk. Teiseks võib kõigi töötajate või mõne töötaja palk olla väiksem kui Eesti keskmine brutokuupalk, kuid nende palk kokku on vähemalt viiekordne keskmine brutokuupalk. Kolmandaks võib olla viiest vähem töötajaid, kellest igäihe või mõne palk on väiksem kui keskmine brutokuupalk, kuid nende palk kokku on vähemalt viiekordne Eesti keskmine brutokuupalk. Sama kriteerium on

alates 1. juulist 2012 jõustunud välismaalaste seaduse muudatuste kohaselt ka ettevõtlikeks antava elamisloa jätkuva omamise tingimuseks. Selline kriteerium on adekvaatne ettevõtete tegeliku majandustegevuse hindamisel, lihtsasti mõõdetav ega ole proportsionaalselt ettevõttele koormav.

Töökohtade arvu kehtestamisel on lähtunud järgmistest kaalutlustest. Valdav osa ettevõtteid Eestis on mikroettevõtted, mille töötajate arv on kuni üheksa. Kuna ettevõtlikeks antava tähtjalise elamisloa eesmärk on muu hulgas Eestisse töökohti luua, siis on mõistlik võtta loodavate töökohtade arvu sätestamisel aluseks vähemalt keskmine mikroettevõtte töötajate arv. Tulenevalt eeltoodust on põhjendatud sätestada töötajatele makstav tasu kokku sellises määras, et sellest on makstud sotsiaalmaks, mis on võrdne vähemalt viiekordse Eesti keskmise brutokuupalga suuruse tasu korral igakuiselt Eestis makstava sotsiaalmaksuga.

Head kolleegid! Kohe jõuavad lõpphääletusele välismaalaste seaduse muudatused, millega lihtsustatakse välismaalastest kõrge kvalifikatsiooniga tööjõu ja teadlaste Eestisse asumist. Need seadusmuudatused lihtsustavad oluliselt elamisloa taotlemist töötamiseks tippspetsialistina või õppimiseks Eestis. See võimaldab Eesti ettevõtetal värvata tippspetsialist tööle nädalapäevade jooksul, lubades välismaalasel taotleda elamisluba Eestis kohapeal pärast siia saabumist. Tippspetsialistile ja teadlasele elamisloa taotlemise lihtsustamine avaldab positiivset mõju Eesti majanduse ja ühiskonna arengule. Kõrgelt kvalifitseeritud inimeste rakendamine Eesti majanduses või teaduses tõstab riigi konkurentsivõimet. Arenenud riikides on laialt levinud praktika, et tippspetsialistidele ja investoritele luuakse elamislubade taotlemisel soodustingimused. See seadusmuudatus mõjutab just neid ettevõtteid, kes vajavad kõrgelt kvalifitseeritud tööjõudu. Praegu on sellistel ettevõtetel raske turul konkureerida, sest Eestis on teatud liiki kvalifitseeritud tööjõu puudus. Samuti tuleb teadusasutuste konkurentsivõimele kasuks välisteadlaste ja -õppejõudude Eestisse toomine.

Odavtööjõu sissevoolu käesolevad seadusmuudatused ei võimalda. Need puudutavad üksnes inimesi, kes toodavad kõrget lisandväärtust ja aitavad rahuldada valdkondlikku tööjõuvajadust. Üks lihtsustatud korras elamis-

loa saamise eeldus on see, et ettevõtted mak-
savad nõutud tippspetsialistidele vähemalt ka-
hekordset Eesti keskmist palka. Samas ei saa
kvalifitseeritud spetsialistide toomine Eestisse
olla ainus meede, millega konkurentsivõimet
parandada. Esmatähtis on Eesti oma ressursi
ära kasutada, sh rakendada eakaid spetsialiste
ja kutsuda tagasi Eestist lahkunud töötajaid.
Seega on kvalifitseeritud spetsialistide kutsu-
mine ikkagi abimeede. Samas ei muuda sea-
dusmuudatus Eesti migratsioonipoliitika põhi-
olemust. Eesti jääb jätkuvalt konservatiivse
migratsioonipoliitikaga riigiks, mis on olnud
ka IRL-i põhiseisukoht. Palun eelnõu toetada!
Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Eesti
Keskerakonna fraktsiooni esindaja Mihhail
Stalnuhhini! Kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Eelmist esinejat polnud
saalis lihtsalt kuulda, ma loodan, et mind on.
Keskerakonna fraktsioon ei toeta selle seaduse
vastuvõtmist ja seda kolmel põhjusel. Esimene
põhjus: see seadus on amoraalne. Sel ajal, kui
töömigratsioon Eestist kasvab, kui räägitakse
sellest, et meie inimesed on vaja tagasi saada,
tehakse ukсед pärani lahti nendele, kes väikese
palga eest – tippjuhi jaoks ei ole 1800 eurot
mitte mingi raha – söövad tegelikult välja meie
spetsialiste. Aga see on üks parimaid stsenaar-
iume.

Teine põhjus, miks seda seaduseelnõu ei saa
tõsiselt võtta, on tehniline. Lugupeetud kol-
leegid, ma vaatasin üle sotsiaalmaksuseaduse.
Sellega pannakse paika sotsiaalmaksumäär
33% ja seal on juttu ka sellest, kuidas võib
soodustust saada, aga seal ei ole juttu sellest, et
sotsiaalmaksus võib kellegagi lihtsalt kokku
leppida või panna kõik ühte ämbrisse, st vaa-
data seda kui kollektiivset tasu. Kolleegid, kas
teile ei tundu imelik, et selle seadusega tehakse
esimest korda niiviisi, et sotsiaalmaksu haka-
takse võtma mingilt grupilt, nagu kõlas kolleeg
Nutu selgitusest? Kuna teil teksti nagunii laua
peal ei ole, siis loen ma selle sätte teile ette:
"Äriühingus töötavate isikute eest igakuiselt
Eestis makstud sotsiaalmaks on vähemalt
võrdne viiekordse Eesti aasta keskmise bruto-
kuupalga suuruse tasu korral Eestis igakuiselt

makstava sotsiaalmaksuga." Siit on üheselt
arusaadav, et kui inimene tuleb tippjuhiks, siis
võetakse talt sotsiaalmaksu minimaalselt viie
brutokuupalga eest. Kui arvestada, et eelmise
aasta keskmine brutokuupalk oli 900 eurot, siis
viiekordne on 4500 ja 33% sellest on 1500
eurot. Kuidas te kavatsete seadustada seda, et
sotsiaalmaksu hakatakse võtma grupi pealt?
See on tõesti huvitav!

Aga need kaks põhjust – see, et on amo-
raalne ja et on vastuolus juba olemasoleva sea-
dusega – ei ole kõige tähtsamad. Ma arvan, et
see seadus on suureks ohuks Eesti ja kogu
Euroopa Liidu sisemisele julgeolekule. Ma ei
tea, mis tippjuhte te kavatsete otsida kolman-
datest riikidest, aga kui on olemas mõnes ter-
rorikoolis õppe läbinud inimene või on olemas
mingi allilmategelane, kes soovib oma riigist
pääseda Euroopa Liitu, siis pärast selle seadu-
se vastuvõtmist on tal kõige kergem teha seda
Eesti kaudu. Esimesel kuul läheb see maksuma
1800 eurot palka pluss sotsiaalmaks 1500
eurot. Järgmisel kuul võib talle maksta juba
miinimumpalka, sest seaduses on olemas ka
selline säte, et juhul kui ta vahetab töödandjat,
siis seda kahekordse brutopalka maksmise ko-
hustust enam ei ole, talle võib määrata palgaks
300 eurot ja ongi kõik. Jääb sotsiaalmaks ehk
asi muutub veel naljakamaks – 300 eurot palka
ja 1500 eurot sotsiaalmaksu. Aga kokku teeb
see summa, mis ei ole korraliku allilmatege-
lase või terroristi jaoks mingi probleem, pluss
sellele mingi delta, sest selliseid firmasid, nagu
see, kus tegutsesid Stelmach, Raudne jt, võib
tekkida pakikaupa, kümneid ja kümneid.

Selliseid firmasid, kus käive on 200 000
eurot aastas ja mis töötavad üle 12 kuu, on
Eestis sadu ning see seadus annab neile väga
ilusa ja kerge mooduse teenida raha nendelt,
kes pürgivad Euroopa Liitu mingil kuritege-
likul soovil. See on objektiivne reaalsus, te
teete need ukсед lahti. Teil ei ole siin seaduses
ühtegi nõuet peale selle, et tippspetsialist käes-
oleva paragrahvi tähenduses on mis tahes vald-
konnas erialast ettevalmistust omav välismaa-
lane, kellele makstakse seda kaht keskmist
brutokuupalka. Mis tahes valdkonnas! Ta võib
olla kas maaler või tislter või ükspuha kes, tal
on ju ettevalmistus olemas. Te ei räägi sellest,
et tal peab olema mingi kogemus, et ta peaks
olema mingi aja sama profiiliga ettevõtet juhti-
nud, et haridus peaks vastama tema elukutsele.

Te lihtsalt lasete sisse kõik, kes soovivad ja kes on nõus kinni taguma 12 000 kuni, ma arvan, 20 000 eurot. See, mis toimub, on hullumeelus! Mis tippjuht see on, kes läheb tööle 1800-eurose palga peale, kas te oskate mulle äkki öelda? Meil ei ole selliseid tippjuhte. Kas ma tõesti pean teile meelde tuletama Estonian Airi ja selle aktsiaseltsi tippjuhti?

Lugupeetud kolleegid, meil on kindlasti vaja selliseid programme, mis muudaksid Eestist välja rännanud inimestele meeldivaks tagasitee meie riiki. Nendega on vaja tööd teha. Ja muuseas, sellest on juba rääkinud nii president kui ka teised kõrged ametiisikud. Teie kavatsete praegu vastu võtta seaduse, mis on vastuolus meie teiste seadustega, mis on amoraalne ja mis ohustab Euroopa Liidu julgeolekut. Aga tehke teie, mida tahate, meie hääletame vastu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Asume eelnõu 425 lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 425. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 52 Riigikogu liiget, vastu 15, erapooletuid ei olnud. Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse ja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 425 on seadusena vastu võetud. (Tabel 10.)

Teine päevakorrapunkt on käsitletud.

3. Konkurentsiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (321 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud konkurentsiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 321 teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Kaja Kallase!

Kaja Kallas

Hea juhataja! Head kolleegid! Riigikogu majanduskomisjon arutas Vabariigi Valitsuse

algatatud konkurentsiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teisele lugemisele saatmist 3. juunil s.a ja otsustas kõiki esitatud muudatusettepanekuid toetada. Üldiselt olid muudatusettepanekud tehnilist laadi, välja arvatud muudatusettepanek nr 4, millega pikendatakse konkurentsialaste väärtegade aegumistähtaega kolme aastani (praeguse seaduse kohaselt on see kaks aastat). Seda põhjendatakse sellega, et konkurentsialased väärted on keerulised väärted ja analoogsed maksualaste väärtedega, ning kui need aeguvad kahe aastaga, siis ei jõuta menetluses korrektsete lahenditeni. Ma juhin tähelepanu, et väärtegade puhul ei peatu aegumistähtaeg, kui asi jõuab kohtusse, ehk siis ka kohtuotsuse peab jõudma juba selle aja sees vastu võtta. Niisiis on see liialt lühike aeg, et neid asju korrektselt menetleda. Komisjon toetas seda muudatusettepanekut konsensuslikult.

Menetluslikult otsustati saata eelnõu täiskogu päevakorda 13. juuniks, teha ettepanek teine lugemine lõpetada, ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis saata eelnõu 19. juuniks 2013 kolmandale lugemisele ning seadusena vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Hea ettekandja, ma tänan! Küsimusi teile ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita.

Vaatame läbi eelnõu 321 muudatusettepanekud. Laekunud on kuus muudatusettepanekut, kõik need on juhtivkomisjonilt. Esimene, teine, kolmas, neljas, viies ja kuues ettepanek. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja kolmas päevakorrapunkt käsitletud.

Head ametikaaslased, tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 10.22.

Istungi kestus 22 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 17. juuni 2013

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine Vabariigi Valitsuse liikme huvide konflikti ja riigiettevõtete nõukogu liikmete määramise kohta (nr 344)
2. Arupärimine Maksu- ja Tolliameti tegevuse ja laekumata maksude kohta (nr 340)
3. Arupärimine digitaalalkirja andmise kontrollimise kohta (nr 329)
4. Arupärimine vanaduspensioni kohta (nr 333)
5. Arupärimine omastehoolduse kohta (nr 334)
6. Arupärimine hambaravi kohta (nr 342)
7. Arupärimine pakendiseaduse eelnõu menetlemise kohta (nr 338)
8. Arupärimine riigi poolt asutatud ühingute juht- või kontrollorganite liikmete määramise kohta (nr 341)
9. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärku 18. töönädala esmaspäevast istungit. Head kolleegid, praegu on võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Ilmselt keegi ei soovi ei seda ega teist.

Annan edasi mõningad teated. Seoses Riigikogu liikme Urve Palo volituste taastumisega k.a 15. juunil lõppesid 14. juunil Riigikogu liikme Tiit Tammsaare volitused. Riigikogu juhatus registreeris Riigikogu liikme Urve Palo Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni liikmeks ning kinnitas tema asumise majanduskomisjoni liikme kohale.

Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: esiteks, Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 12. juunil algatatud välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivko-

misjon – põhiseaduskomisjon; teiseks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 12. juunil algatatud võlaõigusseaduse ja tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – õiguskomisjon.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 13. juunil esitatud Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni roheline raamatu "Kliima- ja energiapoliitika raamistik aastani 2030" kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja roheline raamatu kohta arvamust andma majanduskomisjoni ja keskkonnakomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 25. juuni kell 16.

Nüüd, head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 87 Riigikogu liiget, puudub 14.

Läheme selle nädala päevakorra kinnitamise juurde. Vabariigi Valitsus on teinud ettepaneku muuta tänast arupärimistele vastamise järjekorda selliselt, et rahandusminister Jürgen Ligi vastab arupärimisele nr 340 teise päevakorrapunktina. Ülejäänud päevakorrapunktid nihkuvad vastavalt edasi. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Komisjoni liikmetel ei ole teadaolevalt olnud võimalust tutvuda põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu 340 teise lugemise tekstiga. Komisjon ei ole suutnud läbi hääletada muudatusettepanekuid ega teha ettepanekut eelnõu lugemine katkestada või lõpetada. Seepärast on meie fraktsioon seisukohal, et komisjon ei ole ilmselgelt töötanud piisavas tempos, et seda eelnõu oleks võimalik sel nädalal täiskogu saalis menetleda. Nii on meie vaga soov ja ettepanek on kaheksas päevakorrapunkt ehk eelnõu 340 lugemine selle nädala päevakorrast välja võtta.

Esimees Ene Ergma

Kas te praegu peate silmas PGS-i lugemist või arupärimist? Päevakorda?

Sven Mikser

Päevakorda, kuna me asusime selle nädala päevakorra kinnitamise protseduuri juurde. Meie fraktsiooni ettepanek on, nagu ma äsja ütlesin, kolmapäevane kaheksas päevakorrapunkt, mis käsitleb eelnõu 340, selle nädala päevakorrast välja võtta. See on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanek.

Esimees Ene Ergma

Kui see on teie ettepanek, siis tuleb meil seda hääletada.

Lugupeetud Riigikogu, palun tähelepanu! Panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku võtta Riigikogu täiskogu V istungjärgu 18. töönädala päevakorrast välja seaduseelnõu 340 arutelu. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 37 Riigikogu liiget, vastu 48. Erapooletuid ei ole. Ettepanek toetust ei leidnud.

Läheme nüüd selle nädala päevakorra kinnitamise juurde. Panen selle nädala päevakorra kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 50 Riigikogu liiget, vastu 7. Erapooletuid ei ole. Nädala päevakord on kinnitatud.

Head kolleegid, võtan nüüd juhataja vaheaja, kümme minutit.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid, ma soovin pikendada juhataja vaheaega kuni kella 15.29-ni.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud Riigikogu! Riigikogu juhatusel on esitatud üks taotlus. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 49 taotlevad Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ning Eesti Reformierakonna fraktsioon Riigikogu kahe täiendava istungi kokkukutsumist järgmiselt: esimene 2013. aasta 20. juunil algusega kell 17 ja teine 2013. aasta 20. juunil algusega pool tundi pärast esimese täiendava istungi lõppu. Esimese täiendava istungi päevakorras oleks järgmised eelnõud:

1. Vabariigi Valitsuse algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 340 teine lugemine, juhul kui eelnõu teist lugemist ei lõpetata hiljemalt 20. juuni istungil, või kolmas lugemine, juhul kui teine lõpetatakse hiljemalt 20. juuni istungil.

2. Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, tolliseaduse ja vangistuseseaduse muutmise seaduse eelnõu 393 teine lugemine, juhul kui eelnõu teist lugemist ei lõpetata hiljemalt 20. juuni istungil, või kolmas lugemine, juhul kui teine lõpetatakse hiljemalt 20. juuni istungil.

3. Vabariigi Valitsuse algatatud Finantsinspektsiooni seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 430 teine lugemine, juhul kui eelnõu teist lugemist ei lõpetata hiljemalt 20. juuni istungil, või kolmas lugemine, juhul kui teine lõpetatakse hiljemalt 20. juuni istungil.

4. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Riigikogu liikmete Rainer Vakra, Inara Luigase, Lembit Kaljuvee, Kalle Laaneti ja Deniss Boroditši algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 399 teine lugemine, juhul kui eelnõu teist lugemist ei lõpetata hiljemalt 20. juuni istungil, või kolmas lugemine, juhul kui teine lõpetatakse hiljemalt 20. juuni istungil.

5. Sotsiaalkomisjoni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 427 teine lugemine, juhul kui eelnõu teist lugemist ei lõpetata hiljemalt 20. juuni istungil, või kolmas lugemine, juhul kui teine lõpetatakse hiljemalt 20. juuni istungil.

6. Vabariigi Valitsuse algatatud välisõhu kaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 434 teine lugemine, juhul kui eelnõu teist lugemist ei lõpetata hiljemalt 20. juuni istungil, või kolmas lugemine, juhul kui teine lõpetatakse hiljemalt 20. juuni istungil.

Teise täiendava istungi päevakorras oleksid järgmised eelnõud:

1. Vabariigi Valitsuse algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 340 kolmas lugemine, juhul kui teine lõpetatakse 20. juuni esimesel täiendaval istungil.

2. Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, tolliseaduse ja vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu 393 kolmas lugemine, juhul kui teine lõpetatakse 20. juuni esimesel täiendaval istungil.

3. Vabariigi Valitsuse algatatud Finantsinspektsiooni seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 430 kolmas lugemine, juhul kui teine lugemine lõpetatakse 20. juuni esimesel täiendaval istungil.

4. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Riigikogu liikmete Rainer Vakra, Inara Luigase, Lembit Kaljuvee, Kalle Laaneti ja Deniss Boroditši algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 399 kolmas lugemine, juhul kui teine lugemine lõpetatakse 20. juuni esimesel täiendaval istungil.

5. Sotsiaalkomisjoni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 427 kolmas lugemine, juhul kui teine lugemine lõpetatakse 20. juuni esimesel täiendaval istungil.

6. Vabariigi Valitsuse algatatud välisõhu kaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 434 kolmas lugemine, juhul kui teine lugemine lõpetatakse 20. juuni esimesel täiendaval istungil.

Palun, kolleeg Väino Linde!

Väino Linde

Hea istungi juhataja! Väga armas oli seda juttu kuulda, aga ma olen rohkem nägemismäluga inimene. Kas on võimalik paberkandjal ka saada kõike seda, mis te ette lugesite?

Esimees Ene Ergma

Kindlasti on võimalik seda paberi peal saada. Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Lugupeetud esimees! Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele teevad juhtivkomisjonid ettepaneku üks või teine eelnõu arutusele võtta kindlal kuupäeval. Kas kõigi asjaomaste komisjonidega on läbi räägitud ja kas kõik komisjonid on võtnud seisukoha, et need eelnõud võetaks päevakorda teie nimetatud kuupäevadel?

Esimees Ene Ergma

Nad on teinud ettepaneku päevakorda võtmise kohta, ainult üks eelnõu ei olnud enne päevakorda võetud. Vabandust, vaadake, kõik need kolmandad lugemised on juba pakutud päevakorda neljapäeval, 20. juunil. Teised lugemised on teisipäeval. Need on päevakorras juba olemas. Palun vaadake need päevakorrad läbi! Palun, kolleeg Yana Toom!

Yana Toom

Proua eesistuja, millal see meeldiv võimalus avaneb? Härra Linde võttis mul küsimuse suust. Enne kui me siin midagi otsustame, tahaks päevakorda tõepoolest paberilt lugeda.

Esimees Ene Ergma

Otsekohe tehakse ka teie jaoks koopia, need tehakse igapähele. Palun, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Teised lugemised olid paljudel eelnõudel, mida te nimetasite, ette nähtud teisipäeval, mitte neljapäeval. Me ei ole komisjonis nende edasilükkamist arutanud. Need peaksid olema teisipäevases päevakorras. Ja ka mina palun päevakorda paberil, enne kui me hääletama hakkame.

Esimees Ene Ergma

Otsekohe tuleb ka paberil. Praegu ei ole hääletus, see on ainult informatsiooni edastamine. Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Lugupeetud esimees, ma jätkan sealt, kus Heljo Pikhof lõpetas. Minu arvates te tõlgendate Riigikogu kodu- ja töökorra seadust väga vabalt. Juhtivkomisjon on teinud Riigikogu juhatusel konkreetseid kuupäevalised ettepanekud, millal üks või teine eelnõu päevakorda võtta. Nüüd muudab juhatus päevakorda ja minu arvates on selleks vastavalt meie kodu- ja töökorrale vaja juhtivkomisjoni seisukohta. Kas kõikide juhtivkomisjonidega, kelle menetluses teie ettelõetud seaduseelnõud on, on kokku lepitud? Kas need komisjonid on koos käinud ja küsimuse ära otsustanud?

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Me kohe vaatame selle veel kord üle. Kui need on teisipäeval päevakorras, siis

on kolmas lugemine ette nähtud praegu 20. kuu-päeval, aga kui PGS-i arutelu läheb väga pikaks ja 20. juunil normaalsel ajal ei jõuta lõ-puni, siis on palutud panna need eelnõud täien-davale istungile. Palun, kolleeg Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud proua esimees, millise doku-mendi alusel te panete päevakorda seaduseel-nõu 340 kolmanda lugemise, kui kultuuri-komisjon ei ole teinud otsust, mis selle teise lugemisega peale hakata?

Esimees Ene Ergma

Palun vabandust, seal on kirjas "juhul, kui lõpetatakse". See on tinglikult kirja pandud. Palun, Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Kui ma vaatan teisipäeva, 18. juuni päeva-korda, siis seitsmes punkt on Keskerakonna eelnõu. Ja eelnevalt on veel punkt nr 2, sot-siaaldemokraatide eelnõu. Need mõlemad on päevakorras ilma komisjoni ettepanekuta, ilma komisjonis arutamata. Kui tegu on hädavaja-dusega, siis oleks selle saanud panna päeva-korda neljapäevaks, nüüd me aga hakkame siin saalis ümber otsustama. Sellist asja pole küll enne olnud!

Esimees Ene Ergma

Vabandust, mis numbritega eelnõudest te räägite?

Heljo Pikhof

Ma räägin eelnõust 399 ja eelnõust 435, mis pidid olema teisipäeval üks teisel lugemisel, teine esimesel lugemisel, ja see oli komisjoni kindel otsus. Keegi ei hääletanud komisjonis teistmoodi.

Esimees Ene Ergma

Vabandust! Oodake üks moment, mulle tuuakse vajalik paber. Ma ei näe seda teksti praegu, mille ma teile ette lugesin, kuna see viidi ära. Lugupeetud kolleegid, asi on selles, et me väga tahaksime, et Sotsiaaldemokraat-liku Erakonna fraktsiooni jt algatatud sotsiaal-hoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu menetlus lõpetataks kindlasti kevadsessioonil. Kui teist lugemist ei lõpetata teisipäeval ja kui seda ei lõpetata ka kolmapäeval või neljapäe-

val põhiistungil, siis selle arutelu toimuks täiendaval istungil ja selle seaduse saaks vastu võtta. Keegi ei ole praegu pannud küsimuse alla nende eelnõude arutelu teisipäeval, 18. juunil, ja kui need arutelud lõpetatakse, siis tehakse läbi kolmas lugemine, aga kui näiteks neljapäeval venib kolmas lugemine nii pikaks, et neljapäeval hääletust ei saaks teha, siis tulevad need täiendavale istungile. See on kõik tingimuslikult kirjas, et me saaksime need sea-duseelnõud läbi menetleda. See kehtib ka sot-siaalkomisjoni algatatud tööturuga seotud sea-duseelnõu kohta. Vaadake, palun, läbi! Siin ei ole keegi öelnud, et me viskame 18. juunil nende seaduseelnõude arutelud välja. Kuskil ei ole seda öeldud. Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Lugupeetud esimees, kas te palun tutvus-taksite täiskogule kultuurikomisjoni otsust panna eelnõu 340 kolmandale lugemisele?

Esimees Ene Ergma

Ma veel kord ütlen, et kui te loete päeva-korda põhjalikult, siis te näete, et see on tingi-muslik sõnastus: "juhul, kui lõpetatakse". Võib-olla lugemine katkestatakse ja siis ei tule min-gisugust jätkamist, ja selleks on vaja kultuuri-komisjoni vastavat otsust. Siin on kirjas: "ju-hul, kui ...". Saate aru, mida tähendab "juhul, kui"? Palun, kolleeg Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud proua esimees! Ma saan aru, et meie poolt äsja vastu võetud päevakorras nen-de viie punkti puhul, mis on neljapäeval, 20. juunil kolmandal lugemisel, kui teine lõ-petatakse, on teil komisjonide esildised selle kohta, et kui teine lugemine lõpetatakse, siis viia läbi 20. juunil kolmas lugemine. Kultuuri-komisjoni esildist eelnõu 340 kohta teil pole. Kas te tõesti tõlgendate reglementi nii, et te võite panna tingimuslikult päevakorda mis tahes asjad ilma komisjoni arvamust teadmata?

Esimees Ene Ergma

Ma kordan teile veel üks kord: me paneme kirja, et kui 20. juunil teine lugemine lõpeta-takse – kui lõpetatakse, võib-olla komisjon tahab katkestada, mina seda ei tea, see on ko-misjoni otsus –, siis on täiendaval istungil või-malik läbi viia kolmas lugemine. See on tingi-

muslik lähenemine. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Meie kodu- ja töökorra seaduse § 45 ütleb, et korraline istungjärk toimub jaanuari teisest esmaspäevast kuni juuniku kolmanda neljapäevani. Te lugesite meile täiendavaks istungiks ette väga pika päevakorra. Täiendavad istungid saavad siiski toimuda sellesama korralise istungjärgu raames, erakorralised istungid, mis on kodu- ja töökorra seaduse mõttes teine asi, saavad toimuda väljaspool seda aega. On raske prognoosida, kas me esimese täiendava istungiga saame südaööks ühele poole. Mis juhtub siis, kui ei saa? Kas reedesel kuupäeval kokku kutsutud istung on meil täiendav või erakorraline?

Esimees Ene Ergma

Siis on juba erakorraline. Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Proua juhataja! Kaks täiendavat istungit kutsutakse kokku neljapäeval, esimene algusajaga kell 17 ja teine algab pool tundi pärast seda, kui esimene istung on lõppenud. Aga kuidas te saate olla kindel, et esimene istung lõpeb ära neljapäeval?

Esimees Ene Ergma

See on teil õige märkus. See võib jätkuda ka 21. kuupäeval, aga nagu te teate, kestavad täiendavad istungid senikaua, kuni ametlik päevakord on läbitud. Loomulikult, 2013. aastal, ma olen teiega nõus – niisugune väike nüke. Aga ma loodan, et me jõuame 20. juunil või juba enne need asjad läbi arutada. Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 53 lõige 2 viimane lause: "Riigikogu komisjonid esitavad ettepanekud järgmise töönädala päevakorra kohta töönädala neljapäeva kella 15.00-ks." Kas ettepanek, mis puudutab eelnõu 340, oli esitatud eelmise nädala neljapäeval kella 15-ks?

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleeg Mihhail Stalnuhhin! Selline tingimus kehtib korralise istungi puhul, siis peavad komisjonid seda tähtaega järgima. Täiendava istungi päevakorra paneb kokku juhatus vastavalt sellele, mida komisjonid on välja pakkunud. Ma arvan, et kõik komisjonid soovivad oma pooleli olevad eelnõud sel poolaastal ära menetleda. Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Lugupeetud esimees! Ma olen nõus kolleeg Tarmo Tamme väitega, et Riigikogu juhatuse otsus, mille te vastu olete võtnud, ei ole päris korrektselt vormistatud. Pean silmas selle punkti 2, mis puudutab 2013. aasta 20. juuni teist täiendavat istungit algusega pool tundi pärast esimese täiendava istungi lõppu. Praegu on see Riigikogu juhatuse otsus vastu võetud, n-ö kehtiv juhatuse otsus. Mis te arvate, kas ei oleks otstarbekas ja korrektne ja soliidne täiskogu ees seda otsust muuta ja vormistada selline otsus, nagu tegelikult on mõeldud?

Esimees Ene Ergma

Ma arvan, et see oleks korrektne. Tunnistan, et ma ei pannud seda nüanssi tähele ja ülejäänud juhatus ka mitte. Kuna me alustame kell 17, siis võib minna ka 21. kuupäeva peale. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Ma küsin igaks juhuks, kas me saame ühtmoodi aru. Oletame, et esimene täiendav istung vältab üle kella 23.30. Praeguse seisuga ei ole laekunud ettepanekut kokku kutsuda erakorraline istungjärk järgmiseks kuupäevaks, 21. juuniks. See aga tähendab, et sellisel juhul tuleb järgmiseks kuupäevaks kutsuda kokku eraldi erakorraline istungjärk.

Esimees Ene Ergma

Teil on täiesti õigus, lugupeetud Sven Mikser! Palun, kolleeg Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud proua esimees! Äsja te vastasite kolleeg Stalnuhhinile, et korralise istungi päevakorda esitatavad materjalid peavad olema esitatud eelmise neljapäeva kella neljaks. Vabandust, mis alusel on siis praegu päevakor-

ras kolmapäeval eelnõu 340? Kas teil on need materjalid olemas?

Esimees Ene Ergma

Vabandust, juhatusele esitatakse materjalid, et päevakord kokku panna. Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Ma arvan ka, et seda juhatuse otsust tuleks muuta. Me jääme seda siis ootama.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Võtan järjekordse juhataja vaheaja. Jätkame kell 15.57.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Kõigepealt tahan ma teid tänada kannatuse eest ja tahan tänada neid Riigikogu liikmeid, kes pöörasid minu tähelepanu ühele momendile. Ja nimelt, et kui kell saab 2013. aasta 20. juunil 24.00, on täiendav istung lõppenud, sest alates 21. juunist on vaja välja kuulutada juba erakorraline istungjärk. Aitäh selle eest! Mõnikord kaob niisugune asi peast ära. Kuid me ei saa praegu välja kuulutada erakorralist istungjärku, kuna § 51 järgi peab selleks avaldama soovi vähemalt viiendik Riigikogu koosseisust, alles siis saan selle välja kuulutada. See on kogu informatsioon, mis mul teile praegu edastada on.

1. Arupärimine Vabariigi Valitsuse liikme huvide konflikt ja riigiettevõtete nõukogu liikmete määramise kohta (nr 344)

Esimees Ene Ergma

Läheme tänase päevakorra juurde, mis sisaldab arupärimisi. Esimene on Riigikogu liikmete Priit Toobali, Eldar Efendijevi, Enn Eesmaa, Peeter Võsa, Lauri Laasi, Valeri Korbi, Mihhail Stalnuhhini, Viktor Vassiljevi ja Aadu Musta tänavu 3. juunil esitatud arupärimine Vabariigi Valitsuse liikme huvide konflikti ja riigiettevõtete nõukogu liikmete määramise kohta (nr 344). Palun teid, kolleeg Priit Toobal, kõnepulti!

Priit Toobal

Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Lugupeetud peaminister! Käesoleva aasta 3. juunil esitasin koos kolleegidega Keskerakonna fraktsioonist arupärimise peaminister Andrus Ansipile. Selle teemaks on Vabariigi Valitsuse liikme huvide konflikt ja riigiettevõtete nõukogu liikmete määramine.

Tänavu on meedias pideva tähelepanu all olnud OÜ Autorollo ja sellega seotud tehingud. Märkimisväärne on asjaolu, et ühinguga on seotud ka Vabariigi Valitsuse liikmest keskkonnaminister ja tema perekond. Äripäevas avaldatud andmete kohaselt on OÜ Autorollo tehingute kaudu seotud OÜ-ga Autovaal, mis omakorda on seotud taaskasutusorganisatsiooniga MTÜ Eesti Pakendiringlus. Autovaala näol on tegemist puukfirmaga Eesti Pakendiringluse juures, mille kaudu on raha liikunud Autorollosse.

Pakendite kogumine ja taaskasutamine on valdkond, mida kureerib keskkonnaminister ning kus tulu teenimine sõltub Keskkonnaministeriumi ja Riigikogu keskkonnakomisjoni kaudu loodavatest reeglitest. Riigikontroll on korduvalt tähelepanu juhtinud süsteemi läbipaistmatusele ning vajadusele muuta pakendiseadust. Riigikontrolli hinnangul jäi 2009. aastal süsteemi läbipaistmatuse ja kontrollimatuse tõttu riigile maksudena laekumata 64 miljonit eurot. Pakendiseaduse muutmise eelnõu on olukorra parandamiseks koostatud, kuid selle menetlus on pärast praeguse keskkonnaministri ametisse nimetamist toppama jäänud. Seega on väga tõenäoliselt keskkonnaministri puhul tegu huvide konfliktiga seoses pakendiseaduse eelnõuga, mille eesmärk on teha süsteem läbipaistvamaks ja paremini kontrollitavaks.

Seoses Autorollo pankroti menetlusega on üles kerkinud ka riigiettevõtete nõukogudesse isikute määramise küsimus. Väidetavalt on eurotoetusi jagavate rakendusüksuste, näiteks EAS-i ja KIK-i juht- ja kontrollorganite mehitamine IRL-ile ja Reformierakonnale sobivate inimestega loonud eksimatu süsteemi, kus eurotoetusi saavad võimul olevale koalitsioonile sobivad isikud. Autorollo rahaskeemi kuuluv Autovaal kuulub OÜ-le Tehnovaal, mis omakorda kuulub Toomas Tautsile. Meedias väidetu põhjal on Toomas Tauts koos AS-iga Eesti Keskkonnateenused torpedeerinud Eesti Energia jäätmepõletusploki arendust. Vastu-

kaaluks on majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts IRL-i liikme Toomas Tautsi määranud Eesti Energia nõukogu liikmeks.

Autorollo rahaskaemi kuuluva Eesti Pakendiringluse juhtfiguuriks peetakse ühingu tootmis- ja logistikajuhti, IRL-i liiget Anti Tammeoksa, kes oli varem määratud EAS-i nõukogu liikmeks. Sellelt kohalt kutsus minister Anti Tammeoksa tagasi alles siis, kui talle esitati süüdistus soodustuskelmuses. Kriminaalasi puudutas Euroopa Liidu toetusraha kasutamist. Samasuguseid näiteid riigiettevõtete nõukogudesse liikmete määramise kohta on veel ning paljudel juhtudel on määratud isikute puhul tegu huvide konfliktiga. Mängus on ka nende erahuvid.

Sellel teemal oleme esitanud peaministrile kokku kuus küsimust. Loodame, et peaminister loeb ka küsimuse ette, enne kui ta vastama asub. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Priit Toobal! Palun teid kõnepulti, lugupeetud peaminister!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Vastan teie küsimustele. Mõttelelennud, mis te siit puldist esitasite ja mis te kirja olete pannud, jätan ma kommenteerimata, vastan vaid teie esitatud küsimustele.

Esimene küsimus: "Kas Vabariigi Valitsus on arutanud keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannuse võimalikku huvide konflikti seoses tema erahuvidega?" Keit Pentus-Rosimannuse huvi on teha oma tööd keskkonnaministrina võimalikult hästi. Mul ei ole põhjust kahelda keskkonnaministri soovis seista riigi huvide eest tervikuna ja anda oma ametis endast parim.

Teine küsimus: "Kas olete arutanud keskkonnaministri võimalikku tagasiastumist?" Ei ole.

Kolmas küsimus: "Kui suurt kahju on saanud riik seoses pakendiseaduse väljatöötamise venimisega laekumata maksude näol?" Riik ei ole kahju saanud. Pakendiaktsiisi laekumine on viimastel aastatel oluliselt paranenud. Maksu- ja Tolliameti andmetel laekus 2012. aastal pakendiaktsiisi kokku 276 000 eurot kavandatud 100 000 euro asemel ehk siis eelarve täitmine on 276%. 2011. aastal laekus plaanitud

32 000 euro asemel 197 000 eurot – eelarve täitmine seega 615%. Pakendiseadus kehtib 2004. aastast ja seda peaksid arupärijad teadma. Tõepoolest on kavatsus esitada uus eelnõu. See eelnõu on liikunud mõistlikus tempos ja eri osapoolte kaasamisega. Praegu on eelnõu kooskõlastusel Justiitsministeeriumis. Varsti arutame seda valitsuses ning õige pea liigub see Riigikokku.

Neljas küsimus: "Millistel alustel toimub isikute määramine riigiettevõtete juht- või kontrollorganitesse?" Riigi osalusega äriühingutes teostavad omanikuõigusi ministrid vastavalt sellele, millise ministri valitsemisalasse äriühingu tegevus peamiselt kuulub. Seda juhul, kui seadus ei sätesta teisiti, nagu näiteks Eesti Energia puhul. Riigi osalusega äriühingutes valitakse nõukogu liikmed vastavalt riigivaraseaduse nõuetele. Nõukogu liikmete määramisel lähtutakse ettevõtte tegevusvaldkonnast, eripärast, nõukogu liikme kandidaadi taustast, kogemustest ja teadmistest. Oluline on, et nõukogus oleks eri taustaga inimesi, et nõukogu oleks võimalikult laiapõhjaline. Rõhutan, et valitsuse liikmed määravad vaid nõukogu, mitte juhatuse liikmeid. Juhatuse valib ettevõtte nõukogu.

Viies küsimus: "Kuidas on tagatud riigiettevõtete juht- või kontrollorganite liikmete huvide konflikti vältimine?" Riigiettevõtete kontrollorganite liikmete huvide konflikti hoitakse ära vajaliku info kogumisega. Rahandusministri määrusega kehtestatud vormi kohaselt tuleb nõukogu liikme kandidaatidel kirja panna oma rohkem kui 10% suurused osalused äriühingutes, viimase viie aasta töö- ja ametikohad, viimase viie aasta jooksul kuulumine nõukogudesse ja juhatustesse – äriühingud, sihtasutused, mittetulundusühingud. Nõukogu liikmed peavad teavitama muudatustest nimetatud andmetes. Riigivaraseaduse § 80 lõiked 2 ja 3 keelavad muu hulgas ka huvide konfliktiga isiku kuulumise nõukogudesse. Äriühingul, milles riigil on otsustusõigus, on kohustus rakendada häid ühingu juhtimise tavasid ning kirjeldada seda ühingujuhtimise aruandena majandusaasta aruande koosseisus. See tuleb riigivaraseaduse § 88 lõike 1 punktist 10. Lisaks on riigi osalusega äriühingute nõukogu liikmetel kohustus esitada neid ametisse nimetanud ministrile majanduslike huvide deklaratsioon.

Kuues küsimus: "Kas Vabariigi Valitsuse siseselt on ära jagatud, milliste ettevõtete üle teostab võimu Reformierakond ning milliste ettevõtete üle IRL?" Riigi osalusega äriühingute osaluse valitsejad on ministrid lähtuvalt oma valitsemisalast. Ministrid on kahtlemata poliitikud, kellest praeguses koalitsioonis osa kuulub Isamaa ja Res Publica Liitu ning osa Reformierakonda. Omaniku esindaja riigile kuuluvas äriühingus on seega ühte või teise erakonda kuuluv minister, nõukogude koosseisu kuulub nii erakondlikult määratletud kui ka määratlemata isikuid. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Kas küsimusi on? Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Härra peaminister! Kolmandale küsimusele, et kui suurt kahju on saanud riik pakendiseaduse eelnõu väljatöötamise venimise tõttu, vastuseks te ütlesite, et mingit kahju ei ole. Seoses sellega ma palun teil mingil moel kommenteerida Riigikontrolli hinnangut, millele vastavalt jäi 2009. aastal süsteemi läbipaistmatuse ja kontrollimatuse tõttu riigile maksudena laekumata ligikaudu 64 miljonit eurot.

Andrus Ansip

Ma saan veel kord korrata seda, mida ma juba ütlesin. 2012. aastal laekus pakendiaktsiisi 276 000 eurot kavandatud 100 000 euro asemel ehk eelarve täitmine oli 276%. Selliseid täitmisi tuleb eelarves üldiselt haruharva ette. 2012. aasta kohta pole küll kellelgi alust väita seda, et pakendiaktsiisi on laekunud kavandatud vähem, ja ammugi ei ole võimalik nimetada mingit konkreetset summat. 2011. aastal laekus planeeritud 32 000 euro asemel 197 000 eurot ehk eelarve täitmine oli veelgi suurem: 615%. Ma ei ole väga hea pakendiaktsiisi seaduse tundja, aga minu mäletamist mööda on pakendiaktsiisi seadust pärast Riigikontrolli tehtud auditit muudetud. Võib-olla ongi need tohutu suured eelarve ülelaekumised – 276% ja 615% – nendest seadusmuudatustest tingitud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Lugupeetud peaminister! Teisele küsimusele, kas olete arutanud keskkonnaministri võimalikku tagasiastumist, te vastasite eitavalt. Aga kas keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus ise ei ole avaldanud soovi, et ta ajaks, mil tema ümber on seesugused skandaalid, n-ö varumeeste pingile asetataks? Seda perioodiks, kuni asi on lahendatud ja selgus majas.

Andrus Ansip

Kui me iga ajakirjandusliku ažiotaazi peale hakkaksime ministreid või teisi ametiisikuid ametist vabastama, siis tekiks päris suur kaos. Eestis kehtib süütuse presumpatsioon ja ma soovitan kõigil, ka kõigil Riigikogu liikmetel, süütuse presumpiooni väga tõsiselt austada. See on meie põhiseaduslik printsiip. Et mitte jääda paljasõnaliseks, võiks ju edasi minna ka mõne teise ajakirjandusliku ažiotaaziga, näiteks Padriku lasteaiateemaga, mille kohta me teame, et leht kirjutati paksult täis, aga kõik see lõppes kirjutajate jaoks fiaskoga, sest pretensioonideks mitte mingeid põhjuseid ei olnud. Ma küsin vastu: kas too ajakirjanduses süüdistatud inimene oleks pidanud ilmtingimata tagasi astuma? Kaugel sellest! Süütuse presumpatsioon on austamiseks kõigile.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra peaminister! Avan läbirääkimised. Palun kõnepulti kolleeg Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Igatähes midagi huvitavat siin kõlas. Kui mul oleks tegemist sellise raamatupidajaga, kes eksiks oma prognoosis 2,8 korda ühel korral ja 6,15 korda mingil teisel korral, siis näitaks see igal juhul, et ta ei ole mingi professionaal. Nii viisi töötada ei ole lihtsalt võimalik. See tähendab, et need arvud, mida härra peaminister siin uhkusega nimetas – näiteks, et ühel aastal laekus aktsiisi eeldatuga võrreldes 276% –, näitavad ainult seda, et inimesed ei oska prognoose teha, kuigi on selge, kui palju mida müüakse ja kui suur on aktsiis. Kõik on ette teada, ka tarbimine on enam-vähem teada. Kui see vahe suureneb ja aktsiisi laekub prognoosituga võrreldes juba 615%, siis see näitab, et asi on täiesti mäda. Keegi lihtsalt ei oska prognoosi-

da. See ei ole süütuse presumptsioon, see on süütuse presenteerimine võib-olla. Aga mida see kõik tõendab? Ainult seda, et keegi tõsiselt asjaga ei tegele. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra Stalnuhhin! Rohkem kõne-soove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

2. Arupärimine Maksu- ja Tolliameti tegevuse ja laekumata maksude kohta (nr 340)

Esimees Ene Ergma

Järgmine on Riigikogu liikmete Priit Toobali, Mihhail Stalnuhhini, Vladimir Velmani, Lauri Laasi, Enn Eesmaa, Peeter Võsa, Valeri Korbi, Ester Tuiksoo ja Yana Toomi s.a 22. mail esitatud arupärimine Maksu- ja Tolliameti tegevuse ja laekumata maksude kohta (nr 340). Ma palun kolleeg Priit Toobali uuesti kõnepulti!

Priit Toobal

Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Rahandusminister! Tänavu 22. mail esitasime rahandusminister Jürgen Ligile arupärimise Maksu- ja Tolliameti tegevuse ja laekumata maksude kohta. See arupärimine on justkui jätkuks eelmisele arupärimisele ehk puudutab sedasama juhtumit, mis käesoleval aastal on meedias pideva tähelepanu all olnud ehk osaühingut Autorollo ja sellega seotud tehinguid. Äripäevas on avaldatud, et tehingute kaudu Autorolloga seotud OÜ Autovaal on omakorda seotud MTÜ-ga Eesti Pakendiringlus, seega puudutab küsimus väga otseselt ka keskkonnaministri haldusala. Põhjus, miks me esitasime selle arupärimise ka rahandusministrile, on Maksu- ja Tolliameti võimalik tegevus või tegevusetus selles küsimuses.

Autorollo ja Autovaala ja Eesti Pakendiringluse vahelise raharingluse vastu võiks meie arvates loogika järgi huvi tunda Maksu- ja Tolliamet. Riigipoolsest tegevusest ei ole aga seniajani midagi kuulda olnud. Maksu- ja Tolliamet kuulub Rahandusministeeriumi valitsemisalasse. Kuna väidetavalt on toimunud pangaautomaatidest sularaha väljavõtmine summas kokku üle 17 miljoni krooni ning kui selle seotust ettevõtte majandustegevusega ei suudeta Maksu- ja Tolliametile tõendada, kuu-

lub vastav rahakasutus maksustamisele kui ettevõtlusega mitteseotud kulu. Summalt tuleb arvestada tulumaks, sotsiaalmaks ning viivised kogu perioodi ulatuses. Kui ettevõtte on pankrotis ja maksejõuetu, siis nõutakse vastutavalt isikutelt tsiviilhagi või tahtliku kuriteo puhul ka kriminaalhagi korras kahju hüvitamist. Sel teemal oleme ministrile esitanud neli küsimust, palume ministril neile vastata. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Priit Toobal! Palun kõnepulti lugupeetud rahandusministri!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Esimene küsimus on, kas Maksu- ja Tolliamet on teostanud revisjoni Autorollo ja mis need teised firmad ongi tehingute uurimiseks ning kas on tuvastatud toimunud tehingute õiguspärasus ja vastavus riigis kehtivatele maksuseadustele. Minu vastus on, et ma ei tea seda ega kavatsegi uurima hakata. Need on asjad, mis kuuluvad maksusaladuse alla ja mina ei kavatse maksusaladust rikkuda. Konkreetset on aktid, teated ja muud dokumendid, mis sellega seotud on, maksusaladus, samuti on teave andmekandjate olemasolu kohta ja ka kontrolli tulemused äri- ja pangasaladus.

Teine küsimus: "Kas olete rahandusministrina andnud MTA-le suuniseid kirjeldatud juhtumile mitte tähelepanu pöörata?" Selline küsimus on madal ja solvav! Teil ei ole vähimatki alust mind milleski sellises kahtlustada! Ma hakkasin lausa mõtlema, kas ma saaksin täna siin millegi võrreldavaga hakkama. Vaatasin hetkeks arupärijate nimesid ja mõtlesin, kas ma saaksin kuidagi neid inimesi nende perekonnaliikmete kaudu solvata, viidates mingitele samasugustele asjaoludele. Ausalt öeldes on päris muljet avaldav, kuidas inimestel ei jätku pieteeditunnet ja arukust oma nime sel-listele arupärimistele mitte alla panna. Aga loomulikult ei hakka ma pereasju puudutama ega ka suhteid õiguskaitseorganitega kellegi vastu kuritarvitama.

Kolmas ja neljas küsimus puudutavad üsna sama asja: "Kas Teie hinnangul vajab taaskasutusorganisatsioon puudutav õigusruumi korrastamist ning kui palju hinnanguliselt jääb riigile laekumata makse süsteemi kontrollimatus ja läbipaistmatuse tõttu? Millal võiks

Teie hinnangul taaskasutusorganisatsioonide puudutav õigusruum selgineda, võttes seejuures arvesse, et keskkonnaministril ei näi huvide konfliktitõttu probleemi lahendamise osas initsiatiivi olevat?" Kõigepealt, te sildistate keskkonnaministrit, viidates tema olukorrast rääkides huvide konfliktile. See on meelevaldne ja pahatahtlik. Mis puutub aga pakendiaktsiisi, siis eesmärk pole olnud maksimeerida maksulaekumisi, vaid saavutada keskkonnasäästlikku käitumist. Üldine hinnang on, et selles vallas on märgata paranemist. Samas on põhjust kaaluda – ja seda valitsus võib-olla lähiajal ka teeb –, kas selline tingimuslik maks mitte asendada fiskaalse süsteemiga. Ma ei rüta siin mingit seisukohta välja hõikama, et tuleks jah asendada. Maksu- ja Tolliamet on iseenesest mingi hinnangu siiski andnud ja leidnud, et 2009. aastal jäi pakendiaktsiisi laekumata 15 miljonit, 2010. aastal 16,8 miljonit ja 2011. aastal 9 miljonit eurot. Aga analoogilised arvud kehtivad kõigi maksude puhul ja see ei tähenda veel, et kellelgi on huvide konflikt või et maksud on kehtestatud asjata. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra rahandusminister! Küsimusi teile ei ole. Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

3. Arupärimine digitaalallkirja andmise kontrollimise kohta (nr 329)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde. See on Riigikogu liikmete Yana Toomi, Priit Toobali, Peeter Võsa, Olga Sõtniku, Vladimir Velmani, Mihhail Stalnuhhini, Enn Eesmaa, Kalev Kallo, Marika Tuus-Lauli ja Eldar Efendijevi 6. mail s.a esitatud arupärimine digitaalallkirja andmise kontrollimise kohta (nr 329). Ma palun kõnetooli kolleeg Yana Toomi!

Yana Toom

Proua eesistuja! Meil on arupärimine austatud justiitsminister Hanno Pevkurile, see puudutab ID-kaarte ja digitaalseid allkirju. Ning mis siin salata, mõistagi seoses e-valimistega. Kui me arutasime seda teemat siin Riigikogu saalis, siis komisjonipoolne ettekandja härra Korobeinik jäi hätta vastamisega küsimusele,

kuidas on võimalik valdkonda kontrollida, kes seda teeb ja milline on karistus, kui inimene hääletab teise inimese eest või annab teise inimese digiallkirja. Seda ilmselt pole võimalik tuvastada, kui mõne inimese allkiri on pandud ilma tema teadmata. Digiallkirjal on samasugune õiguslik tähendus nagu käelisel allkirjal ja ainuke võimalus tuvastada, et inimene pole seda andnud, on juhul, kui inimene ise sellest teadlik on. Siis ta esitab mingisuguse kaebuse. Selle eeldus aga on, et isik teab, et tema nimel on mingid dokumendid digitaalselt allkirjastatud. Muidugi on olulise turvanõudena teada põhimõtte, et ära anna oma ID-kaarti teiste isikute kätte, aga seda on siiski võimalik kuritarvitada ja seda on tehtud. Me teame seda nii politseist kui ka meediaallikatest.

Seoses sellega on meil härra ministrile viis küsimust ja ma loodan, et härra Pevkur loeb need ise ette, kui arupärimisele vastab. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Yana Toom! Palun nüüd kõnepulti lugupeetud justiitsministri!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu esimees! Head arupärijad! Ma olen natukene dilemma ees, kui täna siin teie küsimustele vastuseid annan. Nimelt, enamik nendest viiest küsimusest on tegelikult kõik Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi valitsemisala küsimused ning ma oleksin väga tahtnud, et need küsimused oleks esitatud majandus- ja kommunikatsiooniministrile. Kõik ID-kaardi ja digitaalse allkirjastamisega seonduv, AS Sertifitseerimiskeskus ja muu selline on härra Partsi valitsemisalas. Aga proovin siiski nendele küsimustele hästi lühidalt vastata Justiitsministeriumi seisukohast.

Esimene küsimus on, kas on võimalik kuskilt vaadata näiteks statistikat, mida nimelt on isik digitaalselt allkirjastanud aasta lõikes. Siin ei ole muud vastust, kui et Sertifitseerimiskeskus on see koht, kust teoreetiliselt võiks saada vastuse, kas seda üldse on võimalik kindlaks teha. Eks reeglina isik teab ise, kui palju ta aasta jooksul midagi allkirjastanud on. Minu soovitus teile sellele esimesele küsimusele vastuse saamiseks on kas pöörduda otse Sertifitseerimiskeskuse juhataja poole või kui üritada seda poliitilise tasandi kaudu, siis majandus- ja kommunikatsiooniministri poole.

Teine küsimus seondub esimesega. Kui statistika saamise võimalus on olemas, siis kuidas on võimalik aru saada, mis dokumente on isiku ID-kaardiga allkirjastatud ja kus portaalides autenditud? Suheldes Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi asekanstleri Taavi Kotkaga, selgus, et ka sellele küsimusele täpsema vastuse saamiseks peaks rääkima Sertifitseerimiskeskuse inimestega. Härra Kotka tegelikult oli valmis, kui arupärijad soovivad, nendele küsimustele pikemalt ja detailsemalt vastama. Nii et kui on soovi, siis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi asekanstler Taavi Kotka on teie käsutuses.

Kolmandale küsimusele saan natukene pikemalt vastata. Küsimus on järgmine. Digiallkirjastatud dokumentide kehtetuks tunnistamise aluseks on see, et isik on teinud avalduse selle kohta, et tema digitaalalkirja on kasutatud tema teadmata. Kuidas aga on võimalik kontrollida näiteks seda, kas keegi on ID-kaardiga osalenud e-valimistel, samas kui ta on ka jaoskonnas kohal käinud? Julgen sissejuhatuseks kinnitada, et e-valimised on väga hea võimalus saavutada Eestis suuremat valimisaktiivsust ja kindlasti on kõrge turvalisuse tase e-valimistel tagatud. Selle pärast ei pea küll muretsema. Kui nüüd vaadata Riigikogu valimise seadust, siis arupärijad kindlasti teavad, et see seadus sätestab korra, et kui inimene on hääletanud nii elektrooniliselt kui ka hääletamisedeliga, siis jaoskonnakomisjon saadab elektroonilise hääletamise komisjonile asjakohase teatise, mille alusel too jätab valija elektrooniliselt antud hääle arvestamata. Selliselt on tagatud, et just hääletamisedeliga antud hääl on hääletamisel kehtiv. Seega kõige lihtsam ja lühem vastus on: nõnda nagu seadus ette näeb nii kohalike omavalitsuste kui ka Riigikogu valimiste puhul, kui isik läheb jaoskonda, siis alati on kehtiv jaoskonnas antud hääl, mitte elektrooniline hääl. Nii et kui kellelgi peaks olema mingi kahtlus ID-kaardiga antud hääle osas, siis on võimalik anda hääl jaoskonnas.

Neljäs küsimus: kui palju on Eestis juhtumeid, mis puudutavad digitaalalkirja väärkasutamist? Selle kohta on statistikat välja tuua äraütlemata keeruline, kui mitte võimatu. Digitaalalkiri on võrdsustatud tavaalkirjaga ja digitaalalkirja puhul nii nagu ka tavaalkirja puhul ei kajastu võimalikud väärkasutamised eraldi näiteks kuriteokoosseisude ega süüdis-

tuste kokkuvõtetes. Kui on näiteks kelmusega tegu, siis pannakse kirja, et on kasutatud võõrast identiteeti. Aga kas seda on tehtud lihtsalt võõrast dokumenti ette näidates või on ka kuhugi allkiri pandud, selle kohta on keeruline täpset ülevaadet saada.

Samas me uurisime eelmise aasta andmeid teatud koosseisude kohta. Näiteks kokku registreeriti 1682 kelmust ja neist vaid üheksal juhul saab absoluutse kindlusega väita, et väärkasutati digiallkirja. Teist liiki kelmusi, näiteks käega antud valealkirju ja muud sellist on ligi 1700 juhtu. Kui vaadata, kui palju on kasutatud lihtsalt võõrast ID-kaarti või muud isikut tõendavat dokumenti, siis 113-st võõra dokumendi kasutamisest vaid viiel juhul saame rääkida absoluutse kindlusega, et oli kasutatud ID-kaarti. Seega on aus vastus, et ei ole võimalik neid juhtumeid täpselt välja tuua, kuna ID-alkiri ehk digitaalalkiri on võrdväärne paberandjal allkirjaga.

Viies küsimus: kui palju on tehtud teavitustööd vanemate, näiteks üle 50-aastaste inimeste teadlikkuse tõstmiseks digitaalalkirja kasutamise vallas? Ka selle kohta on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi asekanstler Taavi Kotka valmis teile pikemat ülevaadet andma. Peamiselt saab rääkida üldisest arvuti ja interneti kasutamise võimaluste tutvustamisest. Kindlasti on ka arupärijad kuulnud just eakatele suunatud programmide, mille raames inimesed saavad teadmisi arvuti ja interneti kasutamisest.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra justiitsminister! Küsimus kolleeg Yana Toomilt. Palun!

Yana Toom

Austatud minister! Kuna Riigikogu juhatus pidas võimalikuks edastada see arupärimine teile, mitte härra Partsile, siis ma ikkagi lootsin, et me saame veidi põhjalikumad vastused. Aga see selleks. Teile kui justiitsministrile on mu põhiline küsimus niisugune. Me teame, et nii Riigikogu valimise seadus kui ka isikut tõendavate dokumentide seadus keelavad mul võõra ID-kaardiga allkirjastamise, aga ma ei leidnud ühestki seadusest, kuidas selle eest karistatakse. Võib-olla te näitate näpuga, mis säte see on, mille järgi mind karistatakse, kui ma seda teen? Seadusrikkumine on justkui ole-

mas, seadusega on see keelatud, aga vastutust justkui ei kaasne.

Hanno Pevkur

Ikka on vastutus olemas. Sellisel juhul on tegemist identiteedivargusega. Kui ma nüüd peast püüan meenutada karistusseadustikku, siis kelmuse paragrahvid on 209–213. Kui me räägime tähtsa isikliku dokumendi kuritarvitamisest, siis selle kohta on karistusseadustikus paragrahv, mille number on 349. Nii et kuriteokosseisud on määratletud. Kui on tuvasutatud, et hääle andmiseks on kasutatud kellegi teise ID-kaarti, siis on selle eest karistus täiesti ette nähtud.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra justiitsminister! Avan läbirääkimised. Palun kõnepulti kolleeg Yana Toomi!

Yana Toom

Kui aus olla, siis ma poleks siia pulti tulnud, kuid proua Ergma praegu näitas mulle, et ma saan esitada ainult ühe küsimuse. Seega kasutan võimalust, et lihtsalt rääkida suu puhtaks. Mind teeb väga murelikuks, et kui ma ilmun valimisjaoskonda oma abikaasa passiga, siis mind juhatatakse sealt viisakalt välja, aga kui ma võtan kodus kummutist oma abikaasa ID-kaardi ja hääletan tema eest, siis midagi ei juhtu. Mingit vastutust sellega ei kaasne ja võib vabalt juhtuda nii, et minu abikaasa või kes iganes, näiteks naabritädi, ei saa kunagi teada, et ma olen tema eest hääletanud. Selles ongi asja point ja mul on südamest kahju, et härra justiitsminister hiilis meie küsimustele vastates osavalt sellest pointist mööda.

Ma usun, et me peame vist pärima neid asju edasi, aga praegu on olukord selline, et kõikvõimalike häälte kokkuostmine muutub ime-lihtsaks. Ma võin lihtsalt minna, koguda kokku kellegi ID-kaardid koos paroolidega, hääletada ära, jagada need tagasi, ja hing on rahul. Mingisugust mehhanismi seda kontrollida ilmselt ei ole. See on väga kurb. Ning jääb selline mulje, et asjaomane lünk ka seadusandluses ei valmista meie austatud ministritele mingisugust peavalu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Yana Toom! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised.

4. Arupärimine vanaduspensionikohta (nr 333)

Esimees Ene Ergma

Järgmine on Riigikogu liikmete Yana Toomi, Eldar Efendijevi, Mihhail Stalnuhhini, Vladimir Velmani, Lauri Laasi, Kadri Simsoni, Mailis Repsi, Viktor Vassiljevi, Valeri Korbi, Tarmo Tamme ja Enn Eesmaa tänavu 8. mail esitatud arupärimine vanaduspensionikohta (nr 333). Palun, kolleeg Yana Toom!

Yana Toom

Proua eesistuja! Meil on sotsiaalminister Taavi Rõivasele arupärimine vanaduspensionikohta. Eesti pensionisüsteem koosneb nagu Läti ja Leedu oma kolmest sambast. Esimene samm on riigieelarvest finantseeritav ning sõltub pensionäri teenitud sissetulekust ja tema tööstaažist, teine on riigi administreeritav kogumispension ja kolmas vabatahtlik pensionikindlustus.

Vanaduspension moodustub Eestis kolmest komponendist. Esiteks, põhi- ehk baasosa, mille suurus alates 1. aprillist 2013 on 126,8 eurot. Teiseks, staažiosak, mille suurus sõltub sellest, kui palju on inimesel pensioniõigusliku staaži ehk tööaastaid ja töötamisega võrdustatud aastaid. Ja kolmandaks, kindlustusosak, mille suurus sõltub sellest, kui palju on pensionisaaja palgast alates aastast 1999 makstud sotsiaalmaksu. Vanaduspensionimääramisel suureneb aasta-aastalt kindlustusosaku osatähtsus, st et riiklik vanaduspension sõltub üha enam sellest, kui palju on konkreetse inimese eest makstud sotsiaalmaksu ehk kui suur on olnud tema palk kogu tööelu vältel. Näiteks kui sotsiaalmaksu tasutakse keskmiselt töötasult, on aastakoefitsient 1, juhul kui inimene teenib keskmisest väiksemat palka, on koefitsient alla 1. Seega inimesele, kelle töötasult makstakse suurem summa sotsiaalmaksu, on tagatud ka suurem pension. Praegused pensionid on veel suhteliselt ühesuurused, tulevikus aga hakkavad pensionid selle mudeli rakendamise tõttu erineva mitmeid kordi. Paljud ühiskonnale pühendunud inimesed, kelle sissetulek pole kuigi suur, peavad leppima ka väikse pen-

sioniga. See tundub ebaõiglane, kuna reaalses elus ei suuda oma tööd armastav lasteaiakasvataja või õpetaja palgaturul konkureerida IT- ja finantssektoris töötavate inimestega. Toon ühe näite, mida arupärimises kirjas ei ole, aga mida me kõik väga hästi teame: lasteaiakasvataja peab selleks, et saada üks aasta pensionistaazi, töötama neli aastat. Mina Riigikogu liikmena aga saan oma tööaasta eest neli aastat pensionistaazi.

Seoses sellega on meil härra ministrile viis küsimust. Ma loodan, et härra Rõivas loeb need ette, kui hakkab vastama. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun kõnepulti lugupeetud sotsiaalministri!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Lugupeetud arupärijad! Enne kui ma küsimustele vastama hakkam, juhin tähelepanu, et kolmesambaline pensionisüsteem ei ole omane mitte ainult Eestile, Lätile ja Leedule, nagu te oma arupärimises märgite, vaid eri variatsioonides on selline süsteem peaaegu kõikides Euroopa riikides. On igati mõistlik, et ka Eesti enam kui kümme aastat tagasi sellise süsteemi kasutusele võttis.

Aga nüüd vastan teie küsimustele.

Esimene küsimus: "Millal on valitsusel plaanis tõsta vanaduspensioni baasosa?" Seda tehakse igal aastal vastavalt seaduses ettenähtule. Kuna riiklik pension on solidaarsuse põhimõtetele tuginev sotsiaalkindlustushüvitis, siis on üks selle oluline komponent kõigile võrdse suurusega baasosa. Alates 2008. aastast muutus riiklik pension veelgi solidaarsemaks. Selle käivitamisega eelmise parlamendi koosseisu eelnõu nr 1, mida mul oli au parlamendi ees kaitsta ja selle juhtivmenetleja olla. Pensioni baasosa osakaal hakkas pensionides aasta-aastalt suurenema. Tollest 2008. aastast alates suurendatakse pensioni baasosa indeksi abil, mille kasvuosa on lisaks korrutatud läbi koefitsiendiga 1,1, ja aastahinnet suurendatakse indeksiga, mille kasvuosa on korrutatud läbi koefitsiendiga 0,9. Täiendavate koefitsientide kasutamine muudab pensioni baasosa osakaalu aastatega suuremaks. 2013. aastal moodustab vanaduspensionist esimese samba osakaal keskmiselt 38%, 2045. aastaks jõuab ta tervelt

55%-ni. See kasvab igal aastal, nagu ma ütlesin.

Küsimus nr 2: "Eesti pensionisüsteem baseerub paljuski inimeste edule tööturul. Kas ja millal on valitsusel plaanis muuta pensioni kindlustusosaku indekseerimise süsteemi?" Te juhtisite oma küsimuses tähelepanu pensionide ebavõrdsusele, aga ma juhin tähelepanu ühele teisele asjale. Te rääkisite pensionide ebavõrdsusest olenevalt inimeste pensionieelsest sissetulekust. Kui me arvutame pensionide esimese samba – jätame teise ja kolmanda samba praegusest arutelust kõrvale – ja jälgime selle Gini koefitsienti, siis Gini koefitsient on Eestis pensionide esimese samba puhul aasta-aastalt pidevalt püsunud 0,08 juures. Küllap te teate, et mida väiksem on see koefitsient, seda väiksem on ebavõrdsus riigis. See näitaja on pensionide esimese samba puhul meil keskmiselt neli korda väiksem kui 18–64-aastaste inimeste sissetulekute Gini koefitsient. Lihtsamini öeldes on Eestis vanaduspensioni esimese samba osas inimeste olukord umbes neli korda võrdsem kui inimeste pensionieelse sissetuleku osas.

Küsimus nr 3: "Väga paljudele inimestele teeb muret ja tekitab segadust olukord, kus tulenevalt palgalt makstavast sotsiaalmaksust ei lähe üks töötatud aasta arvesse 1,0 aastakoefitsiendiga. Milline on teie nägemus pensionisüsteemist, mis tagaks kõigile tublidele tööinimestele võrdsed võimalused?" Eesti pensionisüsteem on kindlustuspõhine ja kindlustusosakul on seal oluline osa. Rõhutan, et kindlustusosak moodustab lõviosa nende inimeste pensionist, kes on minu põlvkonnakaaslased, aga moodustab üsna väikese osa nende inimeste pensionist, kes on hiljuti pensionile jäänud või peagi pensionile jäämas. Nende inimeste pensioni kujunemisel on väga tähtis tõsiasi, et nende tööstaažist moodustavad lõviosa aastad enne 1998. aastat. Loomulikult on neilegi ette nähtud pensioni baasosa nagu meile kõigile. Aga ma rõhutan, et eeskätt noorema põlvkonna puhul on väga tähtis pensioniosa nimega kindlustusosak.

Sellel süsteemil on oma kindel loogika. Aastakoefitsient näitab inimese töötasult aasta jooksul tasutud sotsiaalmaksu ja riigi keskmiselt töötasult tasutud sotsiaalmaksu suhet. Nagu te õigesti märkisite, kui sotsiaalmaksu tasutakse keskmiselt töötasult, on aastakoefitsient 1,0. Juhul kui inimese aastakoefitsient erineb

1,0-st üles- või allapoole, siis mingil juhul ei tohi võtta seda nii, et see inimene ei teenigi ausalt ja täispensioni. See ei ole kindlasti korrektne. Me teame, et pensionisüsteemi muudeti aastast 1999 ja et kindlustusosak on staažiosakust erinev. Võtame sellise teoreetilise variandi, et kui võrdsustaks kõigil aastakoefitsiendid, sõltumata sissetulekust, üldse mitte arvestada, kui suur on inimeste töötasult makstud sotsiaalmaks. Kui seda teha, siis me liiguks tagasi 1999. aasta eelsesse süsteemi, mis oleks tõenäoliselt otseses vastuolus toonase pensionisüsteemi muutjate tahtega.

Sotsiaalkindlustusreformi valitsuskomisjonis on arutatud ka, et vahest kasutada aastakoefitsiendi arvutamisel miinimumpalka. See annaks inimestele psühholoogiliselt kindluma tunde, sest siis oleks kõikide kordaja kas 1 või suurem. Aga me peame vastutustundlike poliitikutena endale aru andma, et ükskõik millist kordajat kasutada, raha sellest pensionide maksmiseks paraku juurde ei teki. Nagu me teame, juba päris mitu aastat, vähemasti aastast 2008 – see eelnõu võeti vastu aastal 2007 – on Eestis makstud igal aastal nii suuri pensione, kui riigil on vähegi olnud võimalik maksta. Midagi me varuks ei jäta, pensionide arvel reserve ei kogu. Pigem vastupidi, me maksame riigi muudest tuludest sotsiaalmaksutuludele juurde, et inimestel oleks võimalikult suured pensionid. Ja loomulikult on nii, et iga aasta, kui Eestis on majanduskasv, suurenevad vastavalt sellele ka pensionid, sest pensionide suurus sõltub majanduskasvust palju rohkem kui poliitikute heast tahtest.

Küsimus nr 4: "Riikliku pensionisüsteemi mõtte peaks olema pensionäridele minimaalse elatustaseme tagamine. Milline on Teie hinnang, kas Eesti pensionisüsteem on nimetatud eesmärgiga kooskõlas?" Sellele vastates ma kordan, et Eesti pensionide suurus sõltub meie majanduse käekäigust. Mida paremini läheb majandusel, seda suuremaid pensione me maksta saame. Parlamendi otsusel on tagatud pensionide automaatne kasv. Ma pean sellist kasvu printsibiina kindlasti õigemaks kui ühekordseid otsuseid, sest automaatne kasv annab kindlasti eakatele inimestele suurema kindlustunde.

Viies küsimus: "Mitu protsenti pensionäridest saab miinimumpalgast väiksemat ja mitu protsenti suuremat pensioni?" Mullu oli see

näitaja märksa parem, aga tänavu miinimumpalk kasvas väga kiiresti – umbes 11% – ja seetõttu on too suhe veidi halvenenud. Siiski märgatavalt enam, nimelt 63% vanaduspensionis saajatest saab miinimumpalgast suuremat pensioni, 37% vanaduspensionis saajatest saab miinimumpalgast vähem. See on, jah, sel aastal natuke halvem näitaja kui mullu, sest tänavu on üle väga pika aja miinimumpalk väga kiiresti kasvanud ja see muudab ka seda suhtarvu.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Ma tänan! Minu küsimus puudutab neid pensionäre, kes tänavu kevadel avastasid, et nende pension on natukene kasvanud, mis on ka loomulik, sest Eesti on juba kaks aastat olnud eurotsoonis suurima hinnatõusuga riikide hulgas. Aga osa sellest natukene kasvanud pensionist on nüüd läinud tulumaksu alla. Kui see probleem tõstataks, siis tuli valitsusliidult lubadus, et selle ärahoidmiseks tõstetakse kiiresti tulumaksuvaba miinimumi. Keskerakonna selleteemaline eelnõu hääletati just välja. Milline on valitsuse plaan, millal tõstetakse tulumaksuvaba miinimumi nii palju, et valdav osa pensionäre ei pea oma pensionist tulumaksu maksma?

Taavi Rõivas

Ma olen väga seda meelt, et vähemasti keskmine vanaduspension ja eelistatavalt ka keskmist vanaduspensionis mõnevõrra ületav pension oleks tulumaksuvaba. Me oleme kokku leppinud, et me arutame seda tulumaksuvabastust siis, kui paneme kokku järgmise aasta eelarvet. See töö hakkab meil hilissuvel pih-ta ja siis me peame ka otsustama, kas meil on võimalik tõsta tulumaksuvaba pensioni piiri või on meil võimalik suurendada tulumaksuvaba määra üldiselt, nii et see puudutab ka pensionäre. See on otsus, mis tuleb teha kooskõlas riigi rahaliste võimalustega, ja seda on mõistlik teha siis, kui me riigieelarvet kokku paneme.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Austatud minister, ma tänan teid ammendavate vastuste eest! Seda teemat küll siin küsimustes polnud, aga mulle jäi selline mulje teie jutust, et te peate kehtivat pensionisüsteemi riigile jõukohaseks ja seetõttu ka õiglaseks, kuigi need pole tegelikult üldse sünonüümid. Aga see selleks. Ma palun teid kommenteerida väidet, mis on meie arupärimises kirjas ja mida te ümber ei lükanud, et kui praegused pensionid on suuruselt suhteliselt sarnased, siis tulevikus erinevad need mitmeid kordi. Ma ei saanud teie jutust aru, kuidas te sellesse suhtute. Kas see on teie hinnangul normaalne ja kas on mingid arvutused tehtud, kui suur see vahe võiks tulevikus olla, näiteks 20 aasta pärast?

Taavi Rõivas

Ma ei ole öelnud, et just nimelt pensionide jõukohasus riigile tagab automaatselt õigluse. Küll aga on pensionide jõukohasus riigile inimeste kindlustunde aluseks, sest kui riik evib endale mittejõukohast pensionisüsteemi, siis – igauks mõistab seda – see ei saa kaua kesta. Loomulikult paneks see pinget alla just need inimesed, kelle toimetulek pensionist sõltub.

Mis puutub teie väitesse, et inimeste pensionide esimene samm hakkab kordades erinema, siis ma ei ole sellega nõus. Kindlasti me suudame leida selle kohta väga ekstreemseid näiteid, kuid ma juhin tähelepanu veel kord sellele, et aasta-aastalt moodustab aina suurema osa inimeste pensionist – praegu on see 38%, aga see läheneb juba poolele ja liigub üle poole esimesest sambast – see osa, mis on kõigile võrdne. Kui see moodustab keskmiselt ligi poole või isegi üle selle – sõltub, mis aasta me aluseks võtame –, siis juba see paneb paika, et pensionid ei saa vähemasti esimese samba osas kordades erineda.

Samuti kordan üle selle, et pensionide erinevus on praeguse süsteemi korral neli korda väiksem kui inimeste pensionieelsete sissetulekute erinevus. Pensionides on paljuski tänu sellele, et neis on baasosa, mis kasvab kiiremini kui ülejäänud pensioniosa, väga tugev solidaarsusmoment sees. Olen nendel teemadel vestelnud paljude eakate inimestega, ka nende-

ga, keda tegelikult see muudatus, mida me võiks siin arutada, ei puudutaks. Üldiselt on inimestel kindel seisukoht, milline Eesti pensionisüsteem olema peab, ja väga paljud neist arvavad, et see erinevus, mis tuleneb inimeste tööpanuse erinevusest, just sellest, kui kaua keegi on töötanud, peab kindlasti olema. Selle kohta, kas pension peaks täiendavalt sõltuma ka teenitud sissetulekust või mitte, on väga erinevaid arvamusi. Ma rõhutan, et see osa ehk kindlustusosak moodustab tuntava osa pigem praeguste noorte inimeste pensionist, mitte nende inimeste pensionist, kes juba on pensionil või kes kohe-kohe pensionile jäävad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Härra minister! Ma praegu püüdsin seda artiklit üles leida, aga niiviisi kiiruga ei õnnestunud. Kas eile või üleile lugesin mingist elektroonilisest versioonist, oli see Postimees või Delfi või Õhtuleht, et kui valdade lõikes vaadata, siis on olemas sellised vallad, kus meeste keskmine pension on 1200 euro ringis, ja on valdu, kus see on 340–400 euro tasemel. Naistel on vahe veidi väiksem: alates 340–400 eurost ja maksimaalne on mingis vallas 700 eurot. Millega on põhjendatud selline erinevus eri valdades, kui muidugi see info vastab tõele?

Taavi Rõivas

Seda infot on üsna raske kommenteerida. Ka mina märkasin seda nädalavahetuse lehes ja ma ei ole jõudnud seda rida-realt kontrollida. Ma eeldan, et arvesse on võetud ka inimeste vabatahtlikku kogumispensionit. Aga veel kord: seda peaks põhjalikumalt analüüsima ja tänase päeva jooksul ei ole õnnestunud seda teha. Kindlasti me võime uurida, kas see info üldse vastab tõele ja kust sellised erinevused võiksid teoreetiliselt tulla.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Lugupeetud minister! Vaatamata suurele vastuseisule tõstis valitsus mõni aasta tagasi pensioniiga. Kas see teema nüüd on laua pealt

maas või on valitsusel lähiajal või kaugemas tulevikus plaanis selle juurde tagasi tulla ja veel pensioniiga tõstma hakata?

Taavi Rõivas

Ma ei ole nõus hinnanguga, et ühiskonnas oli sellele väga suur vastuseis. Minu arvates seda mõisteti päris laialdaselt. Rahvas teab, et pensioniea tõstmine nendel inimestel, kes jäävad pensionile pärast 2026. aastat, aitab meil jätkusuutlikult maksta praegustele eakatele väärilamat pensioni. Me ei saaks praegu vastutustundlikult pensione tõsta, kui me teaksime, et aastal 2020 või 2030 ootab pensionikasvat ees tohutu defitsiit. Tänu sellele, et me tänasega võrreldes üsna kauges tulevikus pensioniiga tõstame, muutus pensionikassa hüppeliselt märksa jätkusuutlikumaks.

Kui me vaatame Euroopa kogupilti, siis see 65 aastat, milleni Eestis pensioniiga tõsteti, on mujal Euroopas pigem madalamas otsas. Ja mitmel pool arutletakse selle üle, kui palju on vaja pensioniiga tõsta. Eestis ei ole aktuaalset vajadust seda veelgi tõsta, küll aga ei saa me välistada, et seda peavad tegema meie lapsed, sest ka Eestis on positiivne trend, et keskmine eluiga kasvab ja see tähendab loomulikult survet pensionikassale. Aga seda pilti vaadatakse üldiselt üks põlvkond ette ja meie teeme otsuseid pigem oma põlvkonnakaaslaste jaoks kui nende jaoks, kes lähemas tulevikus pensionile jäävad. Nende jaoks loomulikult on väga oluline, et oleks õiguskindlus ja teaks ette, mida pensionile jäämine tähendab.

Tänu sellele, et kriisiajal tõsteti pensioniiga alates 2026. aastast 65 aastani, ei ole meil vaja mingeid radikaalseid muudatusi lähiajal selles valdkonnas planeerida. Samas me võime sotsiaalkomisjonis kindlasti arutada, kas peaks kunagi tulevikus Eestis rakendama näiteks automaatse kohandumismehhanismi, et kui Eesti rahvastiku keskmine eluiga oluliselt kasvab, siis mingi aja tagant tõuseb automaatselt ka pensioniiga. Aga see oleks väga pikalt ette vaatav strateegia. Ütleme nii: kahjuks ei ole Eestis keskmine eluiga veel lähedane Lääne-Euroopa keskmisele, teistpidi võttes aga tähendab see seda, et meie pensionikassa on nende omadest jätkusuutlikum. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Austatud minister! See temaatika huvitab ühiskonda üsna laialdaselt. Üks inimene saatis meile kirja, kus ta kirjeldab oma olukorda ja esitab ka tõsise küsimuse. Tegemist on üsna raske haigega, kellel on teises pensionisambas suhteliselt suur summa. Ta väidab, et haigekassa takistab tal selle teise samba summa kasutamist, ja küsib, miks see nii on.

Taavi Rõivas

Et seda üksikjuhtumit asjakohaselt kommenteerida, tuleks asjaolusid täpselt teada. Selle küsimiseks antud minuti jooksul saadud info põhjal ei saa midagi öelda. Minu soovitus teile on: paluge sellelt inimeselt nõusolekut tema kirja minuga jagada, siis ma saan seda täpselt kontrollida ning anda detailse ja ammendava vastuse.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu ministri! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Selle päevakorrapunkti arutelu on lõppenud.

5. Arupärimine omastehoolduse kohta (nr 334)

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine on Riigikogu liikmete Yana Toomi, Mailis Repsi, Mihhail Stalnuhhini, Tarmo Tamme, Lauri Laasi, Peeter Võsa, Aadu Musta, Viktor Vassiljevi ja Eldar Efendijevi 9. mail 2013 sotsiaalminister Taavi Rõivasele esitatud arupärimine omastehoolduse kohta (nr 334). Ma palun arupärijate nimel kõnetooli Yana Toomi!

Yana Toom

Proua eesistuja! Austatud minister! Head kolleegid! Arupärimine puudutab omastehooldust. Aprillis ilmus Eesti Päevalehes Andrei Hvostovi artikkel, milles autor kirjeldab oma elu koos insuldi läbi elanud naise ja tema tütreaga. Nimetatud juhtumil peab tütar hooldama oma ema, kuid täiskohaga töötamise kõrvalt on seda väga keeruline teha. Lisaks üheaegselt ema hooldamisele ja tööl käimisele kurnab hooldajat ka psühholoogiline pinge. Andrei Hvostovi artikkel pälvis suurt tähelepanu ja vastukaja saabus ka inimestelt, kes on ana-

loogses olukorras. Ma usun, et eranditult kõik Riigikogu liikmed ja ilmselt ka minister ise on saanud selliseid kirju.

Omastehooldaja on inimene, kes hooldab pereliiget või lähedast, kes haigusest, puudest või muust erivajadusest tingituna vajab abi oma igapäevaelu toimingutes. Omastehooldus võib olla lühiajaline ja ajutine, kuid sageli on omastehoolduse näol tegemist ööpäevaringse järelevalve ja hooldusega. Omastehooldajad on puudega lapse vanemad, abikaasad või oma eakate vanemate eest hoolt kandvad tütreid ja pojad. Puhkuse või hooldaja haigestumise ajaks on võimalik paigutada hooldatav ajutiselt hoolekandetasutusse. Oma lähedase hoolekandetasutusse paigutamine on aga keeruline, kuna keskmine koha maksumus on 600 eurot, mis on suurem summa kui näiteks hooldust vajava pensionäri pension. Lisaks kõrgele maksumusele tuleb oodata ka järjekorras koha saamist.

Omastehooldus nõuab lähedastelt ebainimlikke pingutusi, kuid omaste hooldamise eest saadav raha on olematu suurusega. Kui mälu mind ei peta, siis on see natuke üle 15 euro. Peale selle, kui inimene vormistab end hooldajaks, loobub tööl käimisest ja pühendab oma elu lähedase inimese hooldamisele, siis kannatab tema tulevane pension, sest hooldaja eest ei maksa keegi sotsiaalmaksu.

Seoses sellega on meil härra Rõivasele viis küsimust. Ma loodan, et minister loeb need ette, kui ta hakkab arupärimisele vastama. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnetooli sotsiaalminister Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Lugupeetud arupärijad! Vastan üheksa Riigikogu liikme arupärimisele omastehoolduse teemal.

Esimene küsimus: "Millal on valitsusel plaanis tõsta omastehoolduse igakuist tasu?" Hooldajatoetust maksavad omastehooldajatele kohalikud omavalitsused ja iga omavalitsus on toetuse saamiseks eraldi nõuded kehtestanud. Aga ma olen seda meelt ja olen seda ka korduvalt öelnud, et omastehooldusega seotud teenuste arvu tuleb märgatavalt suurendada ja pakkuda üle Eesti paremaid võimalusi inimeste hooldamiseks. Tähtis on toetada nii kõrvalist abi vajavat inimest kui ka tema omakseid. Me

oleme kavandanud üldhoolekandeks, mis on omastehoolduse ametkondlik nimetus, Euroopa Liidu uue eelarveperioodi vahenditest tõhusat tuge ja oleme täiesti kindlalt veendunud, et saame pakkuda neile, kes oma lähedasi kodus hooldavad, paremaid teenuseid, mis vastavad inimeste individuaalsetele vajadustele, sh hoolduspuhkus, intervallhooldus, samuti eakate päevahoid.

Teine küsimus: "Omastehooldus ei anna hooldajale tööstaaži. Millal on valitsusel plaanis muuta süsteemi niimoodi, et kodus lähisugulast hooldavale inimesele oleks tagatud tööstaaž kõigi hooldamisaastate eest?" Hooldajatoetuse saajale on sotsiaalsed garantiid tagatud vastavalt sotsiaalmaksuseaduse § 6 lõike 1¹ punktile 1, mis sätestab, et vald või linn maksab sotsiaalmaksu hooldajatoetuse saaja eest, kes hooldab puudega isikut või puudega last. Kui omavalitsus maksab sotsiaalmaksu, siis võetakse makstud sotsiaalmaksu osa arvesse pensionikindlustusstaaži arvestamisel samaväärselt sellega, kui sotsiaalmaksu oleks makstud töötasu alammääralt. Eeltoodust tulenevalt arvestatakse hooldamise aeg nende isikute pensionistaaži hulka. Kui omastehooldaja käib täistööajaga tööl, siis see, et ta on ka omastehooldaja, talle täiendavat pensionistaaži ei anna. Kui ta käib täistööajaga tööl, siis tekib tal see staaž loomulikult töö juurest.

Kolmas küsimus: "Puhkuse või hooldaja haigestumise ajaks on idee järgi võimalik hooldatav ajutiselt paigutada hoolekandetasutusse, kuid mida teha olukorras, kui pere ei saa kohta hoolekandetasutuses või käib kohamaksumus rahaliselt üle jõu?" Kõigepealt täpsustan, et keskmine kohatasu üle Eesti on pigem 500 kui 600 eurot, aga ka see on kindlasti suurem summa kui keskmine pension. Tõele ei vasta see, et meil on üle Eesti hoolekandeteenuste järjekorrad. Üldhoolduses neid ei ole. Erihoolekandes, mis on riiklik teenus psüühilise erivajadusega inimesele, on järjekorrad, aga eakate hoolduses on järjekorrad mõnes kindlas piirkonnas, sh Tallinna ümbruses. Kogu Eestis on meil üle 500 koha rohkem, kui on realselt kliendiks soovijaid. Samas tuleb tunnistada, et ka väiksemates kohtades on mõned väga hea hinna ja kvaliteedi suhtega hooldekodud, kus tõepoolest on järjekord ukse taga. Neist hooldekodudest on mitmed minuga ühendust võtnud, et arutada, kuidas oleks võimalik seda

kvaliteetsed ja üsna mõistliku hinnaga teenust laiemale sihtgrupile pakkuda, sest nõudlus on väga suur.

Ja nüüd küsimuse juurde. Me soovime kindlasti selliseid teenuseid, mis ei ole stationaarne, ööpäevaringne hooldekodus elamine, aidata omastel finantseerida ja omavalitsustel korraldada. Ma arvan, et veel olulisem sellest, et need käivad üle jõu, on see, et mitmel pool neid üldse ei pakutagi või vähemasti ei pakuta sellises ulatuses, nagu inimestel huvi oleks. Need teenused, mis ei ole ööpäevaringned, on arusaadavatel põhjustel inimeste jaoks märksa jõukohasemad, aga ka nende teenuste osaliseks kompenseerimiseks on mõeldav kasutada Euroopa Liidu vahendeid. Me oleme otsustanud, et kasutame neid Euroopa Liidu vahendeid, millest suur osa läheb omastehooldusse ja mille toel me soovime viia omastehoolduse Eestis uuele tasemele, meetmete alusel, mis on töötatud välja koos omavalitsuste, omastehooldejate ja hooldekodudega või, ütleme, teenuseosutajatega laiemalt, sest teenuseosutajate ring on laiem kui vaid hooldekodud.

Neljas küsimus: "Miks ei ole Eestis välja töötatud asendushoolduse süsteemi ja kas teil on plaanis nimetatud suunas samme astuda? Nimetatud süsteem võimaldaks anda pidevalt omast hooldavale inimesele puhkust." Osaliselt ma sellele küsimusele juba vastasin. Lihtsalt täpsustuseks või teadmiseks, et asendushooldust terminina me kasutame vanas mõistes lastekoduteenus asemel ehk asenduskodu on seesama, mida me aastaid tagasi nimetasime lastekoduks. Omastehooldejatele puhkust võimaldav hooldaja palkamise süsteem on meil täpselt samamoodi kavas Euroopa Liidu vahendite toel sisse viia nii paljudesse omavalitsustesse, kui on vähegi võimalik. Kui omavalitsused on liiga väikesed selleks, et kvaliteetseid omastehoolduse teenuseid osutada, on neil võimalik kooperaeruda. Aga huvitaval kombel on nii, et sugugi mitte kõige väiksemad omavalitsused ei ole need, kes seda teenust kvaliteetselt osutada ei suuda. Võtame näiteks Kärü valla Raplamaal. Kui ma õigesti mäletan, siis on seal umbes 800 elanikku. Seal on suurepärase hooldekodu, mille vald on ehitanud. See on üks nendest hooldekodudest, kus kohatasu on umbes 500 eurot, võib-olla pisut enam. Seal on pidevalt järjekord ukse taga, sest seal osutatakse kahtlemata väga kvaliteetsed teenust. Ja

nagu ma ütlesin, vallas on elanikke umbes 800. Või võtame Emmaste valla Hiiumaal, Tohvri hooldekodu. Paljud teist teavad, et see on üks Eesti suuremaid ja kvaliteetsemaid hooldekodusid. Taas kord väike omavalitsus. Tegelikult teenindatakse küll tervet Hiiumaad, aga omavalitsus, kelle territooriumil see hooldekodu asub ja kes seda vahetult juhib, on üksjagu väike.

Viies küsimus: "Olete avaldanud soovi, et kõik kohalikud omavalitsused pakuksid eakatele koduseid teenuseid. Kuidas on plaanis seda tagada ning kas riik eraldab selleks ka omavalitsustele täiendavaid vahendeid?" Ma arvan, et sellele ma juba vastasin, aga kordan selguse mõttes veel üle. Jah, meil on plaanis eraldada mitukümmend miljonit eurot teenuste osutamise raha mitmesugustele omastehoolduse teenustele, alustades võib-olla häirenupust ja telemeditsiiniteenustest. Näiteks Kuressaarest, kus on eakate päevakeskus, peetakse juba praegu sidet mitme inimesega, kes elavad Orissaares või Orissaare ümbruses. Neil on võimalik iga päev tund aega telekraani vahendusel suhelda üksteisega ja eakate päevakeskusega. Selle tehnoloogia nimi on Virtu ja analoogseid lahendusi sooviks pakkuda märksa laiemalt. Järgmine teenus, kui neid niimoodi hierarhiasse on üldse sünnis panna, on omavalitsuse osutatav teenus inimesele, kes vajab kas igapäevast või teatud aja tagant hooldamist. Siis juba mainitud hoolduspuhkus lähedastele. Me anname endale aru, et väga sügava puudega inimese hooldamine on töö, mida tehakse 24 tundi ööpäevas ja seitse päeva nädalas, ja nii nagu igast tööst on ka oma lähedase hooldamisest inimesel vaja saada nädal või paar või kuu puhkust. Ka sellist teenust tuleb pakuda. Järgmine, võib-olla kõige lähedasem teenus sellele, mida osutatakse statsionaarses hooldekodus, on eakate päevahoid. Mitu hooldekodu on selle tarvis oma ruumid välja ehitanud, aga ei ole seda teenust ühel või teisel põhjusel täielikult käima saanud. Selleks soovime samuti vahendeid eraldada. Aga siin tuleb rõhutada, et eakate päevahoid on tõenäoliselt atraktiivsem teenus tiheasustusel elavatele eakatele, sest väga kaugel kodust päevahoiu käimine ei ole ilmselt mõeldav. Seetõttu on see pigem linnade ja linnaliste asulate jaoks.

Nagu öeldud, iga teenus peabki olema individuaalne ja vastama võimalikult täpselt ini-

mese vajadustele. Seda me proovimegi saavutada. Kõik teenused ei pea olema täpselt ühesugused ja kõik inimesed ei soovigi täpselt ühesuguseid teenuseid. Lähtume ka sellest, et nii kaua kui vähegi võimalik soovivad inimesed olla kodus ja saada ka teenuseid pigem oma kodus. Ma arvan, on igati mõistlik võimaluse korral toetada perekonda, et inimene saaks vajalikku teenust kodus. Üks mitte ainult omastehoolduse, vaid laiemalt erivajadustega inimeste jaoks Euroopa Liidu vahenditest kavandatud rahasumma läheb investeringuteks, et kohandada erivajadustega inimeste kodud nende vajadustele vastavaks. See võib tähendada ümberehitust, et kodus oleks võimalik liikumisvahendiga liikuda. See võib tähendada pesemis- ja tualettruumide ümberehitamist, aga näiteks nägemispuude või mõne muu puude korral ka selliseid ümberkorraldusi, et kodus oleks võimalik iseseisvalt toime tulla. Taas kord lähtume sellest, et inimesed eelistavad võimaluse korral võimalikult kaua oma kodus ja tuttavas keskkonnas olla. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Asume küsimuste juurde. Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Ma olen natuke segaduses, sest minu teada hooldajaks olemine ei anna inimesele tööstaaži ja minu poole on selle küsimusega ka palju pöördutud. Aga nagu te juba eelmisele arupärimisele vastates ütlesite, vaatame need juhtumid ükshaaval läbi ja ma pöördun teie poole eraldi, kui tegemist on mingi eksitusega. Te vastasite viiendale küsimusele kogemata koguni kaks korda, nimelt ka esimesele küsimusele vastates. Ma küsin üle: millal on valitsusel plaanis tõsta omastehoolduse igakuist tasu? Ja kui seda plaanis ei ole, siis palun öelge, et valitsusel ei ole plaanis seda tasu tõsta!

Taavi Rõivas

Aitäh! Nii nagu te hästi teate, saab valitsus otsustada kõikvõimalikud eelarvet puudutavad küsimused üksnes siis, kui eelarvet kokku panakse. Kui ma eelarvete kokkupaneku vahelisel ajal annaksin mingeid kindlaid lubadusi, siis käituksin kolleegide suhtes mittelugupidavalt ja nii ei saa teha. Te küsite, kas omaste-

hoolduse tasu peaks tõstma. Loomulikult, kui see on võimalik, siis tuleks tõsta. Aga see tasu, olgem ausad, ei asenda täistöökohaga tööl käimist. Olulisem paljude omastehooldajate endi sõnul ja ka riigile jõukohasem on aidata nendel inimestel tööl käia, igapäevases elus aktiivsed olla ja tagada nende lähedasele vajalikud teenused. See on tegelikult asi, mis edaspidi aitab meil eraldada vahendeid omastehooldajate tasuks. Inimesed võiksid saada omavalitsustelt toetavaid teenuseid märksa rohkem kui praegu ja ma olen seda meelt, et riik peab omavalitsusi nendes küsimustes tugevalt aitama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Arupärimise alguses tuletatakse meelde Andrei Hvostovi artiklit, mis nii palju kõmu ja tohutult kommentaare põhjustas ning analoogseid juhtumeid esile tõi. Teie vastuseid kuulates tekkis mul soov seda teemat veidi laiendada. Minu jaoks on see küsimus usuliste veendumuste tõttu otsustatud ja ma ütleksin, et kindi, aga pärast Hvostovi artiklit mõni aeg siiski arutati võimalust Eesti ühiskonnas eutanaasia seadustada, nagu seda on tehtud näiteks Šveitsis. Kuidas teie sellesse suhtute?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma kindlasti ei poolda seda ja veel vähem pooldan ma hoiakut, millest teie nimetatud artikli autor oma loos kirjutas. Ta kirjutas avalikult mõtetest anda oma lähedasele eakale inimesele surmav kogus ravimeid. Mul oli väga valus seda lugeda. Ma arvan, et paljudel oli seda valus lugeda. Ma ei taha kuidagi kommenteerida seda konkreetset lugu, aga inimesena, kelle jaoks see valdkond on tuttav märksa kauem kui sotsiaalministriamet, ütlen ma, et mina oma lähedastega nii ei käituks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Te rääkisite, et vanurite hooldekodudes ei jätku kohti. Ma olen teiega nõus. Aga lugu on selles, et need kohad ja nende programmid on prakti-

selt kohaliku omavalitsuse all. Kõige keerulisem pole mitte selle uue koha loomine, kuhu eaka inimese saaks tuua, kõige hirmsam on see, mis tuleb teha pärast, sellepärast et iga koht nõuab kohaliku omavalitsuse eelarvest raha. Ma mõtlen, et võib-olla oleks tore, kui riigil oleks programm, mille alusel kohtade arvu suurendada, ja igal aastal võiks öelda, et näete, saime 50, 60, 100 kohta juurde. Mis te ütlete selle peale?

Taavi Rõivas

Aitäh! Nagu öeldud, ei ole üle Eesti küsimus selles, et hooldekodu kohti on liiga vähe, sest meil on terves Eestis üle 500 koha rohkem, kui on inimesi, kes teenust kasutavad. Küll aga on teatud asutustes ja piirkondades kohtade järjekord. Tõsi on ka see, et paljude eakate inimeste osa teenuse kuludest katavad kohalikud omavalitsused, ja ma arvan, et see on mõistlik nende inimeste puhul, kellel lähedasi ei ole või kelle lähedastel puudub võimalus seda pensioni ja kohatasu vahelist summat tasuda. Samas on väga palju ka neid Eesti peresid, kes vaatamata sellele, et nad ei ela suures luksuses ja nende sissetulekud ei ole teab mis suured, leiavad võimaluse tagada oma vanematele ja vanavanematele koha sellises asutuses, kus nende eest hoolitsetakse ja neid asjatundlikult hooldatakse. Ma arvan, et see pole mitte ainult teema, mis on kirja pandud perekonnaseaduses, vaid üdini inimlik ja loomulik on, et nii nagu me hoolitseme oma laste eest ja teeme kõik mis meie võimuses selleks, et meie lastel läheks hästi, teeme täpselt samamoodi kõik, mis on meie võimuses, ka siis, kui hoolt ja armastust vajavad meie vanemad. See debatt, nagu te õigesti ütlesite, oli Eesti ühiskonnas aktiivselt üleval. Paljude jaoks oli see uus teema, aga paljude jaoks on see väga tuttav teema ja väga paljude inimeste puhul nägin ma nendega suheldes ka mõistmatust, kuidas võib ühiskonnas olla inimesi, kes oma vanematest hoolida ei soovi. Sellist hoiakut olen ma tundnud ministrina ka hästi palju, sest tahes-tahtmata astuvad inimesed nende teemade puhul juurde ja räägivad minuga.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Omas-tehooldusega on niimoodi, et need omaksed tahavad ka vahetevahel puhata. Selleks on olemas intervallhooldus ja vastavalt sellele, kas inimene vajab rohkem hoolekande- või tervishoiuteenuseid, saab ta paigutada hooldekodusse või hooldushaiglasse. Aga hooldushaiglates kohti ei ole ja koduõenduses, mis peaks olema perspektiivikam kui institutsionaalne ravi, on samuti haigekassa lepingu raha puudu, mistõttu kõigile ei ole võimalik teenuseid osutada. Kui haigekassas arutati käesoleva aasta esimese kvartali aruannet, siis selgus, et 95% hooldusravikuludest on kasutatud ja üle on jäänud 5%. Kuidas te seda seletate?

Taavi Rõivas

Aitäh! Sellest me rääkisime ju ka haigekassa nõukogus, mille liige te olete. Ütleme nii, et hooldusravi erineb hooldekoduteenusest ja seda rahastatakse suures osas haigekassa poolt. Aga ka hooldusravis, eriti just koduõenduses, on plaanis ravimahtusid oluliselt suurendada. Me teame, et viimastel aastatel on märgatavalt kasvanud ja ka järgmisel aastal kasvab õendusabi või hooldusravi – vana nimega "hooldusravi", uue nimega "õendusabi" – statsionaarsete kohtade arv. See kasvab 2500 kohani, mis ekspertide hinnangul vastab Eesti nõudlusele või vajadustele. Samuti, nagu te hästi teate, oleme planeerinud järgmistel aastatel suurendada haigekassa eelarves just nimelt õendusabi raha, see kasvab kiiremini kui eriarstiabi või mis tahes muud liiki abi kasvuks eraldatav raha. Ehk siis aasta-aastalt paraneb nii koduvisiitide kui ka statsionaarsete teenuste kättesaadavus. Aga kodus soovitakse peale koduõenduse kasutada ka koduhoolduse teenust, kui tulla tagasi hooldekodude juurde, ja koduhoolduse teenust on meil võimalik toetada Euroopa Liidu vahenditest. Need on erinevad rahastamisallikad, üks on haigekassa, teine on riik ja Euroopa Liit, aga olulised on nad mõlemad ja eks nad on natukene seotud ka.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Avame läbirääkimised. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Här-ra minister! Ma arvan, et Andrei Hvostov on üks parimaid ja moraalsemaid, ma ütlesin, südametunnistusega ajakirjanikke Eestis. Mina isiklikult loen tema lugusid alati väga tähelepanelikult ja suhtun nendesse väga austavalt. Teda süüdi mõista nende mõtete eest, mis ta selles tsiteeritud artiklis avaldas, on umbes sama nagu mõista hukka Dostojevskit selle eest, et ta kirjeldas Raskolnikovi piinu või seda, mida ta lõppude lõpuks tegi. Hvostov tõstatab väga tõsise probleemi ja minu kui omavalitsusjuhi kogemus näitab, et neid probleeme on tohutult, selliseid, kus inimesed lihtsalt ei saa hakkama haige hooldamisega ja ühel või teisel põhjusel on võimatu leida seda hooldajat, kes kindlustaks kõik vajaliku. Nii et see probleem on õigel ajal üles tõstetud ja sellega oleks vaja tegelda, sest loogiline edasimineku hooldusvõimaluse puudumisest ongi seesama eutanaasia. Veel kord tahan mainida, et 60 sekundi jooksul ei ole vist võimalik esitada küsimust niiviisi, et arusaadav oleks nii küsimus ise kui ka suhtumine. Siin võis jääda mulje, nagu ma jagaksin ministri suhtumist konkreetselt Andrei Hvostovi. Mina seda suhtumist, mida avaldas härra minister, ei jaga. Andrei Hvostov on austust väärt ja kõrge moraaliga inimene ning ma tuln seda siia ütlema, et vähemalt sellega oleks kõik selge. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Palun, kõnevõimalus ministrile!

Taavi Rõivas

Head Riigikogu liikmed! Kohe üldse ei tahaks rääkida konkreetsetest juhtumitest. Aga kuna minu suhu pandi siin nii sõnu kui hinnanguid, siis ei saa seda mitte õiendamata jätta. Ei soovi mina anda ühelegi inimesele hinnangut selle kohta, kuidas tema oma lähedaste eest seisab. Küll aga kodanikuna, kodanikuna isegi rohkem kui ministrina, riivas selles artiklis minu silma mitu asja. Riivas see, et kui tähelepanelikult lugeda, siis leidis perekond võimaluse oma eaka sugulase juurde sisse kolida, aga ei leidnud võimalust talle kvaliteetseid teenuseid osutada. Hakkas silma see – lehelugejana ma küll täpseid asjaolusid ei tea –, et kirjelduse järgi jäeti selgelt ööpäevaringset

kõrvalist abi vajav inimene pikkadeks tööpäevadeks üksinda koju. Kolmandaks, nagu ma ütlesin, häiris väga tugevalt see, kui eakast inimesest kõneldakse kolmandas isikus selliselt, et kaalutakse, mis oleks, kui talle ettenähtust suurem kogus ravimeid manustada. Mina ütlen, et minul kodanikuna oli seda väga valus lugeda. Me teame, et Eestis on hooldekodudes kohti rohkem kui kliente. Ma võin tuua soovijatele mitu näidet hooldekodudest, kus kohatasu on kas 500 eurot või õige pisut üle 500 euro, st omaste poolt inimese pensionile juurdemakstav osa on ligikaudu 200 eurot kuus või isegi alla selle, ja kus on võimalik väga kvaliteetset ööpäevaringset hooldekoduteenust saada. Neid näiteid on üle Eesti väga-väga palju. Üks neist, mida võib kohe nimetada, asub ka Ida-Virumaal. Ma arvan, et ei ole maakonda, kus ei oleks sellist näidet. Seetõttu on väär, kui me jätame ühiskonnale arusaama, et õigem on hakata rääkima eutanaasiast kui sellest, kuidas me oma vanemate ja vanavanemate eest hoolt kanname. Minu jaoks on see mõistmatu, et niimoodi saab suhtuda. Ja ma rõhutan ka seda, et nende inimeste, nende perekondade puhul, kelle jaoks 200 eurot kuus maksta on ületamatult raske – loomulikult on Eestis ka neid –, peab omavalitsus leidma kompenseerimise võimaluse.

Toon näite Hiiumaalt. Küsisin mitme vallajuhi käest, küsisin hooldekodu juhi käest, kuidas sellega on, kuidas Hiiumaal, mis ei ole ju eriliselt jõukas maakond, täiesti tubli Eesti keskmine, on võimalik tagada, et inimesed saaksid teenust kasutada, kui paljud pered maksavad ise ja kui paljude eest maksavad omavalitsused. Kõik kinnitasid kui ühest suust: väike kogukond, me tunneme kõiki, me ei jäta kedagi hätta, enamasti saavad pered hakkama, aga kui tõesti ei saa, siis loomulikult ei jäeta kedagi hooldamata. Vaat see on suhtumine, mida meil on ühiskonnas rohkem vaja. Ma rõhutan veel kord: täpselt sama loomulik nagu oma laste armastamine ja oma laste eest hoolitsemine peab meil olema ka see, et me armastame oma vanemaid ja vajaduse korral hoolitseme nende eest. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Yana Toom, repliik kohapealt.

Yana Toom

Ma tänan, proua eesistuja! Ma väga vabandan, aga mind riivas väga ministri kõne see osa, kus austatud härra Rõivas meenutas mulle kirikuõpetajat. Ma ei saa aru, miks me peame andma hinnangu Andrei Hvostovi kirjutisele, tema elule, tema oludele jne. On olemas probleem ja meie peaksime siin probleeme lahendada, mitte hindama seda, kuidas inimene kirjutab. Ta teeb seda siiralt ja ausalt ja uskuge mind, Eestis on kümneid peresid, kes mõtlevad samamoodi. See võib meile meeldida või mitte, aga see lihtsalt on nii. Ärme anna siin nendele hinnanguid, vaid pingutame selle nimel, et aidata nende lähedasi!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetame selle punkti arutelu.

6. Arupärimine hambaravi kohta (nr 342)

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise arupärimise juurde, milleks on Riigikogu liikmete Yana Toomi, Eldar Efendijevi, Enn Eesmaa, Priit Toobali, Ester Tuiksoo, Peeter Võsa, Viktor Vassiljevi, Kadri Simsoni, Jüri Ratase, Aivar Riisalu, Lauri Laasi, Marika Tuus-Lauli ja Valeri Korbi 23. mail 2013. aastal sotsiaalminister Taavi Rõivasele esitatud arupärimine hambaravi kohta (nr 342). Ma palun kõnetooli Yana Toomi!

Yana Toom

Austatud proua eesistuja! Austatud minister! Head kolleegid! Arupärimine puudutab hambaravi hüvitist. Alates 2009. aasta 1. jaanuarist ei ole üle 19-aastastel isikutel võimalik taotleda hüvitist neile osutatud hambaraviteenuste eest. Ravikindlustatud ja ravikindlustamata täiskasvanutel on õigus saada tasuta hambaravi vaid vältimatu abina, teisisõnu, vaid juhul, kui ravimata jätmise võib põhjustada abivajajate püsiva tervisekahjustuse või lõppeda abivajaja surmaga. Õigus hambaravi- ja hambaproteesihüvitisele on praegu ainult töövõimetuspensionäridel, vanaduspensionäridel ja üle 63-aastastel. Hambaravi hüvitis on 19,18 eurot aastas, see on umbes kahe valuvaigistisüsti maksumus. Kõik nimetatud isikud peavad olema ravikindlustatud. Rasedatel ja alla

1-aastaste laste emadel on hüvitise määr 28,77 eurot aastas. Hambaproteesihüvitist on õigus saada töövõimetuspensionäridel, vanaduspensionäridel ja üle 63-aastastel ravikindlustatud isikutel summas 255,65 eurot ja seda kord kolme aasta jooksul. Täiskasvanud isikute hambaravi hüvitise kaotamine on kaasa toonud hambaraviteenuse kättesaadavuse olulise halvenemise. Inimesed ei lähe õigel ajal hambaarsti juurde mitte hoolimatusest, vaid seetõttu, et hambaravi on liiga kallis. Ainuüksi konsultatsioon arstiga maksab 15–25 eurot ning täidis olenevalt materjalist ja plommi suurusest 30–70 eurot.

Eelöeldust tulenevalt ei jagu väga paljudel inimestel oma sissetulekust raha hambaraviks. Seoses sellega esitame härra Rõivasele neli küsimust ja ma loodan, et minister loeb need ette, kui hakkab arupärimisele vastama. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma palun kõnetooli sotsiaalminister Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Lugupeetud arupärijad! Esimene küsimus: "Millal taastatakse hambaraviteenuse hüvitis üle 19-aastastele isikutele?" Ja kohe ka teine küsimus: "Statistikaameti andmete põhjal vähenes hambaravi kättesaadavus 2012. aastal võrreldes 2011. aastaga veelgi ja hambaarsti juurde ei pääsenud 8,6% abivajajatest. Kuidas teie hinnangul parandada hambaraviteenuse kättesaadavust?" Kui lubate, siis ma vastan nendele kahele küsimusele koos. Rõhutan, et ma kindlasti nõustun selle teema püstitusega – hambaravi kättesaadavus on väga oluline teema, me oleme seda korduvalt ministeeriumis ja laiemalt ka partneritega arutanud. Terved hambad on inimese üldtervise lahutamatu ja tähtis osa, nii et küsimused on väga õiged ja põhjendatud.

On selge, et kõige tähtsamad on õige suuhügieeni ja hambasõbralik toitumine. Inimeste ootus, justkui hoiaks hambaarst hambad terved, on tervisevaldkonna spetsialistide hinnangul põhimõtteliselt aegunud. Samuti ei saa pidada õigeks levinud arvamust, et hammaste korrashoiuks piisab, kui on väga palju raha. Suuhügieeni teema on märksa laiem ja suur rõhk on kindlasti ennetusel, aga sellegipoolest

rõhutan veel kord, et ka abist rääkimine on igati omal kohal.

Haigekassa on oma arengukavas järgmiseks neljaks aastaks ette näinud rea tegevusi tervishoiuteenuste parema kättesaamise tagamiseks ja üks neist on hambaravihüvitiste maksimise põhimõtete muutmise ja võimaluste analüüsimine ning lahenduste ja ettepanekute esitamine hambaraviteenuse hüvitamise põhimõtete korrastamiseks. Analüüs peaks valmima eeldatavasti käesoleva aasta sügisel. Valitsus on toetuste maksmisel leppinud kokku põhimõtte, et enam toetatakse neid, kes reaalselt abi vajavad. Seega on kaalumisel vajaduspõhise hambaravihüvitise maksmine.

Kolmas küsimus: "Kui suurele hulga inimestest makstakse hambaraviteenuse ja hambaproteeside hüvitist?" Proteesihüvitist maksti mullu 42 327 inimesele, laste hambaravis maksti 301 247 haigusjuhu eest, ortodontias 44 864 ravijuhu eest, hambahaiguste ennetusel 19 778 ravijuhu eest ning täiskasvanute vältimatus hambaravis 19 225 juhu eest.

Neljasküsimus: "Viimastel aastatel on diskussiooni tekitanud erivajadustega inimeste hambaravi. Alates 2012. aastast on kõigil üle 19-aastastel erivajadustega inimestel võimalus saada Tartu Ülikooli Stomatoloogia Kliinikus üldnarkoosis hambaravi. Milline on läbirääkimiste seis eri haiglatega Tallinnas? Millal on lootust kõigile abivajajatele ka Tallinnas nimeetatud meditsiiniteenust pakkuma hakata?" Narkoosiga hambaravi saavad ikkagi ainult sügava vaimupuudega täiskasvanud, mitte kõik üle 19-aastased erivajadustega inimesed. Olenevalt puudest ja selle raskusastmest on tervishoiuteenuste saamise ja osutamise võimalused keerulisemad. Näiteks vaimupuudega isikutele pole tavapäraselt osutatav hambaraviteenus mõistetav, mistõttu ravi on raskendatud. Sellest tulenevalt on vaja erimeetmeid ja spetsiaalset kabinetti või üksust, kus on narkoosiseade ja narkoosijärgse jälgimise ruum. Loomulikult peab olema tagatud anestesioloogi kättesaadavus. Samuti peab teenust osutav hambaarst olema kogenud ja saanud ettevalmistuse vaimupuudega inimestega töötamiseks. Arvestades rahalisi võimalusi, on Sotsiaalministeerium sammhaaval asunud looma tingimusi narkoosi all tehtavaks hambaraviks. Vastab tõele, et sügava vaimupuudega täiskasvanud võivad saada üldanesteesiaga hambaravi

Tartu Ülikooli Kliinikum, kus päevakirurgia keskuse juurde on selleks sisustatud eraldi üksus. Selleks, et niisugust tervishoiuteenust laiemalt, üle Eesti või vähemasti ka Tallinnas osutada, peab olema tegevusluba. Me oleme küll rääkinud kõigi Põhja-Eesti piirkonna suuremate haiglatega, aga hambaraviteenuse osutamiseks vajalik tegevusluba on neist ainsana olemas Lääne-Tallinna Keskhaiglal, kes seni ei ole veel leidnud võimalust hakata vaimupuudega täiskasvanute hambaid narkoosi all ravima. Me oleme läbi rääkinud ka Põhja-Eesti Regionaalhaiglagaga ja Ida-Tallinna Keskhaiglagaga, aga nagu öeldud, nendel tegevusluba hambaraviteenuse osutamiseks veel ei ole. Peale selle oleme läbi viinud hanke, aga hankemenetlus lõppes, kuna pakkumisi teenuse osutamiseks ei esitatud. Selge on, et me jätkame läbirääkimisi. Me soovime, et üldanesteesiaga hambaravi oleks lisaks Lõuna-Eestile kättesaadav ka Põhja-Eestis, ja ma rõhutan siinjuures, et mitte kõigile erivajadustega inimestele, vaid see puudutab siiski sügava vaimupuudega täiskasvanuid. Suur tänu!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Te mainisite, et valitsusel justkui oli arutusel vajaduspõhine hambaravihüvitis või on valmisolek sellega tegelda. Kas te võiksite sellest natuke pikemalt rääkida ja öelda, mis on hüvitise määr? Olgem ausad, hüvitised, millest me praegu räägime, on selles mõttes olematud, et hambaarsti juures ei ole midagi teha, kui sul on taskus 19 eurot. Mis on teie arvates vajaduspõhisus ja mis summadest me räägime?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma usun, et seda, mis on vajaduspõhisus, mõistame kõik. Seda teemat oleme arutanud lisaks Sotsiaalministeeriumile ka foorumil, kus me arutame kõiki tervishoiu suuri teemasid. See on tervishoiu hea tahte leppe tööühm ehk siis foorum, kus laua taga on arstid, õed, haiglate ja kõrgkoolide esindajad, tudengid – esindatud on kõik tervishoiuvaldkonna ametid. See on enam kui 20 osapoolega foorum, kus käsitletakse kõiki tervishoiu tule-

vikku puudutavaid teemasid. Nagu ma ütlesin, oleme sügiseks kavandanud analüüsi ja palunud teha ettepanekuid, milline võiks olla vajaduspõhine hambaravitoetus. Kinnitan, et me saame siin teemadest ühtemoodi aru. Ka mina leian, et kui me ei suuda tagada seda teenust kõigile, siis tuleb vähemasti leida võimalused maksta vajaduspõhist toetust ka täiskasvanute hambaravis. Hammaste tervis on oluline osa üldtervisest ja me pingutame selle nimel, et ravivõimalused luua. Nagu te hästi teate, saab iga toetus olla summaliselt märksa suurem siis, kui see on vajaduspõhine ja mõeldud eeskätt neile, kellel seda majanduslikult rohkem vaja on. See, milline on inimeste arvu ja summa vaheline tasakaal, vajab kindlasti põhjalikku arutamist tervishoiuvaldkonna inimestega. Siin ma ei tahaks enne sügist kindlat vekslit anda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Kui me räägime hambaravist, siis omaette valdkond on lapsed. Ma tean, et on kava ehitada 15 riigigümnaasiumi. Kas on juba ettekujutus, kas kunagi on arutatud, et nendesse gümnaasiumidesse tulevad ka hambaravikabinetid?

Taavi Rõivas

Aitäh! Väga huvitav küsimus! Ma ütlen ausalt, et sellele peaks kirjalikult vastama. Ma ei ole päris lõpuni kindel, kas kõigisse 15 on kavandatud seda teha. Ma usun, et sellele saab ammendavalt vastata kirjalikult.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Tegelikult on meie hambaravi kontseptsioon väga ilus: teeme lastel hambad tasuta korda, siis ei ole neil täiskasvanuna suuremaid probleeme. Aga mida teha nende inimestega, kes on 45–65 aastat vanad, kes ei vaja mitte paari plommi-kest, vaid neil tuleb asendada puuduolevad hambad, ehitada sildu, büügelproteese? Need asjad maksavad sadu ja isegi tuhandeid eurosid! Kas te saate midagi lohutavat öelda ka nendele inimestele? Nad ei ole milleski süüdi,

süüdi ei ole isegi mitte nõukogudeaegne hambatehnika. See on lihtne progress, et tehnika aastatega muutub, aga inimesed, eriti just maa- piirkondade elanikud, on täiesti hambatud. Mida lohutavat oskate neile öelda?

Taavi Rõivas

Aitäh! Hea kolleeg, eks me saame seda ühiselt haigekassa nõukogus arutada, kui haigekassa oma ettepanekud teeb. Ma usun, et sõltumata sellest, kas inimeste elukoht on linnas või maal, peaks võimalus vajaduspõhiselt hambaravi kompensatsiooni saada olema ka täiskasvanutel. Millises tasakaalus saavad olema inimeste arv ja konkreetsete summad ja milliseid ravijuhtusid on riigil võimalik kompenseerida, seda peame väga põhjalikult arutama, vaadates koos ka eelarvet. Vaatamata sellele, et kõnealuse teenuse saajate ring piirdub praegu laste ja eakatega, läheb haigekassal iga aasta hambaravi peale peaaegu 20 miljonit eurot, üle 300 miljoni krooni. See on oluline summa ka riigi jaoks. Samas teame, et hambaravi on inimeste endi jaoks omaosaluse mõttes tervishoiuteenustest ravimite järel nr 2. Kui ravimitele läheb 41% inimeste tervishoiukulutustest, siis hambaravi osa on ligikaudu viiendik, mis on väga suur ja tuntav osa. Kui me saame siin olukorda parandada, siis ma arvan, et see on igati mõistlik. Küll aga ei ole ma päris kindel, et seda on võimalik teha nii, et me absoluutselt kõigile piiramatult hambaravi kinni maksame. Ma arvan, et vajaduspõhine süsteem on reaalsem ja riigile jõukohasem.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Käesolev päevakorrapunkt on ammendatud.

7. Arupärimine pakendiseaduse eelnõu menetlemise kohta (nr 338)

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme järgmise arupärimise juurde, milleks on Riigikogu liikmete Priit Toobali, Valeri Korbi, Peeter Võsa, Enn Eesmaa, Heimar Lengi, Vladimir Velmani, Marika Tuus-Lauli, Lauri Laasi ja Tarmo Tamme 21. mail keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannusele esitatud arupärimine pakendiseaduse eelnõu

menetlemise kohta (nr 338). Palun Priit Toobali kõnetooli!

Priit Toobal

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Käesoleva aasta 21. mail esitasime koos terve rea kolleegidega Keskerakonna fraktsioonist keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannusele arupärimise, mis puudutab pakendiseaduse eelnõu menetlemist. Riigikontroll on osutanud pakendiseaduse arvukatele puudustele juba 2010. aasta detsembris avalikustatud auditi aruandes "Pakendijäätmete kogumise ja taaskasutamise tulemuslikkus". Riigikontrolli hinnangul jäi 2009. aastal süsteemi läbipaistmatuse ja kontrollimatuse tõttu riigile maksude näol laekumata ligikaudu 64 miljoni eurot, mis vanas vääringus on üle 1 miljardi krooni. Praktika on näidanud, et taaskasutustasude määramine, nende võrdsetel alustel kogumine ja ka edasine kasutamine, mis peaks olema läbipaistev, on väga ebaselge ja kontrollimatu. Riigikontroll esitas pakendiauditi aruandes ettepanekud pakendiseaduse muutmiseks, mille tulemusena on valminud eelnõu. Keskkonnaministeerium on auditi aruande aruteludel enamiku ettepanekutega nõustunud, kuid eelnõu ei ole siiaamaani menetlemiseks Riigikogusse jõudnud.

Pakendite kogumine ja taaskasutamine on valdkond, mida kureerib Keskkonnaministeerium ning kus tulu teenimine sõltub Keskkonnaministeeriumi ja Riigikogu keskkonnakomisjoni kaudu loodavatest reeglitest. Eesti Pakendiringluse juhtfiguuriks peetakse ühingu tootmis- ja logistikajuhti Anti Tammeoksa, kes oli Riigikogu liikmena keskkonnakomisjonis koos Rain Rosimannusega üks põhilisi jäätmetega seotud seaduste tegijaid. Seonduvalt sellega ja kogu meedia tähelepanu all olnud Autorollo skandaaliga oleme esitanud ministrile kokku seitse küsimust. Loodame, et minister loeb enne küsimusele vastamist selle ette. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannuse, et arupärimisele vastata!

Keit Pentus-Rosimannus

Hea istungi juhataja! Head arupärijad! Kuna te oma sissejuhatuses tõite taas kord välja Riigikontrolli mitme aasta taguses aruandes sisaldunud arvud, siis ma alustan nendest. Teil on ilmselt arupärimist ette valmistades jäänud tähelepanuta, et ka tollane keskkonnaminister pööras juba auditi käigus Riigikontrolli tähelepanu asjaolule, et Riigikontrolli arvutused olid sügavalt ekslikud. Nimelt arvestas Riigikontroll pakendiaktsiisi aluseks olulises ulatuses ka selliseid plastpakendijäätmeid, millele aktsiisimaksukohustus ei laiene. Meetod, mille alusel võimalikku saamata jäänud aktsiisimaksu suurus hinnati, oli kaudne ja algandmed isegi mis tahes suurusjärgus aktsiisimaksu laekumata jäämise kohta polnud piisavalt usaldusväärsed. See, mis ma siin praegu ette lugesin, on välja toodud tollase keskkonnaministri vastuses, mille ta andis juba auditi tegemise käigus.

Aga nüüd konkreetselt teie küsimuste juurde. Esimene küsimus: "Olete töötanud keskkonnaministrina alates 2011. aasta kevadest. Miks ei ole seni pakendiseaduse muutmise eelnõu Riigikogule menetlemiseks esitatud?" Minu vastus sellele on, et pakendiseaduse eelnõu kallal on tõepoolest tehtud väga tõsist tööd, nii nagu seda teha tulebki. Olulisi täiendusi tuli seaduseelnõusse veel pakendikomisjonilt. Pakendikomisjoni kuuluvad teadupoolest näiteks Justiitsministeeriumi, Rahandusministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Põllumajandusministeeriumi eksperdid, Tarbijakaitseameti, Konkurentsiameti ning Maksu- ja Tolliameti esindajad, samuti omavalitsuse esindajad. Ka Tallinna linna esindaja lööb selle komisjoni töös kaasa. Pärast viimaseid kohendusi või ettepanekuid on seaduseelnõu, nii nagu ette nähtud on, saadetud uuesti kooskõlastamiseks Justiitsministeeriumisse. Pärast seda on võimalik esitada eelnõu ka valitsusele ja seejärel jõuab eelnõu juba mõistagi parlamenti teile arutada.

Teie teine küsimus kõlab nii: "Kas Te olete ministrina andnud ametnikele suuniseid pöörata vähem tähelepanu pakendiseaduse muutmise eelnõule ning venitada selle koostamisega?" Ametnikele antud suunised, kui neid nii võib nimetada, on olnud täpselt vastupidised. Ma ei tahaks teha siin ka mingisuguseid etteheiteid, kuna tegu on tõesti tööga, kuhu on kaasatud, nagu ma eelmises küsimuses loetle-

sin, väga mitme ministriumi eksperte, ja ma arvan, et seda tööd on tehtud tõsiselt. Muidugi võiks tööd alati kiiremini teha, aga kiirustamine on vahel omakorda selline asi, millele saab etteheiteid teha.

Kolmas küsimus: "Kas pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamine on viibinud Teie või Teie abikaasa ning sõpruskonna erahuvide tõttu?" Seaduseelnõu väljatöötamine ei ole viibinud ja teie küsimuses sisalduv vihje on ausalt öeldes solvav ning mu meelest täiesti kohatu.

Neljas küsimus: "Kas MTÜ-st Eesti Pakendiringlus on liikunud raha Teie perekonnaga seotud ühinguusse OÜ Autorollo?" Arupärijate nimetatud ettevõtte on kunagi kuulunud minu isale. Selle ettevõtte kolmest juhatuse liikmest üks on olnud minu isa. Aga ma palun, et te oma küsimused selle ettevõtte äritegevuse kohta esitaksite nendele inimestele, kellel on ja saab olla pädevust neile vastuseid anda ja kellel need vastused üldse olemas olla saavad. Ka nimetatud MTÜ käest on mõistlik neid vastuseid küsida, sest sellega seotud isikutel saab vastav informatsioon olemas olla. Minul puudub informatsioon, et midagi niisugust, nagu te oma küsimuses väidate, oleks toimunud.

Viies küsimus: "Kas Te olete isiklikult teinud ettepanekuid pakendiseaduse muutmise kohta eelnõu väljatöötamise käigus ning millised on need ettepanekud?" Ma vaatasin ka allkirju arupärimise all. Te olete ju kõik kogenud parlamendiliikmed ja ma usun, et teile on üsna hästi teada, kuidas ühe eelnõu koostamine käib ja kuidas eelnõud sünnivad. Need sünnivadki arutelude, lahenduste otsimise tulemusel ja ma näen, et see oleks väga suur probleem, kui valdkonna eest vastutav minister nendes aruteludes ei osaleks või seaduseelnõu sünnis kaasa ei lööks. Nii et minu roll on loomulikult samamoodi seaduseelnõude sünnis kaasa lüüa ja minu ettepanekud selle konkreetse seaduseelnõu puhul on olnud läbivalt suunatud just nimelt suurema läbipaistvuse, aga samas ka tõhusama kontrolli tagamisele.

Kuues küsimus: "Kui palju jääb hinnanguliselt riigile laekumata makse taaskasutusorganisatsioonide kontrollimatuse ja läbipaistmatuse tõttu?" Nagu täna juba varem sai kahele arupärimisele antud vastustes välja toodud, on aktsiisi laekumine just nimelt kasvanud. Nii et

saab öelda, et olukord ja ka kontroll on muutunud viimastel aastatel üksjagu paremaks. Oma roll selles on kindlasti ka eelmise parlamendikoosseisu lõpus tehtud muudatusel, mis muutis võimatuks tagantjärele taaskasutustõendite esitamise ja mille tulemusel on ilmselt paranenud ka pakendiaktsiisi laekumine. Nii et kui härra Stalnuhhiin siin ühe arupärimise vastajaga kurjustas, miks on nii, et pakendiaktsiisi laekumine on sedavõrd palju paranenud, siis 2011. aastal on üks nendest põhjustest ilmselt olnud just reeglistiku muudatus, mis muutis oluliselt paremaks ka pakendiaktsiisi laekumise.

Seitsmes küsimus mulle kõlab nii: "Kas Te olete kaalunud huvide konflikti tõttu ministri kohalt tagasiastumist?" Minu huvi keskkonnaministrina on teha oma tööd võimalikult hästi ja on suunatud Eesti looduskeskkonna hoidmisele ja kaitsmisele. Minul selle huviga seotud konflikte ei ole. Aitäh, head arupärijad!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud minister! Teile on vähemalt üks küsimus. Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Kui peaminister siin enne sama teemaga seotud arupärimistele vastas, siis ta kurjustas meiega, et me justkui ei peaks lugu süütuse presumptsioonist. Mis ma tahan öelda? Süütuse presumptsioon on minu jaoks väga oluline küsimus, oluline tõde. Aga teie puhul on see skandaal üles kerkinud ja ei kipu kuidagi ka meedias vaibuma. Kindlasti on teil olemas oma seisukoht, kes teile selle skandaali on korraldanud.

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Ma ei tahaks siin sellist spekulermise teed minna. Eks nii nagu viimased päevad või nädalad on muu hulgas tunnistust andnud, on sellel alusetul kampanial ilmselt omajagu ka poliitilisi taganttõukajaid. Kes nad täpselt on? Mine tea, võib-olla teate teie seda minust paremini.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Arupärimisele on vastatud.

8. Arupärimine riigi poolt asutatud ühingute juht- või kontrollorganite liikmete määramise kohta (nr 341)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kaheksanda arupärimise juurde. Selle on esitanud Riigikogu liikmed Lauri Laasi, Mihhail Stalnuhhin, Vladimir Velman, Enn Eesmaa, Peeter Vösa, Valeri Korb, Ester Tuiksoo, Yana Toom ja Kadri Simson 22. mail 2013. aastal. Arupärimine kannab numbrit 341 ja käsitleb riigi poolt asutatud ühingute juht- või kontrollorganite liikmete määramist. Vastab keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Riigikogu liikme Lauri Laasi, et arupärimist avalikkusele tutvustada!

Lauri Laasi

Austatud juhataja! Tõepoolest, 22. mail Keskerakonna fraktsiooni esindajad selle arupärimise üle andsid. Arupärimise sisu on järgmine. Seoses viimasel ajal meedias palju kõneainet tekitanud Autorollo pankrotimenetlusega on üles kerinud ka riigiettevõtete nõukogudesse isikute määramise küsimus. Keskkonnaministrina on teie ettepanekul määratud kolmandik liikmeid Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskus nõukogusse, mille esimees te ametikohajärgselt olete. Teie kontrolli all on ka teisi riigi asutatud äriühinguid. Väidetavalt on eurotoetusi jagavate rakendusüksuste, nagu EAS ja KIK, juht- ja kontrollorganite mehitanine Reformierakonnale ja IRL-ile sobivate isikutega loonud eksimatu süsteemi, kus eurotoetusi saavad võimulolevale koalitsioonile sobivad isikud.

Siit ka neli küsimust. Minister saab meie küsimustes väidetule kas kinnitust anda või väited ümber lükata. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärimisele vastama keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannuse!

Keit Pentus-Rosimannus

Hea juhataja! Head arupärijad! Lähen kohe teie esitatud küsimuste juurde.

Esimene küsimus: "Millistel alustel toimub isikute määramine riigi poolt asutatud ühingu-

te juht- või kontrollorganitesse Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas?" Need alused on kirjas seadustes ja ka konkreetsete ühingute põhikirjades. Kuna suur osa teie arupärimise sissejuhatusest puudutas Keskkonnainvesteeringute Keskust, siis Keskkonnainvesteeringute Keskusel on kinnitatud ka nõukogu töökord, kus on näiteks sätestatud, et nõukogu liige ei või osaleda hääletamisel, kui otsustatakse temaga või temaga seotud või võrdset majanduslikku huvi omava isikuga tehingu tegemist või temaga kohtuvaidluse alustamist või lõpetamist Keskkonnainvesteeringute Keskuse poolt. Samamoodi laieneb korrupsioonivastane seadus kõikidele Keskkonnainvesteeringu Keskuse juht- või kontrollorganite liikmetele, ka töötajatele ja lisaks kõigile hindamiskomisjoni liikmetele. Need kriteeriumid on seadustes ja põhikirjas ilusasti kirjas. Kui rääkida KIK-ist, siis nagu teile kindlasti teada on, kuulub KIK-i nõukogusse üheksa liiget, kellest neli nimetatakse Riigikogu otsusega Riigikogu keskkonnakomisjoni ettepanekul ja neli asutajaõiguste teostaja poolt. Keskkonnaminister kuulub nõukokku ametikoha järgi. Asutajaõiguste teostaja nimetab kolm nõukogu liiget keskkonnaministri ettepanekul. Ilmselt on teile teada ka see, et KIK-i puhul ei ole asutajaõiguste teostaja mitte Keskkonnaministeerium, vaid Rahandusministeerium. Nõukogu liikmed nimetatakse kolmeks aastaks. Nimetajal on alati õigus nõukogu liige tagasi kutsuda.

Teine küsimus: "Kuidas on tagatud riigi poolt asutatud ühingute juht- või kontrollorganite liikmete huvide konflikti vältimine KIK-i ja teiste Teie poolt kontrollitava ministeeriumi valitsemisalas olevate ühingute puhul?" Tavaliselt on see tagatud seadusest tulenevate, aga ka põhikirjaliste nõuetega, nende nõuete täitmise kohta andmete kogumise ja pideva kontrolliga. Nagu ma eelmisele küsimusele vastates ette lugesin, siis näiteks KIK-i nõukogu töökord sätestab, et nõukogu liige ei või osaleda hääletamisel, kui otsustamisel on temaga või temaga seotud või võrdset majanduslikku huvi omava isikuga tehingu tegemine. Neid nõudeid, mida täita tuleb, on veel.

Kolmas küsimus: "Kas Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas olevate ühingute juht- või kontrollorganite liikmetel on esinenud huvide konflikte seoses nende erahuvidega?" Vastus on ei.

Neljas küsimus: "Kas Vabariigi Valitsuse siseselt on ära jagatud, milliste ettevõtete üle teostab võimu Reformierakond ja milliste ettevõtete üle IRL?" Omanikuõigusi äriühingutes, asutajaõigusi sihtasutustes ja liikmeõigusi mittetulundusühingutes teostavad vastavalt oma tegevusvaldkonnale eri ministeeriumid lähtuvalt sellest, millise konkreetse ministeeriumi valitsemisalasse eraõigusliku juriidilise isiku tegevus peamiselt kuulub. Sellest see jaotus tuleneb ja ma usun, et see on teile ka päris hästi teada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea minister! Teile on vähemalt üks küsimus. Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh! Austatud proua minister! Teie koalitsioonipartner on seisukohal, et Riigikogu liikmed ei tohiks kuuluda riigiettevõtete nõukogudesse. Kuidas te kommenteerite ja millise hinnangu te annate sellele, et teie koalitsioonipartneri esindajana kuulub näiteks RMK nõukokku Riigikogu liige Liisa-Ly Pakosta? Kas see ei ole mitte iseenda sõnade söömine? Milline on teie kui koalitsioonipartneri hinnang sellele?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! See ei ole kindlasti sõnade söömine ega ka mitte nende sõnadega vastuollu minek. RMK ei ole äriühing. RMK on riigitulundusasutus ja Liisa-Ly Pakosta on selle nõukogusse nimetatud, kui ma nüüd ei eksi, Riigikogu enda poolt. Igapäevaselt näiteks Keskkonnainvesteeringute Keskuse nõukogu tööga kokku puutudes võin öelda, et minu hinnangul on see väga mõistlik ja väga hea, et Riigikogu liikmed selle nõukogu töös kaasa löövad. Ma arvan, et see kehtib samavõrra RMK kohta. Aga tõesti, RMK puhul ei ole tegu äriühinguga, tegu on riigitulundusasutusega.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Arupärimisele on vastatud.

9. Vaba mikrofon

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Nüüd on kõigil võimalus peale haamrilööki registreerida ennast vaba mikrofoni sõnavõtuks. Nii et ootan aktiivset osavõttu! Palun Riigikogu kõnetooli Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Möödunud laupäeval toimus Narva ja kogu Ida-Virumaa jaoks üks väga tähtis sündmus. Laupäeval nägin ma üle viie aasta, et ühte kohta oli kogunenud minu hinnangul 9000 – 11 000 inimest, kusjuures selliseid väiksemas mastabis kogunemisi oli Narvas veel kahes kohas. Sellist rahvamassi ei olegi nii lihtne kokku saada. Viis aastat tagasi tuli enam-vähem sama palju rahvast pärast pronksiööd 9. mai demonstratsioonile, enne seda olid viimased korrad, kui nii palju inimesi kokku tuli, vist 1980. aastate lõpus Rahvarinde ajal.

Miks need inimesed kokku tulid? Esimest korda peaaegu et 800 aasta pikkuse ajaloo jooksul külastas Narvat Vene Õigeusu Kiriku patriarh ja see inimene leidis õiged ja väga tasakaalustatud sõnad, mis olid suunatud kõigile – lihtinimestele, omavalitsusjuhtidele, riigijuhtidele. Meil kõigil, kes me pärast patriarh Kirilli visiiti oma muljeid jagasime, oli veendumus, et see inimene tegi Venemaa ja Eesti Vabariigi suhete parandamiseks kolme päevaga rohkem, kui seda on õnnestunud teha suvalistel poliitikutel viimase kümne aastaga. Jäi kõlama, et Eesti võiks tänada patriarhi selle visiidi eest. See visiit oli selge suunitlusega leida ühine keel, rääkida nendest väärtustest, mis on meile kõigile kallid ja südamelähedased.

Kahjuks ei leidnud meie president aega ei küüditamispäeval ega patriarh Kirilli visiidi ajal osaleda ühel ega teisel üritusel. Tema oleks pidanud olema see inimene, kes oleks tänanud patriarhi selle eest, mis ta tegi. Ma arvan, et teie, kes te praegu siin saalis olete, kindlasti liitute minuga minu soovis öelda patriarh Kirillile suured ja väga soojad tänusõnad selle eest, mida ta siin kolme päeva jooksul oskas teha. Aga ma loodan, et Riigikogu ja konkreetset Riigikogu juhatus leiab endas jõudu avaldada ka tänu, ja teha seda mitte ainult sõnades,

vaid formaalselt, saates patriarhile vastava kirja. Ma arvan, et ta on seda väärt. Aitäh ja veel kord suur tänu Kirillile selle eest, mida ta siin kolme päeva jooksul tegi! See oli tõesti tore.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ma ei näe. Sellega on vaba mikrofoni voor lõppenud.

Head ametikaaslased, tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 18.08.

Istungi kestus 3 tundi ja 8 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 18. juuni 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu otsuse "Põhjendatud arvamus Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni presidendile ning Euroopa Liidu Nõukogu eesistujale Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi ettepaneku, millega muudetakse nõukogu direktiive 78/660/EMÜ ja 83/349/EMÜ seoses mittefinantsteabe ja mitmekesisust käsitleva teabe avalikustamisega suurte äriühingute ja kontsernide poolt, mittevastavusest subsidiaarsuse põhimõttele" eelnõu (445 OE) esimene lugemine

2. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (399 SE) teine lugemine

3. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (427 SE) teine lugemine

4. Välisõhu kaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (434 SE) teine lugemine

5. Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse ja Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmise seaduse eelnõu (444 SE) esimene lugemine

6. Keskkonnajärelevalve seaduse täiendamise seaduse eelnõu (443 SE) esimene lugemine

7. Riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (435 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 18. töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Austatud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Vastavalt Riigikogu otsusele "Riigieel-

arve kontrolli erikomisjoni moodustamine" annan Riigikogule üle Riigikogu riigieelarve kontrolli erikomisjoni tegevuse aruande, mis hõlmab perioodi juuli 2012 kuni juuni 2013. Tegevuse aruanne on 12 leheküljel, lisatud on kokkuvõtte riigieelarve kontrolli erikomisjoni menetluses olnud ülevaadetest ja kontrolliaruannetest ning nende menetlemise tulemustest kuuel lehel.

Lõppeval aruandeperioodil on toimunud 56 istungit, komisjon on menetlusse võtnud 36 auditiaruannet. Ülevaade menetluses olnud auditiaruannetest, nagu ma ütlesin, on siin 12 leheküljel kirjas. Komisjoni istungite aruteludel on osalenud Riigikontrolli esindajad, kutsutud on olnud konkreetse auditivaldkonnaga seotud ministriumide kantslerid, asekanclerid jt ametiisikud. Kõik meie koosolekud on üle kantud internetis, info nende kohta on parlamendi kodulehel olemas ja kõik koosolekud on stenograafiliselt protokollitud. Lisaks kontrolliaruannete arutamisele on komisjon tegeleenud mitmete teemade ja küsimustega, mis on olnud kaudselt või otseselt aruannetega seotud. Aruandeperioodil on korraldatud kaks erakorralist istungit, kolm ühisistungit, kolm väljasõiduistungit ning kaks arutelu konverentsisaalis. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mitmekordne Eesti Vabariigi endine peaminister Mart Laar on öelnud, et ta loobub päevapoliitikast. Võin siinkohal öelda, et ta on lubanud loobuda päevapoliitikast Eesti Panga tegemiste kasuks. Kuna VEB Fondiga seotu on Eesti keskpanga ajaloos ilmselgelt üks suurimaid häbiplakke ja segadusi, siis on Eesti ühiskonnale äärmiselt oluline selles küsimuses tõde teada saada. Tõele viib meid kindlasti lähemale vastav Riigikogu erikomisjon, aga Eesti

Panga Nõukogu uult esimehelt soovime meie ja kogu avalikkus teada, kas ta on valmis selle küsimusega tegelema. Teiselt poolt aga soovime tema hinnangut toimunud ning tema arvamust vastutajate kohta.

Kõigile on teada, et 1998. aastal liikus enam kui poole miljardi krooni suurune summa VEB Fondist välja, sh ka 360 miljoni krooni eest valitsuse Eesti Panga sertifikaate. Rahandusminister ja Eesti Panga juht on Riigikogu ees korduvalt väitnud, et riigil ei õnnestunud Venemaalt raha kätte saada ja VEB Fondi sertifikaadid on väärtusetud. Nüüd, 20 aastat hiljem on teada, et mõnedel ettevõtetel ja isikutel on siiski õnnestunud Venemaalt raha kätte saada, kusjuures kõik tehingud on heaks kiitnud Eesti Pank. Pangandus- ja rahandusüsteemi saneerimiseks eraldati 1990. aastatel toonaste ettevõtete nõuded Eesti pankade vastu ja viidi need riiklikusse VEB Fondi. Sisuliselt jäid VEB Fondi sertifikaadid saanud isikud pangas olnud rahast ilma.

Sellest tulenevalt esitab Riigikogu demokraatide ühendus Eesti Panga Nõukogu uuele esimehele Mart Laarile arupärimise, et saada selgitust, milline on valitsuse ja keskpanga vastutus VEB Fondi sertifikaate saanud isikute ees. Esitame talle viis täpsustavat küsimust. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud ühe arupärimise. Kui see vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätestatule, edastab Riigikogu esimees selle adressaadile viivitamatult.

Läheme teadete juurde. Kolmapäeval, 19. juunil osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: kaitseminister Urmas Reinsalu peaministri ülesannetes, põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder ning haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo.

Head kolleegid, nüüd teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks on registreerunud 93 Riigikogu liiget, puudub 8.

1. Riigikogu otsuse "Põhjendatud arvamus Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni presidendile ning Euroopa Liidu Nõukogu eesistujale Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi ettepaneku, millega muudetakse nõukogu direktiive 78/660/EMÜ ja 83/349/EMÜ seoses mittefinantsteabe ja mitmekesisust käsitleva teabe avalikustamisega suurte äriühingute ja kontsernide poolt, mittevastavusest subsidiaarsuse põhimõttele" eelnõu (445 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme nüüd tänase päevakorra juurde. Esimene päevakorrapunkt on Euroopa Liidu asjade komisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Põhjendatud arvamus Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni presidendile ning Euroopa Liidu Nõukogu eesistujale Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi ettepaneku, millega muudetakse nõukogu direktiive 78/660/EMÜ ja 83/349/EMÜ seoses mittefinantsteabe ja mitmekesisust käsitleva teabe avalikustamisega suurte äriühingute ja kontsernide poolt, mittevastavusest subsidiaarsuse põhimõttele" eelnõu 445 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli Euroopa Liidu asjade komisjoni esimehe Arto Aasa!

Arto Aas

Austatud Riigikogu! Et kõik mõistaksid meie tänase otsuse sisu, tuleb alustada subsidiaarsuse mõiste selgitamisest. Subsidiaarsuse põhimõtte kohaselt on Euroopa Liit volitatud õigusakte vastu võtma üksnes juhul, kui konkreetseid eesmärke ei ole võimalik saavutada liikmesriikide enda regulatsioonidega ning kui asjakohasel küsimusel on riigiüleseid jooni. Lisaks peab Euroopa Liidu meede alati looma selgeid eeliseid võrreldes liikmesriikide regulatsiooniga. Kui Euroopa Liidu meetmed ei ole riiklikul, regionaalsel või kohalikul tasandil rakendatavatest meetmetest tõhusamad, keelab subsidiaarsuse põhimõtte euroliidul oma meetmeid rakendada.

Subsidiaarsuse põhimõtte järgimise peasiht on kaitsta liikmesriikide suveräänsust ning

õigustada Euroopa Liitu laiendama oma pädevust, kui liikmesriigi meetmed on ebaefektiivselt osutunud. Lissaboni lepingu jõustumisega 1. detsembril 2009 anti liikmesriikide parlamentidele õigus hinnata Euroopa Liidu õigusaktide eelnõude vastavust subsidiaarsuse põhimõttele. Kui parlamendi hinnangul ei ole õigusakti eelnõu subsidiaarsuse põhimõttega kooskõlas, võib parlament esitada selle kohta oma põhjendatud arvamuse Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni presidendile ning Euroopa Liidu Nõukogu eesistujale. Lähtudes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152⁶ lõikest 1 on põhjendatud arvamust sisaldava Riigikogu otsuse eelnõu algatamise õigus üksnes Euroopa Liidu asjade komisjonil. Olgu veel lisatud, et subsidiaarsuse küsimuse arutelu Riigikogu täiskogus toimub praegu esmakordselt Riigikogu ajaloos.

Lühidalt kõnealuse direktiivi sisust. Euroopa Komisjon on esitanud direktiivis ettepaneku, millega kohustatakse suuri äriühinguid ja kontserne avalikustama mittefinantsteavet ning mitmekesisust käsitlevat teavet. Esimese muudatusettepaneku kohaselt tuleb suuretegevõtetel suurendada avalikustatava mittefinantsteabe hulka järgmistes valdkondades: keskkonnaküsimused, sotsiaalsed ja töötajatega seotud küsimused, inimõiguste austamise ning korrupsioonivastase võitlusega seotud küsimused. Teise eesmärgina on välja toodud ettevõtete juhtorganite mitmekesisuse suurendamine täiendava teabe avaldamise abil. Eelnõu kohaselt tuleb börsiettevõtetel välja tuua kõikide juhtimistasandite koosseisude taust, sh andmed töötajate vanuse, soo, geograafilise mitmekesisuse ning haridusliku ja kutsealase taustaga seotud aspektide kohta.

Meie tänase otsuse eelnõu sisu on järgmine. Euroopa Liidu asjade komisjon on arvamusel, et direktiivi ettepanek on vastuolus subsidiaarsuse põhimõttega, kuna Euroopa Liidu tasandil sekkumise vajalikkus ei ole ilmne. Põhjendatud arvamuse esitamine Euroopa Liidule on ajendatud soovist säilitada Eesti õigus otsustada, milline on õiglane tasakaal äriühingute kohustuste ning ettevõtlusvabaduse vahel ning milliste meetmetega tasakaalu saavutada. Praegu kuulub äriühingu õiguste üle otsustamine pigem liikmesriikide pädevusse ning ettevõtted eksisteerivad üldjuhul liikmesriigi õiguse alusel. Seda kinnitab ka Euroopa Kohtu välja-

kujunenud kohtupraktika, mille kohaselt eksisteerib riigi enda õiguskorra alusel asutatud äriühing riigisisese õiguse alusel, mis reguleerib selle tegevust. Mittefinantsteabe avalikustamine suurendab äriühingute halduskoormust ning ei ole selge, et sellise teabe avalikustamine kaitseks investorite huvisid paremini kui juba praegu kehtiv kohustus avalikustada finantsteavet ning keskkonna- ja sotsiaalsete riskide analüüsi.

Mõni sõna ka menetluslikust protseduurist. Euroopa Liidu asjade komisjon otsustas tänavu 23. mail valmistada ette Riigikogu otsuse eelnõu, mis sisaldab põhjendatud arvamust selle kohta, miks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi ettepanek ei vasta subsidiaarsuse põhimõttele. 3. juuni istungil otsustati ELAK-is esitada otsuse eelnõu täiskogu menetlusse ja Riigikogu juhatus määras muudatusettepanekute tähtajaks 11. juuni kell 16. Oma 7. juuni istungil otsustas Euroopa Liidu asjade komisjon saata eelnõu täiskogu 18. juuni päevakorda ja ettekandjaks määrati komisjoni esimees Arto Aas. 14. juunil oli ELAK-i päevakorras muudatusettepanekute läbivaatamine ja direktiivi suhtes Eesti läbirääkimiseseisukohtade kujundamine. Ühtegi muudatusettepanekut teistelt komisjonidelt ega Riigikogu fraktsioonidelt ei laekunud.

Euroopa Liidu asjade komisjon otsustas toetada Vabariigi Valitsuse seisukohti, mille kohaselt esiteks, Eesti toetab direktiivi eelnõus sätestatud eesmärgi, kuid leiab, et Euroopa Komisjoni pakutud meetmed on vastuolus proportsionaalsuse ja subsidiaarsuse põhimõttega. Teiseks on Eesti seisukohal, et kõnealune eesmärk on saavutatav liikmesriikide tasandil, mis tagab asjakohase paindlikkuse ja võimaldab nii äriühingutel kui ka liikmesriikidel efektiivselt reageerida ühiskonnas toimuvatele muutustele. Kolmandaks leiab valitsus, et äriühingute tegevust kajastavas aruandluses peaks keskenduma põhilise ja otstarbeka info tänapäevastamisele ning kohustusliku liikmesriikide õiguse harmoneerimise vajadus peab olema selgelt põhjendatud. Ning neljandaks, valitsus peab õigeks reguleerida täiendavat mittefinantsteabe avalikustamist soovituslike instrumentidega. Euroopa Liidu asjade komisjon toetas valitsuse seisukohti eelnõu suhtes häälega 7 poolt, 2 vastu, 1 erapooletu.

Eelnevast johtuvalt, head kolleegid, teen teile ettepaneku Riigikogu otsuse eelnõu 445 toetada ja see otsusena vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Täna me arutame Riigikogu otsuse eelnõu, mis sisaldab põhjendatud arvamust selle kohta, miks Euroopa Liidu seadusandliku akti eelnõu ei vasta subsidiaarsuse põhimõttele. Kuna Riigikogu menetleb sellist eelnõu esimest korda, siis ma tutvustan teile nüüd menetluse käiku. Iga Riigikogu liige saab ettekandjale esitada kaks suulist küsimust. Seejärel on läbirääkimised, kus sõna võivad võtta alatiste komisjonide ja fraktsioonide esindajad. Kõne puldist on siis viis pluss kolm minutit või sõnavõtt kohalt kaks minutit. Järgneb muudatusettepanekute läbivaatamine – käesoleva eelnõu kohta neid küll ei laekunud – ja seejärel on lõpphääletus. Asume küsimuste juurde. Palun, Aadu Must!

Aadu Must

Hea ettekandja! Euroopa Komisjon väidab, et liikmesriigid iseseisvalt direktiivi eesmärke ei saavutaks ja et meetme soovitava toime tõttu on seda otstarbekam korraldada liidu tasandil. Te rääkisite väga sümpaatselt subsidiaarsuse põhimõttest. Võib-olla selgitate mõne sõnaga, millised on olnud Eesti riigi enda meetmed kohapeal nimelt nende Euroopa Komisjoni seatud eesmärkide saavutamiseks.

Arto Aas

Me komisjoni aruteludes sellele ei keskenud. Oleneb, mis aspektidest me räägime. Mulle ei meenu, et Eesti riik oleks üritanud kuidagi reguleerida ettevõtete personali koosseisu, pidades silmas geograafilist mitmekesisust või inimeste hariduslikku tausta või vanust. Meil on olemas soolise võrdõiguslikkuse seadus ja selles valdkonnas võib teatud poliitilisi sihte ja regulatsioone esile tuua. Aga väga paljudes valdkondades, mida komisjon sooviks ka Eestis reguleerida, minu mälu järgi näited puuduvad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Hea esineja! Ma loen, et eelnõu koostajad on leidnud, et Euroopa Komisjon pole suutnud põhjendada n-ö mittefinantsteabe avalikustamise vajalikkust. Aga ma ei näe siin kuskil, millele tuginedes eelnõu koostajad seda väidavad. Ma ei saa hästi aru, kuigi ma kuulasin teid küll.

Arto Aas

Euroopa Komisjoni eelnõuga on kaasas päris pikk seletuskiri – eestikeelne on lühem, ingliskeelne pikem. Seal on analüüsitud ainult seitsme liikmesriigi olukorda kõnealuses valdkonnas. Eesti kohta ei ole seal ühtegi rida, Soome kohta on neli rida. Sellest lähtudes süvenes meie komisjoni liikmetel veendumus, et see analüüs ei ole olnud piisavalt põhjalik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Hea esineja! Kas teile ei tundu, et nendest muudatustest kumab läbi finantsasutuste huvi oma ärriske maandada? Vahest on selle info hankimise taga praegused turgu finantseerivad asutused, kellel on seda teavet vaja.

Arto Aas

Minul sellist tunnet ei ole. Mis puutub info saamisse, siis ma arvan, et selle hankimiseks ettevõtetest või üldse ettevõtluskeskkonna kohta on ka vähem piiravaid meetmeid. Ettevõtted esitavad lisaks oma tegevus- ja majandusaruandele päris palju andmeid Statistikaametile ja kindlasti on võimalik läbi viia mitmesuguseid kvalitatiivuuringuid. See info saamine vahest ei olegi selle direktiivi puhul kõige olulisem. Te räägite, et kõnealune teave on finantseerijatele oluline. Mina arvan, et finantsinfo on nende jaoks prioriteet nr 1, ja see on päris täpselt reguleeritud, millist finantsinfot peavad ettevõtted oma aruannetes kajastama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Lugupeetud ettekandja! Meil on ka hulk riigiettevõtteid. Kui Euroopa Liit ikka oma sel-

le nn tarkuse läbi surub, siis mitut riigiettevõtet see meil puudutaks?

Arto Aas

Tolles materjalis otseselt ei kajastu, mitut riigile kuuluvat ettevõtet see puudutaks, aga ma arvan, et päris mitut. Riigile kuuluvad ettevõtted on üldiselt päris suured. Kokku puudutaks see umbes 50 Eestis tegutsevat ettevõtet. Kui kiiresti näppude peal lugeda, võib-olla saame kokku kümnekond riigile kuuluvat ettevõtet.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Austatud Euroopa Liidu asjade komisjoni esimees! Kas on teada teiste riikide seisukohad eelnõu suhtes? Millistel seisukohtadel on näiteks meie naabrid?

Arto Aas

Viimase info kohaselt on subsidiaarsuse kontroll algatatud veel seitsmes riigis, vähemalt seda küsimust on arutatud. Nende hulgas on sellised klassikalised skeptilised euroliidu liikmed nagu Soome, Belgia, Hispaania, Rumeenia, Poola, Saksamaal Bundestag. Kolme riigi parlamendikojad on leidnud, et subsidiaarsuse probleemi ei ole – need on Rootsi parlament, Saksa Bundesrat ja Poola Senat. Valdkond ise on küllaltki keeruline ja spetsiifiline ning kokkuvõttes võib olla tegu isegi natuke emotsionaalse otsusega. On riike, kus parlamendi üks koda arvab, et on vastuolu subsidiaarsuse põhimõttega, parlamendi teine koda seda ei leia. Veel kord: üks ta üks keeruline valdkond ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Austatud komisjoni esimees! Kas plaanitatavatest muudatustest võib tuleneda, et näiteks Eesti Energia juhtorganeid peab tulevikus mitmekesistama, nii et seal oleks näiteks rohkem naisi – mehi on seal niigi terve armee – ja teiste elualade esindajaid?

Arto Aas

Kui püüda pikalt ette ennustada, kuhu see võib viia, siis võib-olla tõesti ühel hetkel järgnevad ka sanktsioonid, kui juhtorganite või kogu personali koosseis pole mitmekesine. Praegu nõutakse seda, et oleks andmed selle kohta ja mitmekesisuspoliitika välja töötatud. Otseselt kvoote direktiiviga ei ole kehtestatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Komisjonis jäi pisut segaseks ja ega seletuskiri selle kohta ka väga täpset informatsiooni ei anna, mis eesmärgil seda teavet vaja oleks – kas selleks, et börsiettevõtete läbipaistvus suureneks ja paraneks võimalus börsil nende aktiatega kaubelda, või on seda informatsiooni vaja selleks, et saada ette kogu Euroopat hõlmav pilt, mis nendes valdkondades toimub. See küsimus on kahtlemata väga oluline, et anda hinnang, kas tegu on subsidiaarsuse printsiibi rikkumisega või mitte. Kui vaja on kogu Euroopa Liidu tasandil informatsiooni, siis võiks öelda, et subsidiaarsuse printsiipi rikutud pole, vastasel juhul on alust väita, et on. Kuidas sulle tundub, mis tasandil seda informatsiooni vajalikuks peetakse?

Arto Aas

Kui lugeda seletuskirja, siis eelnõu algataja ELAK rõhutab selgelt, et on soov saada üle-euroopaline pilt. Samas mulle tundub, et selle informatsiooni saamiseks on, nagu ma juba ütlesin, ka vähem koormavaid meetmeid. Info saamiseks ei pea neid nõudeid tingimata kehtestama direktiiviga Euroopa Liidu tasandil. Samas võib eelnõu algataja poliitiliseks eesmärgiks pidada ka seda, et kui see teave on avalik, siis tekib võib-olla mõnes sektoris ettevõtetele teatud surve. See võib olla eelnõu teine siht.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo!

Urve Palo

Hea esineja! Valitsus on öelnud ühe põhjusena, miks ta ei toeta direktiivi rakendumist, et äriühingute kohustus anda ülevaade ühingu vara ja kohustuste kohta, oma finantsseisundi,

kasumi või kahjumi kohta on piisav meede, kaitsmaks kapitaliühingute püsivaid huvisid. Samas on seletuskirjas öeldud, et mitmekesise koosseisuga juhatus teeb mõistlikumaid otsuseid. Minu küsimus on: millel baseerub meie valitsuse selline seisukoht? Kuidas julgetakse väita, et see nii on?

Arto Aas

Seda peab küsima valitsuse käest. Minu jaoks – ma ütlen oma isikliku arvamuse – ei olnud need seletuskirja põhjendused, et mitmekesisem juhtkond tähendab tingimata paremaid, ratsionaalsemaid otsuseid, ausalt öeldes veenvad. Võib-olla see ettepanek on ajendatud Euroopa Liidu vanades liikmesriikides tegutsevatest väga suurtest ettevõtetest. Näiteks Prantsusmaa ühiskonnas, kus eliit tuleb kõik ühest koolist või linnast, üritatakse midagi regulatsioonidega murda. Kui me vaatame Eesti ettevõtteid, kes meil börsil tegutsevad, siis Euroopa mõistes on need väikeettevõtted. Silvano, Baltika, Harju Elekter – need ei ole võrreldavad ettevõtetega, mida Euroopas suurettevõttena tajutakse. Rääkida, et ka Eesti-suguses väikeses riigis peab ettevõtete juhtkonda valima geograafilise mitmekesisuse aspekti silmas pidades, pole alust. Kas see on meil probleem, et kõik juhid on pärit ühest linnast või külast? Mina selliseid näiteid ei tea. Sama kehtib haridusliku tausta kohta. Ma arvan, et see ongi asja tuum. Meie arvates hakatakse Euroopa tasandil reguleerima midagi, mida Eesti riigis ei peaks sellisel tasemel reguleerima. Meil pole neid probleeme. Selline on minu tõlgendus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Hea kolleeg! Ma mõtlen, milliseid samme peaks Eesti riik astuma pärast nende muudatuste vastuvõtmist. Ja mul on veel teine küsimus sellega seoses: kas meil ei teki märkimisväärsed eelarvelisi lisakohustusi?

Arto Aas

Tõsi ta on, et see meie tänane seisukoht, kui kiidetakse heaks otsus, et direktiiv on subsidiaarsuse põhimõttega vastuolus, iseenesest seda protsessi veel ei lõpeta. Arutelud Euroopa Liidus lähevad edasi. Kui ei teki blokeerivat

vähemust, nii et direktiiv pannakse sahtlisse, siis minnakse läbirääkimistega edasi. Me oleme ka Eesti valitsuse positsioonid läbirääkimistel kinnitanud. Aga millalgi, mõne aasta möödudes võib see direktiiv mingil kujul kehtima hakata.

Mis puutub kuludesse, siis seletuskirjas olid toodud erinevad hinnangud, umbes 4000–5000 eurot ettevõtte kohta. See on selline subjektiivne hinnang. Ma ei näe, et Eesti riigieelarvesse võiks sellest kulusid tekkida, pigem tekib halduskoormus ja väike eelarvekulu ettevõtetele.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo, teine küsimus!

Kalev Kallo

Lugupeetud ettekandja! Millist mõju teie arvates see tahetav muudatus avaldab ettevõtlusvabadusele ning kuidas üldse saavutada normaalne tasakaal ettevõtlusvabaduse ja iga-suguste pandavate kohustuste vahel?

Arto Aas

Ma arvan, et ettevõtlusvabadusele see positiivselt ei mõjuks. See oli ka üks rakurs, mida majanduskomisjon arutas. Majanduskomisjon toetab seisukohti, mis siin meie eelnõus on. Veel kord: kindlasti ettevõtlusvabadusele see positiivselt ei mõjuks. Natuke häirib ka direktiivi eelnõu seletuskirja hoiak, et ettevõtjad ei tea, mis on neile majanduslikult kasulik, ega oska pikalt ette mõelda. See seletuskiri jäi minu jaoks väga õõnsaks. Jäi mulje, et ettevõtja on rumal, aga ta ei ole. Kes vähegi on kokku puutunud börsiettevõtetega, see teab, et börsiettevõtte tänase päeva aktsiahinnas kajastuvad tulevased rahavood, ja on väga selge, et ettevõtjad, eriti börsil olevate avalike ettevõtete juhid teavad hästi, mis on neile kaugemas perspektiivis kasulik ja mis mitte. Sellele juhtis tähelepanu ka kaubandus-tööstuskoda, kinnitades, et kui suurettevõtted on teinud midagi siin elus õigesti, et kasvada suureks, siis ei tohi sellist suhtumist olla, et nad ei tea oma otsuste majanduslikku mõju ka kaugemas perspektiivis. Kui mingi informatsiooni avaldamine on neile kasulik, siis nad seda teevad. Meil on näiteid, et ka Eestis on seda tehtud. Kümme-kond ettevõtet juba avalikustab täiendavat infot.

Seadus nõuab tegevusaruandes ka sotsiaalsete ja keskkonnariskide hindamist, kui need riskid on olemas. Hiljuti nägin VKG ehk Viru Keemia Grupi aruannet, kus oli kirjas väga palju lisainfot, mille esitamine ei tulene ühestki seadusest. Börsiettevõtte on hea ühingujuhtimise tava vastu võtnud, seal on täiendavad regulatsioonid kirjas. Lugege börsi reglementi, finantsturuga seotud seadusi – neid on sadu lehekülgi, mis sisaldavad võib-olla tuhandeid paragrahve, mida ettevõtjad peavad järgima.

Nii et see on küllaltki keeruline maailm ja ei tahaks sinna lisatakistusi tekitada. Me teame, et niigi on Eestis börs enam-vähem varjusurmas ja sinna peab ettevõtjaid ligi meelitama, mitte sealsetele ettevõtetele lisakohustusi panema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Hea ettekandja, palun väga vabandust, aga kuidagi imelik on 2013. aastal kuulata 19. sajandi auruedurivabriku omaniku loogikat. Kas sa mitte ei eksita meid, Riigikogu, praegu oma jutuga? See direktiiv näeb ju ette näiteks selle avalikustamist, kust geograafilisest punktist keegi pärit on, ja mis iganes. See ei näe ette, et valikud peavad olema nii tehtud, et kolmest erinevast paigast tuleb juhte valida. Jutt on ju sellest, et informatsioon ettevõtte kohta oleks avalikum kui praegu. Kas ma olen millestki valesti aru saanud?

Arto Aas

Nii ja naa. Kui sa loed seletuskirja, siis selle mõte on ikkagi sundida ettevõtteid mitmekesisemat personalipoliitikat ajama. Kui sa loed ainult eelnõu teksti, siis võib-olla sealt ei tule see nii välja, seletuskirjast paraku tuleb. Juhitakse hästi palju tähelepanu mingile ettevõtete juhtkondades valitsevale rühmamõtlemisele ja mingile hästi kinnisele tegutsemisruumile. Ma tõesti Eestis seda probleemi näinud ei ole. Vastupidi! Võtame meie parima näite Skype'i, mis kasvas suureks ühest seltskonnast. Väga hea, et oli rühmamõtlemine! Ühed kursavennad samast koolist tegid midagi suurt ja firma aina kasvas, nüüd on haare rahvusvaheline. Kokkuvõttes: see ei ole minu arvates Eesti riigi prob-

leem. Ja info avalikustamisele ühtegi piirangut pole – issand jumal, andku aga minna!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev, teine küsimus!

Rannar Vassiljev

Ma isiklikult muidugi ei toeta ka seda, et ettevõtetele pandaks põhjendamatuid lisakohustusi. Samas ma ei saa kuidagi nõustuda, et tolle informatsiooni avalikustamine kuidagi ettevõtte vabadust piiraks. Pigem vastupidi, ühiskonnal on parem arusaam sellest, mis ettevõtetes toimub. Nende ettevõtete aktsionäridel, kes on Tallinna börsil, nii palju kui neid sinna on jäänud, on võimalus rohkem informatsiooni saada. Mulle tundub, et see on pigem vabaduse suurendamine kui piiramine.

Mis puutub valitsusse, siis valitsuse esindaja ütles komisjonis, et põhimõtteliselt nende asjadega tegeleda tuleks. Samas nad ei plaani hakata lähtuma n-ö positivistlikust regulatsioonist ehk siis hakata kedagi kohustama, aga võimalus on ettevõtetal juba praegu olemas. Kui see soov on olemas, kuidas ikkagi valitsus seda informatsiooni avalikustada plaanib?

Arto Aas

Me tõepoolest seda komisjonis arutasime. Valitsuse seisukohtades on öeldud, et suurema infohulga suunas võib liikuda, aga alustama peaks soovituslikest või vabatahtlikest meetoditest. Kui see debatt käib, küllap siis varsti järgnevad ka mingid valitsuse ettepanekud. Minu arvates võiks alustada sellest, et kõigepealt avalikustavad rohkem informatsiooni börsil osalejad ja ettevõtteid, kes juhivad hea ühingujuhtimise tavast. Nad võiksid selles omavahel kokku leppida. Sealt edasi saab ühteist kirjutada börsi reglementi ja meie riigi õigusaktidesse. Kui siis ka miski ei tööta, võiks tõesti minna Euroopa Liidu tasandile, teha seda ühtselt. Siin ongi see proportsionaalsuse ja subsidiaarsuse küsimus: me probleemi ei näe, aga läheme kohe kõige kõrgemal otsustamistasandil seda reguleerima. Meie hinnangul on see praegu ebavajalik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor, teine küsimus!

Eiki Nestor

Kapitali vaba liikumine on selgelt üks tala, mille peal kogu Euroopa Liit seisab. Ja samal ajal on üha suurem osa eurooplasi ühel või teisel või kolmandal moel mingite fondide kaudu või kuidas iganes pidevalt investorid. Mis võiks olla selle vastu, et info kohtade kohta, kuhu raha investeeritakse, oleks teada? Miks ei võiks need reeglid olla ühesugused üle Euroopa, nii et me teaksime, kuhu oma raha paigutame?

Arto Aas

Väga paljud reeglid juba kehtivad üle Euroopa ja me arvame, et selline lisakohustus ei ole praegu põhjendatud. Nagu ma ütlesin, finantsteabe avalikustamiseks on väga selged reeglid, ja see on teave, mis investoreid eelkõige huvitab. Lisaks on juba kohustus kajastada aruannetes sotsiaalseid ja keskkonnavalaseid aspekte. Nii et me ei näe probleemi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Ma parandan sind, Eiki! Sa panid kergelt puusse, kui ütlesid, et kapitali vaba liikumine – see on demokraatia. Kapitali vaba liikumine kahtlemata ei ole demokraatia. Demokraatia on teenuste, kaupade ja inimeste vaba liikumine. Aga asi pole praegu selles. Hea ettekandja, kas ma sain sinust õigesti aru, et tegelikult taandub kõik sellele, et Euroopa Liit topib oma nina asjadesse, mis pole tema asjad?

Arto Aas

Väga lühidalt vastates olen nõus, umbes nii võiks seda sõnastada jah.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo, teine küsimus!

Urve Palo

Hea kõneleja! Sa oled mitu korda öelnud, et ettevõtted teavad ise, mida nad teevad ja mis on nende jaoks parim, kas esitada rohkem informatsiooni või mitte. Aga kas sa ei leia, et kui me räägime ettevõtetest, kus on töötajaid rohkem kui 500, või nendest, mis on avalikud börsiettevõtted, siis nad kannavad lisaks finantsvastutusele ühiskonna ees ka palju laie-

mat vastutust, sest nemad loovad ka trende? Kui me ei tea, kuhupoole meie ettevõtted liiguvad keskkonnasäästlikkuse või töötajate värbamise vaatevinklist, siis me võimegi jääda siin Eestis eelmisesse sajandisse siplema. Kas te ei arva, et nii suured ettevõtted kannavad palju suuremat vastutust kui ainult oma ettevõtte eest? Vahest vastutavad nad kogu ühiskonna arengu eest?

Arto Aas

Suuremad ettevõtted on kindlasti nähtavamad, kindlasti nad kujundavad teatud trende. Samas ma usun, et kui te loete nende tegevuse aruandeid või jälgite nende tegevust, siis selliseid probleeme või riske, mida kõnealune direktiiv üritab reguleerida, te ei näe. Enne kui Eesti ettevõtjatele uusi kohustusi peale panna, ma tahaks näha põhjalikku analüüsi, mis probleem see ikkagi on, mida me jõuga lahendama hakkame. Selles seletuskirjas ei ole mõju hinnangu lõigus Eesti kohta mitte ühtegi rida. Liikmesriike on 27, kohe 28, aga analüüsitud on vaid seitsme riigi üksikuid aspekte. Minu jaoks ei ole see piisavalt põhjendatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Austatud ettekandja! Te ütlesite, et selle direktiivi mittevastavus subsidiaarsuse põhimõttele puudutab 50 ettevõtet Eestis. Seletuskirjas oli märgitud ka, kui palju hinnanguliselt asjaomased aruanded võiksid ettevõttele maksma minna. Ma arvan, et kui seda direktiivi rakendada, tähendab see isegi Eesti-suuruse väikeriigi puhul kümneid uusi töötajaid, kes lisandväärtust ei loo. Kas te oskate selgitada, millist lisandväärtust need kümned töötajad loovad? Juba praegu on teada ühe mööbliettevõtte juhataja toodud näide, et nende kontsernis tegeleb kaks või kolm raamatupidajat ainult riigile aruannete koostamisega. Millist lisandväärtust võiksid need täiendavad töötajad ühiskonnale luua?

Arto Aas

Tõesti, väga suurt lisandväärtust ma ei näe. Ja nagu juba juttu on olnud, meie kapitaliturg on üsna nõrkadel jalgadel. Me tahaks, et ettevõtjaid oleks börsil rohkem, aga kui rääkida

sellest praeguste või potentsiaalsete suurettevõtete juhtidega, siis nad ütlevad, et üks väga selge vastuargument börsile minekuks on liigne reguleeritus. Börsil olemine on väga reguleeritud, selle kohta on kehtestatud detailsed nõuded ja nüüd tahetakse, et me kirjutaks veel midagi juurde. Ma tõesti ei arva, et me võidaks Eesti Vabariigis midagi, kui me saaks teada, kuidas Harju Elekter võitleb inimõiguste eest. Kuulge, see ei ole tõsiselt võetav! Meil on ettevõtlusega palju tõsisemaid probleeme nii Eestis kui mujal Euroopas.

Euroopa lepingud annavad muuseas Euroopa Liidule täieliku õiguse tegeleda piirangute mahavõtmisega, erinevate tavade murdmise ja mingites riikides juurdunud proteksionistlike meetodite vastu võitlemisega. Mulle meeldiks, kui Euroopa Liit tegeleks selle poolega. Aga praegu, jah, tahetakse panna juurde kohustusi, mille kasutegurit Eesti kontekstis mina ei näe. On võib-olla liikmesriike, kus see on kasulik, ja sellepärast me arvamegi, et see õigus peaks jääma liikmesriikidele endile.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rait Maruste!

Rait Maruste

Lugupeetud ettekandja! Subsidiaarsus on põhimõte, mis eeldab tõepoolest vaidlust kahe osapoolte vahel. Praegusel juhul on need osapooled liikmesriik ja Euroopa Liit ning subsidiaarsuse piirid saavad selgeks diskussiooni käigus. Selles mõttes on ELAK-i initsiatiiv väga tervitatav. Kas teile ei tundu, et Euroopa Liidu teiste riikide ühinguõigus on vana päritoluga, ajalooline, Eesti ühinguõigus aga on tänapäevane ja uus? Seetõttu probleemid, mis on Euroopa Liidus, ei pruugi Eestis olla. Vahet seetõttu ei ole probleem, mille Euroopa Liit on tõstatanud, Eesti koha pealt päris adekvaatne. Kas ma saan õigesti aru?

Arto Aas

Jah, ma olen teie mõttekäiguga nõus. Aga eelkõige ma toonitaks seda, et liikmesriikide erinevused on selles valdkonnas üsna suured. Sellepärast tulekski jätta nende probleemide lahendamine liikmesriikidele endile.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Hea ettekandja! Ma tahan juhtida tähelepanu ühele asjale ja ka küsida. Tähelepanu juhtimine on selline, et juba ELAK-is seda teemat arutades oli arvata, et siin saalis läheb diskussiooniks teemal, kas Eesti ettevõtetele on selliseid regulatsioone vaja, mida need annavad ja kui palju koormust suurendavad. See ei ole praegu asja sisu. Asja sisu on, et Euroopa Liit proovib meile ette kirjutada, mida meie peaksime siin tegema valdkonnas, kus me leiame, et neil puudub vajadus ja pädevus seda teha. Ja sinna võiks selle ka jätta. Teinekord, kui me tahame diskuteerida, mida meie ettevõtted raporteerivad, siis ehk võtame ette ka selle teema. See võib väga põnev olla. Aga minu küsimus on selline. Kui jutt on börsiregulatsioonidest ja Euroopa Liidu regulatsioonidest ning ettevõtete omaalgatusel raporteerimisel, kas ei oleks mõttekas jätta see Eestis ettevõtetele oma otsustada, mida nad raporteerivad ja kuidas, ning juhul, kui nad lähevad börsile, siis nad järgivad börsireegleid?

Arto Aas

Väga paljud nüansid ongi liikmesriikide enda otsustada. Loomulikult meeldiks ka mulle kui liberaalile, et ettevõtte ise või vähemalt see börs, kus ettevõtted koos tegutsevad, kehtestab need reeglid. Raamatupidamise seadus lähtub muidugi rahvusvahelistest standarditest ja päris palju Euroopa ühisest õigusruumist. Eks kõik olegi balansseerimise küsimus. Siseturu huvides on teatud baastingimused ja põhireeglid kokku lepitud, nüanssides on liikmesriikidel ja turuosalistel endal otsustusõigus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Austatud ettekandja! Direktiivi eelnõus, ma saan aru, pole Eesti kohta sõnagi, ometigi avaldaks see direktiiv mõju ka Eestis. Direktiivi kohaselt ei mõjuta ettevõtete poolt mittefinantsteabe esitamine Euroopa Liidu eelarvet. Kuidas see aga avaldaks mõju Eesti ettevõtjate halduskohustuste täitmisele? Kui palju see nõuaks aega ja raha? Kas selle peale on keegi kas või natukenegi mõelnud?

Arto Aas

On mõeldud. Teatud mõjuanalüüs on Euroopas tegutsevate ettevõtete kohta ka direktiivi eelnõus toodud. Loomulikult on tegu majandusliku koormusega, loomulikult kaasnevad sellega kulud, aga eelnõus kinnitatakse, et need ei ole suurettevõtete jaoks probleem. Mina siiski kaaluksin selliseid kohustusi panes väga põhjalikult, mis selle raha eest saadakse. Arvan, et Eesti kontekstis see kulutus ei vääri ennast.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Tiidus!

Urve Tiidus

Lugupeetud ettekandja! Mulle meenus, et üks terava keelega arvamusiider ütles, et 21. sajandil on informatsioon sama väärtuslik ressurss kui nafta. Seda teemat me küll ELAK-is ei arutanud ja minu küsimus on pigem retooriline. Kui keegi tahab mõnest Eesti börsiettevõttest saada mittefinantsteavet, olgu selleks kas või näiteks töötajate geograafiline jagunemine maailmakaardil, kas te arvate, et see börsifirma jätab soovijale selle info andmata?

Arto Aas

Ma arvan, et ei jäta. Kui on põhjendatud huvi, siis ei jäta. Eestis on börsil noteeritud ettevõtjaid kokku 16. Nad on meie ajakirjanikele, vähemalt majandusajakirjanikele kõik une pealt teada – nende nimed, töötajad, sh ka inimesed, kes peavad aruandeid koostama. Nii et ma usun, et Eestis on kogu see info – mõistlikul määral muidugi – tegelikult kättesaadav.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Hea ettekandja! Ma kindlasti toetan sellise põhjendatud arvamuse andmist, aga nagu ka majanduskomisjonis jäi kõlrama, ma näen probleemi veel selles, et põhjendused, mis me selles arvamuses anname, on juriidiliselt nõrgavõitu ja ümmargused. Kas on kavas need üle käia ja teha nad paremaks, et me ei läheks välja niisuguse pehme arvamusega?

Arto Aas

Ma ei ole nõus, et need on nõrgad. See variant on kuldne kesktee. Me oleks võinud saata lihtsalt kolm rida, öeldes, et see ei ole meie jaoks vastuvõetav, ja oleks võinud teha 100-leheküljelise arvamuse avalduse, mida keegi tõenäoliselt poleks viitsinud lugeda. Nii et me tegime selle otsuse eelnõu täitsa mõistliku pikkusega ühel lehel. Sõnum jõuab kohale, seda loetakse ja samas on põhiline kirjas. Nagu ma ütlesin oma avasõnades, ühtegi muudatusettepanekut fraktsioonidelt ega komisjonidelt ei laekunud. Küllap siis Riigikogu tööorganid leidsid, et see on piisav.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Hea ettekandja! Nagu ma teie ettekandest aru sain, direktiiv mõjutaks 16 Eesti börsiettevõtet, ja seda üsna vähe. Tähendab, nendele ei tekitaks see mingeid erilisi probleeme ning Eesti riigieelarvele ja Eesti rahvale samuti mitte. Ma ei tea, kas sellise nn põhjendatud arvamuse esitamine ikka on nii väga põhjendatud. Kas meil on mõtet üldse seda asja nii väga arutada, sest tegelikult käib Euroopa Liidus suure turu ümberjagamine? Ega meid see suurt vist ei puuduta? Mis on teie arvamus?

Arto Aas

Ma olen nõus, et Euroopas ja Eestis on olulisemaid probleeme kui see, aga praegu on küsimus pigem põhimõttes kui konkreetsetes rahasummades.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Hea ettekandja! Minu küsimus teile on mõnevõrra laiem, mitte ainult kui Euroopa Liidu asjade komisjoni esimehele. See puudutab üldisemalt Euroopa Liidu direktiive, ettepanekuid ja määrusi. Meie komisjoni, põhiseaduskomisjoni on viimasel ajal tulnud hulk määrusi ja direktiive. Viimane direktiiv puudutab Euroopa Parlamendi valimisi, see on valimiste veelgi läbipaistvamaks muutmise kohta. Meile komisjonis tundub, et järjest rohkem püütakse reguleerida küsimusi, mis ei kuulu Euroopa

Komisjoni pädevusse, Euroopa Liidu pädevusse. Seda küsis ka Igor Gräzin, kui jutuks oli konkreetne eelnõu. Kuidas teile tundub, kui sõnastada küsimus nii, nagu Igor Gräzin selle sõnastas: kas Euroopa Liit topib nina sinna, kuhu tal asja ei ole?

Arto Aas

Ma arvan, et see ei ole tegelikult kuigi terav probleem. Nagu öeldud, me Riigikogu täiskogu ees arutame sellist eelnõu esimest korda. Tavaliselt on meie lähtepunkt olnud see, et me küll mööname, et Euroopa Liit võib selliseid regulatsioone eri valdkondades kehtestada, aga sisu kohta on eriarvamusi. Võib-olla natuke on probleem süvenenud, tõepoolest viimasel ajal tuleb rohkem selliseid ettepanekuid. Kui otsida põhjusi, siis aasta pärast on Euroopa Parlamendi valimised, ametiajad hakkavad lõppema, soovitakse veel midagi ära teha, mingi jälg maha jätta, midagi kiirelt ja jõuliselt läbi suruda. See on mõnes mõttes mõistlik, aga eks me peame liikmesriikides nende algatuste suhtes selle võrra kriitilisemad olema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaja Kallas!

Kaja Kallas

Hea ettekandja! Minu küsimus on ajendatud eelmise küsija küsimusest. Kuidas sina kui Euroopa Liidu asjade komisjoni esimees seda näed? Enne neid direktiive tulevad ju poliitika-dokumendid, rohelised ja valged raamatud, kus nii liikmesriigid kui liikmesriikide erinevad organisatsioonid saavad oma arvamust avaldada, et neid direktiive omal soovil kujundada. Kas selles küsimuses on arvamuse avaldamine olnud elav? Ja kas Eesti üldse on aktiivne osaline direktiivide lõplikus kujundamises?

Arto Aas

Kui me räägime konkreetsest valdkonnast, siis tegelikult on Euroopa Liit juba päris mitu aastat üritanud ettevõtete halduskoormust ja bürokraatlikke kohustusi vähendada. Ka seesama raamatupidamisdirektiiv, mis on praegu Euroopa Liidus arutusel, on koostatud sihiga halduskoormust vähendada. Ja nüüd järsku, ilma igasuguste eelnenud poliitiliste dialoogideta tekib sinna risti vastupidine ettepanek tea-

tud kohustusi juurde kirjutada. See on pisut segane lugu jah.

Üldiselt ma arvan, et kui Eesti suurust ja võimekust arvestada, siis me oleme nende direktiivide või roheliste ja valgete raamatute puhul piisavalt aktiivselt kaasa rääkinud. Meil on alati omad seisukohad. Ega ma ei võitle siin praegu Euroopa Liidu vastu. Eesti huvides on üldiselt ikkagi poliitiline konsensus olnud. Me oleme väga Euroopa-meelsed, me oleme tugeva Euroopa Liidu poolt, aga meile meeldib, et on konkreetseid reeglid ja teatud piirid, millest üle ei minda. Sellega me hävitaksime sedasama hästi toimivat Euroopa Liitu.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Arto Aas! Avan läbirääkimised. Palun, Urve Palo!

Urve Palo

Tere päevast, lugupeetud eesistuja ja head kolleegid! Ma palun kolm lisaminutit.

Aseesimees Laine Randjärv

Kaheksa minutit, palun!

Urve Palo

Sotsiaaldemokraadid ei nõustu Eesti Vabariigi valitsuse seisukohtadega Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi ettepaneku kohta, mis käsitleb mittefinantsilise ja mitmekesisust käsitleva teabe avaldamist suurte äriühingute majandusaasta aruannetes. Põhjused, mis valitsus esitab, on pehmelt öeldes šovinistlik demagoogia. Ja mida oodatagi valitsuselt, mille koosseis on mitmekesisusest väga kaugel. Meie 13 ministrit on vaid üks naine, ei ole ühtegi muu emakeelega ministrit – jutt on geograafilistest või rahvuslikest erisustest – ja tervelt pooled ministritest jäävad vanusesse 34–39 aastat.

Vabariigi Valitsus põhjendab direktiivi eelnõu mittetoetamist sõnadega, et äriühingute kohustus anda ülevaade ühingu vara ja kohustuste, finantsseisundi ning kasumi või kahjumi kohta on piisav meede, kaitsmaks kapitaliühingute püsivaid huvisid. Olevat küsitav, kas mittefinantsteabe avalikustamise kohustus kaitses neid huvisid suuremal määral. Ometigi annab direktiivi seletuskiri tolele küsitavusele vastuse. Selles kinnitatakse, et äriühingute juhatuses, mille liikmetel on sarnane hariduslik ja kutsealane taust, geograafiline päritolu, va-

nus või sugu, võib domineerida kitsas rühmamõtlemine. Sellega võib kaasneda see, et puudub tõhus kriitika juhtkonna otsuste kohta. Erinevate seisukohtade, väärtushinnangute ja pädevuste puudumine võib viia debati, ideede ja vastuväidete vähenemiseni juhtorganites. Kas kõlab tuttavalt, kui mõtlete meie valitsuse tegevusele? Mulle küll.

Kasutaksin siinkohal Mari-Liis Lille sõnu siinsamas kõnepuldis. Vaadates meie valitsust, küsin uuesti: mis on sellel pildil valesti? Halesnaljakas on seejuures tõsiasi, et valitsus toetub muu hulgas oma seisukoha kujundamisel Eesti Kaubandus-Tööstuskoja juhatusel arvamusel. Tolle juhatusel 15 liikmest aga ainult üks on naine.

Ausalt öeldes, head kolleegid, ei olnud mul siia Riigikokku kaks ja pool aastat tagasi tulles mingit plaani hakata tegelema võrdõiguslikkuse küsimusega. Kuid mul ei olnud ka aimugi, et ma puutun siin pidevalt kokku šovinismi ja eelmisest sajandist pärit seisukohtadega. Nii et paraku ma lihtsalt ei saa vait olla. Härrased, naerukoht!

Selle direktiivi rakendamist toetab aga Sotsiaalministeerium, kelle tööülesannete hulgas on edendada soolist tasakaalu ja tegelda haigutava palgalõhe temaatikaga Eestis. Loomulikult ei pea valitsus spetsialistide arvamusel milleski.

Samuti ei ole pädev valitsuse seisukoht, et kõnealuse teabe esitamine võiks olla reguleeritud riigisiselt ja olla ettevõtetele vabatahtlik. Nimelt toob Euroopa Komisjoni mõjuanalüüs välja tõsiasi, et keskmiselt vaid 6% suurtest äriettevõtetest avalikustab igal aastal mittefinantsteavet ja see erineb liikmesriigiti paljuski. Sama kehtib Eesti ettevõtete kohta. Seega ei ole võimalik saavutada info samaväärsust ja võrreldavust iseregulatsiooni korras. Samal ajal sidusrühmade huvi mittefinantsilise läbi paistvuse järele aasta-aastalt aina kasvab koos inimeste teadlikkuse tõusu ja ühiskonna arenguga. Nii on see ka Eestis.

Ei ole õige, et lisainfo kogumine ja esitamine majandusaasta aruandes oleks ettevõtetele finantsiliselt liiga suur koormus ja takistaks igapäevast majandustegevust. Kohustus esitada lisateavet tekiks vaid väga suurte ettevõtetele, mille töötajate arv on üle 500 inimese ja bilansimaht üle 20 miljoni euro. Sellise suurusega ettevõtetele on soetatud korralik majandus-

tarkvara ja eksisteerib ka korralik finantstaliitus, kelle töökoormust nende andmete kogumine küll erilisel määral ei suurendaks, kui juba reglemendid on sisse seatud. Ka nende rahakotti auku ei tekiks.

Samuti ei ole pädev väide, et see on liigne sekkumine ettevõtete suveräänsusesse, millega rikutakse subsidiaarsuse põhimõtteid. Direktiivi täitmine eeldab üksnes andmete esitamist, see ei tähenda uusi reegleid personali koosseisu kohta või keskkonnanõuete järgimiseks. Samal ajal on Euroopa Liidu n-õ positiivset sekkumist ettevõtete tegevusse juba ammu kliimapoliitika järgimisega võimaldatud. See ei oleks pretsedendi loomine.

Sotsiaaldemokraadid leiavad, et nagu Euroopa Liidu kliima- ja energiapoliitika, sh energiasäästu direktiivide sätestamise puhul tuleb tõsiselt suhtuda ka keskkonna ning töötajatega seotud küsimustesse. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove rohkem ei ole. Muudatusettepanekuid otsuse eelnõu kohta ei laekunud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 445 otsusena vastu võtta. Asume lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Euroopa Liidu asjade komisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Põhjendatud arvamus Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni presidendile ning Euroopa Liidu Nõukogu eesistujale Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi ettepaneku, millega muudetakse nõukogu direktiive 78/660/EMÜ ja 83/349/EMÜ seoses mittefinantsteabe ja mitmekesisust käsitleva teabe avalikustamisega suurte äriühingute ja kontsernide poolt, mittevastavusest subsidiaarsuse põhimõttele" eelnõu 445. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 54 Riigikogu liiget, vastu 23, erapooletuid oli 2. Otsuse eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 11.)

2. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (399 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme tänase teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Riigikogu liikmete Rainer Vakra, Inara Luigase, Lembit Kaljuvee, Kalle Laaneti ja Deniss Boroditši algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 399 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Rainer Vakra, Inara Luigase, Lembit Kaljuvee, Kalle Laaneti ja Deniss Boroditši s.a 20. märtsil algatatud riiklike peretoetuste seaduse, sotsiaalhoolekande seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 399 esimene lugemine lõpetati 14. mail. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 28. maiks kella 17.15-ks ei esitatud ühtegi ettepanekut. Peale eelnõu esimese lugemise lõpetamist kogunes sotsiaalkomisjon eelnõu arutamiseks ja teise lugemise ettevalmistamiseks kahel istungil, 6. juunil ja 11. juunil. Istungitest võtsid osa ka Sotsiaalministeeriumi õigusnõunik Reet Kodu ja ministeeriumi hoolekande osakonna analüütik Kaili Didrichson. Sotsiaalkomisjon otsustas teha kaks muudatusettepanekut, lubage mul neid tutvustada.

Muudatusettepanekuga nr 1 muudetakse eelnõu pealkirja. Eelnõu algatajad soovisid muuta 2012. aasta 14. detsembril vastu võetud riiklike peretoetuste seaduse, sotsiaalhoolekande seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse § 2 punkti 6, millega täiendatakse sotsiaalhoolekande seadust. Nimetatud seaduse § 4 lõike 2 kohaselt jõustus § 2 punkt 6 tänavu 1. juunil. Kuna eelnõu teine lugemine toimub 18. juunil, siis ei ole riiklike peretoetuste seaduse, sotsiaalhoolekande seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seadusesse enam võimalik muudatusi teha. Korrektne on muuta sotsiaalhoolekande seadust.

Teise muudatusettepanekuga muudetakse sotsiaalhoolekande seadust ja antakse sellele jõustumise kuupäev. Sotsiaalhoolekande sea-

duse § 22⁵ lõike 1 muutmiselega võimaldatakse vajaduspõhist peretoetust saada kõigil toimetulekutoetust saavatel lastega peredel. See tähendab, et vajaduspõhist peretoetust on õigustatud saama ka need lastega perekonnad, kelle sissetulek toetuse taotlemisele eelnenud kolme kuu jooksul oli tolle toetuse sissetulekupiirist suurem, kuid kelle eluasemekulud on olnud nii suured, et perekond sai vajaduspõhise peretoetuse taotlemisele eelnenud kuul toimetulekutoetust. Vajaduspõhise peretoetuse taotlemisel võetakse aluseks toimetulekutoetuse saamine eelmisel kuul, mitte samal kuul, sest vajaduspõhise peretoetuse taotlemisel ja määramisel ei pruugi veel olla teada, kas perekond saab sama kuu eest ka toimetulekutoetust.

Sotsiaalhoolekande seaduse § 22⁵ lõike 3 muutmiselega täpsustatakse, et ühe kuu keskmise sissetuleku arvutamine puudutab juhtumeid, kus vajaduspõhise peretoetuse määramise aluseks on asjaolu, et perekonna netosissetulek on ühes kuus keskmiselt alla vajaduspõhise peretoetuse sissetulekupiiri. Juhul kui vajaduspõhine peretoetus määratakse seetõttu, et perekond sai eelmisel kuul toimetulekutoetust, siis ühe kuu keskmise sissetuleku arvutamine taotlemisele eelnenud kolme kuu netosissetulekute põhjal ei kohaldu.

Sotsiaalhoolekande seaduse § 22⁶ lõike 5 muutmiselega täpsustatakse, et vajaduspõhise peretoetuse taotlemisel tuleb taotlemisele eelnenud kolmel kuul saadud netosissetulekut ja makstud elatise suurust tõendavad dokumendid esitada vaid juhul, kui vajaduspõhist peretoetust taotletakse seetõttu, et perekonna netosissetulek on ühes kuus keskmiselt alla vajaduspõhise peretoetuse sissetulekupiiri. Kui vajaduspõhise peretoetuse taotlemise aluseks on asjaolu, et perekond sai eelmisel kuul toimetulekutoetust, siis ei ole vaja eelnenud kolmel kuul saadud netosissetulekut ja makstud elatise suurust tõendavaid dokumente esitada.

Muudatusettepanek nr 2 täiendab eelnõu uue §-ga 2, mille kohaselt sotsiaalhoolekande seaduse muudatused jõustuvad 2014. aasta 1. jaanuaril. Muudatused, mille kohaselt on kõigil toimetulekutoetust saavatel lastega peredel õigus saada vajaduspõhist peretoetust, toovad kaasa vajaduse teha täiendavaid infotehnoloogilisi arendustöid. Viimased võtavad aega ja seetõttu ei saa see muudatus jõustuda enne 1. jaanuari 2014.

Need muudatusettepanekud said läbi arutatud ka linnade liidu ja maaomavalitsuste liidu esindajatega, kes seda toetasid. Ühtlasi tahan tänada algatajaid meeldiva koostöö eest!

Ja lõpetuseks: sotsiaalkomisjon otsustas teha juhatusel ettepaneku saata eelnõu täiskogu istungile 18. juuniks s.a ja teine lugemine lõpetada. Samuti langetas sotsiaalkomisjon otsuse teha ettepanek, et kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, viia kolmas lugemine läbi 20. juunil ja eelnõu seadusena vastu võtta. Komisjoni otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Hea ettekandja! Eelnõu teise lugemise seletuskirjast saame lugeda, et teie kokkukutsutamisel said 22. mail kokku lisaks komisjoni liikmetele ka ministeeriumi, linnade liidu ja Emori esindajad. Missugused olid nende seisukohad selle eelnõu suhtes?

Maret Maripuu

Toetavad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

See menetlus on tõepoolest paljusid organisatsioone ergastanud ja nad on avaldanud oma arvamusi, täpselt samuti muud inimesed, kes seda seadust väga ootavad, näiteks taotluste toetajad. Mu küsimus on programmi STAR muudatuste kohta. Inimesed, kes ootavad taotluste sisseandmist, on kriitilised. Näiteks omavalitsuste liidud on küsinud ka meie käest, miks need STAR-i muudatused siiani nii aeglaselt on läinud.

Maret Maripuu

Seda komisjonis ei arutatud, aga infotehnoloogia on keeruline valdkond ja Sotsiaalministeeriumil on infotehnoloogiliste arendustega kurbi kogemusi olnud. Küllap nüüd tahetakse väga kindlad olla, et äpardused jäävad olemata, just seepärast on jõustumise kuupäev selline.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Austatud ettekandja! Vajaduspõhise peretoetuse saamiseks peab pere korralikult tõestama, et ta seda abi tõesti vajab. Kas te olete arvutanud, kui palju läheb perekonnale see tõestamine maksma – kui palju selleks kulub aega ja raha?

Maret Maripuu

Sellist arvutust tehtud ei ole, aga julgen ütelda, et see ei võta nii palju aega, et see oleks probleem. Ja raha ei võta see kohe üldse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Lugupeetud ettekandja! Muudatusettepanekutest saan ma aru, et vajaduspõhise peretoetuse rakendamiseks on tehtud infotehnoloogilisi arendustöid ja seaduse jõustumiseks tuleb neid veel teha. Kui suure summa eraldamise infotehnoloogilisteks arendustöödeks on vajaduspõhine peretoetus kaasa toonud?

Maret Maripuu

Vajaduspõhist peretoetust käsitlev seadus võeti vastu eelmisel aastal ja selle eelnõus oli kirjas ka asjaomasteks infotehnoloogilisteks arendusteks vajaminev rahasumma. Mul ei ole seda paberit siin kaasas ja peas see summa ka ei ole, seetõttu ma ei saa teile öelda, kui palju see maksma läks. Samuti ei oska ma öelda täpset summat, mis täiendavaks arenduseks vaja läheb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Lugupeetud ettekandja! Sotsiaalhoolekande seaduse muutmisega võimaldatakse vajaduspõhist peretoetust saada kõigil toimetulekutoetust saavatel lastega peredel. Aga minul tekkis küsimus, miks otsustati valitsuskoalitsioonis vajaduspõhise peretoetuse reformi käigus need pered algul abivajajate hulgast välja jätta, nii et alles nüüd jõuti veendumusele, et see oli viga. Miks seda kohe ei toetatud?

Maret Maripuu

Eelnõu algatajad tegid ettepaneku vajaduspõhise peretoetuse saajate ringi laiendada ja sotsiaalkomisjon toetas seda ettepanekut.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Võsa, teine küsimus!

Peeter Võsa

Austatud ettekandja! Kas need tehtud kulutused jäävadki saladuseks? Kui mitte, siis kustkohast või millisel moel peaksid inimesed täiesti põhjendatud huvi korral saama ammen-dava vastuse nende kulutuste kohta?

Maret Maripuu

Kindlasti need saladuseks ei jää. Kui ma siit puldist pääsen, siis ma kohe vaatan selle arvu järele ja annan teile teada, nii et te ei pea elama teadmatuses.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Austatud ettekandja! Ka mina tahan avaldada tunnustust meeldiva koostöö eest selle eelnõu menetlemisel ja ettepanekute arvestamisel. Samas on see ka selles mõttes hea näide, et viib mõttele, et koostööd oleks võinud teha juba nende riiklike peretoetuste seaduse muudatuste vastuvõtmisel, mis koalitsioon esitas. Oleks võinud neid ettepanekuid kohe arvestada. Ka ööistungitel sai puldist seda kõneldud. Põhjus, miks me üldse selle eelnõuga välja tulime, oli see, et kõige vähem kindlustatud oleks jäänud sellest rahast ilma. Küsimust mul ei ole, ütlen vaid kommentaarina, et koostöö oli väga meeldiv.

Maret Maripuu

Saan omalt poolt sedasama tunnistada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Hea ettekandja! Selle eelnõuga üritatakse aidata ühte kontingenti, nimelt neid peresid, kelle sissetulek ületab küll suhtelise vaesuse piiri, aga kellele elamiskulude mahaarvamisel jääb kätte summa, mis on allpool toimetuleku-

piiri. Kas on teada, kui palju neid inimesi on? Milline on eelnõu sihtgrupp?

Maret Maripuu

Komisjonis arutamise ajal oli neid Sotsiaalministeeriumi hinnangul 20 pere ringis.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Hea ettekandja! Kuna sa oled üks vajaduspõhise peretoetuse mõtte autoreid – mina suhtun sellesse väga skeptiliselt, kuna summa on väga väike –, siis kas on teada, kas on inimestelt tulnud mingi tagasiside? Kas nad ikka ootavad seda seadust ja on sellega rahul?

Maret Maripuu

Inimesed on sellega rahul ja praegu käib avalduste esitamine. Neid avaldusi on laekunud juba pea kõikides omavalitsustes.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo, teine küsimus!

Ester Tuiksoo

Austatud ettekandja! Tegelikult kulud ikka kaasnevad. Nende taotlustega kaasneb kas või bussisõit vallavalitsusse minekuks. Minu küsimus aga on hoopis see: mis muutub teie ja sotsiaaldemokraatide koostöö tulemusena sotsiaalkomisjonis paremaks?

Maret Maripuu

Selle tulemusena lisandub üks grupp inimesi, kellel tekib õigus saada vajaduspõhist peretoetust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev, teine küsimus!

Viktor Vassiljev

Hea ettekandja! Siin on järjekordselt tegemist seadusega, mis luuakse üsna väikese sihtgrupi tarvis – 20 peret. Meil ongi tekkinud olukord, kus me teeme tihtipeale seadusi, mis mõjutavad üsna väikest hulka inimesi. Kas ei ole tegemist sellega, et ametnikelt on otsustusõigus ära võetud? Kas ei ole võimalik lahendada selliseid küsimusi ilma seadusi muutmata?

Peaks olema siiski mingi kaalutusõigus, aga me üritame teha oma õigusruumi võimalikult ülereguleerituks ja keerukaks, et absoluutselt iga üksikjuhtumi jaoks oleks olemas eraldi seadus. Mis te arvate, kas on see nii või on see teistmoodi?

Maret Maripuu

Mina olukorda nii hulluna ei näe.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Lugupeetud ettekandja! Kui ma vaatan selle seaduse jõustumist, siis on kuupäevaks märgitud 2014. aasta 1. jaanuar. Tänavu ilmselt jäävad need pered sellest peretoetusest ilma. Selle eelnõu menetluse juures olid ka kohalike omavalitsuste esindajad ja Sotsiaalministeerium. Kas oli komisjonis arutusel, et kohalikel omavalitsustel võiks olla mingisugune õigus maksta nendele peredele teatud lisatoetust, et nad saaksid mingi kompensatsiooni selle eest, mis siin Riigikogus nende jaoks tegemata jäi?

Maret Maripuu

See komisjonis arutlusel ei olnud, aga kohalikel omavalitsustel on õigus määrata oma elanikele nii palju erisuguseid toetusi, kui nad soovivad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Austatud ettekandja! Mul on küsimus vajaduspõhise peretoetuse kohta. On teada, et vähem kui 1000 peret on käinud seda toetust taotlemas, ja samas teame, et üle 60 000 lapse elab vaesuses. Kui tegu on sellise toetusega, et lapsed peavad enne vaesusesse langema, kogu pere peab enne vaesuses olema ja siis sa pead minema, müts peos, seda raha paluma, siis kas sulle ei tundu, et nendel inimestel on seda piinlik teha? Enamasti on need taotlejad ju naised. See on hästi alandav – käid tööl, saad võib-olla miinimumpalka, kasvatad üksi lapsi ja pead siis käima seda üheksat eurot vallavalitsuses küsimas, tõestades kõikide dokumentidega, et elad alla suhtelise vaesuse piiri.

Maret Maripuu

Praegu on ka toimetulekutoetuse saamiseks vaja minna kohalikku omavalitsusse ja esitada taotlus. Ja me ju teame mõlemad, et alates 2015. aastast toetused kahekordistuvad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Lugupeetud ettekandja! Minu teine küsimus on jätk esimesele küsimusele. Te ütlesite, et kui kohalikul omavalitsusel on soovi, siis ta võib toetada kõiki peresid nii, nagu volikogu on oma määrustega kinnitanud. Küsin ikkagi selle vea kohta, mis on tekkinud siin saalis ja mille tõttu osa peresid on lisatoetusest ilma jäänud. Kas Sotsiaalministeerium on valmis toetama lisafinantsidega kohalikke omavalitsusi, et nad saaks anda toetust peredele, kes kõnealuse äparduse tõttu jäid nimekirjast välja?

Maret Maripuu

Mina ei nimetaks seda äparduseks, see on vajaduspõhise peretoetuse saajate ringi laiendamine.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom, teine küsimus!

Yana Toom

Ma pean tunnistama, et need arvud, mida nimetas praegu Heljo Pikhof, ei olnud mul täpselt peas, aga tegelikult on see minu arvates päris halb märk. Kui on olemas mingisugune toetus, mis justkui aitab kergendada igapäevast toimetulekut, ja seda nii vähe taotletakse, kas teie arvates ei ole see märk, et suurt abi sealt ei tule ja inimesed löövad pigem käega ega lähe seda üheksat eurot paluma?

Maret Maripuu

Taotluste vastuvõtt algas 1. juunil, neid saab esitada kuni juuni lõpuni. Täna on nende väheste päevade alusel ennatlik järeldusi teha, meile on laekunud alles esimesed arvud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal, teine küsimus!

Priit Toobal

Hea ettekandja! Vastates kolleeg Heljo Pikhofi küsimusele, te ütlesite, et nagu seaduses kirjas on, 2015. aastal vajaduspõhine peretoetus kahekordistub. Kas te võite kindel olla ja saate siit puldist nii meile, kolleegidele, kui ka avalikkusele kinnitada, et teie koalitsioonivalitsus enne 2015. aastat seda seadust ümber või tagasi ei pööra ehk siis 2015. aastast tõesti peretoetus kahekordistub?

Maret Maripuu

Jah!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Hea esineja! See seadus võeti juba päris tükk aega tagasi vastu. Jutt on vajaduspõhisest toetusest. Kas kohe algul ei nähtud vajadust seda ringi laiendada? Oleks ju saanud selle sihtgrupi kohe sisse panna. Teine küsimus on mul ka. Kas komisjonis on juttu olnud, et seda ringi veel laiendada? Viimased statistikaandmed vaesuse kohta olid jälle väga kurvad.

Maret Maripuu

Me seda komisjonis ei arutanud. Ootame ära, kui palju avaldusi tuleb vajaduspõhise peretoetuse maksmiseks. Alates 1. juulist hakatakse seda välja maksma. Peale seda saab teha järeldusi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Repts!

Mailis Repts

Hea ettekandja! Muudatusettepanek nr 2 täiendab eelnõu uue §-ga 2, mille kohaselt muudatused sotsiaalhoolekande seaduses jõustuvad 2014. aasta 1. jaanuaril. Eelnõu seadusena jõustumist lükatakse edasi, kuna seaduse muutmine toob kaasa vajaduse teha täiendavaid infotehnoloogilisi arendustöid. Te kindlasti komisjonis põhjalikult arutasite seda. Kas infotehnoloogiliste arendustööde tõttu võivad nüüd mõned lapsed oma toetusest ilma jääda? Kuidas need infotehnoloogilised arendustööd mõjutavad lapsetoetuse väljamaksmist?

Maret Maripuu

Vajaduspõhise peretoetuse väljamaksmine algab 1. juulil ja kõik, kellel seaduse alusel on õigus seda saada, selle toetuse ka kätte saavad. Kuna arutluse all oleva eelnõuga saajate ringi laiendatakse, siis see infotehnoloogiline arendus mõjutab vaid uusi taotlusi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Mailis Repts, palun, teine küsimus!

Mailis Repts

Hea ettekandja! Sotsiaalhoolekande süsteemiga seotud infotehnoloogilised kogemused on olnud üsna vastukäivad – mõned programmid on olnud edukad ja mõned natuke vähem edukad. Kas praegu on tegemist sellise süsteemiga, mida ei pea tervenisti ümber tegema, kui nähakse ette ka mõned sellised muudatused, mida sotsiaaltöötajad vajavad oma töö kergendamiseks?

Maret Maripuu

Ma ei julge siin Sotsiaalministeeriumi IT-inimeste eest vastata. Minul on seljataga kurvad kogemused selles vallas.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Maret Maripuu! Avan läbirääkimised. Palun, Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Lugupeetud proua juhataja! Head ametikaaslased! Eelnõuga 399 soovivad Riigikogu sotsiaaldemokraadid ja demokraadid laiendada vajaduspõhise peretoetuse saajate ringi peredega, kelle sissetulek ületab suhtelise vaesuse piiri, ent kellele pärast eluasemekulude tasumist jääb kätte summa, mis on allpool toimetulekupiiri. Seega on meie eesmärk likvideerida olukord, kus vajaduspõhine peretoetus ei jõua kõigi toimetulekutoetust saavate peredeni.

On kurb, et senised universaalsed lapsetoetused arvestatakse pere sissetulekute hulka, kui kõne all on toimetulekutoetuse määramine, ja mõistagi ka see, et suhtelise vaesuse piir on nii madalale seatud. Tuletan meelde, et kui suhtelise vaesuse piir on meil praegu 280 eurot ühe inimese kohta kuus, siis näiteks kahe täiskasvanu ja kahe alla 14-aastase lapsega pere puhul teeb see kokku kõigest 588 eurot. Meie

kavalad koefitsiendid lähtuvad sellest, et abi-kaasa sööb perepeast poole vähem, pere teise täiskasvanu kordaja selles valemis on 0,5 ja laste suu on pigemini küll seinapragu – koefitsient 0,3. Nii võib näiteks miinimumpalgaga töötav ja üksi üht või kaht last kasvatav naine vajaduspõhisest peretoetusest ilma jääda.

Asja teeb päris hulluks aga see, et just praegune 19-eurone lapsetoetus võib olla kaalukeeleks, mis paneb peost suhu elava pere oma suu ka toimetulekutoetusest puhtaks pühkima. Nimelt arvestatakse toimetulekutoetuse määramisel pere sissetuleku hulka ka riigilt saadav lapsetoetus. Kui hädasolijaid oleks tõesti tahtud aidata, oleks võinud alustada sellest, et jätta lapsetoetused pere tuludele liitmata. Just sellesisulise ettepaneku on sotsiaaldemokraadid viiel korral Riigikogu menetlusse esitanud ja valitsuskoalitsioon on selle viiel korral tagasi tõrjunud. Tõsi, uued ja vajaduspõhised lapsetoetused on sellest kahepalgelisest skeemitaamisest kõrvale jäetud. Teisisõnu, lapse nn vajaduspõhine kümnekas jääks perele kätte, samas kui universaalne 19-eurone toetus võib pere nii sellest kui üldse toimetulekutoetusest ilma jätta.

Sotsiaaldemokraadid on seisukohal, et lapsetoetused peavad jääma universaalseteks. Vastasel juhul riik sildistaks lapsed ja näitaks seda, et mõni laps on meie väikese sündimusega maal rohkem oodatud kui teine. See on toetus lapsele, see ei ole vaesusega seotud toetus ja lapse omamine ei tohi olla Eestis vaesuse tunnus. Riigi silmis peavad olema kõik lapsed võrdsed – võrdselt tahtud ja oodatud. Eri suurusega vanemahüvitist makstes riik juba deklareerib, et osa lapsi on rohkem väärt kui teised. Selline suhtumine on lausa hukatuslik. Sotsiaaldemokraadid on korduvalt ette pannud lapsetoetust kolmekordistada. Lõviosa meie lastest, ümmarguselt 250 000, kasvab ühe- ja kahelapselistes peredes. Palun kolm minutit lisaagea!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, kolm minutit lisaks!

Heljo Pikhof

Kõiksugu arengukavades prognoosib valitsus aastaks 2015 sündimuskordajaks 1,71. On kurb tõsiasi, et aastal 2010 sündis viljakas eas naise kohta statistiliselt 1,64 last, aga prognoo-

si kohaselt tuleb 2012. aasta vastav näitaja juba alla 1,5. Iive jätkab langust hoolimata sellest, et parimas sünnituseas naised on meil umbes 200 000 ja see näitaja on praegu tipus. Juba lähima paarikümne aastaga kahaneb see arv 70 000 võrra.

Eesti kõige põletavam mure ongi, et perre jäävad sündimata isegi esimesed lapsed, ehkki ideaalis tahetakse endiselt kahte-kolme last. Uuringud näitavad, et laste saamine lükatakse muudkui edasi peamiselt selle tõttu, et puudub kindlustunne, kas lapsed suudetakse inimväärselt üles kasvatada, neile tänapäevane haridus anda. Ka Eestist majanduslikel põhjustel väljarändajate seas on kõige arvukamalt just noori parimas elujõus inimesi.

Selle nn lastetoetuse reformi võib laias laastus kokku võtta sedasi. Kõigepealt laseme lastega pere vaesusesse vajuda, seejärel sunnime teda, müts pihus, omavalitsuses käima, et üha uuesti tõestada oma viletsust, ja siis alates sellest suvest on lootust, et pere esimesele-teisele lapsele antakse kümnekond eurot kuus riigi kukrust lisa. Siiani on käinud seda üheksat eurot küsimas murdosa lapsevanematest, nimelt 938 lapsevanemat. Uskuge mind, need, kes omavalitsuses oma pere vaesust peavad tõestamas käima, on enamikus emad, naised. Päris kindlasti elavad nad sellist alandust väga üle – kasvatad lapsi, käid tööl, ja pead ikkagi vallamajast vaesustoetust küsima, et lapsed kaela kandma saada.

Eeskätt vajaduspõhise lastetoetuse rakendamine Lõuna-Euroopas näitab kujukalt, kuidas suurest sündimusest lühikese ajaga jagu saada. Vastupidi käituvad Põhjamaad, kus riigi käest saavad toetust kõik lapsed. Selle maksmise põhimõte on, et kõik lapsed on riigi jaoks tähtsad. Iga lapse kasvatamisega on seotud kulud ja riik peab omalt poolt tegema kõik, et lapsetoetuse maksmise ja lastele lasteaiakoha ning tasuta huvi- ja koolihariduse võimaldamisega ära hoida seda, et lastega pere satub vaesusesse ja on sunnitud taotlema toimetulekutoetust. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Lugupeetud proua eesistuja! Ma pikalt ei räägi, nii et ma ilmselt kolme lisaminutit ei

vaja. Teate, mul polnud plaanis siia tulla, aga iga kord, kui me räägime siin lastetoetustest, läheb mul süda pahaks. Meil on Riigikoguski mõned paljulapselised olemas ja me teame omal nahal, et laste sünnitamine ja kasvatamine Eesti riigis ei ole n-ö *in*. Kui sa sünnitad palju lapsi, siis sa oled mitte just väga edukas, mitte väga tark, sul nagu pole targemat teha, sul pole ilmselt kodus elektrit ja mida iganes. See on naerukoht, nagu ütleks kolleeg Palo, aga tegelikult nii on. Ja paraku signaalid, mida saadab ühiskonnale Riigikogu, määrates üheksa euro suurust lapsetoetust, toetavad väga tugevalt just niisugust halvustavat suhtumist naistesse, kellel on julgust ja selgroogu sünnitada lapsi.

Me räägime siin, et ah, toetus kahekordistub. Aga miks me eriti ei räägi selle juures summast? Selle suuruseks on praegu kavandatud üheksa eurot, järgmine aasta saab see olema 18 eurot. Teate, ma tõepoolest ei oska midagi öelda. Mu vanaisa kunagi rääkis oma pensioni kohta: "Ostan käru, hakkab raha vedama." Kuhu võiks hästi investeerida 18 eurot? Kes mulle nõu annab? Kõik me naised teame, mis maksavad õunad, viinamarjad, kummikud, trussikud – mis iganes. Selle rahaga ei saa midagi peale hakata. Selle rahaga ei saa perele toitu osta, kui see on korralik toit, mitte mingisugused, ma ei tea, kaerakliid. Kusjuures ka kaerakliid on väga kallis lõbu, maksavad peaaegu kaks eurot.

Ma tahan lihtsalt öelda seda, et kui me räägime lastetoetustest, siis me oleme äärmiselt silmakirjalikud. Meil on vähe lapsi, me peame toetama nende sündi, mitte sildistama peresid, kes julgevad seda teha. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove rohkem ei ole. Vaatame läbi muudatusettepanekud, neid on kaks ja mõlemad on sotsiaalkomisjoni esitatud. Muudatusettepanek nr 1, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada seda täielikult. Muudatusettepanek nr 2, juhtivkomisjoni ettepanek on samuti arvestada seda täielikult. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud.

Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 399 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

3. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (427 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme tänase kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on sotsiaalkomisjoni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 427 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Reet Roosi!

Reet Roos

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 427 teiseks lugemiseks ettevalmistamist 11. juunil 2013. Sotsiaalministeeriumist osales arutelul proua Marina Jefrosinina, kes on sotsiaalkindlustuse osakonna peaspetsialist. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, mis oli s.a 10. juuni kell 2 päeval, ei laekunud ühtegi muudatusettepanekut. Küll aga on eelnõu teise lugemise teksti sisse viidud keeletoimetaja parandused. Komisjon kiitis eelnõu teise lugemise teksti ja seletuskirja heaks ning otsustas saata seaduseelnõu 427 teisele lugemisele täiskogu saali tänaseks. Komisjoni ettepanek on teine lugemine lõpetada, ja kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, siis viia 20. juunil läbi kolmas lugemine ja eelnõu seadusena vastu võtta. Kõik otsused tehti konsensusega. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Tänase päevakorra teise punkti juures saime tõdeda, et komisjon kaasas enda initsiatiivil peale ministeeriumi veel partnereid. Ma pean silmas nii Eesti Linnade Liitu kui ka Eesti Maaomavalitsuste Liitu. Kas selle eelnõu menetlusse, olgu siis esimese või teise lugemise aruteludesse, kaasati ka organisatsioone väljastpoolt ministeeriumi või parlamenti, näiteks ametiühinguid, tööandjate keskliitu, töötukassat jne? Kui ei kaasatud – seletuskirjast me seda välja ei loe –, siis mis põhjusel ei kaasatud?

Reet Roos

Komisjon ei kaasanud partnereid, kuna selle eelnõuga on kiire ning eelnõu on iseenesest üsna selge ja sirge. Seetõttu me ei pidanud vajalikuks partnereid kaasata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud ettekandja! Te ütlesite väga ilusti, et eelnõu on selge ja sirge, aga kas te avaksite natuke selle sisu. Mis muutub nüüd siis tööturuteenuste ja -toetuste osas paremaks?

Reet Roos

Aitäh! Sisu ma avasin eelnõu esimese lugemise ajal, aga ma kordan hea meelega üle. Nimelt, paremaks ei muutu midagi, küll aga taastub endine olukord, mis 1. aprillil meile ootamatult, võib isegi öelda, et väikese vea tõttu muutus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kindlasti te arutasite komisjonis kaitseväeteenistuses olevate meestega seotud tööturumeetmete ja -toetuste teemat ka laiemalt. Kas see teema võib tõusetuda ka teisest nurgast, olukorras, kus ka naised samm-sammult kaitseväeteenistusse astuvad? Täna lehtedest võime ju lausa lugeda, kuidas see pikemas perspektiivis on Eestis oluline teema. Kas te arutasite seda komisjonis?

Reet Roos

Aitäh, hea küsija! Seda teemat me komisjonis ei arutanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Reet Roos! Kas on läbirääkimissoovi? Kõnesoove ei ole. Muudatusettepanekuid ei ole käesoleva eelnõu kohta esitatud. Komisjoni ettepanek on eelnõu 427 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

4. Välisõhu kaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (434 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Lähme tänase neljanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud välisõhu kaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 434 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Kaja Kreismani!

Kaja Kreisman

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsuse algatatud välisõhu kaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 434 esimene lugemine lõpetati siin saalis 22. mail 2013 ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati kümme tööpäeva. Etteantud tähtajaks laekus muudatusettepanek Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt.

Eelnõu esimese ja teise lugemise vahelisel perioodil käsitles komisjon eelnõu ühel korral, 10. juuni istungil, kus kujundati seisukoht sotsiaaldemokraatide ettepaneku suhtes ja vaadati läbi MTÜ Eesti Taastuvenergia Koda esitatud ettepanekud. Komisjoni istungist võttis osa ja andis selgitusi Keskkonnaministeeriumi kliima- ja kiirgusosakonna juhataja Jörgen Talkop. Laekunud ühe muudatusettepanekuga sooviti muuta eelnõu § 1 punktis 14 sätestatud välisõhu kaitse seaduse § 119⁴ lõiget 8 nii, et kasvuhoonegaaside heitkoguse teket piiravate eesmärkide rahastamiseks kasutatakse 100% lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel saadavast tulust eelnõus sätestatud vähemalt 50% asemel. Lisaks sooviti jätta eelnõust välja säte, mis seob taastuvenergeetika arendamise taastuvenergia osatähtsuse suurendamisega 25%-ni 2020. aastaks. Muudatusettepaneku esitaja on pidanud vajalikuks, et kõiki Euroopa Liidu heitmekaubanduse tulusid kasutataks sihtotstarbeliselt ainult kasvuhoonegaaside heitmete vähendamiseks, ja seda eesmärki täidab ainult taastuvenergia osakaalu piiramatult kasv energiaportfellis.

Komisjonis toimus elav arutelu ja kaaluti mitmesuguseid poolt- ja vastuargumente. Keskkonnaministeeriumi esindaja selgitas, et

eelnõu algne sõnastus annab riigile suurema paindlikkuse saadava tulu kasutamisel, ja juhtis tähelepanu, et sõnastus ei keela ka tulu 100%-list kasutamist keskkonnaeesmärkide saavutamiseks. Teadaolevalt kavatakse Eesti teha aastani 2017 suuri taastuvenergiaga ja energiaefektiivsuse tõstmisega seonduvaid investeeringuid. Seega on iga-aastane riigieelarve koostamise protsess see, kus lõplikult otsustatakse, kuhu raha suunata, ja see on mõistlik. Näiteks sel aastal läheb kvoodimüügi tulu KredExi kaudu elamute soojustamiseks. Lähedes eeltoodust jättis keskkonnakomisjon muudatusettepaneku arvestamata.

Komisjon arutas ka kolme MTÜ Eesti Taastuvenergia Koda tehtud ettepanekut. Nendest kaks ühtisid Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni eespool nimetatud ettepanekutega ja ei leidnud toetust. Kolmas ettepanek puudutas vajadust pöörata tähelepanu finantsvahendite suunamisele taastuvenergia väikelahenduste – väiketuulikud, päikesepaneelid ja -kollektorid – edendamiseks, kuna Vabariigi Valitsus ei ole praegu planeerinud Euroopa Liidu eelarveperioodil 2014–2020 suunata energietikavaldkonnas selleks otstarbeks vahendeid. Seda ettepanekut toetas komisjon üksmeelselt ja vormistati ka sellesisuline muudatusettepanek.

Kahe lugemise vahel on tehtud eelnõus tehnilisi ja keelelisi muudatusi, mis ühelgi juhul ei muuda eelnõu sisu. Riigikogu keskkonnakomisjon otsustas teha Riigikogu täiskogule ettepaneku suunata eelnõu 434 teisele lugemisele, see täna lõpetada, ja juhul kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, saata eelnõu kolmandale lugemisele 20. juunil ja seadus vastu võtta. Need otsused tegi komisjon konsensuslikult. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Keskkonnakomisjoni ettepanekuga muudetakse § 1 punktis 14 sätestatud välisõhu kaitse seaduse § 119⁴ lõike 8 punkti 2, lisades, et oluline eesmärk on taastuvenergia väikelahenduste edendamine. Milliseid konkreetseid

muutusi väikelahenduste eraldi väljatoomine eelnõu tekstis toob kaasa just tarbijatele?

Kaja Kreisman

Seda komisjon küll ei arutanud ja tegelikult ei keelanud ka selle punkti algne sõnastus suunata finantsvahendeid väikelahendustesse. Komisjonis lihtsalt leiti, et õiglane oleks seda veel eriti rõhutada ja anda kindlust väikelahenduste arendajatele. Rahalisi küsimusi komisjon ei puudutanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna, proua juhataja! Austatud ettekandja! Te nimetasite selle eelnõu puhul ühte sotsiaalset partnerit, Eesti Taastuvenergia Koda. Kas oli ka teisi sotsiaalseid partnereid, kes oma arvamust avaldasid, või te ei küsinudki nende arvamust?

Kaja Kreisman

Üldiselt ei tundud huvi.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Aitäh, Kaja Kreisman! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Vaatame läbi muudatusettepanekud. On laekunud kaks muudatusettepanekut. Esimene on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Teine on keskkonnakomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 434 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

5. Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse ja Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmise seaduse eelnõu (444 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme tänase viienda pävakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse ja Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmise seaduse eelnõu 444 esimene lugemine.

Ettekandeks palun kõnetooli siseminister Ken-Marti Vaheri!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus on algatanud väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse ja Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmise seaduse eelnõu, millega täpsustatakse ebaseaduslikult riigis viibiva välismaalase lahkumiskohustuse regulatsiooni. Liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate välismaalaste tagasisaatmise nõuded ja kord tulenevad nn naasmisdirektiivist, mis võeti Eesti õigusesse üle 25. detsembril 2010. Euroopa Komisjon on soovitanud kehtivat regulatsiooni täiendada eelkõige selleks, et välismaalasel oleks võimalik üheselt ja ilma suurema vaevata ühe seaduse põhjal aru saada, millise õigusliku tagajärje seadusliku alusega Eestis viibimine kaasa toob. Need muudatused on konsultatsioonimenetluse raames läbi räägitud Euroopa Komisjoniga, samuti on olnud kaasatud Rahvusvahelise Migratsioonorganisatsiooni Eesti esindus ja Eesti Punane Rist. Seadusmuudatused puudutavad eeskätt välismaalase kinnipidamist, lahkumiskirjutusega sissesõidukeelu kohaldamist ja riigi õigusabi andmist.

Üldpõhimõttena sätestatakse eelnõus, et välismaalase kinnipidamine on lubatud, kui järelvalvemeetmete kohaldamine ei taga tema väljasaatmise tulemuslikkust. Eelkõige võib välismaalast kinni pidada siis, kui on oht, et ta võib põgeneda, kui tema tagasipöördumiseks vajalike tagasisaatmisdokumentide hankimine vastuvõtvast transiidiriigist viibib või kui välismaalane ei täida kaasaaitamiskohustust. Jätkuvalt kehtib põhimõtteline kord, mille kohaselt väljasaatmist teostav haldusorgan on kohustatud välismaalase üle 48-tunniseks kinnipidamiseks taotlema halduskohtu luba. Eesti on väljasaadetavate kinnipidamiseks loonud spetsiaalse kinnipidamiskeskuse, mis asub Harku vallas. Sellest tulenevalt on Euroopa Komisjon olnud seisukohal, et välismaalase kinnipidamine arestimajades või väljaspool kinnipidamiskeskust üle 48 tunni on õigustatud vaid erandjuhtudel. Eeltoodust tulenevalt kaotatakse ära ka võimalus väljasaadetavat alternatiivina kuni 30 päeva kinni pidada politsei arestimajas.

Oluline muudatus puudutab riigi õigusabi. Euroopa Liidu põhiõiguste harta kohustab andma riigi õigusabi kõigile isikutele, kellel endal rahalised vahendid puuduvad. Seetõttu nähakse eelnõuga ette, et välismaalane võib lahkumiskirjutuse, väljasaatmise või sissesõidukeelu kohaldamise otsuse vaidlustamiseks taotleda rahaliste vahendite puudumise korral riigi õigusabi riigi õigusabi seaduses sätestatud korras.

Seadus on kavandatud jõustuma järgmise aasta 1. oktoobril. Täna väga!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! See seadus loob üpriski soodsa pinnase süsteemi ärakasutamiseks. Võib muidugi jääda lootma sellele, et kolmandate riikide kodanikud lähevad tagasisaatmise otsusega vabatahtlikult riigist välja. Aga kus on see kohustus kirjas ja millega on kindlustatud selle täitmine? Kuidas on välistatud see, et isikud ei lähe Eestist edasi teistesse Schengeni viisaruumi riikidesse, st ei kasuta Eestit kui mingit tamburriiki?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! See, mida te küsite, on tagatud Eesti seadustega. Nagu te teate, võtsime üle-eelmisel nädalal ka vastu ühe seadusmuudatuse, mida parlament sellel kevadel menetles. Selle eesmärk on täpsustada seaduslike aluseid eelkõige ebaseaduslikult Eestis viibijate puhul. Minu hinnangul ei too see eelnõu, mis täna teie ees on, kuidagi kaasa seda, mida teie väidate, st et Eestit võiks kuritarvitada. Vastupidi, viimase aja muudatustega oleme pigem kindlustanud, et Eestit ei kasutata transiidiriigina. Kui seda tehakse, siis on olemas kõik võimalused neid isikuid kinni pidada ja ka riigist välja saata. Nagu ma mainisin, ongi Harkus asuv kinnipidamiskeskus just nimelt selleks loodud, et välismaalasi, kes on ebaseaduslikult Eestisse saabunud, saaks seal kinni pidada. Eesti on samas üks eesrindlikke Euroopa Liidu liikmesriike, kus kõik on kohtu järelevalve all. Halduskohus annab loa inimese

kinnipidamiseks üle 48 tunni. Seega ma arvan, et siin on piisavalt tagatud ka isikute õigused.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Seletuskirja seitsmenda osa pealkiri on "Seaduse rakendamise seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud". Edasi leian tekstist, et seaduse rakendamiseks vajalikud kulud kaetakse vastavate valitsusasutuste eelarvest ja infosüsteemide arendamise kulud Politsei- ja Piirivalveameti eelarvest. Kas nende valitsusasutuste eelarvest kaetakse ka võimalikud kohaliku omavalitsuste kulud või juhtub jälle nii, et kui mingid sellised kulud tekivad, siis kohalik omavalitsus vaadaku ise, kuidas ta hakkama saab? Seletuskirjast ei loe täpselt välja, kas kaetakse ka kohalike omavalitsuste kulud.

Ken-Marti Vaher

Ma isegi ei kujuta ette, milliseid kohalike omavalitsuste kulusid te mõtlete. Seletuskirjas on kulude kohta konkreetselt välja toodud, et täiendavad kulud, mis võivad kaasneda, katab riik ja eelkõige puudutab see Politsei- ja Piirivalveameti. Nagu te näete, on siin kirjeldatud ka infotehnoloogilisi arendustöid, mis puudutab eelkõige Kodakondsus- ja Migratsiooni- ameti infosüsteemi. Nii et asutus, kelle pädevuses ühe või teise funktsiooni täitmine on, katab ka kulu. Siin on viidatud pigem sellele, et selle seaduse mõistes on kuludega arvestatud riigieelarve võtmes.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Teatavasti lubab põhiseadus igal eestlasel elada Eestimaal. Samas on meil teatud hulk eestlasi, kes on kolmandate riikide kodanikud, näiteks Abhaasia eestlased, kellel on Venemaa kodakondsus. Kui me võtame neid kolmanda riigi kodanikena, mida me siis teeme nendega? Ütleme, etniline eestlane, kes on Venemaa kodanik, on siin riigis ilma elamisloata – mis me teeme selle inimesega selle seaduse valguses?

Ken-Marti Vaher

Selle eelnõu eesmärk on, nagu ma ütlesin, täpsustada välismaalase lahkumiskohustust eelkõige tulenevalt Euroopa Komisjoni ettekirjutustest, mida on konsultatsioonide raames arutatud. Sellel eelnõul ei ole mingeid suuremaid ambitsioone.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Seaduseelnõus on kirjas, et lahkumisettekirjutuse tegemisel arvestatakse igal üksikjuhtumil kõiki olulisi asjaolusid ja kaalutakse põhjendatud huve. See on üsna umbmäärane sõnastus. Mis on need olulised asjaolud, mis on põhjendatud huvid ja kuidas see protsess üldse hakkab välja nägema?

Ken-Marti Vaher

Te esitate sedavõrd umbmäärase küsimuse, härra Stalnuhhin, et ma soovitan teil lugeda lihtsalt seadust. Seaduses on kõik detailselt ja täpselt kirjas. Nagu ma olen selgitanud, on naasmisdirektiiv see direktiiv, millest tulenevaid soovitusi ja ettekirjutusi me oleme eelnõus arvestanud. Eelnõu punktis 6 on sätestatud lahkumisettekirjutuse põhjenduses õigusliku aluse avaldamine ja toodud seitsmes punktis ära lahkumisettekirjutuse tegemise asjaolud, see, milliseid kaalutlusi võetakse arvesse – näiteks oht, et välismaalane põgeneb, ta on esitanud elamisloa või rahvusvahelise kaitse saamise menetluses valeandmeid, kujutab ohtu avalikule korrale ja riigi julgeolekule jne. Iga konkreetset juhtumit vaadeldakse eraldi seisvana, kaalutakse eri aluseid ja hinnatakse sellest lähtuvalt, milline on konkreetne meede, mis võetakse tarvitusele. Nagu ma mainisin, on kinnipidamise alused samuti seaduses täpselt paika pandud. Lisaks on punktis 8 antud vähemalt seitse alust lahkumiskohustuse vabatahtliku täitmise tähtaja määramata jätmise ja lahkumisettekirjutuse kohese sundtäitmise kohta. Ka siin on väga erinevad võimalused, sh võimalus välismaalane kohe välja saata.

Nii et proovida ühele küsimusele vastates terve seadus ümber jutustada ei ole kõige kergem asi. Ma arvan, et te saate selle seadu-

sega tutvuda ja võite eelnõu menetlemise käigus kindlasti esitada täpsustusi, kui on mingeid teie esimeses küsimuses viidatud kahtlusi, et see eelnõu või üldse Eesti seadused kuidagi soodustavad ebaseaduslikult Eestisse saabunud isikute edasiliikumist Schengeni ruumi. Ma võin teile kinnitada, et meie püüdlused on täpselt vastupidised.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo, teine küsimus!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Minu esimesele küsimusele vastates esitasite retoorilise küsimuse, milliseid kohaliku omavalitsuse kulusid ma mõtlen. Mina ei mõtle mitte mingisuguseid kulusid, aga teie kui algataja esindaja olete siin puldis ning algataja on pannud pealkirja "Seaduse rakendamise seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud". Seepärast ma küsingi, millised on kohaliku omavalitsuse tegevused, mis toovad kaasa kulusid ja kust need kulud kaetakse. Nii et mina küsin seda algataja käest. Mina ei tea, millised kulud need on, algataja on selle pealkirja pannud.

Ken-Marti Vaher

Suur tänu! Vastus on, et kulud kaetakse vastavate valitsusasutuste eelarvetest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Käesolevas seaduseelnõus sätestatud väljasaatmise aluse olemasolu korral peab Politsei- ja Piirivalveamet või Kaitsepolitseiamet välismaalase kinni ja korraldab tema Eestist lahkumise. Ma palun natuke lahti seletada, kuidas Politsei- ja Piirivalveamet või Kaitsepolitseiamet selle Eestist lahkumise korraldavad.

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Lahkumise korraldamine on Politsei- ja Piirivalveameti pädevuses ja selleks on olemas asjaomased struktuuriüksused. See isik toimetatakse kinnipidamiskeskusesse. Nagu öeldud, kinnipidamiskeskuses

saab inimest üle 48 tunni kinni pidada halduskohtu loal. Sellest lähtuvalt algavad mitmesugused seadusjärgsed menetlusetapid selleks, et isik välja saata. Siin on ka eraldi täiendus, et pärast kuue kuu möödumist on väljasaadetava kinnipidamine lubatud, kui tagasipöördumiseks vajalike dokumentide hankimine viibib või kui isik ei täida kaasaaitamiskohustust, kuid kinni pidada ei ole võimalik kauem kui 18 kuud väljasaadetava kinnipidamise päevast arvates.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh, proua eesistuja! Austatud siseminister! Mul on käes eelnõu seletuskiri, kus kaasnevate mõjude all on mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele. Selles on viidatud, et Euroopa Liidu kohustuste täitmata jätmise võib pikemas perspektiivis kaasa tuua sanktsioonid. Vägisi jääb mulje, et me püüame meeldida Euroopa Liidule, aga kuidas on siiski meie oma sisejulgeolekuga selle seaduse vastuvõtmise järel?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Ma julgen kinnitada, et meie oma sisejulgeolekus on suundumused positiivsed. See tähendab, et mida täpsemad ja selgemad on õigusaktid, seda rohkem on tagatud ka nendest õigusaktidest kinnipidamine. Mis puudutab seda lauset, mille kohta te küsite, siis Euroopa Liidu kohustuste täitmata jätmise võib lihtsalt kaasa tuua rikkumismenetlused. Siin on viidatud rikkumismenetluste ärahoidmisele, kui parlament selle eelnõu vastu võtab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom, teine küsimus!

Yana Toom

Ma täna, proua eesistuja! Austatud minister! Oma küsimusele ma ikkagi vastust ei saanud, nii et ma üritan veel kord. Puhtpraktiliselt, kui meil on illegaalselt Eestis viibiv kolmanda riigi kodanik, kes on etniline eestlane, kas ta läheb siis selle seaduse alla või me läheme põhiseaduse paragrahvist, mis lubab igal eestlasel Eestimaal elada?

Ken-Marti Vaher

See on üsnagi, ma julgen öelda, mitmekihiline küsimus. Kui tegemist on Eesti kodanikuga, siis kindlasti on Eesti kodanike kohta Eesti põhiseaduses mitu sätet, mis seavad meie kodanike kohtlemise, nende kaitsmise väga selgelt Eesti riigi prioriteediks, siin ei ole üldse mingit küsimust. See seadus puudutab ebaseaduslikult Eestisse saabunud isikuid ja nende kohtlemist, väljasaatmisettekirjutuste tegemist jne.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, istungi juhataja! Lugupeetud minister! Ma küsin seaduseelnõu punkti 31 kohta, mille järgi § 26⁵ täiendatakse teatud lõigetega. Seal nimetatakse, et kui väljasaadetav on koolikohustuslane, siis tagatakse talle juurdepääs haridusele vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatud korrale. Meie riigis on põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest tulenevalt kohustus anda seda haridust kohalikel omavalitsustel. Seega langeb koormus just nimelt kohalikele omavalitsustele. Seletuskirjas ei ole selgitatud, milline see protsess on, kuidas toimub õpe, mis keeles, kuidas tehakse kindlaks selle koolikohustuslase koolihariduse astme vajadus jne. Kas te kirjeldaksite natukene kogu seda protsessi?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Selle sätte osas võib öelda ainult seda, et kohustus tagada vajaduse korral juurdepääs haridusele tuleneb jällegi naasmisdirektiivist. Ma ei julge teile praegu öelda, kui palju on üldse olnud sääraseid juhtumeid, et alaealisele, kes on Eestisse saabunud ebaseaduslikult, on vaja tagada juurdepääs haridusele, mis tähendab, et ta viibib Eesti riigis piisavalt kaua. See on kohaliku omavalitsuse kohustus ja sellisena tulebki seda käsitleda. Selleks mingit täiendavat kulude ümberjagamist või täiendavat tulu ette nähtud ei ole. Seetõttu ei ole sellele ka seletuskirjas viidatud. Nii nagu see on, Euroopa ettekirjutused, regulatsioonid sätestavad kohustuse tagada koolikohustuslikule alaealisele juurdepääs haridusele ning selline on ka meie riigi ja antud juhul kindlasti omavalitsuste ülesanne. Ma julgen

arvata, et selliseid juhtumeid on äärmiselt vähe, kui neid üldse on olnud, ja tõenäoliselt ei saa neid olema palju ka tulevikus, vähemalt mitte lähitulevikus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Direktiivi artikli 7 lõike 1 kohaselt tuleb tagasisaatmise otsusega ette näha sobiv 7–30 päeva pikkune tähtaeg vabatahtlikuks lahkumiseks. Millisel juhul määratakse 7-päevane ja millisel juhul 30-päevane tähtaeg vabatahtlikuks lahkumiseks ja millest see sõltub? Kes selle määrab ja mis on määramise alus?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! See sõltub konkreetsest juhtumist. Ka tähtaja määramisel on antud paindlikum võimalus, alates miinimumajast kuni maksimumajani. Ma arvan, et see on igati põhjendatud, et seadus on paindlik, sest juhtumid ja kaasused võivad olla erinevad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Me elame direktiivide ajal ja neid tuleb iga päevaga aina rohkem ja rohkem. Kas teistel Euroopa Liidu liikmesriikidel on samad reeglid, mida me täna siin arutame, või on neil midagi erinevat?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Kõik liikmesriigid järgivad sedasama naasmisdirektiivi. See on Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2008. aasta 16. detsembri direktiiv ja selle ametlik nimetus on "Ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisest".

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Võsa, teine küsimus!

Peeter Võsa

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra minister! Küsin ajendatuna Yana Toomi küsimusest ja

teie vastusest, mis jäi mulle natukene arusaamatuks või segaseks. Ma esitan ikkagi sellesama küsimuse uuesti ja sõnastan selle sedamoodi: kas Eesti kodakondsust mitteomav ja siia ebaseaduslikult saabunud etniline eestlane saadetakse selle seaduse alusel nüüd kodunt minema või mismoodi selline olukord lahendatakse?

Ken-Marti Vaher

Ma küsin siis vastu: mis põhjusel peaks etniline eestlane saabuma Eestisse ebaseaduslikult?

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Ma jätkan enne küsitud teemal. Kui väljasaadetav on koolikohustuslane ja see koolikohustuslane võetakse kooli, siis peavad asjaosalised kohalikud omavalitsused tegema igasuguseid muudatusi oma koolikorralduses. Imselt puudutab see küll väheseid kohalikke omavalitsusi, nimelt neid, kes on seotud väljasaadetavate asukohaga. Kas te olete selle seaduseelnõu koostamisel rääkinud ka nende kohalike omavalitsuste esindajatega, kohalike omavalitsustega üldse? Mida nemad arvavad? Millised on nende kaalutlused ja mida nemad selles seaduseelnõus sätestatu täitmiseks nõuavad?

Ken-Marti Vaher

Täna, proua Luigas, küsimuse eest! Meil on kindlasti võimalus käsitleda seda teemat, mis on, ma julgen arvata, praegu võrdlemisi teoreetiline – nagu ma ütlesin, see nõue tuleneb jällegi Euroopa Liidu direktiivist –, menetluse käigus. Nagu näha, jõustub seadus alles 1. oktoobril 2014. Miks see täna parlamendi ees on? Lähtuvalt jällegi Euroopa Liiduga peetud konsultatsioonidest. Meil oli soov näidata liikmesriigi aktiivsust konsultatsioonide alusel kokkulepitud ettekirjutuste arvesse võtmisel. Selle tõttu on eelnõu täna teie ees esimesel lugemisel. Teisel lugemisel me saame käsitleda ka teie mainitud teemat ja kuulata ära omavalitsuste arvamuse, millist tuge oleks vaja kõnealuse kohustuse täitmiseks. Ma kordan küll seda mõtet, et tõenäoliselt saavad need

juhtumid olema väga harvad, aga igati põhjendatud on siiski asjasse puutuvad isikud ära kuulata. Täna selle tähelepanu juhtimise eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Vastates Peeter Võsa küsimusele, mis saab siis, kui etniline eestlane tuleb Eestisse ebaseaduslikult, te ütlesite, et ei saa aru, kuidas saab etniline eestlane ebaseaduslikult Eestisse tulla, mis asja on tal siia ebaseaduslikult tulla. Vaadake, selliseid etnilisi eestlasi, kes võiksid siia ebaseaduslikult tulla, on kas või Abhaasias mustmiljon, ja mitte ainult seal. On mitmesuguseid kunagi väljarännanud eestlaste grupe, kes on absoluutselt puhtad etnilised eestlased. Nii et ma kordan Peeter Võsa küsimust: mis siis ikkagi saab, kui selline etniline eestlane tuleb Eestisse ebaseaduslikult?

Ken-Marti Vaher

Parlamendi kõnepuldist ma võin lihtsalt öelda, et ma julgustan toimima nii, et mitte ükski isik ei saabuks Eesti riiki ebaseaduslikult.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Minu küsimus on isikute ringi kohta, keda see seadus puudutab. Kas teil on olemas statistikat näiteks möödunud või ülemöödunud aasta kohta, kui palju on Eestisse ebaseaduslikult isikuid saabunud, kui palju neid on tulnud välja saata ja kuidas on trendiga, kas see on pigem suurenev või vähenev isikute ring?

Ken-Marti Vaher

Täna asjaliku küsimuse eest! Statistikat võin teiega hea meelega jagada. Väljasaatmiskeskusse paigutatud isikuid oli 2012. aastal kokku 93, nendest enamik, 41 oli Vietnami päritolu ja teisel kohal olid 21-ga Gruusia kodanikud. Kui rääkida suundumusest lahkumisettekirjutuste puhul, millest see eelnõu räägib, siis nende arv liigub ülespoole: 2011. aastal oli

selliseid ettekirjutusi 515, 2012. aastal 660. Väljasaatmine ja väljasaatmiskeskusse paigutamine – ka siin võib rääkida suundumuse tõusust, aga see tõus on võrdluses teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega jällegi marginaalne. Kui 2010. aastal paigutati väljasaatmiskeskusse 40 isikut, siis 2011. aastal oli neid 62 ja, nagu ma ütlesin, eelmisel aastal 93. Võib öelda, et statistiliselt, proportsionaalselt on tõus märkimisväärselt suur, kahekordne, aga teiste riikidega võrreldes on need arvud tõesti väga-väga väikesed. Väljasaatmiste statistika on järgmine: 2010. aastal 66, 2011. aastal 111 ja 2012. aastal 155 väljasaatmist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Ma küsin ikkagi tagasisaatmise otsusega kaasneva päevade arvu kohta. Ma olen lugenud, et vietnamlasi ei saagi enne tagasi saata kui sügisel, sest Vietnami ei lähe ühtegi lennukit. Kuidas siis sellest 30-päevasest tähtajast kinni peetakse?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Kui te nii konkreetset viitate vietnamlastele ja võimalikele põhjustele või kuulujuttudele nende põhjuste kohta, siis ma kasutan kindlasti võimalust täpsustada ja annan teile teada, kas see informatsioon vastab tõele, et transpordist tulenev takistus ei võimalda neid tagasi saata. Julgen selles kahelda, aga ma annan teile kindlasti teada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul, teine küsimus!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra minister! Viimasel ajal on väga palju räägitud ja meedias – ajalehtedes, ajakirjades, televisioonis, raadios – arutatud, et ebaseaduslikult siia saabunud inimesi koheldakse Eestis väga halvasti, et nende elamistingimused on kehvad. Sellest pole räägitud mitte ainult Eestis, vaid meile on ka väljastpoolt märkusi tehtud. Kuidas teie seda olukorda tegelikult hindate?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Ma arvan, et meil on mitmes valdkonnas kindlasti arenguruumi. Mis puudutab ebaseaduslikult Eestisse saabunuid, siis oleks patt öelda, et selles osas on meil kõik korras. Me teeme tööd selle nimel, et seadused oleksid õigusselgemad ja arusaadavamad eelkõige nendele isikutele, kes tahavad oma õigusi teada, ja just nimelt selle tõttu oleme täna selle eelnõuga siin teie ees. Lisaks menetleti siin parlamendis alles hiljuti eelnõu, mis puudutab uut loodavat kinnipidamiskeskust, kus tingimused on märkimisväärselt paremad kui praegu. See on jälle Eesti riigi ühemõtteline samm, et muuta keskkonda ja majutustingimusi, kinnipidamistingimusi oluliselt paremaks nendele isikutele, kes siia on saabunud. Ja nagu ma juba viitasin, on kinnipidamine kui selline üldiselt olnud Eestis selgelt kohtusüsteemi järelevalve all. Üle 48-tunnine kinnipidamine on Eestis võimalik ainult halduskohtu loal. Selle süsteemi puhul, kus kohtujärelevalve kenasti toimib, on Eestit toodud eeskujuks mõnede teistele liikmesriikidele ja ma arvan, et õigusriigi seisukohalt on see äärmiselt oluline tähelepanek. Nii et me täpsustame seadusi, muudame paremaks Eestis viibimise tingimusi ja kohtusüsteemi järelevalve on see, mida me saame juba praegu positiivselt esile tõsta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Austatud minister, kõigepealt suur tänu väga kompetentsete vastuste ja selle seaduseelnõu menetlemisel antud selgituste eest! Kuna teil oli väga hea statistika esitada, siis kindlasti on tehtud statistikat ka vanuse järgi. Minu küsimus puudutabki seda, kui palju oli kõnealuste isikute seas alaealisi, sest alaealistele on ette nähtud igasuguseid tingimusi, näiteks mänguvõimalused, liivakast, hobiharidus, kui nad siin pikemalt viibivad, sinna juurde ka koolitus. Vanuseline statistika annaks ilmselt mingisuguse ülevaate.

Ken-Marti Vaher

Täna hea küsimuse eest! Ma pean teile tunnistama, et ma jään praegu täpse statistika võlgu, aga ma hea meelega saadaksin teile otse

meiliga värsked andmed selle aasta esimese poole kohta, mis nüüd just läbi saab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juku-Kalle Raid!

Juku-Kalle Raid

Aitüma! Migratsiooni uurimisega Euroopas ja rändevõrgustikuga tegeleb Sisekaitseakadeemia migratsiooniuringute keskus ja mina olen saanud seal alati väga adekvaatseid vastuseid, kui on mingi huvi olnud. Kui tihe koostöö teil endal selle asutusega on?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! See suhe ja suhtlus on tihe. Nad on alles hiljuti teinud ühe migratsiooniuringute taustapaberi, mida minu mälu järgi tutvustati siin paar nädalat tagasi. Kuna see konkreetne keskus asub Siseministeriumi valitsemisalas, siis loomulikult on nende ekspertidega olnud tihe koostöö eelnõude väljatöötamisel ja kindlasti saab see ka tulevikus nii olema. Ma arvan, et nad on asjalikud partnerid ja seda koostööd tuleks jätkata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Minu küsimus lähtub Marika Tuus-Lauli küsimusest. Ma kujutan ette, et Euroopa Liidus peaksid olema mingisugused kehtivad standardid just nendesamade asutuste kohta, kus piiril kinni peetuid hoitakse jne. Milline on meie olukord võrreldes naaberriikidega? Ma tean, et näiteks Rootsi ajakirjanduses on olnud artikleid, et mõnelt arengumaalt tulevad n-ö turistid ületavad üheks päevaks võetud rendiautoga teadlikult kiirust, et saada kaheks päevaks Rootsi vanglasse, sest seal on tingimused lihtsalt nii head, paremad kui nende kodukohariigis. Sellist olukorda ei tohiks ka lasta tekkida, et need asutused, kus piiril kinni peetuid hoitakse, muutuvad mugava äraolemise paikaks.

Ken-Marti Vaher

Ma saan teie küsimuses sisalduva väitega ainult nõustuda. Kindlasti ei tohiks sellist olukorda tekkida. Meie eesmärk on ikkagi see, et

Eestisse ei saabutaks ebaseaduslikult, vaid tulda seaduslikult. Isikute kohta, kes võiksid siia seaduslikult tulla, on meil väga selged nõudmised. Me lähtume üldiselt konservatiivsest migratsioonipoliitikast ja see tähendab seda, et me ootame Eestisse ikkagi neid isikuid, kes suudavad anda meie ühiskonnale lisaväärtust. Nagu te teate, võttis parlament alles hiljuti vastu sellekohased välismaalaste seaduse muudatused.

Ma arvan, et igati mõistlik on meie seadusi paindlikumaks muuta. Nende isikute suhtes, kes otsustavad ebaseaduslikult Eestisse tulla – ja tõenäoliselt mitte Eestisse, vaid Euroopa Liitu, proovides kasutada meie väikest riiki transiidikoridorina –, peame olema õiglased, peame kindlasti lähtuma inimlikest kaalutlustest. Samas peame püüdma selgitada välja, mis on nende Eestisse saabumise tegelikud ajendid, kas ebaseaduslikult Eestisse saabumine on tulenenud näiteks tõesti vajadusest ja väga selgelt põhjendatud vajadusest taotleda Eestist varjupaika. Varjupaigataotluste rahuldamine on Eestis ligikaudu sama mis Euroopa Liidus keskmiselt. Euroopa Liidus teatavasti rahuldatakse umbes 30% varjupaigataotlustest, 70% jäetakse rahuldamata. Euroopa Liidus on riike, kus see protsent on 95, isegi 99 ligi, meie oleme Euroopa Liidu keskmiste seas. Ma arvan, et väikeriigina me peaksime käituma selliselt, et me oleme selgelt arusaadavad, anname selgeid signaale. See signaal, mida te oma küsimuses mainisite, ei ole kindlasti see, mida Eesti riik peaks andma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev, teine küsimus!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Mul on küsimus varjupaigataotlejate keskuse ja kinipidamiskeskuse kohta. Üks neist on Sotsiaalministeriumi ja teine Siseministeriumi alluvuses, kuigi põhimõtteliselt on nii siin kui ka seal inimesed, kes viibivad Eestis ilma seadusliku aluseta. Lihtsalt mingite kriteeriumide alusel peetakse ühtesid ohtlikeks ja teisi vähem ohtlikeks. Miks need kaks asutust on erinevas alluvuses, kahe eri ministeriumi all? Kas need ei võiks olla ühe ministeriumi all? Siis oleks

lihtsam neid inimesi seal hallata, juhendada, aidata ja mida iganes teha.

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Selline otsus, n-ö meie riigi suhtes ajalooline otsus, on tehtud juba mõnda aega tagasi. Ühe puhul on tegemist keskusega, millel puudub mehitatud valve, teine on mehitatud valvega asutus. Ühe me nimetasime ümber majutuskeskuseks, mis asub Illukal, ja teine on kinnipidamiskeskus, kus on need isikud, kes on ebaseaduslikult siia saabunud ja kelle suhtes on rakendatud kinnipidamist. Ma arvan, et see on põhjendatud lähenemine, mis võiks ka sellisena jätkuda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli põhi-seaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Austatud juhataja! Head kolleegid! Seaduseelnõu 444, väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse ja Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmise seaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 3. juunil s.a ja komisjonis oli see arutusel kümme päeva hiljem, 13. juunil. Komisjoni arutelul olid kohal komisjoni liikmed ja siseminister Vaher ning ministeeriumist veel proua Ruth Annus. Eelnõu eesmärk on muuta ja täiendada Eestis ebaseaduslikult viibiva kolmanda riigi kodaniku tagasisaatmise, väljasaatmise, kinnipidamise ning sissesõidukeelu kohaldamisega seotud õigusnorme ja protseduure. Tahan esile tuua, et eelnõu sisu ja põhireeglid, normid ei ole Eesti leiutis või soov. Eelnõu taotlus on kehtestada Euroopa Liidu sees väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu küsimustes ühised ja selgelt mõistetavad, harmoneeritud reeglid. See eelnõu ei reguleeri kinnipidamise tingimusi ega muud taolist, vaid protseduurireegleid, kuidas sissesõidukeelu ja väljasaatmise kohustust täita.

Komisjoni istungil vastasid eelnõu algatajate esindajad komisjoni liikmete küsimustele. Üks küsimus puudutas näiteks seda, et kui seadus on mõeldud jõustuma 1. oktoobril 2014, mis põhjusel oli siis vaja juba praegu eelnõu menetlusse võtta. Me saime sellele ammen-dava selgituse: et vältida rikkumismenetlust, tuleks alustada eeltööga aegsasti ja pikem aeg

võimaldab teha ka parema eelnõu. Edasi oli küsimus selle kohta, miks seaduseelnõu tekst erineb mõneti sellest, mis on kirjas seletuskirjas ja ka direktiivis. Kui direktiivis räägitakse rohkem paindlikus keeles, st otsused peaksid olema põhjendatud või siis tuginema põhjendatud kahtlusele, siis seaduseelnõu tekst on kohati väga kategoorilises keeles, seal kasutatakse ainult sõna "kahtlus". Küsimus oli, et kas sõna "kahtlus" ei peaks täpsustama, lisades sellele täiendi "põhjendatud". Teine samalaadne näide on moesõna "oht", tegelikult peaks aga olema kas "ilmne oht" või "vahetu oht". Ühesõnaga, sellise kvalifitseeriva tunnuse puudumine võib anda otsustajale liialt suure suva määra. Veel juhiti komisjonis tähelepanu mitmele keelelisele täpsustusele, millega ka eelnõu esitajad nõustusid.

Peale sellist mõttevahetust tehti komisjonis järgmised konsensuslikud otsused: saata eelnõu täiskogu päevakorda 18. juuniks s.a, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada, määrata muudatusettepanekute tähtajaks 19. august s.a ja ettekandjaks teie ees esineja. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Imre Sooäär, teine küsimus!

Imre Sooäär

Aitäh! Hea ettekandja! Ma tahaksin jätkata oma alustatud küsimust, millele minister juba päris põhjalikult vastas. Mul on nüüd küsimus komisjonile. Mõned Riigikogus esindatud erakondade liikmed on ka ajakirjanduses esinenud avaldustega, et me ikkagi ei tee piisavalt palju nende inimeste jaoks, kes ootavad oma otsust või on väljasaatmisele määratud, leitagu see lennuk siis või mitte. Kas komisjon, kes teeb ju vahel ka väljasõidustungeid, on näiteks ise käinud tutvumas selliste kohtadega Eestis? Millised tingimused seal on ja milline on komisjoni arvamus? Kui ajakirjanduses üle maailma näidati pilte massimõrvar Breiviki vangikongist, mis nägi välja nagu tubli kahe või kolme tärniga hotelli tuba, kus on oma teler jne, siis oli Põhjamaades üsna suur poleemika nende piiri peal kõikuvate inimeste üle, kes pigem veedaksid aega sellises luksuslikus vangikongis. Samal ajal kui näiteks mõni eestlane on kuskil Euroopas rentslist leitud. See on tegelikult filosoofiline küsimus, kui kaugelt

me tahame minna. Kas komisjonil on selles suhtes oma seisukoht?

Rait Maruste

Kõnesolev eelnõu räägib menetlusreeglitest, kuidas sissesõidukeeldu rakendatakse ja välja saatmist korraldatakse, missugused on siin alused jne. Kordan veel kord: see eelnõu ei käsitle kinnipidamistingimusi, kuidas kõik peaks olema korraldatud. Aga teie märkus on põhimõtteliselt õigustatud. Võimalik, et me peaksime minema kohapeale vaatama, mismoodi see ümberkorraldatav süsteem välja näeb, kas neid norme või reegleid, mis me oleme heaks kiitnud ja mis peaksid kehtima, ka tegelikkuses järgitakse. Aga siamaani me ei ole seda komisjonis arutanud, me ei arutanud seda ka selle eelnõu täiendamise käigus. Kuna see on alles esimene lugemine, siis on võimalik, et see teema kerkib üles ja me tuleme selle juurde kunagi tagasi.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Rait Maruste! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 444 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Eelnõu 444 muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on s.a 19. august kell 16.

6. Keskkonnajärelevalve seaduse täiendamise seaduse eelnõu (443 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnajärelevalve seaduse täiendamise seaduse eelnõu 443 esimene lugemine. Ettekandjaks on keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus.

Keit Pentus-Rosimannus

Hea istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Teie ees on eelnõu, mille eesmärk on eelkõige tagada Keskkonnainspektiooni ööpäevaringne tõhus tegutsemine ja järelevalveks vajalike andmete olemasolu. Peamine muudatus on, et eelnõu kohaselt saavad inspektiooni töötajad õiguse olla iga kuu valves kuni 250

tundi. See tähendab, et inspeksioonil on võimalik täita oma ülesandeid väljaspool tavalist tööaega, nii öisel ajal kui ka puhkepäevadel ja riiklikel pühadel, mis omakorda tagab võimekuse vajaduse korral kiirelt reageerida keskkonnaõnnetuse või rikkumiste puhul, mil iga väikegi viivitus võib tähendada oluliselt kehvemaid tagajärgi loodusele ja inimese tervisele.

Lisaks annab eelnõu Keskkonnainspektioonile õiguse pidada objekti kontrollimise ja õigusrikkumiste andmekogusid. Need kogud on ka praegu juba täiesti olemas, vaja on lihtsalt täpsustada eriseaduses nende õiguslikku alust. Õigusrikkumiste andmekogu sisaldab andmeid ettekirjutuste, kriminaalasjade, saastetasunõuete, väärteoasjade ja ebaseaduslikult püügile asetatud püügivahendite eemaldamise kohta. Sellesse konkreetsesse andmebaasi pärast 2013. aastat enam uusi andmeid ei lisata, ta jätkab toimimist arhiivina. Küll aga sisaldab Keskkonnainspektiooni töö korraldamiseks vajalikke andmeid objekti kontrollimise andmekogu, näiteks inspeksioonile edastatud kaebusi või ka teateid kalalaevade sadamasse saabumise kohta. See andmebaas on aluseks inspektiooni töö analüüsimisel ja planeerimisel. Austatud Riigikogu, palun teid esitatud eelnõu toetada! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, keskkonnaminister! Jäite hiljaks, Marika Tuus-Laul, kas te soovisite esitada küsimust? Lubame selle küsimuse siis esitada.

Marika Tuus-Laul

Proua minister! Kas teile on ka teada, milline on Keskkonnainspektiooni töötajate suhtumine nendesse muudatusesse? Kuidas töötajaskond suhtub, kas positiivselt, negatiivselt või polegi nendele aru antud?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Suhtumine on teada küll. Suhtutakse väga positiivselt, sest muu hulgas tähendab valveaeg ka seda, et sel ajal tehtud töö tasu on tavalisest palgast ühe kümnendiku võrra kõrgem. Nii et kõik inspektiooni töötajad mõistavad, miks valveaeg on vajalik, ja ootavad seda muudatust väga.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! See eelnõu räägib ka andmekogudest-andmebaasidest ja ma küsin nende kohta. Kuidas hindate võimekust andmebaas kiirelt ja tõrgeteta tööle saada? Me mäletame, et Eestis on varemgi olnud juhtumeid, kus uuele andmebaasile üle minnes jäävad ülesanded täitmata, näiteks puuetega inimestele toetused välja maksmata. Kas võite kinnitada, et selle andmebaasi rakendamisel suuri tõrkeid ei esine ja kõik läheb lodusalt?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Nagu ma mainisin, kogutakse neid andmeid ka praegu, nii et mingisugust olulist tehnilist muudatust ei tule. Küll aga saavad seadusmuudatusega täpsemini paika õiguslikud alused. Tehnilise poole pealt on valmisolek ja võimekus täiesti olemas ning ma ei kahtle, et andmebaas töötab tõrgeteta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Palun öelge mulle, kas selle seaduse rakendamise kulud jäävad Keskkonnainspektsiooni eelarve piiresse, kas on vaja raha juurde panna või on vaja veel lisafinantseerida! Ühesõnaga, kuidas rahastatakse?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Rahastamise tagab olemasolev eelarve. Me oleme arvestanud, et need kulud on vaja katta, niisiis on raha selleks olemas.

Aseesimees Laine Randjärv

Nüüd enam küsimusi ei ole. Suur tänu, keskkonnaminister! Me läheme järgmise ettekandja juurde, kelleks on keskkonnakomisjoni liige Valeri Korb. Palun!

Valeri Korb

Head kolleegid! Riigikogu keskkonnakomisjon arutas eelnõu esmaspäeval, 10. juunil 2013. Komisjoni istungile olid kutsutud Keskkonnaministeeriumi asekancler Andres Tali-järv ja Keskkonnainspektsiooni õigussakonna

juhataja Väino Vaidla. Eelnõu algatas s.a 3. juunil Vabariigi Valitsus. Riigikogu juhatus määras eelnõu juhtivkomisjoniks keskkonnakomisjoni ja seadus jõustub üldises korras.

Ma ei hakka andma ülevaadet sellest, millest kõneles härra Väino Vaidla, sest proua minister rääkis sellest päris põhjalikult. Lühidalt neljast küsimusest, mis keskkonnakomisjoni istungil esitati. Kolleeg Rein Randver küsis, kas arhiivi tähtajad on Keskkonnainspektsiooni silmis piisavad. Vastuseks saime, et need tähtajad on menetlusdokumentide säilitamise tähtajad. Seega juurdepääs neile püsib aktiivsenä kümme aastat ja peale seda säilitatakse neid veel viis aastat.

Meie komisjoni esimees Erki Nool küsis 250 tunni kohta, kuidas see määratud on ja mis saab siis, kui Keskkonnainspektsiooni esindajail tuleb valvata 300 tundi. Väino Vaidla vastas, et aasta jooksul on 250 tunni ületamist olnud ainult seitsmel korral, nii et seda ei juhtu tihti.

Kolleeg Tõnis Kõiv küsis, mida arvavad inspektorid ja kas selles süsteemis oleks mõeldav rakendada abipolitseinike töö põhimõtet. Saime vastuseks, et selle seaduse vastuvõtmisega olukord kahtlemata muutub, ühelt poolt on selle 250 tunni hüvitamise asjad ja keerulisem on leida ka inspektoritele paarilisi. Nagu ma vastusest aru sain, võib tulevikus seda teemat veel vaadata.

Härra Rein Randver küsis veel, kas inspektor saab tulevikus ID-kaardi numbri abil tuvastada kõik tööks vajalikud load või peab inime-ne kaasas kandma mitut paberit. Saime vastuse, et ID-kaardist aitab täielikult. Sellest rääkis Väino Vaidla ja vastas ka Andres Tali-järv.

Sellela küsimused lõppesid ja komisjon võttis vastu konsensuslikud otsused määrata eelnõu 443 menetlemisel juhtivkomisjoni ettekandjaks keskkonnakomisjoni liige Valeri Korb, teha Riigikogu juhatusesele ettepanek võtta eelnõu 443 esimene lugemine Riigikogu täiskogu päevakorda 18. juunil 2013, teha Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu 443 esimene lugemine lõpetada ja teha Riigikogu juhatusesele ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 3. juuli 2013 kell 16. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps, teie küsimus!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Seletuskirjas on üsna pikalt kirjas, et teise punkti eesmärk on tagada pärast tööaja lõppu, puhkepäevadel ja riiklikel pühadel valmisolek reageerida kriisilukordadele ja täita operatiivselt teisi ettenägematuid ülesandeid. Nagu te juba ütlesite, rääkisite komisjonis üsna põhjalikult lisatöötundidest ja muust. Kas te rääkisite ka kriisilukorrast ja sellest, kuidas see seadusmuudatus sellele olukorrale mõjub?

Valeri Korb

Seletuskirjas on päris põhjalikult kirjutatud sellest, et meil on 15 maakondlikku bürood ja inimeste arv nendes büroodes on 4–7. Ma saan aru, et kui inimene läheb kohale ja hakkab tegema oma tööd, ei anna need tunnid tihti võimalust lõpetada menetlust selle lühikese aja jooksul. Mida peaks tegema? Sellega seoses ongi ettepanek pikendada aega, mil inspektor võib kohapeal töötada.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Valeri Korb! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Läbirääkimissoovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 443 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrán eelnõu 443 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 3. juuli kell 16.

7. Riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (435 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme tänase seitsmenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 435 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Mailis Repsi!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu aseesinaine! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Hea meelega tutvustan teile algatajate nimel riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu ehk siis eelnõu 435.

Mis on selle seaduseelnõu eesmärk? Täpsemalt võib selle seaduse muudatust nimetada koolitoetuse sissetoomiseks riiklike peretoetuste seadusse. Riiklike peretoetuste seaduse eesmärk on tagada lastega peredele laste hooldamise, kasvatamise ja õppimisega seotud kulutuste osaline hüvitamine. Kõikidel lastel on õigus võrdväärsele kohtlemisele. Universaalne peretoetuste süsteem annab tulevastele lapsevanematele sõnumi, et iga laps on väärtuslik. 2001. aastal riiklike peretoetuste seadusega kehtestatud koolitoetusele oli õigus igal õppeaastat alustaval õpilasel. Koolitoetuse maksimume lõpetati 2008. aasta lõpus vastu võetud ohvriabi seaduse ja teiste seaduste muutmise seadusega ehk rahvakeeli teadaolevalt krokodillikomisjoni otsusega. Koolitoetuse kaotamise vabanduseks toodi välja riigieelarve kriis ning just koolitoetus näis olevat üks nendest toetustest, mida kõige lihtsamini sai kärpida. Riikliku koolitoetuse maksmise lõpetamine lükkas abivajavad perekonnad üsna lootusetusse olukorda ning seetõttu on nii mitmedki omavalitsused võtnud kas ainult abivajajate toetamise või laiemalt koolitoetuse katmise enda kanda.

Tänaseks on jätkuv hinnatõus puudutanud meid kõiki, kuid eriti valusalt lööb pidev hinnatõus just lastega peresid. Uuringust "Sündimust mõjutavad tegurid Eestis 2008" selgub, et sündimust toetavad eelkõige riigi tuntav materiaalne toetus ning teadmine, et töö kaotanud või üksikvanem suudab oma lapsed üles kasvatada, neile täisväärtusliku lapsepõlve ja hea hariduse tagada. Hea haridus ei ole seejuures ainult kooliharidus, vaid lapsed ja lapsevanemad mõistavad hariduse all väga selgelt ka huviharidust, võimalust teha sporti, saada kultuur-, kunsti- ja muusikateadmisi. Sellest tulenevalt on üha olulisem võimaldada lastele õppeaasta alguses ka koolitoetus, mis aitaks natukenegi vanematel katta õppevahendite jm kulutusi. Miks just igal aastal? Sest selge on see, et laps kasvab oma esimese aasta dressipükstest, spordi- ja vahetusjalanõudest üsna ruttu välja, ning see jutt, et aitab ainult esimeste klasside õpilaste toetusest, ei ole ju kriitikat väärt. Veelgi enam, vanemates klassides on õpilaste vajadused tihti üsna palju suuremad. Eelnõu eesmärk ongi taastada riiklik koolitoetus, mis tagab vähemalt osaliseltki kooliaasta algusega seonduvad kulud, sh koolitarvetele,

sporditarvetele, kooliriieetele ja juba mainitud jalanõudele.

Statistikaameti andmetel elas Eestis 2011. aastal kõikidest alla 18-aastastest lastest suhtelises vaesuses 11% ja absoluutses vaesuses ligi 9,5%. Kui need arvud kokku panna, siis võib kurvvalt tõdeda, et Eestis elab praegu vaesuses ligi 60 000 last. Eelnimetatu teeb koolitoetuse taastamise ju veelgi olulisemaks. Kui siia juurde tuua nn vajaduspõhisuse arutelud, siis on üsna selge, et panna kooli minevate laste vanemaid majanduslikult niigi raskest olukorras veel kuhugi sotsiaaltöötaja juurde või abivajajate järjekorda toetusi taotlema ei ole ju kuidagi õigustatud. Kui me vaatame viimaste aastate kampaaniaid, siis näiteks eelmise aasta augustis, septembri alguses märkasid kindlasti pea kõik suurt toetuskampaaniat, kus mittetulundussektor koostöös mitme omavalitsuse sotsiaaltöötajatega korjas kokku andmeid nende perede kohta, kes vajaksid lapsele nn ranitsa komplekteerimisel ehk siis kooli alguse puhul tuge. Nii kummaline kui see ei tundugi paljudele nendele, kes võitlevad siin vajaduspõhise lapsetoetuse eest, oli selles nimikirjas päris palju neid lapsi, kes reaalselt toimetulekutoetuse saajate hulka ei kuulu ning kelle vanemad elavad pealtnäha üsnagi hästi. Probleemid on aga mitmekülgsed, nagu on toonud välja ka mitmed spetsialistid, sotsiaaltöötajad ja abivajajatega pidevalt tegelevad organisatsioonid. Perede kriisiolukorrad võivad tuleneda töö kaotusest, ajutistest raskustest, aga võivad olla lihtsalt näiteks ka majanduslangusest tulenenud palgakaotuse või kriisijärgsete töötasupiirangute tagajärg. Üsna mitmed tööandjad alandasid palka. Samal ajal võivad aga buumi ajal võetud kohustused, näiteks liisingud, laenud, pikaajalised ja lühiajalised kohustused, ületada praegusi võimalusi ja seetõttu hoitakse tihti kokku sealt, kus on võimalik, ka laste koolitarvete, spordiriie ja muu vajaliku pealt.

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist, millest esimene sisaldab kuut punkti. Eelnõu § 1 punkt 1 muudab riiklike peretoetuste seaduse kolmanda peatüki pealkirja, lisades ühekordselt makstavatele toetustele muud peretoetused. Muudatuse tingis asjaolu, et kehtiv seadus sätestab vaid igakuised ja ühekordselt makstavad peretoetused. Punkt 1 laiendab peretoetuste ringi, võimaldades lisada kolmandasse pea-

tükki koolitoetuse. Punktiga 2 täiendatakse kolmandat peatükki §-ga 12¹, lisades peretoetuste hulka koolitoetuse, mida õppeaasta alustamiseks on õigus saada lapsel, kes vastab käesoleva seaduse § 5 lõikes 1 või 2 sätestatud tingimustele. Punkt 2 sätestab, et koolitoetust makstakse kolmekordses lapsetoetuse määras. Punkt 3 sätestab, et koolitoetus arvutatakse õppeaasta alguskuule eelnenud kuul kehtinud lapsetoetuse määra alusel.

Riiklike peretoetuste seaduse § 4 lõige 2 sätestab, et lapsetoetuse määr kehtestatakse igaks eelarveaastaks riigieelarvega. Eelnõu punkt 4 sätestab peretoetuste määramise tähtaja. Riiklike peretoetuste seaduse § 21 täiendatakse lõikega 8, mis sätestab, et koolitoetus määratakse 16-aastasele ja vanemale lapsele juhul, kui toetust on taotletud kuue kuu jooksul õppeaasta algusest arvates.

Paragrahvi 1 punkt 5 täiendab riiklike peretoetuste seaduse § 24 lõigetega 9 ja 10, mis näevad ette koolitoetuse maksmise korra. Eelnõu kohaselt makstakse koolitoetust jooksva aasta 1. oktoobriks 7-aastaseks saanud lapsele kuni tema 16-aastaseks saamiseni. Tulenevalt sellest, et koolitoetuse eesmärk on katta osaliselt kooliaasta alustamise kulud, makstakse toetus välja augustikuus koos teiste peretoetustega. Juhul, kui laps asub õppima varem kui 7-aastaselt või on 16-aastane või vanem, makstakse koolitoetust pärast Eesti Hariduse Infosüsteemist andmete saamist või õppeasutuse teatise või õpilaspileti esitamise korral. Kui laps ei asu pärast 7-aastaseks saamist õppima, on vanemal kohustus sellest pensioniametile teatada.

Paragrahvi 1 punktiga 6 täiendatakse hooldekandeesutusest õppimise tõttu eemalviibivale vanemliku hoolitsuseta lapsele makstavate toetuste ringi koolitoetusega. Eelnõu §-s 2 määratakse seaduse jõustumise tähtajaks 1. jaanuar 2014, mis loomulikult on kooskõlas meie riigieelarve menetluse loogikaga.

Eesti Hariduse Infosüsteemi andmetel õpib Eestis 1.–9. klassis 111 335 õpilast. Gümnaasiumiastmes omandab haridust 23 640 õpilast. Põhihariduse nõudeta kutseõppureid on 421 ning põhihariduse baasil kutseõppureid on 966. Eeldusel, et õppurite arv järgmisel aastal oluliselt ei muutu, oleks koolitoetuse saajaid järgmisel õppeaastal umbes 136 362. Koolitoetuse maksmine kolmekordses lapsetoetuse

määras, mis on 28 eurot ja 77 senti, suurendaks järgmise aasta riigieelarve kulusid 3,92 miljoni euro võrra. Seadusmuudatuse mõju riigieelarvele on võimalik arvestada 2014. aasta riigieelarve planeerimisel, sest seadus hakkaks kehtima 2014. aasta 1. jaanuaril.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et krokodillikomisjon ja kriisiaegsed kärped on mitmeti oma aja ära elanud. Meie eesmärk on taastada kehtinud toetuse liigid ja kärpeta-eelsed olukorrad, mis on Eestile igati kohased ja vajalikud. Kooli minevatele õpilastele kirjutatakse iga aasta ette ju pikk rida asju, mida kooliks on vaja varuda. Loomulikult on tarvis mitmesuguseid koolitarbeid. Üsna levinud on augusti lõpus ja septembri alguses toimuvad heategevuslikud korjandused. Siiski oleks igati kohane, kui mittetulundussektori kõrvale või kohati ka asemele tuleb tagasi riik ja toetab oma õpilaste koolimineku. Veelgi enam, see summa, mida meie siin oma eelnõuga välja pakume, on kriisieelse, kunagi kehtinud koolitoetuse tasemel. Kõige esimene ettepanek ongi taastada see tase ja siis samm-sammult tulla ka toetuse suurendamise juurde, sest iga-aastased analüüsid näitavad, et õpilase koolikoti täitmise kulud on selgelt suuremad kui meie pakutud 28 eurot ja 77 senti. Need 28 eurot ja 77 senti on lisaks nendele võimalustele, mis on perel endal, või sellele, mida kohalik omavalitsus ja, nagu ma juba mainisin, mitmed heategevuslikud aktsioonid välja pakuvad. Millised on aga seaduse kõige laiemad mõjud, saab aru nendest analüüsides, mis ma juba sissejuhatuses välja tõin. Meil on väga suur hulk vaesuses elavaid lapsi ning kindlasti on riigi ülesanne tegelda mitmekülgset vaesusvastase võitluse ja olukorra leevendamisega. Otsene toetus kooli minevale lapsele on siin selgelt üks väga oluline meede.

Lõpetuseks tahan öelda, et meil on kindlasti põhjust tulla mitmeski punktis tagasi kärpeta-teemade juurde. Siinkohal on igati kohane meelde tuletada, et neid arutelusid sisaldavad stenogrammid on ka praegu kättesaadavad. Kui kärpe-eelnõudega siin Riigikogu saalis välja tuldi, siis selgitati kogu aeg rõhutatult, et tegemist on ajutise meetmega ja riik kavatses esimesel võimalusel endise seisuga taastada. Koolitoetuse tagasitoomise ootus on lapsevanematel selgelt olemas ja arutelud nendel teemadel on igati teretulnud. Sotsiaalkomisjoni-

poolne ettekandja räägib sellest kindlasti põhjalikumalt. Kahjuks on praegu selline otsus, et Vabariigi Valitsus ei toeta riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu. Põhjendus on väga lihtne: selleks ei ole eelarvevahendeid. Tuletan siiski meelde, et uut eelarvet pannakse praegu kokku alles mai prognooside alusel, augustikuu prognooside alusel seda täiendatakse ja Riigikogu hakkab 2014. aasta eelarvet menetlema alles sügishooajal. Nii et anda selgituseks, et eelarves pole selliseid vahendeid ette nähtud, on üsnagi meelevaldne. Veelgi enam, kui arvestada väga kiiret toiduhindade tõusu, üsnagi rasket majanduslikku olukorda, eriti elektri hinna pidevat tõusu – tänastest lehtedest võib kurvastuseks jälle lugeda rekordilisest elektri hinna lakke hüppamisest – ning siis öelda, et riigil ei ole vahendeid õpilaste koolimineku toetamiseks, aga lapsevanemad peavad need vahendid leidma, ei ole kindlasti Eesti Vabariigile kohane.

Seetõttu ma palun lugupeetud Riigikogu liikmetel siiski erinevalt komisjonist seda eelnõu sisuliselt arutada. Vajaduse korral me võime eelnõu ka sügisel teisele ja kolmandale lugemisele edasi panna, aga ettepanek on siiski esimene lugemine lõpetada. Arusaadavalt ei ole vaja selle eelnõu pärast ka erakorralisi istungeid teha, sest jõustumise puhul on, nagu ma ütlesin, arvestatud eelarveaasta loogikat, kuigi vahepeale jääb üks september, kus mitmed lapsevanemad saavad oma lapse ranitsa täidetud ainult tänu heategevuslikele korjandustele ning heade inimeste ja ettevõtjate toele. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Koolitoetuse maksmine lõpetati 2008. aasta lõpus ning tehti seda tavalisel kombel, ohvriabi seaduse ja teiste seaduste muutmise seadusega. Kuigi peaminister rääkis tollal, et mingit kriisi ei ole ja kui see on kriis, siis tema tahaks sellises kriisis elada, öeldi siis, et põhjuseks on kriisiolukord majanduses, on vaja kokku hoida jne. Praegu nagu poleks enam seda kriisi, aga mingit poolehoidu ka ei ole. Mis sa arvad, kas tegelikult oli süüdi kriis või mõne koalitsiooni-

saadiku või nende grupi soov keelduda igasugusest abist selle vajajatele? Meil on ju praegu selline liberalism moes.

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Kõigepealt, mis puudutab 2008. aasta kriisiaega, siis jah, teie meenutused on tõepoolest õiged. Mitte ainult peaminister, vaid ka mõned teised valitsusliikmed püüdsid üsna pikalt väita, et see kriis on ülehinnatud ja opositsioonierakondade ülespuhutatud, tekitamaks paanikat. Mis puutub kärbetesse, siis üks asi, mida ma juba sissejuhatuses välja tõin, oli väide, et need on ajutised. Öeldi, et kärbeta juurde tullakse tagasi kohe, kui majanduses saabub veidigi stabiilsem hetk, ja taastatakse kärbeta-eelne olukord. Olgu see siis näiteks kohalike omavalitsuste tulubaasi taastamine, mida kahjuks siiani ei ole tehtud, kuigi meie fraktsioon, samuti linnade liit ja maaomavalitsuste liit on sellele korduvalt tähelepanu pööranud. Kärbeta juurde ei ole tagasi tulnud ka vaatamata sellele, et kohalike omavalitsustelt võeti väidetavalt ära kohustus seista laste ja noorte huvi- ja sporditegevuse eest, mis on pehmelt öeldes üsna kurb. Esi-mestel aastatel oli selge, et kohalikud omavalitsused sealt ei kärbi, ja reaalselt nende tulubaas lihtsalt vähenes. Nüüdseks on aga nii mõnigi olude sunnil ka huvitegevust piiranud ja lükanud selle lapsevanema rahakoti peale.

Kas toetuste ärakaotamine näitab mingit suuremat poliitilist hoiakut? Loomulikult. Kui me vaatame viimase paari aasta väga valusat debatti lastetoetuste üle, seda, kuidas lastetoe-

tuste teema algas, siis peale hakati lastetoetuste ärakaotamisest ja tasapisi tuldi lõpuks üld-suse survele selle juurde, et lastetoetused jäävad küll alles, aga suurenevad ainult teatud siht-rühmadele, vaatamata sellele, et suurenemine on vaid üheksa eurot. Nii et nende toetuste kaotamise ja kärpimisega on võetud selge hoiak ja see hoiak on see, et riik hoiab kokku igal võimalikul sammul ning tihti ka nende inimeste pealt, kelle pealt tegelikult kokku hoi-da ei tohiks. Nagu ma ütlesin, statistika on üsna kurb: meil elab enam kui 60 000 last vaes-suses. Ja nendel lastega peredel, eriti suurtel peredel, on koolimineku aeg väga-väga raske.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Käesolevaga on meie istungi ajalimiit täis, kell on 13. Jätame selle koha peal küsimuse käsitlemise pooleli ja jätkame homme. Küsimus on registreeritud Heljo Pikhofil, Helmen Kütil, Enn Eesmaal, Kadri Simsonil, Yana Toomil, Kalev Kallol ja teine küsi-mus Mihhail Stalnuhhiinil.

Jätkame homme. Täna soovin kõikidele kaunist päeva jätku!

Istungi lõpp kell 13.02.

Istungi kestus 3 tundi ja 2 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 19. juuni 2013
Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Gümnaasiumihariduse rahastamine
2. Kooliuuendused
3. Muud küsimused

Istungi rakendamine

1. Riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (435 SE) esimene lugemine
2. Konkurentsiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (321 SE) kolmas lugemine
3. Väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (375 SE) kolmas lugemine
4. Ehitusseaduse muutmise seaduse eelnõu (429 SE) kolmas lugemine
5. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (432 SE) kolmas lugemine
6. Söödaseaduse muutmise seaduse eelnõu (431 SE) kolmas lugemine
7. Muuseumiseaduse eelnõu (374 SE) kolmas lugemine
8. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu väljaõppemissioonil ja ÜRO rahutagamissioonil Malis" eelnõu (437 OE) teine lugemine
9. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (340 SE) teine lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu liikmed! Alustame kevadhooaja viimast infotundi. Palun teeme kõigepealt kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 40 Riigikogu liiget, puudub 61.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: kaitseminister Urmas Reinsalu peaministri ülesannetes, põllumajandusminis-

ter Helir-Valdor Seeder ning haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo.

1. Gümnaasiumihariduse rahastamine

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid, kuna Riigikogu liige Rainer Vakra on andnud teada, et ta ei soovi tänaseks infotunniks registreeritud küsimust esitada, siis alustaksin küsimusega, mille on välja pakunud kolleeg Mailis Reps. Kuna kolleeg Repsi ka ei ole saalis, tuleb alustada kolleeg Jaak Alliku küsimusega haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. Palun!

Jaak Allik

Lugupeetud härra minister! Teie propageeritava gümnaasiumireformi kohaselt jagunevad väljaspool Tallinna ja Tartut asuvad omavalitsused gümnaasiumihariduse rahastamise osas nelja gruppi. Esiteks omavalitsused, kuhu riik on asutanud nn puhta riigigümnaasiumi ja maksab kinni kogu gümnaasiumihariduse, tehes omavalitsuse eelarvele sellega igal aastal koolipidamise mõttes umbes veerand miljoni eurose kingituse. Teiseks omavalitsused, kes on kuue aasta jooksul järjekorras selle kingituse saamiseks ja võivad kuue aastaga naabermaakonna keskusega võrreldes jääda ilma umbes kahest miljonist eurost. Kolmandaks omavalitsused, kes soovivad säilitada täistsüklikooli ja peavad nii majakulud, tugiteenused kui vajaduse korral ka õpetaja palgalisid igavesti ise kinni maksma. Neljandaks omavalitsused, kus gümnaasiumiharidust ei anta ning kes peavad munitsipaalgümnaasiumisse minevate noorte eest tasuma osamaksu, riigigümnaasiumisse minevate eest aga mitte. Linnade liidu tegevjuht Võigemast nimetas sellist olukorda kõlvatuks konkurentsiks. Kas ministerrium näeb siin probleeme ja otsib lahendusi või mitte?

Jaak Aaviksoo

Hea küsija! Olukord, mida te kirjeldasite, on tekkinud kehtiva põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse alusel. Teatavasti on Eestis praegu riigigümnaasiumid, munitsipaalgümnaasiumid ja eragümnaasiumid. Kehtiva seaduse kohaselt on nii, et kui mingi kohaliku omavalitsuse territooriumil elav õpilane läheb õppima riigigümnaasiumisse, siis kohalik omavalitsus ei pea talle kooli jaoks jooksvate kulude katteks raha n-ö kaasa andma. Samal ajal on Riigikogu pidanud mõistlikuks, et omavalitsuste vahel liikuvate, samuti erakoolidesse minevate õpilaste puhul on kohalikul omavalitsusel kohustus kanda ka kooli jooksvad kulud seoses sellega, kui üks õpilane õpib teise kohaliku omavalitsuse territooriumil või siis erakoolis. Selles osas ettevalmistatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatused, mida te arutama hakkate, mitte midagi ei muuda. Me oleme riigigümnaasiumi asutamisel Viljandis pidanud läbirääkimisi kohalike omavalitsustega ja jõudnud isegi Viljandi linnaga kokkuleppele, et Viljandi linn katab riigigümnaasiumisse õppima asunud noorte kulutused. Praktilises elus on aga üles kerkinud tõsised raskused ja me peame praegu Viljandi linnaga konstruktiivseid läbirääkimisi, et selline regulatsioon linna palvel Viljandi riigigümnaasiumis kaotada. Ma usun, et senine seaduse regulatsioon võiks kehtida ka tulevikus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Allik, esimene täpsustav küsimus!

Jaak Allik

Härra minister! Ma saan aru, et ministeerium ei näe selles korras mingit probleemi. Aga see selleks, küsin edasi. Teie parteikaaslane minister Kiisler propageerib praegu tõmbekeskustel põhinevat haldusreformi. Võib aru saada, et selle mudeli järgi jääks Eestisse umbes 50 omavalitsust. Teie algatatud gümnaasiumireform lähtub vähemalt 252 õpilasega puhta gümnaasiumi mudelist, seega te soovite enamikus minister Kiisleri propageeritavates tõmbekeskustes keskkoolid kaotada. Kas teile ei tundu, et te tegutsete kolleegiga risti vastupidistes suundades? Või peate silmas, et tõmbekeskuseks saab nimetada ka asulat, kus antakse vaid põhiharidust?

Jaak Aaviksoo

Koolivõrgu kavandamine on toimunud mõistlikus ja üsna konstruktiivses koostöös ka regionaalminister Siim Valmar Kiisleriga ja loomulikult oleme vaadanud koolivõrgu kujundamist ka läbi selle prisma, mis puudutab tõmbekeskuste mudelit. Seisukoht, et igas tõmbekeskuses peaks olema kesktaseme õppeasutus ehk gümnaasium ja paralleelselt sellega ka vastava taseme kutseõppeasutus, ei ole ilmselt põhjendatud. Eelkõige lähtudes sellest reformist, mis on läbi viidud kutseõppeasutuste osas – kutsekoolide arv on viimasel ajal püsivalt olnud 30 ringis –, näeme, et keskharidust andev kool ei pea kvaliteetse hariduse tagamiseks ja kogu riigi territooriumi katmiseks olema kaugeltki mitte igas vallas, igas asulas ega ilmselt mitte ka igas tõmbekeskuses, mille arv ka meie hinnangul jääb 50–60 piiridesse. Seejärel ma ei arva, et tõmbekeskused peaks üksüheselt siduma vajaduse korral riigigümnaasiumi või üldse gümnaasiumi olemasoluga, seda eriti veel seaduse jõul.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Allik, teine täpsustav küsimus!

Jaak Allik

Täna, härra minister, väga selge seisukoha eest! Aga härra Kiisler ütles eelmises infotunnis minu küsimusele vastates, et gümnaasiumide rahastamine peaks lähtuma riigi ja maakondlike omavalitsusliitude vahelisest kokkuleppes selle kohta, kui palju keskharidust andvaid koole jääb maakonda alles. Kõiki neid alles jäävaid koole tuleks rahastada võrdselt ja koolipõhiselt, mitte lähtudes õpilaste arvust või omandivormist. Miks te ei toeta seda seisukohta, vaid ehitate vastupidist mudelit?

Jaak Aaviksoo

Hea küsija! Pärnis niimoodi vastandada kunstlik ja täiesti tarbetu. Mis puutub riigigümnaasiumide rahastamisse, siis see toimub vastavalt kooli ülalpidamiseks vajalikele kuludele ja selles osas valitseb meil esitatud mudeli osas täielik üksmeel. Riigigümnaasiumide rahastamine ei ole varem probleeme tekitanud, kui välja arvata teie viidatu, et kohalikud omavalitsused peaksid hakkama ka riigikoole ülal pidama. Oleme seisukohal, et kohalike

omavalitsuste poolt riigikoolide ülalpidamine ei ole otstarbekas.

Mis puutub rahastamismudeli täpsemasse sisusse, siis nagu te teate, tegi Riigikogu menetluses oleva põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise algataja ehk Vabariigi Valitsus ettepaneku lahutada sellest seadusest rahastamise osa ehk PGS-i § 82 ja sellega seonduvalt ka vastav valitsuse määrus, nii et kindlasti tullaakse nii Riigikogu kui ka valitsuse tasemel rahastamisteemade juurde tagasi.

Nüüd selleks, et lõpeks tarbetud spekulatsioonid, mida ma paraku pean lugema eri inimeste sulest ja kuulma eri inimeste suust, kaasa arvatud ja eriti etteheitvas vormis mõnede opositsiooni esindajate suust, siis juhin tähelepanu, et loomulikult on vaja otsida lahendus kvaliteetse gümnaasiumihariduse pakkumiseks mitte ainult maakonnakeskustes. Näiteks Mulgimaal on meil vaja konstruktiivset koostööd, et püüda leida *modus operandi* jätkusuutliku gümnaasiumihariduse jaoks, sama ka Peipsi ääres ja paljudes teistes piirkondades. Töö selle kallal käib ja inimeste hirmutamisel, et need gümnaasiumid kaovad 1. septembrist 2013 ja osa aastal 2014 ära, ei ole põhjust.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kohapeal registreeritud küsimused. Palun, kolleeg Andrus Saare!

Andrus Saare

Lugupeetud minister! Eile ilmus meedias endise ministri ja praeguse kultuurikomisjoni liikme artikkel. Tegemist peaks olema haridusvaldkonnas väga pädeva ja informeeritud rahvasaadikuga. Muu hulgas kommenteeris ta järgnevalt: "Tänane vanemõpetaja, kes on samal ajal ka klassijuhataja, hakkab pärast Aaviksoo "palgatõusu" saama sadakond eurot vähem." Siit minu küsimus: kuidas siis klassijuhatajatööd tegeva õpetaja palgaga tegelikult olema hakkab?

Jaak Aaviksoo

Ka mina lugesin seda ja mul oli pehmelt öeldes piinlik. Ma arvan, et inimeste asjata hirmutamine on praktika, mida ka siis, kui ollakse poliitilistel eriarvamustel, ei tohiks kasutada. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatused on suunatud ühe olulise küsimuse lahendamisele – see on õpetajate palga- ja töötin-

gimuste parandamine. Praegu on tõepoolest võimalik, et koolipidaja vähendab koolijuhi kaudu uuel õppeaastal õpetajate sissetulekut. Selline praktika peab lõppema. Õpetajal on õigus samasugusele kindlusele oma töölepingu ja palga suhtes nagu kõikidel teistel töölepingu alusel töötavatel inimestel. Seetõttu on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse keskne mõte tagada garanteeritud palk kõikidele õpetajatele, nii et seda ei saaks õppeaasta vahetumisel ühepoolses korras muuta, rääkimata kalendriaasta vahetumisest. Sellele muudatusele vastuseisimine on mulle arusaamatu, kindlasti ei teeni see õpetajate huve.

Mis puutub õpetaja palka, siis see peab olema määratud vastavalt tema tööpanusele ja töö tulemuslikkusele ning see peab saama ainult tõusta. Kui kiiresti seda tõsta, selles peame ühiselt kokku leppima riigieelarvesse vastavate summade eraldamisel.

Mis puutub klasside juhatamisse, siis raha selle tasustamiseks eraldatakse edaspidigi. Sellele ei seata niisugust piiri nagu praegune 5%, seda võib suurendada vastavalt koolijuhi äranägemisele, kusjuures klassijuhataja tööd võib tasustada nagu lisaülesannet täiendavalt 35-tunnisele tööädalale, olgu seda siis viis tundi või kümme tundi – kuidas vajalikuks peetakse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Austatud härra minister! On jäänud mulje, et nende aastate jooksul, kui teie olete olnud haridusminister, on pidevalt tegeletud summade kärpimise ja sisemise ümbertõstmisega, samuti omavalitsustele ülesannete juurdeandmisega. Me mäletame, et üldse mitte ammu võeti siin saalis vastu põhikooli- ja gümnaasiumiseadus ning nüüd viimaks on hakatud kohapeal sellest aru saama ja selle järgi tegutsema, aga juba jälle on käivitatud kardinaalsed muutused ja te eitate eelmisi seisukohti näiteks kolme õppesuuna osas ja paljudes muudes küsimustes. Miks on teie haridussüsteemi puudutavad seisukohad sedavõrd muutlikud? Ja teine pool küsimusest on, miks te enam ei jõua ka koalitsiooni sees kellegagi üldse kokkuleppele. Teame, et rahastamismudeli osas on praegu kokkulepped sõlmimata.

Jaak Aaviksoo

Haridusteema on keeruline ja mitmetahuline ning kahe minutiga seda selgeks teha, kui nii põhimõttelistes küsimustes puudub elementaarne lähteinformatsioon, on raske. Aga mõningad vaeväited, mis selles küsimuses sisaldasid, ma siiski püüan ümber lükata.

Hariduse rahastamine ei ole vähenenud, vaid kasvanud. Kasvamine on see, kui eraldatakse rohkem raha, ja vähenemine on see, kui eraldatakse vähem raha. Kui me riigieelarves järke ajame, siis leiame, et hariduse rahastamine on kasvanud ja kasvab edaspidigi – vähemasti senikaua, kuni püsib see koalitsioon.

Mis puutub kohustuste juurdeandmisel, siis ma ei oska nimetada ühtegi seadusmuudatust, mis minu haridusministriks olemise aja jooksul oleks kohalike omavalitsuste või koolipidajate kohustusi suurendanud. Kui teie niisugustele muudatustele viitate, siis palun teil olla konkreetsem, et ma saaksin teile vastata.

Mis puutub koostöösse haridusvaldkonnas koalitsiooni sees ja mitte ainult koalitsiooni sees, siis on see väga hea. See, et rahastamise paragrahv põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest eraldatakse ja tullakse selle juurde tagasi sügisel, on samuti väga hea. Väga hea on see sellepärast, et usutavasti me saavutame siis suurema konsensuse kui seni. Ma kutsun ka opositsioonisaadikuid üles selles töös konstruktiivselt osalema, nii nagu nad on konstruktiivselt osalenud selle põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõu ettevalmistamisel, mille teisele lugemisele te täna asute.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud minister Aaviksoo! Möödunud aastal enne riigieelarve vastuvõtmist te tulite välja lubadusega tõsta õpetajate palka 11%. See oli väiksem summa, kui streigiga ähvardanud õpetajad palusid, aga ikkagi päris tuntav summa. Riigieelarves aga suurenes õpetajate palgaks ettenähtud summa kõigest 4,7%. Te ütlesite, et ülejäänud palgatõus tuleb sisemiste reservide abil. Nüüd kohe on pool eelarveaastast möödunud. Kust, mille arvel see ülejäänud palgatõusu raha koolidele tulema pidi?

Jaak Aaviksoo

Hea küsija, ka seda ma olen korduvalt seletanud. Aga üks õpetajagi peab seletama senikaua, kuni sõnum kohale jõuab ja arusaamine kindel on. Seoses sellega, et paljudel kohalikel omavalitsustel oli probleeme riigi eraldatud raha ülekandmisega erakoolidele, eraldati 2013. eelarveaastal erakoolidele antav raha kohalikele omavalitsustele antavatest vahenditest ja kanti see üle otse. Seega need arvud, mida te võrdlete, mehaaniliselt klappima ei pea ega saagi klappida. Kordan veel kord, et kõikidele kohalikust omavalitsusest koolipidajatele kanti õpetajate töötasuks üle 11,4% suurem summa. Loodame väga, et kohalikud omavalitsused kogu selle ülekantud raha õpetajatele korralikult välja maksavad. Me teame, et osa kohalike omavalitsusi ei ole seda teinud, aga ma tean, et nad on lubanud seda teha ja pingutavad selle nimel. Kui see tõesti nii on, siis aasta lõpuks tõuseb õpetajate palk, nii nagu lubatud, 11,4% kõrgemale tasemele.

Selleks et minu etteheide ei kõlaks ebaõiglaselt nende kohalike omavalitsuste suhtes, kes juba praeguseks on mitte ainult kogu riigi raha välja maksnud, vaid eraldanud ka täiendavalt raha õpetajate palkadeks, toon ühe näite siit-samast Harjumaalt. Mitte kuigi jõukas, aga see-eest hariduslembene Kernu vald suudab õpetajatele lisaks riigi eraldatud enam kui 800 eurole maksta omalt poolt 300 eurot lisaks, samal ajal kui rohkem kui 1000 euroga õpetaja kohta toetatud Tallinna linn jättis sellest summast välja maksmata üle 100 euro õpetaja kohta.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kaia Iva!

Kaia Iva

Austatud minister! Ma olen kultuurikomisjoni liikmena selle eelnõuga tegelenud ja olnud selles protsessis juba ligemale seitse kuud. Olen märganud, et Riigikogu kultuurikomisjoni seinte vahel on opositsiooni ja koalitsiooni vahel kaunis suur üksmeel olnud ning arutelud on olnud päris konstruktiivsed. Sealt seinte vahelt väljudes on osa infot aga nagu hajunud ja küsimusi on palju rohkem õhus. Viimastel päevadel, kui eelnõust on välja võetud punkt, mis reguleeris muudatusi rahastusmudeli osas, on siginenud kahtlus, et äkki Vabariigi Valitsus

teeb mingid suured muudatused, suure revolutsiooni rahastamise osas hoopis oma määru-sega. Kuidas te seda väidet kommenteerite?

Jaak Aaviksoo

Aitäh küsimast! Tõepoolest, mis puutub raha jagamise koolipidajate vahel, siis Riigikogu on delegeerinud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses üsna suure otsustusruumi valitsusele. Sellekohane määrus on igal aastal vastu võetud, kui Rahandusministeerium on selle ette valmistanud, ja praeguse seaduse § 82 kehtima jäämise korral saab see ka edaspidi niimoodi olema. Tahan teile aga kinnitada, et minu ja valitsuse siiras soov on, et rahastamis-teema arutlus sügisel Riigikogus uuesti algaks, sealhulgas võiks arutada valitsuse määrust sellesama seadusparagrahvi alusel. Päris kindlasti ei ole alust juttudel, justkui kavatses täitev-võim või mõni tema üksik haru kuidagi Riigi-kogu selja taga, Riigikogust mööda minnes anda välja määrusi, mis kõvasti kahjustaksid kohalike omavalitsuste kui koolipidajate rahastamist.

Veel kord: valitsus tõenäoliselt saab määruse eelnõu valmis juba enne suure suvepuhkuse saabumist, vähemasti niisuguse eelnõu, mida saaks arutada nii parlamendis kui ka valitsuses. Kindlasti tahaks selle juurde tagasi tulla, sest tingimata on vaja kõike arutada ka kohalike omavalitsuste kui partneritega. Tõsi, me kõik saame aru, et kohalike omavalitsuste valimised tänavu 20. oktoobril loovad õhkkonna, mis võivad arutelu keeruliseks teha, aga see päris kindlasti ei saa viia selleni, et otsused võetakse vastu salaja, Riigikogu selja taga. Nii et see arutelu seisab meil ilmselt ees.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Lugupeetud minister! Täna me hakkame siin saalis haridusseadust pikalt arutama ja ma olen püüdnud nendest asjadest paremat pilti ette saada. Minu pilt on selline, et ma saaksin teist kui ministrist aru, kui te oleksite Reformierakonna minister. Siis ma saaks aru, et te tulete sellise seadusega siia saali. Aga kuna te olete Isamaa ja Res Publica Liidu minister, siis ma ootaksin teilt sellist seadust, mis arvestaks rohkem kogu rahvast. Praegune seadus kaldub

rohkem eliitkooli poole ja puudega lapsed unustatakse ära, või kui lausa ei unustata ära, siis see tähelepanu ja hool, mida on nendele seni osutatud, kaob ära. Miks see nii on?

Jaak Aaviksoo

Hea küsija! Selline kõrgstiil, mille eredaks näiteks on suurepärase nädalaleht Kesknädal, ei aita meil ilmselt konstruktiivselt väga kaugele jõuda. Loomulikult arvestab põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, mille on koostanud IRL-i ridadesse kuuluv haridus- ja teadusminister, nii IRL-i programmilisi huvisid kui ka koalitsiooni eesmärke. Kindlasti vastab see ka nendele arusaamadele, mida peab õigeaks Eesti haridus-avalikkus ja mida on toetanud ka haridusfoorum. Samuti toetab seda üleantud haridusstrateegia, mille taga on kõige laiema põhjaga haridusavalikkus koostöökogu kaudu ja väga paljud partnerid. Nii et teie etteheide ning IRL-i ja Reformierakonna kunstlik vastandamine on kohatu ja see päris kindlasti ei aita meil edasi jõuda.

Veel kord: seadus tegeleb konkreetsete regulatsioonidega ja muudab seda, mida ta muudab. Ta suurendab riigi toetust hariduslike erivajadustega lastele ja puuetega lastele – suurendab! Suurendab toetust, mitte ei lõpeta seda ega vähenda võrreldes kehtiva seadusega. Kui me rahastamissättega Riigikogusse tuleme, siis on ettepanek seda toetust veel suurendada.

Head kolleegid, jääme faktide ja konkreetsete tekstide juurde! Ärme tekitame tühjast tüli, sest sisulisi otsuseid on vaja teha hästi rahulikult, kaaludes plusse ja miinuseid, mis kõikide otsustega seotud on ja mis ei jookse kindlalt mitte erakondade piire pidi, vaid sedapidi, kui hästi me mõistame Eesti hariduse tegelikke vajadusi ja probleeme ning suudame neile lahendusi pakkuda.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra haridus- ja teadusminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Kooliuuendused

Esimees Ene Ergma

Ma peaksin tegelikult kodu- ja töökorra seaduses näpuga järge ajama ning see ütleb, et kui inimene, kelle kord on küsida, ei viibi

saalis, siis ta kukub järjekorrast välja. Aga mul on täna hea tuju ja ma rikun seda natukene. Ma arvan, et te lubate. Võimaldan seega kolleeg Mailis Repsil esitada oma küsimuse haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. Palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esinaine! Ma palun väga vabandust, aga ma ei osanud ette näha, et küsimus härra Reinsalule jääb ära.

Kõigepealt suur tänu väga põhjalike vastuste eest! Eks eriarvamused tekivad sellest, et kuulad inimeste juttu, aga kahjuks me peame lugema ka üleantud eelnõu sätteid. Praeguseks on selge, et Vabariigi Valitsuselt tulnud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise ettepanekute üks eesmärk on kaotada koolis selline funktsioon nagu klassijuhatamine. Seda uuest eelnõust ei leia ja pärast seda, kui eelnõu on neljapäeval koalitsiooni hääletega vastu võetud, kaob põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest klassijuhatamine ära. Sellest tulenevalt on minu esimene küsimus teile, härra minister selline. Täna te püüdsite väga innukalt raadiokoolilajaid veenda, et kohalikel omavalitsustel on loomulikult soov seda ka edaspidi rahastada. Kuidas sellega tegelikult on?

Jaak Aaviksoo

Hea küsija! Klassijuhatamine on Eesti koolis olnud, on praegu ja jääb ka tulevikus. Olen rõhutanud, rõhutan täna ja rõhutan ka tulevikus, et klassijuhatajal on seda tööd tegelikult rohkem, kui praegune 10% lisatasu katab. Ma arvan, et seda tööd peaks väärliselt hindama ja selleks võimalusi looma. Uus põhikooli- ja gümnaasiumiseadus selle võimaluse loob.

Mulle tundub, et meil on erinev ilmavaade küsimuses, kas kõik asjad, mis koolis sünnivad, olgu näiteks klassijuhatamist või ruutjuure võtmise õpetamist puudutavalt, peaks olema sätestatud seaduses või võiks midagi jääda ka koolipidaja, kooli hoolekogu, õpetajate ja direktori otsustada, sh koolikorralduslikes küsimustes. Me oleme ette pannud terve hulga muudatusi, mis avardavad koolijuhi võimalusi otsuseid vastu võtta, tuginedes seejuures eelkõige kooli hoolekogu, aga ka koolipidaja suunistele. Kui me vaatame rahvusvahelise taseme PISA uuringuid, siis näeme, et edukamaid tulemusi saavutavad riigid, kus kooli otsustuspädevust seaduslike piirangutega mitte

ei kärbita, vaid suurendatakse, ja sellesse ritta tuleb asetada ka klassijuhatamine. Rõhutan veel kord: koolipidajal on õigus maksta klassijuhatamise eest õpetajale lisatasu, ja seda mitte ainult 10% ulatuses palgast, vaid ka 20% või 30% ulatuses, lähtuvalt kooli töökorraldusest, aga on ka võimalus jätta see põhitöö sisse, nii et üldkoormus on 35 tundi ja näiteks viie või kuue tunni võrra vähendatakse kontakttundide arvu, mis kuuluvad tema ametijuhendisse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps, esimene täpsustav küsimus!

Mailis Reps

Tõepoolest, eks me loegi seadussätteid erinevalt. Tahangi siinkohal märkida, et kindlasti on kohalikel omavalitsustel koolipidajana ka praegu olemas kõik võimalused tõlgendada mitmeid sätteid õpetajale kasulikumalt. Siamaani on olnud õigus lähtuda 18–24 tunnist, aga enamikus omavalitsustes ja koolides on need lugupeetud koolipidajad, keda te siin väga energiliselt kaitsete, lähtunud just maksimumist ehk 24 tunnist. Kuidas te loodate veenda õpetajaid, et nüüd kehtima hakkav ainult 35 tunni piir ei saa rakendatud samasuguses mahus kui praegu 24 tunniks klassi ette saatmine? Miks te arvate, et õpetajaid ei või 1. septembrist 35 tunniks klassi ette saata?

Jaak Aaviksoo

On koolipidajaid ja koolijuhte, kes on normi seadnud 24 tunni peale, ning on koolipidajaid ja koolijuhte, kes on selle seadnud 18 tunni peale. Riik lähtub praegu ja ka tulevikus asjaomasest keskmisest ehk 21 tunnist – nii palju eraldatakse koolile raha ja selle summa piires saab direktor võtta tööle piisavalt õpetajaid, et 21-tunnise koormusega vajalik töö ära teha. Kui ühe kooli töökorraldus on selline, et seal võetakse tööle vähem õpetajaid ja nende tunnikoormus on suurem kui 21 – olgu siis 22 või 24 või ka 25 tundi –, aga selle võrra tõstetakse õpetajate palka, siis minu arvates niisugune töökorraldus ei sea ohtu ei hariduse head kvaliteeti ega teisi hariduslikke eesmärke. Või siis vastupidi, kui koormust tahetakse vähendada, vähendades samavõrra ka koolis makstavat keskmist palka, siis seegi võiks olla kooli-

pidaja otsustada. Hirmutada sellega, et direktor ütleb õpetajale, et eelseisval õppeaastal on sul vaja seista klassi ees 35 tundi, on minu arvates kohatu. Nagu ükski haiglajuht ei pane kirurgi opereerima 40 tundi nädalas, nii ei pane ükski koolijuht õpetajat kogu tööaega klassi ees seisma. Nii palju usku Eesti õpetajatesse ja Eesti direktoritesse võiks siin saalis olla, et niisuguste ähvardustega mitte liiale minna.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps, teine täpsustav küsimus!

Mailis Reps

Eks me kindlasti jätkame seda diskussiooni siin saalis põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu menetluse ajal, aga üldiselt opositsioon ei taha mitte ähvardada, vaid me lähtume faktidest. Ning fakt on see, et Eesti Haridustöötajate Liit viis koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga ministeeriumi finantseerimisel läbi väga põhjaliku uuringu, mis andis õpetaja keskmiseks töökoormuseks üle 50 tunni. Nii et tegu ei ole ähvardusega, vaid reaalse eluga. Õpetaja töökoormus on juba praegu väga suur ja on võimalus, et see kasvab veel, kuna enam ei ole töökoormus seadusega piiratud. Kindlasti on olnud huvitav jälgida teie väljautlemisi meedias uute rahastamisaluste kohta ja teie suuri lubadusi. Ka täna olete öelnud, et kohalikul omavalitsusel on kõiksugused võimalused. Reaalne pilt on see, et paljudes omavalitsustes laste arv kahaneb ja ka rahastamine eelarvest väheneb. Mille arvel peaksid omavalitsused kõik need kohustused täitma?

Jaak Aaviksoo

Koolipidajal on kohustus katta kõik kooli kulud. Niisugune seadus on olnud jõus alates 1990. aastate algusest ja seda põhimõtet ei ole ka opositsioonierakonnad vaidlustanud. Sellisel juhul tuleb jätkata selle regulatsiooniga, mis meil on, eraldades riigi toetusi nendeks tegevusteks, mis on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses ette nähtud. Tõsi, selle seaduse rahastamisparagrahvi muudatused näevad ette mõningaid erisusi, aga ma rõhutan, et põhilises osas on muudatused, mille arutelu peaks siin saalis algama sügisel, pigem sellesuunalised, et riik võtab endale täiendavaid kohustusi, mit-

te ei pane neid kohalikele omavalitsustele juurde.

Tahan ka juhtida tähelepanu ühele lihtsale tõele. Kui lapsi enam üldse ei ole, siis ei ole koolimaju vaja enam üleväl pidada, ja kui lapsi on poole vähem kui enne, siis on vaja pidada üleväl enam-vähem poole võrra vähem koole ja selleks õppetöök on vaja enam-vähem poole võrra vähem õpetajaid. Loomulikult on see pealiskaudne väide ja ma saan aru, et kui klassis istub üks või kaks last vähem, siis ei ole vaja tervet kooli kinni panna või kõiki õpetajaid lahti lasta. Küll aga peame ajaga sammu käima. Õpetajad ja koolid peavad liikuma sinna, kus on lapsed, aga mitte vastupidi, et me suuname üha suuremaid summasid ja muid vahendeid sinna, kus laste arv aina kahaneb. Seepärast vajab Eesti hariduskorraldus tänapäevastamist ja raha tuleb suunata sinna, kus on selle järele vajadus, kus on õpilased, kus on õpetajad ja kus oodatakse kvaliteetset haridust.

Esimees Ene Ergma

Alustame kohapeal registreeritud küsimuste esitamist. Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Lugupeetud minister! Uue PGS-i kohaselt luuakse igas maakonnas riigigümnaasium. Sellega paneb riik munitsipaalgümnaasiumid täiesti ebavõrdsesse olukorda, sest riigigümnaasiume finantseerib 100% ulatuses riik, kohaliku omavalitsuse gümnaasiume kohalik omavalitsus. Aga me teame, et rahaliselt ei suuda kohalik omavalitsus riigiga mitte kuidagi konkureerida. Ma küsin: härra minister, kuidas oleks võimalik sellist ebavõrdsust vältida?

Jaak Aaviksoo

Minu arvates ei tohiks riik ja kohalik omavalitsus konkureerida üheski valdkonnas. Riik ja kohalik omavalitsus peaksid tegema koostööd. Selles mõttes olen ma teistsugusel arvamusel kui teie erakond. Mis puutub koostöösse, siis see käib. Haridus- ja Teadusministeerium on viimase kahe aasta jooksul pidanud läbirääkimisi väga paljude omavalitsustega. Teatavasti oleme paljude omavalitsustega sõlminud koostöölepe riigigümnaasiumide asutamiseks ja mitte ükski nendest kohalikest omavalitsustest ei ole viidanud teie tõstatatud probleemile. Mulle tundub, et see on spetsiifi-

lise poliitilise mõtlemise vili ja asi pole mitte selles, et puudub kohaliku omavalitsuse ja riigi konstruktiivne koostöö kvaliteetse põhihariduse pakkumisel.

Praeguseks on kokkulepped sõlmitud enamiku maakonnakeskuste ja muude omavalitsustega. Oleme teinud ettepanekuid ka suurematele linnadele. Liigume edasi Tartus, liigume edasi Narvas ja ma arvan, et eelseisvate aastate jooksul me kujundame samm-sammult tasakaalustatud gümnaasiumivõrgu, kus mõistlik ja omavahel kokkulepitud roll on nii riigikui ka munitsipaalgümnaasiumidel, täpselt samamoodi nagu tegutsevad edukalt koos riigi ja kohalike omavalitsuste hallatavad kutseõppeasutused. Eri koolipidajate kunstlik vastandamine, nende vahel tüli õhutamine ei ole lahenduse poole liikumine. Lahenduse poole liikumine on koostöö ja läbirääkimine võimaluste üle, kuidas edasi minna, olgu see siis Viljandis, Pärnus, Tartus, Haapsalus, Kuressaares, Tallinas või mõnes muus Eesti omavalitsuses. Ja veel kord: niisugune koostöö reaalselt ju käib.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Kahel viimasel aastal muutus põhikooli- ja gümnaasiumiseadus päris palju. Sügisel peame paika panema ka rahaasjad. Sellega seoses ongi mu küsimus, mis sellest eelnõust sai. Kas midagi jäi tegemata ja kuidas see seadus muutub järgmistel aastatel?

Jaak Aaviksoo

Vabandust, aga ma ei saanud selle küsimuse tuumast lõpuni aru! Põhikooli- ja gümnaasiumiseadust praeguse valitsuse ajal muudetud ei ole. Tõsi, praegu on muudatused siin saalis arutelul. Mis puutub ettevõetavatesse sammu-desse, siis need ei tekita koolidele lisakohustusi ega nõua seega ka lisarahastamist. Koolipidajatele ei panda mingeid uusi ülesandeid, mille täitmist tuleks täiendavalt rahastada. Me teeme seda teadlikult senikaua, kuni kohustus ei ole täies mahus rahaga kaetud. Me ei saa rahul olla õpetajate palgaga – ei miinimumega keskmise palgaga. Kuni senised kohustus ei ole rahaga piisavalt kaetud, ei ole ots-

tarbekas ega mõistlik suurendada koolipidajate kohustusi.

Kuidas lahendada probleem, et kulutused on ebapiisavad? Ma olen teile siin saalis rääkinud ja olen korduvalt kirjutanud eri väljaannetes, et Eesti üldhariduse kõige suurem probleem on, et meil kulub liiga palju raha muude ülesannete täitmiseks peale õpetajatele palga maksmise. Õpetajate palgad peavad olema sisuline prioriteet – see on haridusministeeriumi prioriteet. Me oleme suunanud raha õpetajate palkade tõusuks ja suuname edaspidigi. Lisaülesannete võtmine, ükskõik kui heas usus ja tahtmises see ei ole tehtud, ei aita meil praegu seda kõige hullemat kitsaskohta likvideerida. Seepärast ma ootan opositsioonilt toetust nende muudatuste tegemiseks, mis võimaldaks meil otsustavamalt õpetajate palka tõsta. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmine on üks samm selles suunas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Hea minister! Minu küsimus puudutab hariduse rahastamist Euroopa Liidu teiste riikidega võrreldes. Eesti on ühtpidi tubli, sest me kulutame haridusele SKT-st tunduvalt rohkem, kui on keskmine näitaja. See on tore! Aga kui me vaatame hariduskulude sisemisi proportsioone, siis õpetajate palgaraha osakaal on ainult 36%, teistes riikides 50% ja üle selle. Milline on teie arusaam eelnõust, mille te sügisel meile esitate: kas proportsioonid on seal rohkem euroopalikud või kuidas teie plaan selles vallas on?

Jaak Aaviksoo

Hea küsija, kindlasti tuleb seda suhtarvu suurendada ja selleks on võimalused täiesti olemas. Tõsi, need võimalused on ainult siis, kui riik ja koolipidaja koostööd teevad. Me saame seda suhet parandada ja see näitaja on juba praegu kõrgem kui olemasolev 36% riigikoolides. Oleme Haridus- ja Teadusministeeriumis vaadelnud hariduskulude struktuuri ja tuvastanud, et paljudes koolides on lisaks õpetajatele tööl veel üsna palju mitmesuguseid spetsialiste. Nende hulgas on hädavajalikud tugispetsialistid, kellele tasu maksmiseks on riik leidnud lisaraha, sh Euroopa Liidu struk-

tuurifondide kaudu, aga veel on ametis töötajaid, kes arenenud riikides juba ammu koolipersonali koosseisu ei kuulu. Toon mõned näited, ilma et ma konkreetseid ameteid Eesti koolis kuidagi tahaksin kritiseerida.

Soome koole külastades ei näe me riidehoiutädisid. Minu küsimuse peale, kui palju teil on raamatukogutöötajaid, öeldakse, et neid meil ei ole, meil on avariikulid. Need on üksikud näited. See jutt puudutab ka niisugust abi-personali nagu koristajad, samuti on meie koolides tööl hulgaliselt katlakütjaid ja teisi ametimehi, kelle panus haridusvaldkonnas on erilaadne. Nii et veel kord: me ei vaja ainuüksi Haridus- ja Teadusministeeriumi jõupingutusi, edasimineku peab sündima Haridus- ja Teadusministeeriumi ning koolipidajate koostöös, et liikuda arenenud riikide, eelkõige meie põhjanaabri Soome hariduskorralduse poole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud haridusminister! Teie vastustest varasematele küsimustele võib näha, et te usute siiralt hariduslikku enesekorraldusse. Selle küsimuse teema on aga kooliuuendused ja mul on teile küsimus ühe teise kooliuuenduse ehk rakenduva kõrgharidusreformi kohta. Üks reformi eesmärk on ülikoolide õppekorraldust puudutavate küsimuste laialdasem delegerimine ülikoolide pädevusse, et ülikoolid omavahel tudengite pärast konkureeriks. Oli lootus, et seeläbi paraneb õppekvaliteet ja tekivad paremad õppetingimused. Nüüd on ilmnunud aga asjaolu, et avalike ülikoolide konkurents on tegelikult hoopis noorte valikuvõimalusi ahendama hakanud. Näiteks toon tõsiasja, et Tartu Ülikool annab inimesele teada, et ta on ülikooli vastu võetud, 17. juulil ja 19. juuliks peab ta selle koha vastu võtma. Samal ajal Tallinna Ülikool annab alles 25. juulil teada, kas inimene on vastu võetud. Kuidas te hindate sellist konkurentsi? Kas see on teie arvates kooskõlas üliõpilaste huvidega?

Jaak Aaviksoo

Konkreetse juhtumi kommenteerimiseks oleks vaja veidi rohkem teada kui need üsna kiiresti ette loetud faktid. Selles osas ei ole kõrgharidusreform, õigemini ülikooliseaduse

ja sellega seonduvate seaduste muutmise seadus, mis tasuta kõrghariduse reformi nime all siin Riigikogus vastu võeti, midagi muutnud. Niisuguste kuupäevaliste nn kokkupõrgete kohta ei ole Haridus- ja Teadusministeeriumis ega minu varasema tegevuse ajal ülikooli rektorina ka ülikooli teavet laekunud, nii et ma ei näe selles mingit süsteemset ja tõsist probleemi, mis sunniks riiki seaduse tasemel sek-kuma.

Tahan kasutada võimalust juhtida teie tähelepanu ühele minu arvates muret tekitavale tendentsile haridusvaldkonda puudutavates seadustes, ja mitte ainult seda valdkonda puudutavates seadustes. Kui te, head riigikogulased, loete Eesti põhikooli- ja gümnaasiumiseadust või ka ülikooliseadust ning Soome põhikooli- ja gümnaasiumiseadust, siis näete, missugune tohutu vahe on nende detailsusastmel ja reguleerimise määral. Soomes on seaduses põhiliselt ette nähtud kvalitatiivsed tegevussuunad, täitevvõim ning kooli tasand otsustab enamiku sisulisi küsimusi heast akadeemilisest ja haldustavast lähtudes. Me oleme liialt kasvatanud bürokraatlikke regulatsioone seadustes, siiralt uskudes, et see on parem lahendus kui usaldada meie inimesi ja õppeasutusi. Mina olen seisukohal, et me peaksime oma praktikad muutma.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Lugupeetud minister! Tõepoolest, eelnõu, mille teise lugemise me kõigi eelduste kohaselt siin täna läbi viime, on tekitanud ühiskonnas üsna palju probleeme. Ka täna hommikul on mulle mitmed koolijuhid eri maakondadest helistanud ja huvi tundnud, kuidas me asjasse suhtume ja kuidas käitume. Keegi ei kahtle selles, et palkade madalus on meie haridussüsteemi suurimaid hädasid. Aga mina tahan teie käest küsida seda, kas teid huvitab, kuidas mõjuvad kavandatud muudatused riigi regionaalpoliitikale. Ja kui see teid on huvitanud, siis palun selgitage võimalikke tagajärgi. Te ütlesite, et annate raha sinna, kus on, kellele anda, kus on õpilased ja õpetajad olemas. Aga mis saab ülejäänud Eestimaa piirkondadest? Mulle tundub, et IRL-i jutt tasakaalustatud regionaal-sest arengust on silmakirjalik.

Jaak Aaviksoo

Üks teie poliitiline eelkäija on küsinud reetooriliselt: kellele iseseisvus, kellele ike? Teie küsimus kuulub ka sellesse valdkonda. Te ütlesite, et ettepanud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmine tekitab probleeme. See on teie arvamus. Meie arvamus on, et see lahendab probleeme, mis Eesti üldhariduses on kuhjunud, ja lahendab neid otsustavalt selleks, et saavutada põhieesmärk: tõsta õpetajate palga, tagada neile kindlad töötingimused ja *last but not least* tagada kodulähedase põhikooli säilimine. Meie mõttetud ja jätkusuutmatud ponnistused säilitada gümnaasiumid kõikjal, kus nad omaaegse elanikkonna paiknemise tõttu olid põhjendatud, on üks peamisi põhjusi, miks me ei suuda üleval pidada kodulähedasi põhikooli, miks me oleme neid viimastel aastatel sulgenud.

Gümnaasium läheb kodust paljude jaoks tõesti kaugemale, aga samas peab tulema lähemale ja jääma lähemale kodulähedane põhikool. Väikeste kodulähedaste põhikoolide rahastamist tuleb suhteliselt suurendada, samamoodi nagu tuleb tugevdada häid gümnaasiume. Selleks on kõik võimalused olemas. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses on sellesisulised ettepanekud tehtud ja ma loodan, et te suudate näha nende reetooriliste väidete taha, mida erinevatel põhjustel, aga valdavalt ebakindlusest ja hirmust, mida meie koolisüsteemis on liiga palju, õhutatakse. Ei kao kodulähedane põhikool kuskile, kodulähedast põhikooli tuleb hoopis tugevdada. Samas ei saa lubada igasse valda gümnaasiumi ja isegi igasse alevisse mitte.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalvi Kõva!

Kalvi Kõva

Hea minister! Täna pärast lõunat me tõesti menetleme siin saalis põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise eelnõu, aga kuna teie meil siis puldis ei ole ja teile küsimusi esitada ei saa, siis teen seda praegu. Mõni minut tagasi ühele küsimusele vastates te ütlesite, et meie koolides pole võib-olla tarvis raamatukoguhoidjaid ja katlakütjaid. Seaduseelnõu sisu on selline, et väga paljud teemad on seotud õpetajate üldtööajaga ja nii võib eeldada, et õpetajad hakkavad tulevikus koolimajas niimoodi

kordamööda katelt kütma, see on neil üldtööaja sees. Aga minu küsimus on hoopis klassijuhatajate kohta. Kuna maakoolides on väga paljudes kohtades õpetajad väiksema kui 1,0 koormusega tööl, näiteks 0,5–0,6 koormusega, siis on neil ka klassid juhatada. Kas tulevikus, kui see ülesanne on üldtööaja sees, saab ühel klassil olla mitu klassijuhatajat? Või kui on üks 0,6 koormusega õpetaja klassijuhataja, siis pooled ekskursioonid jäävad lastel lihtsalt ära?

Jaak Aaviksoo

Olgu kuidas on teie arvamusena õpetajatest katlakütjate kohta – jäägu see teie südame-tunnistusele! Mis puutub väikestes koolides klassijuhatajasse, siis ma ei näe ühtegi põhjust, mis takistaks direktoril sõlmida mitte 0,5 koormusega tööleping, vaid 0,7 koormusega tööleping, et klassijuhatajate töö sinna sisse ära mahuks. Enamgi veel, mulle meeldiks kõige rohkem, kui sõlmitaks tööleping 1,0 koormusega, kuhu sisse mahuks nii aineõpetamine kui ka klassijuhatamine.

Väikestes koolides on tõesti raske tagada täiskoormust ja selle lahendamiseks tuleb mitmesuguseid teid otsida. Eelkõige peaks aitama täienduskoolitus, et meil oleks rohkem mitme aine õpetajaid. Seda teed on läinud kõik riigid, kus koolid demograafilistel põhjustel kipuvad väiksemaks jääma. Õpetajad peavad olema võimelised õpetama mitut ainet. See tagab nendele sissetuleku täismahus, samuti tagab see piisava kvaliteedi, sest ka väiksema koormusega aineid ei õpeta juhuslikud inimesed või suhteliselt tagasihoidliku ettevalmistusega inimesed. Ka väikestes koolides täistööaja alusel töölepingute sõlmimine tugevdab õpetaja positsiooni ja võimaldab ülesandeid mõistlikumalt jagada, mitte vastupidi. Vaja on lihtsalt lahti saada tükitööpõhisest mõtlemisest, arusaamast, et õpetaja peab iga üksiku tööülesande eest lisatasu saama või et kõik tuleb töölepingus eraldi kokku leppida. Ma ei näe, kuidas moodi võiks kõik koolis raskemaks minna – vastupidi, meil on uued võimalused õpetajate tasustamiseks ja stabiilsemate töölepingute sõlmimiseks.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Muud küsimused

Esimees Ene Ergma

Kuna meil on veel aega, siis palun esitage küsimus ja öelge, kellele te soovite selle esitada. Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Proua esimees, minu küsimus on kaitseminister Urmas Reinsalule. Hea minister! Te olete IRL-i esimees ja täna on meil arutelul haridusseadus. Mis te arvate, kas valitsus tegi õigesti, kui võttis haridusseadusest selle rahastuspaketi osa välja?

Urmas Reinsalu

Valitsus ja kindlasti ka parlament otsib parimat teed selleks, et püstitatud eesmärgid põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning üldharidussüsteemi tänapäevastamisel saaksid täidetud. Võtmeküsimus on õpetajate palga tõus. Täna arutatakse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise eelnõu loob selleks palgatõusuks eeldused, rahastamismudel annab selleks kindluse järgmise eelarveaasta perspektiivi silmas pidades. Valitsus ei ole midagi tagasi võtnud. Valitsus on leidnud tee, kuidas põhjendatult ja rahulikult menetledes liikuda edasi nõnda, et valitud tempo ei kannataks, et sisulised muudatused, mis puudutavad hariduskorralduse sisu, jõustuksid järgmisest õppeaastast ning rahastamismudel jõustuks järgmisest eelarveaastast. Nii suudame kindlasti soovitud tempot hoida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Mul on küsimus kaitseminister Urmas Reinsalule. Kuni käesoleva aasta 1. aprillini kehtinud Kaitseliidu seadus ei sätestanud kodakondsuse alusel piiranguid Kaitseliidu erioorganisatsioonide liikmeks olemisel. Kuid nüüd juba rohkem kui kaks ja pool kuud kehtinud ehk 1. aprillil jõustunud Kaitseliidu seadus sätestab, et noorliikmeks võib olla vaid 7–12-aastane Eesti kodanik. Kas teie kui kaitseminister olete rahul, et paljud poisid on noorkotkaste ridadest välja visatud ainult seetõttu, et nad ei ole Eesti Vabariigi kodanikud?

Urmas Reinsalu

Ma olen seda meelt, et Kaitseliidu tegevliikmete puhul on Eesti kodakondsus kindlasti vajalik eeltingimus. Mis puutub poiste ja tüdrukute patriootlikku huvitegevusse – mõtlen Kaitseliidu organisatsioone Kodutütred ja Noored Kotkad –, siis nende puhul on minu seisukoht, et me ei peaks seda seaduse tasemel kitsendavalt reguleerima. See võiks jääda Kaitseliidu enda organite otsustada. Me oleme ära teinud väga mahuka töö. Riigikaitsekomisjon on terviktekstina läbi arutanud Kaitseliidu uue seaduse, mis aitab ellu viia meie eesmärged Kaitseliidu tugevdamisel. Üks riigikaitse arengukava oluline eesmärk on, et me nii Kaitseliidu kui Kaitseliidu allorganisatsioonide liikmeskonda kasvataksime. Ma arvan, et noortele, kes soovivad osaleda riigikaitse rahvuslikus huvitegevuses, tuleb see võimalus anda nende reeglite järgi, mis Kaitseliit ise paika paneb. Ma toetan, et riigikaitsekomisjon seda arutab ja sätestab võimaluse, et see jääks Kaitseliidu enda pädevusse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Lugupeetud kaitseminister! Reformierakonna liige Tõnis Kõiv ja Keskerakonna liige Mihhail Korb on välja pakkunud idee, et Ülemiste järve kasutamise piiranguid võiks vähendada ning lubada seal ujumist ja kalda ääres harrastatavaid tegevusi nagu jalutamine, jooksmine ja rattasõit. Olukorras, kus peaaegu kogu Tallinna joogivesi, nimelt rohkem kui 380 000 tarbija joogivesi tuleb Ülemiste järvest, on see sotsiaaldemokraatide hinnangul äärmiselt läbimõttlemata ettepanek. Kui me tahaks seda sanitaarkaitseala vähendada, peaksime muutma veeseadust. Hea kaitseminister, kes te olete täna peaministri ülesannetes, kas Reformierakond, kes on IRL-i koalitsioonipartner, on teile teinud ettepaneku muuta veeseadust nii, et Ülemiste järve sanitaarkaitseala kaotataks ja Ülemiste järv avataks rahvale? Mida Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon sellest üldse arvab?

Urmas Reinsalu

Niisugust poliitilist arutelu ei ole olnud. Ma ise olen ka Tallinna joogivee jooja ja arvan, et

Tallinna vett joovad nii eri parteide liikmed kui ka lihtsalt poliitiliste eelistustega inimesed, mistõttu lähtekoht peab olema tegelikult vee kvaliteet. Mis puutub sellesse ettepanekusse, siis Terviseamet on andnud oma hinnangu ja asunud seisukohale, et ei toeta järve kallastava avamist avalikuks kasutamiseks, kuna see suurendab vee kvaliteedi halvenemise riski. See peaks olema nende arutelude lähtekoht. Ma kategooriliselt ei ole nõus kesklinna vanema Mihhail Korbiga, kes arvab, et kuna Ülemiste järve vee kvaliteeti mõjutavad lisaks võimalikule ujumisele ka lennukoridorid ja Järvevana tee koos liiklussõlmega, siis võiks järve inimestele avada. Minu meelest see on vastutus-tundetu lähenemisenurk – et kui niikuinii on mingid saasteohu tegurid olemas, siis nagu ei maksa hoolida võimalikest muudest riskidest. Väga tähtis on tagada inimestele joogivee laitmatu kvaliteet. Tuletan meelde, et kui saaste-risk kasvab, siis tuleb vee puhastamiseks keh-testada lisanõuded ja see tõstab ka vee hinda.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kõige viimane küsimus. Palun, kolleeg Rein Randver! Eeldan lühikest küsimust ja lühikest vastust.

Rein Randver

Austatud haridus- ja teadusminister! Minu küsimus puudutab Euroopa Liidu struktuuri-vahendite jagamise järgmist perioodi ja Riigikogus menetletavat PGS-i. Me jagame mitmed rahasummad põhimõtteliselt juba ette ära: tugispetsialistide tasu tuleb Euroopa Liidu struktuurivahenditest ja ka riigigümnaasiumide ehituslik osa lahendatakse struktuurivahendite abil. Kas te peate õigeks jagada praegu karu nahka, mida veel ei ole? Struktuurivahendite jaotust ei ole ju Euroopa Komisjon veel kinnitanud, rääkimata meie valitsusest. Kas te peate seda õigeks?

Jaak Aaviksoo

Kindlasti pean õigeks. Tegemist ei ole ju üksühese juriidilise seosega, küsimus on poliitilistes hoiakutes ja ettepanekutes. Valitsus on eelseisva perioodi struktuurifondide raha jaotamise ettepanekute kallal töötanud juba mitu aastat. See, et kavandatakse teatud meetmeid, on igati mõistlik ja asjakohane. Seegi, et me oleme üldhariduse tugevdamiseks, kogu hari-

duskorralduse ajakohastamiseks, mis on ka põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatuste eesmärk, kavandanud suuri summasid, on igati mõistlik.

Loomulikult ei saa ma täna teile kinnitada, et see on juriidiliselt siduv. Valitsus on teinud ettepaneku, kujundanud komisjonilt tagasiside saamiseks seisukoha. Lõppkokkuvõtteks tõesti ei ole Euroopa Liidul ka veel eelseisva perioodi eelarvet. Aga poliitilise ettepanekuna on see igati asjakohane. Ma arvan, et see on mõistlik. Ka see, et me seda siin teiega arutame ja tehtust ette kanname, on mõistlik – nii olete teiegi ettepanekutega kursis. Ilmselt tuleb muudatusi teha mitte ainult sellel, vaid ka järgmisel valitsuse koosseisul, kõik oleneb vastuvõetavatest juriidilistest otsustest. Kindlasti soovib valitsus toetada nendest vahenditest tugispetsialistide kasutamist ja hariduskorralduse ajakohastamist. Ma usun, et meie ettepanekud leiavad toetust ka Brüsselis ja Euroopa Parlamendis.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud kolleegid, küsimuste esitamise eest! Suur tänu, valitsusliikmed, küsimustele vastamise eest! Meie infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 18. töönädala kolmapäevast istungit. Head kolleegid, nüüd on võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni liikmetel on arupärimine sotsiaalminister Taavi Rõivasele. See puudutab Lääne-Tallinna Kesksaigla Haabersti hooldusravikliiniku rahastamist. Selle aasta alguses arutasime küsimust siin saalis. Probleem seisnes selles, et Euroopa rahaga ehitatud suurepärane tänapäevane hooldusravihai-gla, üks paremaid Eestis, ei saa haigekassalt täies mahus rahastamist peale ning oli kahtlus, kas Euroopa Liidu investeeringud suudetakse rahaliselt katta. Nüüd on selgunud veel üks asjaolu. Nimelt on sellest Euroopa Liidu rahast, mis oleks tulnud Lääne-Tallinna Kesksaiglale üle kanda, 700 000 eurot veel üle

kandmata, seda hoitakse kinni. Sotsiaalministeerium väidab, et Rahandusministeerium ei luba üle kanda. Asi on segasevõitu. Väidetavalt on kuskil teistes haiglates olnud mingeid rikkumisi, aga kõnesolevas haiglas ei ole mingeid rikkumisi tuvastatud ning on ebaselge, miks seda raha kinni hoitakse ja millal see käte antakse. Seoses sellega on meil viis küsimust. Üks on seotud ka haigekassapoolse rahastamisega, me tahame teada, kas seis on muutunud. Palume sotsiaalministrilt selgitust ka Euroopa Liidu raha andmise kohta haiglale. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Tõnis Palts!

Tõnis Palts

Lugupeetud esimees! Lugupeetud kolleegid! Käesolevaga annan ma üle looduskaitse-seaduse muutmise seaduse eelnõu. Lääne-Eesti saartel on kõige tähtsam jätkusuutlik majandusharu turism ning suvekodude teenindamise ja ehitamisega seotud tegevused. Sellele töötab otseselt vastu suurte tuulegeneraatorite paigaldamine. Selle seaduse muutmise seaduse eelnõu mõte ongi teatud suurusest alates keelata tuulegeneraatorite paigaldamine Saaremaal, Hiiumaal, Vormsil ja Muhus. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Imre Sooäär, kas teil on protseduuriline küsimus? Palun, Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Protseduuriline küsimus on, et ettekandja ei täpsustanud, kes eelnõu esitab. Tavaliselt ettekandja ütleb seda.

Esimees Ene Ergma

Palun ettekandja tagasi! Täpsustage, kelle poolt see eelnõu üle antakse.

Tõnis Palts

Aitäh, lugupeetud muhulane! Oma kõnes ma kasutasin sõna "ma".

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Austatud esimees! Lugupeetud kolleegid! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel annan üle riigilõivuseaduse täiendamise seaduse eelnõu. Sotsiaaldemokraadid tahavad üleantava eelnõuga langetada sõiduauto haagise riigilõivu 121 eurolt 25 eurole, et lõpetada olukord, kus haagise registreerimise tasu moodustab tervelt neljandiku tema maksumusest.

2012. aastal esmaregistreeriti 4063 kuni 3,5-tonnise täismassiga haagist. Maanteeamet prognoosib käesolevaks aastaks esmaregistreerimisi samas mahus, järgmiseks aastaks prognoositakse 3–4%-list mahu suurenemist. Riigilõiv sõiduauto haagise registreerimise eest on ebamõistlikult kõrge. Eestis müüdava haagise keskmine hind on 640 eurot, seega teeb riigilõiv haagise 24% kallimaks. Samas moodustab uue auto registreerimise tasu keskmiselt 1% tema soetamise kuludest. Soomes näiteks on keskmise haagise hind 750 eurot ja registreerimine koos numbrimärgiga maksab omanikule maksimaalselt 29 eurot meie 121 euro asemel. Norras maksab haagise registreerimine kõigest 5,5 eurot ja Rootsis 6,3 eurot. Meie eelnõu aitab seaduseks saades kaasa nii liiklusohtuse paranemisele kui ka keskkonna säästmisele. Kutsun üles seda eelnõu toetama! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Proua esimees! Head kolleegid! Mul on hea meel üle anda jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle eelnõu esitajad on neli demokraatide ühenduse liiget. Tahame muuta kehtiva jäätmeseaduse kolme paragrahvi, põhimõtteliselt selleks, et jäätmed jõuaksid kõige otsemat teed pidi sinna, kuhu nad jõudma peavad. Me teame, et jäätmeäri on kiiresti kasvanud ja seal liiguvad suured rahad. Seoses sellega peaks jäätmeseaduses tegema mõned korrektiivid, et sellesse ketti ei saaks tulla igasugused puukfirmad. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mul on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel üle anda eelnõu kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja kohaliku omavalitsuse üksuste liitude seaduse muutmiseks. Eelnõu eesmärk on panna kohalikele omavalitsustele ja omavalitsuse üksuste liitudele kohustus tegelda ettevõtluskeskkonna arendamise ja töökohtade loomisega oma territooriumil ning anda selleks rahalised vahendid. Vastavalt Vabariigi Valitsuse seadusele on ettevõtluse regionaalse arengu küsimused praegu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas. Eelnõu autorid leiavad, et Eestis püstitatud majandus- ja regionaalpoliitilistest eesmärkidest lähtudes ei ole piisav, kui ettevõtluskeskkonna arendamine on pelgalt riigi vastutada, eriti olukorras, kus riigi üldpoliitilised dokumendid ja riiklikud strateegiad rõhutavad ettevõtluskeskkonna arendamise olulisust kohalikul ja regionaalsel tasandil. Me kõik teame, et töökohtade kättesaadavus on üks kõige põhilisemaid regionaalpoliitilisi probleeme. Millegipärast on aga kohalikke omavalitsusi töökohtade loomise ja ettevõtluse arendamise temaatikast seni eemal hoitud. Sotsiaaldemokraatide eelnõu pakub sellele probleemile lahendust. Eelnõu kohaselt pannakse kohalikele omavalitsustele kohustus tegelda ettevõtluskeskkonna arendamise ja töökohtade loomisega ning samas nähakse ette ka selleks tegevuseks raha eraldamine. Suur tänu!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Yana Toom!

Yana Toom

Austatud proua eesistuja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel on mul üle anda arupärimine majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Ma ei hakka selle sisu pikalt tutvustama, sest peaaegu samale arupärimisele vastas esmaspäeval siin Riigikogu saalis austatud justiitsminister härra Hanno Pevkur, kes viiest küsimusest suutis vastata neljale ja soovitas pöörduda majandus- ja kommunikatsiooniministri poole, mida me ka teeme. Arupärimine puudutab digiallkirja andmist teise isiku poolt ja seda, kuidas ühel Eesti elanikul on võimalik kontrol-

lida, kes, millal ja mis puhul andis tema eest digitaalse allkirja. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Juhatusel nimel olen vastu võtnud neli seaduseelnõu ja kaks arupärimist. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, otsustab juhatus nende menetlusse võtmise kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimised vastavad samale seadusele, siis edastan need otsekohe adressaatidele.

Head kolleegid, teateid mul teile praegu ei ole.

Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 80 Riigikogu liiget, puudub 21.

1. Riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (435 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame tänaste päevakorrapunktide arutelu. Kuna eile jäi meil pooleli Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 435 esimene lugemine, siis palun kõnetooli Riigikogu liikme kolleeg Mailis Repsi, et jätkata küsimustele vastamist. Palun, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Meil väidetakse sageli, et koolipingi nühhimine on tasuta, et käid koolis ja nagu ei peagi midagi maksma koolitarvete eest, ei pea maksma riiete eest, ranitsa eest – kõik tuleks justkui iseenesest. Mis sina sellest arvad?

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud küsija! Tõepoolest väga hea tähelepanek. Kui me võtame ette põhiseaduse ja oma põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse, mida me saame täna siin üsna põhjalikult arutada, siis nendes dokumentides, eriti põhiseaduses, on meile ette kirjutatud, et üldharidus, mille annab põhikool, peab olema õppemaksuta. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus läheb veel kaks-kolm sammu edasi ja toob välja, et peale selle, et ta on õppemaksuta, peab ta olema tasuta. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses on lausa välja toodud, et lapsevanema

käest ei tohi võtta raha töövihikute-õpikute eest. Õpikud-töövihikud peavad olema lastele tasuta kättesaadavad. Uues eelnõus, mida te kindlasti olete juba näinud – vähemalt eile õhtust peale on see kättesaadav ka kõigile neile Riigikogu liikmetele, kes ei ole kultuurikomisjoni liikmed –, on sees säte, mis keelustab lapsevanematel ja koolil koguda raha muuks õppetegevuseks ja lubab võtta raha ainult õppekavaväliseks tegevuseks. See on kindlasti punkt, mis on tekitanud üsna palju ärevust ja huvitavaid arutelusid. Päevalehes oli sellele pühendatud lausa terve esikülj, kuidas tulevikus enam ekskursiooni- ja muuseumiraha koguda ei saa. See on kindlasti üks säte, mis hakkab koolielus oma elu elama.

Mis kooli minnes tegelikult hädavajalik on, see oleneb paljuski koolist ja perest. On rida-misi koole, kes kirjutavad lapsele kõik väga detailselt ette, aga on ka neid koole, kes jäta-vad üsna palju lapsevanema otsustada. Nii või teisiti tuleb teha hädavajalikud kulutused, et osta pliatsid, kustutuskummid, mõned kunstitarbed, vahetusjalanõud, spordiriided, spordi-jalanõud – need on need, milleta laps ei saa koolis õppekava kohaselt õppida. Mitmesugu-sed väljaanded, aga ka eksperdid on iga aasta kokku arvestanud, milline summa tuleb mini-maalselt kulutada, et saaks lapse septembri-kuus kooli saata. Vaadates eelmise aasta augusti lõpu ja septembri ülevaateid, mille panid kokku kooliõpetajad ja teised kooliga seotud ini-mesed, võib näha, et minimaalne rahasumma (siin arvestati ka seda, et mõne omavalitsuse koolides on näiteks kunstitarbed – guašid, pintsliid, akvarellid – tasuta, teistes koolides nõutakse, et lapsevanem need ise muretseb) on orienteerivalt 100 eurot. Samal ajal on lapsevanemad siin üsna loovad. Lapsevanemad on omavahel näiteks spordivahendeid ja jalanõu-sid vahetanud, sisejalanõud ei pruugi ühe hoo-ajaga läbi kuluda. On ka koole, kes üsna palju korraldavad nn koolilaatasid, kust saab kasuta-tud riideid. Pigem on tegu küll sellega, et suu-remad õpilased pakuvad oma riideid kas tasuta või väikese tasu eest noorematele õpilastele. Selliseid lahendusi koolid pakuvad, kuid um-bes 100 euroga peab lapsevanem kindlasti ar-vestama. Selleks, et nende kuludega silmitsi seistes oleks koolil ja lapsevanemal veidigi kergem, on meil ettepanek, nagu ma juba eile välja tõin, et minimaalne toetus võrduks kol-

mekordse lapsetoetuse määraga. Me lähtusime kriisieelsest ajast, aga edaspidi tuleks loomuli-kult hakata lähtuma reaalistest miinimumku-ludest ja seda summat järk-järgult suurendada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Austatud algataja-tepoolne ettekandja! Kõigepealt ütlen kohe, et toetan väga algatatud eelnõu ja me toetasime seda kolleeg Heljo Pikhofiga ka sotsiaalkomis-jonis. Sotsiaalministeeriumi esindaja, kes tut-vustas sotsiaalkomisjoni istungil ka Vabariigi Valitsuse seisukohta, mis muidugi oli mittetoet-av, selgitas meile, et kohalikud omavalitsused on need, kes peresid toetavad. Kahjuks ei ole mitte kõik kohalikud omavalitsused rahaliselt nii võimekad, et saaksid toetada. Tõepoolest, kui inimene pöörduv valla või linna poole, siis ollakse probleemi ees, kellele sellest piskust rahast, mis on üldse jäänud jagada, jagub ja kellele mitte. Kuidas sinule tundub, kas seda masu eel kohalikele omavalitsustele pandud lisakohustust üle Eesti tegelikult ka täidetakse ja inimestel on võimalik kohalikust omavalit-susest toetust saada?

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Kõigepealt, kui me lähe-me tagasi selle 2008. aastal vastu võetud väga pika komplekseelnõu juurde, kus olid peale ohvriabi seaduse veel tööturuteenuste seadus, ravimiseadus ja kõik muud, siis lihtsalt lahti seletades oli see hunnik kärpeid, mida sotsiaal-minister pidi tol hetkel siin tutvustama ja kui-dagi põhjendama. Ainuke põhjendus, mis välja toodi, oli kriis. Kuskilt oli vaja raha kokku hoi-da ja siis leiti, et selliste iga aasta üks kord väl-jamakstavate toetuste ärakaotamine on kõige lihtsam lahendus. Öeldi ka, et see on ajutine meede. Nagu ma juba eile rõhutasin, meie tu-letame lihtsalt meelde tookordset lubadust tul-la selle küsimuse ehk siis koolitoetuse või ranitsatoetuse taastamise juurde kohe, kui ma-jandus on piisavalt stabiliseerunud ja riigil on tekkinud võimalused. Uskudes praegust pea-ministrit – või vähemalt me loodame, et saame teda uskuda –, on ju igati põhjendatud tulla tagasi ka koolitoetuse juurde.

Kuidas kohalikud omavalitsused on selle küsimuse lahendanud? Kindlasti on neid omavalitsusi või, ütleme, eranditult kõik omavalitsused püüavad tõepoolest sügavalt hättasattunud peredele appi tulla. See ei ole alati ju rahaline abi. On mitmesuguseid algatusi suuremate perede, võib-olla natuke rohkem tuge vajavate perede abistamiseks. Püütakse tuua riideid, küsija ise kindlasti teab, et sotsiaaltöötajad on käinud kirikute kaudu lausa väljaspool Eestit riideid toomas nendele lastele, kes on kooli minemas, et veidikenegi lapse enesetunnet parandada, et tal oleks olemas spordivariustus ja kõik muu vajalik. Reaalselt oleks aga vaja toetust, mis laieneks suuremale osale lastevanematele. Kui me vaatame statistikat, siis on hulk lapsi, kes ei ela absoluutses, vaid üldises vaesuses või jäävad allapoole vaesuspiiri, me ei saa öelda, et räägime ainult toimetulekutoetuse saajatest või peredest, kes on selle taotlemisele üsna lähedal. Me räägime väga suurest osast peredest, nendest, kes elavad keskusest kaugemal, peredest, kus on üksikvanem või kus omal ajal on võetud väga ambitsioonikalt laenu. Võib olla väga mitmesuguseid olukordi, mida kohalik omavalitsus tõepoolest näeb. Selliseid lapsevanemaid, kes oma lapse kooli saadavad ja julgevad rahuliku südamega öelda, et see ei tekita neile väga suuri raskusi, meeldib kollasel ajakirjandusel esile tuua, aga statistiliselt on neid väga vähe. Mõned kolleegid on siin väga kaunilt rääkinud kindlustundest, aga kui me vaatame perede sissetulekuid ja väljaminekuid, siis paratamatult muutuvad juba teise lapse sünniga isegi need pered, kus vanemad saavad keskmise lähedast palka, proportsionaalselt vaesemaks, kui on kõik ülejäänud sama klassi sissetulekuga inimesed. Me oleme siin mitu korda pidanud suurt vaidlust, kas lapsetoetuste, peretoetuste maksmise eesmärk on vaesusega tegelda, inimesi vaesusest välja tuua või on eesmärk ikkagi see, et riik reaalselt natukenegi tunnustab seda lapsevanema väga julget ja meile kõigile olulist otsust laiendada oma peret ning muretseda juba teine, kolmas, neljas, viies laps, et me ei jäta suurt peret vaesusesse jne. Need on tegelikult küsimused, mida me saame üldiste meetmetega parandada, ja väga oluline on mitte laskuda siin sellisesse diskussiooni, nagu peaminister väga tihti armastab öelda, et lapsetoetust tuleb piirata sellepärast, et tema lastel ei ole seda

vaja. Sellisel tasemel palka, nagu on näiteks poliitikutel ja võib-olla veel mõne ringkonna inimestel, on Eestis ikkagi väga-väga vähestel. Keskmine lapsevanem vajab seda tuge väga ja koolimineku kulud on perele arvestatav väljaminek, vaatamata sellele, kas laps läheb esimesse klassi või on ta juba keskkooliastmes, kutsekoolis – need kulud on pere eelarves proportsionaalselt väga suured.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Eelnõu kohaselt, mida ju paljud tõepoolest ootavad, makstakse koolitoetust jooksva aasta 1. oktoobriks 7-aastaseks saanud lapsele kuni tema 16-aastaseks saamiseni. Kuid mis juhtub nendega, kes lähevad varem kooli, ning nendega, kes on juba 16 täis ja pisut rohkemgi?

Mailis Reps

Aitäh! Hea küsija! Põhjustus, miks me selle 1. oktoobri välja tõime, on meie kogutud statistikas ja ka selles, et kui raha hakatakse välja maksta laste kooliminekuks sõltuvalt, siis on oluline, et infosüsteemi kantavad andmed jõuaksid ka pensioniametisse, kohaliku omavalitsuse ametitesse ja siin ei oleks eksimusi. Kindlasti on neid lapsi – ma pean oluliseks seda rõhutada –, kes ei lähe seitsmeaastaselt kooli, vaid vajavad koolipikendust. See on küll üsna põhjalik kadalipp, mille lapsevanem peab siis läbi käima, aga see on võimalik. On ka neid lapsevanemaid, kelle laps läheb kuueaastaselt kooli. Nii et veidike paindlikkust on siin hädavajalik, aga andmed tulevad infosüsteemi siiski sellest hetkest, kui laps on 1. septembrist juba kooliteed alustanud. Olenevalt kalendriaastast võib selleks kuupäevaks sattuda ka 2. või 3. september. Infosüsteem omakorda saab väljastada need andmed teistele ametitele, antud juhul peretoetuste väljamaksmiseks vastavatele ametkondadele. Mis on siinkohal oluline? Kui laps on vanem kui 16 eluaastat ja jätkab õpinguid, aga samal ajal on ta väga suure tõenäosusega vahepeal kooli vahetanud, näiteks läinud põhikoolist gümnaasiumisse või kutseharidust omandama, siis läheb ta ühest infosüsteemist välja ja me peame andma sellise lõtku, et ta teise süsteemi

sisse läheks. Nendel vahehetkedel, näiteks olukorras, kus laps on just astunud gümnaasiumisse, võib ka tekkida olukord, kus lapsevanem peab ise neid kulusid kandma, ja sel juhul saab ta selle raha jooksval aastal tagasiulatuvalt. Aga kuna üldjuhul on see süsteem kooliaastate jooksul automaatne ja laps jätkab oma õpinguid – põhikooli ulatuses ei ole tal valikut, sest lapsel on kohustus käia koolis ja lapsevanem peab vastavalt meie seadustele selle tagama –, siis me loodame, et see ebamugav olukord tuleb ette vaid mõnel korral lapse kogu koolitee kestel. See on põhjendatud, et ei teki eksitsi.

Kuidas see süsteem toimib? Võimalust mööda loomulikult automaatselt, aga kuna ka automaatsed süsteemid ei pruugi aeg-ajalt perfektselt töötada, siis oleme seaduseelnõusse sisse kirjutanud, et kui laps ei lähe seitsmeaastaselt kooli, läheb näiteks kuueaastaselt või kui on mingid koolivahetused, siis on lapsevanemad toetuse õigeaegseks kättesaamiseks kohustatud nendest asjadest vastavat ametit teavitama. See on lisagarantii, et lapsevanem huvitatud poolena annab omalt poolt märku, kui lapse kooliteel on midagi muutunud. Nende elektrooniliste võimaluste valguses, mis meil on, peaks lapsevanemal olema võimalik taotleda seda toetust elektroonilise süsteemi kaudu ja üldjuhul lapsevanemad seda suuresti teevadki. Teiselt poolt on kohaliku omavalitsuse tasandil loodud selline võimalus, et inimene, kes ei ole internetiga igapäevaselt sina peal, saab taotluse esitada sotsiaaltöötaja abiga. Süsteem on piisavalt paindlik, et iga lapsevanem selle raha kätte saaks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Hea ettekandja! Ma rääkisin täna hommikul juhtumisi ühe väga optimistliku lapsevanemaga, kes ütles, et mis te virisete seal, palun vabandust väljenduse pärast, selle ranitsatoetuse kallal, praegu maksatakse ju seaduse järgi ometi lõviosa asju kinni, ei pea ostma plastiliini, värve, töövihikuid ja mida iganes veel, et kas siis pastaka ja koolikoti jaoks raha ei jagu. Kuidas sa seda kommenteerid?

Mailis Reps

Aitäh! Tõenäoliselt ei olnud tegemist mitte ainult väga optimistliku lapsevanemaga, vaid ka üsna kindla sissetulekuga lapsevanemaga ja suure tõenäosusega on tema lapsel õnn käia sellises koolis, kus koolipidaja ja kooli väga arukas juhtkond on suutnud tagada need materjalid. Võib juhtuda, et selles koolis on ka mõni laps, kelle vanem on näiteks mõne õppe-materjali maaletooja ja on müünud seda koolile soodsama hinnaga või teinud lausa annetuse. Siin saalis olevatele lapsevanematele ei ole see kindlasti võõras teema, et üks või teine lapsevanem tahab teha kingituse kogu koolile, toob näiteks kogu koolile värvilist paberit, väga suures koguses guaššvärve või midagi muud, mistõttu teiste laste vanemad neid asju enam varuma ei pea.

Aga riikliku süsteemina on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sisse kirjutatud garantii, et õpikute, töövihikute ja töölehtede eest raha võtta ei tohi. Lisaks sellele on uues eelnõus tänu kultuurikomisjoni opositsiooni ja koalitsiooni väga pikale arutelule eraldi sättena konkreetset sisse kirjutatud, et kui õpikute, töövihikute ja töölehtede raha üle jääb, siis on võimalik kasutada seda muude õppevahendite muretsemiseks. Kuna see raha on arvestatud lapse kohta ning klassid kasutavad õpikuid ja töövihikuid väga erinevas koguses, siis võib suures koolis, kus on sada või enam õpilast, koguneda täiesti arvestatav hulk raha, mille eest ostetakse kunsti- ja sporditarbeid või midagi muud. On ka kohalikke omavalitsusi, kes on õppevahenditega varustamisel väga helded olnud. Aga nende andmete järgi, mida haridusministeerium koos kohalike omavalitsustega nelja-viie aasta tagant kogub – neid on kogutud ka lapsevanemate endi initsiatiivil –, koolide varustatus erialase või muu materjaliga teatud klassides väga hea ei ole. Ma toon teile lihtsa näite. Üsna hiljuti pöördusid avalikkuse poole tööõpetuse ja tehnoloogia õpetajad ning tõid välja, et kümnekonna aasta eest riigihanke korras kogutud tööõpetus- ja tehnoloogiavahenditest on mitmed oma aja ära elanud või on üsna selle piiri peal. Üldsusel, kaasa arvatud Riigikogul, paluti sellele järgmistes eelarvetes tähelepanu pöörata just sellepärast, et meie lootused ja ootused uue õppekava koostamisel olid eriti suunatud loodus- ja täpisteadusainetele. Loomulikult puudutab see

keemiaklasse, füüsikamaterjale, võimalust kasutada uusi infotehnoloogilisi lahendusi. Aga ka praktilise poole pealt on välja toodud tehnoloogia- ja tööõpetuse suuremad mahud. Eriti tore on, et kõikides koolides on kujunenud nii, see ei ole ainult poiste või tüdrukute pärusmaa. Õpilased vahetuvad ja tihti on poiste lemmikuks just kokandus ning väga paljude tüdrukute lemmikuks tehnoloogia- ja tööõpetus.

Seega õppevahendite keskmine olukord koolis nõuab lisatähelepanu ja uue õppekava kohaselt on koolidele ja kooli pidajale väga-väga põhjalikult aineti ette kirjutatud, millised vahendid peavad koolis olema. Selles mõttes rääkis lapsevanem, kellest küsimuses juttu oli, loomulikult tõtt ja võib-olla on tema laps ka nooremas eas ega ole veel kokku puutunud erialaainetega. Nii või teisiti oli see selline optimistliku taustaga jutt. Aga kooli pidaja ootus saada kooli varustuseks riigilt järgmistest Euroopa või mingitest muudest vahenditest lisatuge on väga suur. Kindlasti on hea meel, et selles osas on eraldi välja toodud loodus- ja täppisteadused.

Nüüd lapsevanema kulud. Lapsevanema kulude kohta olen ma siin juba toonud näiteid, need on siis näiteks kulud riie-tele, spordiriie-tele. Paljudes koolides on kasutusel koolivorm ja koolivormi puhul võib ka öelda, et see on väga-väga erinev. Üldiselt on koolid püüdnud siin vastu tulla ja pannud paika pigem sellise üldise reeglistiku, näiteks on nimetatud värvi-tooni või öeldud, et peavad olema tumedad püksid, aga ei öelda, et püksid peavad olema selle firma omad või selle hinnaga ostetud. See tuleneb jälle lapsevanemate probleemidest. Kui kümnekond aastat tagasi tõid väga paljud koolid suure hooga tagasi koolivorminõude, mida ma isiklikult väga toetan, siis nad mõistsid üsna kiiresti, et lapsevanemate võime muretseda lastele koolivorm on kahjuks üsna erinev. Seetõttu mindi palju paindlikumaks, näiteks kirjutatakse ette vest või kampsun või pluus, seeliku pikkus, mingi värvigamma, aga enam ei määrata nii konkreetset, millise hinnaga peab koolivormi ostma.

Kui veel koolikuludest rääkida, siis võib kindlasti nimetada spordivahendeid. Suur vaidlus on näiteks suusavarustuse üle. Kindlasti olete ka teie sellega kursis ja ma loodan, et sotsiaalkomisjon on seda kunagi vähemalt põgusalt arutanud. Õppekavas on ette nähtud

suusatunnid. Meil on ette kirjutatud väga kindlad reeglid ja ootused kehalise kasvatuse õpetajatele ja tulemuste kohta. Aga näiteks sellist suusavarustust, millega saaks terve klassi varustada ja sporditunnid lapsevanemale n-ö tasuta läbi viia, on väga vähestes koolides. Praktiliselt on see varustus jäänud kunagisest ajast, kui spordibaasid eraldasid oma spordivahendeid. See on üks väga selge probleem, mida koolid on välja toonud.

Teine teema, mis on eelarvevaidluste juures üsna pikalt üleval olnud, on ujumistunnid. Omal ajal eraldas riik ujumistundideks 2,3 miljonit krooni. Eurodes on see summa veidi muutunud, loomulikult on ka sutsuke juurde pandud, aga iga aasta kerkib vaidlus, kas riik üldse jätkab väga väikse raha – see on Kultuuriministeeriumi eelarves – eraldamist ujumistundide läbiviimiseks. Tegelikult kaob see kohaliku omavalitsuse tulubaasi nii ära, et sellega tagatakse reaalselt ujumistunnid väga üksikutele õpilastele. Nendest vastuoludest tulenevalt kipub olema nii, et kui koolil oma ujulat ei ole, siis ujumistunde üldse ei korraldata. Kohalik omavalitsus maksab ujumise ise kinni või on olukord, et vähemalt osa lapsevanemaid peab arvestatava osa nendest kuludest ise kandma. Nii et koolis on terve hulk kulusid, mida lapsevanem, kes ei ole kooliõpilase eluga kursis, ei ole võib-olla märganud. Ma andsin siin põgusa ülevaate mõnedest probleemidest, aga neid on palju rohkem. Kui õppekava rakenduspool lah- ti võtta, siis kooli pidajale ja koolile tehtud ettekirjutusi, millised õppevahendid peavad olema, milline peab olema lapse varustatus, on äärmiselt palju. Kui nüüd kooli pidaja oma tulubaasi kärbete või teiste kohustuste tõttu ei ole võimeline seda tagama, koolijuhil ei ole seda raha kuskilt võtta, aga samal ajal on põhi- kooli- ja gümnaasiumiseadusesse sisse kirjutatud, et lapsevanem ei pea teatud kulusid ise katma, siis tekibki küsimus, kas kannatab hariduse kvaliteet või püüab riik samm-sammult märksa suuremas mahus tulla koolile ja ka lapsevanematele appi, varustades omalt poolt lapsed näiteks kas või spordivahenditega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Hea ettekandja! Universaalne peretoetuste süsteem annab tulevastele lapsevanematele sõnumi, et iga laps on väärtuslik. Millise sõnumi annavad teie meelest tulevastele lastevanematele Eesti laste arvel tehtud valitsuse kärped?

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Siinkohal ei pea ma isegi väga palju oletama või arvama, sest statistikast on muutused näha. Kümnekond aastat tagasi peeti lapse sündi suureks saavutuseks ja seda tõsteti õigustatult esile. Küll väga suure vaidluse ja osapoolte vastuseisuga, sh ka õiglase kriitikaga, võeti siis vastu vanemapalga seadus, mis tõi kaasa üsnagi positiivseid tagajärgi. Esimesel poolteisel aastal võisime tõepoolest näha, et lapsevanemad tundsid ennast turvalisemalt. Oli hulgaliselt perekondi, kelle kaks last olid juba suureks kasvanud ja kes siis pärast üsna suurt vahet otsustasid taas oma peret laiendada. Nagu ka statistika kinnitab, sündis palju kolmandaid ja neljandaid lapsi ning siin oli vanemapalgal kindlasti väga selge mõju. Täna on need mõjud suuresti juba möödunud, inimesed on vanemapalga plusside ja miinustega kursis. Kõige suurem miinus, mida lapsevanemad ise on korduvalt välja toonud ja mille kohta on ka üsna põhjalikke uuringuid tehtud, on see, et kui vanemapalk lõpeb, siis edasi ei järgne praktiliselt mitte midagi peale selle väikese lastetoetuse. Seda palli on nüüd edasi-tagasi veeretatud ning populistlikult ja poliitiliselt püütakse rääkida, et sealt edasi ongi riigi vastutus suuresti lõppenud. Riik tegeleb pärast seda ainult igasuguste vajaduspõhiste toetustega ehk täpsemalt öeldes on riik võtnud prioriteediks, et lapsetoetus suureneb edaspidi enamjaolt just nendel, kes on silmapaistvalt kehvas olukorras.

Kui me vaatame samal ajal sündimust, siis kärped kriisiaastatel ja väga suur noorte haritud naiste väljavool on kaasa toonud selle, et sündimus on oluliselt langenud, ja see peaks tekitama muret absoluutselt meile kõigile. Millised on need sammud, mida me peaksime üheskoos astuma, et meil lapsed ikka edasi sünniks, et lapsevanemad julgeksid võtta riski ja mõelda ka suurema pere peale – see on oluliselt komplekssem küsimus kui ühe või teise toetuse sisseviimine. Laste ja perede

arengukava väljatöötamisel tõid sihtrühmad korduvalt ja korduvalt välja, et see peab olema kompleksne lähenemine ja peab olema turvaline lähenemine. Ei saa olla nii, et riik on kümnekond aastat tagasi võtnud vastu ühe meetme, mis on väga kallis meede, ja jääbki selle meetme juurde ning ülejäänud sammud jäävad astumata. Ei ole ühtegi muud meedet peale selle jutu, et pane oma laps lasteaeda. Isegi kui sa selle lasteaiakoha leiad, toob see perele kaasa väga suuri kulutusi. See võib tekitada olukorra, kus noor lapsevanem ei saa väikese lapse kõrvalt nii või teisiti täiskohaga töötada, sest selge on see, et kui sa viid lapse kollektiivi, siis jääb ta seal üsna kiiresti haigeks. Nii et lahendused, mis on välja pakutud, see, et söimekoht ja lasteaiakoht on ainuke lahendus, pole pehmelt öeldes kindlasti mitte see signaal, mida lapsevanem ootab. Lapsevanem ootab, et tema last märgataks, ja märgataks mitmesuguste sammude kaudu. Kindlasti on siin olulised koolitoetus, kindlasti lapsetoetus, kindlasti koolitoit, töövihikutega varustamine ja veel väga paljud muud sammud. Kindlustunne, et lapse klassi ees on parim õpetaja, kindlustunne, et su kool säilib, kindlustunne, et seal, kuhu ma kolin, saab laps parima hariduse, et tal on huvitegevuse võimalused, et tal on võimalus oma andeid arendada. Või ka näiteks see kindlustunne, mille üle me hakkame siin mõne tunni pärast elavalt diskuteerima ja mis on seotud tugiteenustega. Lapsevanemale on väga oluline, et kui ta laps vajab logopeedilist tuge, siis ei pea ta seda oma raha eest mingist tugiteenusekeskusest otsima hakkama, vaid ta teab, et koolis on olemas väga hea spetsialist, see abi tagatakse talle ja tema laps saab normaalses tempos õpinguid jätkata.

Need on kõik need signaalid, mida me tegelikult ei pea siin väga oletama, need tulevad uuringutest välja. Need on asjad, mida lapsevanem riigilt ootab. Ja kui me vaatame inimarengu aruande igasuguseid näitajaid, siis kõige olulisem on see, et need sammud oleksid pidevad, püsivad ega muutuks vastavalt poliitilistele oludele. Et kui me andsime kärpeid tehes lubaduse, et tuleme selle teema juurde tagasi kohe, kui majandus stabiliseerub, siis me peamegi selle juurde tagasi tulema, sest lapsevanemad ootavad, riik andis ju lubaduse. Need on need küsimused, mis kindlasti mõjutavad laste sündi homme ja ülehomm.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Neli ja pool aastat tagasi lõpetati riikliku koolitoetuse maksmine, aga vanematele jäi põhjendatud ootus see raha vähemalt enne septembrit siiski saada ja mõned omavalitsused hakkasidki oma eelarvest teatud summasid eraldama. See tähendab, et kooliga seotud otsus hakkas mõjutama kohaliku omavalitsuse eelarvet. Tund aega tagasi küsis kolleeg Tuus-Laul ministrilt, miks see nii on, ja minister vastas, et selliseid otsuseid, mis negatiivselt mõjutavad eelarvet, pole vastu võetud. Tal on selline seisukoht, et kui temal probleeme ei ole, siis ta ei taha ka näha, et omavalitsustel probleemid tekivad. Mida teie sellest arvate?

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Kui me tuleme vaidluse juurde, mida kohalike omavalitsuste esindusorganisatsioonid – mitmed nendest on pöördunud ka kohtusse – peavad riigiga väga-väga paljudes küsimustes, sh haridusega seonduvalt, siis kõigepealt ongi see küsimus, mida 2010. aastal Riigikohus kohustas ka Riigikogu arutama: millise tasandi teenused on kohalikele omavalitsustele eraldatava rahaga kaetud, millised on riigi ootused nende teenuste kvaliteedile ja sisule ning mis on need teenused ja tegevused, mille jaoks riik peaks lisaraha andma, kui ta leiab, et need ei ole tagatud. Siin ongi praegu kõige suurem segadus. Neid probleeme on ka eri tasandi kohtuotsustes üsna vastukäivalt lahendatud, mis näitab, et kui võtta ette kogu kohaliku omavalitsuse tulubaas, siis on väga-väga raske tõlgendada, kas ühe või teise kohustuse puhul on juba kate kohaliku omavalitsuse eelarves olemas või ei ole. Võtame näiteks sellesama koolitoetuse. Riik kaotas selle kärpeid tehes ära, lapsevanematele ootus, et septembri alguses tuleb keegi appi, jäi. Kuna see suur kärpette pakett võeti vastu, ütleme, üpris segases olukorras ja ega meediaski väga ei täpsustatud, mis lõpuks ära kärbiti, siis tuli väga paljudele lapsevanematele üsna ootamatult, et ranitsatoetust enam ei ole. On igati loomulik, et abivajajad pöördusid seejärel kohaliku omavalitsuse poole. See, et

inimene olukorras, kus ta ise hakkama ei saa, võib kohaliku omavalitsuse käest tuge küsida, on meil ju kogu sotsiaalsüsteemi loogiliselt sisse kirjutatud. Nüüd on küsimus, kas kohalikele omavalitsusele on lisandunud kohustusi, mida minister peaks infotunnis, avatud mikrofonis või mõnes muus kohas tunnistama. Seda on väga raske kindlaks teha, sest need ongi need juhud, mille puhul kohtus on tekkinud vastuolusid ja tõestusprobleeme. Näiteks sellesama 2010. aasta põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega pandi kooli pidajale terve rida kohustusi. Üks täpsustustest oli see, et Riigikogu kirjutas detailideni ette, millisel tasandil ja kuidas peab tegelema erivajaduste probleemiga, st kui on hariduslik erivajadus, ükskõik kas on eriti andekas laps või vajab ta veidikene tuge, kuidas peab kool siis sellele noorele toe tagama. Kui me seda siin Riigikogus menetlesime, siis saime kohalikele omavalitsustelt korduvalt kirju ja kohalike omavalitsuste liitudelt, nii linnade liidult kui ka maaomavalitsuste liidult saime ka arvutusi, mida selline terve rea täpsustatud tugiteenuste sissekirjutamine põhikooli- ja gümnaasiumiseadusesse tähendab. Sellest tulenevalt sõnastati 2010. aastal Vabariigi Valitsuse ja kohalike omavalitsuste esindusliitude läbirääkimistel lisapunktid, mis puudutasid põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest tulenevate täpsustuste ja lisakohustuste rahastamist. Nimistusse lisati "sotsiaalpedagoog". Kui sinnamaani olid tugiteenustega tegelnud logopeed ja eripedagoog, siis nüüd kirjutati kohustusena juurde, et peab olema ka sotsiaalpedagoog. Arvestus oli selline, et koolipsühholoog peab koolis olema vajadus- ehk teenusepõhiselt. See, kas ta on koolis pidevalt olemas, töötab seal teatud tunnid või ostetakse seda teenust sisse, anti kooli pidaja otsustada.

Nüüd vaidluskoht. Tallinna Linnavolikogu tegi otsuse, et ta tahab selle nõude täitmiseks lisaraha saada, ja see otsus läks läbi kuni Harju Maakohtuni välja. Aga väga selget joont kohtus, kui viidata tagasi Riigikohtu 2010. aasta otsusele, ei saanudki tõmmata. Toodi välja, et tegelikult ei ole neid teenuseid, mis juba on kohalikele omavalitsustele eraldatava rahaga kaetud, ja neid teenuseid, millel ei ole rahalist katet, analüüsitud, vaatamata Riigikohtu otsusele ja ettepanekule seda Riigikogus ja Vabariigi Valitsuses põhjalikult analüüsida. Mis sellega kaasnes? Sellega kaasnes olukord, kus

põhimõtteliselt lepiti kokku, et sotsiaalpedagoogi puhul on tegemist lisateenusega. Ülejäänute puhul jäeti tõlgendusruum ning öeldi, et kui kohalik omavalitsus väidab, et tal ei ole temale pandud kohustuste täitmiseks piisavalt vahendeid, siis peab ta selle ära tõestama.

Kui me vaatame hariduse ja sotsiaalsüsteemi rahastamist, siis siin on tõepoolest kohti, mis ei ole selgeks vaieldud. Ma väga loodan, et tänane ministri avaldus, et me tuleme rahastamise juurde – mitte ainult § 82 juurde – sügisel tagasi, tähendab seda, et me lepime siis väga selgelt kokku, kus on kohaliku omavalitsuse vastutus, kus on riigi vastutus ja kus kohas on vajalikud vahendid ning millele me raha eraldame. Täna jäigi kultuurikomisjonis lahendamata lahkeli, et kui kohalikule omavalitsusele eraldatakse raha ainult õpetajate alampalkadeks, kooli juhtimiseks ning õppevahenditeks ja koolitoiduks, siis on ju õigustatult võimalik võtta seda nii, et 2010. aastal pandud lisakohustusest on taganatud. See on üks põhjus, miks leiti, et selle teema juurde tuleb sügisel tagasi tulla. On ju selge, et kui riik teatud toetusi vähendab, aga samal ajal sotsiaalsüsteemi loogika järgi eeldatakse, et abivajaja pöördub kohaliku omavalitsuse poole, siis tekib küsimus, kust peaks kohalik omavalitsus selleks raha saama, kui talle reaalselt peale toimetulekutoetuse vahendite midagi ette ei nähta. Kohalik omavalitsus ongi siin üsna keerulises seisus, sest lisaks kärbetele pannakse haridusvaldkonna muudatustega kohaliku omavalitsuse peale selliseid asju, mida lapsevanem saab temalt nõuda. Samal ajal rahalisi vahendeid selleks keegi ei eralda ja koalitsioon ei ole huvitatud ka kohaliku omavalitsuse kärbeteelse tulubaasi taastamisest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea eelnõu algataja! Mul on väga sisuline küsimus § 1 punkti 6 kohta, millega muudetakse § 25 lõiget 1. Siin räägitakse, et lapsele, kes viibib kinnipeetava, arestialuse või vahistatuna kinnipidamisasutuses, peretoetusi ei maksta. Lapsetoetusest ma saan mingil määral aru, vanematel ei pruugi olla kulusid sel ajal, kui laps on riigi toidul. Aga kui me võtame selle Järvamaa näite, kus

laps sai šokivangistuse, mis lõpeb 15. septembril, kas me siis ei karista teda nagu topelt, et tema seda n-ö ranitsatoetust ei saa ja on kehvemas olukorras kui korralik laps? Kas sa selgitaksid natuke, kuidas seda punkti tõlgendada?

Mailis Reps

Aitäh! Kõigepealt, mis puudutab toodud näidet, et ta tuleb kinnipidamisasutusest välja 15. septembril. Kuna arvestuse aluseks olevad andmed võetakse EHIS-est välja 1. oktoobri seisuga, siis see näide nimetatud sätte alla ei kvalifitseeru ja seda last tõepoolest n-ö ei karistata. Milles on selle punkti mõte? Kõigepealt on silmas peetud vanemliku hoolitsuseta last, kes on niikuinii riigi ülalpidamisel ja saab kogu katte riigi poolt. Aga nagu te kindlasti väga hästi teate, ei ole asi tänapäeval ju enam nii lihtne, et kas on vanemlik hoolitsus või ei ole. Seal vahepeal on mitu astet. Võib olla nii, et otseselt sa last ei kasvata, laps on sinu otseselt ülalpidamiselt ära võetud, aga samal ajal on sulle teatud vastutus jäänud. Näiteks mõni finantstegevus, väga lihtsustatult öeldes näiteks lapse pangaarve kontrollimine jääb endiselt sinu peale. Kahjuks on vanemliku hoolitsuseta lastel üsna tihti olnud selliseid juhtumeid, et kohus jätab asjaomased märkused tegemata ja lõpptulemusena näiteks elluminekku raha lapseni ei jõua, sest vahepeal on üks nn lapsevanem, kes on selle sirgeks löönud. Seetõttu on siin juurde toodud tingimus, et laps on juba niikuinii riigi ülalpidamisel ja elab pidevalt hoolekandetasutuses või erivajadustega õpilaste koolis.

Mis puudutab last, kes viibib kinnipeetava, arestialuse või vahistatuna kinnipidamisasutuses, siis on meil ka praegu selline süsteem, et erikoolidesse saadetakse kohtuotsusega ja laps ei pruugi olla seal tervet kooliaastat. Siin peame kindlasti esimese ja teise lugemise vahel ka vaatama, kuidas seda olukorda enne kärpeid lahendati, sest sõnastus on võetud enne 2010. aastat kehtinud seadusest. Kui me võtame Puiatu või Kaagvere näite, siis suure tõenäosusega oligi süsteem niisugune, et statistika tehti 1. oktoobri seisuga, ja kui laps tuli koolisüsteemi hiljem, näiteks jaanuaris, siis talle toetust enam ei makstud. Üldjuhul meie sotsiaalsüsteem ei ole nii paindlik, et ta arvestaks kooliaasta jooksul tekkinud järske lisakulusid.

Iseküsimus on, kui tegemist on lühiajalise šokivangistusega ja võib loota, et see noor inimene jätkab õpinguid. Kui tegemist on näiteks EHIS-e andmetel kuskil õppiva noore inimesega ja ta on vahepeal kolm kuud ära, ta on olnud piisavalt tubli ja tark ning kas õpetaja, eestkostja, klassijuhataja või keegi teine on teinud märkuse, et ta viibib selle aja ajutiselt eemal, siis laienevad talle loomulikult ka lastetoetused. Kui ta on aga pidevalt eemal või õpib pikaajaliselt näiteks erikoolis, siis need toetused talle tõepoolest ei laiene. Eeldus on see, et riik võtab siis kõik kulud enda kanda.

Aseesimees Jüri Ratas

Vladimir Velman, palun!

Vladimir Velman

Suur tänu, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Sotsiaalminister on oma arvamuses eelnõu 435 kohta kirjutanud, et käesoleva aasta 1. juulist suureneb lapsetoetus alates pere kolmandast lapsest 76,72 euronit kuus ehk 19,18 euro võrra ning seetõttu ei ole koolitoetust vaja. Kas sotsiaalministri kirjast võib järeldada, et esimese ja teise lapse kooliminekuga perel lisakulutusi ei kaasne?

Mailis Reps

Aitäh! Kindlasti on Sotsiaalministeeriumi ametnikud, kellel oli ebameeldiv kohustus opositsiooni algatatud eelnõu tagasi lükata, üsna piinlikus olukorras. Eks nad pidid ju midagi sinna ritta sättima. Põhjendus on, et toetused abivajajatele, tegemist on kõige vaesemate lastega, kelle vanem suudab ära tõestada, et üsna kasinast toimetulekutoetusest veidike suurema sissetuleku puhul kvalifitseerub ta 9 lisaeurole. Teie küsimus oli kolmanda ja enama lapse kohta. Kui kolmanda ja enama lapse puhul saab 19 eurot juurde, siis on küll veidi küüniline öelda, et kui peresse sünnib näiteks viies laps, siis läheb kolmanda lapse kooliminekul pinal selle võrra odavamaks, või et näiteks neljanda või viienda lapse sünniga võiks pere keskmine sissetulek inimese kohta väheneda, et üks inimene sööks siis nagu vähem. See on pehmelt öeldes selline väljamõeldud vabandus. Öeldakse, et riik tegeleb lastega küll, suurendatakse vajaduspõhist toetust, suurte perede toetus kasvab mõne euro võrra ja selle tõttu ei ole meil muud toetusliigid enam

vajalikud. Meie ettepanek on taastada toetus, mis oli levinud, millega lapsevanemad olid harjunud ja arvestanud ning mille ärakaotamise hetkel öeldi, et see on ajutine. Me tahame tuua selle tagasi samas mahus, samade sätetega ja võimaluse korral võiks siis hakata seda suurendama, tooma sisse erisusi. Võib-olla võib veel ka PGS-i puhul arutada õppevahendite mahu olulist suurendamist, et lapsevanematel ei oleks nii suuri kulusid. Need on aga kõik järgmised sammud, meie praegune ettepanek on suhteliselt kitsas. Lastetoetuste üldine printsiip on, et iga laps, kes sünnib, peab olema riigi poolt hinnatud, riigi poolt arvestatud, iga laps peab olema märgatud. Kui riik natukenegi tunnustab seda lapsevanema otsust, siis julgeb ka järgmine lapsevanem homme teha selle otsuse, teades, et riik tuleb talle toeks. Selle otsuse puhul on koolitoetus väga oluline, lapsevanem saab signaali, et talle on toeks eri asjad. Igasugused kärped, on need ajutised või alalised, ei tekita kindlustunnet. Me loodame, et tänu meie eelnõu menetlusele siin tuleb Sotsiaalministeeriumile võib-olla meelde, et selline toetus oli, ning nad ilmutavad uue eelarve koostamisel ise initsiatiivi ja taastavad selle.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Mina olen võib-olla viieteistkümmes, kes selle küsimuse sulle esitab, aga küsin siiski, et tuletada meelde. Kui majanduskriisi ajal tehti väga suuri kärpeid, siis oli valitsuse retoorika, et need on ajutised, neid on vaja teha majanduskriisi pärast ja euro nimel. Hästi, see aeg on möödas. Meie tulime välja oma eelnõuga. Ühelt poolt, nagu sa rääkisid, tuletame meelde, et oli selline lubadus, teiselt poolt on ka lootus, et Eestis on kriis möödas – nii kõlab tänapäeval valitsuse retoorika. Kuidas sa ise hindad, kas sel aastal, tuleva aasta eelarve koostamisel on paras aeg tulla tõsiselt välja sellise küsimusega? Teiseks, see kriis mõjutas ju Euroopat, sotsiaalmajanduse mudel praegu seisab, võib-olla see on juba tähtsam ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea küsija, teie aeg!

Mailis Reps

Aitäh! Kui alustada teie küsimuse teisest poolest ja Euroopa olukorrast, siis kindlasti on Euroopas kasutatud kriisiaastatel väga erinevaid lahendusi. Loomulikult olid riigid kriisihetkel ka väga-väga erinevas olukorras just nimelt tulenevalt sellest, kas nad vajasisid kriisist väljatulekuks kõrvalist abi või mitte. Riigid, kes vajasisid kriisist väljatulekuks kõrvalist abi, olid paratamatult olukorras, kus neile kirjutati ette palju rohkem kärpeid, palju suuremaid struktuurimuudatusi. Aga kui vaadata kärbetejärgset olukorda, siis nendes aidatavates riikides on toetused eranditult märksa suuremad kui see väike 28-eurone summa, mille üle me täna arutame. Nii et vaatamata kärbetele on Euroopa heaoluühiskonna keskmine perede, lastega perede toetusstruktuur oluliselt tugevam. Mis on aga Eesti majanduskärbete ja kogu kriisiõhustiku juures kõige ohtlikum ning miks me oleme peretoetuste ja ranitsatoetuse juurde nii mitmel korral tagasi tulnud ja tuleme kindlasti veel, ongi see signaal. See on sama asi, mida paaril eelmisel nädalal on väga palju välja toodud pensionisüsteemi usalduse taastamise puhul, et kui tuleb järgmine kärbe, mis annab siis kindlustunnet, et jälle ei hakata kärpima pensionide ja peretoetuste pealt. See signaal ei ole olnud ühiskonnale turva- või kindlustunnet tekitav.

Meie ühiskonnas on mõned struktuurid, kus protsess on väga pikaajaline, ja loomulikult on pensionifondid, pensionikindlustuse süsteem üks nendest, kus peab olema kindlustunne. Aga täpselt sama pika vinnaga otsus on perel teha. Eriti siis, kui tegemist on mitmenda lapse sünniga, arutatakse kodus väga tõsiselt, mis-moodi see pere olukorda mõjutab, millised on kindlusmehhanismid, kuidas me tagame lapsele kõik arenguks vajaliku. Kui vaadata laste ja perede arengukava, siis on meie eesmärk ikkagi see, et peres oleks mitu last, mitte ainult üks laps. Sellistel rasketel aegadel, kus pere vajab kõige enam tuge, on niisugused kärped väga kahjulikud. Kui buumiajal või väga heas majandusolukorras, mil kõigil läks elu paremaks, ka palka ei tõstetud, olid vähemalt lisatasud, maksti 13.-14. palka või olid mingid muud lisaboonused. Kui aga ettevõtjad hakkasid kärpima, kui riik hakkas igalt poolt kokku hoidma, siis tuli riik ka peretoetuste kallale, ja see oli tegelikult hetk, kus pere vajab kõige

rohkem riigi tuge. See on võib-olla kõige ohtlikum signaal, mille me oma otsustega tookord andsime. Kui me nüüd, mil majandus on nagu stabiliseerunud, mõni ütleb lausa, et kriis on möödanik, ei taasta seda toetust isegi mitte kriisieelsel tasemel, siis me anname ühiskonnale väga selge sõnumi, et tegelikult oligi kogu aeg eesmärk kärpida peretoetuste pealt ja et lapsi ega vaesust riigi tasandil väga ei märgata. Siinkohal on meile väga headeks laternateks sotsiaalspetsialistide uuringud, ka iga-aastane inimarengu aruanne, mis tuletab meelde, et olukord ei ole hea.

Aseesimees Jüri Ratas

Heljo Pikhof, palun!

Heljo Pikhof

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Sa oled siamaani teemat väga põhjalikult käsitlenud ja mul on selle üle tõesti hea meel. Kui me vaatame riiklike peretoetuste seaduse § 1, siis selles öeldakse, et riiklike peretoetuste seaduse eesmärk on tagada lastega peredele laste hooldamise, kasvatamise ja õppimisega seotud kulutuste osaline hüvitamine. Siit tekibki küsimus. Valitsuskoalitsioon on tulnud välja mõttega seada sisse vajaduspõhine peretoetus. Minu andmetel on nii – ma arvan, et ka sina arvad ja enamik Eesti ühiskonnast arvab samamoodi –, et koolis peab käima. Kas vajadust saada koolitoetust justkui ei olegi enam, et valitsus sellist väga tähtsat ja head eelnõu ei toeta?

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Kõigepealt, mis puudutab peretoetusi, siis siinkohal oleme kindlasti ühel meelel. Vaatame vajaduspõhise lapsetoetuse – alguses oli see nimetus küll poolnaljana välja toodud – rakendamise tausta. Me kuulsime sotsiaalkomisjonipoolse ettekandja, endise sotsiaalministri Maret Maripuu suust eile pikki põhjendusi, kuidas ta on veendunud, et 1. juulist see tõepoolest rakendub, vaatamata infotehnoloogiliste täienduste vajadusele. Mõne aasta eest kuulsime, et lapsetoetus on meie tänase peaministri hinnangul lennukilt raha külvamine, tema lapsed seda ei vaja. Ennast näiteks tuues ütles ta, et neid lapsi on väga palju, kes seda tegelikult ei peaks saama. Vaatamata sellele, kuidas koalitsioon praegu asja selgitab, on väga paljudest artiklitest-arvamustest või-

malik ju selgelt välja lugeda, et koalitsiooni eesmärk on lapsetoetus universaalse toetusena ära kaotada. Kui vaadata hilisemaid põhjendusi, siis on nad püüdnud selgitada, et lapsetoetust ei ole mõtet kõigile jagada, kuid nendel, kes rohkem abi vajavad, tuleb seda oluliselt suurendada. Tegelikult oli loomulikult veidi teine, sealt sooviti kokku hoida, kärpeajal otsiti ju meelegeitlikult võimalusi, kust kärpida. Kui lapsetoetuse teema tekitas väga suurt ühiskonna pahameelt, siis leiti muid kärpekohti, ja üks võimalus oli kärpida peretoetusi.

Kuidas lapsetoetuse vajaduspõhisuse põhimõte ja, ütleme, vaesusvastane võitlus reaalset toimima hakkavad, seda me näeme peale 1. juulit. Minu tagasihoidlik arvamus, ja kahjuks ei ole see ainult minu arvamus, on selgelt see, et need üheksa eurot kedagi sügavast vaesusest välja ei too. Peale selle on taotlemise süsteem üpris kohmakas, mis võib tekitada väga paljudes nende üheksa euro väljanõudmisel pahameelepuhangu, nii et tegelikult meedet ei hakatagi kasutama.

Kas vajaduspõhise toetuse rakendamine vabandab kuidagi seda, et me koolitoetuse juurde tagasi ei tule? Kindlasti mitte, need on täiesti erinevad toetused. Üks on mõeldud igakuiste lastega seonduvate kulude katteks, teine otsest kooliminekuiga seonduvate kulude leevendamiseks. Olgugi et see summa on vaid 28 eurot, pakub see ratsionaalsel kasutamisel perele kindlasti tuge. Ja meie eesmärk ongi, et ta oleks toeks ja annaks signaali. Nagu ma olen siin juba korduvalt öelnud, võime selle summa suurendamise juurde alati tagasi tulla.

Aga nüüd teie küsimus, et kui pered, koolimineku ja muu selle valdkonnaga seotu kajastub selgelt seadusega võetud eesmärgis ja samal ajal seaduses kooliminekuetoetust ei ole, kas see on siis kuidagi põhjendatud. Kindlasti mitte. Omal ajal, kui kogu sotsiaalsüsteemi üles ehitati, kavandatigi mitut liiki toetused eri eluperioodideks, sünnist kuni matusteni välja, vahelpeal olid siis koolimineku ja muud sellised sündmused. Jällegi, need toimivad ainult siis, kui nad on kompleksed. Ega see, kui laps läheb augustis-septembris kooli ja kooliminekuiga seonduvat lisatoetust ette ei nähta, ei tähenda, et sellel kuul ülejäänud lastega seonduvad kulud kuidagi vähenevad. Lapsetoetus on igakuine lisatoetus, et kulusid veidigi katta – loomulikult siis, kui ta oleks veidigi arvestatav

summa, oluliselt suurem kui praegused 19 eurot –, kooliminekuetoetus on aga vaid eraldi selleks puhuks ette nähtud toetus. Varem või hiljem kasvab üldsuse surve kindlasti nii suureks, et kui mitte tänane koalitsioon, siis kindlasti homme koalitsioon peab selle juurde tagasi tulema.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Võsa, palun!

Peeter Võsa

Aitäh, austatud eesistuja! Hea ettekandja! Mina tahan käesoleva seaduseelnõu arutamise käigus natuke küsida meie sündide ja surmade suhte kohta. Mulle tundub, et olukord riigis on samasugune nagu Riigikogu saalis. Kontsert on tore ja ettekanded on toredad, aga me tuleme liiga hilja kohale, lahkume liiga vara ja seega on meid õigel hetkel kohapeal liiga vähe. Mitmesugused uuringud on näidanud, et ligikaudu veerand Eesti peredest pelgab jätkuvalt oma majandusliku olukorra pärast. Kuidas teie arvate, kas sellel täna arutusel oleval eelnõul võib olla mingisugunegi positiivne mõju, näiteks meie sündimusele?

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Vaadates seda kurba statistikat, kuuleme iga päev, kui mitte just iga päev, siis üle päeva koalitsiooni poole pealt signaale, kuidas meie majandus on suurepärases korras, Euroopas kõik kadestavad meid ja käivad Eestis õppimas, kuidas kriisist nii edukalt välja tulla. Kui me vaatame samal ajal meie oma inimeste reaktsiooni, siis on pea igas peres vähemalt mõni liige, kes on oma kohvrid pakkinud ja siit lahkunud. Mille peale peaministril on muidugi oma vastus, et väga tore, saavad kogemusi. Küsimus on selles, et kui kriisiaastatel, 2009–2010 võisime oma koolistatistika järgi ehk EHIS-e andmetel selgelt näha, kuidas me tegelesime rohkem ja rohkem probleemiga, et lapsel oli üks vanematest või mõlemad vanemad Eestist väljas tööl, siis nüüd peame kahjuks nentima, et viimasel kahel kooliaastal, 2012. ja 2013. aastal on juba õppivaid lapsi jäänud üle Eesti proportsionaalselt vähemaks. Ehk siis sellest rõõmsast kogemuse saamisest, mida siin on tunnustatud, on tänaseks saanud reaalne lahkumine. Ja peaministril ei ole vaja hakata jälle rääkima Eesti

Vabariigi aegsetest paadipõgenikest, keda ta ikka meenutab, et see kuidagi statistikas kajastub, või sellest, et peale 1990. aastate alguse kokkuleppeid on siit ära läinud väga suur hulk Nõukogude armee sõjaväelasi. Me räägime mõne viimase aasta statistikast koolis käivate laste kohta, kes perega on kaasa läinud. Kui laps on juba pikalt käinud väljaspool Eestit koolis, siis on väga-väga suur tõenäosus, et see pere ja laps enam Eestisse tagasi ei tule. Niisiis on ebakindlus, mille te välja tõite, et veerand elanikest ei tunneta kriisi lõppemist, ei tunneta, et nende tööandja on kindlamaks muutunud, et töökoht on kindlam, et sissetulekud ja kogu reaalne olukord on kuidagi paremaks läinud, täiesti arusaadav. Siin võib meenutada veel meie sügisest väga pikka vaidlust, mis eile kulmineerus uue uudisega, et elektri hind on teinud oma rekordi. Nii kõrget elektri hinda ei õnnestunud ennustada isegi kõige skeptilisematel majandusteoreetikutel, rääkimata ööistungeid pidavatest Riigikogu liikmetest, olgu nad siis opositsioonist või koalitsioonist. See mõjutab väga selgelt perede sissetulekut ja loomulikult mõjutab see arvestatavalt neid peresid, kus on kasvamas lapsed. Kui lapsi on veel mitu, siis on pere elektriarved proportsionaalselt inimese kohta ka suuremad, sest lõpuks on ju lastega perel paratamatult vaja rohkem pesu pesta, lastel on vaja koolitoidu teha ja lamp põleb tõenäoliselt veidikene pikemalt, sügisel pikal pimedal ajal ei saa ainult vähese päikesega arvestada.

Selge on see, et ebakindlust tuleviku suhtes tekitab kogu see majanduskriis, aga kindlasti ka tahtmatu tegelda elektri aina kasvava hinnaga. Tegelikult on meil siinsamas Riigikogus olemas hoovad, et pidurdada natukenegi elektri hinna tõusu, leevendada natukenegi toiduainete hindade tõusu, leevendada seda kas või mõne maksu alandamisega või mingi erandi tegemisega. Need on meetmed, mida Euroopas on kasutatud ja kasutatakse ning kus meie oleme, ma ei tea, nn imelike riikide või üsna erandlike riikide seas, kus sellist inimesele ja peredele appi tulekut on vähe. Kas peretoetused – on selleks siis lapsetoetus või koolitoetus, soe koolitoit või töövihikute raha, on selleks matusetoetus või toimetulekutoetus, on see näiteks tulumaksuvaba miinimumi tõstmine – üksinda midagi aitavad, on üsna raske ennustada. Aga kui ma meetmeid loetledes

jõuan juba 10–15 meetmeni ja nimetan veel elektriaktsiisi alandamist, elektri teenustasusid, võrgutasusid – kui me tõsiselt hakkaks neid küsimusi arutama, siis annaks juba see kindlustunnet. Kui mitu üksikmeedet kokku panna, siis võib juhtuda, et järgmine statistika ei ole enam selline, mille järgi veerand elanikkonnast arvab, et nende olukord läheb ainult halvemaks. Siis tekib mingigi lootus, et kuigi need ja need asjad on muret tekitavad, et Euroopas ei ole veel näha soovitud majandusarengut, on meil kindlustunne, et Eestil läheb hästi. Võibolla tuleb siis Eestis mõni inimene juurde, kes peale peaministri usub, et Eestil läheb tõepoolest hästi.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Hea ettekandja! Statistikaameti andmetel elas 2011. aastal Eestis suhtelises vaesuses 42 000 last ja absoluutses vaesuses 23 000 last. Kas koolitoetuse taastamine võiks kaasa aidata, et need arvud natukenegi väheneksid?

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Kindlasti võib see kaasa aidata, et nende keskel läbi 60 000 lapse hulgas on rohkem neid, kes lähevad 1. septembril kooli rõõmsama näo ja kindlama tundega. Aga kui me räägime absoluutsest vaesusest, siis reaalselt on sellised perekonnad niisuguses seisus, et lapse ranitsat nad ei komplekteeri. Nende rahaline olukord ei ole selline, et nad suudaksid osta lapsele uusi koolivahendeid, sportiriideid, vahetusjalanõusid. Nad ei suuda osta lapsele kõiki neid õppevahendeid, mida me võime lugeda pikkadest nimekirjadest kooli kodulehel ja mida lapsevanem järgmiseks septembriks peab varuma.

Kuidas need lapsed oma koolivarustuse saavad? On kohalikud omavalitsused, on mitmesugused annetused, on väga suured aktsioonid. Keset augustikuud me kuuleme, kuidas kampaaniatega kutsutakse üles kas raha annetama või ostma mingisuguseid vahendeid, kui on ette öeldud, et palun tooge selliseid ja selliseid asju, ja neid siis annetuskastidesse pistma. Eelmisel aastal oli kaks suuremat kampaaniat, mis jõudsid ka maakondadesse. Oli kampaania

"Igale lapsele koolikott". Koolitoetus võib tekitada olukorra, kus need lapsed, kes elavad absoluutses vaesuses, ei pea ootama üsnagi mitu korda kasutatud sandaale, vaid saavad tänu sellele toetusele üle tüki aja, üle mitme aasta oma isiklikud vahetusjalanõud. Ja see oleks juba suur asi! Kas me reaalselt suudame kedagi selle toetusega rõõmsamaks teha? Kindlasti oleks nende 60 000 lapse vanemate ja laste endi seas nii mõnigi, kes tunneks, et see kooliaasta algab positiivselt, aga vaesuspiiri me selle ühekordse, aastas üks kord maksitava toetusega ei mõjuta.

Aseesimees Jüri Ratas

Aadu Must, palun!

Aadu Must

Lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Te rääkisite väga põhjalikult kõigest sellest, kuidas seaduseelnõu võiks mõjutada Eesti olusid. Me üldiselt armastame otsida rahvusvahelisi paralleele ja selles kontekstis huvitabki mind väga võrdlus naaberriikidega. Ma muidugi ei arva, et oleks vaja nii drastilisi koolitoetusi, nagu on rikkas Rootsis või Soomes, aga kindlasti on analoogiat või võrdlusmaterjali teiste naabritega. Ma mõtlen kas või Lätit, mida lugupeetud ettekandja peaks väga hästi tundma, Leedut, võib-olla ka Venemaad. Kas ka seal on midagi sellesarnast või on sealne seadusruum nii teistsugune, et ei tasu võrdlusi tuua?

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Kindlasti on siin puldis ja natuke kõrgemal, valitsuse loožis olnud väga palju inimesi, kes väga osavalt kasutavad eri riikide näiteid, varustamiseks ennast relvade ja argumentidega nendel hetkedel, kui tahetakse midagi tagasi lükata või toetada. Samamoodi on koolitoetusega. Võimalik on tuua näiteid riikidest, kus on kasutusel mitmesugused ühekordsed koolitoetused. On süsteeme, kus eriti riskiperede puhul kasutatakse palju enam otsetoetamist. Selline on näiteks Põhjamaade süsteem, kus koole varustatakse õppevahenditega oluliselt paremini, mis tähendab, et nimekiri, mille vanemad enne lapse kooli minekut saavad, on Põhjamaades üldiselt lühem kui meil. On neid riike, kus ka maksusüsteem on hoopis erinev. Hakkame Põhjamaadest peale ning jõuame Hollandi ja Belgiani välja, kus tulu-

maks jaotub oluliselt teisiti ja ka ülesanded jaotatakse teisiti. See tähendab, et kohaliku omavalitsuse ja riigi ülesannete jaotuse üle on märksa vähem kemplemist, sest tulumaksu jaotatakse kohalikele omavalitsustele proportsionaalselt rohkem. Seetõttu on olemas ka ootused ja eeldused, et kohalik omavalitsus saab hakkama palju suurema hulga ülesannetega. Samuti on palju vaieldud haldusreformi hoovad riigiti väga erinevad. Kui võib-olla meie lõunanaaber Läti erandina välja tuua, siis ülejäänud lähtuvad üldiselt teenuspõhisusest, vaatavad kõigepealt, et kogu kohaliku omavalitsuse struktuur oleks piisavalt jõuline selleks, et pakkuda kõiki neid teenuseid, mida me kohalikult omavalitsuselt ootame.

Kas kasutatakse koolitoetust või muid ühekordse toetuse liike? Jah, kasutatakse. Üsna levinud toetus kas siis ainult esimesse klassi minekul, koolivahetuse, kolimise puhul või mingisuguste muude pere erakorraliste sündmuste puhul. Nii et on erakorralised toetused, aga nähakse ette ka süsteemseid toetusi. Debatt kooliga seonduvate kulude üle käib väga paljudes riikides just sellepärast, et tasuta või tasuline haridus ei ole küsimuseks ainult Eestis. Pääaegu iga suve lõpus, kooliaasta alguses on huvitav debatt, kui tasuta on meil tegelikult põhiharidus. Üks teema, mis jääb praegu põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses lahendamata, aga mille juurde me loodetavasti sügisel tagasi tuleme, on näiteks kohustuslik kirjandus. Kui veel aastaid tagasi me olime harjunud – ma usun, et enamik siin saalis oli sellega harjunud –, et kohustusliku kirjanduse raamatuid sai võtta kas oma kooli raamatukogust või vähemalt linnaraamatukogust ja need olid kõigil olemas, siis nüüd ei ole varustatus kahjuks enam selline. Väga tihti on kohustuslik kirjandus näiteks ka selline materjal, mida lapsevanem peab nimekirja järgi ise mööda raamatupoode otsima. Reaalselt on see jälle üks kulu, mida riik kuidagi kanda ei aita. See on kohaliku omavalitsuse kohustus, kes peab tihti omakorda kirjastajatega läbirääkimisi. Kõige kummalisem on, et osa kohustuslikust kirjandusest on midagi nii müstilist, et seda ei ole lisatrükidenagi võimalik saada. Seda lapsevanemale pingeid tekitavat raamatutega varustamise küsimust ei ole me suutnud ka siin Riigikogu tasandil lõpuni arutada. Iseküsimus, kas me suudame alati lahendusi pakkuda.

Millised mudelid võivad meile eeskujuks olla? Pigem kasutaks Euroopa näiteid. Võtame näiteks lapsetoetuse. Te kindlasti kuulsite lapsetoetuse debati ajal siit puldist korduvalt, et vaadake, Lätis, Leedus, Poolas, vist toodi veel välja Sloveenia ja Slovakkia, on veel väiksemad lapsetoetused. Samal ajal unustati öelda, millises kompleksis – kas see on universaalne lapsetoetus, kas see tuleneb kuidagi sissetulekust. Kindlasti ei ole enamikule Riigikogu liikmetele kuidagi teadmata, et sellist liiki toetusi kasutatakse ainuüksi Soomes ja Rootsis väga palju. On väga mitmesuguseid lapsetoetusi, ühe- ja mitmekordseid toetusi, ainult et see raha korjatakse jõukamalt elanikkonnalt astmelise tulumaksuga tagasi. See tähendab, et on universaalne süsteem, aga selles mõttes on ta vajaduspõhine, et kui sinu sissetulek ületab teatud piiri, siis sinu perekonnale ta realselt lõpuks ei laiene. Toetused jagatakse laiali, aga raha korjatakse maksudena pärast kokku. See on jälle selline tabuteema. Me võime siin ju näiteid tuua ja öelda, et selles või teises riigis on selline või teistsugune toetus, aga kui me ei vaata seda ülejäänud maksusüsteemi taustal, siis on see täiesti mõttetutu näide. Näiteks Hollandis on väga paljud sellised toetused jäetud kohaliku omavalitsuse tasandile. Riik on kirjutanud ette küll raamistiku, millist liiki toetusi tuleb maksta, aga millises summas, see on selline kohaliku omavalitsuse ligimeelitamise koht ja võib varieeruda väga suuresti. Ainult et tulubaasi ja maksusüsteemi jaotused on Eesti omadest muidugi oluliselt erinevad. Seetõttu on teile näidet tuua äärmiselt keeruline.

Aseesimees Jüri Ratas

Urve Palo, palun!

Urve Palo

Suur aitäh, hea ettekandja, tubli ja sisuka väitluse eest! Toetan väga ideed taastada ranitsatoetus ja ka seda mõtet, et kusagilt tuleb alustada. Tõsi, 28 eurot on hästi väike summa, arvestades, kui suured on ühekordsed kulud lapse kooliminekul, alustades kooliriietest ja lõpetades igasuguste kantseleitarvetega. Sain ise hiljuti lapse koolivormi arve, mis on neli korda suurem kui 28 eurot. Aga jah, kuskilt tuleks alustada. Minu küsimus puudutab huviharidust. Me räägime, et Eestis rahvastik kahaneb, sündimus on väike. Sel taustal on tähtis,

et peredel oleks kindlustunne, et lapsed saavad suureks kasvatatud. Ranitsatoetus natuke aitab, aga mis puutub huviharidusse, siis mis te arvate, milline võiks olla riigi toetus selle pakkimisel lastele?

Mailis Reps

Kui me võtame koolitoetuse, siis 28 eurot on pigem stardiraha, huvihariduseks sellest ei piisa. Põhjus, miks me lähtusime nii tagasihoidlikust summast, on see, et meie põhieesmärk on eelnõu siia saali tagasi tuua. Debatid, kui suures mahus ja kuidas seda maksta, millised on riigi võimalused, on järgmiste aastate eelarvete arutelu küsimus. Kõigepealt on meie kohus see toetus taastada samasugusena, nagu ta aastal 2008 siin saalis ära võeti, kinnitades, et anname selle tagasi kohe, kui kriis on möödas.

Kui võtta jutuks huviharidus, siis loomulikult on see üks valdkond, kus lapsed on ebarõrdses olukorras. Kui me riigi tasandil huviharidust märksa enam toetaksime, oleks see kindlasti üks meede, mis annaks lastevanematele kindlustunnet, et nende lastest hoolitakse, et lastele antakse igakülgsed võimalused.

Millised on lahendused? Eelmine küsija küsis näiteid Euroopa kohta, ma võin neid siin rohkem tuua. Meie naaberriikides ja võib-olla ka laiemalt Euroopas on kõikjal väga erinevad mudelid. Üks lahendus, mida ma isiklikult väga toetan, on eri meetmete kombinatsioon. Kõigepealt on teatud huvitegevus kooli juures. Rootsis käib see kogupäevakooli nime all, Prantsusmaal on selleks ette nähtud kolmapäev. Keset nädalat jääval kolmapäeval ei toimu üldhariduslikku õppetööd, vaid antakse võimalus süvendatud huvitegevuseks. Hollandis on selleks ette nähtud oma tunnid. Nii et väga palju huvitegevusest on toodud kooli. Asja mõte on see, et väikese lapse puhul vanemad teinekord ei tabagi ära, milles laps andekas on ja mis valdkondades peaks teda arendama. Kuigi jah, hea lapsevanem arvab, et tema järeltulija on andekas kõikides asjades. Üldiselt aga on äärmiselt vajalik, et koolis on olemas pädevad inimesed, kes suudavad lapsi jälgides hinnata, milles keegi tugev on.

Nüüd on ka Eestis rohkem maad võtnud seisukoht, et umbes 10. või 11. eluaastaks võiks lapsel olla välja kujunenud selged eelisted. Aga kuidas on see võimalik, kui laps ei

ole proovinud eri asju, olgu tegu spordi, kunsti või muusikaga? Sellises kooli juures toimivas tasuta tegevuses ma näengi päästerõngast, seda ka väikestes koolides. See annaks pedagogidele võimaluse suuremat töökoormust saada, aga loomulikult eeldab see teatud täienduskoolitust. Praegu on näiteks kehalise kasvatuse õpetaja sunnitud kolme või nelja kooli vahet jooksma, selle asemel et oma hästi omandatud oskusi ühes koolis mitmes ringis või treeningurühmas kasutada, koondades selle kooli lapsed enda ümber. Niisugune võimalus oleks fantastiline. Kõige esimene oleks see samm.

Edasi, võtame huvihariduse, mida antakse spordi-, kunsti- ja muusikakoolides, kus toimub poolprofessionaalne tegevus. Me eeldame, et spordikoolis arendatakse lapse võimed sellele tasemele, et ta hakkab suurematel võistlustel osalema, muusikakoolis aga kuni kutsevalikuni välja. Meil on ju muusikakoolid praegu kutsekoolid. Meil saab ka teatud käsitöö tasemel omandada mingeid oskusi, mis tulevikus võimaldavad võib-olla ka kutseeksameid teha. Selles vallas ei ole vaja jalgratast leiutada.

Mitu aastat tagasi võeti siin Riigikogus vastu huvikooli seadus. Selle seaduse eelnõusse kirjutati enne kärpeid sisse riigi toetus ning selleks töötati koostöös huvikoolide ja kohalike omavalitsustega välja pearahasüsteem. Nähti ette pearahapõhiselt toetada lisaks üldharidusele ka huviharidust. Kahjuks selleks ajaks, kui eelnõu Riigikokku jõudis, puhusid juba natuke teistsugused tuuled. Eelnõu veidike kärbiti ja seda mudelit ei kirjutatud seadusesse. Sinna kirjutati vaid paragrahv riigieelarvest makstava toetuse kohta, mis kahjuks pole rakendunud.

Alternatiivina pakkus Reformierakond oma valimiskampaanias välja 2000 krooni ringiraha. Ka see ettepanek jõudis kultuurikomisjoni, kultuurikomisjon jõudis selle eelnõuga lausa teise lugemiseni, aga siis tulid mitmesugused otsused ja kokkulepped ning teatud põhjustel see ei rakendunud.

Milline on minu ettepanek? See on selline, et tingimata peab olema huvitegevus kooli juures. Loomulikult tuleb seda toetada tõepoolest süsteemselt ja suuremas mahus kui lihtsalt pikapäevategevust. Tuletan teile meelde, et selle sajandi esimese kümnendi keskpaigas, aastail 2003 ja 2005, käivitati pilootprojektid,

mille raames me rahastasime riigieelarvest huvitegevust kooli juures. Taotlusi, mis olid tõesti süsteemselt läbi mõeldud ja mis me ka rahaldasime, laekus rohkem kui 80 koolilt. Seega meil oli üle 80 kooli, kes sellist huvitegevust rakendasid ja olid valmis seda laiendada, kui riik neid toetab. Nii et see soov on väga suur.

Teiseks, huvitegevuse pearahapõhine rahastamine, milles peab riik kohalikele omavalitsusele toeks olema. Kolmas aga on tõsisem valdkond: muusika-, spordi- ja kunstikoolid. Kui me võtame ainuüksi muusikahariduse, siis meil oli mõni aasta tagasi sadakond muusikakooli ja nendes toimus professionaalne õpe, aga nende õpetajate palgad, nende pillidega varustus ei kannata üldse kriitikat. Omal ajal olid need riiklikult rahastatud, nüüd on lükatud kohalike omavalitsuste kaela. Väga palju on neid koole suletud, õnneks küll mitte kõiki, palju on ka alles. Eesti Muusikakoolide Liit on korduvalt rõhutanud, et neid koole peaks rahastama riikliku pearahasüsteemi kohaselt. Ainuüksi selleks, et hoida senist taset, on see hädavajalik. Kohalikul omavalitsusel tuleb muusikakooliga seoses kanda väga palju kulusid. Oleks väga vaja anda muusikakoolidele natukenegi pearaha juurde. Võtame ükskõik millise muusikakooli – Rakvere, Valga, Võru –, see annaks koolipidajale võimaluse hankida korralikud pillid. Pillid on ju väga kallid ja nii tekib jälle küsimus, kui palju lapsevanema rahakott kannatab. Kui kool viulit, plokkflööti või mõnda muud pilli lapse käsutusse ei anna, tuleb see hankida lapsevanematel. Kas Eestis jääb tõesti mõne andeka lapse haridustee pooleli ainult sellepärast, et tema vanematel ei ole raha? See on kurjast!

Kunstikoolides on olukord veidi parem, sest nende töös on paindlikkust rohkem ja otsesid kulusid on vähem. Spordikoolide seis on aga väga kehv ja just põhjusel, et viimase 10–15 aasta jooksul ei ole olnud vähimatki positiivset arengut, pigem on nende töö rahastamist väga palju kärbitud. Üks, mida küsija kindlasti väga hästi mäletab, oli 2008. aasta kärpe, millega kohalike omavalitsuste tulubaasi märgatavalt vähendati ning sellega seoses vähendati ka nende kohustusi. Lasteaeda ei pea väga väikest last võtma ja laste ning noorte spordi- ja huvitegevuseks ei pea kohalik omavalitsus enam raha eraldama. Üks ettepanek on olnud absurd-

sem kui teine. Tegelikult on see tähendanud seda, et KOV-idelt võeti lihtsalt raha ära ja riik andis signaali, et huvitegevus teda ei huvita. Mis veel hullem, riik andis signaali ka KOV-idele, et see ei peaks neidki huvitama. Mis on laste- ja noortesportidiga seetõttu juhtunud? See käib üldjuhul MTÜ-de, mitmesuguste klubide raames, on väga paljus alafinantseeritud ja võimalik enamikus kohtades ainult tänu lapsevanemate rahakotile. See tähendab, et treenerite palgad on väga madalad ja nende olukord üldse ääretult kehv. Kui treener ei ole veel koolis kehalise kasvatuse õpetaja või palgal mõnes klubis, kus ta saab sotsiaalsed garantiid, siis on tema elu väga keeruline. Just nimelt, kaasa mängib ka see, et sotsiaalsete garantiide süsteem on väga kehv. Seega peame nii kaugemas kui ka lähemas tulevikus spordihariduse teema juurde kindlasti tagasi tulema.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Lugupeetud ettekandja, hea kolleeg Mailis! Ma olen jälginud statistikat, mis kajastab noorte perede olukorda ja meie laste olukorda. See statistika läheb minu meelest järjest hullemaks. Me elame riigis, kus 60 000 last elavad alla vaesuspääri, tuhanded lapsed lähevad õhtul magama tühja kõhuga, kooli söögivahetund on lapsele võib-olla ainuke kord päevas, kus ta saab sooja toitu, jne. Seda loetelu võib jätkata. Ma ei saa aru, miks ikkagi riigis neid probleemide ära ei lahendata, miks valitsejad sellest olukorrast mööda vaatavad. Mis see põhjus saab olla? Kui lapsed ei ole meie prioriteet, mis siis üldse prioriteet on? Rääkida, et riigil ei ole raha, ja panna kaalukaussidele raha *versus* lapsed – minu meelest see on lausa küüniline.

Mailis Reps

Hea küsija, tõepoolest tekib küsimus, kuidas on meie riik laste nii sügava vaesuse probleemile reageerinud. Sellele probleemile on ka sotsiaalteadlased erinevaid uuringuid tehes korduvalt viidanud. Positiivse poole pealt võib välja tuua laste ja perede arengukava. Töö, mida seda arengukava koostades tehti, oli suurepärane. Arutelud olid väga pikad ja ainuüksi laste õigusi kaitsvate organisatsioonide panus sellesse dokumenti oli märkimisväärne. Kui

me seda loeme ja vaatame eesmärke, mis riik on arengukavas püstitanud, siis kinnitan teile, hea küsija, et riik on selle valdkonna väga suure tähelepanu alla võtnud. Ta on terve rea eesmärke püstitanud, üsna arukalt probleemid läbi mõelnud ja esitanud ka ettepanekud.

Kui me aga vaatame 2013. aastal tehtud samme – on need siis eelnõud, mis siin on algatatud, või vaidlused, mida on peetud, siis ei ole paraku mitte mingit alust arvata, et kas või sentimeeter sellest arengukavast ellu rakendatakse. Jääme huviga ootama 2014. aasta riigieelarvet.

Ühelt poolt peaks ütlema, et teadlikkus on kasvanud. Vähemalt enam ei püüta väita, et see on nagu jama, võib-olla välja arvatud peaminister, kes alati ütleb, et tema loeb teist statistikat. Üldjuhul ikkagi tunnistatakse juba, et see on probleem. Tunnistatakse, et arengukavas pakutud lahendused, mis paljus on ka väga selgelt rahaga seotud lahendused, võiksid leevendust tuua. Kas me 2014. aasta eelarve menetluses näeme arengukava konkreetsete sammudega arvestamist, seda on veel vara öelda. See selgub alles sügisel, kui laiem avalikkus eelarvet näeb. Kindlasti me menetleme riigieelarvet siin põhjalikult.

Kas sellesama eelnõu 435 tagasilükkamine annab meile alust öelda, et riigil ei ole mingit soovi vaesuses elavate laste probleemidega tegeleda? Mõnes mõttes jah. Samas mul väike lootus siiski on. Teinekord lükatakse opositsiooni eelnõud tagasi ainult sellepärast, et need on opositsiooni algatatud. Kui see algatus suudab probleemi meelde tuletada, on väga hea. Võib-olla ministriumide ametnikud ja vahest ka minister ise ei mäleta omaaegset lubadust. Kärbeta ajal muudeti ju tervet rida seadusi. Seal oli ohvriabi seadus, ravimiseadus ja tööturumeetmeid puudutav – kõik oli hunnikus koos. Võib-olla ei mäletatagi, et tookord tehti ka selline väike lüke nagu koolitoetuse ärakootamine. Ja kui me oleme seda täna analüüsinud ja üheskoos küsimuste-vastuste ja sõnavõttede voores asja meelde tuletanud, siis mine tea, võib-olla Sotsiaalministeerium otsustab järgmisest aastast vähemalt osaliseltki, vajaduspõhiseltki selle toetuse taastada.

Kas koolitoetus kaugemas perspektiivis kuidagi neid 60 000 last aitaks, sellele ma osaliselt vastasin. Ütleksin, et kohalikele omavalitsustele oleks see kindlasti väga hea signaal.

See näitaks, et kohalik omavalitsus ei ole probleemide lahendamisel üksi jäetud. Nagu ma korduvalt olen öelnud, koolitoetuse ärakaotamise tõttu lähevad ju abivajajad kohalikkude omavalitsusse, kes peab hädavajaliku raha kuskilt võtma. Küsimus on, millised on omavalitsuste võimalused, tegelikult ei ole neile ju mitte mingisugust ruumi rahaliseks manööverdamiseks antud. Omavalitsus lihtsalt peab otsustama, kas ta hoolitseb oma teede eest, lükkab lund, osutab teisi teenuseid, tagades selleks vajaliku kompetentsi teatud inimesi linna- või vallavalitsuses palgal hoides, või maksab abivajajatele koolimineku puhul erakorralist toetust. Kohaliku omavalitsuse tulubaasi nii meeletu kärpimise tõttu on manööverdamisruum väga väike.

Hakata selle taustal PGS-i menetluse juures rääkima sellest, et kohalik omavalitsus peab leidma veel raha logopeedi, koolipsühholoogi, eripedagoogi ja ka sotsiaalpedagoogi palga maksmiseks, rääkimata sellest, et ta kindlasti tahab klassijuhatajale vähemalt 100-eurost lisatasu maksta ja sinna juurde veel metoodikule 140 eurost suuremat lisatasu maksta – pehmelt öeldes on see inimestele udu ajamine. Kohalikul omavalitsusel selliseid summasid ei ole ja keegi talle seda raha eraldama ei hakka. See on pigem tormi vaigistamine mingiks perioodiks, kuni õpetaja saab aru, et niisugused rahad temani ei jõua. Selle häma taustal on aga väike lootus nii nagu sellesama koolitoetuse puhul, et jõuab lõpuks see õnnetu logopeed ikkagi kohaliku omavalitsuse ukse taha ja küsib: "Mis ma nüüd teen? Mul on 30–40 selgelt abi vajavat last, kas ma jätan nad hooleta või te leiateg mulle selle raha?"

Aseesimees Jüri Ratas

Kalvi Kõva, palun!

Kalvi Kõva

Hea seaduseelnõu algataja! Loomulikult me teame, et valdavalt on vanematel oma lastele huvihariduseks vajaliku ostmiseks raha nappi võitu ja seda on hädasti juurde vaja. Me teame kõik, mis maksab suusapaar, uisupaar, juudokimono või mingi muu asi. Vaieldamatult on paljud omavalitsused ja koolid siin appi tulnud ning viimastel aastatel ka kõikvõimalikud külaseltsid erinevaid huviringe avanud. Aga nagu me teame, ka maaelu arengukava raames järg-

misel perioodil külade uuendamiseks ja arendamiseks mõeldud meetme raha jääb vähe-maks. Väga suured ootused on olnud seotud Leader-programmiga, mille raames just neid-samu asju tehti. Aga ka selles valdkonnas finantsid vähenevad. Kuidas sa seda kommenteerid, et järgmisel perioodil ilmselt tõmbab külaliikumine ennast laste huvihariduse rahastamisest mõnevõrra tagasi?

Mailis Reps

Kindlasti on sõlmküsimus, mis on 24. või 48. tunnil seoses tulevaste eurosummade jagamise proportsioonide tuntava muutmisega või meie seniste eesmärkide ümbertõstmisega üles kerkinud, enam kui häiriv. Me oleme siin saali keskel ja vasakul pool väga tihti viidanud kriitikale, et me väga palju oma püsikuluseid lükkame Euroopa maksumaksja õlule, kuna meie oma maksudega ja oma panusega neid püsikuluseid piisavalt katta ei suudaks. See on kindlasti kohatu. Ning samal ajal ka selle Euroopa raha jagamisel prioriteete ümber tõsta nii, et me oma inimressursile – sest kes see laps meil muud on kui mitte tulevane inimressurss, eks ole – proportsionaalselt veelgi vähem panustame, on ka kindlasti kohatu.

Külaliikumine, külaseltsid on tõepoolest, nagu hea küsija ütles, väga palju aidanud. On ju teada, mis on meie maapiirkondade selge eripära. Ma kinnitasin proua Palole vastates, et ma isiklikult pooldan väga kooli juures toimuvat huvitegevust ja just sellepärast, et seal tihti on vajalik kompetents, vajalik kaader olemas. On olemas võimlad, varustus, ruumid, lapsed saavad õhtuti neid kasutada, neid ei pea eraldi kuskil rentima. Samas ei sobi see sugugi kõikidele lastele, et koolis tuleb olla nii pikad päevad.

Kui kohapeal on tugev külaliikumine, siis laps tuuakse koolibussiga küll kahjuks mitte lausa päris kodu juurde, aga kodule üsna lähedale, et ta sealt siis vunts-vunts-vunts astuks koduni, ja tal on ka õhtune arendav tegevus samas kodu lähedal sisustatud. Meie hajaasustuse juures on külaseltsid võtmeküsimus. Kui külaselts tõepoolest need võimalused loob, siis ehk mõnigi laps otsustab ka oma pere tuleviku maal luua ega mõtle, et peab peale ülikooliõpinguid kindlasti jääma ülikoolilinna või mõnda muusse linna elama. Tal on mingigi

võimalus ja soov maal elada, sest ta mäletab oma lapsepõlvest, kui kihvt elu seal oli.

See on väga kaugel mõjuga otsus, mida me selleks, et üks minister saaks oma poliitikat ellu rakendada, muudame. See on tuleviku seisukohalt väga ohtlik ja kindlasti me peaksime selle juurde mitte ainult meedias, vaid ka siin Riigikogus tagasi tulema. Euroraha, järgmiste perioodide struktuurifondide ja muude fondide raha jagamine on meie eelarve seisukohalt ilmselgelt võtmeküsimus ja seda ei tohi kindlasti kuskil kabinetivaikuses ära otsustada. See tuleb anda suuremale ringile arutada.

Aseesimees Jüri Ratas

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Hea Mailis! Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsiooni esindajad saatsid koolitoetuse kärpimise peale juba aastal 2008 pressiteate, kus nad tõdesid, et ilma koolitoetuseta satub osa peresid raskustesse. Kohalikes omavalitsustes töötavad sotsiaaltöötajad kinnitasid juba siis, et eriti just maal on koolitoetus äärmiselt vajalik väga paljudele peredele. Seda toetust oodati ja sellega arvestati. Nüüd on paljud pered maal sellest hädavajalikust rahast ilma jäänud. Kuidas teie hindate olukorda, mille koolitoetuse kaotamine on põhjustanud just nimelt maapiirkondades?

Mailis Reps

Hea küsija! Toon teile koolitoetusega seonduva kohta väga lihtsa näite. Olukorras, kus koolitoetus ära kadus, jäid juba 2009. aastal kooli alguse puhul üsna paljudes piirkondades enne väga popid koolilaadad korraldamata ja emad-isad püüdsid oma lapse koolikoti komplekteerida muul moel. Kahjuks oli kante, kus ainukeseks toeks saigi kohalik omavalitsus või kohalik omavalitsus koos heategevuse korras annetajatega. Aga nii või teisiti oli neid vanemaid, kes oma lapsele kogu vajalikku koolivarustust hankida ei saanud, üsna palju.

Millised lahendusi on kohalikud omavalitsused leidnud, see pilt on üsna erinev. On omavalitsusi, kes püüavad koolimineku puhul mingi toetuse anda, ja on neid, kes kulupõhiselt teatud asjad kinni maksavad. Aga on ka palju teisi võimalusi. Eriti maal on väiksemad vallad püüdnud probleemi lahendada selliselt, et näiteks värvilised ja harilikud pliiatsid, joonlauad

ja kustukummid on koolis olemas. Püütakse mingilgi määral lahendada olukorda, kus mõned lapsed saadetakse kooli ilma nende vahenditeta. Laps ei tohi ennast koolis ebamugavalt tunda ning on hea, kui niimoodi sujuvalt on mingid vahendid koolis olemas ja lapsevanemal jääb ainult laps riidesse panna.

Spordivahendite probleemi on kohalikud omavalitsused samuti väga erinevalt lahendanud. Nagu ma juba ütlesin, üsna palju on sotsiaaltöötajad tuginenud oma kontaktidele. Meie valdadel ja linnadel on ju väga häid kontakte meist jõukamates riikides, kus tehakse sõpruskoolides kooliaasta lõpus heategevuslike korjandusi, mille käigus need lapsed, kes on oma jalanõudest ja riietest välja kasvanud, annetavad need Eesti lastele.

Selle taustal on alati kummastav kuulata peaministri juttu sellest, kuidas mujalt Euroopast käiakse meil vaatamas, kui edukad me oleme, ja meilt eeskuju võtmas. Tegelikult on üsna palju kogukondi mitte ainult Põhjamades, vaid ka Kesk-Euroopas, kes koostöös meie kohalike omavalitsustega on heategevuse korras püüdnud vaesuses elavaid Eesti peresid toetada. Eks see ole ka arusaadav, sest nendel maadel ei ole nii keerulist ajalugu seljataga, aga kindlasti oleks abistajate innukus suurem, kui ka meie oma riik oleks nõus rohkem toetama.

Nii et kui Riigikogu eelarvet menetlema hakkab, peaksime suutma kõiki osapooli oluliselt enam kaasates objektiivselt selgeks teha, et toetussummad on mittepiisavad. Nagu ma ütlesin, 28 eurot ei ole kindlasti summa, mille eest saab lapsele kogu vajaliku varustuse osta, küll aga võimaldab see riskirühma kuuluval lapsel veidigi hea tundeiga kooli minna.

Kokku võttes, milliseid tagajärgi see kärbe töö? Kindlasti andis see laiemas mõttes signaali, millest ma just rääkisin. See signaal lastega peredele on, et kui riigil läheb halvasti ja kui majandusel läheb halvasti, siis Eesti riik on selline, kes tema õuele jõudnud abivajajale ütleb, et vabandust, mul on ka kehva. Ja see on signaal, mis ei ole tegelikult põhjendatud ja mida ei tohiks anda.

Aseesimees Jüri Ratas

Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Austatud ettekandja! Lugeses hämmastusega juhtivkomisjoni ettepanekut see eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata, meenus mulle kunagi loetud artikkel, mida ma tahaksin tsiteerida. Ma tsiteerin: "Täna on toetuste vähendamine või nende kaotamine vastutustundetu, sest süvendab ühiskonnagruppide ebavõrdsust. Toetused, eriti just lastetoetused, peavad mitte ainult säilima, vaid lähiajal ka tõusma, kuid Ansip tahaks paljud lapsevanemad neist hoopis ilma jätta. Ansip nimetab lastetoetuste maksmist "lennukist raha loopimiseks"." Te ilmselt tundsite ära, 2008. aasta sügisel kirjutas niimoodi Vilja Savisaar. Ja ta jätkas oma artiklit, öeldes, et vanemahüvitise suurendamisele kuluvaid summasid tuleks kasutada nende toetuste maksmiseks, mis on võrdses suuruses kõikidele. Väikese sissetulekuga peredele oleks ka 500-kroonine lisaraha abistav päästevõrk. Ma küsingi väga lihtsalt: kumma filosoofia poolt teie olete, kas selle, mida esindab Vilja Savisaar, või selle, mida esindab tema poolt tsiteeritud peaminister?

Mailis Reps

Kindlasti on tervitatav, hea küsija, kui inimesed elu jooksul oma arvamusi ja mõtteid muudavad. Kindlasti on ka arusaadav, et proua Savisaar, kes alustas oma karjääri Põhja-Tallinnas ühiselamute probleeme lahendades ja sellega seoses seisis silmitsi üsna paljude väga sügavat puudust kannatavate inimestega, toorkord innukalt vaesuse vastu võitles. Brüsselis natuke teistlaadi sissetulekut teenides kohtub ta tõenäoliselt inimestega, kelle silmist vaesus vastu ei vaata. Kui vaadata europarlamenti koridorides liikuvaid inimesi, siis kindlasti ei tundu ka proua Ojulandi käekott neile kuidagi liiga kallis, seal töötavate inimeste võimalused endale ja oma perele nii mõndagi osta on märkimisväärselt suured. Selle taustal on proua Savisaare, täpsemalt proua Savisaar-Toomasti ümberkasvamine ju täiesti arusaadav.

Aga tulen nüüd küsimuse sisu juurde: kas ma näen ohtu peaminister Ansipi juba tol ajal tehtud avaldustes? Arvan, et kuna ta viie aasta jooksul ei ole muutnud oma arvamust lastetoetustest, siis see on väga ohtlik. See, et lisaks 1. juulist rakenduvale vajaduspõhisele toetusele ehk 9 eurole praegune 19-eurone lapsetoetus üldse veel kehtib, on lausa väike ime, mille

est tuleb tänada üldsust, kes suutis nii opsiooni, meedia kui ka laiemate huvirühmade toe tulemusena tekitada olukorra, kus koalitsioon ei julgenud langetada otsust lapsetoetus ära kaotada.

Aga härra Ansip ei ole oma arvamust kuidagi muutnud. Kindlasti on koalitsiooni sees väga palju räägitud, et lapsetoetus tuleb ära kaotada, aga õnneks on üldsus siiani suutnud seda niisuguses valguses tähelepanu all hoida, et sellist julgustükki ei ole tehtud. Meile, poliitikutele, on see plaan aeg-ajalt küll meeletu teinud, aga üldsuse seisukohast on positiivne, et me valmistume pidevalt mingisugusteks valimisteks, olgu need siis kohaliku omavalitsuse valimised või Euroopa Parlamendi või Riigikogu valimised, lisaks veel presidendivalimised. Valimisõhkkonnas aga on ebapopulaarseid otsuseid üsna ebamugav teha. Tuletan meelde, et kriisikärped tehti üsna huvitaval ajal ja üsna sarnasel moel. Kui me meenutame seda paketti, siis selles oli ka riikliku peretoetusena koolitoetuse ära kaotamine. Oli lausa seitse seadust, suurem pakett, mille härra Ansip sidus oma usaldamise või umbusaldamisega. Ja me isegi ei menetlenud neid, me lihtsalt hääletasime.

Minu arvates on arutelud selle ümber, kas peretoetus on raha raiskamine või mitte, täiesti kohatud. Õnneks on nii Eesti kui ka teiste riikide sotsiaalteadlased oma uuringutega korduvalt tõestanud, et universaalsete toetustega on võimalik anda kaks väga selget signaali. Üks on see, et riik hoolib oma lastega peredest ja toetab neid, teine ja samuti väga oluline on aga see, et tõepoolest nende meetmetega on võimalik hoida inimesi sügavasse vaesusse langesemast.

Aseesimees Jüri Ratas

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Hea ettekandja! Kuulates teie pikki ja põhjalikke vastuseid, saan ma aru, et kõigil Riigikogu liikmetel on teilt õppida, kuidas anda edasi oma mõtteid mitmesugustest elu keerdkäikudest. Praegu viimasele küsimusele vastates jõudsite te riiklike peretoetuste juurest ühel hetkel juba proua Ojulandi käekotini. Mu küsimus on aga selline. Kas teile ei tundu, et tegemist on mingil määral parun Münchhau-

seni trikiga, kes ise ennast soost välja sikutas? Mulle paistab, et olete valinud sellise "ise küsin, ise vastan" meetodi. Selle eelnõu algataja on Eesti Keskerakonna fraktsioon, kes peaauglikult siin ka küsimusi esitab. Väga konkreetne küsimus: kas te olete selle eelnõu algatamisega seoses fraktsioonis midagi omavahel arutanud või tunduvad need probleemid fraktsiooni liikmetele suhteliselt uued ja ebaselged? Muidu ei oleks ju nii palju küsimusi.

Mailis Reps

Hea küsija, mul on äärmiselt hea meel, et te liitusite meiega siin saalis ja soovisite ka täpsustava küsimuse esitada. See ongi meie eesmärk. Riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu peab meelde tuletama 2008. aasta lubadust, et kärbe, mis likvideeris koolitoetuse, ei ole lõplik, vaid see toetus taastatakse, kui majandus stabiliseerub ja olukord läheb paremaks. Me kõik tahame ju väga uskuda peaministrit, kes kinnitab, et kriis on möödas ja asjade seis stabiliseerunud. Selle kohta olete ka teie siin puldis vähemalt sama pikalt ja põhjalikult selgitanud jaganud, kui me eelarvet menetlesime. Lähtudes optimistlikust suhtumisest, te rõhutasite 2013. aasta riigieelarve menetlemisel, et nii head eelarvet pole te tükk aega saanud lugeda. Kui see on tõsi, siis kindlasti on meil alust loota, et 2014. aasta eelarve tuleb vähemalt sama hea. Vahest olete valmis seda sama entusiastlikult ja sama põhjalikult tutvustama, kui te siis veel endiselt rahanduskomisjoni esimees olete.

Kordan veel üle tänase eelnõu eesmärgi. Osa inimesi Riigikogu koridorides ei ole sellest ehk veel aru saanud ja endale aru andnud, et koolitoetuse vajadus on ühiskonnas väga suur. Ja nagu te eelarve menetlemise loogikast teate, praegu on pea viimane minut sellega seotud täpsustatud ettepanekud Rahandusministeeriumi poole teele saata. Ma loodan, et siis saame sügisel suure rõõmuga näha, et koalitsioon on otsustanud ühel või teisel viisil koolitoetuse taas kehtestada.

Me arutasime seda eelnõu väga põhjalikult. Mul on väga hea meel, et te küsisite fraktsiooni töö kohta. Kindlasti on ka teie fraktsioon teatud asju igakülgselt arutanud, aga vaatamata sellele olete aeg-ajalt teiegi pidanud infotunnis oma ministri küsimusi esitama. Nii tahavad ka meie fraktsiooni kuuluvad Riigikogu liik-

med ühte või teist sätet täpsustada. Aga minul siin puldis on eesmärk, jah, laiemalt teemale tähelepanu juhtida, ja näe, koalitsiooni kuuluv Sven Sester esitaski mulle küsimuse. Juba hakkab info kohale jõudma. Loodan, et kui me siin natukene veel teemat lahkame, siis vahest te rahanduskomisjoni esimehena leiategi, et see võiks olla üks neid valdkondi, millesse Riigikogu sügisel oma panuse tahab anda.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Hea kolleeg! Natuke rohkem kui pool aastat tagasi nimetas sotsiaalminister Hanno Pevkur lapsetoetuse tõstmist reformiks. Saime niisugused arvud: 9,59 ja 19,18 eurot. Saime juurde piisakese. Kaitseväge personalikulud aga kasvasid 1. aprillist s.a 18,7%, tervelt ühe viiendiku võrra. Minu meelest see on tõeline reform. Me kõik teame, kui palju maksavad laste riided, suusad, õpikud jne. Milline võiks olla lapsetoetuse reform sinu pilgu läbi?

Mailis Reps

Hea küsija! Too üheksa euro suurune lapsetoetuse kasv on ette nähtud vaid kõige rohkem abi vajajatele. Need üheksa eurot makstakse vaid nendele, kes suudavad ära tõestada, et nende sissetulek on selline, et nad seda hädasti vajavad. Aga jah, see ei ole summa, mille maksmist on kohane nimetada reformiks. Piisab, kui me võtame arvesse meie toidukorvi maksumuse tõusu, elementaarsete tarbimiskulutuste kasvu, mis puudutab väga selgelt iga peret ja eriti lastega peresid – on ilmselge, et see üheksa eurot ei kata isegi mitte toidukorvi kallinemist ühe aasta jooksul. Nii et reformist on asi kaugel.

Kindlasti oleks põhjendatud olnud suurendada universaalset lapsetoetust üheksa või kümne euro võrra. See oleks mõeldud suurele hulgale inimestest ja seda kehtestades saanuks kinnitada, et me suurendame seda järk-järgult näiteks järgmised viis kuni kümme aastat, igal aastal proportsionaalselt 10, 20 või 50%. Aga kui me räägime sügavas vaesuses peredest ja leiame nende laste jaoks riigieelarvest ainult üheksa eurot juurde, siis tekib küsimus, kas me ei suuda või me ei taha. Pigem tundub, et tegemist on populistliku avaldusega – üldsusele

antakse teada, et tohutu lastetoetuse kasv tuli ja see, et kasv on vaid üheksa eurot, jääb nagu tagaplaanile. Minister aga saab rääkida, kuidas tohutult reformitakse. Abivajajale on see tugi paraku väga-väga väike toetus sellega võrreldes, mis inimestel tegelikult on tulnud elektri ja toidu kallinemise tõttu selle aasta jooksul juba lisaks maksta.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Hea ettekandja! Ma olen teist siinamaani väga lugu pidanud, aga nüüd ei teagi, kas rohkem teie või iseenda pärast muret tunda. Te avaldasite lootust, et isegi Sester hakkab juba mingitest asjadest aru saama, aga ma pean tunnustama, et kõik need teie antud vastused teevad minu jaoks elu palju keerulisemaks. Ühes vastuses te rääkisite sütitavalt treenerite elust, mis on keskmiselt üsna kehva, ja selle peale tõttasin ma eelnõu 435 uurima, aga kahjuks ei leia ma eelnõu ühestki paragrahvist ega seletuskirjast ühtegi sõna treenerite käekäigu kohta ja selle kohta, et see kuidagi halvendaks või parandaks nende seisut. Kas teil on ikka laua peal eelnõu 435 ja just seda te meile tutvustate?

Mailis Reps

Aitäh, see on kindlasti kohane märkus. Aga küsimus oli tol hetkel, kas praegune huviharidussüsteem rahuldab meid ja kas koolitoetus võiks kuidagi leevendada lapsevanema rasket olukorda. Suur osa huviharidusest tuleb praegu lapsevanematel kinni maksta. Sellele vastates ma pidingi välja tooma huvihariduse väga erinevad kihid.

Kas see teema on eelnõuga 435 otseselt või vähemalt kaudselt seotud? Kindlasti, kuna tegu on peretoetustega, mis peavad leevendama pere olukorda. Küllap te teate ka omast käest, et lapsevanematel kulub huviharidusele arvestatav summa ja igasugune toetus, sh koolimise puhul, pakub veidigi kergendust.

Treenerite olukorra juurde me kindlasti tuleme sügisel tagasi. Ma loodan, et mitte ainult kultuurikomisjoni initsiatiivil. Riigikogus on väga palju toetusrühmi, terve rida sõbralikke kooslusi, kus koalitsiooni- ja opositsioonisaadikud üheskoos teemasid sisuliselt arutavad.

Rahandusministeerium on võtnud väga selge hoiaku, et stipendiumide kaudu treeneritele palga maksmine ei ole lahendus, kuidas Eestis peaks treenerid tasustama. Ilma riiklikult mingit süsteemi loomata võivad kaotajaks jääda meie enda lapsed, rääkimata treeneritest, sest kõikidel lastevanematel ei ole võimalik nii palju maksta, et treenerid saaks piisava palga. Nii et jah, eelnõuga 435 me treenerite probleem ei kõrvalda, aga julgustan kõiki siiski lahendusi otsima. Usun ka, et olgu Vabariigi Valitsuse arvamus ühes või teises küsimuses, sh ka nendesamad toetuste maksmisel milline tahes, tegelikult ei ole koalitsiooni ja opositsiooni seisukohad väga erinevad. Kahjuks küll jäävad tihti need erinevused domineerima, kui eelarvet menetletakse.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Hea esineja, sa rääkisid kriisikärbetest. Tõesti, neid on omal ajal ikka väga palju tehtud: ranisatoetuse kõrval lõpetati pensionide tasuta kojukanne ja võeti ära matusetootused, puudeastmetega seotud toetusi on vähendatud ja tõstetud ravimite, tehniliste hooldusvahendite ja kontserdipiletite käibemaksu, hambaravi kompenseerimine on lõpetatud jne – seda on nii palju. Kui nüüd on tõesti olukord parem, kui me oleme, nagu peaminister ütleb, kriisist üle saamas, miks ei ole kõike seda ennistatud, vähemalt osaliselt? Või oli kriis kunagi vaid ettekääne, et kärped igaveseks põlistada? Mis sa arvad, kas asi on suhtumises?

Mailis Reps

Hea küsija, nagu te õigesti arvasite, on siin ilmselt tegu mõlema põhjusega. Üks oli kindlasti kärpeaegne olukord, kus väga kiiresti püüti lahendusi leida ja kus lihtsalt oli vaja kuskilt kokku hoida. Iseküsimus, kas enne neid samme tehtud analüüsid olid ikka piisavad ja kärped igati põhjendatud. Kõike tehti väga suure kiiruga ja Riigikogu jäeti sellest arutelust täiesti kõrvale. Meie võimalus oli toetada või mitte toetada peaministrit. Väga paljud sellised muudatused tulid üldsusele täiesti ootamatult, kärpeaegne debatt jäi ära.

Miks kriisieelset regulatsiooni ei ole ennistatud? Sellelegi on kindlasti võimalik erinevalt

läheneda. Võimalik on vaadata selle poole pealt, et vahest peaminister püüab olukorda ilustada. Me peame toetama neid majandusanalüütikuid, kes on skeptilised ja väidavad, et tegelikult meil ei ole veel piisavat tugevust, et kinnitada kriisi möödumist. Euroopas on ebakindel olukord, meie enda majanduskasv on väiksem, kui aasta alguses eeldati. Need märgid viitavad, et võib-olla ka Rahandusministeerium vaatab olukorrale märksa kriitilisemalt, kui üldsusele meeldivat juttu ajades tunnistatakse.

Teine probleem on see, et koalitsioonil on omad poliitilised eesmärgid ja nende elluviimiseks raha leitakse. Kui ennistada kõik see, mis omal ajal kärbiti, sh kohalike omavalitsuste tulubaas, siis tuleb 1% suuruse majanduskasvu juures raha oma poliitiliste eesmärkide saavutamiseks võtta millegi arvelt. Pean eesmärkidest rääkides silmas kohalikke ja järgmisi Riigikogu valimisi. Üks lubadus on teatavasti tulumaksu alandamine. Kõige lihtsam on jätta taastamata toetused, mis laienevad kõige vaesematele elanikele. Võib-olla loodetakse, et need heitunud inimesed ei ole piisavalt protestialtid, et valimistel välja minna. Vaadates aga arvamusküsitluste tulemusi ja rahva meelsust erakondade suhtes, on selge, et koalitsioonil ei ole juba poolteist aastat olnud rahva usaldust ja juba enam kui aasta on oodatud, et valitsus oleks märksa enam vasakule või vähemalt keskele kalduv.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Hea kolleeg! Ei ole kellegi jaoks suur saladus, et riiklikud peretoetused jagunevad Eestis väga ebahõltselt ja kõige rohkem toetab riik kuni poolteiseaastaste laste vanemaid. Lapse vanemaks saades väheneb aga toetus järsult, kuigi vanemate kulutused tegelikult ei kahane, vaid pigem vastupidi. Ja kui laps kooli läheb, on see kasv väga suur. Mis teie arvate, te olete küll juba oma arusaamast rääkinud, aga kas Eestis tuleks lisaks koolitoetuse taastamisele kogu toetussüsteemi muuta? Ja kui tuleks, siis milline on teie nägemus sellest ümber tehtud toetussüsteemist?

Mailis Reps

Hea küsija! Koolitoetus on ühekordne toetus, mida makstakse vaid kord aastas ja ainult sellele sihtrühmale, kellel on koolis käivaid lapsi. Ilmselgelt ebaoproportsionaalselt toetatakse tööpoolest peresid, kus on kuni poolteise aasta vanune laps. Mis on selle toetuse puhul kõige suurem probleem? Nimelt see, et summa, mida hakatakse maksma, kui laps on saanud poolteiseaastaseks, on väga-väga väike ja sellest põhjustatud, ma ei tahaks öelda šokk, aga, ütleme, elumuutus on liiga suur. Keskerakonna fraktsioon on korduvalt välja pakkunud lapsehooldustasu suurendamist, et oleks kergem üle elada aeg, mil ema ei saa veel lapse pärast tööle minna. Kui see peaks koalitsioonile rohkem meeldima, siis võib lahendus olla ka vanemapalga maksmise pikendamine, aga loomulikult mitte nii kõrgete ülemiste taksid alusel, see käiks riigieelarvele üle jõu. Vanemapalk peab olema hoopis ühtlasem. On välja pakutud, et vanemapalk võiks ulatuda kuni keskmise palgani ja seda makstaks pikemat aega. Selline regulatsioon oleks tööpoolest paindlikum.

Kui jutt on vanemahüvitisest, siis on mitmed spetsialistid probleemina väga selgelt välja toonud selle, et vanemahüvitist saaval inimesel on töötamine keelatud. Tegelikult sa mitte ainult ei saa karistada, kui sa lähed vanemahüvitist saades tööle, vaid teatud juhtudel võib olla nii, et lapsevanem ehk üldjuhul ema peab riigile tagasi maksma rohkem, kui ta mingil ajal teenis.

Need on probleemid, millele on mitte ainult naiste õiguste eest seistes, vaid üldse töö ja pereelu ühitamise vaatevinklist viidatud. Meil on väga vaja meetmeid, millega leevendatakse probleeme, mis peredes kaasnevad laste sünniga ja üleskasvatamisega. On vaja rohkem paindlikke võimalusi – mitmel moel toetatud töötamist, poole kohaga töötamist, töödandjale tehtavaid maksusoodustusi. Oleks hea, kui vanem saaks võimaluse töötada poole kohaga. Niisugused paindlikud mudelid on mujal Euroopas olemas. Ma isiklikult tunnen natuke lähemalt Hollandi süsteemi. Mitmel pool on juurutatud sellised paindlikud tööturumeetmed, mis pakuvad palju suuremat kindlustunnet kui ainuüksi lapsetoetus.

Nii et peavad olema lapsetoetused, peretoetused, seesama koolitoetus, aga peavad olema

ka teised meetmed sinna juurde. Pärnis mitmed lahendused on kirjas laste ja pere arengukavas. Seesama töö ja pere ühitamine on seal väga selgelt läbiva joonena sees.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Tubli ettekandja! Mind erutab teie tõstatatud probleemi seos siin saalis ilmselt homme arutusele tuleva põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seadusega. Teatavasti on koalitsioonierakonnad seisukohal, et koolitoetus peaks olema omavalitsuste mure. Omavalitsused on meil aga väga erineva finantsvõimekusega ja laste kindlustatus juba põhikoolis oleks ja on seega sõltuv nende elukohast. Samas peaksid need lapsed sama seltskonna nägemuse kohaselt tulevikus astuma riigigümnaasiumidesse, kus kohti saab olema vähem. Kuuldavasti räägitakse, et 50% praeguse 70% asemel peaksid saama gümnaasiumihariduse. Nii pannakse lausa riiklikult alus laste varanduslikule segregatsioonile juba põhikoolis. Kas ikkagi ei peaks meie väikeses riigis kõigi laste võrdsete haridusvõimaluste kindlustamine oleme riigi kohustus juba algharidusest alates?

Mailis Reps

Hea küsija, olen teiega igati nõus ja jagan seda muret, mille te oma küsimuses väga selgelt välja tõite. Kahjuks ei ole tegu mitte ainult maa ja linna erinevustega, vaid ka piirkondlike erinevustega. Meil on sotsiaalselt ebakindlamas olukorras lapsed teatud koolides rohkem, teistes koolides vähem. Lahendusena on eri aegadel välja pakutud erinevaid meetmeid. Tallinna puhul näiteks on kesklinna ja linnaäärsete koolide vaidlusest palju räägitud.

Koolitoetuse eesmärk ongi, kuigi see on eelnõus välja pakutud tagasihoidliku summaga, mingilgi määral olukorda leevendada. Aga loomulikult oleks tegu ainult ühe meetmega, mis toimiks ainult oma piiratud ulatuses. Meie koolidega on seotud palju valusaid teemasid. Näiteks, milline on lapsevanemate soov ja võimekus haridussüsteemi täiendada. Seda debatti me seekord põhikooli- ja gümnaasiumiseadust muuta soovides ei avanud ja ilmselt tuleme selle teema juurde meie mõistes järgmisel Riigikogu

õppeaastal, olgu sügis- või talvesesioonil. Pean silmas teemat, millises ulatuses me hindame lapsevanemate panust oma laste haridusse, ja samas, millises ulatuses me lubame seda, et teatud koolides maksavad jõukad lapsevanemad oma lapse parema hariduse kinni. Milliseid tagajärgi see toob? Millises ulatuses me eraharidust võiksime lubada? See on üks debatiteema.

Teine teema: kas meile on lubatud teha seda, mida me põhikooli- ja gümnaasiumiseadust muutes tahame teha? Uue põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega loome olukorra, kus üks haridusharu ehk riigigümnaasiumid saavad olema hoopis teistel alustel rahastatud kui munitsipalkoolid. Nii ei teki küsimus võrdsest kohtlemisest ainult eri koole silmas pidades, vaid ka kohalikke omavalitsusi. Tõsi on ka see, et kohaliku omavalitsuse põhikooli õpetaja saab asjade käiku oma panuse anda, julgustamaks noori teatud õppevalikuid tegema. On halb, kui riigigümnaasiumis ei kaasne teatud omavahelist arveldamist, ei kaasne kohalikele omavalitsustele tugistruktuuride rahastamise kohustusi, ei kaasne regulatsiooni, kui mõni laps vajab mingit lisatuge. Riigigümnaasiumid on selgelt eelisolukorras. Mitte ainult sellepärast, et nad on natuke efektsamad, majad on paremini renoveeritud, aga ka nende õppevahendid on paremad. Me loodame, et kui need koolimajad Euroopa Liidu rahaga ümber ehitatakse, siis nende õppevahendid on supertasemel, nende IT-lahendused tagavad sellisel tasemel atraktiivsuse, et lapsed juba seetõttu soovivad sinna minna.

Paraku ilmneb niimoodi ebaõiglus väga selgelt. Need lapsed, kes astuvad võib-olla veel mingi aeg püsivasse kohalikku gümnaasiumisse, võivad sinna astuda just selle tõttu, et nende vanematel ei ole raha maksta nende toidu ja ööbimise eest väljaspool kodu. Gümnaasiumiastmes meil kahjuks tasuta koolitoitu ei pakuta. Et laps mujale gümnaasiumi saata, peavad vanemad leidma lahenduse öömajaks, sest meil ei ole gümnaasiumis õppetootusi, ja nad peavad leidma lahenduse transpordiks, sest transporditoetused meil gümnaasiumiõpilastele ei laiene.

PGS-iga me loome uudse gümnaasiumivõrgu. Me sulgeme paratamatult terve rea väikseid gümnaasiume, jätame kohalikes omavalitsustes alles vaid mõned visamad neist. Samal

ajal segregeerime õpilased lähtuvalt nende pere varanduslikust seisust, sest erinevalt kutseharidussüsteemist gümnaasiumihariduses pehmet maandumist korraldatud ei ole.

Koolitoetus on vaid üks väike meede, mis annaks vähemalt septembri- ja oktoobrikuuks teatud toe, tagades mingigi varustuse, aga see kindlasti ei kõrvalda probleemi, mille lahendamaks õppetootused. PGS-i valguses on ju tervelt viis aastat üleval olnud lisatoetuste teema ja me kohe-kohe tuleme ka selle juurde. Seni ei ole see lahendust saanud. Kindlasti peame täna-homme põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmist arutades selle küsimuse väga tõsiselt üles võtma.

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Austatud ettekandja! Küsimusi on olnud palju ja vastused on olnud tänuväärsetel põhjalikud. Ometigi jääb kripeldama küsimus, et järsku jäi veel midagi ütlemata. Mis see võiks olla?

Mailis Reps

Hea küsija! Mis puutub seaduseelnõusse 435, siis seda on kindlasti võimalik vaadata väga-väga laialt. Seda on võimalik analüüsida, nii nagu me oleme täna teinudki, lastetoetuste üldises kontekstis, inimeste vaesuse üldises kontekstis. Võib-olla kõige olulisem on, nagu täna juba räägitud, anda üldine signaal, kas riik on kärpides aru saanud oma ülesandest minna inimesele appi või on tegu valdkonnaga, kus me esimesena kärbime.

Kindlasti ei ole koolitoetus ainukene vahend probleemi lahendamisel, see peaks olema ainult üks meede. Nagu ma juba ütlesin, laste ja pere arengukava sisendab optimismi. Aga te küsisite, mis jäi ütlemata, ja ma vastan, et kahjuks ma eriti ei usu, et see reaalselt ellu rakendatakse. Palju on selliseid toredaid arengukavasid – ma ei taha neid nimetada viisaastakuplaanideks –, alates terve Eesti arengukavadest ja lõpetades piirkondlikega. Mingi aeg tagasi võeti väga optimistlikult vastu kõrghariduse arengukava ja teaduse arengukava, päris mitu aastat hiljem aga pidi nentima, et mõni protsentki sellest määrast, nagu huvirühmad ja valitsus kokku leppisid, ei saanud neid rahasta-

tud. Karta on, et nii läheb ka selle arengukavaga, mille alusel me peaksime lapsed absoluutsest ja sügavast vaesusest välja aitama. Võib juhtuda, et see kava jääb reaalselt rakendamata.

Aseesimees Jüri Ratas

Kajar Lember, palun!

Kajar Lember

Hea ettekandja, Eiki proovis siin seda teemat veel laiemaks viia. Ma kahjuks ei olnud päris alguses saalis. Ma ei taha küll iseenda ja meie kallite kolleegide aega raisata, aga äkki sa tuleksid kitsalt selle konkreetse eelnõu juurde tagasi ja seletaksid hästi lihtsate sõnadega lühidalt ära, mis selle vastuvõtmisel muutuks.

Mailis Reps

Selle eelnõu vastuvõtmisel muutub olukord sellisel, et meil tuleb riikliku toetusena tagasi koolitoetus. Nagu ma juba eile seda eelnõu tutvustades ütlesin, on summa suurus täpselt 28 eurot ja 77 senti. Seda saaksid igal aastal lapsed, kes lähevad kooli. Kui võtta aluseks EHIS-e andmed, siis järgmisel õppeaastal peaks neid olema – väikesed täpsustused tulevad kindlasti veel oktoobrikuu seisuga – 136 362 last. Meie ettepanekus välja käidud 28,77 eurot tuleneb enne kriisi makstud summast. Ka regulatsioon, kes on toetuse määramisel n-ö sisse arvatud, tuleneb kriisieelsest ajast. Ettepanek on seadus rakendada 2014. aasta 1. jaanuarist, mis annab piisava ajavaru, et see järgmise aasta riigieelarvesse sisse kirjutada.

Aseesimees Jüri Ratas

Juku-Kalle Raid, palun!

Juku-Kalle Raid

Aitüma! Vaata, löö või maha, emake, aga mitte ei saa aru, kas sa ei tohi või ei oska konkreetsemalt ja lühemalt vastata, aga kohe teeme kindlaks. Palun lühimat vastust, milleks sa võimeline oled!

Mailis Reps

Kahjuks ma ei saanud küsimust. Millisele küsimusele ma peaksin vastama? Kui aga läks juba komplimentide tegemiseks, siis mul on väga hea meel, et te olete kogu selle arutelu ajal siin saalis olnud. Kui teil oleks olnud kas-

küsimus, siis ma oleks vastanud jah või ei. Ent ei olnud kas-küsimust.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Ma palun nüüd ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Esmaspäeval, 10. juunil kogunes sotsiaalkomisjon oma istungile, et kinnitada kõigepealt nädala päevakord ja pidada maha üks korralik koosolek. Too nädal kujunes meil eriti töörohkeks, kuna kavas oli kolm komisjoni koosolekut. Need olid kõik eri päevadel. 10. juunil, st esmaspäeval oli meil päevakorras kolm punkti, ma loen need ette: rahvatervise seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 436, laste kaasamist relvakonfliktidesse käsitleva lapse õiguste konventsiooni fakultatiivprotokolli ratifitseerimise seaduse eelnõu 442 ja viimasena täna käsitletav riiklike peretoe-tuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 435.

Sellel päeval – ma pean silmas esmaspäeva, 10. juunit – kestis komisjoni istung tund aega, algas kell 11 ja lõppes kell 12. Teisipäeval oli päevakorras kolm punkti, eriti huvitav aga oli neljapäev, mil toimus ühine istung majandus- ja kultuurikomisjoniga ning päevakorra teema oli nutikas spetsialiseerumine.

Esmaspäeval juhatas nii nagu alati meil komisjoni koosolekut Margus Tsahkna. Protokollis Ilme Litova. Lisaks eelnõu algatajast esindavale ettekandjale, kelleks oli Yana Toom Keskerakonna fraktsioonist, olid komisjoni koosolekul kohal Heljo Pikhof Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonist, Helmen Kütt samuti Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonist, Jüri Jaanson Reformierakonna fraktsioonist, Maret Maripuu Reformierakonna fraktsioonist, Reet Roos Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonist, Rein Aidma Reformierakonna fraktsioonist, Viktor Vassiljev Keskerakonna fraktsioonist ja nagu alati olid kohal ka kõik meie tublid ametnikud, kellele tahan siinkohal aitäh öelda. Üks neist on praegu saali tagaosas – Helgi Kundla, meie nõunik, kes on selle eelnõu kallal tublit tööd teinud ja meid igati toetanud. Kohal olid samuti Aimi Kaldre, kes on nõunik-sekretariaadjuhataja ja kellelt

kõik on saanud alati vajalikku nõu ja abi, ning Heidi Barot. Kutsutud külalised olid Leelo Männik, tema on Sotsiaalministeeriumi rahvatervise osakonna peaspetsialist, Kersti Berendsen-Koržets, Sotsiaalministeeriumi õigusnõunik, Tõnu Poopuu, kes on Sotsiaalministeeriumi laste ja perede osakonna laste õiguste juht, ja Riina Saar, Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna peaspetsialist.

Kui oli ära arutatud kaks esimest päevakorrapunkti, milleks olid rahvatervise seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 436 ja laste kaasamist relvakonfliktidesse käsitleva lapse õiguste konventsiooni fakultatiivprotokolli ratifitseerimise seaduse eelnõu 442, asusime käsitlema Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud riiklike peretoe-tuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 435. Kohe alguses avaldas meie komisjoni esimees Margus Tsahkna heameelt, et kohale on saabunud Riina Saar Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonnast – tema on seal nimelt peaspetsialist – ja seejärel asuti eelnõu menetlema.

Nagu ütlesin, eelnõu on algatanud Keskerakonna fraktsioon. Kohe alguses küsis Margus Tsahkna, kes soovib eelnõu teemal lisaks Keskerakonnale sõna sekka öelda. Komisjoni-poolseks ettekandjaks määrati ühel häälel komisjoni liige Heljo Pikhof. Seejärel palus komisjoni esimees Margus Tsahkna algatajal eelnõu 435 tutvustada ja meie komisjoni aseesimees Yana Toom asus seda tegema.

Kohe alguses ütles ta, et nagu ikka ja jälle (juba vist kolm aastat järjest) tuleb Eesti Keskerakonna fraktsioon enne uue õppeaasta algust välja eelnõuga taastada nn ranitsatoetus. Need on tema sõnad ja tõepoolest, meie, kes me oleme siin Riigikogus olnud kauem kui kaks aastat, teame, et see on olnud Keskerakonna leivanumber viimased aastad. Yana Toom ütles, et ta ei hakka pikalt rääkima, kuna teemaga on sotsiaalkomisjonis juba tegeldud, aga ta tuletas meelde, et ranitsatoetus võeti kunagi ära kär-bete käigus. Samas summas, st 28,77 eurot sooviksid nad koolitoetuse taastada ja hakata seda maksma lastele kuni põhikooli lõpuni ja miks mitte ka gümnaasiumi lõpuni. Ta põhjendas seda sellega, et kuna põhikoolis käimine on kohustuslik, siis peaks riik kõiki lapsi, kes põhikoolis käivad, kooliaasta algul mingilgi moel toetama. Veel rõhutas ta ka oma kogemustele toetudes, et laste koolimine on kallis

lõbu, see ei ole sugugi odav. Riigikogu liikmed tulevad toime, aga suur osa Eesti rahvast on hädas. Ta ütles ka seda, et toetus on mõeldud lastele 7.–16. eluaastani ning nende laste puhul, kes on nooremad või vanemad, tuleb koolis käimist tõendada. Pere peab raha saama oktoobrikuu jooksul. Selgitan veel kord Yana Toomi tsiteerides, et nende õpilaste puhul, kes on nooremad kui 7 aastat – meil on ka selliseid –, tuleb tõendada, et laps on tõesti ühe kooli nimekirjas ja õpib seal, ning nendegi puhul, kes on vanemad kui 16 aastat, näiteks gümnasistid, tuleb tõendada, et nad õpivad. Nagu me kõik teame, meil on 9-klassiline kohustuslik haridus. Seda rääkis Yana Toom meil komisjonis.

Keskerakonna fraktsioonil oli esitada konkreetseid arvutused, et selle eelnõu elluviimine nõuaks 3,92 miljonit eurot. Yana Toom lisas, et kuna me räägime järgmisest aastast, siis tuleks see summa ette näha juba praegu riigieelarve kava tehes. Nii et kui riigieelarvet hakatakse tegema, oleks see summa tulevaseks aastaks kindlasti sisse kirjutatud. Seda kinnitas Yana Toom, kui teda tsiteerida, et torpedeerida austatud härra Rõivase argumenti katteallika kohta. Järgmise aasta eelarve on veel tõesti kokku panemata.

Üldiselt me juba kõik teadsime, mida ministereium eelnõust arvab, aga Yana Toom ütles, et me tahaksime ka ministereiumi argumente kuulata – võib-olla tekib nende põhjal komisjonis laiem arutelu. Samuti rõhutas ta, et valitsuse arvamuses oli tema jaoks üllatav väide, et ühekordselt makstav toetus ei vähenda laste vaesust ega mõjuta sündimust. Tema esimene küsimus oligi, et ta tahaks täpsemaid argumente kuulda ja teada saada, milliste uuringutega see seisukoht põhjendatud on. Millega ministereium ennast kaitseb, kui ta selliste argumentidega välja tuleb? Eelnõu tutvustamise lõpetas Yana Toom sõnadega: "Palun eelnõu toetada!".

Järgmisena palus sõna komisjoni liige Heljo Pikhof. Margus Tsahkna ka andis talle selle sõna, aga küsis samas, kas Keskerakond ei ole mõelnud, et see summa võiks olla hoopis suurem, näiteks 57 eurot, mitte 28 eurot. Et 28 eurot on võib-olla juba liiga väike raha, aeg on edasi läinud. Komisjoni aseesimees Yana Toom põhjendas, miks nad on tulnud Riigikogu komisjoni ette selle 28 euro ja 77 sendiga.

Nad tahavad, et eelnõu läheks pärast seda suurde saali ja vastu võetaks. See on realistlik ettepanek. Nad usuvad, et kui me räägime kooliaasta algusest ja sellest, et 1.–9. klassini kõik lapsed peaksid saama toetatud vähemalt 28 euro 77 sendiga, siis on ehk lootust, et eelnõu Riigikogus heakskiidu leiab. Seda enam, et nagu Mailis Reps juba ütles, kui kärpeid tehti, siis lubati ranitsatoetus peretoetuste nimekirja tagasi panna, kui riigi majandusel hakkab paremini minema.

Komisjoni liige Jüri Jaanson tundis nagu alati huvi, kust see raha võetakse ja millest tuleb loobuda, et hakata koolitoetust maksma. Komisjoni aseesimees Yana Toom ütles seepeale, et ta pole veel riigieelarve kava näinud ja väga raske on otsustada, kust raha võtta ja kuhu panna. Ka tunnistas ta, et see on loomulikult poliitikute valiku küsimus. Saime tema ütlusest aru nii, et küsimus on selles, mis on ikkagi riigile prioriteediks.

Vabariigi Valitsuse esindaja ütles komisjonis otse välja, et nad ei toeta eelnõu. Samas ta kinnitas valitsust mõistvat, et koolimineku toob kaasa lisakulusid, ja seda igale perele. Valitsuse esindaja soovis ka vastata Yana Toomi küsimusele, mis puudutas ühekordseid toetusi ja nende mõju lastega perede vaesusele. Vabariigi Valitsuse esindaja rõhutas, et nad tuginevad uuringutele ja et lastega peresid toetab riik muid meetmeid kasutades. Ta jõudis jällegi vajaduspõhise peretoetuseni. Vabariigi Valitsuse esindaja ütles, et nad suurendavad peretoetusi alates s.a 1. juulist ja alates 1. juulist kehtib vajaduspõhine peretoetus. Valitsuse esindaja rõhutas, et kooliskäimisega kaasnevad pidevad aastaringsed kulud, kulud ei piirdu ainult 1. septembriga. Ka nentis ta, et kulude katteallikat ei ole eelnõus välja toodud. Veel rääkis ta potist: et Sotsiaalministeeriumile antakse kätte pott ja selle poti sees peavad nad kellelki raha ära võtma, et seda kellelegi juurde anda. Valitsuse esindaja rõhutas, et kellelt võtta ja kellele anda, see on eelarve tegemise küsimus, täiendavalt neid nelja miljonit neile juurde ei anta. Seepeale küsis komisjoni liige Heljo Pikhof, kellelt võeti raha ära vajaduspõhise peretoetuse jaoks, ja Vabariigi Valitsuse esindaja kostis, et see oli poliitiline otsus. See raha anti juurde ja tema seda ei otsustanud.

Pärast seda, kui me olime tükk aega Keskerakonna fraktsiooni eelnõu arutanud, läks ko-

misjoni esimees Margus Tsahkna edasi ja küsis Vabariigi Valitsuse esindajalt, kas riigil on ülevaade, kui palju omavalitsusi maksab ranitsatoetust ja kui suured need summad on. Kas selline ülevaade on üldse Sotsiaalministeeriumis olemas? Ta ütles, et kui on, siis võiks selle sotsiaalkomisjoni liikmetele saata. Ta ise oli kindel, et kuna tegu on ühekordse toetusega, siis seda omavalitsused kindlasti eraldavad. Samas tekkis meil komisjonis Margus Tsahknaga vaidlus. Tema väitis, et Tartus makstakse ranitsatoetust, aga mina tean kindlasti, et ei maksta. Selle peale me palusimegi saata kõiki linnade kohta andmed, kas makstakse ranitsatoetust või mitte. Komisjoni liige Helmen Kütt soovis samuti teada saada, millistes omavalitsustes ja kui palju ranitsatoetust makstakse. Ta tõi näiteks Viljandi linna, kus makstakse ainult 1. klassi astumise toetust. Oli veel juttu sellest, et Tallinn maksab seda kahes osas.

Pärast seda, kui oli ära kuulatud algataja esindaja ettekanne ning komisjoni liikmete küsimustele vastatud, asuti otsustama. Komisjoni esimees Margus Tsahkna tegi ettepaneku otsustada kõigepealt see, et eelnõu läheb esimesele lugemisele, ja seda 18. juunil 2013. aastal. Komisjon toetas seda üksmeelselt. Järgmine ettepanek oli Yana Toomi ettepanek, ja see ettepanek oli esimene lugemine lõpetada. Margus Tsahkna küsis selle peale, kes on selle poolt. Hääletusel oli poolt 4, vastu 5 ja see tähendas, et esimest lugemist ei lõpetata. Samuti on protokollis kirjas, et juhul kui esimene lugemine lõpetatakse, tehakse ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva. Komisjon toetab seda. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! Teile on ka küsimusi. Aadu Must, palun!

Aadu Must

Hea kolleeg Heljo Pikhof! Väga palju vaieldakse selle üle, milline toetus peaks olema. Meil domineerib n-ö vajaduspõhiste toetuste süsteem. Eelkõneleja, kes eelnõu tutvustas, jõudis vahepeal selleni, et võib-olla kõige õigem on, kui koolid suudaksid kohapeal mingeid abipakette pakkuda. Siit ma jõuan egalitaarse ja elitaarse toetussüsteemi juurde. Ma tean, et isegi elitaarsetes koolides leitakse, et kõigil õpilastel peaks kõik olema, et tuleks

toetada seda, et kõik saavad koolis õppida, et oleks tervikpakett ja ühtemoodi vormiriietus, et ei oleks niimoodi, et mõni on ilusam ja rikkam ja mõni jumal teab milline. Ma saan aru, et praegu on seda toetust vaja, aga selles kontekstis küsin: kas kaugemas perspektiivis peaks säilima see printsiip, millest lähtub praegu arutletav seadus, või võiks siiski olla niimoodi, et kooli kaudu on kõik vajalik ühtemoodi kõigile tagatud?

Heljo Pikhof

Printsiipe võib olla mitmesuguseid, aga kui vaadata, mismoodi praegu omavalitsustes ranitsatoetust jaotatakse, siis näeme, et see erineb omavalitsuseti mitmeid kordi. Kui vaadata omavalitsusi, kus on kehtestatud esmakordselt kooli minevale lapsele mõeldud nn aabitsa- või ranitsatoetus, siis isegi siin erinevad summad mitmeid kordi. Ja paljudes omavalitsustes ei ole sissetulekust sõltumatut koolitoetust üldse kehtestatud. Üks nendest on minu kodulinn Tartu, aga näiteks ka Pärnu ja Narva.

Miks on just riigi pakutav koolitoetus oluline? Seda sellepärast, et omavalitsused jagavad ranitsatoetust väga erinevatel alustel ja see ei pruugi kõigi lasteni üldse jõuda. Toon näiteks sellise olukorra. Ütleme, et laps elab kuskil Tartu lähedal vallas, kus on korralik, võib-olla isegi 100 euro suurune koolimineku toetus, aga kui ta läks Tartu kooli, siis ta seda toetust ei saa. Vald on otsustanud anda seda ainult oma kooli lastele. Olen rääkinud lastevanematega, kõik ütlevad nagu ühest suust, et kui laps läheb kooli, siis alla 100 euro mitte mingil juhul välja ei mängi. Seda kinnitas ka nelja lapse ema Mailis Reps oma ettekandes. See on minimaalne summa, mis tuleb perel ühe lapse kooliminekul hakkama panna.

Kui rääkida koolikotist, sõna otseses mõttes ranitsast, siis vähegi vastupidav koolikott maksab lastevanemate sõnul 40–50 eurot. Riiete ja jalatsitele kulub samuti umbes 50 eurot ja lastevanemad kinnitavad, et lisaks sellele kulub kirjatarvete poes 20–30 eurot, pluss veel töövihikud. On öeldud küll, et töövihikute eest raha küsida ei tohi, aga seda tehakse ikkagi.

Loen teile hiljem ette, kui palju ühes või teises omavalitsuses makstakse toetusi. Üldiselt on nii, et kui vaadata lastevanemate kulu- tusi, siis kohalikust omavalitsusest saadav koolitoetus võiks need katta. Aga nagu ma juba

ütlesin, isegi kui toetust makstakse, siis see paljude lasteni ei jõua. Kõige kopsakamat toetust esimesse klassi minejatele – see on 320 eurot – maksab Eesti suurim kohalik omavalitsus Tallinn. Toetuse saamise tingimus on muu hulgas, et vähemalt üks vanematest peab olema Tallinnas elanud minimaalselt aasta enne lapse kooliminekut. Asjaomases määruses on öeldud, mis võimaldab vanematel koolitoetust taotleda. "Esmakordselt kooli mineva lapse toetus makstakse lapsevanemale, eestkostjale või lapse hooldajale tingimusel, et vähemalt üks vanematest on rahvastikuregistri andmetel elanud Tallinnas vähemalt aasta enne lapse kooliminekut ning laps on rahvastikuregistri andmetel Tallinna linna elanik, elab toetuse taotlejaga ühel aadressil ja asub õppima Tallinna kooli. Toetus määratakse kooli õpilaste kinnitatud nimekirjade alusel. /.../ Toetus määratakse kahes osas, 50% toetusest makstakse lapse kooliminekul ja 50% juunikuus pärast esimese klassi lõpetamist tingimusel, et toetuse taotleja ja laps on katkematult rahvastikuregistri andmetel Tallinna linna elanikud ja laps õpib Tallinna koolis."

Võrreldes teiste linnadega pakub arvestatavat toetust Põlva linn, kus lapse koolimineku toetuse suurus on 128 eurot. Kui vaadata Harjumaal ringi, siis näeme, et Harjumaa vallad on üsna lahked. Valdadest paistavad aabitsatoetusega silma Saue vald, kus on toetuse suurus 160 eurot, ning Jõelähtme, Keila ja Kernu vald 128 euroga. Harku vallas on olukord lahendatud mitmeti: koolitoetus on põhikooli või gümnaasiumi lõpetamisel 65 eurot, koolitoetus koolitarvete ja kooliriiete muretsemiseks, kui üldhariduskoolis, kutsekoolis, kutsekeskkoolis või tehnikumis õpib perest vähemalt kaks last, on 125 eurot, ning koolitoetus koolitarvete ja kooliriiete muretsemiseks üksikvanemale, kui üldhariduskoolis, kutsekoolis, kutsekeskkoolis või tehnikumis õpib vähemalt üks laps, on 70 eurot.

Nagu ma juba ütlesin, olenevalt võimalustest on valdade koolitoetused väga erinevad, kõikides nullist näiteks Kullamaa vallas Läänemaal ja Tamsalu vallas Lääne-Virumaal kuni paarisaja euron. Näiteks Rapla vald maksab toetust 130 eurot, Käina vald Hiiumaal 128 eurot, Imavere vald Järvemaal ning Lümända vald Saaremaal 63,91, Rõuge vald Võrumaal 35 ja Taebala vald Läänemaal 32 eurot. Vaadel-

dud valdadest pakub lastevanematele kõige suuremat tuge Ida-Virumaal asuv Mäetaguse vald, kus ranitsatoetuse suurus on 192 eurot. Mäetagusel on kord niisugune: peredele, kus on kolm või enam koolis käivat last – sinna hulka kuuluvad ka kutse- ja kõrgkoolid, mis on väga oluline –, makstakse koolitoetust; peredele, kelle lapsed asuvad õppima 1. klassis, makstakse koolitoetust ja samuti makstakse Mäetagusel koolitoetust eestkostel, kasu- või hooldusperes kasvavatele lastele. Raha makstakse välja enne 1. novembrit ja koolitoetust ei maksta peredele, kelle lapsed ei täida koolikohustust. Õpikud ja töövihikud makstakse Mäetagusel kinni 10.–12. klassi õpilastele, välja arvatud täiskasvanute gümnaasiumis õppijad. Veidi ka nende koolitoetuste suurus. Mäetaguse pered, kus on kolm või enam koolis käivat last, saavad 192 eurot, kui üks laps läheb 1. klassi õppima. Lisaks makstakse neile veel 64 eurot lapse kohta. Samuti saavad 64 eurot need lapsed, kelle puhul on tegu eestkostega.

Rakvere koduleheküljelt võib lugeda, et 1. klassi minevatele lastele makstakse 64 eurot kooliminekuetoetust. Lisaks maksab Rakvere vähekindlustatud perede lastele täiendavat koolitoetust. Seda on õigus saada, kui lapse ning vähemalt ühe lapsevanema elukohaks on Eesti rahvastikuregistris registreeritud Rakvere linn ning perekond on vähekindlustatud. Vähekindlustatuks loetakse pere, kelle netosissetulek ühe pereliikme kohta kuus on pärast tuludest dokumentaalselt tõendatud normpinna ulatuses eluasemekulude mahaarvamist väiksem kui 153 eurot 40 senti.

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud ettekandja, ma korraks täpsustan. Kas kõik see oli komisjonis arutelul?

Heljo Pikhof

Jah, see teema oli meil komisjonis arutelul.

Aseesimees Laine Randjärv

Selge!

Heljo Pikhof

Ja see teema on seotud tänase päevakorraga. Nendest regulatsioonidest oleks valitsusk koalitsioon võinud vajaduspõhise lapsetoetuse kehtestamisel eeskuju võtta.

Haapsalus makstakse esmakordselt kooli mineva lapse toetust ühele lapsevanemale juhul, kui tema enda elukoht ja esmakordselt kooli mineva lapse elukoht on rahvastikuregistri andmetel Haapsalu linn. Seda toetust võib maksta ka lapse eestkostjale või hooldajale. Kooliminekuetoetuse maksmise aluseks on andmed, mis linnavalitsuse haridus- ja kultuuriosakond on kooli minevate laste kohta linnavalitsuse sotsiaalkomisjonile esitanud. Kooliminekuetoetuse suuruse määrab linnavalitsus igaks eelarveaastaks eraldi. Mul ei ole hilisemaid andmeid, aga 2010. aastal oli seal esmakordselt kooli mineva lapse toetus 65 eurot. Haapsalust veel. Lastega peredele on ette nähtud ühekordsed toetused koolitarvete, töövihikute, koolirõivaste, huviringide, spordivahendite, kooli sõidu, suvelaagrite ja muu eest tasumiseks. Toetust on võimalik taotleda kaks korda aastas, kokku kuni 95 eurot 87 senti lapse kohta.

Jõgeval on koolitoetuse suurus 150 eurot, Jõhvi kohta saatis Sotsiaalministeerium meile andmed, et linn maksab küll koolitoetust, aga pole kirjas, kas nende perede lastele, kes vajavad toetust vanemate väikse või olematu sissetuleku tõttu, või maksab kõigile.

Kallastel on Sotsiaalministeeriumi andmetel ette nähtud kooliminekuetoetus, mille saab lapse üks vanem, kui lapse elukoht Eesti rahvastikuregistris on Kallaste linn ja ta on läinud Kallaste kooli esimesse klassi. See toetus antakse koolitarvete pakina, mille väärtus on vähemalt 20 eurot.

Sotsiaalministeeriumi ametnik, kes meie komisjonis käis, saatis meile komisjoni esimehe palvel andmed veel terve rea linnade kohta. Loen need ka ette.

Näiteks Maardus makstakse esmakordselt kooli mineva lapse toetus lapse vanemale, eestkostjale või hooldajale. Viimasel juhul on aluseks lapse perekonnas hooldamise leping. Üldine tingimus on, et vähemalt üks vanematest on rahvastikuregistri andmetel elanud Maardu linnas vähemalt kuus kuud enne lapse kooliminekut ning laps on samuti rahvastikuregistri andmetel Maardu elanik. Toetuse taotleja peab Maardu Linnavalitsusele taotluse esitama kolme kuu jooksul alates õppeaasta algusest.

Narva-Jõesuus on koolitoetus ühekordne toetus ja ainult esimesse klassi astuva lapse

toetamiseks. Summa on 63,91 eurot. Paides on alates 1. septembrist 2013 esimest korda kooli mineva lapse koolitoetuse määr 100 eurot. Paldiskis on koolitoetus, mida makstakse Paldiski linna koolide 2.–12. klassi õpilaste toetuseks ja muidugi ka 1. klassi läinud laste toetuseks. Sotsiaalministeeriumi saadetud kirjas on öeldud, et "koolitoetust makstakse isikule rahas või õpilasele koolitööks vajalike õppe- või muude vahendite maksumuse osalise või täieliku tasumise teel."

Põlvas on olukord lahendatud nii, et 1. klassi astuja toetust makstakse kõigile esmakordselt 1. klassi minevate laste vanematele. Saue koolitoetus on ka ühekordne toetus 1. klassi astuva lapse vanematele. 2012. aastal maksis Saue Linnavalitsus seda toetust igähele 65 eurot. Sillamäe maksab samuti koolitoetust. Kuidas linnavalitsus seda teeb, ei ole Sotsiaalministeerium täpsustanud, aga võib arvata, et see on ainult 1. klassi minevale lapsele ette nähtud toetus.

Tartus on asi lahendatud järgmiselt. Sotsiaalministeerium kirjutab, et Tartus on lapse toimetuleku tagamise toetus ja see on mõeldud koolitarvete, riiete, jalanõude ja muu hädavajaliku ostmiseks. Kui lastega pere elab alla teatud sissetulekupiiri, on seda lapse toimetuleku tagamise toetust võimalik taotleda linnavalitsuse sotsiaalosakonnast. Tõrva maksab samuti esmakordselt kooli mineva lapse toetust, sama teeb Valga. Valga ranitsatoetus on 100 eurot.

Omavalitsustes on see väga erinevalt reguleeritud ja muidugi ei jõudnud ma teile päris kõiki andmeid ette lugeda. Omavalitsusi on väga palju. Aga tänase eelnõu kontekstis on oluline just see, et nagu te hästi näete, tingimused on erinevad. Ma veel kord rõhutan, et ranitsatoetus on ikkagi ette nähtud ainult esimesse klassi minemise puhul enamikus omavalitsustes. Probleem on ka see, et teatud põhjustel see väga paljude lasteni ei jõua ja makstav summa on erineva suurusega.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Jaak Allik, teine küsimus, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Te andsite väga detailse ülevaate seisukohtadest, mis komisjoni istungil selles küsimuses kõlasid. Aga tahaks kuulda asjast mõnevõrra üldistataval

tasemel. Küllap tulid komisjonis selgesti esile erakondade maailmavaatelised erinevused ja seisukohad selles väga olulises sotsiaalses küsimuses, mida komisjon arutas. Kas te räägiksite meile just nendest maailmavaatelt erinevatest seisukohtadest, mis komisjonis ilmsid?

Heljo Pikhof

Põhiline maailmavaateline erinevus ilmneb seisukohas, kas on vaja toetada kõiki lapsi, kas Eesti riigile on tähtsad kõik lapsed, või on vaja toetada lapsi mingite kriteeriumide alusel. Võtame kas või vajaduspõhise peretoetuse. Siin saalis ja ka meil komisjonis rõhutati, et vajaduspõhine peretoetus hakkab olema abiks enamale kui 70 000 lapsele Eestis. Nüüdseks on seda käinud taotlemas vähem kui tuhat perekonda, ja täna on juba 20. juuni, nii et kümme päeva on veel aega seda raha kohalikult omavalitsuselt küsida. On täiesti ilmselge, et see nn vajaduspõhine üheksa eurot on selline summa, mille pärast enamik Eesti inimesi tunneb piinlikkust minna valla- või linnavalitsusse, müts käes, et oma vaesust tõestada.

Nagu ma eile siin kõnepuldis rõhutasin, enamasti on need küsijad ju naised, emad. Kui mina peaksin seda tegema, oleks hästi-hästi piinlik. Kui sa ikka oled tööinimene, käid tööl, teed oma töötunnid täis, võib-olla kasvatad lapsi üksinda, elad nn töises vaesuses – see tähendab, et käid küll tööl, aga elad ikkagi vaid hädavaevu ära –, siis minna väikeses vallas, kus kõik kõiki teavad, oma lastele üheksat eurot kerjama – on piinlik küll. Sellepärast on väga tähtis universaalne lapsetoetus, mis on mõeldud kõigile lastele ja mis kindlasti annab ühiskonnas signaali, et iga laps on oodatud. See hoiab ära laste sildistamise ja annab meile õige suuna kätte – me liigume siis Põhjamaade suunas, mitte Kreeka ja muu Lõuna-Euroopa suunas.

Mis veel maailmavaatesse puutub, siis tuletan meelde siin saalis kõlanud suurelist lubadust, et see taastatakse, kui head ajad tagasi tulevad. Praegu väidetakse, et head ajad on tagasi tulnud, aga öeldakse, et ranitsatoetus justkui ei olegi vajalik.

Sellised aruteluteemad meil olid ja samamoodi see, kust eelarvest ikkagi vajaduspõhise peretoetuse jaoks raha võetakse. Selle toetuse puhul ei pidanud n-ö poti sisu ministriumis

ümber jagama. Aga kui soovitakse ranitsatoetust, mis on mõeldud, et toetada kõiki peresid laste kooliminekul, siis sellele ollakse vastu.

Aseesimees Laine Randjärv

Stenogrammi huvides ma igaks juhuks täpsustan, et täna on 19. kuupäev ja 20. juuni tuleb alles homme.

Heljo Pikhof

Eks me 20. juunil niikuinii arutame seda veel. Aga aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Lihtsalt et ei tekiks segadust, kui keegi stenogrammi loeb. Palun, Helmen Kütt, teine küsimus!

Helmen Kütt

Austatud komisjonipoolne ettekandja! Ma võin kinnitada, et sa andsid tõepoolest väga põhjaliku ülevaate kõigest sellest, mis komisjonis toimus, mis seal aruteluteemad olid. Mul on ainult üks palve. Kuna kõik meie kolleegid ei ole sotsiaalkomisjoni liikmed ja mitu kolleegi on koridorivestluses minult küsinud, kas komisjonis oli arutluse all ka laste ja perede arengukava, siis ehk sa selgitad seda. Vahest see annaks vastuse, mille tõttu on Keskerakonna fraktsioon selle eelnõu algatanud. Anna palun lihtsalt nii stenogrammi huvides kui ka selgituseks kolleegidele, kes sotsiaalkomisjoni ei kuulu, väike info selle kohta!

Heljo Pikhof

Tegelikult on ükspuha, mis teemal me komisjonis räägime – kui on arutluse all opositsiooni eelnõu, jõuavad koalitsioonierakondade saadikud alati selleni, et meil on ju nüüd laste ja perede arengukava aastateks 2012–2020 ja see lahendab kõik probleemid. Ja veel on meil terve rida raamatuid. Esialgu räägitakse küll rohelistest raamatutest, aga kui need on olemas, võib-olla tuleb juurde veel mingit muud värvi raamatuid. Tegudeni me enamasti paraku ei jõua. Ma mäletan väga hästi, et kui me arutasime vajaduspõhist lapsetoetust, siis küsimustele, kust võetakse see summa, need üheksa eurot, kas on tehtud mingi uuring, kas see tuleneb laste ja perede arengukavast, vastata ei osatud. See on kummastav.

Ütleksin mõne sõna ka laste ja perede arengukava kohta. Kui me vaatame, mis sinna kirja on pandud, siis näeme, et seal on selge sõnaga öeldud, et laste ja perede arengukava 2012–2020 on suunatud kõigile Eesti riigi pinnal elavatele lastele ja peredele, sõltumata inimeste soost, rahvusest, rassist, keelest, religioonist, maailmavaatest, sotsiaalsest päritolust, varanduslikust seisundist, elukohast ja pere vormist. Kõik peavad saama kasvada ja elada turvalises ning inimsõbralikus keskkonnas. Selles arengukavas on ka öeldud, et laste ja perepoliitika mõjutab pea iga eestimaalast ning on kas kaudselt või otseselt seotud kõigi eluvaldkondadega inimese sünnist surmani. Väga oluliseks peetakse arengukavas asjaolu, et see, kui suurel määral panustatakse laste ja perede heaolusse, kajastub varem või hiljem ka rahva tervises, hariduses, kuritegevuses, tööhõives ja majanduse arengus. Samuti näitavad uuringud, et lapse kasvukeskkond määrab olulisel määral tema tulevikuväljavaated. Täiskasvanud, kellel on olnud probleemne lapsepõlv, on suurema tõenäosusega vägivaldsed ja antisotsiaalsed, neil on nii vaimse kui ka füüsilise tervise probleeme, nende intellektuaalne võimekus on väike ja haridustase madal ning nad ei pruugi majanduslikult toime tulla.

Kui me räägime kulutustest, sellest, kas me peaksime lastele rohkem kulutama, neid prioriteediks pidama, siis ei maksa mõelda, et see 28 eurot midagi ei tähenda. Kui lapsel kooli minnes pole kas või ranitsat, nii et ta peab minema kooli näiteks plastikaatkotiga, siis teised oskavad narrida küll ja see jääb lapsele elu lõpuni meelde.

Arengukavas öeldakse, et viimased 20 aastat on näidanud, et suures osas vaid tagajärgedega tegelemine ei ole jätkusuutlik lahendus, see soodustab pigem probleemide kuhjumist ning nõuab seetõttu järjest kasvavaid finantseeringuid. Räägitakse ka olukorrast, kuhu on viinud senine laste- ja perepoliitika, ning rõhutatakse, et see on keskendunud eelkõige eri probleemidele viitavate sümptomite leevendamisele, samas kui põhjustega tegelemine on jäänud suurema tähelepanuta. Seetõttu ongi arengukava keskmes ennetuslik lähenemine ja varane sekkumine igal tasandil, mis eeldab kõikide parteide kokkuleppeid, millele toetudes saavutatakse ka laste ja perede heolu.

Väga tähtis on ühtne visioon ja pikaajaline järjepidev poliitika. Nagu Mailis Reps enne ütles: kui me üks päev anname toetuse, teine päev võtame, siis see perede kindlustundele kindlasti hästi ei mõju. Selsamal kärpimise aastal, kui lastevanematelt võeti ära võimalus saada sügisel enne kooli algust ranitsatoetust, vähendati ju ka hoolduslehel olevale lapsevanemale makstavat raha – see summa vähenes 100%-lt palgast 80%-le, mis oli samuti lastega perede seisukohast samm tagasi. Kujutage ette olukorda, kus miinimumpalka saav lapsevanem peab olema haige lapsega kodus – siis saab ta veel tunduvalt vähem raha kätte kui tööl käies. Ja kui ta peab veel lapsele ravimeid ostma, siis tuleb tal ilmselt valida, kas jätab haige väikse lapse üksi koju või ostab talle rohtu.

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud vastaja, ma ikkagi palun, et me jääksime komisjonis arutatu juurde. Praegu oleme hakanud juba andma ülevaadet arengukavast.

Heljo Pikhof

Me ei aruta arengukava. Me räägime millestki, mis on Eesti olukorras väga oluline – me räägime laste tulevikust. Ainult ühtse visiooni ja pikaajalise järjepideva poliitika korral on võimalik tagada lastele kvaliteetne lapsepõlv ja head arenguvõimalused, et murda paljudel vaesuse ja ebavõrdsuse, samuti harimatuse ja oskamatusse nõiarang. Needki lapsed peaksid tulevikus elus toime tulema, saama hea töökoha, nii et nad ei jääks ülejäänute toetuste najal elama.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Marika Tuus-Laul, teine küsimus, palun!

Marika Tuus-Laul

Hea kolleeg! Me saime kenasti teada, et ministeeriumile antakse kott rahaga ja kui kellelki midagi ära võetakse, siis saab kellelegi midagi juurde anda, ja vastupidi. Kas teil ei arutatud seda küsimust lähtudes tõsiasjast, et aastat 15 või rohkemgi tagasi, kui meil oli riigieelarve kordades väiksem kui praegu, oli meil see ranitsa- ehk koolitoetus olemas, aga nüüd, kui eelarve on väga palju suurem, kui

meil on Euroopa raha kasutada ja on dividendid äriettevõtetele, on see väike toetus ära võetud ja peretoetus on tehtud vajaduspõhiseks ehk muudetud santimiseks? Mis sa arvad, milline pilt meie valitsusest ja riigist niimoodi tekib ning kuidas sa hindad praegust laste-, pere- ja koolitoetuste süsteemi?

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Enne kui ma võimaldan vastata, saab Väino Linde sõna protseduuriliseks küsimuseks. Palun!

Väino Linde

Mul on selline protseduuriline küsimus, kas juhataja ei võiks ettekandjat päris tõsiselt korrale kutsuda, et need, kes on huvitatud eelnõust numbrimärgiga 435, saaksid ülevaate selle komisjonis arutamiseks. Ettekandja kaldub lihtsalt teemast kõrvale. Väga raske on teda sellisel puhul jälgida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kindlasti on juhatajal see võimalus ja ta on seda ka korduvalt kasutanud.

Heljo Pikhof

Aitäh, Väino! Sa ei olnud komisjonis ja sa ei olnud enne ka saalis ...

Aseesimees Laine Randjärv

Hea vastaja, ärme alustame dialoogi protseduurilise küsimuse esitajaga! Palun, saate nüüd vastata Marika Tuus-Lauli küsimusele!

Heljo Pikhof

Aga ma võin vastata ka Väino Linde küsimusele. Väino, kas sa soovid, et ma räägin selle jutu üle?

Aseesimees Laine Randjärv

Protseduuriline küsimus, vabandust, Heljo, oli esitatud istungi juhatajale. Teile esitas Marika Tuus-Laul sisulise küsimuse.

Heljo Pikhof

Hea küll, vastan siis Marika Tuus-Laulile. Tegelikult tahan öelda, et kõik need signaalid, mis valitsuselt praegu tulevad, näitavad seda, mis valitsuselt praegu tulevad, näitavad seda, et lastega peredest suurt ei hoolita. Ükspuha, mida räägitakse – ega arengukava ei anna lastega peredele raha juurde. On vaja konkreet-

seid, kindlaid meetmeid, millega meil paraku on nii, nagu on. Võtame kas või toimetulekutoetuse ja lapsetoetuse lahus hoidmise, mida sotsiaaldemokraadid on Riigikogus mitmel korral välja pakkunud. Valitsus selle eelnõuga arvestanud ei ole ja niisuguste perede lapsed elavad endiselt vaesuses. Mis puutub vajaduspõhisesse peretoetusse, siis nagu te eile siin saalis kuulsite, isegi see üheksa eurot ei pruugi kõigi nende perede lasteni jõuda, kes toimetulekutoetust saavad. Kinnitatakse küll, et kui riigi majandus kasvab, kui riigil tuleb raha juurde, siis ka rahvas saab rikkamaks. Inimesed ootavad, et palgad ja toetused suureneks – ma mõtlen siin just peretoetusi. Aga seda kahjuks ei juhtu. Me väga lootsime, et lapsetoetus tõuseb 57 euroni kuus esimesel ja teisel lapsel. On ju neid peresid suur hulk, kus on ainult üks või kaks last. Kahjuks seda ei juhtunud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Vladimir Velman, teine küsimus!

Vladimir Velman

Austatud komisjonipoolne ettekandja! Kolm aastat tagasi te olete öelnud: "Üle Eesti elab tuhandeid peresid, kus ei jätku raha lastele koolitarvete ja õpikute ostmiseks. Haridusminister võiks muretseda nende laste õppimistingimuste pärast ja mitte fantaseerida valitsuse pressikonverentsil homoõpikute teemal." Kas te jagate seda seisukohta ka täna ja kas komisjonis oli sellest juttu?

Heljo Pikhof

Eks see ole loomulikult ka täna teema. Kõik lapsed vajavad ju toetamist, mitte ainult teatud osa. Kui me vaatame vanemahüvitist, siis sellest saavad osa eelkõige rikkamad pered, vaesemad pered on ka selle saamisel jäetud vaeslapse ossa. Mitmed rahvusvahelised organisatsioonid on juhtinud tähelepanu asjaolule ja eks me ise ka teame seda, et Eestis toetatakse peamiselt pampersieas lapsi, aga edaspidi vaadaku pered ise, kuidas oma lastega hakkama saavad. Jällegi toon näite Tartust. See on muidugi väga hea, et meil antakse ligi 750 eurot kuni laste kaheaastaseks saamiseni, aga pärast seda, ka siis, kui laps koolis käib, peab pere, kes elab vaesuses, linnavalitsuselt toetust küsima. Siis

seada enam iga laps ei saa. Sellised on need valikud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Austatud ettekandja! Seoses varandusliku ebavõrdsuse kasvuga Eestis on taas päevakorrale tõusnud erinevate toetussüsteemide probleemid. Näiteks võib tuua omastehoolduse. Meil armastatakse palju näiteid tuua mujalt Euroopast. Kas Euroopas on riike, kellelt Eesti võiks õppida?

Heljo Pikhof

Kas sa pead silmas omastehooldust? Kui me nüüd juba omastehoolduseni oleme jõudnud, siis arvan, et loomulikult võiks õppida. Võtame kas või lähiriigid Rootsi ja Soome. Seal on võimalik kõikidel eakatel inimestel olla kodus isegi sellisel juhul, kui nad on päris voodihaiged. Kohalik omavalitsus hoolitseb nende eest, et nn mähkmed saaks vahetatud, et neil oleks köht täis, põrandad puhtad jne. Inimestel on võimalus valida, kas nad lähevad hooldekodusse või on kodus. Ning inimesed tulevad pensioniga toime. Ei ole niimoodi, et lapsed peavad maksma hooldekoduraha jm. Igal juhul on inimesele tema sünnist surmani Põhjamaades väga põhjalikult mõeldud. Ega meie inimesed asjata lähiriikidesse tööle lähe – pean silmas Soomet, Rootsit, Norrat ja teisi maid. Üks põhjus on kindlasti palk, teine põhjus aga korralik pension, kui nad tulevad kunagi Eestisse tagasi. Nii mõnigi 50-aastane ja vanem inimene mõtleb sellele, et selle korraliku pensioni eest saab ta olla hooldekodus või võtta endale koju isikliku hooldaja. Põhjamaadesse minnakse ka sellepärast, et lapsi on seal parem üles kasvatada. Seal on olemas süsteem, mis tagab selle, et lastega pere ei lange vaesusesse. On korralikud lapsetoetused, on garanteeritud, et kõik lapsed saavad huvihariduse, samuti on lastel võrdsed haridusvõimalused. Elad sa vallas või linnas, ikka on tehtud kõik, et lapsed saaksid korraliku koolihariduse ja enam-vähem sama stardipositsiooni, kedagi ei jäeta seal hätta. Samuti on seal hästi korraldatud töö- ja pereelu ühitamine.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma igaks juhuks tuletan meelde, et tegemist on koolitoetuse temaatikaga. Küsijad võiksid ettekandjale küsimusi esitades piirduda teemadega, mis puudutavad selle eelnõu arutelu komisjonis. Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Lugupeetud ettekandja! Ausalt öeldes nii põhjalikku ülevaadet komisjoni tööst ei ole ma siin saalis veel kuulnud. Ettekanne komisjoni tööst oli väga põhjalik, aga samas jäi mulle arusaamatuks, mida komisjon otsustas, kuidas probleemidele lahendus leida. Lugesin just täna uudist, et Eurostati andmetel on Eesti elanike elatustase Baltimaades kõige madalam. Kui arvestada kõiki meie probleeme, siis tekib küsimus, kuidas Eesti perekonnad, lapsed ja vanemad õpilased tulevikus hakkama peaksid saama. Milline on komisjoni seisukoht, kuidas sellele lahendust leida? Kas peabki Eestist ära minema?

Heljo Pikhof

Eestist äraminekut me komisjonis otseselt ei arutanud. Aga jah, kui me vaatame rahvaloenduse tulemusi, siis näeme, et meid on ligi 76 000 inimest vähem kui kümme aastat tagasi. Need arvud näitavad kindlalt kätte Eesti praeguse suundumuse, et me oleme teel n-ö oma rahvata riigi poole. Eestis elab eestlasi veidi vähem kui 900 000. Tekib küsimus, miks minnakse ära võõrsile, miks jäävad Eestis lapsed sündimata. Siin on üks ja ainus vastus: riik ei hooli oma inimestest, riigina me elame otsekui mängu- või pseudoelu ja lähtume vaid mingitest abstraktsetest näitajatest.

Kui endistviisi jätkata, siis võtame tulevastelt põlveldelt ära võimaluse ka parema tahtmise juures siin riigis midagi suuremat korda saata, sellepärast et meid on siia jäänud nii kasinalt. Järjest enam inimesi lahkub, pole ju meil piisavalt arste ja õdesid. Olen kuulnud ka, et lasteaiakasvatavad ehk lasteaiapärijad on hakanud võõrsile minema. Nii tekib tõesti probleem, kes siin meie lapsi kasvatavad. Aga võib-olla mingil hetkel polegi vaja kedagi kasvatada, kui lapsi järjest vähem sünnib. On ju meil praegu sünnitusealiste naiste arv tipus, neid on enam kui 200 000, aga nagu näitavad uuringud, paarikümne aastaga kahaneb see arv

nii palju, et 70 000 võrra on sünnituseas naisi vähem. Eriti kurvaks teeb see, et praegu ei sünni juba enam isegi esimesi lapsi. Kindlasti on üks põhjus masu, mis on meie inimeste kindlustunnet tuleviku ees oluliselt vähendanud. Uuringute käigus on inimestelt küsitud, mis tagaks eesti rahva püsimise, mis tagaks soovi, et perre sünniks vähemalt 2 või 3 last – praegu on meil keskmine laste arv alla 1,5 –, ja vastates on takistusena viidatud sellele, et riigi materiaalne toetus on väike. Nii on vastanud 50% vastanutest. On hirm, et ei suudeta oma lastele inimväärset lapsepõlve pakkuda ja korralikku haridust anda.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma olen sunnitud meelde tuletama, et palun jääme komisjoni arutelu teema piiresse. Protseduuriline küsimus, palun, Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Hea juhataja, ma palun, et te meenutaksite komisjonipoolsele kaasettekandjale, mis on tema praegune roll kaasettekandjana. Ma viibisin ka samal komisjoni koosolekul, kus praeguse päevakorrapunkti teemat arutati kümme minutit. Laste ja perede arengukava juurde me ei jõudnud, me ei jõudnud omastehoolduse juurde ja vanemahüvitisest me ka ei rääkinud. Äkki saaks lugupeetud komisjonipoolsele kaasettekandjale meenutada, mis on praegu tema roll. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu tähelepanu juhtimise eest! Ma olen seda teinud korduvalt. Tundub, et see ei jõua kohale. Aga me läheme edasi. Palun, Eldar Efendijev, teine küsimus!

Eldar Efendijev

Austatud ettekandja! Ma esitan oma küsimuse teema raamides, nagu meie istungi juhataja palus. Kas komisjoni istungil oli arutusel Euroopa üldine situatsioon selles valdkonnas? Mul on tekkinud selline mulje, et kriis on nõudnud sotsiaalse ja majandusmudeli praktilist muutmist. Ma ei räägi praegu ainult Lõuna-Euroopa riikidest, ma räägin ka põhjast, meie naabritest, sest neil on ka raha puudu, et seda korraldada. Küsimus ei ole aga praegu rahakotis ja raha puudumises, küsimus on

selles, et see eelnõu on nagu test, mis näitab meie tulevikku selles valdkonnas. Kas teil oli ka selles suunas mingi arutelu?

Heljo Pikhof

Nagu ma juba ütlesin ja nagu te ise ka väga hästi teate, on Keskerakonna fraktsioon kolmandat aastat järjest esitanud enne uue õppeaasta algust eelnõu, et seada uuesti sisse rannitsatoetus, seekord siis summas 28 eurot 77 senti. Nad on põhjendanud eelnõu esitamist asjaoluga, et lapse koolimine on kallis ja last tuleks toetada vähemalt 1.–9. klassini ehk teisisõnu, põhikooli lõpuni. Nimetatud summa maksaks riik ja see oleks kõigile lastele tagatud. Laste puhul, kes on nooremad kui 7 ja vanemad kui 16 aastat, ent on kooli nimekirjas, tuleb tõendada, et nad koolis käivad. Kui eelnõu vastu võetakse, oleks vaja 3,92 miljonit eurot. Kui rääkida, mida me komisjonis arutasime, siis ütlen, et meil tekkis terve hulk küsimusi, sh ka küsimus, kust võtta see 3,92 miljonit eurot. Leiti, et eelarvet ei ole veel Riigikogule esitatud ja nii pole õige rääkida võtmisest. Samuti tekkis küsimus, kust võeti raha vajaduspõhise peretoetuse jaoks. Vastuseks kõlas, et see oli poliitiline otsus, mis tähendab, nagu me kõik teame, et raha leitakse. Ka Keskerakonna fraktsioon lootis oma eelnõu esitades saavutada poliitilist otsust, et see raha ikkagi leitakse ja et 1. septembrist 2014 saavad kõikide perede lapsed, olgu need siis esimesed, teised, kolmandad jne, kooliaasta algul koolitoetust.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Peeter Võsa, teine küsimus!

Peeter Võsa

Austatud ettekandja! Virulased on minu kui Virumaalt valitud rahvasaadiku käest küsinud riiklike peretoetuste kohta. Selgub, et inimestel puudub ülevaade oma maakonna toetustest ja tõtt-õelda ei ole minulgi sellest täpset ülevaadet, sest ma ei ole kahjuks sotsiaalkomisjoni liige. Aga ma tean, et sotsiaalkomisjonil on väga põhjalikud andmed asjade seisust Virumaal. Ma palun selle nii põhjalikult kui võimalik lahti rääkida. Samas saan aru, et siin on mingisugused tõrked selle põhjaliku seletusega seoses tekkinud. Ma siiski paluksin riiklike

peretoetuste seadusega seoses kas või põgusat ülevaadet Virumaa kohta.

Aseesimees Laine Randjärv

Ma täpsustan, et see ei olnud komisjoni arutelu küsimus. Teie ees on komisjonipoolne ettekandja.

Heljo Pikhof

See oli komisjoni arutelu küsimus. Komisjon tahtis Sotsiaalministeeriumi ametniku käest väga täpselt teada, kuidas on ühes või teises omavalitsuses lahendatud konkreetset ranitsatoetuse küsimus. Tunti huvi, kui suured on ranitsatoetused, kas need on ainult esimesse klassi astujatele või on ka kuni gümnaasiumi või põhikooli lõpuni makstavaid. Virumaa kohta ma praegu päris täpset infot ei leia. On Rakvere kohta ja ma ütlen sulle siis Rakvere andmed, ma saan aru, et sind huvitab Lääne-Virumaa.

Esimesse klassi minevatele lastele makstakse seal 64 eurot koolimineku toetust ja lisaks maksab Rakvere vähekindlustatud perede lastele täiendavat koolitoetust. Makstakse nii esimesse klassi minejatele kui ka vähekindlustatud peredele. Koolitoetust on õigus saada, kui lapse ning vähemalt ühe tema vanema elukohaks on Eesti rahvastikuregistris registreeritud Rakvere linn ning perekond on vähekindlustatud. Vähekindlustatuks loetakse peret, kelle netosissetulek ühe pereliikme kohta kuus on pärast tuludest dokumentaalselt tõendatud normpinna ulatuses eluasemekulude mahaarvamist väiksem kui 153,4 eurot. Selline on olukord Rakveres.

Aseesimees Laine Randjärv

Täna väga! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud ettekandja! Ma kõigepealt tahan teile öelda, et ärge võtke neid isiklikke torkeid südamesse. Eks Maret Maripuust tuleb ka aru saada. 22. oktoobril 2008 oli just tema see minister, kes tuli siia Riigikogu ette ja ütles, et ranitsatoetus tuleb ära kaotada. Toona ta ütles ka seda, et ilma selleta on elu halb, aga tuleb hakkama saada. Oma ettekandes te ütlesite, et Margus Tsahkna ründas algatajat mõttega, et võib-olla on eelnõus pakutud ranitsatoetuse summa liiga väike. Tõepoolest, see oli

450 krooni, nüüd soovitakse maksta sama summa eurodes, aga seitsaadik on Eestis olnud väga märkimisväärne hinnatõus: eelmisel aastal 4,2% ja üle-eelmisel 5,1%. Mida valitsuserakonnad välja pakkusid? Kui sellise suurusega ranitsatoetus on liiga väike, siis milline summa oleks piisav? Ja kas ikka teatakse, kuidas üldise hinnatõusu käigus koolitarvete hinnad muutunud on?

Heljo Pikhof

Tõesti, hinnatõus on olnud märkimisväärne. Hiljuti pöördus minu poole üks lapsevanem ja rääkis, et hulk aastaid tagasi – jutt oli vist aastast 2008 – sai ta lastega väga hästi hakkama, kuigi tema palk oli toona miinimumpalgast õige vähe suurem. Aga nüüd on olukord läinud väga hulluks. Seda ka sellepärast, et lapsetoetus on olnud sisuliselt kümme aastat muutu-matu. Tal on nimelt kaks last, mõlema lapse pealt makstakse kuus 19 eurot ja natuke enam. Ta ütles, et seda on liiga vähe, ja küsis, miks Riigikogu ei tegele sellega, et kasvaks kõigi laste lapsetoetus. Miks peab käima ja paluma vajaduspõhist peretoetust? See on väga alan-dav. Samuti ütles ta, et võta kuidas tahes, ranitsatoetus enne kooliaasta algust on ülimalt vajalik. Suvel kulub ikka rohkem raha, see pole mitte ära raisatud, vaid ära kulutatud. Kui pere sissetulek on väike, siis sageli kulub suvel kogu raha ära ja sügisel on tõeline häda, peab võtma laenu, et laps kooli saata.

Aseesimees Laine Randjärv

Igor Gräzin, vajuta nuppu! (Igor Gräzini vahelehuue saalist.) Aga laseme vastajal ära vastata! Rahu, rahu!

Heljo Pikhof

Aitäh, kui sa tead, kunas ma vastasin!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas te olete lõpetanud või te vastate veel sellele küsimusele?

Heljo Pikhof

Ma lasen Igor Gräzinil rääkida, las ta rää-gib!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Igor Gräzin, protseduuriline küsi-mus!

Igor Gräzin

Aitäh, see oli praegu arukas otsus! Ma tahtsin küsida seda, kas meil on mingi tehniline võimalus komisjoni ettekandja välja vahetada. Ta lihtsalt on väsinud. Ma istusin ja kuulasin teda telekast, ta puistab väljendeid, räägib isiklike meenutusi, et minu juures käis lapsevanem, jne. Minu juures käivad ka lapsevanemad ja kui te lasete ka minul rääkida oma mälestusi, siis te võite siin kuulama jäädagi. Sinul on mälestused, minul on mälestused. Ja siis sa alustad lauset umbes nii, et "kahjuks ei juhtunud see, kuigi me väga lootsime". Kes lootis, komisjon või keegi teine? Leiti, et "see on alandav", aga kes leidis, sina või komisjon? Jne. Ühesõnaga, ma arvan, et see jutupuhumine tuleks varem või hiljem ära lõpetada. Sa oled väsinud, ma saan sust väga hästi aru, ja sul on väga palju rääkida. Ehk on komisjonis keegi, kes oleks võimeline ütleva, et jah või ei, seda arutasime, seda ei arutanud. See ei ole keeruline.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh, Igor Gräzin! Täna selle protseduurilise märkuse eest! Ma ei saanud aru, kas see oli küsimus või mitte, kui sa pärisid, kas meil on tehniliselt säärane võimalus. See on sotsiaalkomisjoni otsustada, sotsiaalkomisjoni esimeest momendil siin ei ole. Kui ta otsustab koosoleku kokku kutsuda, siis ta annab arvatavasti sellest teada. Me läheme praegu edasi. Palun, Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Hea ettekandja! Erinevalt Igor Gräzinist tahan ma sind tunnustada väga põhjaliku ülevaate ja vastuste eest, mida sa oled siin päris pika aja jooksul andnud. Ma arvan, et ka teiste eelnõude arutelu võiks Riigikogus olla konstruktiivsem ja põhjalikum. Mis puutub ranitsatoetusse või üldse koolitoetustesse, siis pole saladus, et kui inimestega kohtuda, siis nad küsivad meie kui saadikute käest väga tihti, millal te koolitoetuse taastate. Ma arvan, et ma ei lähe teemast mööda, kui küsin, kas komisjonis arutati, et kui lapsetoetus peab olema vajaduspõhine, kas siis ka koolitoetused ei võiks olla vajaduspõhised?

Heljo Pikhof

Sulle ma saan vastata, Igor Gräzinile ma vastata ei tohi. Ütlen vaid, et ma pole sugugi väsinud, Igor Gräzin on väsinud. See on kohe näost näha. Aga see selleks. Lihtsalt palun ära tunne minu pärast muret, näpuga näitad sa praegu iseenda peale. Ent lähen nüüd edasi.

Me tõesti ei arutanud seda, kas ranitsatoetus peaks olema vajaduspõhine või mitte. Arutasime seda, et ranitsatoetus võiks olla kõigile. Aga et Igor Gräzinile oleks kõik arusaadav, siis selgitan, et Keskerakonna fraktsiooni eelnõus 435 välja käidud põhimõttest on komisjoni liikmetel erinev arusaam. Sotsiaaldemokraadid ja keskerakondlased olid seda meelt, et ranitsatoetus tuleb taastada. Ma lugesin enne üles ka inimeste nimed, kes olid komisjoni koosolekul, nimetades ka, mis erakonda nad kuuluvad, et sul, Igor, oleks see täpselt teada. Väga hea, et sa telekast seda jälgisid. Ma ei hakka seda praegu siin uuesti üles lugema. Ei ole vajagi? Aitäh! Üldiselt meil on teada, kes olid selle eelnõu vastu – siit jooksebki see vee-lahe.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Lugupeetud ettekandja! Sa ütlesid, et sinu poole on pöördunud väga paljud lapsevanemad. Igor Gräzin ütles, et temagi poole on lapsevanemad pöördunud. Ning lapsevanemad on samal teemal pöördunud ka minu ja paljude teiste poole. Lisaks sellele olen ma kohtunud oma endiste õpetajatega ja üks õpetaja ütles, et ta kannab taskus komme. Ma küsisin, miks ta seda teeb. Ta ütles, et kui mõni laps tuleb kooli ja tal puudub pinal, pliiats või mõni muu asi, siis ta annab lapsele lohutuseks kommi. Lapse meel muutub rõõmsamaks. Kindlasti on sulle kirjutatud, helistatud, meilitsi saadetud kirju sellel teemal, et laste ebavõrdsus on suur ja kogu koolisüsteem on alarahastatud. Ka perede toetused on kõik väga väikesed. Mida kohalikud omavalitsused ja hoolekogud kirjutavad? Mida nemad arvavad, kas ranitsatoetuse peaks taastama?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Mul on väga hea meel, et ka sina valijaid kuulad ja nende mu-

redele vastuvõtlik oled. Mul on väga kahju Igorist. Tema poole küll valijad pöörduvad, aga ma ei tea, kas ta kuulab neid või ei kuula. Tundub küll, et ta ei kuula nende muresid, ja sellest on tõsiselt kahju. Hea, et ta täna välja ütles, missugune see suhtumine on. Ma pean täna sotsiaalkomisjoni esindajana rääkima sotsiaalkomisjonis toimuvast ja kinnitan, et loomulikult on kirjutatud ka meie komisjonile. Võib-olla mitte konkreetselt ranitsatoetusest – selliseid kirju mul praegu ette ei tule ja ma ei taha siin hakata improviseerima –, aga on kirjutatud laste muredest, ja just seda, et toetused peaksid olema suuremad, lapsi peaks rohkem toetama, lastele peaks andma võrdsemad võimalused, stardipakk, kust lapsed alustavad, peaks olema võrdsem.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Priit Toobal, teine küsimus!

Priit Toobal

Lugupeetud ettekandja! Mind huvitab sotsiaalministri ja ministeeriumi seisukoht selle Keskerakonna fraktsiooni esitatud eelnõu suhtes. Sa tõid komisjoni arutelu tutvustades välja ministri etteheite, et ei ole nimetatud katteallikat. Samas on meie eelnõu jõustumine ette nähtud ju alates 1. jaanuarist 2014 ja tänava järgmise aasta eelarvet koostades oleks võimalik sellega arvestada. Kas sa palun tutvustaksid ministeeriumi seisukohta laiemalt selle eelnõu kontekstis? Ja kui tõsine arutelu selle rahakatte leidmise üle komisjonis oli?

Heljo Pikhof

Mailis Reps ilmselt juba tutvustas seda, mida arvas Vabariigi Valitsus Keskerakonna fraktsiooni eelnõust riiklike peretoetuste seaduse muutmise kohta. Eelnõu nr on 435. Aga publik siin saalis on muutunud, saali on saabunud härra Igor Gräzin ja ma kordan üle. Vabariigi Valitsus ei toetanud 2013. aasta 6. juuni istungil päevakorrapunkti nr 3 alapunktina 3.2 käsitletud Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni algatatud riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 435, ja seda järgmistel põhjustel. Koolitoetus on kord aastas makstav toetus lastele, kes alustavad uut kooliaastat. Toetus on mõeldud spetsiifiliselt kooli mine misega seonduvate kulude katmiseks. Õppi-

mise ja koolis käimisega seonduvad kulud tekivad peredel ka kooliaasta vältel, seetõttu on valitsus otsustanud toetada teatud sihtgrupe iga kuu. Käesoleva aasta 1. juulist kasvab lapsetoetus alates perede kolmandast lapsest 76,72 euronit kuus. Allpool absoluutse vaesuse piiri elavate perede lastele hakatakse alates käesoleva aasta 1. juulist maksma vajaduspõhise peretoetust. Siin on muuseas kirjas viga, tegelikult hakatakse seda maksma, kui tegu on allpool suhtelise vaesuse piiri elava perega. Alates 1. jaanuarist 2015 suureneb pere kolmanda ja enama lapse toetus 95,9 euronit kuus ning vajaduspõhine peretoetus kahekordistub. Need meetmed aitavad tagada perede igapäevast toimetulekut kogu kooliaasta vältel. Ühekordselt makstav toetus ei mõjuta laste vaesust ja ka mõju sündimusele sellel pole. Eelnõu rakendamine tooks kaasa riigieelarve kulude kasvu ligikaudu neli miljonit eurot aastas ja eelnõu seletuskirjas ei ole lisakulu katteallikaid välja toodud.

Sellest tulenevalt tekkiski meil diskussioon selle üle, kui palju maksavad kohalikud omavalitsused ranitsatoetust, kas makstakse ainult esimesse klassi minejatele või makstakse ka vanemas koolieas lastele kooliaasta algul, ja kas makstakse ainult neile, kes vajavad toetust, kuna nad elavad vaesuses, või saavad seda kõik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb, teine küsimus! Vabandust! Igor Gräzin, palun vajutage nuppu, kui te soovite esitada protseduurilise küsimuse!

Igor Gräzin

Mul on palve teha ettekandjale märkus. Asi on nimelt selles, et komisjoni esindaja isiklikud rünnakud minu poliitiliste vaadete vastu on alatud. Ma suhtun oma valijatesse kindlasti mitte halvemini kui puldis olev naisterahvas ja seoses sellega ma loodan, et ta vabandab mu ees. Vaadake, asi on selles, et minu jaoks ei ole selle teema arutelu poliitilise propaganda ja poliitiliste punktide noppimise koht. Minu arvates on tegemist äärmiselt dramaatilise ja äärmiselt tõsise sotsiaalse küsimusega, mida tuleb arutada vastutustundlikult vastavalt Eesti Vabariigi Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele. Mitte midagi muud ma väitnud ei ole.

Kõige muu omistamine minule on inimlikult väga inetu. Tehke palun sellekohane märkus puldisolijale!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh, Igor Gräzin! Ma tänan selle märkuse eest, aga siiski tuletan meelde, et küsimuste ja vastuste voores pole isikuga seotud repliikidel kahjuks kohta. See on lubatud läbirääkimiste käigus. Margus Tsahkna, palun!

Margus Tsahkna

Mul on protseduuriline märkus, lugupeetud juhataja! Eelnõu komisjonipoolne ettekandja on ammu väljunud komisjonis toimunud arutelu piiridest. Need teemad, mida arutati, on siin ammu mitu korda ette kantud, nii et minu arvates võiks istungi juhataja komisjonipoolse ettekandja korrale kutsuda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh märkuse eest! Istungi juhataja on seda teinud korduvalt. Stenogrammist saab vaadata, mitu korda seda on tehtud. Palun, Valeri Korb, teine küsimus!

Valeri Korb

Hea kolleeg, me arutame päris tõsist küsimust, mis on seotud riiklike peretoetuste seadusega. Minu arvates me võime sellega seoses rääkida ranitsatoetusest, laste suvelaagripuhkusest, lastetoidust jne. Mul on kahju, et komisjoni arutelu oli nii, et kümme minutit arutati ja mindi laiali. Meie arutame juba kolmandat või neljandat tundi, ja näete, kui palju on küsimusi. Minu küsimus on selle kohta, et Eestis kehtiv peretoetuste süsteem ilmselgelt ei rahulda leibkondade vajadusi. Seega peaks vaatama peretoetuste süsteemi üldist pilti. Milliseid muudatusi Eesti peaks tegema peretoetuste süsteemis? Kas seda arutati komisjonis ja mida teie sellest arvate?

Heljo Pikhof

Peretoetusi oleme komisjonis korduvalt arutanud. Oleme arutanud nii laste ja perede arengukava kui ka asjaomaseid rakendusakte ja teeme seda kindlasti ka tulevikus. Aga nagu ma enne ütlesin, viimasel koosolekul me arutasime ranitsatoetust. Arutasime, kas oleks vaja see järgmise aasta 1. septembrist kehtestada, et kõik lapsed, kes lähevad aastal 2014

kooli, saaksid kooliaasta algul ranitsatoetust. Veel oli jutuks, kui palju see maksma läheb. Sellised olid sotsiaalkomisjoni viimase istungi teemad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Enn Eesmaa, teine küsimus!

Enn Eesmaa

Paljud Riigikogu komisjonid teevad teatud probleemide arutamisel küllaltki konstruktiivset koostööd, seda on teinud väliskomisjon, Euroopa Liidu asjade komisjon ja teisedki. Selge on, et me oleme siin, et probleemidele lahendusi otsida ja leida. Seaduseelnõu 435 ja täna samuti päevakorras oleva 340 puhul on selge, et need mõlemad kubisevad probleemidest. Kas te oma komisjonis püüdsite ka mõnda asja kellegagi koos arutada, näiteks kultuurikomisjoniga, et leida kas või mingi kompromissvariant, näiteks kompensatsioon? Sellesama koolitoetuse ehk nagu me ütleme, ranitsatoetuse idee on ju tingitud sellest, et seaduseelnõu 340 ilmselgelt neid probleeme ei lahenda. Väga paljud rahastamisasjad jäävad pooleli.

Heljo Pikhof

Loomulikult oleks võinud teemat arutada ka kultuurikomisjoniga. On päris kahju, et algataja ei teinud komisjonis seda ettepanekut. Kui me täna eelnõu arutamise lõpetame ja see ka teist korda siia saali tuleb, siis kindlasti tuleks enne eelnõu arutada ka koos kultuurikomisjoniga, et leida häid lahendusi. On ju see ka teatud mõttes kultuurikomisjoni teema. Üks asi on probleemi sotsiaalne külg, aga teine asi on ikkagi, et kõik koolis käivad lapsed oleks koolitarvetega kindlustatud, et neil oleks korralik ranits, õppevahendid, korralikud riided seljas. Ma arvan, et see on igati väärt idee.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea ettekandja! Mulle tundub, et sotsiaalkomisjon küll sisuliselt ei tööta. Ma ei ole mitte esimest päeva Riigikogus ja mul on praktikas selline kogemus, et kui on oht, et lähed vastamisel liiga sisuliseks, siis sind ettekandjaks ei määrata. Kuidas sul õnnestus sotsiaalkomisjoni veenda, et sind määrataks seda eel-

nõu siin saalis ette kandma, nii et sa saad nüüd asjadest nii sisuliselt rääkida? Mulle tundub see üsna uskumatu.

Heljo Pikhof

Nagu sa näed, ma olen saanud palju pahan-dada. Tuleb välja, et vorm on tähtsam kui sisu. Loomulikult pean ma oluliseks, et me siin saalis asju arutame, olenemata sellest, kas on tegu eelnõu algataja ettekandega või komisjoni-poolse ettekandega. Päris nii ka ei saa, et ütled muudkui, et komisjonis me seda ei arutanud ja täna ma siin saalis sellest ei räägi. Kui me vaatame, mismoodi on toimunud eelnõude me-netlemised saalis, siis väga erinevalt – komis-joni liikmed on käitunud väga erinevalt. Võta-me kas või Sven Sesteri. Kui on olnud eelarve arutelud ja ülevaated, mis on toimunud rahan-duskomisjoni koosolekutel, siis ta on siin saa-lis väga loominguiliselt käitunud ja see on väga meeldiv olnud. Ta väljendab ka oma arvamust ning räägib teiste riikide kogemustest. Kui ta jääks alati kitsalt konkreetse teema juurde, oleks väga ebahuvitav kuulata. Ma tahan siin igati tunnustada oma ametikaaslast Sven Ses-terit, kes alati, kui talle võimalus antakse, rää-gib kõigest ja veel rohkemgi.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Hea ettekandja! Juttu on siin täna meeldi-valt palju olnud ja olete ka rohkesti oma isik-likke kogemusi jaganud. Kahjuks on natukene tagaplaanile jäänud rahalise katte teema. Tun-dub, et kõik lükatakse valitsuse kaela. Küsingi natuke konkreetsemalt: kui palju olete teie ise nõus maksma oma Riigikogu liikme palgast perede toetuseks, et see oleks piisav?

Heljo Pikhof

Aitäh, väga hea küsimus! Mõlemad oposi-tioonierakonnad, nii Keskerakond kui ka sot-siaaldemokraadid, on seisukohal, et nende ini-meste palga pealt, kes teenivad rohkem, peaks ka rohkem maksu maksma. Me oleme seda meelt, et nii saaks toetada meie lapsi, ülikoolis õppijaid jne. Laste heaks – loomulikult! Teine võimalus laste jaoks raha leida on mitte vä-hendada tulumaksuprotsenti. Seegi võimalus on meie käes, selle saali käes. Me ei saa öelda,

et riigis on raha otsa lõppenud. Ei ole. Aga väga hea küsimus, aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Viktor Vassiljev, teine küsimus!

Viktor Vassiljev

Hea ettekandja! Siin saalis on korduvalt arendatud vestlust sellisel kontseptuaalsel tee-mal, kas laustoetused või vajaduspõhised toe-tused. Laustoetused pidavat muutma rahva hästi passiivseks – keegi ei viitsi areneda, kõik ainult vaatavad, kuidas olla võimalikult vaene ja saaks selle toetuse kätte. Huvitaval kombel on isegi matusetoetuse kontekstis sellist juttu räägitud. Palun ütelge, kas teie arvates riikliku matusetoetuse taastamine võiks tõepoolest Eesti inimesed laisaks muuta, nii et nad taha-vad hästi vaesed olla ja mitte edasi areneda, konkurentsipüsida ja uusi väljakutseid otsida, et olla väärilised liikmed Euroopa riikide üht-ses peres.

Heljo Pikhof

Sellele küsimusele on raske vastata. Kui sa kirstus lamad, vaevalt et sa siis tuleviku peale mõtled. Aga igal juhul aitaks see toetus neid inimesi, kes peavad kadunukese viimsele tee-konnale saatma. Paljude perede sissetulekust selleks ei piisa ja riigi tugi oleks päris kindlasti vajalik. Paljudel ei jagu tõesti raha, et kadu-nuke mulda panna. Ma arvan, et matusetoetus on väga vajalik.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ei tea küll, kuidas matusetoetus koolitoetusega seotud on. Aga läheme edasi. Palun, Sven Mikser, teine küsimus!

Sven Mikser

Austatud ettekandja! Mind tõsiselt jahmatas asjaolu, et komisjon tahab tagasi lükata eelnõu, mis vähegi aitaks leevendada lastega perede tihtipeale päris rasket olukorda. Siis aga mee-nus mulle, et teie komisjoni esimees on varem korduvalt väitnud, et koalitsioonil takistab las-tega perede probleemide lahendamist asjaolu, et lastel ei ole valimisõigust. Seetõttu ei ole koalitsioonil motivatsiooni laste ja lastega pe-rede probleemidega tegelda. Laste eest tuleks vanematele anda lisahääl. Kas teil oli komisjo-

ni arutelu käigus nende koalitsioonisaadikutega, kes nii kalgilt otsustasid selle eelnõu tagasi lükata, juttu, et kui lastel või lastevanematel oleks valimistel lisahäääl, siis nad oleksid selle eelnõu saatust otsustades hääletanud teistmoodi?

Heljo Pikhof

Minu mäletamist mööda on komisjonis sellest juttu olnud, samuti siin saalis. Isamaa ja Res Publica Liidu liikmete, sh Margus Tsahkna suust on kõlanud tihti väide, et lastel peaks olema hääleõigus, siis riigis olukord paraneks. Aga vaatame, mida kõike meile siin lubatud on! On öeldud, et kui majandus kasvab, siis saavad sellest osa kõik inimesed, kes elavad Eesti riigis, laste olukord paraneb jne. Aga nagu me näeme, ei saa seda piskut, seda nelja miljonitki riigieelarvest eraldada, et maksta 1. septembril kooli minevatele lastele ranitsatoetust. Mis puutub laste valimisõigusesse, siis ma ei tea, mis east see neile anda, kas imikueast? Aga jah, kui lapsed ei saa trennis käia, siis 12–13-aastased ja natuke vanemad hakkavad küll emale-isale ütlema, et ära hääleta selle erakonna poolt, ära usu neid lubadusi, mina ei saa sõita rattaga, mina ei saa rulatada, ma ei saa siin või seal trennis käia. Ma arvan, et mõnes mõttes oleks päris huvitav vaadata, mis tulemuse see annaks, kui lastel oleks valimisõigus.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Urve Palo, teine küsimus!

Urve Palo

Suur aitäh ettekandjale sisuka ja vapra esinemise eest! Siin on täna olnud juttu, et ranitsatoetust makstaks üks kord aastas ja summa on nii väike, et kas see üldse on väga oluline. Sellepärast ma küsin, kas komisjonis arutati, et võib-olla võiks hoopiski suurendada universaalset lapsetoetust, mis on igakuine ja ligi kümme aastat püsinud ühel tasemel. Ehk võiks selle näiteks kolmekordistada? Kas sellest oli juttu? Kas seda pakuti alternatiivina? Ja teiseks, värskendage palun mu mälu, mitu korda on sotsiaaldemokraadid viimase kahe aasta jooksul teinud ettepaneku universaalset lapsetoetust kolmekordistada.

Heljo Pikhof

Jah, me oleme sotsiaalkomisjonis loomulikult palju kordi arutanud lapsetoetuse kolmekordistamist. Sotsiaaldemokraadid on teinud selle ettepaneku viiel korral, kuid valitsuserakonnad on selle alati tagasi lükanud põhjendusega, et pole raha. Ranitsatoetuse puhul oli vastuväide, et see on ühekordne toetus kooliaasta algul ja sellepärast pole seda vaja tõsta. Kui lapsetoetus oleks muutunud kolmekordseks, oleks see loomulikult aidanud kõiki lapsi terve kooliaasta vältel. Ma arvan, et mõlemad meetmed on üliolulised.

Nagu ma enne ütlesin, tuli Keskerakond välja väiksema summaga. Nad ütlesid selgituseks, et nad on hästi ettevaatlikud ega taha suuremat summat pakkuda, siis äkki ei lähe eelnõu Riigikogust läbi. Nüüd oleks see summa neli miljonit, aga järgmisel sügisel vajataks ilmselt kolm korda rohkem, et seda saaksid kõik lapsed – 57–60 eurot kooliaasta algul.

Kui läinuks läbi sotsiaaldemokraatide ettepanek kolmekordistada lapsetoetus, oleks see olnud väga selge märk, et iga laps on tähtis, et me toetame lapsi. Kui me võtame ette riiklike peretoetuste seaduse, siis seal on selge sõnaga öeldud, et kõigi laste kasvatamist ja koolitamist tuleb toetada. Selleks meil peretoetuste seadus ongi. Kui oleks saanud lapsetoetuse kolmekordseks, st et ka pere esimesed ja teised lapsed oleks hakanud saama 57 eurot kuus, oleks lastevanemate elu tunduvalt kergem ja rõõmsam terve kooliaasta vältel, sest nad saaksid saata lapse huviringi, laps saaks paremini toidetud, ja seda terve kooliaasta vältel. Samamoodi on ülivajalik see ranitsatoetus, ma ei väsi seda kordamast. Iga meede laste heaks on ülioluline. Paraku võtsime masuajal ära ranitsatoetuse, mis oli kõigile mõeldud, ja tõime asemele vajaduspõhise peretoetuse, mis ei ole kõigile mõeldud. See ei ole hea suund, see ei ole hea signaal lastevanematele.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Karel Rütli!

Karel Rütli

Hea sotsiaalkomisjoni ettekandja! Mis puutub riiklike peretoetuste seadusesse, siis loomulikult kuulub selle juurde lahutamatu laste ja perede arengukava 2012–2020. Me oleme tänase diskussiooni ajal väga selgelt aru saa-

nud, et arengukava on küll vastu võetud, aga eesmärged, mis on selles püstitatud, lihtsalt ei täideta. Üks väga hea näide on see, et arengukava toob ühe soovitusena välja, et universaalsed lapsetoetused on vaja suurendada, aga seda ei tehta. Sotsiaaldemokraadid on mitu korda esitanud eelnõu, mille sisu on kolmekordistada lapsetoetust. Kas te teate arengukavast välja tuua veel olulisi soovitusi, mida lihtsalt ei täideta?

Aseesimees Laine Randjärv

Küsimus on lõppenud.

Heljo Pikhof

Aitäh! Ma sain küsimusest aru. Nii Vabariigi Valitsuse kodulehel kui ka laste ja perede arengukavas – siinkohal tahan veel kord tänada Sotsiaalministeeriumi ametnikke, kes on väga hea arengukava kokku kirjutanud, ja ma väga loodan, et see ka ellu viiakse – on öeldud, et aastal 2015 peaks olema summaarne sündimuskordaja 1,71. Kui me vaatame, kuidas on elu läinud, siis paraku on see läinud vastupidises suunas. Paar aastat tagasi oli summaarne sündimuskordaja 1,62 ja arvan, et kui saame 2012. aasta andmed, siis on see näitaja alla 1,5. Arengukavas on kirjas, et soovitud laste arv on kaks või kolm, aga tegelikult sünnib lapsi peredesse vähem. Veel on valitsuse kinnitatud arengukavas kirjas, et üks riigi prioriteete on rahvastiku kasv ja positiivne iive. Sellist eesmärki on sundinud püstitama Eesti ning kogu Euroopa demograafiline seis, mida iseloomustab rahvastiku vananemine ja kahanemine. Eestis oli 1990-ndate alguses rahvaarv 1,57 miljonit, 2011. aasta 1. jaanuari seisuga oli see 1,34 miljonit. Prognooside kohaselt kahaneb Eesti rahvaarv 2030. aastaks 1,28 miljonini. Selline prognoos ei ole sugugi kiita.

Loomulikult on laste- ja perepoliitika vaatepunktist oluline kogu alaealise elanikkonna ehk kuni 17-aastaste laste osakaalu vähenemine rahvastikus. 1990-ndate alguses oli kuni 17-aastaste laste koguarv 416 000, 2011. aasta alguseks oli see arv kahanenud 246 000-ni. Vahet on silmanähtav.

Seda, et Eesti rahvas hakkab välja surema, ei usu siiski keegi. Me loodame parimat, loodame seda, et Eesti rahva iive muutub positiivseks, kuigi viimased näitajad säärast tendentsi ei kajasta. Minu arvates ei sõltu siin

poliitilisest maailmavaatest midagi. Me kõik soovime, et Eestis oleks elanikke rohkem. Kui vaadata aastaid 2020–2030, kui vaadata tulevikku, siis loodetavasti näeme seal lapsi rohkem kui täna, seda nii põhikoolides, lasteaiadades kui ka kõrgkoolides. Praegu paraku on näha, et noorte ja laste arvu kahanemine on kõvasti mõjutanud kõrgkoolide käekäiku, noori on neis poole vähem.

Kui mõelda, mis avaldab rahvaarvule mõju, siis loomulikult eelkõige sündimus, mida omakorda mõjutab perepoliitika. Samuti suremus, mida mõjutab tervisepoliitika, ning väljaränne, mida mõjutab rändepoliitika. Perepoliitika oluline roll sündimuse suurendamisel seisneb lastele sobiva kasvukeskkonna loomises. Samamoodi peetakse väga oluliseks, et oleks võimalus töö- ja pereelu ühitada, et kõikidel lastel oleks pärast poolteiseaastaseks saamist olemas lasteaiakoht või muu vanematele taskukohane lapsehoiuvõimalus, nii et emad või isad, kes on olnud lapsega kodus ja saanud vanemahüvitist, saaksid tööle tagasi minna.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Tuletan järgmistele küsijatele meelde, et komisjonipoolse ettekandja käest tuleks küsida vaid teemadel, mis on seotud selle punkti aruteluga. Kui eelmine küsija oleks viibinud saalis ka varem, siis ta oleks kuulnud, et arengukava puudutavatele küsimusele on juba pikalt vastatud. Olge teinekord kohal! Rainer Vakra, palun!

Rainer Vakra

Lugupeetud ettekandja! Ma kindlasti arvestan teie soovitusi. Mul ongi hästi lihtne küsimus. Ma vaatan kella ja näen, et me oleme seda punkti pea kaks tundi arutanud. Olen seda arutelu kogu aeg jälginud ja mu lihtne küsimus on väga konkreetne. Osa rahvasaadikuid vahet kuulab teid väljaspool saali ja mõtleb kaasa, aga siiski veel kahtleb, kas riiklike peretoetuste seaduse muutmist toetada või mitte. Kas te saaksite nimetada kolm konkreetset põhjust, miks kõik kahtlejad peaksid tulema siia saali ja seda eelnõu toetama?

Heljo Pikhof

Austatud küsija, niikaua kui kõiki saalis ei ole, tuleb ilmselt mitu korda eelnõust rääkida ja selle tähtsust aina üle korrata. Kui aga sinu

küsimusele vastata, siis nagu ma juba olen öelnud, on väga tähtsad kõik meetmed, mida me rakendame lastega perede toimetulekuks. Olgu lisatoetuseks ette nähtud kas või mingi väike summa, väga oluline on, et see toetus oleks universaalne. Tõesti vaesuses elavate perede jaoks võiks olla teatud lisatoetused, aga muud toetused olgu universaalsed.

Üks nendest on ranitsatoetus. Me mäletame väga hästi, et mõni aasta tagasi meil oli ranitsatoetus. Lapsevanematel oli hea meel, et sügisel enne laste kooliminekut ja peale puhkusi, kui raha nappis, oli tagatud mingi summa, mis oli abiks koolitarvete ostmisel. Lapsed on sügiseks kindlasti vanadest rõivastest välja kasvanud ning palju raha kulub uute riiete ja jalanõude ostmiseks. Ranitsatoetuse summa ei ole küll kunagi olnud väga suur, aga abiks on see olnud ikkagi.

Kui sind huvitab, kui suur see summa on, mille Keskerakonna fraktsioon on välja pakkunud, siis nagu eelnõust saab lugeda, võiksid kõik lapsed, kes lähevad esimesse klassi või ükskõik mis muusse põhikooli klassi, saada kooliaasta alguses 28 eurot ja veel mõned sendid peale. Seda peab eelnõu algataja ülioluliseks. Raha oleks riigieelarvest selleks vaja veidi vähem kui neli miljonit eurot. Valitsuse esindaja ütles komisjonis, et sellisel juhul tuleb neil raha nagu ühes potis ringi liigutada. Aga kui ma küsisin komisjoni istungil, kuidas sel juhul vajaduspõhiseks lapsetoetuseks raha leiti, siis ütles ta, et see oli poliitiline otsus. Väga oluline on, et me teeksime siin saalis riigimeheliku otsuse, et ranitsatoetus saaks kehtestatud, esialgu kas või selles väikeses summas. Hiljem võime seda suurendada.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Kalvi Kõva, teine küsimus!

Kalvi Kõva

Hea istungi juhataja, ka mina püüan teie näpunäidete järgi käituda. Küsin käsil oleva päevakorrapunkti raames selle seaduseelnõu kohta, mis meil arutlusel on. Minu küsimus on selline. Te loetlesite ühele küsijale vastates suure hulga omavalitsusi, kes toetavad oma elanikke ranitsatoetusega. See loetelu oli väga pikk ning minu rõõmuks kuulus sinna ka minu koduvald Rõuge vald. Seega paljudele omava-

litsustele on see toetus väga tähtis, kuigi me teame, et kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse järgi ei ole see kohalike omavalitsuste ülesanne. Aga nad siiski teevad seda. Kindlasti on seda tähtsat teemat arutatud nii maaomavalitsuste liidus kui linnade liidus. Kas te seaduseelnõu arutamisse kaasasite sotsiaalpartneritena ka linnade liidu ja maaomavalitsuste liidu ning kui ei kaasanud, siis miks?

Heljo Pikhof

Väga hea küsimus! Tegelikult paneb meil päevakava paika komisjoni esimees ja meil teistel seal suurt sõnaõigust ei ole. Komisjoni esimees ei kutsunud kahjuks olulisi koostööpartnereid kohale. Nii on ennegi juhtunud, et inimesed, kes peaksid komisjoni istungil olema, ei ole kohal, samas osaleb terve rida inimesi, kelle kohta ma ei ütle, et nad ei peaks kohal olema, aga kes midagi ei räägi. Kohal võib alati rohkem olla, väga tore, kui osalejaid on palju. Komisjonis on ju mitu ametnikku ja tihti osaleb ka väljastpoolt komisjoni inimesi, neid on vahel mitu korda rohkem kui komisjoni liikmeid endid. Aga nii mõnelgi ei ole olnud komisjoni istungil midagi öelda, seda enam, kui neilt ei ole midagi küsitud. Ma ei taha kellelegi liiga teha, aga mind hämmastab, kui jäetakse kutsumata inimesed, kellel oleks midagi öelda ja kellelt meil oleks midagi küsida, kes valdavad teemat ja arvatavasti oskaksid elu edasi viia.

Ega kohalikel omavalitsustel praegu kerge ole. On hea, et põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse see osa, mis puudutab tugispetsialiste, jääb praegu arutluse alt välja, muidu oleks kohalikele omavalitsustele juurde tulnud veel üks lisakohustus. Kui me tahame, et meie lapsed koolis edasi jõuavad, et seal oleks õpetaja abi, logopeed, et kõik lapsed saaksid korralkult kõnelema jne, siis pidanuks selle tagama kohaliku omavalitsuse raha eest. Tartus oleks vajalik summa olnud 500 000 eurot. Kui selline kohustus kehtestada, siis tuleb jällegi omavalitsustes päevakorra teema, kui palju ja kust me raha ära võtame. Hea küsimus, aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Austatud ettekandja! Aitäh sisukate vastuste eest! Nii tundliku ja olulise teema arutelu peabki väga põhjalik olema. Perede riikliku toetamise vastu pole siin saalis kellelgi midagi. Kui ranitsatoetus ei ole koalitsiooni arvates sobiv meede, kas nad siis pakkusid komisjoni arutelul välja mingeid alternatiivseid – sobivamaid, paremaid mooduseid?

Heljo Pikhof

Ma ei saa üle ega ümber riiklikust laste ja perede arengukavast. See on meil selle arengukava järgi sobiv meede ja see on sobiv meede ka terves reas raamatutes, mis on rohelist värvi. Ma rõhutan, et laste ja perede arengukava 2012–2020 on ülivajalik, väga hästi koostatud ja me väga loodame, et selle järgi hakkab Eesti riigis ka midagi muutuma. Loomulikult aitab meid praegu väga palju euroraha, millega on üht-teist võimalik ellu viia. Aga meetmeid ranitsatoetuse asendamiseks meil välja pakutud ei ole – ma mõtlen neid komisjoni liikmeid, kes olid vastu, et me ranitsatoetusega edasi läheme. Sellest on loomulikult kahju.

Nagu me hästi mäletame, on kaks aastat kõvasti kellatud vajaduspõhise lapsetoetuse ümber. Tegu olevat lausa lastetoetuste reformiga. Ma arvan, et reformist oleks võinud rääkida kas või ranitsatoetuse kehtestamisel, see oleks vähemalt puudutanud iga last. Aga mis reform see on, kui toetus paljudeni ei jõua ja väga paljude perede olukorda sisuliselt ei paranda? Enne pead langema vaesusesse, alles siis on riigilt abi loota – ma pean silmas lastega peresid. See pole kindlasti signaal, mida meie inimesed ootavad. Meie inimesed ootavad, et kui neil on lapsed, siis ka riik mingil määral toetab neid lapsi. Lapsed vajavad tuge, on öeldud ka peretoetuste seaduses – ma pean silmas tuge laste kasvatamisel ja koolis käimisel.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Ettekandja puudutas riigimeeste teemat. See pani mind sügavamalt elu üle järele mõtlema. Nimelt, me pole täna ranitsatoetusest rääkides puudutanud ühte aspekti. Kui me heidame ranitsatoetuse koos ranitsaga üle parda, kas ei

või juhtuda, et just selles toetuseta jäänud ranitsas peitub mõne poisi või tüdruku jaoks marssalikepike, millele riigimeeste küünilisuse tõttu pole antud saada reaalsuseks?

Heljo Pikhof

Aitäh, väga hea küsimus! Ma pean kohe mõtlema, mida ma siin nüüd vastan. Siin on võimalus mitut moodi vastata.

Aseesimees Laine Randjärv

Vastake nii, nagu komisjonis arutati.

Heljo Pikhof

Ma proovingi seda meenutada. Loomulikult, kui lapsel on ilmajäetuse tunne, kui laps ei saa kas või oma sõpradega väljas käia, sellepärast et tal pole raha – osa meist võib muidugi mõelda, et ei peagi väljas käima –, kui laps ei saa käia sünnipäevadel, huviringides jne või siis pole tal koolis korralikke jalanõusid jalas ja teised teda sellepärast narrivad, siis loomulikult, olen sinuga täiesti nõus, võib juhtuda, et laps ei taha koolis käia. Me kõik teame, et just poiste väljalangemus põhikoolist on meil suur.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom, teine küsimus!

Yana Toom

Hea ettekandja! Ma tegelikult arvan, et tean vastust sellele küsimusele, aga tahan oma mulje üle kontrollida. Mulle nimelt jäi pärast arutelu komisjonis selline mulje, et tegelikult oli koalitsioonil väga selge, mis otsuse nad langetavad. Kogu arutelu oli väga näiline ja kestis, kui mu mälu mind ei peta, seitse või 11 minutit, kindlasti mitte rohkem. Mingeid huvigruppide esindajaid kohale kutsutud ei olnud. Mis sa arvad, kas see oli ikka arutelu või menetluslik protseduur, mis lihtsalt tuli linnukese jaoks ära teha?

Heljo Pikhof

Tegelikult olen ma hakanud siin paari küsimuse peale mõtlema komisjoni istungitele laiemalt. Võib-olla peaks Riigikogu kodu- ja töökorda muutma, et kõigil komisjoniliikmetel oleks õigus sõna sekka öelda, kes võiksid istungitel osaleda. Kui me arutame üht või teist opositsiooni eelnõu, ei ole komisjoni istungile

tavaliselt huvigruppide esindajaid kutsutud. Kui me arutame valitsuse eelnõu, millega midagi õige natuke muudetakse, siis on alati huvigruppide esindajad kohal, aga siis mitte, kui kellelki midagi ära võetakse. On väga oluline, et ka huvigrupid teaksid, mida me siin Riigikogus taotleme, milliseid eelnõusid esitame, et nad ütleksid oma sõna sekka. Vahest paneksid huvigruppide väljaütlemised mõtlema ka koalitsioonisaadikuid. Ma arvan, et istungite avalikuks tegemine on väga oluline ja ka sotsiaaldemokraadid on välja käinud seadusmuudatuse, mis teeks Riigikogu komisjonide istungid avalikuks, et eelkõige kolmanda sektori katusorganisatsioonide esindajatel oleks alati, kui neid puudutav eelnõu on Riigikogus arutusel, õigus osaleda komisjoni koosolekul, olenemata sellest, kas tegu on koalitsiooni või opositsiooni eelnõuga.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Kadri Simson, teine küsimus!

Kadri Simson

Lugupeetud ettekandja! Algkoolis, põhikoolis, põhikooli baasil kutseõppeasutuses või gümnaasiumis õppivatelt lastelt võeti ranitsatoetus ära ühe kobarseadusega. Sellega tehti kärpeid veel seitsmel sotsiaalselt tundlikul alal. Põhjendus oli majanduslangus, raha tuli kokku hoida. 2009. aastal, kui see toimus, oli Eesti riigi eelarve tulude maht 85 miljardit Eesti krooni ehk 5,4 miljardit eurot. Tänavusel aastal on meie eelarve maht juba 7,5 miljardit eurot. See on märkimisväärselt kasvanud. Kas sotsiaalkomisjoni enamusel on mingi teadmine, kui suureks peab Eesti riigi eelarve maht kasvama, et saaks need väga vajalikud sotsiaalsed meetmed taastada?

Heljo Pikhof

Eks me Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooniski oleme arutanud, kunas jõuab kätte see õnnis aeg, kui ka meie inimesed hakkavad riigieelarve kasvust osa saama. Riigieelarve kasvab, aga lapsed ei kuulu endiselt prioriteetide hulka. Tuletame meelde, kui keskerakondlased või sotsiaaldemokraadid on Riigikogus esitanud mitmesuguseid eelnõusid, et parandada laste olukorda, tuuakse alati põhjuseks, et raha ei ole. Nagu sa väga õigesti

ütlesid, riigieelarve kasvab, järelkult raha nagu peaks olema.

Kui meenutada masuaega, siis ma mäletan, et Riigikogus oli riiklikult tähtsa teemana arutlusel laste vaesus ja sotsiaalne tõrjutus. Sotsiaaldemokraadid pakkusid välja mitu eelnõu, mis oleks laste vaesust ja tõrjutust leevendanud, aga mitte ühtegi neist heaks ei kiidetud. See oli ajal, kui Eestis oli enam kui 120 000 töötut ja enamikus peredes olid ju ka lapsed. Meil polnud aga isegi mitte ülevaadet, kui palju oli lapsi, kes kasvasid töötute peredes.

Toimetulekutoetus on meil ammu ajale jalgu jäänud ja ega sellest kriisipäevilgi suurt abi ei olnud. Pere esimesele liikmele ette nähtud 76 euroga ja teistele liikmetele ette nähtud 61 euroga kuus kerge toime tulla polnud. Ma mäletan, et kui ma küsisin siin Riigikogu saalis peaministrilt, mida ta ostaks 19 euro eest kuus, siis ta ei osanud sellele vastata ja ütles, et kui see summa oleks ka kolm korda suurem, siis ta ka ei teaks, mida ta selle raha eest üldse saaks. Loomulikult, see summa on väga väike ja kui lapsed on selle masuaja üle elanud ja tundnud pere vaesust, siis ma mõistan neid, et neil tulevikus pere loomise ees hirm on. Nii et see teema puudutab ka lapsi. Lapsi hakatakse muretsema siis, kui ollakse kindel, et suudetakse nad üles kasvatada ja et pole karta järgmist masu, kui pead 60 euroga kuus hakkama saama. See tähendab siis kaks eurot päeva peale ja nii võib-olla terve aasta otsa.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Austatud ettekandja! Ma ei ole kogu aeg viibinud saalis, aga ma olen seda põhjalikku ja kõikehõlmavat arutelu jälginud monitori kaudu. Ma sain ühest teie vastusest aru, et te komisjonis natukene arutasite ka selle eelnõu katteallikat. Te mainisite, et üks katteallikas võiks olla suurema tulu saajate maksustamine kõrgema maksumääraga. Ma tahaksin selle plaani kohta saada täpsemat informatsiooni, kuidas see käib. Äkki on teil isegi eelnõu selle kohta olemas?

Heljo Pikhof

Austatud küsija, me tõesti arutasime katteallikat. See oli Jüri Jaanson teie erakonnast –

ma loodan, et ma tohin nimesid nimetada –, kes küsis, kust me raha ära võtame. Ta ei küsinud, mis on katteallikaks. Selle peale Yana Toom ütles, et me ei saa sellel teemal komisjonis veel arutada. Pole ju riigieelarvetki, nii et ei saa öelda, kust tuleks summasid ära võtta. Võib-olla on meil eelarves raha nii palju, et jagub selleks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kajar Lember, teine küsimus!

Kajar Lember

Ma olen aru saanud, et üldiselt katteallikaks on meie maksusüsteem ja majanduskasv ning sellest peaks igale poole jaguma. Kas komisjonis oli arutusel ka see, et 28 eurot, mis iga lapse kohta peaks välja käima, on liiga väike summa ja see võiks olla suurem? Kas oli ka konstruktiivseid ettepanekuid, mis see summa olema peaks ja mis siis katteallikas oleks?

Heljo Pikhof

Loomulikult me arutasime, kas see summa ei ole mitte liiga väike ja ajale jalgu jäänud. Tõesti, 28 eurot 77 senti ei ole suur summa, aga abiks ikka. See näitaks ka, et riik toetab lastega peresid ja et see on igal juhul üks meede. Eelnõu algataja põhjendas seda, miks nad ei tulnud välja suurema summaga, just niimoodi, et siis on väikegi lootus, et see eelnõu saab siin Riigikogus seaduseks. Alustame väiksemast summast, las olla esialgu nii, nagu kunagi oli, kui see ära võeti – 28 eurot 77 senti. Ja maksame seda lastele esimesest klassist põhikooli lõpuni, mitte päris gümnaasiumi lõpuni, nii nagu oli enne kärpeid – siis on lootust, et koalitsioonisaadikudki toetavad seda. On ju kunagi siinsamas saalis kinnitatud, et kui asjade seis läheb paremaks, siis need toetused võiks taastada. Me rääkisime ka sellest, et ranitsatoetus võiks olla vähemalt 57 eurot, aga eelnõu algataja ütles, et mõne aasta pärast võiks tõesti, esialgu lepiks vähemaga.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Sõerd, teine küsimus!

Aivar Sõerd

Austatud ettekandja! Te tõesti annate küsimustele kõikehõlmavaid vastuseid, aga mina kahjuks oma küsimusele küll vastust ei saa-

nud. Sellepärast küsin teist korda. Te mainisite, et üks arvestatav katteallikas sellele eelnõule võib olla suurema tulu saajate maksustamine kõrgema maksumääraga. Kas mul on võimalik saada selle katteallika, selle plaani kohta täpsemat informatsiooni? Kas teil on selle kohta eelnõu olemas?

Heljo Pikhof

Aitäh, väga hea küsimus! Kahju, et te saalis ei olnud. Ma rääkisin ka sellest, et kui me ei langeta tulumaksu protsenti 21-lt 20-le, siis jääb raha piisavalt järele, et eelnõu 435 seaduseks teha ja meie lapsed saaksid veel täiendavalt riigi poolt toetatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Indrek Saar!

Indrek Saar

Hea ettekandja! Kuigi hea kolleeg Aivar Sõerd on monitori vahendusel pingsalt diskussiooni jälginud kõik need tunnid, siis üks asi on tal siiski jäänud märkamata, mis on ka arusaadav, sest küsimuste risttuli on olnud tihe. Kas sa oleksid nii hea ja selgitaksid kolleeg Aivar Sõerdile, mis rollis sina praegu Riigikogu puldis oled, kas seaduseelnõu algataja või komisjoni esindaja rollis? Võib-olla sa seletad põhjalikult, mis vahe nendel kahel asjal on ja mida sina praegu seal puldis teed.

Heljo Pikhof

Aitäh, väga hea küsimus! Ma hea meelega selgitan. Ma olen sotsiaalkomisjoni liige ja sotsiaalkomisjon on mind määranud eelnõu kaasettekandjaks, mis tähendab, et ma maksuseadustega komisjonis ei tegele. Kõikidele küsimustele ei saa kahjuks vastata ja ma saan aru, et juhataja jättis Aivar Sõerdi katkestamata, kuna ta on koalitsioonisaadik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Indrek Saar, teine küsimus!

Indrek Saar

Hea ettekandja! Küsimusi on tõesti olnud palju, nagu me just tõdesime, ja selle punkti arutelu on kestnud kõvasti üle ööpäeva. Kuulates seda arutelu, võiks kokkuvõtvalt öelda, et tihtipeale läheb vist ka küsijatel sassi, millisest seaduseelnõust me räägime ja mis selle eelnõu

mõte on. Et kõik saaksid aru, et tegemist ei ole PGS-iga, kas sa oleksid nii hea ja lõpetuseks võtaksid kokku, miks seda seadust vaja on ja mis selle vastuvõtmisel muutuks?

Heljo Pikhof

Ma püüan üles otsida eelnõu algataja teksti, aga paraku ei leia ja räägin siis peast. Eelnõu algatajad põhjendasid komisjonis seaduse muutmise vajadust sellega, et kooliaasta algusest saaksid kõik lapsed üle Eesti ranitsatoetust. Nagu te väga hästi teate, paljud kohalikud omavalitsused maksavad ranitsatoetust, aga seda ainult 1. klassi astujatele. Keskerakonna eelnõu hõlmab lapsi, kes käivad 1.–9. klassis: igale lapsele, kes õpib põhikoolis või astub 1. klassi, oleks tagatud kooliaasta algul ranitsatoetus. Ranitsatoetuse suurus 28 eurot 77 senti tuleneb sellest, et Keskerakonna fraktsioon on enam-vähem kindel, et kui nad tulevad sellise väiksema summaga välja, siis kõik teised Riigikogu liikmed ühinevad nende ettepanekuga ja aastast 2014 saavad kõik lapsed enne kooliaasta algust ranitsatoetust. Me käsitlesime komisjonis ka, ma kordan veel üle, kui palju see riigile maksma läheks. Maksma läheks see veidi vähem kui 4 miljonit eurot. Milleks seda toetust vaja on, oli samuti komisjonis arutelul. Vaja on seda selleks, et mingilgi moel aidata peredel toime tulla kuludega, mis on seotud kooliaasta algusega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Peep Aru!

Peep Aru

Hea ettekandja! Oli väga meeldiv monitori kaudu kogu seda arutelu jälgida ja näha, kuidas Indrek Saar ulatas abistava käe Aivar Sõerdile. Ma omakorda abistaks Indrekut. Ma nagu ei kuulnud vastust küsimusele, mida te seal puldis teete.

Heljo Pikhof

Ma vastan küsijate küsimustele, nii nagu sinagi, kui sa puldis oled. Ma ei seisa niisama, ma vastan.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Lugupeetud ettekandja, ma väga tänan teid põhjalike vastuste eest! Täna siin saalis istudes ning küsimusi ja vastuseid kuulates saan aru, miks paljud koalitsioonipoliitikud nii ärevusse on sattunud ja siit saalist isegi minema kõndinud. Tähendab, probleem on olemas ja probleem täna lahendust ei saa, järelikult peame sügisel uuesti selle teema juurde tagasi tulema. Te olete siin puldis esinenud kui komisjoni-poolne ettekandja. Kas teil on lõpetuseks ka enda poolt midagi veel lisada?

Esimees Ene Ergma

Ma palun ikkagi jääda rolli piiresse! Praegu esineb komisjoni-poolne ettekandja, kes peaks rääkima seda, mis on toimunud komisjonis. Ning isiklikud arvamused on nii pikalt rääkides kindlasti ka juba välja öeldud. Nii et palun jääme selle juurde! Kolleeg Heljo Pikhof, kui soovite vastata, siis palun! Aga jääksime ikka selle juurde, mis rollis te praegu olete.

Heljo Pikhof

Ma olen täpselt samas rollis, kui on rahanduskomisjoni esimees Sven Sester, kui ta kaitses rahanduskomisjoni koosolekuil arutatut. Loomulikult ma vastan küsimusele. Ütleme niimoodi, et kui ranitsatoetus praegusel kujul ei ole küps selles mõttes, et kõik Riigikogu liikmed või Riigikogu enamik seda ei toeta, siis ma soovitan, et Keskerakonna fraktsioon esitaks selle eelnõu taas ja kuna aeg läheb edasi, siis juba loomulikult suuremat toetussummat pakkudes. Need 28 eurot 77 senti aastal 2015 oleks peredele juba märkimisväärselt väiksem abi kui praegu. Ma väga loodan, et te seda teete, ja sotsiaaldemokraadid toetavad teid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jüri Jaanson!

Jüri Jaanson

Tõepoolest, sotsiaalkomisjoni istungitel esitatakse teatud intervalli tagant korduvaid toetuste ettepanekuid, olgu tegu koolitoetuse, matusetootuse või terve inimese elukaare ulatuses mingite toetustega. Autotoetus on veel puudu. Aga ma soovin üht asja täpsustada. Me räägime siin 28-eurosest toetusest. Mida selle 28 euro eest koolilaps saab? Mida me võiks selle

abil parandada? Milles see väljendub, kas näiteks paremas õpiedukuses või milleski muus?

Heljo Pikhof

Aitäh, Jüri! Ma olen loomulikult sinuga nõus, et 28 eurot on väga väike toetus. Aga vaestes peredes on see 28 eurot väga suur raha. Selle raha eest saab kindlasti, kui minna allahinnatud kaupade poodi, lapsele üht-teist selga osta, saab mõned vihikud ja pliiatsid osta jne. Selle eest ikkagi midagi saab. Igal juhul on see peredele abiks. Nagu lastevanemad on kinnitanud ja meiegi siin saalis oleme arutanud, lapse koolimine läheb vähemalt 100 eurot maksma, ja seda tõesti vaid ühe lapse kohta. See toetus oleks siis, ütleme, üks neljandik lapsevanema kulust, ja ega me ei räägigi sellest, et kõik peab vanematele kinni maksma. Loomulikult on see väike summa, abi peaks olema palju suurem. Ja mul oleks olnud väga hea meel, kui sa oleks komisjonis teinud ettepaneku, et koolitoetus peaks olema näiteks 57 eurot või isegi enam.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Indrek Saar, teil on ilmselt protseduuriline küsimus?

Indrek Saar

Lugupeetud istungi juhataja, see protseduuriline küsimus puudutab Inara Luigase küsimust. Ta nimelt küsis, milline on komisjoni-poolse ettekandja isiklik arvamus arutelu all olevast seaduseelnõust. Kas te võiksite meile kõigile staažika Riigikogu esimehena selgitada, millise kodu- ja töökorra punkti alusel te piirate Riigikogu liikme õigust seda komisjoni-poolse ettekandjana avaldada, kui ta püsib konkreetse teema raames?

Esimees Ene Ergma

Komisjoni esindaja kannab alati ette, mida arutati komisjoni istungi ajal. Sellepärast ta ongi komisjoni-poolne ettekandja. Kui proua Pikhof soovib öelda, mida ta isiklikult elnõust arvab, on tal võimalus tulla ja rääkida seda, kui toimuvad läbirääkimised. Hoiame ikka need kaks asja lahus, üks ole. Palun, protseduuriline küsimus, Priit Toobal!

Priit Toobal

Lugupeetud Riigikogu esimees! See on üsna kummaline, et mina, kes ma olen esimest korda parlamendis, pean teile, kes te olete siin juba mitmendat koosseisu esimehena, tsiteerima Riigikogu kodu- ja töökorda. Selle seaduse § 98 lõige 2 ütleb, et elnõu esimesel lugemisel toimub elnõu üldpõhimõtete arutelu. Kogu selles §-s 98, mis käsitleb nii algataja ettekannet kui ka komisjoni-poolset ettekannet, ei ole poole sõnagagi mainitud, et komisjoni-poolne ettekandja peaks käsitlema üksnes komisjonis toimunut. See käib teise lugemise kohta, praegu on elnõu esimene lugemine ja komisjoni-poolsel ettekandjal on õigus avaldada ka oma isiklikku seisukohta. See on sätestatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-s 98 ja palun istungi juhatajal sellest kinni pidada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jüri Jaanson, teine küsimus!

Jüri Jaanson

Aitäh esimese küsimuse vastuse eest! Aga ma siiski juhin tähelepanu, et mu küsimuse mõte oli pigem see, millistest ratsionaalsetest asjaoludest lähtuvalt konkreetne summa kirja pandi. Kui me räägime, et kogukulud lapse kooliminekul on *ca* 100 eurot, siis miks komisjonile esitati elnõu, kus soovitakse 28 eurot? Millest see tuleb? Ja miks ei ole see summa näiteks 57 või 55,13 eurot või midagi sellist?

Heljo Pikhof

Seda me tegelikult ka komisjonis arutasime, aga ma tuletan veel kord meelde, et summa suurus tuleneb ajast, kui tehti riigieelarvelisi kärpeid. Toetussumma oli enne kärpete tegemist just selline. Keskerakonna fraktsioon tuli selle 28 euro ja 77 senti suuruse koolitoetusega välja just sellepärast, et ta lootis, et kui enne kärpeid oli selline summa vastuvõetav ja kui nüüd riigi majandus on kosunud ja riigieelarve kasvanud, siis see 4 miljonit sealt leida oleks meile igal juhul jõukohane. Eks tulevikus või minna edasi ja seda summat kasvatada.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Heljo Pikhof! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Palun,

kolleeg Mailis Reps Keskerakonna fraktsiooni esindajana! Nüüd palun täpselt kaheksa minutit!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu esinaine! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kuna riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu ehk 435 SE esimene lugemine algas eile, siis lubage mul põgusalt kaheksa minuti jooksul meelde tuletada, mis selle meie algatatud väga olulise eelnõu eesmärk ja sisu on. Riiklike peretoetuste seaduse eesmärk, nii nagu täna ka komisjonipoolne ettekandja meelde tuletas, on tagada lastega peredele laste hooldamise, kasvatamise ja õppimisega seotud kulutuste osaline hüvitamine. 435 SE ehk riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu sisu ongi õppimisega seotud kulutuste osaline hüvitamine.

Kõikidel lastel on õigus võrdväärsele kohtlemisele. Õigus võrdväärsele kohtlemisele peaks olema ka nendel lastel, kes kasvavad perekondades, kelle sissetulek jääb alla statistilise keskmise.

2001. aasta riiklike peretoetuste seadusega kehtestatud koolitoetust oli kuni 2008. aastani õigus saada igal õppeaastat alustaval lapsel. Koolitoetuse maksmine lõpetati aastal 2008, kui muudeti ühes paketi ohvriabi seadust, ravimiseadust, töötuskindlustuse seadust ja veel mitut muud seadust. Tegu oli kriisiaegse kärpimise paketiga. Seda eelnõu tutvustas meile tolleaegne sotsiaalminister Maret Maripuu, kes selgitas, et koolitoetuse kaotamise tingib riigieelarve kriis. Riikliku koolitoetuse maksimise lõpetamine lükkas abi vajavate perekondade toetamise kas ainult kohalike omavalitsuste kanda või siis tuli neil hakkama saamiseks pöörduda mittetulundussektori poole.

Ka siin täna juba jutuks olnud hinnatõus puudutab kõiki perekondi, aga eriti kannatavad selle tõttu paljud lastega pered. Kallinenud on toiduained ja loomulikult ka igapäevased kommunalteenused. Uuringus "Sündimust mõjutavad tegurid Eestis 2008" said veel kord kinnitust juba enne paljude sotsiaalteenuste välja toodud faktorid. Üks sündimusele hästi mõjuvaid tegureid on kindlasti riigi tuntav materiaalne toetus. Aga seda on ka teadmine, et juhul kui sa kaotad töö või pead üksi lapsi kasvatama või kui lapsed tuleb üles kasvatada

näiteks vanavanematel, siis riigi toel on ikkagi lastele täisväärtuslik lapsepõlv ja hea haridus garanteeritud. Sellest tulenevalt on kindlasti väga oluline maksta õppeaasta alguses koolitoetust, olgugi see esialgu samas määras, mis kehtis 2001.–2008. aastani ehk siis kroonidest ümberarvutatult 28 eurot ja 77 senti. Koolitoetuse eesmärk on pakkuda lapsevanemale tuge katta otseseid kooliga seonduvaid kulusid. Eelnõu eesmärk ongi, nii nagu ma eile välja tõin ja ka täna meelde tuletasin, taastada riiklik koolitoetus. Riiklik koolitoetus on mõeldud kooliaasta algusega seonduvate kulude osaliseks katmiseks, lisaks kantseleitarvetele tuleb ju hankida sporditarbed, kooliriided, jalanõud jm.

Statistikaameti andmetel elas 2011. aastal Eestis suhtelises vaesuses 17% kõikidest alla 18-aastastest lastest ja absoluutses vaesuses ligi 9,5% kõikidest alla 18-aastastest lastest. Kokku elab Eestis vaesuses ligi 60 000 last ning koolitoetuse taastamine on seda olulisem, mida kurvem on pilt, mida suuremad need arvud on.

Eelnõus on mitu punkti, mis reglementeerivad erinevaid aspekte koolitoetuse määramisel. Paragrahvi 1 punktis 1 on eraldi toodud ühekordsete makstavate peretoetuste aspekt, punktis 2 selgitatakse, kuidas ja mis oludel on peretoetuste hulka arvestatud koolitoetus. Koolitoetuse õiguse saavad kõik samal õppeaastal kooli läinud lapsed, kes vastavad käesoleva seaduse § 5 lõikes 1 või 2 sätestatud tingimustele. Sama punkt sätestab, et koolitoetust makstakse kolmekordses lapsetoetuse määras ehk siis praegu 28 eurot ja 77 senti. Punkt 3 sätestab, et koolitoetuse suurus arvutatakse õppeaasta alguskuule eelneval kuul kehtinud lapsetoetuse määra alusel. Riiklike peretoetuste seaduses on säte, et lapsetoetuse määr kehtestatakse igaks eelarveaastaks riigieelarvega. Eelnõu punkt 4 määrab peretoetuste määramise tähtaja. Peretoetuste seaduse § 21 täiendatakse lõikega 8, kus on eelnõu kohaselt sätestatud, et koolitoetus määratakse 16-aastasele ja vanemale lapsele juhul, kui toetust taotlenud noor inimene kuue kuu jooksul arvates õppeaasta algusest ka õpib. Samuti täpsustame, et eelnõu kohaselt makstakse koolitoetust jooksu-aasta 1. oktoobriks 7-aastaseks saanud lapsele kuni tema 16-aastaseks saamiseni. Tulenevalt sellest, et koolitoetuse eesmärk on katta

osaliselt kooliaasta alustamise kulud, makstakse toetus välja augustikuus koos teiste pere-toetustega. Juhul kui laps asub õppima enne 7-aastaseks saamist või õpib ka pärast 16-aastaseks saamist, makstakse koolitoetus pärast Eesti Hariduse Infosüsteemist andmete saamist või õppeasutuse teatise või õpilaspileti esitamise korral. Kui laps ei asu 7-aastaseks saanuna õppima, peab tema vanem sellest pensioniametile kirjalikult teatama.

Meie eelnõu kohaselt hakkaks koolitoetust taastav seadus kehtima 1. jaanuaril 2014, mis annab võimaluse sellega arvestada uue riigieelarve koostamisel. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Heljo Pikhofi Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Heljo Pikhof

Austatud Riigikogu juhataja! Head Riigikogu liikmed! Tahan natuke rääkida täna arutatud eelnõu tagamaadest. Õige pea saabub see hetk, mil me hakkame hääletama. Huvitav, kui prooviks kokku lüüa, mis maksab ühe lapse septembrikuu. See küsimus on puhtalt retooriline ja seda ei saada mitme tundmatuga arutustehet. Lähteandmed on selleks liiga erinevad. Kõik sõltub ju sellest, kas koolilaps on suur või väike, maa- või linnalaps, ja mis peatähis: kas ta on oma isa-ema ainuke vara, nagu ütleb üks vana vemmälvärss, või on vanematel peale tema veel muudki, asisemat vara.

Ligi viiendik meie peredest elab ka aastal 2013 peost suhu. Suurimas vaesusriskis on endiselt paljulapselised ja üksikvanemaga pered. Need teadmised ei ole kohvipaksu pealt saadud, vaid põhinevad uuringutel, nagu ka teadmine, et rikkaim kümnendik leibkondadest saab lapse kooliväliseks huvitegevuseks välja käia üle paarisaja korra rohkem raha kui vaesim osa. Ühed lapsed käivad sporditrennis ja huviringides, kinos, teatris ja ekskursioonidel, arendavad oma keha, vaimu ja silmaringi, teised aga kogunevad selleks tänavanurgale, et eakaaslastega koos olla.

Kooliharidus ise ehk siis koolipingi nühiimine on meil ju tasuta, võidakse väita. Aga kas ikka on? Võtame kõige elementaarsema: töövihikud tuleb suures osas koolides vanematel välja osta. Aga need on klantspaberil ja kallid.

Näiteks 7. klassi töövihikute hind on paari aastaga tõusnud rohkem kui neljandiku võrra. Nii mõneski koolis korjatakse vanematelt raha, et klassitoa kooruva värviga seinad üle võõbata ja nn klassiraha küsimine käib nagu aamen kirikus, sest kui paljunduspabergi on rangelt limiteeritud, jätkub töövahendeid pigem vaatamiseks kui näpuga katsumiseks. Seda rida võiks pikalt jätkata ja kui tasuta hariduse igakuised sundkulud kokku liita, saame üsna kopsaka summa.

Ja mis siis veel septembrikuust rääkida! Tühiasjaks võidakse seda raha ja minu juttu pidada vahest 5% peredes, ainult et lapsed kasvavad teistes peredes ka. Just sellest suhtumisest võib hakata tekkima masendav nõiarings. Lapsed ei peida ju oma suhtumist täiskasvanu moodi viisakusnaeratuse taha. Kui sul pole ikka koolis vajalikke koolitarbeid, kui sul pole nn õigeid asju seljas või piisavalt raha taskus, ei kuulu sa teiste hulka. Krooniliselt tõrjutu ei tahagi enam varsti kooli minna. Meie valusamaid haridusprobleeme on ju massiline väljatangemine koolist. Kes meist ei teaks viimaste aastate jooksul välja öeldud arve, kui palju lapsi on põhikooli pooleli jätnud. Hariduseta on aga raske tööd ja palka saada ning ka oma lapsi koolitada. Nõnda siis puhuvadki varanduslik ja hariduslik kihistumine teineteisele tuult tiibadesse.

Palun veel kolm minutit!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit.

Heljo Pikhof

Meile ei käi üle jõu see nõiarings katki murda, seda enam, et lapsi on meil vähe. Vaja on lihtsalt tähtsate ja vähem tähtsate asjade vahel vahet teha. Sotsiaaldemokraadid toetavad Keskerakonna fraktsiooni eelnõu, mis tahab tagada kõigile õpilastele, kes lähevad esimesse klassi või kes õpivad põhikoolis, koolitoetuse enne 1. septembrit 2014 ja selle toetuse suurus on, nagu me siin saalis täna juba kuulsime, 28 eurot ja 77 senti. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Margus Tsahkna Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana!

Margus Tsahkna

Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Ma olen siin Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana, aga ühtlasi ka sotsiaalkomisjoni esimehena. Ma tahan teile lihtsalt öelda, et mul on piinlik ja tahan teilt ka vabandust paluda selle eest, mis siin komisjonipoolse ettekandja tõttu toimus. See, et nii oluline teema, kui seda on laste toimetulek, laste haridus ja konkreetsemalt ka ranitsatoetus, rakendatakse puhtalt poliitilise punkti noppimise ja obstruktsiooni vankri ette, on minu arvates ülimalt piinlik. Tõepoolest, mul on väga kahju, et seda ei soovita teha mitte n-ö poliitilises lahingus, kus võideldakse eri ideede alusel ja eri ideede nimel, vaid seda tehakse lihtsalt selleks, et saada tähelepanu, kulutades siin väga väärtuslikku aega, mille peaks tegelikult pühendama sisuliste teemade aruteludele. Lihtsalt telefoniraamatu sisu ja igasuguste muude asjasse mittepuutuvate materjalide ettelugemine ei ole see, mida sotsiaalkomisjoni esindajalt oodati. Ma luban, et loodetavasti sotsiaalkomisjoni esindaja enam kunagi sellist asja siin ei tee. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Kuna juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 435 esimesel lugemisel tagasi lükata, siis tuleb meil seda hääletada.

Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 435 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 53 Riigikogu liiget, vastu 39, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust, seaduseelnõu 435 langes menetlusest välja. (Tabel 12.)

2. Konkurentsiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (321 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid, me oleme jõudnud oma pävakorraga tänasesse päeva. Esimene seaduseelnõu, mida on meil nüüd vaja vaadelda, on Vabariigi Valitsuse algatatud konkurentsiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 321.

Oleme jõudnud selle kolmanda lugemiseni. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Me võime minna lõpphääletuse juurde. Head kolleegid, ma näen, et enamik teist on saalis, võime läbi viia lõpphääletuse.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud konkurentsiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 321. Palun hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 84 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 13.)

3. Väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (375 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 375 kolmandat lugemist. Avan läbirääkimised ja palun kõnetooli Marika Tuus-Lauli Keskerakonna fraktsiooni esindajana. Kaheksa minutit, palun!

Marika Tuus-Laul

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Nagu ma selle eelnõu teisel lugemisel ütlesin, ei saa me aru, miks väärteomenetlust puudutavaid seadusmuudatusi praegu kiirustades tehakse, sest Justiitsministeeriumis on koostamisel väga mahukas eelnõu, mis puudutab otseselt väärteomenetlust. Ka Riigikohus on selle välja öelnud. Peale selle on meil praegu töös ulatuslik korrakaitse seadus, mis hõlmab ka väärteomenetlust ehk siis valdkonda, mille regulatsiooni me täna tahame muuta. Siseminister Ken-Marti Vaher põhjendas, et eelnõu eesmärk on muuta väärteomenetlus kvaliteetsemaks ja lihtsamaks, ent tegelikult on ju vastupidi. Me arvame, et probleem on eelkõige politseinike nappuses, politsei kroonilises rahapuuduses. Seda raha võiks juurde saada näiteks liikluseeskirja rikkujatelt, samuti Maksu- ja Tolliameti fikseeritud väärtegude trahvimenetluse kiirendamisega ja rohkemate trahvimistega. Me ei ole üldse mitte süüdlaste karistamise vastu, kuid on tekkinud küsimus, millise astmeni me saame ikkagi karistamist lihtsusta-

da ja kuhu tõmmata piir, et politseinik ei hakkaks oma võimu kuritarvitama.

Pakutav seadusmuudatus võimaldab niigi väikest politseinike arvu veelgi vähendada. Sellega ei taha koalitsioon küll nõustuda. Samas tuleb tõdeda, et just siin saalis öeldi see põhimõte välja – eelnõu komisjonipoolne ettekandja Kalle Laanet ütles, et muudatus annab politseiorganisatsioonile kümneid tuhandeid vabu töötunde. Selge see, sest praegu on ju vaja kahte ametnikku, kes fikseerivad seadusrikkumise, liikluseeskirja rikkumise või mõne muu väärteo. Et oleks tagatud neutraalsus ja ka politseinike ohutus, ongi vaja kahte inimest. Nende muudatuste jõustumisel hakkab seda tööd tegema vaid üks politseinik. Seega on võimalik patrullpolitseinike arvu vähendada ning üks ja seesama ametnik võib kohtus olla nii tõendiallikas kui tunnistaja ja ka karistuse määraja. See võib olulisel määral takistada objektiivset õigusemõistmist ja halvendada kohtuvälise menetluse kvaliteeti. Muudatusega antakse liiga suur otsustusõigus ühele ametnikule ja me kardame, et siin võib hakata mängima rolli isiklik tasand.

Lisaks, kui üks ja sama isik on nii menetleja kui tunnistaja ning peab hakkama ka kohtus käima, siis kannatab oluliselt patrullpolitseinike põhitöö, milleks on korra tagamine avalikus ruumis. Kohtus käimine võtab ju ajast oma osa.

Meenutan, et selle kuu alguses käis siin Riigikogu saalis Märt Rask, kes tõdes, et väärteomenetluse asjades kohtusse pöördumiste arv on kasvanud. 2012. aastal oli maakohtutes arutada kokku 6917 väärteomenetluse asja, mis oli 35% rohkem kui 2011. aastal. Me teame, et kohtumenetlused venivad. Kui me hakkame niigi väheseid politseiametnikke lisaks nende tavapärasele tööle kohtutesse tunnistajaks saama, saab neid tänavatel veelgi vähem olema. Sellest tingitult teiste politseinike töökoormus loomulikult suureneb. Ka Riigikohus ei ole selle muudatusega nõus, olles seisukohal, et "menetleja võib olla tõendite koguja ja nende hindaja, kuid mitte enda edaspidiseks tegevuseks tõendi allikas".

Seadusmuudatuse teine pool puudutab foto- või videosalvestise kasutamist iseseisva tõendina. Eelnõu autorite sõnul on muudatuse eesmärk menetlustoimiku protokollis asendamine foto- või videosalvestisega, et ei oleks vaja

koostada täiendavat dokumenti, kui rikkuja seda otseselt ei nõua. Samas toonitab Riigikohus, et riikliku järelevalve teostamine ei tohiks muutuda isikute tegevuse pidevaks salvestamiseks ehk kvaasijälitustegevuseks. Lisaks on õigusriigi põhimõte, et kui isik ei ole kohtuvälise menetleja otsusega nõus, on tal võimalus pöörduda kohtusse. Kuid kohtud nõuavad menetlustoimingute protokollis, kus on kirjas, kuidas on salvestis süüteo seotud ja millised olid muud objektiivsed sündmused, mida salvestis ei kajasta. Seega on protokoll siiski hädavajalik, et saada sündmusest täit ülevaadet ja teha järeldusi, mis kas raskendavad või kergendavad menetlust.

Praegu kehtiv seadus ei ole taganud ühtseid tõlgendamise vorme. Praktiseerivad advokaadid on öelnud, et muudatus teeb olukorra veelgi segasemaks, mis omakorda võib veelgi suurendada väärteomenetluse asjades kohtusse pöördumiste arvu. Seega me ei saa kuidagi nõustuda õiguskomisjoni esimehe Marko Pomerantsiga, kes ütles, et selle eelnõu üks eesmärk on kohtuvaidlusi vähendada. Nii see kindlasti olema ei saa.

Kokku võttes: Keskerakonna fraktsioon ei ole nende muudatustega nõus. Nendega tahetakse anda ametnikele võimalus väga suureks omavoliks, süüdistades inimest ja talle ka trahvi määrates. Teisalt ei ole me nõus niigi vähe palka saavate politseinike töökoormust suurendama. Me hääletame selle eelnõu vastu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Andres Anvelt Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana! Kaheksa minutit.

Andres Anvelt

Head kolleegid! Ma ütlen ausalt, et kui ma seda väikest sõnavõttu läbirääkimisteks ette valmistasin, oli mu eesmärk pigem juhtida tähelepanu mõningatele asjaoludele, mis pärast selle seaduseelnõu avalikustamist on meie kodanikes huvi äratanud. Praegu on mu eesmärk natukene muutunud, tahan analüüsida neid punkte, millest hea kolleeg Marika Tuus-Laul äsja rääkis, veidi teisest aspektist.

Esiteks, mida me oleme tänavatel viimaste nädalate ja kuude jooksul näinud? Äkiline kasv ja kiire suvi on jälle kaasa toonud ohvrite ja õnnetuste arvu kasvu. Kindlasti on üks põh-

jus, nagu ka eelkõneleja ütles, et meil on politseinikke vähe. Täna arutatav seaduseelnõu annab võimaluse politseinikke tänavale reageerima saata palju rohkem. Kuidas see käib? Väga lihtsalt!

Praegu on nii, et kui inimene kutsutakse politseiautosse vestlema ja protokollid vormistama – mina ise ei ole seda kogenud, ütlen ausalt, aga tean seda paljude tuttavate ja ka politseinike kaudu –, siis järgneb pikk protsess, tihtipeale kuni 45 minutit. See on tüütu nii kodanikule, kes saab tegelikult aru, milles ta rikkumine seisnes, kuna ta näeb seda näiteks radariga seotud videosalvestiselt, ja teiseks kuulub sellele palju ka korrakaitsjate aega. Tagajärg on, et kaks politseinikku istuvad 45 minutit autos, vestlevad kodanikuga ja vormistavad protokollid, samas aga kihutavad mööda kümned, kui mitte sajad autod ja kindlasti mõnigi neist lubatud kiirust ületades ning ennast ja oma kaaskodanikke ohtu pannes.

Selle seaduse mõte on kiirendada seda protsessi, nii et saab hakkama 15 minutiga, ja vaid siis, kui kodanik nõuab, teha ka protokoll. Kodanik ei puugi üldse seda nõuda. Kõik me oleme inimesed ja *errare humanum est*, nagu ladinakeeles öeldakse – eksimine on inimlik. Me tahame pärast eksimust võimalikult kiiresti oma igapäevase tegevuse juurde tagasi pöörduda ja politseinik tahab oma patrullimist jätkata. Mõelge sellele! Kui politseinikud saavad pool tundi varem jälle patrullitöösse süveneda, siis võib-olla mõni kihutaja, purjus või hulljulge juht peetakse kinni ja mõni elu on päästetud.

Räägin ka eelnõu teisest poolest, mis puudutab politseiniku kasutamist tunnistajana. Eelnõu räägib väga selgelt kohtuvälise menetleja esindajast kui tunnistajast. Ka praegu on nii, et kui asi läheb kohtusse, esineb harilikult kohtus politseiasutus. Väärteomenetlusel on selleks harilikult määratud konkreetne inimene. Kui vaidlus on üleval, kutsutakse tunnistajaks politseiametnik. Ma loodan, et seesama seadusmuudatus ja need nõuded, mis esitatakse salvestistele, edaspidi tihtipeale välistavad selle vajaduse.

Mispärast kutsutakse politseiametnik välja? Tihtipeale selleks, et fikseerida õigusrikkumise koht, õigust rikkunud inimene ja kiirus. Nõuded, mis sellest eelnõust tulenevad, panevad väga selge kohustuse juba salvestise peal ära

näidata, kus miski toimus, mis toimus, kuidas toimus ja millised olid inimese esmased ütlused. Nii et vajadus tunnistaja välja kutsuda võib olla erandlik, aga isegi kui see tekib, siis ma ei näe selles mitte midagi halba, kui politseiametnikud aeg-ajalt kutsutakse ka kohtusse ütlusi andma.

Mulle endale jäi kogu eelnõust üles üks küsimus, aga eks elu näitab, kuidas läheb. Kohtuvälise menetleja ehk politseiametnik, kes teeb kohapeal väärteoprotokollid, vastutab praegu seaduse ees, kui ta teeb väärteomenetluses teadvalt vale otsuse, päris karmilt. Karistusseadustik näeb ette selle eest kuni kolmeaastase vanglakaristuse. Kui ta nüüd ka tunnistajana kohtusse läheb ja seal valetab, siis tegelikult on ta karistatav veel ka valeütluste eest. Kuidas see nüüd koos toimib? Aga need on juba õigusgurmaanide küsimused ja eks aeg annab arutust. Kui ametnik on valesti käitunud, peab ta vastutama mõlema punkti alusel: kui kodanik tunnistajana ja kui ametnik otsuse tegijana.

See, et filmi ja muud teabesalvestist saab kasutada tõendina, ei ole teps mingisugune uus asi Eesti õigusruumis. Seda kasutati meil juba sellel ajal, kui kunagi Eesti politsei sai esimese videokaamera ja filmis oma esimesi sündmuskohavaatlusi ja muid tegevusi. Alles praegu, 20 aastat hiljem, toome me selle mõiste ka väärteomenetlusse sisuliselt sisse ehk viime oma väärteomenetluse tunduvalt tänapäevasemale tasemele. Ma arvan, et kodanikel, kes me kõik oleme ja kes me aeg-ajalt ikka eksime, ei teki üldse mingeid küsimusi, kui õigusrikkumisega seotud probleemid saavad kohapeal väga kiiresti lahendatud.

Tegelikult ma tahan õiguskomisjonile edasi anda ka mõnede oma endiste kolleegide tänu, kellega ma seda eelnõu olen arutanud. Meil oli tõsine arutelu ka õiguskomisjonis. Seaduseelnõu laekus komisjoni juba aasta alguses. Me kuulasime ära eri pooled ja tegime eelnõus päris palju muudatusi ja parandusi ning nüüd on see meie laua peal suhteliselt kobedana. Kutsun kõiki üles just selleks, et ohvrite arvu vähendada ja lasta politseil rohkem tänavatettedel rikkujaid ohjeldada, seda seaduseelnõu toetama! Aitäh teile!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Igor Gräzin, Reformierakonna fraktsiooni esindaja! Kas soovite esineda?

Igor Gräzin

Ei, seoses Heljo Pikhofiga ma ütlesin kõik, mis mul öelda oli.

Esimees Ene Ergma

Vabandust, me ei räägi praegu Heljo Pikhofist! Palun jälgige, mis saalis toimub! (Naer.) Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Me võime minna lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, kuna selle seaduse vastuvõtmine nõuab Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 82 Riigikogu liiget, puudub 19.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 375. Palun hääletada!

Poolt hääletas 67 Riigikogu liiget, vastu oli 16, erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 14.)

4. Ehitusseaduse muutmise seaduse eelnõu (429 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine pävakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseaduse muutmise seaduse eelnõu 429 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Palun kõnepulti kolleeg Olga Sõtniku Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Olga Sõtnik

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Seaduseelnõu 429, ehitusseaduse muutmise seaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus s.a 6. mail. Ehitusseaduse muutmise ...

Esimees Ene Ergma

Palun sättige, Olga, mikrofon natuke endale lähemale! Halvasti on kuulda.

Olga Sõtnik

Ehitusseaduse muutmise on tingitud asjaolust, et alates 1. juulist 2013. aastast on täies ulatuses rakendatav Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus nr 305/2011, millega sätestatakse ehitustoodete turustamise ühtlustatud tingimused ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 89/106/EMÜ. Praegu on ehitusseaduses hulk sätteid, mis olid vajalikud ehitustoodete direktiivi 89/106/EMÜ Eesti õigusesse

ülevõtmiseks, kuid mis nüüd, otsekohalduva ehitustoodete määruse kehtima hakates oleksid sellega vastuolus.

Ma peatun mõningatel eelnõu punktidel, mis on minu meelest kõige tähtsamad ja mille kohta on menetluse käigus ka siin istungisaalis küsimusi esitatud. Esiteks, seaduse § 3 täiendatakse lõigetega 7⁴ ja 7⁵. Alates 1. juunist kehtib otsekohalduv määrus nr 305/2011, mis sätestab nõuded ehitustoodetele, ning seoses sellega jäetakse seadusest välja ehitustooteid puudutavad sätted §-des 5 kuni 8. Õigusselguse huvides lisatakse lõikega 7⁴ seadusse viide määrusele ning toote nõuetele vastavuse seadusele. Sel juhul on ka normi adressaadile arusaadav, kust tulevad nõuded ehitustoodete kohta. Lõige 7⁵ sätestab, et tööstuslikult töötlemata loodusliku ehitusmaterjali, traditsioonilisel teel valmistatud rahvusliku ehitustoote või taaskasutatud ehitustoote ehitisse püsival paigaldamisel peab olema tagatud ehitise vastavus § 3 lõigete 2–7 nõuetele. Sisuliselt on tegemist kehtiva § 6 lõike 2 täiendamisega, sätestades looduslike ja traditsiooniliste ehitusmaterjalide kasutamise ehitistes. Tööstuslikult töötlemata loodusliku ehitusmaterjali või traditsioonilisel teel valmistatud rahvusliku ehitusmaterjali või toote all on silmas peetud näiteks massiivpalktooteid, põhupalle, savi, roogu, looduskive, sepiseid ja muid alternatiivseid materjale ning tooteid, mida ei valmistata tööstuslikult suurpartiidenä. Sätte lisamine ehitusseadusse on vajalik, kuna eeltoodud ehitusmaterjalid ja -tooted ei kuulu ehitustoodete määruse reguleerimisalasse, st et nende kohta pole koostatud ühtlustatud tehnilisi kirjeldusi ning selliste toodete ja materjalide puhul puudub CE-märgise kasutamise kohustus. See toetab ka ehitustoodete määruse põhimõtteid säästliku ja loodust hoidva ehitamise kohta.

Lisaks sellele kehtestatakse § 9 uues sõnastuses. See paragrahv reguleerib tehnilise hindamise asutusena tegutsemise õiguse andmist. Tehnilise hindamise asutus on vastavushindamise asutus, kes annab tootja taotluse korral Euroopa hindamisdokumendi alusel tootele Euroopa tehnilise hinnangu, mille alusel tootja saab koostada tootele toimivusdeklaratsiooni ning kinnitada sellele CE-vastavusmärgise. Kehtivas sõnastuses lõiked 1 ja 2 jäetakse välja, sest alates 1. juulist 2013 muutub kehtetuks nõukogu direktiiv 89/106/EMÜ ja täies

ulatuses on rakendatav ehitustoodete määrus. Olemasolevad § 9 lõiked 3 ja 4 muudetakse lõigeteks 1 ja 2. Lõikes 1 tehakse viide ehitustoodete määrusele ning mõlemas lõikes asendatakse ehitustoodete direktiivist tulenev termin "tunnustusasutus" terminiga "tehnilise hindamise asutus".

Tehnilise hindamise asutusena tegutsemise õiguse andmise menetluses on toimunud muudatus. Varem kehtinud korra kohaselt andis Eesti tunnustusasutusena tegutsemise õiguse halduslepingu alusel ühele isikule majandus- ja kommunikatsiooniministri ettepanekul Vabariigi Valitsus. Sätte uue sõnastuse kohaselt annab tehnilise hindamise asutusena tegutsemise õiguse majandus- ja kommunikatsiooniminister. Eelnõus on kirjas, et § 9 lõike 3 järgi moodustab minister taotluse saamisel komisjoni, kes hindab, kas taotleja vastab ehitustoodete määruse lisa 2 tabelis toodud nõuetele. Tehnilise hindamise asutusena tegutsejate arv ei ole enam piiratud. Seni võis neid olla ainult üks ja oligi ainult üks – TTÜ. Praegu ei ole Eestis ühtegi tehnilise hindamise asutust ega tunnustusasutust.

Ma palun kolm lisaminutit!

Esimees Ene Ergma

Kolm lisaminutit.

Olga Sõtnik

Need olid mõned tähtsamad punktid.

Selle seaduseelnõu esimene lugemine toimus siin saalis 22. mail ja istungil ei andnud eelnõu kohta selgitusi mitte majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts, vaid põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder. Sellel istungil lepitati kokku, et muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 29. mai. Selleks ajaks fraktsioonidelt ega rahvasaadikutelt ühtegi muudatusettepanekut ei laekunud. 30. mail kogunes majanduskomisjoni töörühm, kes valmistas ette eelnõu komisjoni istungil menetlemiseks. Majanduskomisjon arutas eelnõu teise lugemise ettevalmistamiseks oma 3. juuni istungil, millel osales ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindaja.

Komisjon otsustas teha kaks muudatusettepanekut, millest ühe esitasid majanduskomisjon ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, teine aga tulenes töörühma ettepanekutest. Muudatusettepanek nr 1 oli selline, et

eelnõu § 1 võiks täiendada ühe punktiga, millega muudetakse ehitusseaduse normitehnilist märkust. Kuna vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse nr 305/211 artiklitele 65 ja 68 tunnistatakse alates s.a 1. juulist kehtetuks nõukogu direktiiv 89/106/EMÜ, siis jäetakse ehitusseaduse normitehnilisest märkusest viide nimetatud direktiivile välja. Direktiiv 2002/91/EÜ on juba kehtetu ning normitehnilised märkused tuleb ka selles osas ajakohastada. Direktiivi 2002/91/EÜ asendab direktiiv 2010/31/EL. Selle muudatusettepaneku esitasid majanduskomisjon ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Muudatusettepanek nr 2 oli selline, et komisjoni ettepanek on muuta seaduse jõustumise aega, jättes eelnõust välja jõustumissätte. Kuna eelnõu §-s 2 esitatud seaduse jõustumise tähtaeg s.a 1. juuli ei ole eelnõu hilist esitamist arvestades reaalne, siis jäetakse see eelnõust välja. Kuigi ehitusseaduse muutmist tinginud otsekohaldav Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus nr 305/2011 jõustub täielikult s.a 1. juulil, ei too sellest kuupäevast hilisem seaduse jõustumine kaasa vastuolusid määral, mis võiks põhjustada suurt segadust normi adreessadile või kaasa tuua rikkumismenetluse. Eelnõust § 2 välja jättes jõustub seadus üldises korras.

Majanduskomisjon toetas neid mõlemaid muudatusettepanekuid ja otsustas esitada eelnõu teisele lugemisele Riigikogu täiskogu istungi päevakorda 12. juuniks ja teha ettepanek teine lugemine lõpetada. Veel otsustati, et kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, võiks viia eelnõu kolmanda lugemise läbi 19. juunil. Kuna eelnõu teine lugemine lõpetatigi 12. juunil, siis ongi mul teile, head kolleegid, täna ettepanek see seaduseelnõu heaks kiita ja hääletada poolt!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Olga Sõtnik, see oli väga kena ettekanne! Just selline võiks olla komisjonipoolse ettekande sisu. Kõik sai väga hästi selgeks, aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Läheme lõpphääletuse vormistamise juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseaduse muutmise seaduse eelnõu 429. Palun hääletada!

Poolt hääletas 79 Riigikogu liiget, vastu ega erapooletu ei olnud keegi. Eelnõu on seaduse-na vastu võetud. (Tabel 15.)

5. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (432 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 432 kolmandat lugemist. Avan läbirääkimised ja kutsun kõnepulti kolleeg Kalvi Kõva Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esinajana.

Kalvi Kõva

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Mul on tänuväärne võimalus mõned minutid kasutada teie kallist aega. Loodan viie minuti sisse ära mahtuda, kui juhuslikult ei mahu, siis ma palun paar minutit lisaaega.

Head sõbrad! Selle seaduseelnõuga, mille me siin kohe kolmandal lugemisel heaks kiidame, on rahul ka sotsiaaldemokraadid. Ma ei ole tulnud siia pulti ütleva, et see ei ole hea seaduseelnõu ja meie selle poolt ei hääleta. See on mõistlik eelnõu ja ma tunnustan ministriumi, kes esitas komisjoni väga korralikult ettevalmistatud eelnõu. Mitte nii, nagu on teinud mõni teine ministrium täna päevakorras olevate teiste seaduseelnõudega.

Puudutan siin praegu kahte olulist punkti. Nagu teada, tahetakse seaduseelnõuga suurendada Leader-lähenemise tegevusgruppide juhtimise läbipaistvust ja ausust, samuti on soov innustada nende tegevusgruppide liikmeid juhatuste koosolekutel otsustusprotsessides aktiivsemalt osalema. Nagu me teame, on Eestis Leader-tegevusse kaasatud eri piirkondades 1718 liiget. See näitab seda, et see tegevus on meie maaelus väga tähtsaks muutunud. Leader-tegevusse on kaasatud nii kohalikud omavalitsused, mittetulundussektor kui ka ettevõtjad ja seepärast on konsensuse otsimine, asjade läbirääkimine väga oluline. Just sel põhjusel on tähtis, et juhatuse ja üldkogu koosolekutel ei saaks hääletada n-ö mandaatidega, mis on paberi peal, ehk volitustega, vaid inimesed oleksid realselt kohal.

Mis puutub üldse Leader-tegevusse ja Leader-põhimõttesse, siis Euroopa Komisjon on andnud suunise, et Euroopa Liidu järgmise finantsperioodi ajal võiks peale maaelu arengukava meetme seda lähenemist rohkem rakendada ka teistes Euroopa Liidu fondidega seotud programmides. Siit üleskutse meile kõigile, kes me vähegi saame mõjutada nii sotsiaalfondi kui ka regionaalarengu fondi üle otsustajaid lähtuma rohkem Leader-põhimõttest.

Toon samuti esile, et praegu, mil on arutusel maaelu arengukava, teeb üks asjaolu natuke murelikuks. Maaelu arengukava puhul küll suurenevad Leader-tegevuse ja Leader-programmi summad 93 miljoni euronit – eelmisel perioodil oli kasutada 85 miljonit –, aga külade uuendamise ja arendamise meede kaob täielikult ära, seega järjest suurem raskuspunkt langeb Leader-meetmele. Maakondades Leader-tegevusega seotud inimesed väärivad suurt tunnustust, tehakse väga vajalikke asju. Aga teinekord on tilk tõrva sattunud ka sellesse meepotti. Minu arvates on see eelnõu, mille poolt kindlasti ka sotsiaaldemokraadid täna siin hääletavad, vajalik eeskätt kaasamise ja tegevusgruppide demokraatia säilitamise mõttes.

Kuna täna on kevadistungjärgul viimast korda päevakorras maaelukomisjoni seaduseelnõu, siis tahan komisjoni esimehena teha ühe tänuavalduse. Kulutan selleks ainult ühe minuti, et teie aega mitte raisata. Tahan nimelt tänada isiklikult meie põhiseaduskomisjoni esimeest Rait Marustet. Seda põhjusel, et selle aasta alguses oli just tema see inimene, kes pani alguse n-ö otsuste jadale, nii et nüüd on maaelukomisjon juhtiv komisjon kõigi eelnõude menetlemisel, mis puudutavad kohalike omavalitsusi ja regionaalarengut. Suur aitäh, Rait, sulle selle eest! Palju tänu ka juhatusele nende seaduste meile suunamise eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalvi Kõva! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Läheme lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 432. Palun hääletada!

Poolt hääletas 71 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 16.)

6. Söödaseaduse muutmise seaduse eelnõu (431 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud sööda-seaduse muutmise seaduse eelnõu 431 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Kalev Kotkas Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Kalev Kotkas

Palun kaheksa minutit!

Esimees Ene Ergma

Kaheksa minutit, palun!

Kalev Kotkas

Austet istungi juhataja! Head kolleegid! Kuigi söödaseaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamine on tingitud vajadusest tagada Euroopa Liidu õigusest tulenevate kohustuste tõhus rakendamine, ei ole see eelnõu pelgalt tehnilise sisuga. Söödaseaduses tehtavate muudatuste lõppeesmärk on tagada jälgitavuse ja tarbijakaitse kõrge tase kogu sööda- ja toiduahelas, parandada söödahügieeni ning vähendada saastunud toodete toiduahelasse sattumise ohtu. Ehk siis kvaliteetne sööt peab tagama kvaliteetse söögi.

Muidugi tuleb jälgida, et Eesti riigi õigus ei sisaldaks Euroopa Liidu õigusega vastuolus olevat regulatsiooni ega ka dubleeriks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste sätteid. Praegu on aga Euroopa Parlament ja nõukogu pannud meid teatud mõttes sundseisu. Nimetatud institutsioonid on kinnitanud teise transmissiivseid spongioosseid entsefalopaatiaid ehk TSE-d puudutava tegevusprogrammi, mille eesmärk aastateks 2010–2015 on jätkata TSE-ga seotud meetmete läbivaatamist, tagades samal ajal toidu ohutuse kõrge taseme. Paraku tehakse muudatusi TSE-ga seotud eeskirjades praegu ja ka tulevikus järk-järgult, võttes aluseks usaldusväärsed teadusandmed. See tähendab, et ka liikmesriikide parlamendid saavad harmoneerida oma õigusakte selles valdkonnas praegu ja ka tulevikus järk-järgult Euroopa

Parlamendi ja nõukogu dikteeritud tempos. On hea, et TSE-d puudutava tegevusprogrammi esimesi strateegilisi eesmärke on praeguse täieliku söödakeelu mõne meetme läbivaatamine, juhul kui teatavad tingimused on täidetud.

Näiteks praegu kasutatakse söödas keelatud töödeldud loomset proteiini peamiselt väetise-, komposti- ja tsemenditehastes kasutatava kütmise tootmiseks, samas vajab loomorganism normaalseks elutalitluseks ja toodangu moodustamiseks ühe toitainena ka proteiini.

Euroopa Toiduohutusamet on juba 2007. aastal avaldanud arvamust, millest selgub, et mittemäletsejalistel põllumajandusloomadel ei ole looduslikes tingimustes TSE-d tuvastatud ning veiste spongioosse entsefalopaatia ülekandumise risk mittemäletsejalistelt mittemäletsejalistele on väike. Tuginedes sellele on mittemäletsejalistelt pärit töödeldud loomse proteiini keeldu mittemäletsejaliste sööda puhul Euroopa Liidu tasandil leevendatud ning edaspidi lubatakse saadud proteiinisööta vesiviljelusloomadele.

Kuna suured laevad pööravad aeglaselt, siis on selle 2007. aasta tõdemuse alusel suudetud söödaseadust muuta alles 2013. aastal. Ise me lohutame ennast, et me harmoneerime oma seadusi Euroopa Liidu õigusaktidega. Võib vaid oletada, kui suur on olnud majanduslik kahju meie ja Euroopa Liidu ühisele põllumajandusele, kui me oleme aastaid loomse proteiiniga kütnud hoopis tsemenditehaste ahjusid. Ja see pole ka õige kütmine olnud, pigem loomse proteiini utiliseerimine.

Euroopa Parlamendi 8. märtsi 2011. aasta resolutsioonis proteiini nappuse ja selle pikaajalise probleemi võimalike lahenduste kohta Euroopa Liidus tehakse Euroopa Komisjonile ettepanek lubada tapajäätmetest töödeldud loomse proteiini kasutamist monogastriliste loomade, nagu sead ja kodulinnud, sööda tootmiseks tingimusel, et koostisosad pärinevad lihast, mis on lubatud inimtoiduks, ning täielikult rakendatakse ja kontrollitakse liigisisese ringlussevõtu ning sunnitud kannibalismi keeldu. Praegu ei ole valideeritud diagnostilist meetodit, mille abil oleks võimalik tuvastada sigadelt ja kodulindudel saadud tooraine olemasolu söödas. Seega ei ole veel võimalik kontrollida liigisisese ringlussevõtu keelu nõuetekohast rakendamist, kui uuesti lubatakse ka-

sutada sigadelt saadud töödeldud loomset proteiini kodulindude söödas ja kodulindudelt saadud töödeldud loomset proteiini sigade söödas.

Vesiviljelustoodete tootmisel ei ole liigisisese ringlussevõtu keelu täitmisega probleeme, kuna praegused suunamise nõuded kalajahu kasutamiseks vesiviljelusloomade söödas on juba tõhusaks osutunud. Seetõttu lubatakse alates 2013. aasta 1. juunist mittemäletsejalistelt saadud proteiini teatud tingimustel sööta ka vesiviljelusloomadele.

Kuigi tegemist on suhteliselt lihtsakoelise eelnõuga, esitas valitsus selle Riigikogule menetlemiseks vigasena. Õnneks märkasid maaelukomisjoni tublid nõunikud, et eelnõu punktis 1 on algatatud eelnõu teksti sattunud vigane viide söödaseaduse § 6 lõikes 7 esitatud loomse proteiini määratluses. Eelnõu algteksti kohaselt on loomne proteiin Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse nr 999/2001 IV lisa I peatüki punkti b alapunktides 1–5 ja II peatüki punkti b alapunktides 1–3 nimetatud toode. Tooted, mis on nimetatud Euroopa Liidu määruses nr 999/2001 IV lisa II peatüki punkti b alapunktides 1–3, on samad, mis on nimetatud IV lisa I peatüki punkti b alapunktides 1–5, ehk töödeldud loomsed valgud, mittemäletsejalistelt saadud kollageen ja želatiin, vere- tooted, loomse päritoluga hüdrolüüsitud valk, loomse päritoluga dikaltsiumfosfaat ja trikaltsiumfosfaat. Sama lisa II peatüki punkti a alapunktides 1–3 on nimetatud sellised loomsed proteiinid nagu piim, piimapõhised tooted, piimasaadused, ternespiim, ternespiimatooted, munatooted, mittemäletsejalistelt saadud kollageen ja želatiin. Seega on loomse proteiini määratluses teise viite asemel õige viidata II peatüki punkti a alapunktidele 1 ja 3.

Nüüd, kui selline põhimõtteline apsakas on ära parandatud, on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon nõus eelnõu 431 kolmandal lugemisel toetama ja me hääletame selle vastuvõtmise poolt. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalev Kotkas! Palun nüüd Keskerakonna fraktsiooni esindajana kõnepulti kolleeg Heimar Lengi!

Heimar Lenk

Aitäh! Ma palun kaheksa minutit!

Esimees Ene Ergma

Kaheksa minutit.

Heimar Lenk

Teema on keeruline ja tahaks, et ka saal seda mõistaks, seepärast ma alustan teksti tsiteerimisest. Kuulake tähelepanelikult, härra õigusteadlane! Söödaseaduses tehakse järgmised muudatused ja sisuliselt tähendab see seda, et loomset proteiini ning seda sisaldavat sööta käideldakse ja kasutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 999/2001 alusel, millega sätestatakse teatavate – ja pange tähele! – transmissiivsete spongiossete entsefalopaatiate vältimise, kontrolli ja likvideerimise eeskirjad.

Igor Gräzin

Ei!

Heimar Lenk

Ei ja veel kord ei!

Esimees Ene Ergma

Vabandust! Kolleeg Gräzin, rahunege, palun, maha!

Heimar Lenk

Ma saan aru meie kolleegide elevusest, sest tõepoolest, esmapilgul on selle seaduse sisu raske mõista, aga püüame siiski detailidesse tungida, siis me saame aru, et, nagu ütles ka eelkõneleja, hea loomasööt tagab meilegi kvaliteetse toidu. Ja selle üle peaksime kõik väga rõõmsad olema.

Räägin aga sellest seadusest veidi rohkem. Punktiga 2 muudetakse § 6 lõike 8 esimese lause sõnastust. Kehtiva seaduse § 6 lõige 8 esimese lause kohaselt võib tulevikus kalajahu, dikaltsiumfosfaati, trikaltsiumfosfaati, veriseid – mitte vere-, vaid veriseid – tooteid või verejahu sisaldava sööda tootmise ja söötmisega loomadele tegelda vaid Veterinaar- ja Toiduameti loal. Mitte mingil juhul ei tohi loomadele anda veretooteid ilma veterinaarameti loata! Põllumehed peaks seda teadma – loomse proteiini ja seda sisaldava sööda tootmine ning söötmine loomadele on Euroopa Liidu õigusaktidega rangelt reguleeritud. Tegemist on eriloaga, mis võimaldab järelevalveametnikel tõhustada kontrolli sellise sööda tootmise ja loomadele söötmise üle, mis võib inimese ja

looma tervisele ohtlik olla. Ma arvan, et saal saab sellest aru. Luba antakse üksnes nendele isikutele maal, kelle ettevõtte vastab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 999/2001 IV lisas kehtestatud nõuetele.

Kuna alates 2013. aasta 1. juunist lubatakse teatud tingimustel mittemäletsejalistelt saadud proteiini – on meile selge, kes on mittemäletsejaline? – sööta vesiviljelusloomadele, siis on vaja muuta ka kehtiva seaduse sätet, et võimaldada töödeldud loomse proteiini ja seda sisaldava sööda tootmine kõrgel tasemel. Võrreldes praegu kehtiva seadusega on säte uues sõnastuses, üks tekstiosa on asendatud, ja see on "kalajahu, dikaltsiumfosfaati, trikaltsiumfosfaati või veretooteid". Lauses sisalduvate terminite muutmise vajadus tuleneb muutunud Euroopa Liidu õigusaktidest. Sätte uues sõnastuses kasutatakse terminit "töödeldud loomne proteiin". Proua eksminister, "töödeldud loomne proteiin" on uus termin, mida nüüd kasutatakse, töödeldud loomse proteiini mõiste on laiem, kui me seni arvasime, see hõlmab muu hulgas ka kala- ja verejahu. Töödeldud loomse proteiini mõiste on määratletud Euroopa Komisjoni määruse 142/2011 I lisa punktis 5. Ma kordan: I lisa punktis 5.

Euroopa Liidu tasandil on otsustatud, et sööda hügieeni parandamiseks ning saastunud toodete toiduahelasse sattumise ohu vähendamiseks peavad ettevõtted, kus töödeldakse varem töötlemata taimeõli, valmistatakse taimsest õlist saadud tooteid ja segatakse segamini rasvu, saama hügieenimääruse (EÜ) nr 183/2005 kohaselt tunnustuse, kui kõnealused tooted on mõeldud kasutamiseks söödana, mitte inimtoiduks. Seetõttu on komisjoni määrusega (EL) 225/2012 kehtestatud sellise ettevõtte tunnustamise kohustus, kus toodetakse eespool nimetatud söödamaterjale. Eelnõuga tehtav muudatus on täpsustavat laadi, sellega likvideeritakse vastuolu Euroopa Liidu õigusega, kui see seni on olnud. Sellega ei kaasne söödakäitlejatele lisakohustusi, kuna sellise ettevõtte – pean silmas ettevõtet, kus töödeldakse varem töötlemata taimeõli, valmistatakse taimsest õlist saadud tooteid või segatakse segamini rasvu – tunnustamise kohustus kehtib juba 2012. aasta 16. septembrist komisjoni määruse 225/2012 punkti 2 kohaselt.

Ma ei taha enam saali väsitada selle seaduse tsiteerimisega, aga tahan öelda, et see on äär-

miselt vajalik seadus ka Eesti Vabariigis. Loen teile aga ette hea kolleegi härra Musta antud tsitaadi, mis paneb kogu selle teksti mõtte väga lihtsasse eesti keelde. Tegu on meie põllumajanduskorüfee Theodor Pooli tsitaadiga: "Õiges söödas loomadele on suur reserv ja teaduslik söödavalik on Eesti talupoja rikkuse alus." Valigem õige sööt oma loomadele! Aitäh! (Aplaus.)

Esimees Ene Ergma

Aplausid palun hiljem! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised, läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud söödaseaduse muutmise seaduse eelnõu 431. Palun hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 77 Riigikogu liiget, vastu ega erapooletu ei ole keegi. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 17.)

7. Muuseumiseaduse eelnõu (374 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud muuseumiseaduse eelnõu 374 kolmas lugemine. Kas fraktsioonid soovivad avada läbirääkimisi? Palun kõnepulti kolleeg Aadu Musta Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Aadu Must

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Muuseumidel on meie ühiskonnaelus suurem tähtsus, kui me seda tavaliselt oskame ette kujutada. Kõigepealt on muuseumid meie rahva ajaloolise mälu hoidjad, selle mälumaterjali kogujad, propageerijad. Selle kaudu on muuseumid ka meie rahva kultuuri ja identiteedi kujundajad. Veel üks oluline moment, mida võiksime silmas pidada, on see, et muuseumid teenivad põlvkondade järjepidevuse hoidmise eesmärki. Lisaks sellele on muuseumid oma kanda võtnud suure rolli õppetöös. Tänapäeval räägitakse üha rohkem sellest, et muuseum on kooli orgaaniline jätk. See seadus räägibki sellest, et muuseum on ka haridusasutus. Tunatud on näiteks projekt "Muuseum ja arhiiv õpikeskkonnana".

Regulatsioonid, mis seni muuseumide tööd on kujundanud, on lootusetult vananenud ja ajale jalgu jäänud. Uut seadust oli hädasti vaja. Selles praegu vastuvõtmisele esitatud eelnõus oli alguses mitmeid vaieldavusi, võib-olla ka puudusi. Too algne eelnõu oli pigem ministeeriumi kui muuseumi nägu. Seaduseelnõu oli tehtud selline, et muuseumi oleks lihtsam kanda ja valitseda, ei lähtunud eesmärgist, et rahval oleks seal huvitav käia ja et ta seal rohkem õpetust saaks.

Samas käis eelnõu menetlemine siiski sümpaatsel moel. Menetlemise käigus toimus konstruktiivne arutelu, otsiti uusi lahendusi. Selle eest tuleb tunnustada komisjoni tervikuna, eriti aga juhtivat menetlejat Liisa-Ly Pakostat, kes viitsis ja suutis ära teha suure töö. Ta organiseeris terve rea kohtumisi huvirühmade ja spetsialistidega, üldse kultuuriinimestega. Ja üllatus-üllatus, kui muuseumiseaduse eelnõu lõpuks valmis sai, oli sinna harmooniliselt sisse sulatatud ka opositsiooni ettepanekuid, mida juhtub siin majas ju suhteliselt harva.

See on hea seaduseelnõu. Võib-olla kõlab paradoksaalselt, aga see on hea ka selle poolest, et ta ei ole "liiga hea". Kui me jälgime viimaste aastakümnete arengut n-ö mäluasutuste valdkonnas, siis näeme, et see areng on olnud tohutult kiire. Kui varem räägiti, et näiteks raamatukogundus, arhiivindus, museoloogia ja muinsuskaitse on kõik väga erilised ja spetsiifilised distsipliinid, mille ühisosa moodustab ehk umbes 20% ja igäühe eriosa 80%, siis nüüdseks on tänu infotehnoloogia arengule jõutud seisukohale, et mäluteaduste ühisosa moodustab juba umbes 80% ja eriosa on igäühel eraldi 20% piires. Võib-olla oleks võinud selle peale tekkida mõte, et nüüd võiks ka muuseumiseaduses pidada silmas juba heritoloogiat – see on käibel olev mugandus sõnast *heritology* –, mitte ainult muuseumi. Sealt see põnevus algabki. Tänapäeval minnakse ka ülikoolides eraldi museoloogia, arhiivinduse, raamatukogunduse ja muinsuskaitse õpetamiselt üle heritoloogia kui neid kõiki hõlmava distsipliini õpetamisele.

Palun kolm minutit juurde!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit, palun!

Aadu Must

Sellel taustal võiks arvata, et ka muuseumiseadus peaks kõik need valdkonnad kokku võtma. Eluterve loogika ütleb siiski, et eelnõu koostamisel tehtud kompromissid olid mõistlikud. Las lähed ülikoolid ees. Las nad koolitavad spetsialistid homseks päevaks valmis ja kui need spetsialistid on koolitatud, siis on võimalik edukamalt lõhkuda mis tahes ametkondlike barjääre ja minna ühelt, teiselt, kolmandalt või neljandalt kitsalt defineeritud mäluvaldkonnalt selle suurema ja ühtsema poole.

Kokku võttes tahan öelda, et eelnõu 374 on hea selle poolest, et ta vastab praeguse Eesti nõuetele. Teiseks on ta hea selle poolest, et seal on menetlemise käigus markeeritud suunad, mida silmas pidades tuleb edasi minna. Ei ole nii, et nüüd sai seadus valmis ja elu jääb seisma. Vastupidi, komisjoni töö näitas seda, et on võimalik selles valdkonnas konstruktiivselt aina edasi minna. Kõike seda kokku võttes ütlen Keskerakonna fraktsiooni nimel aitäh tegijatele üksmeele eest. See eelnõu väärib poolt hääletamist. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Aadu Must! Palun, kolleeg Mart Meri Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Mart Meri

Proua juhataja! Head kolleegid! Mul on päris hea peale kolleeg Aadu Musta sõnavõttu jätkata, sest tõepoolest, muuseumiseaduse eelnõu menetlemine on olnud eeskujuga vääriv. Selle menetlemine algas õieti juba enne teksti üleandmist parlamendile. Nimelt toimus kultuurikomisjoni väljasõiduistung Eesti Ajaloomuuseumisse Maarjamäel ja seal kultuuriminister tutvustas koostatava eelnõu põhisuundi, katsetades nõnda oma ideede kandvust kultuurikomisjoni liikmete silmis. Sellest vabast ja avameelsest arutelust võttis osa ka rida suuremate muuseumide juhte ja muuseuminõukogu liikmeid. Nõnda oli koostatavale eelnõule loodud igati konstruktiivne foon.

See ei tähenda kaugeltki seda, et hilisem ametlik menetlemine läks kuidagi eriliselt libedalt või formaalselt. Lausa vastupidi, komisjonis toimunud arutelude tulemusena muudeti päris palju eelnõu struktuuri, toodi sisse muuseumi definitsioon ja täpsustati muid olulise-

maid mõisteid, muudeti eelnõu rõhuasetusi ning muuseuminõukogu ettepanekul lisati kogunisti uus teema: museaali väljaarvamisel muuseumikogust võimalus see võõrandada avalikul enampakkumisel. Väga põnev teema!

Mida siis võiks muuseumiseaduse sisust esile tõsta? Paar ääremärkust selle kohta. Kindlasti on tähtis, et komisjon lisis eelnõule muuseumi definitsiooni, mis annab muuseumile ka haridusasetuse mõõtmel kõigest sellest tulenevaga. Ja seda on üsna palju, kuni tulumaksusoodustuseni nendele inimestele, kes osalevad mõnel muuseumi korraldataval tasulisel koolituskursusel. Sel teemal oli meil isegi pisuke vaidlus ministriumiga, kes pidas definitsiooni pigem belletristikaks kui legaaldefinitsiooniks, millest võiks argielus tulu tõusta. Aga veenduge ise, see on ainuke tsitaat minu ettekandes. Muuseumiseaduse § 2 lõige 1 ütleb: "Muuseum on ühiskonna ja selle arengu teenistuses alaliselt tegutsev kultuuri- ja haridusasetus, mis ei taotle majanduslikku kasumit, mis on üldsusele avatud ning mille ülesanne on koguda, säilitada, uurida ning vahendada inimese ja tema elukeskkonnaga seotud vaimset ja materiaalselt kultuuripärandit hariduslikel, teaduslikel ja elamuslikel eesmärkidel. Muuseum arvestab oma ülesannete täitmisel muu hulgas laste ja puuetega inimeste vajadusi." See oli definitsioon, mille kultuurikomisjon eelnõusse lisis. Kas belletristika või mitte, aga siin taga on ka üks Eesti seadusloome üldisem häda, mille mõõdutundetu süvenemine võib järjest enam hakata kitsendama vaba mõtte ja terve mõistuse mänguruumi Eestis. Mõtlen suhtumist, et mida pole kirjas, seda pole olemas. Terve mõistus ju saab aru, et muuseumil on hariduslik funktsioon, aga kui me poleks seda seadusesse must valgel kirja pannud, siis oleksime paraku piiranud muuseumide tegevusvõimalusi ja vähendanud tõenäoliselt ka muuseumide tegevusest osasaajate arvu. Kahjuks, jah, põhimõte "pole kirjas, pole olemas" on olude sunnil või vahest ka tahte puudumise tõttu endiselt pragmaatilisem üldisest tervest mõistusest.

Olulise möönduse tegi komisjon riigilt tegevustoetuse taotlemise tingimusi määratledes. Eelnõu alguses versioonis oli toetuse taotlemise tingimus mis tahes tüüpi muuseumi liitumine muuseumide elektroonilise andmekoguga MuIS. Liitumine andmekoguga käiks praegu

paljudele riigile mittekuuluvatele muuseumidele üle jõu, seda enam, et ka MuIS ise, isenesest väärtuslik veebipõhine töö- ja eksponeerimisvahend, on alles aktiivse arendamise faasis.

Palun kolm minutit lisaaega!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolm minutit!

Mart Meri

Ministrium oli MuIS-ile ette näinud liiga määrava rolli ja mitmed muuseumiinimesed nägid selles hooba väiksemate muuseumide väljasuretamiseks. Ma ei hakka siin paralleeli tooma PGS-i menetlemisega. Ent asjatu on ihalus – ma vähemalt loodan seda –, et kogu kirjasõna, sõna- ja maalikunst ning muuseumi esemed kolivad veebi, nii et enam pole vaja ei näitusesaale, raamatupoode ega avalikke raamatukogusid, samuti raamaturiivleid kodus. Vajutad nupule, ja kõik on käes. Komisjoni muudatusettepanek leevendas riigi toetuse taotlemisel andmekoguga liitumise tingimust ja praeguse eelnõu järgi hõlmab see tingimus vaid riigimuuseumide ja neid muuseumide, mis haldavad riigile kuuluvaid muuseumikogusid.

Eelnõu suurendab märksa Eesti muuseumide rahvusvahelist haaret üle riigipiiride liikuvate näituste kindlustamise põhimõtete fikseerimise tõttu. See oli kauaoodatud läbimurre, mis eelkõige puudutab Kumu ja teiste hinnaliste ekspositsioonide viimist Eestist välja ja Eestisse sisse toomist. Seni on Kumu pidanud loobuma mitme põneva näituse korraldamisest just seetõttu, et asjaomane kindlustussüsteem puudus ja mõnikord tuli Kumul vastuvõtva asutusena paluda kindlustussummade katmist oma välispartneritelt, mis ei ole ühe iseseisva riigi kunstimuuseumi puhul kuigi väärkas palve.

Kokku võttes jääb selle eelnõu menetlemisest hea mälestus. Eestis on erakordselt häid muuseumide, mis vääriavad hoidmist ja hooldamist ning eelkõige muidugi külastamist. Sotsiaaldemokraadid loodavad, et uus muuseumiseadus teenib just neid eesmärke, ja hääletavad selle eelnõu poolt. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mart Meri! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised ja läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud muuseumiseaduse eelnõu 374. Palun hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 69 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 18.)

8. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu väljaõppemissioonil ja ÜRO rahutagamissioonil Malis" eelnõu (437 OE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu väljaõppemissioonil ja ÜRO rahutagamissioonil Malis" eelnõu 437 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnepulti riigikaitsekomisjoni aseesimehe kolleeg Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea eesistuja! Head kolleegid! Selle otsuse eelnõu esimene lugemine lõpetati 6. juunil 2013. aastal. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 12. juuni kell 17.15. Eelnõu muutmiseks ühtegi ettepanekut ei laekunud. Keeleliselt ja normitehniliselt oli juba esimese lugemise tekst korrektne, seetõttu on teise lugemise tekst identne esimese lugemise tekstiga.

Riigikaitsekomisjon arutas Mali missiooni eelnõu enne teist lugemist oma 13. juuni ja 17. juuni istungil. 17. juuni istungil otsustati konsensusega kiita heaks eelnõu teise lugemise seletuskiri ja teise lugemise tekst ning teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada otsuse eelnõu 437 teiseks lugemiseks 19. juuni istungi päevakorda.

Euroopa Liidu liikmena on Eesti jaoks oluline panustada euroliidu ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika elluviimisse. Seda kujutab endast ka eelnõu punkti 1 kohaselt osalemine Euroopa Liidu väljaõppemissioonil nimega EUTM Mali kuni kaheksa kaitsevaelasega. Eesti kaitsevaelased ei osale sõjalistes operat-

sioonides, vaid tegelevad Mali relvajõudude väljaõppe ja nõustamisega. Eelnõu punkti 2 kohaselt kasutatakse kuni kahte staabiohvitseri ÜRO rahutagamissioonil MINUSMA. MINUSMA näol on tegemist nii traditsioonilise rahuvalveoperatsiooniga kui ka terrorismivastase võitlusega. Ametikohast tulenevalt ei osale ka staabiohvitserid vahetult sõjalistel operatsioonidel, vaid korraldavad ÜRO rahuvalvajate, sh Aafrika sõjaväelaste ja Mali politseiüksuste tegevust. ÜRO missioonil osalemisest on näiteks teatanud Eesti liitlased Soome ja Norra. ÜRO liikmesriigina aitab Eesti kaasa rahu saavutamisele kriisipiirkondades.

Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109 otsustas riigikaitsekomisjon 13. juunil 2013. aastal konsensusega teha Riigikogule ettepanek Riigikogu otsuse eelnõu 437 teine lugemine lõpetada, panna eelnõu lõpphääletusele ning Riigikogu otsusena vastu võtta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Aivar Riisalu! Teile on ka küsimusi. Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Lugupeetud ettekandja! Ma küsin sinult mõnevõrra laiema küsimuse kui konkreetset see missioon ja küsin ka sinult kui Kaitsealiidu fännilt. Kas kogemused, mis sellistelt välismissioonidelt saadakse, on ka Kaitsealiidule kasulikud?

Aivar Riisalu

Ütleme nii, et riigikaitsekomisjon lähtub välismissioonide puhul loomulikult Eesti riigi mitmesugustest välispoliitilistest vajadustest ja otsustest. Kaitsealiit on tänu kaadrikaitsevaelastele, kes Kaitsealiidus teenivad, aga ka tänu vabatahtlikele siiski kaitseväge osa. Ma tean küllaldaselt juhtumeid, et välismissioonidele on komplekteeritud terveid üksusi Kaitsealiidu baasil, näiteks rotatsiooni käigus Kosovo viimased missioonid. Ning mitmed aktiivsed kaitsealiitlased on tsiviileluga ajutiselt lõpparve teinud ja kaitseväge teenistusse läinud. Kaitsealiidu väljaõpe on neil võimaldanud kaitseväes üsna pea minna missioonieelsele väljaõppele ja sealt edasi juba välismissioonile. Minu isiklik ja tegelikult kogu riigikaitsekomisjoni kindel seisukoht on, et kõikvõimalikud välis-

missioonid aitavad tagada stabiilsust maailmas ja tark inimene sõdib mujal, kui selleks on vajadus. Ma olen kogu aeg korranud: me ei pea mõtlema, kas sõda tuleb või ei tule, me peame mõtlema, millal see algab. Ja ükski abinõu selle eesmärgi saavutamiseks, et sõja alguseks tuleb hästi valmis olla, ei ole halb.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Austatud ettekandja! Ma küsin nüüd seda-pidi. Ma saan aru küll, et sõduritele on lahingukogemus väga oluline, aga miks me peaksime ikkagi sedasi riskima oma kalli raha eest välja õpetatud sõjaväelaste eludega? Äkki oleks targem abiks saata näiteks pomme või lõhkeainet ja relvi?

Aivar Riisalu

Riigikaitsekomisjon nii laialt selle missiooniga seoses teemat ei käsitlenud. Aga ma jään oma seisukoha juurde. Peeter Võsa, teie isiklik elustiil on ju ka selline, et teinekord ähvardab teid oht Tallinna tänavatel otsa saada. Üldiselt arvan, et kui saata sõjaväelasi missioonile, kus nad tegelevad väljaõppega, ei ole asjad nii hullud. Küsimus on lihtsalt põhimõttes ja mitmesuguste rahvusvaheliste koalitsioonide liikmena peab Eesti oma põhimõtetest kinni pidama. Läksin oma kolleegi isiklikule karismale tähelepanu juhtides võib-olla natukene üle piiri, aga julgen tõesti öelda, et Tallinna tänavad või, ütleme, Tallinna tsiviilelu ei ole tihti turvalisem kui sõjaväelase elu missioonil. Meil on liikluses kahe viimase kuuga hukka saanud 17 noort inimest, missioonidel oleme üldse kokku kaotanud üheksa kaitseväelast. See on muidugi väga traagiline, aga ma arvan, et need ohvrid ei ole olnud asjatud. Ent kahe kuuga 17 hukkunut liikluses, neist kümme roolijoodikute põhjustatud õnnetustes – ma arvan, see on Eesti rahva tragöödia.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Ma saan aru, et vist esimest korda ajaloos asub meie kaitseväge tegutsema Aafrika pinnal. Kui ma nüüd õigesti

aru saan, siis see missioon, kus me osaleme, on Mali seadusliku valitsuse teenistuses või tegutseb Mali territooriumil vähemalt koostöös temaga. Kas te oskate anda ülevaate, milline on seal asjade seis? Mil määral Mali seaduslik valitsus praegu kontrollib oma territooriumi ja kui hästi on selle missiooni edukus garanteeritud? Vahest peame sealt teistega koos ühel ilusal päeval halvas seisus taanduma?

Aivar Riisalu

Olukord Malis on kontrolli all. Kui korraks minna lühidalt probleemi alguse juurde, siis Malis toimus mõni aeg tagasi sõjaväeline riigipööre. Mali on selles mõttes ebatavaline riik, et selle pindala on 1,5 miljonit ruutkilomeetrit. Lõunaosa, mis jääb Sahara kõrbest allapoole, on asustatud valdavalt mustanahalistega, aga Mali kõrbeosa on tuareegide ala ja tuareegid teatavasti on araabia päritolu. Nõnda on sellesse riiki mõnes mõttes lausa sisse programmeeritud etniline konflikt. Tuareegid, keda on kolm grupeeringut, püüavad ühel või teisel viisil saavutada autonoomiat või täielikku iseseisvust. Asjade seisu on hakanud ära kasutama ka islami fundamentalistid ja ühel hetkel tekkis oht, et olukord võib kontrolli alt väljuda, kuna valitsusel polnud tuareegide territooriumil enam sisulist sõnaõigust. Selle peale sekkus sõjalise jõuga Prantsusmaa ja stabiliseeris olukorra, tehes seda puhtalt omal riiskol.

Praeguseks on aktiivne lahingutegevus lõpenud ja rahvusvaheline üldsus on otsustanud, et Malis hakkab paiknema Aafrika riikide baasil moodustatud 12 500-meheline ÜRO rahuvalvajate üksus. Prantsusmaa on suure osa oma üksustest sealt juba välja viinud ja olukorda stabiliseeritakse rahuvalve abil, mistõttu ka meil on mõistlik panustada.

Mali missioon on meie jaoks nagu kahekihiline: see on Euroopa Liidu väljaõppemissioon, kuhu me saadame kuni kaheksa kaitseväelast, rotatsioonihetkeks on neid topelt. Nemed tegelevad konkreetsetlalt Mali armee väljaõppega. ÜRO mandaadi alla minevad kaks kaitseväelast täidavad mitmesuguseid ülesandeid ÜRO missiooni juures. Selles mõttes on tegemist unikaalse olukorraga – tavaliselt on mängus kas NATO missioon, Euroopa Liidu missioon või ÜRO missioon, aga praegu on kaks kogu maailmas aktsepteeritavat jõudu

võtnud situatsiooni reguleerimise oma kontrolli alla. Usun, et tänu sellele jääb olukord seal stabiilseks ja kriis ei eskaleeru.

Esimese hooga prooviti Eestis inimestele seletada, et milleks meile Aafrika ja see kõik ei ole õige. Ma arvan, et Malist teist Afganistani ei tule, ja seda sel lihtsal põhjusel, et seal saadi õigel ajal jaole. Ütleme niimoodi, et me toetame seaduslikku valitsust – niivõrd, kui võrd Aafrika puhul saab üldse seaduslikust valitsusest rääkida. Kui aus olla, siis me toetame valitsust, kes on võimule tulnud riigipöördega, aga ta on võimul. Ma arvan, et parem selline lahendus, nagu seal praegu on saavutatud, kui see, et tekib juurde mingi kriisikolle, mille puhul me teeksime näo, et see meid ei puuduta. Poolteist miljonit ruutkilomeetrit on väga suur ala ja seal ei ela väga palju inimesi, nii et sellel alal on võimalik toimetada kellel iganes, ka pahadel, kui nad selleks vaid soovi avaldavad. Selletõttu ma arvan, et me käime õiget rada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Hea kolleeg Aivar, natuke aega tagasi sa ütlesid, et Eestimaal purjus peaga ringi sõita on märksa ohtlikum kui teisel kontinendil sõda pidada. Nüüd sa seletasid, et Mali ja Afganistani vahel on suur vahe. Me kõik teame, mis asi on Afganistan ja millega see lõpeb – kõik, kes on oma nina sinna pistnud, on vastu tatti saanud. Vabandust, aga täpselt nii see on olnud! Aga kuna Malis on õigel ajal jalg ukse vahele pandud, siis peaks nendel kahel situatsioonil mingisugune vahe olema. Milline on sinu hinnang, kui ohtlik on Mali missioon Eestis inimestele? Kas see on ohtlikum kui Afganistani oma või ohutum? Ja kas on kehtestatud sotsiaalsed tagatised, kui midagi, jumal hoidku, juhtub?

Aivar Riisalu

Rõhutan, et meie kaitsevälased ei osale lahingutegevuses. Meie kaitsevälased on rakendatud instruktoritena. Neil on selleks piisav väljaõpe. Nad on selleks hästi ette valmistatud nii füüsiliselt, vaimselt kui ka meditsiiniliselt ehk nad on kaitsepoogitud, kui selleks on piirkonna eripärast tulenevalt vajadus. Mali mis-

sioon ei ole ohtlikkuse astmelt võrreldav Afganistani missiooniga. Loomulikult, kui baasi rünnatakse, siis ka instruktor võtab relva, aga asjade seis Malis on säärane, et selleks suure tõenäosusega vajadust ei teki. Ma rõhutan veel kord: toetatakse Mali legaalselt valitsust ja õpetatakse välja Mali kaitsejõude ning tänu sellele on piisavalt aegsasti loodud eeldused, et Mali suudab oma probleemidega hakkama saada. Ütlen veel kord, et sellel territooriumil rakendatakse 12 500 Aafrikast pärit rahuvalvajad ja usutavasti ei teki Euroopal või NATO-l, veel vähem aga Euroopa Liidul, kes missiooni panustab, suurt vajadust sinna regulaarvägesid sisse viia. Prantslased tõestasid, et kui sa reageerid õigel hetkel, on võimalik olukorda kontrolli alla hoida suhteliselt väikeste üksustega. Prantslastel ei olnud kohal üle mõne tuhande mehe, mis sõjalises mõttes ei ole väga suur kontingent.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Lugupeetud ettekandja! Kuigi sa oled rõhutanud, et sõjategevuses ei osaleta, on mul niisugune küsimus. Mis alusel ja mis tingimustel mehed sinna lähevad? Kuidas neid valitakse? Kas ikkagi arvestatakse, et säärares kuumas koldes võib sõjategevusse sattuda, kuigi see pole tõenäoline? Nad peavad selleks ju ikka valmis olema. Sa ise ka ütlesid, et kui rünnatakse baasi, siis tuleb relv pihku võtta.

Aivar Riisalu

Meie kaitsevälased on kõik väga hea ettevalmistusega ja Eesti sõdur on maailma parim sõdur. Sellele missioonile valitakse mehed, ma arvan, nagu väga suurele osale missioonidest, vabatahtlikkuse alusel. Kõik teenistuslepingu sõlminud kodanikud teevad seda omal vabal tahtel, jõuga ei ole kedagi kuhugi saadetud. Võib-olla tuleb mõõnda, et mõne kitsama eriala spetsialisti puhul on olnud vaja natukene veenda, aga üldiselt Eestis ei ole seda kommet. Ma arvan, et inimene, kes on sidunud oma saatuse kaitseväega, on tegelikult missioonidel käimisest huvitatud. Julgen väita, et kui ma enam Riigikogus ei tööta, võib-olla lähen ise ka.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Austatud ettekandja! Me teame, et üks peamisi eesmärke, mis oli prantslaste sõjalisel missioonil Malis, oli selle riigi territoriaalse terviklikkuse taastamine ja keskvalitsuse kontrolli saavutamine kogu riigi territooriumil. Need kaks missiooni, milleks valitsus ja Kaitseministeerium, mida juhib Isamaa ja Res Publica Liidu esimees, on tulnud meilt mandaati küsima, on tegelikult suunatud saavutatu konsolideerimisele. Jutt on siis Mali territoriaalsest terviklikkusest ja keskvalitsuse kontrollist kogu territooriumi üle. Alles mõni kuu tagasi kirjutas üks Isamaa ja Res Publica Liidu juhtivaid julgeolekueksperte Eerik-Niiles Kross Delfis Malist. Ta ütles, et Mali missioon paneb Eesti välispoliitika proovile. Krossi sõnul ei tohiks Eesti välispoliitika jätta arvesse võtmata väikerahva huve, rahvaste enesemääramisõigust ja tsiviilelanike inimõigusi ning minna kaasa kaheldava autoriteediga Mali keskvalitsuse nõudega säilitada iga hinna eest riigi territoriaalne terviklikkus. Kuidas teile tundub, kas valitsus ja eriti just IRL olid komisjoni aruteludes ühtsed ja said ühtemoodi aru nende missioonide eesmärkidest?

Aivar Riisalu

Ma kordan kolleegidele üle, et riigikaitsekomisjon on selles mõttes unikaalne komisjon, et me räägime asjad selgeks. Me lähtume oma paremas usus Eesti riigi selgetest välispoliitilistest vajadustest, muu hulgas sellest, et meil tuleb koos oma partneritega Eesti riigi julgeoleku tagamise panustada. Seda, et Eerik-Niiles Kross on kuskil midagi väitnud, on mul raske kommenteerida. Aga selles mõttes on kolleeg Mikseril õigus, et sõjaväelise riigipöördega võimule tulnud valitsus ei pruugi olla kõige parem variant, aga ta on igal juhul keegi, kellega asjade üle arutleda. See on nüüd küll rohkem väliskomisjoni tulevikuteema, kui me tahame ikka kaasa rääkida. Meie asi on sõdida, sõjakomisjon sõdib, väliskomisjon ajab välispoliitikat. Praegu on meie asi tagada, et territoriaalne terviklikkus säiliks, ja seda on üsna edukalt suudetud teha.

Ükskõik milliseid läbirääkimisi peetakse tuareegidega, ükskõik millised saavad seal

olema autonoomiad, igatahes selle riigi lõhestumist rahvusvaheline üldsus ette ei näe. Meil komisjonis tekkis ühene arusaam, et sinna panustamine on meie jaoks selles mõttes tähtis, et sinna palusid meid kaasa eelkõige meie head naabrid rootslased ja soomlased, sest me hakkame nendega seal roteerima. Ja kauges perspektiivis on kodusest olustikust tulenevalt ka head sõjalised suhted Soome ja Rootsiga Eesti jaoks tähtsad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Eks ka need kaheksa kaitseväelast saadetakse Eestist Malisse turvalisema tuleviku nimel. See tuleviku turvalisus sai nüüd väga meeldiva kinnituse: eile kirjutati Burkina Faso pealinnas alla kokkulepe Mali keskvalitsuse ja tuareegide vahel. See on üsna värske uudis. Tuareegid on enne öelnud, et nad on nõus sellele kokkuleppele alla kirjutama juhul, kui täidetakse teatud tingimused. Kas meie riigikaitsekomisjonil on juba mingisugust informatsiooni, millised need nüüd täidetud tingimused on? Kokkulepe on ju saavutatud.

Aivar Riisalu

Riigikaitsekomisjonil sellist värsket informatsiooni ei ole. Kui komisjoni esimees on operatiivsemalt briifitud kui aseesimees, siis tema võib seda teada. Aga ma jään endiselt seisukoha juurde, et kui sõjakomisjon ehk riigikaitsekomisjon enam hakkama ei saa, siis lähevad asjad väliskomisjoni kätte. Ma loodan, et väliskomisjon ei arva, et kui välispoliitika otsa lõpeb, siis peab riigikaitsekomisjon aktiivsemalt tegutsema hakkama, sest sõda ei ole ju midagi muud kui läbikukkunud välispoliitika.

Esimees Ene Ergma

Jevgeni Ossinovski, palun!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus on teemalt pisut laiem kui Mali väljaõppemissioon, aga usun, et see on siiski kohane. Kuidas te hindate – kindlasti olete riigikaitsekomisjonis seda arutanud – Euroopa ühise kaitsepoliitika praegust seisut? Mõne väljaõppemissiooniga, nagu näiteks kõne all olev Mali

missioon, saame hakkama, saame hakkama ka mõne rahuvalveoperatsiooniga, aga juhtudel, kus on vaja tõsisemat sekkumist, on ju Euroopa Liidu riikide sõjaline võimekus lahendada olukordi, ka oma piiridel, siiski äärmiselt piiratud. Tuletame meelde kas või Liibüat, kus Euroopa riigid löid alguses rinna kummi, et läheme ja lahendame probleemi ära, aga kui asjaks läks, siis selgus, et suures osas on sõjaline võimekus olemas ainult USA-l. Kuidas te selles valguses üldiselt hindate Euroopa Liidu ühtsust kaitsepoliitiliste küsimuste puhul ja võimet olukordi lahendada?

Aivar Riisalu

Aitäh, see on päris hea küsimus! Ega me endale tunnistada ei taha, et meie jaoks – ütleme, eestimaalaste, Eesti patriootide ja Eesti riiklust tähtsaks pidavate inimeste jaoks, kes ajalugu mäletavad – on tänapäeva Euroopa liiga pehme. See kahjuks on tõsi. Riigikaitsekomisjon on visiteerinud mitut Euroopa Liidu riiki. Sümpaatne on Norra, Saksamaa on väga pehme, Rootsi on väga pehme, natukene sõjakam on küll Soome, aga tema ei taha paraku NATO-st midagi kuulda. Aga meie jaoks on oluline, et NATO on toimiv organisatsioon. See, et Euroopa Liidus kõikvõimalike kultuuriliste ja majanduslike erinevuste tõttu niisugust ühtset efektiivset sõjalist jõudu nagu NATO-l olemas ei ole, on paratamatus, millega tuleks leppida. Oma isikliku eeskujuga on Eesti näidanud, et riigikaitse selline mudel, nagu ta meil on üles ehitatud, on ühe mõistliku ja väikese Euroopa riigi jaoks õige. See algab sotsiaalsest poolest, noortele meestele elu õpetamisest ja nende ettevalmistamisest selleks. Sõjaline väljaõpe ja kaitsevägi tervikuna on noore inimese jaoks natuke laiema tähendusega kui lihtsalt riigi karmile sunnile allumine.

Aga see ei ole tänase teema seisukohalt oluline. Oluline on see, et hiljuti me käisime komisjoniga ühel kummalise nimega ettevõtmisel. Tegu oli sisuliselt Põhja-Euroopa kirdekorpusega, mille staap on Stettinis. Selle staabi õppus toimus Eestis ja mul oli, väike provokaator, nagu ma armastan olla, päris vahva Poola ja Saksa kolonelidega diskuteerides neile öelda, kui tore on neid jälle Eestis näha – oleme neid siin ju varemgi eri positsioonides näinud. Sakslane oli mornim, poolakas rõõm-

sam, ma targu ei meenutanud talle seda, kuidas poolakad meil 1930-ndatel kraavi kaevasid.

Aga ütleme niimoodi, et ega päris käest ära lastud olukorda ei ole. Ma kinnitan teile veel kord, et see, mida me oma riigikaitstes teeme, see, et me oleme siin konsensuslikult poliitiliste jõudude vahel üht-teist kokku leppinud, on väga positiivne. Kõik meie sammud aitavad konflikte ära hoida – keegi ei taha sinuga kakelda, kui on kindel, et saab vastu ka. Selle tõttu ma arvan, et üleüldiseks kurvastuseks põhjust ei ole. Kas või väike intsident lennukiga Rootsi suunal on Rootsi ühiskonna taas pannud rääkima sellest, et riigikaitse on asi, mida ühe päevaga üles ei ehita. Ma usun, et Euroopa on õppimisvõimeline, ja usun ka seda, et kõik on kontrolli all.

Aseesimees Jüri Ratas

Vladimir Velman, palun!

Vladimir Velman

Hea kolleeg! Eesti kaitsevälased on võtnud osa paljudest suurematest ja väiksematest väljaõppemissioonidest. Kuidas on senised välismissioonid mõjutanud meie kaitsevälaste ettevalmistust ja millist mõju võiks avaldada Mali missioon?

Aivar Riisalu

Mali missioon on meie kaitsevälaste jaoks eelkõige toniseeriv missioon, sellepärast et õpetaja staatus on alati olnud gramm parem kui õpilase staatus. Kui me saadame oma mehi õpetajateks, siis see tähendab seda, et neid soovitakse sinna kutsuda. Järelkult nad on head. Ning suheldes erinevates kultuurikeskkondades teiste riikide kolleegidega saavad nad kindlasti päris palju kogemusi juurde. Kõik need välismissioonid, kus Eesti on siamaani osalenud, on meile andnud rohkem kui 3000 lahingukogemusega kaitsevälast. Ma usun, et te kõik olete lugenud Remarque'i. Kui noorsõdurid olid rindele saabunud, siis vana lahinguhunt ütles neile, et unustage nüüd kõik see, mis teile koolis õpetati, ja hoidke minu lähedale, siis näete suhteliselt suure tõenäosusega ka homset hommikut. Meil on 3000 sellist meest, kelle lähedale tasub hoida, ja see on suur väärtus.

Aseesimees Jüri Ratas

Mati Raidma, palun!

Mati Raidma

Mul on selline küsimus. Kas sa oled komisjoni liikmena rääkinud komisjonis peetud debati sisust ka oma fraktsioonis? Kas nad on sellest kuulnud?

Aivar Riisalu

Ütleme nii, et selle missiooni sisu on väga selge. Selle missiooni sisu võib kokku võtta kahe lausega: meie põhjala partnerid ja kogu Euroopa Liit on palunud Eestit panustada Mali väljaõppemissiooni kaheksa kaitsevälasega. See arv tuleneb objektiivsest vajadusest. Üldiselt kujunevad missioonide raamistikud välja operatiivtaktikalisel pinnal, millega parlamendiliikmed ei peagi kursis olema. Selle eelnõuga me laiendame oma osalust ka ÜRO missioonis ja minu arvates on ÜRO missioonid Eesti jaoks võib-olla isegi olulisemad kui Euroopa Liidu või NATO omad. ÜRO missioonidel on tänu ÜRO liikmeskonnale ikkagi väga lai kandepind ja seepärast on ÜRO grammi võrra kas nüüd sõjaliselt, aga sisult kangem organisatsioon kui NATO. Ma arvan, et mu kolleegid kindlasti saavad sellest aru ega hääleta vastu. Kolleegid praegu lihtsalt tahavad täpsustada ja minu kohus on neile vastata.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Hea kolleeg Riisalu, kes sa valgustad ka mind! Aastal 2003 saadeti Malisse kaks kaitsevälast, kelle ülesanne oli Mali relvajõududes tehtav väljaõpe ja nõustamine koos teiste Euroopa riikide sõjaväelastega. Oskad äkki anda ülevaate, kuidas see neil õnnestus ja kas see saatmine õigustas ennast?

Aivar Riisalu

Minu arvates aastal 2003 sinna küll Eestist kedagi ei saadetud, vähemalt minul selle kohta informatsiooni pole. Ja kui mul informatsiooni pole, siis ma ei oska seda kuidagiviisi kommenteerida. Jään praegu vastuse võlgu.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Lugupeetud riigikaitsekomisjoni aseesimees! Keskerakonna fraktsioonis tutvustasid sa seda Mali missiooni küll päris põhjalikult, aga üht teemat sa ei puudutanud. Kas riigikaitsekomisjon on eelnevalt selle riigiga ka tutvunud või on plaan sinna minna? Minu teada riigikaitsekomisjon on käinud kõikides kohtades, kuhu Eesti on oma inimesi välismissioonile saatnud.

Aivar Riisalu

Jah, riigikaitsekomisjonil on selge soov sinna sõita ja kui meie majanduslikud võimalused seda lubavad, siis me kindlasti teeme seda. See võib kõrvalseisjale tunduda kummaline ja justkui turismireisina, aga ma kinnitan teile, et lennata lahtiste luukidega kopteris kuulipilduri kõrval Afganistani kõrbes on tunne, mida parlamendiliige peab tundma, enne kui ta teeb otsuse oma sõdureid sinna läkitada. Vähemalt riigikaitsekomisjonile on see vägagi kasuks tulnud. Ma arvan, et on soliidne, kui ka tsiviilpool oma kohalolekut ühel või teisel viisil näitab, kui meie riigi jaoks mingi missioon oluline on. See motiveerib, see näitab seda, et ei ole niimoodi, et keegi teeb kuskil kabinetisügavuses otsuse ja keegi teine peab seda suppi kuskil kõrbeliivas helpima. Lähed ikka pistad mehele seal, nagu öeldakse, lahinguväljal käe pihku. See on hoopis teine asi ja see liigub suust suhu. See on tähtis. Nii et kindlasti me sõidame kohale, kui see võimalus tekib. Me oleme samamoodi seotud mitmesuguste asjaoludega, eelkõige on see majanduslikku laadi probleem.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Lugupeetud ettekandja! Ütlesite oma ettekande alguses ühele küsimusele vastates, et Eesti peaks osa võtma kõikidest missioonidest, mis võimalik on, ja et missioonidel osalemine on Eesti kaitsevägele igal juhul kasulik. Kas see on komisjoni üldine seisukoht, et me võtame osa kõikidest missioonidest, mis meile pakutakse või kuhu meid kutsutakse, või on ka mingisugused valikukriteeriumid? Ja kui on, siis mis need valikukriteeriumid on – kas need on kaitsepoliitilised või välispoliitilised? Kui

need on välispoliitilised, siis kas kaitsepoliitika abil ei hakata liiga palju välispoliitikat tegema, või siis vastupidi? Kuidas nende valikukriteeriumidega on?

Aivar Riisalu

Kui ma väljendasin ennast selliselt, et Eesti üritab osa võtta absoluutselt kõikidest missioonidest, siis ma olin emotsionaalselt ebatäpne. Seda Eesti kindlasti ei ürita. Me oleme NATO riigina oma partneritele öelnud, et me oleme valmis välismissioonidel panustama kuni 10%-ga oma kaitseväest. Eesti on seda taset enam-vähem ka hoidnud. Päris kindlasti lähtub meie riik missioonide planeerimisel ja missioonidel osalemisel eelkõige välispoliitikast. Me lähtume rahvusvahelisest koostööst ja sellest, milline on mingil sõjalisel operatsioonil osalemise laiem tähendus.

Praegu julgen taas rõhutada, et Mali missiooni puhul on tegemist sooviga süvendada koostööd oma lähinaabritega. Maailmas on sõdu ju pooleli kümneid, kui mitte sadu, ja nendes me ei osale. Eesti on selles osas käitunud oma võimaluste piires. Ja ütlen teile ausalt ja otse, et kurb küll, aga kui meie kaitseväelastel ei oleks mitte ühtegi võimalust väljas teenida, siis meil oleks päris keeruline kaitseväge professionaale koos hoida. Sellel lihtsal põhjusel, et väga paljude meeste jaoks on missioonil käimine ka majanduslikult oluline. Missioonipoliitika majanduspool on ju selline, et inimestel on lisaks kogemuse saamisele ja võib-olla kellegi jaoks olulisele seiklusmomendile võimalik ka oma isikliku eelarve vundamenti laduda. Seda on küll kurb tõdeda, aga kodumaal teenimise eest me neile piisavat palka veel maksta ei suuda. Me muidugi töötame selle nimel, et meil kõigil, kõigil Eestimaa inimestel läheks elu paremaks. Üldiselt aga olen seda meelt, et me oleme seni otsustanud vaoshoitult, tasakaalukalt ja üsna ratsionaalselt.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Lugupeetud Aivar Riisalu! Minu kõrva kriipis Mati Raidma küsimus, mis kõlas umbes nii, et miks te üldse küsite, miks teil juba kõik selge ei ole. Erinevalt Reformierakonnast, kus Andrus Ansip on sõnastanud sättumuse, et

omadelt ei küsita, mina seda õigust siiski kasutan. Seda enam, et see ei ole ainult mulle vajalik info, vaid meie istungist tehakse *online*-ülekanne ka rahvusringhäälingus. Nii et ilmselt on huvilisi rohkem kui ainult siin saalis istuvad inimesed. Ma tahan teada sellist asja. Iga kord, kui Eesti läheb kuhugi missioonile, peab selge olema ka, milline on asjaomane väljumisstrateegia. Missugune olukord peab Malis olema, et me enam oma missiooni ei pikendaks?

Aivar Riisalu

Siin on jällegi tegemist tõsiasjaga, et operatiiv-taktikaline olukord võib olla nii- ja teistsugune. Kui me räägime lahinguüksustest ja lahinguüksuste väljumisest kriisipiirkonnast, nagu on Afganistan, siis tehakse väljumisplaanid pika aja peale ette. Väljumisest on teavitatud ka Afganistani valitsust, maalt lahkumine on sisuliselt praegu planeerimisfaasis ja on ette teada, kuidas see juhtub. Lahinguüksuste väljaviimine on suhteliselt keeruline, eriti kui vastane selle operatsiooni puhul survet avaldab.

Mali missiooni puhul on olukord kardinaalselt teistsugune. ÜRO rahuvalvajad on tegelikult natuke liiga kiiresti põgenenud mõningatest maailma kriisikolletest, pean eelkõige silmas Jugoslaaviat 1990. aastatel. Meie meeste Malist äratoomine on ainult ühe lennuki sinna saatmine, ja nad ongi sealt ära. Nad ei võta ju sinna mingit erilist varustust kaasa. Neil on kaasas isiklikud asjad, oma teadmised ja oskused. Nii et sügavat probleemi ei eksisteeri. Olen ka seda meelt, et see on küll rohkem välispoliitika kujundajate teema, aga ala on Prantsusmaa mõjusfääris ja prantslased päris kindlasti ei lase olukorral kontrolli alt välja minna. Arvan, et Euroopa Liidu teised riigid ei pea seal oma sõjalist panust andma. Tegemist on siiski teistsuguse olukorraga, kui on näiteks Afganistanis. Ütlen teile ausalt ja otse, et tsiviliseeritud või, ütleme, elatavat territooriumi on seal suhteliselt vähe. Kõrbes ei olegi mitte millegi muuga eriti võimalik sõita kui hävituslennukiga. Nii et minu arvates meil ei teki probleeme.

Aseesimees Jüri Ratas

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Kolleeg Aivar! See on väga tore, et praegu on mehed Malis teadmisi ja kogemusi omandamas, nagu sa ütlesid. Kõigepealt oli seal vist kaks instruktorit, nüüd on seitse. Kas sa näeksid perspektiivis ka seda, et Mali missioonil võiks osaleda ühe üksusena terve rühm või kompanii? Siis nad omandaksid kogemusi, kuidas tõeliselt õlg õla kõrval, mees mehe kõrval võidelda, ja meie osalemine nii tähtsas ürituses seal kaugel maal oleks ka tunduvalt nähtavam.

Aivar Riisalu

Sellist varianti ma heaks ei kiida ja sellist varianti ei pea Eesti ilmselt mitte kunagi arutama. Arvan, et muretsemiseks ei ole põhjust. Võib-olla eelmise vastuse kommentaariks veel nii palju, et Mati Raidma ei olnud oma küsimust esitades sugugi pahatahtlik. Mati Raidma saab ka aru, et tõepoolest, kui me istungi stenogrammis missioone natukene laiemalt lahti seletame, siis see annab inimestele informatsiooni juurde. Stenogrammi huvides me oleme valmis nendest missioonidest tulevikus veidi põhjalikumalt rääkima. Sest tõepoolest, Eesti rahvas mõistab riigikaitse vajadust ühetaoliselt ja üle 90% elanikest toetab praegust mudelit, aga inimeste julgustamine ja vajaduste selgitamine on ikkagi mõistlik. Arvan, et me ei ole selles osas ka täna mingeid vigu teinud.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Hea kolleeg! Meil juhtus väike arusaamatus. Ma nimelt rääkisin aasta 2013 märtsikuust. See oli mu esimene küsimus, et kas see saatmine on end õigustanud. Aga mu teine küsimus on esitatud pigem sotsiaalse nurga alt. Afganistanis haavata saanud kaitseväelane toimetatakse Inglismaale ravile, see käib brittide käe all ja on igati hästi korraldatud. Kuidas on see organiseeritud Mali puhul?

Aivar Riisalu

Parlamendi ülesanne ei ole muretseda *medevac*'i pärast missioonipiirkonnas. Ma arvan, et *medevac* on seal piisavalt hästi korraldatud, ja olen üsna veendunud, et kui seal peaks meie inimestega midagi juhtuma, mis on

suhteliselt vähe tõenäoline, siis kindlasti on Euroopa Liit korraldanud kogu logistilise toetuse. Miks mitte ravid vigasaanuid näiteks Stockholmi haiglas?

Aseesimees Jüri Ratas

Jevgeni Ossinovski, palun!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud ettekandja! Teie vastuses minu esimesele küsimusele kõlas huvitav seisukoht, et erinevalt NATO-st, kus on väga hea kaitsekoostöö, on Euroopa Liidu ühine kaitsepoliitika pehme, kuna Euroopa riigid on kultuuriliselt teistsugused. Sinu jutust võib aru saada niimoodi, et sellised riigid nagu Albaania, Türgi ja USA on Euroopa Liidu riigid kuidagi kultuuriliselt kokku ühendanud. Aga tegelikult on probleem selles, et sa ei vastanud minu esimesele küsimusele. See küsimus oli, kuidas riigikaitsekomisjon hindab Euroopa ühise kaitsepoliitika praegust seisut, arvestades seda, et paljud euroliidu riigid ei ole NATO liikmed. Milline on Eesti strateegiline seisukoht, mis suunas peaks ühine kaitsepoliitika arenema?

Aivar Riisalu

Minu asi on sõdida, mitte poliitikat teha. Seetõttu julgen endiselt väita, et kui mulle Saksa parlamendis öeldakse, et meil ei ole vaenlasi, siis ma üritan neilt küsida, kas see tähendab seda, et teil ei ole vaja panustada. Nad likvideerivad praegu oma kaitseväge, jätaavad selle umbes 6000-meheliseks. Nad jätavad alles umbes neli tankipataljoni, olles valmis panustama kiirreageerimisse, eelkõige, nagu ma aru olen saanud, Euroopa Liidus ja NATO-s. See paneb loomulikult õlgu kehitama.

Selge on, et Läti ja Leedu, kah Euroopa Liidu liikmed, on oma riigikaitse ülesehitusega täiesti läbi kukkunud. Türgi ei ole euroliidu liige, aga on üks parimaid ja vihasemaid NATO-sse panustajaid. Norra ei ole euroliidu liige, aga saab väga hästi aru, mis asi on riigikaitse. Minu küsimuse peale, miks teie teete seda peaaegu nii nagu meie, ütles üks Norra kolonel – naiskolonel, muuseas – väga ilusti: "Meil on 126 kilomeetrit piiri ühe teatud riigiga. See ei anna meile võimalust mööndusi teha." Vaadake, see ongi täpselt nii, et NATO on selgepiiriline sõjaline organisatsioon, mis tagab eelkõige §-st 5 tulenevalt oma liikmetele

sõjalise kaitse. NATO arendab ühiselt sõjalist võimekust ja kahjuks seal, jah, vedavad riigid on, mis seal salata, Ameerika Ühendriigid ja Türgi, meeldib see meile või ei meeldi.

Mis puutub Euroopa Liidu sõjalisse koostöösse, siis seda ei ole saanud käega katsutavalt tunda. Selle tõttu ma julgen väita, et see, mida ma olen näinud mitmes Euroopa parlamendis oma kolleegidega kohtudes, on olnud pigem pehme poliitika. See ei ole jätkusuutlik, kui nad niimoodi jätkavad. Sellepärast kordan ma oma täna juba öeldud sõnu: me ei pea mõtlema, kas sõda tuleb või ei tule, me peame mõtlema, millal ta algab.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Lugupeetud ettekandja! Riigikaitsekomisjonile on ehk ka teada, millised võivad olla järgmised missioonid. Ega missioonid ei kuku taevast ega teki hetkega, neid valmistatakse ette aasta-kaks, otsitakse partnereid-liitlasi. Kas praegu on teada ka järgmisi kohti, kuhu meil tuleb Eesti poisid saata?

Aivar Riisalu

Erinevalt paljudest kolleegidest, kes on rahul olukorraga, et kuskilt ei paista järgmist sõda, on minul küll nutt kurgus. Väike sõda hoiaks meid nagu erksana, aga seda tõepoolest kuskilt paistmas ei ole. Ma loodan, et eurooplased ja ameeriklased on nii targad, et Süürias- se oma nina ei pista – sel lihtsal põhjusel, et seal läheks ikka väga valusaks. Siis hakkaks mina ka juba mõtlema, et järsku olen vana ja enam ei kõlba.

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Austatud ettekandja! Sa kindlasti tead, millised riigid on Malis eelmissioonina esindatud. Mis maad need on?

Aivar Riisalu

See on nüüd päris hea küsimus! Tunnistan, et need mustad sõdurid, keda ma viimati nägin, olid kõik ühte nägu. Käiseembleeme ma aga meelde ei jätnud ega suuda seepärast

12 500 sõduri kodumaadest Aafrika riike üles lugeda. Aga Euroopa Liidu riikidest julgen kindlasti nimetada Soome, Rootsi ja Prantsusmaa. Ilmselt osaleb veel terve rida teisi Euroopa Liidu liikmeid. Kahjuks riigikaitsekomisjon oma istungil seda teemat ei käsitlenud.

Aseesimees Jüri Ratas

Kajar Lember, palun!

Kajar Lember

Hea ettekandja! Kogu seda NATO koostööd veab ikkagi Ameerika Ühendriikide suur panus ja initsiatiiv. Kuidas te kommenteeriksite väidet, et Ühendriigid vaatavad järjest enam oma sõjalistes algatustes mitte Euroopa poole, vaid meie mõistes ida poole? Ma pean silmas Hiinat ja Koread.

Aivar Riisalu

Ameerika Ühendriikide pehmus teeb muret. Seda lihtsal põhjusel, et maailm ei ole veel turvaliseks muutunud. Ilma tasakaalustatud sõjaliste jõudude selge olemasoluta võivad probleemid eri piirkondades kontrolli alt väljuda. Ma siiski loodan, et maailmal on nii palju mõistust, et suurriigid üksteise suhtes nii kaugel ei lähe, et väikeriigid peaksid nende vesikivide vahel tundma seda, mida nad tundsid nüüd juba peaaegu kolmveerand sajandit tagasi.

Aga tõsi ta on, et minu, kuidas öelda, inimestele informatsiooni jagades ilmnenud sõjahüsteeria on laialt tuntud ja mõni on mulle soovitanud selle peale isegi tabletti võtta. Aga mul on aja jooksul tekkinud selline kummaline arusaam, et ühel või teisel viisil kusagil ikka midagi plahvatab. Ja ma veel kord kinnitan, et kui me tahame olla iseenda ja oma ideede kaitsmiseks valmis, siis tuleb selleks valmis olla pidevalt. Seda ei ole võimalik täna alustada, kui homme on vaja. Ma loodan, et Ameerika Ühendriigid ei väsi, ma loodan, et NATO ei väsi, ma loodan, et meie idanaaber on mõistlik, ma loodan, et Hiina, kes kommunistliku partei juhtimisel praktiseerib väga kummalist ja väga edukat kapitalismi, ei muutu agressiivseks. Siis saamegi peaaegu kõigega hakkama.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Lugupeetud kolleeg! Nagu ma aru saan, Eesti sõdurid juba osalevad Mali missioonil. Samal ajal on meil laual otsuse eelnõu, mis peaks andma loa Eesti sõjaväelaste osalemiseks rahutagamissioonil Malis. Mis sellel pildil valesti on?

Aivar Riisalu

Sellel pildil ei ole valesti mitte midagi, sest me oleme Eesti sõduritele juba oma varasema otsusega asjaomase mandaadi andnud. Seda tegite ka teie, härra Tarmo Tamm, oma nupuvajutamisega siin saalis. Kui mälu mind ei peta, oli tegu kuni kolme kaitsevälasega, aga kaks neist on kohapeal. Midagi ebaseaduslikku Eesti riik toime pannud ei ole. Eesti ei torma mitte kusagil, püss käes, uksest sisse, ise hõigates, et kuule, kas teie tellisite sõja. Niisugust asja me ei tee.

Aseesimees Jüri Ratas

Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Austatud ettekandja, tänan suurepärase ettekande ja põnevate vastuste eest! Mind tegi natukene ärevaks üks vastus, milles sa ütlesid, et mina ei tee poliitikat, mina sõdin. Kui see oleks Kaitseväe Peastaabi esindaja, kes niimoodi ütleb parlamendiliikmetele riigikaitsekomisjonis, siis ma mõistaksin seda. Kui niimoodi ütleb riigikaitsekomisjoni kui juhtivkomisjoni esindaja missiooni mandaadi andmise arutelul suures saalis, siis mulle tundub, et kui see tõesti on kogu riigikaitsekomisjoni seisukoht, et riigikaitsekomisjon sõdib ja väliskomisjon teeb poliitikat, siis vahest peaks selles valguses kaaluma tulevikus juhtivkomisjoni rolli andmist väliskomisjonile. Ma arvan, et nende missioonide julgeolekupoliitiline aspekt ei saa kuidagi olla otsuse langetamisel vähetähtis.

Aivar Riisalu

Vaat kus nüüd naelutasid seina külge kinni! Sa ju tead, et Eesti Vabariigis sisuliselt parlamenti ei eksisteeri. Parlament on kummitempelikoda, kust pärast valimisi paremad pojad lähevad valitsusse ja hakkavad sealt parlamentidele ütlema, kuidas elama ja käituma peab. Opositsioonil pole valitsuses mitte kedagi ja

selle tõttu teda ei kuula mitte keegi. Selle tõttu ma julgesingi väita, et minu asi on valitsuse poolt mulle esitatud eelnõu sisuliselt läbi analüüsida. Ma proovin seda alati teha oma sõjalisest ettevalmistusest tulenevalt. Ma olen missioonikoolituse läbi teinud Eesti Vabariigi reservohvitser ehk valmis sõitma kriisipiirkonda, kui kodumaal peaks seda vähe laiemas pildis vaja minema.

Tahan siiski veel kord rõhutada, et riigikaitsekomisjon peab langetama otsuse pärast situatsiooni korralikku analüüsi. Parlament on teatavasti formaalselt sõja kuulutaja küll, aga ta teeb seda ikka pärast seda, kui eksperdid on öelnud, et nii võiks teha. Sellest vaatevinklist ma justkui ei ole, hea kolleeg Mikser, öelnud midagi üleaarust. Kui meile pakutakse välja mingi missioon ja meie ütleme, et see on okei, see sobib, siis me justkui vajutamegi oma komisjoni hääletusega nuppu ja hakkame sõdima. Sisuliselt ei ole ma oma ametist tulenevate volituste piire rikkunud. Ma ei käi mööda maailma ringi ega kisu uksi lahti, et kuulge, ma olen Eesti parlamendist, kas sõda tahate. Seda ma ju ei tee.

Aseesimees Jüri Ratas

Enn Eesmaa, palun!

Enn Eesmaa

Kuna me juba küsime ja vastame pisut intiimsematel teemadel, siis nähes sinu uljust ja aimates sinu potentsiaali tekkis mul küsimus, kas sind ehk pärast kohalikke valimisi ei oota ees ei rohkem ega vähem kui Tartu linna napea kabinet.

Aivar Riisalu

Seda riigikaitsekomisjonis ei arutatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Lugupeetud Aivar Riisalu! Kindlasti on Mali territoriaalne terviklikkus ja terrorismiohu vähendamine seal kogu Euroopa huvides. See on kindlasti ka Eesti huvides, kes me oleme pisike osake Euroopast. Kui vaadata Prantsusmaa ja ka Inglismaa suurt muret terrorismi ohjeldamisel ja jälgida peale seda sõjaväelist riigipööret puhkenud diskussioone, siis on

selge, et selle ohu vähendamine, selle n-ö kap-seldamine Aafrikas on väga tähtis. Kas meie ligikaudu 550 sõjaväelast on suur või väike panus, et terrorismioht ei laieneks Euroopasse?

Aivar Riisalu

No 550 sõjaväelast ei ole meil küll kunagi välismissioonidel korraga olnud. Meil on rotatsiooni tipphetkel väljas veidi üle kolmesaja sõjaväelase. See on Eesti jaoks piisav panus. Eesti on tark riik. Meil on riigi rahandus korras. Meil on tasakaalus riigieelarve. Me panustame täpselt nii palju, kui meil on võimalik. Me ei võta liiga suuri kohustusi. Me lahendame riigikaitseküsimusi sisuliselt. Me rajame oma riigikaitset kolmele sambale: ajateenistus, kaadriarmee, Kaitseliit. Ja see on väikesele riigile vajalik isegi siis, kui sotsiaalsed tagajärjed on valusad. Sügav kummardus sotsiaaldemokraatidele, et te ei ole vastu SKT-st 2% eraldamisele, et te leiate endas kodanikujulgust olla mehed ja naised, kellele on teie riik tähtis. Selle tõttu ma ütlen veel kord: ainus asi, kus me pole eksinud, on riigikaitse. Sest meil on riigi rahandus korras, meil on tasakaalus riigieelarve.

Aseesimees Jüri Ratas

Kajar Lember, palun!

Kajar Lember

Hea ettekandja! Riigi rahanduse koha pealt olen ma eriarvamusel, sest me oleme viimased neli aastat olnud defitsiidis. Aga see selleks. Mina saan asjast aru nii, et NATO juhtriik on küll natukene pehme, aga Eesti kaitsekorraldus peaks olema nagu suure kotka kõva lend. Sotside fraktsioonis on nii Suur, Kõva kui ka Kotkas olemas. Aitäh selle tunnustuse eest! Aga küsida tahtsin ma järgmist. Kui parlamendi võrreldakse kummitempliga ning räägitakse pehmetest ja kõvadest väärtustest, siis mulle tundub, et tempel iseenesest on päris kõva asjakene, aga see, mille sisse ta vajutatakse, on pehmevõitu moodustis. Vahest pole kogu parlamendi võrdlemine kummitempliga pädev, äkki tuleks just koalitsiooni otsa vaadata ja nimetada neid kummitempli padjaks?

Aivar Riisalu

Seda riigikaitsekomisjonis ei arutatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Heljo Pikhof, palun!

Heljo Pikhof

Mind tegi hästi ettevaatlikuks kolleeg Enn Eesmaa küsimus. Kui sa tuled varsti Tartusse ja te valimised võidate ja sina saad linnapeaks ning oled valmis sõdima, kellega sa seal Tartus sõdid? Või tahad siis minna kuskile missioonile, näiteks Tallinnasse? Palun seleta täpsemalt!

Aivar Riisalu

Ma arvan, et Tartus sõdin ma sotsidega. Aga seda teemat riigikaitsekomisjon ei arutanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, palun jääme ikka eelnõu 437 piiresse! Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ega väljakutseid teile ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Maestro Riisalu järel on suhteliselt tänamatu esineda, aga ma siiski püüan. Tõepoolest, Süüria kõrval on Mali temaatika terve maailma üldsuse, eriti aga meedia- ning militaarini-meste tähelepanu keskpunktis olnud juba kaua. Riigikogus on teema olnud huvi fookuses ennekõike kahes komisjonis. Väliskomisjonis oleme nendel teemadel rääkinud õige mitmel korral. Mõni aeg tagasi toimus kohtumine Venemaa riigipea Vladimir Putini eriesindajaga Aafrikas Mihhail Margeloviga ning me kasutasime teiste küsimuste kõrval võimalust analüüsida olukorda Malis. Seda enam, et härra Margelov on selles rahutus piirkonnas korduvalt käinud.

Oleme rõhutanud ja toetanud Eesti seisukohta alustada võimalikult kiiresti Euroopa Liidu Mali missiooni. Teatavasti lähetasime piirkonda staabiohvitserid. Oleme seisukohal, et äärmuslaste tagasitõrjumise kõrval on esmatähtis Mali valitsuse koostatud arengukava täitmine, mille eesmärk on muu hulgas vabade presidend- ja parlamendivalimiste korraldamine, riigi territoriaalse terviklikkuse taastamine, kodanike füüsilise ja sotsiaalse julgeoleku ning õigusriigi saavutamine.

Loomulikult oleme mures inimõiguste rikkumiste pärast mässuliste võimu all olnud

Mali aladel. Tunnustame Prantsusmaad ja teisi sinna panustanud Euroopa Liidu maid ning Lääne-Aafrika riike kiire ja otsustava tegutsemise eest kriitilises olukorras. Samas on oluline, et Malist lahkuma sunnitud äärmuslased ei leiaks tegutsemiseks uut piirkonda – teame, et kohati on neil see õnnestunud.

Oluline ettevõtmine oli Euroopa Liidu initsiatiivil Brüsselis mais toimunud Malisse panustajate konverents. Mäletatavasti lubasid rahvusvahelised doonorid Malile islamistide vallutustest taastumiseks 3,25 miljardit eurot, mis on esialgu plaanitud 2 miljardist märksa suurem toetus. Pidevalt on Mali temaatika arutluse all olnud euroliidu kaitseministrite kohtumistel, samuti Euroopa Liidu välisasjade nõukogu istungitel, kus tutvustatavaid Eesti positsioone on koos Välisministeeriumi esindajatega aidanud välja töötada ka väliskomisjon. Nii meie komisjon kui ka riigikaitsekomisjon saab pidevat teavet Mali olukorra kohta, samuti annab Kaitsejõudude Peastaap infot Eesti esindajate tegevuse kohta seal.

Teatavasti kaaluti veel üsna hiljuti ÜRO tasandil kahte võimalikku tegevuskava. Üks võimalus oli moodustada ÜRO rahuvalvemissioon ning kohale jätta ka mõningad Prantsuse üksused. Teise stsenaariumi kohaselt oleksid jäänud kohapeale nii AFISMA kui ÜRO sinikiivrid, kes tegutsenuks paralleelselt. Nüüd teame, et otsus on langetatud. Euroopa Liidu sõjaline väljaõppemissioon Malis käivitati aprillis. Sellel missioonil osaleb kaks Eesti stabiivõitseri. Malis töötab ka Eesti demineerija, kel on kogemusi Venemaa päritolu lõhkekehade kahjutuks tegemisel – selliseid kasutatakse Malis tavatult sageli.

Tervitasime Mali valitsuse otsust asutada dialoogi ja leppimise komisjon, mis on samm edasi jaanuaris vastu võetud ülemineku teekaardi eesmärkide saavutamiseks. Seetõttu oli hea meel lugeda eilset uudist kokkuleppe saavutamisest tuareegidega, kes on hõivanud strateegiliselt tähtsa linna Mali idaosas. Kokkuleppe loodetavasti sillutab teed üldvalimiste korraldamisele 28. juulil. Kokkuleppe saavutamise andis oma panuse ka Burkina Faso riigipea Blaise Compaoré.

Muret tekitab aina halvenev humanitaarolukord Malis. Riigis on üle veerand miljoni sisepõgeniku, paarsada tuhat inimest on lahkunud naaberriikidesse. Seetõttu jääb ilmselt veel

kauaks aktuaalseks mitme humanitaarabi programmi jätkumine Mali rahva toetuseks. Teatavasti annab oma väikese panuse ka Eesti. Kindlasti tuleb olukorrast Malis juttu nädalavahetusel Soomes toimuval Põhjamaade ja Aafrika tippkohtumisel, kus on kohal ka Mali esindajad. Lisaks otsesele sõjatemaatikale räägitakse Hämeenlinnas rahvusvahelisest rahuahendamisest, relvakaubandusest ning ka Aafrika riikide pingutustest ja plaanidest demokraatia, inimõiguste ja valitsemise edendamisel. Aitäh!

Asesimees Jüri Ratas

Aitäh! Läheme edasi. Palun Riigikogu kõnetooli Sven Mikseri!

Sven Mikser

Head kolleegid! Nagu juba korduvalt öeldud, on tegemist mitmes mõttes esmakordse sammuga Eesti julgeolekupoliitika ajaloos. Kui me asusime menetlema Eesti kaitseväelaste Malisse ehk siis Aafrikasse lähetamise otsuse eelnõu, siis ma tabasin ennast mõtlemast sellele, millal mina üldse esimest korda sain teadlikuks selle maa olemasolust. Ja mulle meenus lapsepõlves loetud Norra lasteluule kogumik, mis kandis eesti keeles pealkirja "Vaikivad trollid", kus on kuulsal Norra lastekirjaniku ja tõlkija Zinken Hoppi luuletus, mis algab sõnadega "Kaugel, kaugel Timbuktus elas Sara-Bara-Buu ...", Heljo Männi tõlge, kui ma ei eksi. Siis ma mõtlesin, et tõepoolest, Eesti osalemine maailmapoliitikas, maailma julgeoleku, maailma jagamatu julgeoleku tagamisel on paljud meie jaoks n-ö harjumuspäraselt kauged kandidid muutnud ootamatu nurga alt meile väga lähedaseks.

Tõesti, kedagi ilmselt ei üllata enam väide, et julgeolekul ja stabiilsusel Afganistanis on otsene mõju Eesti julgeolekule ja stabiilsusele. Niisamuti me peame ennast harjutama mõttega, et julgeolekul ja stabiilsusel Aafrika kontinendil on otsene mõju kogu Euroopa julgeolekule ja stabiilsusele, sh kindlasti ka Eesti julgeolekule ja stabiilsusele. Me ei pea mitte üksnes mõtlema missioonil osalemisele sellest vaatevinklist, mida see annab meie kaitseväelastele kindlasti hindamatu kogemusena, kui palju see meile maksma läheb, ega isegi mitte sellest vaatevinklist, et meie kohus on vastata jaatavalt oma liitlaste palvetele, sest siis on

rohkem lootust, et ka nemad vastavad positiivselt meie palvetele, kui meil peaks häda käes olema. Me peaksime harjuma mõtlema nendele küsimustele kindlasti rohkem maailma julgeoleku jagamatuse seisukohalt.

Malis on viimastel kuudel ja nädalatel olnud positiivseid arenguid. Tahan tähelepanu juhtida kolleeg Enn Eesmaa poolt juba viidatud läbirääkimistele Mali valitsuse ja separatistide vahel naabruses asuvas Burkina Fasos. Alles eile saavutati seal murranguline kokkulepe, mis ÜRO eriesindaja Bert Koendersi, endise Hollandi sotsialistist arenguabiministri sõnul loob võimalused tegelikult leppimiseks, riigi ühendamiseks ja kujutab endast olulist sammu kogu Mali julgeolekuolukorra stabiliseerimisel. Samal ajal oleks kindlasti lühinägelik eeldada, et see kokkulepe toob Malisse ja Põhja-Aafrikasse tervikuna üleöö stabiilsuse. Alles nädal tagasi juhtis ÜRO peasekretär Ban Ki-moon oma raportis ÜRO Julgeolekunõukogule tähelepanu endiselt väga volatiilsele ja ühtlasi väga pingelisele julgeolekuolukorrale riigis. Ta rääkis ka otseselt sõjalise konfliktiga mitteseonduvatest küsimustest, näiteks inimõiguste rikkumisest ja lapssõdurite kasutamisest võitlevate poolte poolt.

Kindlasti tuleb silmas pidada, et niisugused pikaajalised etnilised, regionaalsed ja usulised konfliktid ei ole lahendatavad ka mitte massiivse välise sekkumisega mõne kuu või isegi mõne aasta jooksul. Mulle meenub üks Euroopa Liidu asjade komisjoni istung paar aastat tagasi, kui me elasime kaasa nn araabia kevade sündmustele.

Ma palun lisaiega!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, kolm minutit!

Sven Mikser

Egiptuse valitsus vahetus ja ühes president Hosni Mubarak'i režiimi langemist kajastavas memos väideti meile, et demokraatlik protsess Egiptuses on pöördumatu. Ma julgesin toona küsida valitsusametniku käest, kes seda memo meile esitles, millel põhineb pärast Mubarak'i ca 30-aastast võimuperioodi ja enam kui poole sajandi pikkust sõjaväelist diktatuuri selles riigis tema optimism, et mõni nädal pärast selle režiimi langemist on demokraatlik protsess osutunud pöördumatuks. Vastus sellele küsi-

musele jäi tookord saamata, aga vahepealsed arengud selles riigis sunnivad küsima, kas see protsess ikka on pöördumatu ja kui kaua demokraatia juurdumine säärastes regioonides ja riikides, mis tihtipeale on etniliselt ja usuliselt lõhestatud, ikkagi aega võtab.

Sellest hoolimata ei saa me selliseid arenguid, nagu Malis on terroristide, ekstremistide, islamistide poolt territooriumi hõivamine ja kontrolli all hoidmine, rahumeeli pealt vaadata, seda enam, et meie liitlased Euroopas on meie poole abipalvega pöördunud. Nii et kindlasti väärrib otsus saata Eesti kaitsevälased nendele kahele missioonile – üks on Euroopa Liidu ja teine ÜRO missioon – selle saali toetust. Minu arvates on vägagi tervitatav, et siin täna nii põhjalik arutelu on aset leidnud. Tihtipeale on märksa enamate Eesti kaitsevälaste lähetamine maailma kriisipiirkondadesse küll NATO, küll ÜRO juhitud operatsioonidele siin saalis palju põgusamat ja pealiskaudsemat käsitlust leidnud. Nii et ma tunnustan meid kõiki selle tõsise ja põhjaliku arutelu pidamise eest. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Eelnõu 437 kohta muudatusettepanekuid laekunud ei ole ja juhtivkomisjon on teinud ettepaneku viia selle otsuse eelnõu lõpphääletus läbi teisel lugemisel. Nii et alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 437. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 67 Riigikogu liiget, vastu mitte keegi, neli inimest jäi erapooletuks. Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu väljaõppemissioonil ja ÜRO rahutagamississioonil Malis" eelnõu 437 on heaks kiidetud. (Tabel 19.)

Kaheksanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

9. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (340 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume üheksanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli kultuurikomisjoni esimehe Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Riigikogu kultuurikomisjon on teiseks lugemiseks ette valmistanud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teksti ja seletuskirja ning muudatusettepanekute loetelu. Vabariigi Valitsus algatas kõnesoleva eelnõu 2012. aasta 13. detsembril. Eelnõu tugineb Haridus- ja Teadusministeeriumi väljatöötatud hariduskorralduse kaasajastamise põhimõtetele. Eesmärk on paremini tagada, et kvaliteetne haridus oleks võrdselt kättesaadav, ning muuta põhikooli ja gümnaasiumi tegutsemise vorme, õppetöö korraldust, kooli juhtimist, õpetajate tööd, nende töötasustamist ning kooli rahastamise põhimõtteid.

Kultuurikomisjoni ettepanekul määras Riigikogu juhatus muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 15. märtsi. Eelnõu kohta esitasid muudatusettepanekuid Eesti Keskerakonna fraktsioon ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Oma ettepanekuid ja arvamusi esitas kokku 29 asutust, ühendust ja inimest, alates Eesti Alushariduse Juhtide Ühendusest kuni Tõstamaa Vallavolikogu ja Tõstamaa Vallavalitsuse ning Tõstamaa Keskkooli hoolekoguni välja.

Kultuurikomisjon arutas eelnõu, valmistades seda ette teiseks lugemiseks, 26 istungil. Komisjon jagas eelnõu temaatilisteks plokkideks ja nende kaupa räägiti need teemad läbi huvirühmadega. Pärast temaatiliste plokkide läbivaatamist tutvuti põhjalikult muudatusettepanekutega ja hääletati need läbi. Neid oli kokku üle 200. Täna on teile, lugupeetud kolleegid, esitatud muudatusettepanekute loetelus vormistatud 92 muudatusettepanekut.

Kultuurikomisjon on teinud eelnõu kohta menetluslikud otsused, mis esitatakse ettepanekuna suurele saalile. 13. juunil otsustasime teha ettepaneku, et eelnõu 340 võiks tulla Riigikogu täiskogus teisele lugemisele 19. juunil. 18. juunil otsustasime teha ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada. Kui teine lugemine lõpetatakse, siis tuleks eelnõu kolmas lugemine võtta Riigikogu täiendava istungi päevakorda esimesel võimalusel.

Nüüd räägin lähemalt muudatusettepanekutest. Ma käsitlen neid temaatilistes plokkides, et teil oleks minu juttu kergem jälgida. Esimene muudatusettepanek on tulnud Eesti Keskerakonna fraktsioonilt ja puudutab pedagoogi mõistest loobumist, mis on eelnõus ette nähtud. Haridus- ja Teadusministeerium on kinnitanud, et eelnõus on tegemist ainult ühe mõiste teistega asendamisega. Nimelt asendatakse eelnõus mõiste "pedagoog" mõistetega "direktor", "õppealajuhataja", "tugispetsialist" ja "õpetaja". Selle sammuga ei vähendata ühegi isiku seniseid tagatiseid. Kultuurikomisjon ei toetanud seda Keskerakonna ettepanekut. Küll aga väärrib märkimist, et komisjon pidas vajalikuks edaspidi analüüsida õpetaja abidega seonduvat teemat tervikuna, pidades silmas ka õpilase arengu toetamist.

Muudatusettepanekud nr 2–10 käsitlevad kooli tegutsemise vorme. Kultuurikomisjon ei toetanud Keskerakonna fraktsiooni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni muudatusettepanekuid kooli tegutsemise vormide kohta. Oli tehtud ettepanek kooli tegutsemise vormide muudatused koos rakendussätetega eelnõust välja jätta. Komisjoni arutelu tulemusel tegi Haridus- ja Teadusministeerium ettepaneku eelnõus täpsustada – see on oluline –, et kui me tahame ühitada huvihariduse üldharidusega, võimaldades üldhariduskoolis anda ka huviharidust, siis tuleb üldhariduskoolis huvihariduse andmisel huviala õppekava alusel õppivatele õpilastele tagada ka need õigused, mis neil oleksid eraldiseisvas huvikoolis õppides. Huvihariduse rahastamisel ei tohi tekkida erinevusi sõltuvalt sellest, kas huvikool tegutseb eraldiseisva asutusena või koos üldhariduskooliga ühendasutusena.

Pean oluliseks välja tuua muudatusettepanekuid nr 16 ja 18. Need käsitlevad kolme õppe-suuna kohustust gümnaasiumis. Nimelt teeb kultuurikomisjon ettepaneku jätta eelnõust väl-

ja gümnaasiumi kohustus pakkuda õpilastele kolme õppesuunda. Sellega on kultuurikomisjon sisuliselt arvestanud Eesti Keskerakonna sellekohaseid ettepanekuid. Algselt ei olnud kavas eelnõus seda teemat käsitleda, aga muudatusettepanekud seda võimaldavad. Oluline on öelda, et kuigi me kultuurikomisjoni arutelu tulemusena otsustasime kolme õppesuuna kohustuse välja jätta, sest see on muutunud kunstlikuks nõudeks, on eelnõus säte, mis kohustab gümnaasiumi pakkuma õpilastele piisavalt valikuvõimalusi, nagu see on gümnaasiumile kohane. Oluline on märkida, et selle muudatusettepaneku sõnastamisega on lahenenud ka Steineri ja Waldorfi koolide mure. Nad muretsevad, et kui järgalt nõutakse kolme õppesuunda, siis võib sattuda ohtu nende koolide spetsiifiline õppekava, pedagoogiline sisu ja nende koolide pidamine üldse.

Ettepanekud nr 19 ja 20 käsitlevad riigi kohustust pidada gümnaasiumi. Me ei toetanud Keskerakonna fraktsiooni ettepanekut, mille kohaselt peaks riik gümnaasiumi loomisel lepima kokku kohaliku omavalitsusega, et tagada kohaliku kogukonna huvide kaitse. See probleem on lahendatud selliselt, et riik võtab endale kohustuse senisest selgemalt tagada kvaliteetse gümnaasiumihariduse kättesaadavus. Eelnõu kohaselt peab aastaks 2020 igas maakonnas olema vähemalt üks riigi pidamisel olev gümnaasium. Siin on vaja välja tuua – seda soovib kindlasti ka Haridus- ja Teadusministeerium –, et koolivõrku soovitakse korrastada loomulikult koostöös omavalitsustega ja vastastikuste kokkulepete alusel. Oli ka küsimus, kas tulevikus võiks kõne alla tulla, et kogu gümnaasiumipidamine toimub riigi tasandil. Ministeerium vastas, et seda ei saa välistada.

Ettepanekud nr 21 ja 23 käsitlevad koolikohustuse täitmise tagamist. Veel kord ütlen, et nii muudatusettepanek kolme õppesuuna kohta kui ka muudatusettepanek koolikohustuse täitmise tagamise kohta tehti komisjonis konsensuslikult. Kultuurikomisjon teeb ettepaneku jätta eelnõust välja kavandatud muudatused elukohajärgse kooli määramise tingimustes. Haridusministeeriumi ettepanek ei leidnud komisjonis toetust ning me jätkame praegu PGS-is olemasoleva regulatsiooniga elukohajärgse kooli kohta, mille alusel tuleb igale lapsele tagada koht elukohajärgses koolis. Kui

koolis on ruumi, siis võib sinna võtta õpilasi ka väljastpoolt seda piirkonda. Ma usun, et see on paljudele meeltemööda korraldus. Koolikatsid see eelnõu ei käsitle, seda regulatsiooni me ei muutnud.

24. muudatusettepanek käsitleb vanemate kaasrahastust, kui laps õpib rahvusvahelise õppekava alusel. Ka sel teemal toimus väga pikk ja põhjalik arutelu huvirühmadega. Kultuurikomisjon teeb ettepaneku võtta eelnõust välja valitsuse kavandatud võimalus, et koolid võivad küsida vanematelt kaasrahastust, kui laps õpib rahvusvahelise õppekava alusel. Siin on tegemist IBO õppekavaga. Komisjon leidis, et ei ole piisavalt analüüsitud olukorda, kus üldhariduskoolis on õpilased, kes maksavad õpingute eest, ja õpilased, kes õpivad tasuta. Sellisel see IBO õppekava teema toetust ei leidnud. Komisjoni ettepanek on see kavandatud võimalus eelnõust välja jätta.

Ettepanek nr 26 käsitleb õppekirjandust. Tahan öelda, et komisjonis toimus mitmel korral väga põhjalik arutelu koos kirjastuste esindajatega. Komisjon palus Haridus- ja Teadusministeeriumil koostada ettepanek eelnõu muutmiseks. Me kiitsime heaks selle ettepaneku, mille ministeerium meile esitas, see on arvestatud komisjoni ettepanekuna. Selle kohaselt antakse ministrile igal juhul volitus kehtestada õppekirjanduse miinimumloetelu ja seega peab riik tagama õppekirjanduse olemasolu miinimumi ulatuses, kuid see loetelu ei ole koolidele õppekirjandust valides kohustuslik. Ma võin seda hiljem pikemalt seletada, aga nõnda see on. Teiseks näeb ettepanek ette (selle üle on ka väga palju vaieldud), et probleem seoses juurdepääsuga digitaalsele õppekirjandusele leiab lahenduse poolte, s.o ministeeriumi ja kirjastuse vahel kokkulepitud tingimustel ja korras. Ei ole nii, et kirjastus peab igal juhul tegema nii, nagu ministeerium ütleb. Toimuvad läbirääkimised ja tuleb saavutada selge kokkulepe.

Ettepanekud nr 28 ja 29 käsitlevad koolivaheaga. Seda teemat algselt eelnõus ei olnud, aga Eesti Keskerakonna fraktsiooni kuuluvate kolleegide ettepanekul me tegelesime sellega põhjalikult. Mõte on selles, et koolidel, nii põhikoolidel kui ka gümnaasiumidel, on võimalus ja õigus – mitte kohustus, vaid just võimalus ja õigus – kehtestada lisavaheaeg. Jutt käib kevadest, kui õpilased võivad olla pika talve ja sellele eelnenud vihmase suve tõttu kurnatud.

Siis on võimalus lisavaheaeg kehtestada, aga see on ainult võimalus.

Muudatusettepanekud nr 32 ja 33 käsitlevad gümnaasiumisse vastuvõtmise tingimusi. Siin suuri muudatusi tehtud ei ole, on mõningaid täpsustusi.

Pikemalt tuleb peatuda muudatusettepanekutel nr 36 ja 37, mis käsitlevad gümnaasiumi lõpetamist. Kultuurikomisjon teeb ettepaneku muuta 2013. aasta 1. septembril jõustuvaid gümnaasiumi lõpetamise tingimusi. 2010. aastal kehtima hakanud PGS-iga viisime sisse nõude, et riigieksamite positiivsel õiendamisel peab künnis olema 50%. See on leidnud ühiskonnas väga suurt vastukaja. Haridusministeerium tuli välja ettepanekuga riigieksamisüsteemi muuta ja naasta sisuliselt varasema korralduse, varasemate põhimõtete juurde, nagu need 1996. aastal sisse viidi. Olulisem on see, et meil on kolm riigieksamit, aga riigieksamite tulemus ei ole õpilasele, rõhutan, õpilasele otseselt siduv. Riigieksam loetakse sooritatuks, kui on kogutud 1% punktidest.

Ettepanekud nr 38 ja 42 on ääretult olulised. Need käsitlevad tugiteenuste kättesaadavust ja õpilase arengu toetamist. Lühidalt öeldes valmistab Haridus- ja Teadusministeerium kultuurikomisjoni ettepanekul ette muudatused, millega tagatakse tugiteenuste ehk eripedagoogi, sotsiaalpedagoogi ja psühholoogi teenuste parem kättesaadavus. Luuakse õiguslik alus maakondlike tugiteenuste keskuste rajamiseks, mis kindlasti oluliselt parandab nende teenuste kättesaadavust. Oluline on, et haridus- ja teadusminister saab kohustuse määrusega kehtestada tugiteenuste kirjeldus ning nende riigi poolt osutamise ulatus, tingimused ja kord. Ma usun, et see on väga oluline muudatus.

Ettepanek nr 39 käib arenguestluste kohta. See on väga pikalt vaieldud teema. Kehtima jääb kord, et arenguestlused toimuvad.

Olulisena toon veel välja ettepaneku nr 54, millega me tuntavalt suurendame koolide hoolekogude rolli. See oli lastevanemate liidu ettepanek. Hoolekogul on oma roll muu hulgas õpetajate palgakorralduse kooskõlastamisel.

Ettepanekud nr 55–60 käsitlevad koolitõotajaid. Kultuurikomisjoni arutelu tulemusel koostas Haridus- ja Teadusministeerium uue ja täpsema sõnastuse, mis puudutab koolitõotajaid, võttes aluseks kutseõppeasutuse seaduse sellekohase sõnastuse. Küsimus on selles, et

1. jaanuarist 2014 minnakse üle kutsesüsteemile. See süsteem ei asenda otseselt atesteerimisüsteemi, sest neil süsteemidel on erinevad eesmärgid, kuid kehtima hakkavad õpetajate kutseastmed. Oluline on öelda, et atesteerimisel antud kõrgemad ametijärgud kehtivad oma nominaalaja lõpuni. Ametijärgude eest tasu maksmine on samamoodi tagatud.

Ettepanekud nr 61–64 käsitlevad õpetajate töötasu. Komisjon ei toetanud Eesti Keskerakonna fraktsiooni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni muudatusettepanekuid. Küll aga täiendasime eelnõu sellega, et koolidirektor peab töötasustamise korra õpetajatega läbi rääkima ning kuulama ära hoolekogu ja esitama selle korra kooli pidajale kinnitamiseks. Varem oli direktoril väga suur ainupädevus, nüüd on need kooskõlastamisetapid siia sisse toodud.

Väga olulised on ettepanekud nr 69–78, mis käsitlevad koolide rahastamist. Kultuurikomisjon teeb ettepaneku kavandatavad muudatused seoses rahastamisega eelnõust välja jätta. Oluline on lisada seda, mida me oleme ka seletuskirjas kirjutanud: Haridus- ja Teadusministeerium on meile lubanud, et sügisel, kui tulla välja uue PGS-i eelnõuga, mis käsitleb rahastamist, on olemas rahastamist käsitlev määrus. Enne Riigikogus toimuvaid arutelusid senist rahastamiskorda Vabariigi Valitsuse määrusega ei muudeta. Oluline on, et siit on välja võetud koolieelse lasteasutuse seaduse muudatused, sest ministeeriumil on plaanis välja tulla eraldi eelnõuga, mis käsitleb koolieelseid lasteasutusi.

Ettepanekud on nüüd olulises osas läbi käidud. Menetluslikest otsustest andsin ma juba eespool ülevaate. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! Teile on mõned küsimused. Heljo Pikhof, palun!

Heljo Pikhof

Aitäh, austatud juhataja! Hea komisjoni ettekandja! Olen minagi tutvunud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu uue redaktsiooniga. Kurvaks teeb see, et õpetaja abi mõistet seaduses enam sees ei ole. Teised tugispetsialistid on suure võitluse tulemusena seal vähemalt sees. Me loodame, et neid ka edaspidi rahastatakse. Aga Ida-Virumaal ja teistes piir-

kondades õpivad õpilased algul vene keeles ja mingil ajal peavad nad hakkama osa aineid õppima eesti keeles. Seal on praegu olemas õpetaja abid, kes last aitavad, sest laps ei pruugi ju kohe kõigest aru saada, kui ta eesti keelt hästi ei valda. Millest selline muudatus?

Urmas Klaas

Aitäh! Meil on nii abiõpetajaid kui ka õpetaja abisid. Nad on praegugi tööl iga kooli otsuse alusel. Keegi ei keela ka tulevikus koolil neid tööle võtta ja neile palka maksta. See ei ole vähimalgi määral keelatud. Ka praegu ei ole see seaduses nii täpselt fikseeritud.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud kultuurikomisjoni esimees! Minu küsimus käib § 31 lõike 5 kohta. Selle lõike viimane lause kõlab nüüd nii: "Riigieksam on sooritatud, kui saavutatud on vähemalt üks protsent maksimaalsest tulemusest." See on 1 pall 100-st. Mul on selle kohta täpsustav küsimus. Haridusministeeriumis on sel teemal koostatud mitu dokumenti. Näiteks paneb matemaatika riigieksami eristuskiri paika eksami eesmärgid, vormi ja korralduse, eksamil nõutud teadmiste ja oskuste taseme. Kas need dokumendid olid teil komisjonis arutelu all, kui te selle 1% eelnõusse sisse panite? Kas te neid vaatasite?

Urmas Klaas

Riigieksamite ja riikliku lävendi seadmise üle oli komisjonis väga põhjalik arutelu. Me lähtusime väga paljudest dokumentidest ja analüüsides, muu hulgas statistikast selle kohta, kuidas on eksamitulemused muutunud. Hoolimata sellest, kas lävend oli 1% või 20%, eksamitulemustes olulisi erinevusi ei täheldatud. Komisjon toetas 1%-lise sätte kehtestamist.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud kolleeg! Minus tekitab kõige rohkem küsimusi riigigümnaasiumide loomine igasse maakonda, mis isenesest peaks olema suurepärane ja tervitatav.

Esiteks on aga subjektiivne, mismoodi neid riigigümnaasiume moodustatakse ja kuhu need luuakse. See sõltub väga palju poliitilisest sobivusest. Teiseks, kui maakonda luuakse riigigümnaasium, tähendab see, et munitsipaalgümnaasiumid ei suuda sellega kuidagi konkureerida. Hea kolleeg, ma toon sulle näite Põlvamaalt. Kui Põlva linna peaks mingi ime läbi loodama riigigümnaasium, kuidas suudavad siis Räpina või Värska kool sellele ebatervele konkurentsile vastu seista?

Urmas Klaas

Aitäh! Kultuurikomisjon ei arutanud seda teemat üksikute koolide kaupa. Eelnõu järgi võtab riik endale kohustuse rajada aastaks 2020 igasse maakonda vähemalt üks riigigümnaasium. See ei tähenda, et riigigümnaasiume ei või maakonnas olla rohkem kui üks, neid võib olla ka teie nimetatud gümnaasiumide seas. See võib nii olla, seadus võimaldab seda.

Aseesimees Jüri Ratas

Andres Anvelt, palun!

Andres Anvelt

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma norin natukene tehniliste, õigemini juriidiliste küsimuste kallal. Minu küsimuses on kaks küsimust. Kas seda eelnõu on ka keeleliselt toimetatud, nagu öeldakse? On tehtud ju palju muudatusettepanekuid ja siin on markantseid näiteid: "Gümnaasiumi pidamisel tagab kooli pidaja gümnaasiumi ..." See oli §-s 7¹. Aga ma tahan küsida veel järgmist. Eelnõus kasutatakse sellist mõistet nagu "riigi sihtasutus". Me oleme oma õigusruumis ammu kaotanud ära sellise mõiste nagu "riigi aktsiaselts", Tallinna Sadam ei ole enam RAS jne. Eelnõus on aga igal pool kasutatud mõistet "riigi sihtasutus". Sihtasutuste seaduses on lihtsalt öeldud, et sihtasutus on eraõiguslik juriidiline isik. Riik võib selle moodustada. Eelnõu tekstis aga on eraldi välja toodud riigi sihtasutused. Mida see tähendab? Mida sellega tahetakse rõhutada?

Urmas Klaas

Suur tänu! Ma palun vabandust kõikidelt kolleegidelt selle eest, et eelnõu teise lugemise tekst ei ole teatud põhjustel saanud piisavalt tunda keeleteimetaja kätt, aga seda hoolikamalt töötavad keeleteimetajad ja meie nõuni-

kud kolmanda lugemise tekstiga. Siin on, jah, sees grammatilisi või ka näpuvigu, nagu öeldakse, aga need kindlasti hiljem parandatakse. Mis puudutab riigi sihtasutust, siis tõenäoliselt on tegu riigi loodud või riigi osalusega sihtasutusega. Nii tuleb seda mõista.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Täna, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Mihhail Stalnuhhin küsis minu küsimuse küll ära, aga ma ei saanud sellele vastust. Mind lapsevanemana teeb väga murelikuks see, et 1%-lise tulemusega on võimalik eksamit sooritada. Ma ei oska arvata, mida see võib praktikas tähendada. Mida peab inimene eksamil tegema, et saada ainult 1 pall? Kas piisab sellest, kui lihtsalt kohale ilmuda, või tuleb veel midagi teha? 1 pall 100-st!

Urmas Klaas

Aitäh! Kultuurikomisjon ei koosta riigiekami küsimustikke, aga riigiekami korralduse selle muudatuse hariduspoliitiline mõte on see, et me tähtsustame õppeprotsessi tervikuna ega poolda tuupimist ja jõupingutuste kontsentreerimist ainult riigiekami tarvis. Nüüd ei ole riigiekami tulemus gümnaasiumi lõpetamisel õpilasele enam nii siduv. Tähtsad on koolieksamid, mille küsimustikud iga kool ise koostab ja mida ta korraldab, tähtsad on aastahinded, samuti praktilised või uurimuslikud tööd. Ei maksa arvata ja karta, et selle 1 punkti sätestamisega riigiekami sooritamise tõsidus kuidagi kaob. Me lihtsalt ei taha panna praegu õpilaste ette lisabarjääri õpingute lõpetamisel. Aga enamik kõrgkooli, näiteks Tartu Ülikool, on kehtestanud korra, et riigiekami sooritamise eest peab olema saadud 60 punkti. Kindlasti on ka koolidele auasi see, et nende õpilased sooritaksid riigiekameid hästi ja neiks korralikult valmistuksid, aga see ei või olla nii tähtsustatud, et kõik muu, mis koolis toimub, jääb tagaplaanile ja tähtsad on ainult riigiekamid. Seda ebaobjektiivsust, mis on tekkinud Eesti koolide ja hariduse hindamisel riigiekami alusel moodustatud koolide pingerea põhjal, teame kõik. Mida tuleb teha, et seda 1 punkti saada? See sõltub ikkagi konkreetsest ülesandest. Aga ma veel kord ütlen, et uuringute põh-

jal otsustades ei paranenud ega halvenenud eksamite sooritamine selle tõttu, kas saada tuli 1 punkt või 20 punkti. Tegelikult algas sisuline hindamine alates 20 punktist. 20 punktini, kuidas öeldagi, veeti kõik lihtsalt läbi. Olles dokumentidega tagantjärele tutvunud, võin öelda ka seda, et 2001. aastal kehtestati 1-punktilise lävendi asemel 20-punktiline lävend ja 2010. aastal 20-punktilise asemel 50-punktiline, aga kahjuks ei ole võimalik leida mingeid analüüse, miks see hea oli. Minu arvates olid need emotsionaalsed otsused, mis kuidagimoodi ei väärtustanud gümnaasiumiharidust rohkem sisuliselt.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Mind teeb murelikuks üks teema, mida te kajastasite. Majandusmaastik, kus, ütleme, kõik need muudatused hakkavad toimuma, on sellest eelnõust kuidagi eemaldatud. Näiteks menetles kultuurikomisjon Riigikogu eelmise koosseisu ajal sellist eelnõu poolteist aastat ja lisatud oli majandusskeem, see, kui palju on vaja ressursse, milline on üldine majandusmaastik. Olemas olid peaaegu kõikide normatiivaktide eelnõud, aga praegu peame ootama sügist, sest nagu minister täna lõuna ajal vastas, sügisel tuleb majandusskeem ja midagi veel. Mispärast läks komisjon ikkagi seda teed, mitte ei palunud kõiki pabereid korraga?

Urmas Klaas

Loomulikult, hea kolleeg, rõõmustaks ka mind väga, kui meil oleks täna terve eelnõu koos rahastamispeatüki ja rakendusakti ehk määrusega. Muidugi oleks see hea. Paraku selleni ei jõutud. Haridus- ja Teadusministeerium on otsustanud esitada meile rahastamise kohta sügisel uue eelnõu ning on lubanud vahepeal valitsuse määruse muutmist mitte ette võtta. Seda me teame. Ometigi leidis komisjon, et selles eelnõus (see ei ole uus seaduse terviktekst, see on seaduse muutmise seaduse eelnõu) on siiski piisavalt teemasid, mille seaduses käsitlemist koolid ootavad juba enne uue õppeaasta algust. Põhiliselt käib jutt riigiekamitest, kindlasti ka lisakoolivaheajast ja selguse vajadusest koolipiirkondadega seoses. Loo-

mulikult on igasuguseid arvamusi, aga komisjonis jäi peale see arvamus, et on oluline need teemad (ja neis ollakse üksmeelel) siia tuua ja esitada eelnõu seadusena vastuvõtmiseks. Ma olen muidugi seda meelt, et me peaksime rohkem rääkima hariduse sisust, aga see on siiski põhiliselt õppekava teema.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, härra juhataja! Austatud ettekandja! Eelnõu punkt 27 sätestab, et õpilaskodus tuleb tagada vastavad õppimis-, elamis- ja kasvatus-tingimused. Mida selle eelnõu tähenduses peetakse silmas kasvatustingimuste all?

Urmas Klaas

Aitäh! Ega siin mingisugust revolutsiooni ette võetud ei ole, valdavalt jätkub praegu kehtiv korraldus. Õpilaskodus ööbivad õpilased, kelle kodu on koolist kaugel. Õpilaskodu on kooli oluline ja lahutamatu osa. Lisaks hariduse kahele komponendile – teadmiste andmisele ja loovuse arendamisele – tuleb seal arendada ka sotsiaalseid oskusi, et õpilased saaksid üksteisega kenasti läbi. Tuleb tegelda kasvatamisega kõige paremas mõttes.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Selgelt paistab välja, et põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eesmärk on eeskätt kulusid kokku hoida: koole suletakse, teenuseid vähendatakse, koolide võimalused vähenevad. Tekib küsimus, kelle huve uus PGS teenib.

Urmas Klaas

Täna! Uus põhikooli- ja gümnaasiumiseadus pakub õpilastele rohkem võimalusi ja teenuseid. Kutsutakse ellu maakondlikud tugiteenuste keskused, mis olukorras, kus vajadus nende teenuste järele kindlasti kasvab, on väga teretulnud ja tubli samm. Selleks nähakse ette märkimisväärsed vahendid nii Euroopa Liidu kui ka Eesti riigi eelarvest. See on ainult üks näide. Nii et ma ei saa kuidagi eelneva hinnanguga nõustuda.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Meile esitatud eelnõu alusel kujuneb gümnaasiumihariduse rahastamisel välja neli omavalitsuste tüüpi. Esiteks, omavalitsused, kus on riigigümnaasium ja kus seega ei ole gümnaasiumiharidust puudutavat finantskohustust. Teiseks, maakonnalinnad, kes ootavad, et nad kuue aasta jooksul riigigümnaasiumi saavad. Kolmandaks, väikelinnad ja maa-asulad, kus on munitsipaalgümnaasium ehk nn täistsüklikool. Ka mõned maakonnalinnad on jonnakalt selle variandi juurde jäänud. Neljandaks, omavalitsused, kus ei anta gümnaasiumiharidust ja kust tuleb õpilasi saata kas tasuta riigigümnaasiumi või koos osamaksuga munitsipaalgümnaasiumi. Tekib kõlvatu konkurents eesmärgiga finantsiliselt kägistada munitsipaalkeskkoole väljaspool Tallinna, Tartut, Narvat ja Pärnut. Kas sa võid sõnastada komisjoni seisukoha, mida te arvate sellest ilmest vastuolust võrdse kohtlemise seisukohalt?

Urmas Klaas

Täna! Komisjon tõepoolest arutas sotsiaaldemokraatide muudatuseettepanekut, mille järgi peaksid ka omavalitsused osalema riigi peetavate gümnaasiumide rahastamisel. See ettepanek komisjonis toetust ei leidnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmen Kütt.

Helmen Kütt

Täna, austatud eesistuja! Lugupeetud kultuurikomisjoni esimees! Hariduses ja meditsiinis peavad paljud ennast asjatundjaks, aga mina neid teemasid ei tunne. Sellepärast vahendan ma teile Eesti Haridustöötajate Liidu juhatuse esimehe Reemo Voltri muret ja seisukohta: "Oleme kindlalt vastu klassijuhataja töö eraldi tasustamise kaotamisele. PGS-i muudatustega kavatakse kaotada eraldi tasu klassijuhataja ülesannete täitmise eest. See samm on ohtlik, arvestades just klassijuhataja rolli olulisust meie noorte sotsiaalses arengus, õppimise toetamises jne." Milline on teie seisukoht? Kas te arvate, et see mure on põhjendamatu selle

seaduse valguses, vähemalt selle muudetud eelnõu teksti valguses?

Urmas Klaas

Täna! Eelnõu mõte on selles, et klassijuhatamine peab mahtuma õpetaja 35 töötundi sisse. Tavapäraste korraliste tööülesannete täitmist enam lisatasu eest kokku leppida töepoolt ei saa. See on kantud töölepingu seaduse loogikast, mille järgi tuleb sõlmida kokkulepe, et kogu töö tehakse ära nädala töötundide sees. Lisatasu maksmine saab kõne alla tulla tõesti vaid erakorraliselt ületunnitööna tehtava töö eest. Loomulikult tasustatakse seda tööd erakorraliselt. Täpsuse huvides tuleb öelda, et klassijuhatamine on ka kehtivas seaduses väga hõredalt reguleeritud, kuigi praegu on selle eest tõesti fikseeritud eraldi tasu.

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, härra juhataja! Austatud kultuurikomisjoni esimees! Teen sulle komplimenti nii põhjalike vastuste eest! Aga minu küsimus on selline. Peaminister on kiitnud, et Riigikogu on teinud head tööd, kultuurikomisjon väga head tööd, sest on üle 200 muudatustepaneku läbi arutanud. Sina oled hästi staažikas inimene selles valdkonnas. Milliste muudatuste üle sina isiklikult kõige rohkem rõõmustad?

Urmas Klaas

Suur tänu nii isikliku küsimuse eest! Ma ei tohi tegelikult sellele vastata, sest ma vastan siin ju komisjoni nimel ja komisjoni ettekandjana. Aga kõigi nende ettepanekute üle, mida komisjon on üksmeelselt toetanud, on mul väga hea meel. Eks ma ju mõtlen oma hea komisjoniga ühes rütmis ja taktis.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea esineja! Gümnaasiumi lõpetamiseks tuleb õpilasel rahuldaval tasemel kirjutada õpilasuurimus või teha mingi praktiline töö. Uurimistöõde ja praktiliste tööde juhendamine on jällegi aineõpetajale lisatöö. Tihti on ühel

aineõpetajal mitu tööd juhendada. Kas ka see töö peaks mahtuma 35-tunnise töönädala sisse?

Urmas Klaas

Aitäh! Kõik tööülesanded ja nende täitmise eest makstav tasu lepatakse kokku koolidirektori ja õpetaja vahel. Reegel on see, et õpetaja töö peab mahtuma 35 nädalatunni sisse. Nii et siin ei ole mingisugust maailmarevolutsiooni, võrreldes kehtiva korraldusega. Kõik tööd saavad tehtud ja inimesed tasustatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Mart Meri, palun!

Mart Meri

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Minister on öelnud, et mis puudutab atesteerimist, ametijärgude andmist, siis õpetajad elavad praegu 19. sajandi Preisi süsteemis. Suund on võetud kutsestandarditele kutseaduse alusel. Ma vaatasin praegu Kutsekoja kodulehte. Seal on kirjas, et on valminud kaks kutsestandardit ei teagi mitmest. Aga hullem on see, et keegi veel ei tea, kes neid kutsejärke õpetajatele andma hakkab. Kui õpetaja tahab kutsejärku taotleda, siis pole teada, kus ta seda teha saab. Ometigi hakkavad kutsejärgud mõjutama ka õpetajate palgakorraldust. Kas sina komisjoni esimehena oskad suurele saalile selgitada seda üleminekut atesteerimiselt kutsejärgudele?

Urmas Klaas

Aitäh! Tegemist on kutseastmetega ja sellele süsteemile minnakse tõesti üle. Selle ülemineku ja uue süsteemi on Kutsekoda ette valmistanud loomulikult koos haridusministri ja õpetajate esindajatega. Õpetajate liit on sellesse aktiivselt kaasatud olnud. Oluline on see, et juba antud ametijärgud kehtivad oma kehtivusaja lõpuni. Õpetajatele makstakse palga vähemalt ametijärgu miinimumpalga ulatuses. Seda ei ole kuskil ametlikult kirjas, aga komisjonis on korduvalt räägitud, et kõige loogilisem kutseastme andja oleks õpetajate liit.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Austatud vastaja! Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu kohaselt kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega õpetaja töötasu alammäära. Kas keegi kehtestab tugispetsialistide töötasu alammäära ja kes see sel juhul on?

Urmas Klaas

Täna! Praegu on seadusega kehtestatud kohustus, et koolides peavad olema tugispetsialistid. Tugispetsialistide rahastamine – see on ka vastus sinu küsimusele – on kohalike omavalitsuste ülesanne. Mul on kahju, et rahastamissätted ja sellekohane määrus ei ole täna siin. Vabariigi Valitsuse määruse projekti, mida kultuurikomisjon on lugenud, on tugispetsialistide rahastamiseks ette nähtud riigi toetus. Aga praegu on see kohalike omavalitsuste pädevuses.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud komisjoni esimees! Mu ret teeb, et riigil puudub visioon õpetajate koolitussüsteemist tervikuna. Võib öelda, et ei ole loodud kindlat koolitusstrateegiat. Koolid võivad valida üsna piiratud ja kooskõlastamata võimaluste seast, mida pakuvad mitmesugused koolitusfirmad ja ülikoolid. Ma arvan, et komisjonis on neid küsimusi palju arutatud. Kas koolitusest on üldse räägitud? Mida toovad siin kaasa põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse uued paragrahvid, mis nüüd eelnõus on? Mida annab meile see uus seadus, kui me selle poolt hääletame?

Urmas Klaas

Täna väga! Seda eelnõu arutades kultuurikomisjon õpetajakoolituse teemat ei käsitlenud, aga nagu sa hästi tead, oleme sellest põhjalikult rääkinud olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu raames, kui me tegime Vabariigi Valitsusele terve hulga ettepanekuid õpetajakoolituse parandamiseks ja tähtsustamiseks. Kindlasti seisab meil sügisel ees (me oleme sellest rääkinud ka meie sekretariaadiga) kuulamine, kus ministrium annab aru, kuhu on jõutud õpetajate ettevalmistamise täiustamisel.

Aseesimees Jüri Ratas

Vladimir Velman, palun!

Vladimir Velman

Suur tänu, lugupeetud juhataja! Hea kultuurikomisjoni esimees! Minu küsimus haakub mõnes mõttes eelmise küsimusega. Uue põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega kaotatakse õpetajate senised ametijärgud: nooremõpetaja, õpetaja, vanemõpetaja ja metoodikõpetaja. Mis peaks uue süsteemi kehtestamise korral teie hinnangul motiveerima õpetajat ennast pidevalt täiendama? Kas te olete seda komisjonis arutanud?

Urmas Klaas

Aitäh! Me oleme seda arutanud. Oleme arutanud, et kutseastmete poole püüdlamine on kindlasti see, mis inimest arendab. Kindlasti arendab õpetajat see, kui ta tahab olla võimalikult hea spetsialist ja õpetaja. Just nimelt selles mõttes on kutseastmete süsteem tulevikku vaadates märksa paindlikum ja sisulisem, sest see ei eelda kõikide järkude järjestikku läbimist. Noor, tubli, andekas ja töökas õpetaja saab taotleda ka järgmisest astmest kõrgemat kutseastet. Kindlasti on koolijuhil huvi, et tema koolis töötaksid professionaalsed ja kõrge kutseastmega õpetajad. Lisaks sellisele normaalsele arengule, millest me oleme lähtunud, on eelnõus ka säte, mis suisa kohustab õpetajat end pidevalt arendama ja olema kursis koolis toimuvate uuendustega.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Randver, palun!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Minu küsimus puudutab 1. jaanuari 2020. Räägitakse, et siis peab igas maakonnas olema riigigümnaasium. Ma arvan, et riik saaks sellega hakkama, kui maakondi oleks niisama palju, kui on põhilisi ilmakaari ehk neli. Miks ma seda väidan? Me saame Euroopa Liidu struktuurivahenditega need koolid kindlasti valmis, valades kogu selle raha betooni. Kuid me peame neid gümnaasiume ka ülal pidama. Kas eelnõu menetlemisel on neid teemasid arutatud? Eelarvele tekib ikkagi suur koormus, kui kõigis maakondades on üks riigigümnaasium. Teistes eluvaldkondades on

juhtunud, et on midagi valmis ehitatud, kuid ei suudeta seda ülal pidada.

Urmas Klaas

Suur tänu! Seda teemat on komisjonis käsitletud nii, et kui riik on võtnud endale kohustuse need gümnaasiumid rajada, siis kaasneb sellega kindlasti kohustus neid ülal pidada. Kui palju ühe või teise kooli ehitus ja ülalpidamine konkreetsetl maksma läheb, on kindlasti erinev ja sõltub kooli suuruselt, sellest, kas see on suurlinnagümnaasium 500 õpilasele või väiksem, 200 õpilasega kool või sellest veelgi väiksem õppeasutus. Aga kindlasti on Vabariigi Valitsus sellest kohustusest teadlik.

Aseesimees Jüri Ratas

Heljo Pikhof, palun!

Heljo Pikhof

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Meile kõigile tuli Eesti Haridustöötajate Liidult kiri. Ma loen siit ette ühe koha: "Leiame, et õpetaja täistööaja puhul peaks olema riiklikult kehtestatud õppetundide ülempiir (EHL ettepanek 18 õppetundi nädalas, liitklasside puhul 16 õppetundi nädalas), et vältida õpetaja ületöötamist ja kogu õppeprotsessi kvaliteedi langust." Selle muudatusega, et enam ei kehtestata õppetundide arvu ülempiiri, kaasneb oht, et õpetaja peab sama raha eest hakkama rohkem tööd tegema. Halvemal juhul võib juhtuda, et kui näiteks siiani andis õpetaja kõige rohkem 24 õppetundi, siis nüüd peab ta andma 30 tundi, millele lisandub tundide ettevalmistamise ja tööde parandamise aeg jne. See ei saa kuidagi mahtuda 35-tunnilise üldtööaja sisse. Uuringud näitavad, et kui praegu võib õpetaja anda kõige rohkem 24 tundi, töötab ta nädalas aga üle 50 tunni. Mida sina siit välja rehkendad?

Urmas Klaas

Tänan! Esiteks on kogu selle eelnõu ideoloogiline alus usalduse kasvatamine kooli pidaja ja just direktori vastu. Ühe või teise õpetaja tööülesanded ning -korraldus ja ülesannete täitmise eest makstav tasu on ühelt poolt loomulikult fikseeritud riikliku miinimumiga, mis tuleb tagada, aga teiselt poolt on see ikkagi töölepingu teema, nagu siin täna juba korduvalt juttu on olnud. On raske mõista,

miks me peame õpetajaid rumalateks ja väetiteks, arvates, et nad ei suuda enda eest seista, ja miks me peame direktorit pahatahtlikuks inimeseks, kes tahab oma kooli halvasti juhtida ja õpetajast välja pigistada ei oskagi öelda mida. Aga me ju teame, et auditoorse töö tundide keskmise arvuna on arvestatud 21, mis on fikseeritud kehtivas Vabariigi Valitsuse määruses. Milline hakkab olema see arv järgmises määruuses? Ma loodan, et mitte suurem. Aga oluline on öelda, et kogu loogika on teistsugune kui see, mis siiani on kehtinud. Nagu kõigil teistel palgatöötajatel on tööleping, nii hakkab see olema ka õpetajatel, ning lepinguga kaasnevad normaalsed läbirääkimised. Kuid komisjon on teinud eelnõus nüüd sellise muudatuse, et õpetajate palgakorraldus tuleb direktoril õpetajatega läbi rääkida, hoolekogus kooskõlastada ja esitada kinnitamiseks kooli pidajale.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Endise õpetajana tahan teile öelda, et eksamiks nimetatakse üritust, mille käigus hinnatakse õpilase omandatud teadmisi. Tuleme tagasi matemaatika riigieksami juurde. Õpilane peab olema kursis vähemalt selliste temadega nagu reaalarvud, võrrandid ja võrratused, trigonomeetria, vektor tasandil, joone võrrand, funktsioonid, funktsiooni piirväärtus ja tuletis, tõenäosusteooria, kirjeldav statistika ning stereomeetria. Sellised ülesanded ootavad teda eksamil. Ja siis saab keegi äkki 1 punkti 100-st. Selgitage mulle, kuidas 1 punkti puhul saab pidada eksamit sooritatuks. Mida see õpilane siis teab?

Urmas Klaas

Aitäh! Ma ütlen teile veel kord, et uue korra ja kontseptsiooni järgi on riigieksami ülesanne ja funktsioon teistsugune, kui see oli siiani. Sellest lähtuvalt ei ole mõtet näpuga järke ajada, kas saadakse 1 punkt või 20 punkti, sest sisulist vahet siin ei ole. Ma tunnustan teie põhjalikke teadmisi matemaatikas, need on kindlasti põhjalikumad, kui minul ajaloolasena on. Aga tuleb aru saada, et eksam loetakse soo-

ritatuks juba siis, kui on saadud 1% maksi-
maalsest tulemusest.

Aseesimees Jüri Ratas

Andres Anvelt, palun!

Andres Anvelt

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma jälle natuke norin mõningate muudatuste kal-
lal, mille eesmärgist ma aru ei saa. Üks esi-
mesi muudatusi, mida seaduseelnõu ette näeb,
on see, et mõiste "pedagoog" asendatakse
mõistega "õpetaja". Mis on selle sisuline ees-
märk? Jälle tekitatakse teatud arusaamatusi.
"Pedagoog" on Eesti õigusruumis väljakujune-
nud mõiste. Mis on kasutegur, mis selle muu-
datusega juurde luuakse? Seletuskirjast ma se-
da välja ei loe, ausalt öeldes. Siin ei ole sellele
antud ühtegi otsest selgitust.

Urmas Klaas

Täna väga! See ei ole küsimus, mida tu-
leks esitada teisel lugemisel, sest minu mäleta-
mist mööda vastas sellele põhjalikult haridus-
ja teadusminister esimesel lugemisel. Aga selle
muudatusega tõepoolest asendatakse mõisteid,
tehes seda selguse huvides, et oleks konkreet-
selt välja toodud, et koolis on direktor, õppe-
alajuhataja ja õpetajad. Me lisasime sinna veel
tugispetsialisti. Võib-olla oli see küsimus tin-
gitud sellest, et omal ajal käis suur võitlus, et
pedagoogi mõiste alla tuua ka tugispetsialistid.
Ka see teema oli komisjonis arutelul. Selle
probleemi lahendamise sellega, et toome tugi-
spetsialistid loetelus eraldi välja. Eelnõu alga-
taja selgituse kohaselt on see ettepanek tehtud
selleks, et valitseks suurem selgus, kellest me
räägime, kui me räägime koolis töötavatest
inimestest.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Ma täna, härra eesistuja! Austatud ette-
kandja! Mul on järjekordselt üks lapsevanema
küsimus. Ma üritan ära unustada oma kõikvõi-
malikud eelnevad kogemused n-ö kooli pinnalt
ja küsin lihtsalt lapsevanemana. Kui mu vane-
mad lapsed läksid kooli, siis ma teadsin täp-
selt, mis neid ees ootab. Septembris läheb kooli
mu kõige noorem poeg ja ma mõtlen õudusega

sellele, et koolivõrku ja koolisüsteemi on vii-
mastel aastatel iga poolteise aasta tagant refor-
mitud. Kas te saate panna käe südamele ja
kinnitada, et see on nüüd mingi lõplik variant,
või ootavad meid ees veel mingisugused üm-
berkorraldused ja üllatused? Ausalt öeldes on
12 aastat ikka pikk aeg ja tahaks lapsevane-
mana saada mingisugust kindlustunnet, et see
on see, mille alusel me järgmistel aastatel ela-
me.

Urmas Klaas

Täna väga! Kogu meie elu on suurtes
muutustes ja vaevalt et koolgi nendest pääseb.
Kui me räägime rahastamise põhimõtetest, sä-
tetest ja määrusest, siis tuleb öelda, et huvid on
täiesti vastandlikud. Lõuna-Eesti omavalitsu-
sed kurdavad ja nõuavad, et kui õpilaste arv
väheneb ja koolivõrku tuleb paratamatult ti-
hendada, siis see kõik peab olema korralikult
rahastatud. Samas tulitsevad meiega Põhja-
Eesti, Tallinna ümbruse omavalitsused, kes
ütlevad, et raha tuleb ümber jagada, sinna, kus
on vähem lapsi, pole vaja nii palju anda, vaid
anda tuleb just neile Põhja-Eestis, sest nad lau-
sa upuvad, neil on nii palju lapsi. See tähendab
paratamatult, et koolivõrk muutub, selle vastu
ei saa. Ikka võib tulla ette muudatusi ja uuen-
damisi. Võtame kas või needsamad riigieksa-
mid. 1996. aastal oli nõudeks seesama 1 punkt,
2001. aastal kehtestati Riigikogu tarkusest
20-punktiline lävend, 2010. aastal jälle meie
tarkusest 50-punktiline lävend, nüüd me aga
leiame, et me oleme selle 50 punktiga liiale
läinud. Me kõik areneme.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja!
Ma mõnes mõttes jätkan oma esimest küsi-
must. Võib-olla ei ole mul õigus, võib-olla ei
saa ma kõigest aru. Aga ma olen aru saanud
sellest, et iga seadus on ühelt poolt normatiiv-
akt ja teiselt poolt ühiskondlik kokkulepe. Meie
ees on strateegiline eelnõu, aga selle täitmise
plaani meil ei ole. Meil ei ole maastikku, kus
see täitmine peab toimuma. Meil ei ole maas-
tikul partnerit, kellega me peame seda koos
tegema, ja me ei oska ütelda, kui palju meil on
vaja ressursse. Võib-olla on ministeerium ko-

misjonile seda öelnud, aga meile ei ole see teada. Väike küsimus veel: kas te olete arutanud, kuidas on väikeste gümnaasiumidega Ida-Virumaal, ma mõtlen ...

Aseesimees Jüri Ratas

Ka väikeste küsimuste esitamise aeg on läbi.

Urmas Klaas

Aitäh! Alustan sellest väikesest küsimusest. Me eraldi Ida-Virumaa koolidest ei kõnelnud ning üldse piirkondade ja koolide kaupa seda teemat ei lahanud, sest see on libe tee, kuna igapähele on olemas omad armsad ja kallid koolid. Me lähtusime printsiipidest. Mis puudutab rahastamist, mis on oluline teema, siis kordan üle: mul on kahju, et neid sätteid täna siin ei ole, aga need on lubatud tuua sügisel meie töölaudadele koos rahastamist käsitleva määrusega. Mis puudutab võimalikke teisi rakendusätteid või lisaakte, siis jään vastuse võlgu. Ma ei tea täna seda täpselt, näiteks uus õppekava ju alles jõustus. Minu arvates on seal terve hulk probleeme. Kas on tark hakata seda jälle ümber tegema? On nii- ja naapidi hääli. Nii et siin on palju küsimusi ja erinevaid vastuseid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Eelnõu punkt 19 sätestab, et üldkeskharidust omandavat õpilast, kes ajutiselt omandab välisriigi õppeasutuses sama taseme haridust, ei arvata nominaalse õppeaja jooksul kooli õpilaste nimekirjast välja, kui ta jätkab välisriigis õppimise ajal õppimist eksternina. Praeguste gümnaasiumiõpilaste seas on väga populaarne õppida mõne rahvusvahelise õpilasvahetuse programmi, näiteks YFU raames üks aasta mõne teise riigi gümnaasiumis. Seal õpitakse kohalikus keeles ja tavaliselt õppeaastat kirja ei saada, sest süsteemid ei ühti. Kas see uuendus tingib selle, et kõik need tublid YFU raames õppivad lapsed arvatakse oma kodukooli õpilaste nimekirjast välja, kuna nad ei jätku ju paralleelselt eksternina õppimist kodukoolis?

Urmas Klaas

Aitäh! Põhimõte on ikkagi selles, et neil õpilastel, kes on siiani olnud kooliga seotud ja seal õppinud, oleks võimalus oma õpinguid jätkata ja neid seal infosüsteemist ära ei kustutataks. Oluline on, et oleks olemas pikaajalisem vaade. Konkreetse vastuse, mismoodi või mida täpselt keegi õppida võib, jään ma võlgu, sest nii detailselt me seda teemat ei käsitlenud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo, teine küsimus!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Me teame, et õpetaja töö on väsitav, stressirohke ja eelkõige alamakstud. Seetõttu ei ole noortel, eriti poisslastel, õpetajaks õppimise vastu erilist huvi. Kuidas teie hinnangul tõstab see eelnõu seaduseks saades õpetajameti prestiiži? Kas ta üldse tõstab, kas mitte ei lähe vastupidi?

Urmas Klaas

Suur tänu! Me ei käsitlenud seda teemat komisjonis ja ka huvirühmad ei tõstatanud seda nii, nagu teie praegu oma küsimuse sõnastasite. Aga ma usun, et kuna kool ja õpetajamet peavad muutuma avatumaks ja ka noorele inimesele ligitõmbavamaks ning kogu aeg otsitakse võimalusi õpetajate palka tõsta ja seda tehaksegi, siis see kindlasti kasvatab ka noormeestes huvi õpetajana töötada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Allik, teine küsimus!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Ma tahtsin esitada uue küsimuse, aga kahjuks pean tulema eelmise küsimuse juurde tagasi, sest ma ei saanud sellele vastust. Ma tean seda isegi, et komisjon ei toetanud sotsiaaldemokraatide ettepanekut. Ma küsisin, kas sa võiksid sõnastada komisjoni seisukoha selle omavalitsustevahelise kõlvatu konkurentsi kohta (ma kasutasin siin Jüri Võigemasti tarvitatud mõistet), mis gümnaasiumihariduse andmisel tekib. Kas komisjon näeb siin probleemi ja soovib seda lahendada? Ma esitasin sama küsimuse infotunnis haridusministrile, kes täiesti üheselt väitis, et ta prob-

leemi ei näe ja seetõttu seda ka lahendada vaja ei ole.

Urmas Klaas

Aitäh! Jah, me arutasime seda, nagu sa tead, õige mitmel korral. Toetust ei leidnud see ettepanek, mida sa ise praegu refereerisid ja millest ma eelmisele küsimusele vastates rääkisin. Komisjonis kõlas ka see seisukoht, et riik peaks omavalitsustega koostööd tegema ja nende arvamusega arvestama. Kui on kokku lepitud maakondlikud koolivõrgu arengukavad, siis need dokumendid on nii tähtsad, et riik peaks neist ka lähtuma. See teema puudutab ju otseselt rahastamist. Praegu on need peatükid siit välja jäänud, aga ma usun, et me saame selle küsimuse juurde tagasi tulla sügisel, kui hakkame rahastamistemat põhjalikumalt arutama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud komisjoni esimees! Minu esimene küsimus ei ole mitte eelnõu sisu, vaid pigem selle menetlemise vormi kohta. Vähem kui kümme aastat tagasi, kui ma pakkusin teid Põlva maavanemaks, olin ma kindel, et te olete põhimõttekindel, aus ja seaduskuulekas inimene. Ma ei kahtle ka täna, et te selline inimene olete, aga selle eelnõu menetluskäik on minus küll palju küsimusi tekitanud. Seda just seetõttu, et Riigikogu liikmed said eelnõu kätte alles eile ja komisjoni istungi alguses te ootasite ministeeriumi seisukohti. Õelge mulle, palun, kas tegemist on hea seadusloome tavaga!

Urmas Klaas

Täna väga heade sõnade ja küsimuse eest! Mind ei tee selline menetluse lõppfaasis kiirustamine õnnelikuks. Ma olin sellega nõus ainult seetõttu, et väga olulistes ja suurtes küsimustes oli komisjon jõudnud kas üksmeelele või üksmeele lähedale või olid erimeelsused selgelt sõnastatud, nii et need olid teada kõigile komisjoni liikmetele ja ma arvan, et ka fraktsioonidele. Põhiline vaidlusalune säte, rahastamise säte, võeti tagasi koos rakendusakti projektiga. Seega võeti kõige suurem segane osa eelnõust välja ja vaidluse põhjus kadus.

Selles plaanis ei ole siia saali toodud midagi, mis oleks komisjonis segaseks jäänud. See natukene leevendab olukorda, aga loomulikult oleks olnud parem, kui dokumente oleks olnud võimalik varem esitada. Juhatus andis meile küll ajapikendust, aga ma mõõnan, et mida varem dokumentide esitamine oleks toimunud, seda parem oleks see olnud. Aga täna siiski mõistmise eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo, teine küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud komisjoni esimees! Sa vastasid küsimusele klassijuhatamise tasu kohta, et õpetaja ja direktor peavad läbirääkimisi ning võib-olla õnnestub klassijuhatamise eest lisatasu saada, aga kui õpetaja veenvalt ei esine, siis ei pruugi see nii minna. Kas klassijuhatamine ei ole enam pedagoogiline töö ja õpetaja peabki seda tegema tasuta, kui ta on mingi klassi juhataja? Paistab, et selle seaduse tõttu ei ole õpetajatel enam edaspidi üldse huvi klassijuhatajatööd teha. Või olen ma valesti aru saanud?

Urmas Klaas

Aitäh! Klassijuhatamine on loomulikult, nagu sa ütlesid, pedagoogiline töö ja parajalt keeruline kindlasti ka. Aga selles ei ole midagi erakorralist. See ei ole erakorraline tööülesanne, mille eest peaks maksma kui ületunnitöö eest. Kõik tööd, mis õpetaja teeb, peavad mahutama tema 35 töötunni sisse. On loogiline, et kui õpetaja täidab klassijuhataja ülesandeid, siis on tal ainetunde vähem, kui tal aga ei ole klassijuhataja ülesannet, siis on tal ainetunde rohkem. See on paindliku töökorralduse küsimus. Kas iga õpetaja peab olema klassijuhataja, kui palju õpetaja peab ühe või teise tunde andma ja mismoodi tööd korraldama – see kõik on kooli normaalse töökorralduse küsimus ja ma ei arva, et seda peaks täpselt sätestama parlament. Maailmas on riike, kus koolides ei ole üldse klassijuhatajaid. Ka meil on väga erinevaid koole, kus klassijuhatajate ülesanded on erinevad. Meil ei ole sellist riiklikku standardit, et klassijuhatamine tähendab seda, teist või kolmandat.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul, teine küsimus!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea esineja! Ma arvan küll, et klassijuhataja töö eest peaks ikkagi eraldi maksuma, sest see motiveerib paremini seda tööd tegema. Mõni õpetaja teeb seda tööd ikka väga hingega. Aga minu küsimus lähtub minister Aaviksoo ühest hiljutisest avaldusest ja tema veendumusest. Ta ütles, et heale õpetajale, metoodikõpetajale makstakse paragrahvidest sõltumata kindlasti paremat palka kui teistele, sest ta lihtsalt on parem kui teised. Kust peaksid koolid saama lisaressursse metoodikõpetajatele kõrgema palga maksmiseks?

Urmas Klaas

Aitäh! Kõigepealt ei ole ma nõus sellega, et ainult mõni õpetaja teeb klassijuhatajatööd hingega. Ma arvan, et enamik teeb seda nii ja võib-olla isegi kõik teevad, mitte ainult mõni. Aga mis puudutab õpetajate tasustamist ja selleks raha eraldamist, siis on tublidele õpetajatele seni makstud ja makstakse ka tulevikus. Rahastamissüsteem ei muutu. See, et rahastamisparagrahv praegu tagasi võeti ja rahastamismäärusega töö jätkub, ei tähenda, et ei oleks olemas süsteemi ega maksmise korraldust. Seda enam, et kõik ametijärgud kehtivad ettenähtud aja lõpuni. Aga tulevikus hakkab olema nii – seda saab ka valitsuse määruse projektist lugeda ja kultuurikomisjoni liikmed teavad sellest ilmselt rohkem –, et direktoril hakkab olema 20% lisavahendeid, mis on mõeldud just nimelt selleks, et tublisid õpetajaid motiveerida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt, teine küsimus!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Lugupeetud kultuurikomisjoni esimees! Muudatusettepanekud nr 38 ja 42 käsitlevad tugiteenuste kättesaadavust ja õpilase arengu toetamist. Seletuskirjast saab lugeda, et üldhariduskoolidel tekib võimalus maakondlike nõustamiskeskuste kaudu tellida õpilastele eripedagoogide (sh logopeedide) ja psühholoogide teenuseid. Sotsiaalpedagoogide teenuste pakkumist ei ole aga selle teenuse

iseloomu tõttu nõustamiskeskuse kaudu otsustatavaks toetada, sest oluline on, et need teenused oleksid seotud kogukonnaga. Kas ollakse kursis, nii nagu seletuskirjast võib lugeda, et omavalitsustel on võimalik sotsiaalpedagoogide ülesanded ühendada omavalitsuste sotsiaaltöötajate tööga? Sotsiaaltöötajate kohustused on niigi suured. Kas tõesti linnade liit ja maaomavalitsuste liit on seda ettepanekut toetanud?

Urmas Klaas

Aitäh! Konkreetselt selle sätte kohta jään vastuse võlgu. Ma ei suuda teile peast öelda, kas nad on just nende ülesannete ühendamist toetanud. Eks see sõltub omavalitsusest, see ei ole absoluutne reegel. On omavalitsusi, kus see on võimalik, eriti on see nii just väikestes omavalitsustes. Loomulikult on ka suuri omavalitsusi, kus see ei ole võimalik. See ei pea kehtima absoluutse reeglina.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mart Meri, teine küsimus!

Mart Meri

Aitäh! Eelnõu põhituum on koolivõrgu korrastamine ja loomulikult ka õpetajate palga tõus tingimustes, kus süsteemi eriti palju raha juurde ei tule. Me oleme komisjonis päris palju rääkinud regionaalsetest eripäradest, tõmbekeskustest ja riigigümnaasiumide võrgustikust. Kuidas sina kujutad ette Põlvamaa tulevast koolikorraldust? Võid natuke unistada ka, aga rangelt selle eelnõu piires. Kuidas see eelnõu kujundab Põlva ja Põlva maakonna koolikorraldust lähema viie, kuue või kümne aasta jooksul?

Urmas Klaas

Austatud kolleeg Mart Meri! Miks panna mind sellisesse olukorda? Kultuurikomisjon seda teemat eelnõu teist lugemist ette valmistades ei arutanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Vladimir Velman, teine küsimus!

Urmas Klaas

Ma olen komisjoni ettekandja. Ma ei ole siin endine Põlva maavanem või keegi selline.

Aseesimees Laine Randjärv

Me anname Vladimir Velmanile uuesti terve minuti.

Vladimir Velman

Ma tänan, proua juhataja! Hea ettekandja! Järjest enam noori õpetajaid lahkub koolist ja noored ei soovi üldse koolis tööle asuda. See on ju fakt. Põhjuseks on suur töökoormus ja väga väike palk. Uus õppekava näeb aga ette selliseid valikaineid (sotsiaalanetitest on sellisteks näiteks "Inimene ja õigus" ning "Globaliseeruv maailm"), mis eeldavad, et noored professionaalid lähevad kooli tööle. Kuidas tagada koolis saadava hariduse kvaliteet, kui noored õpetajad koolist lahkuvad?

Urmas Klaas

Tänan väga! Eelnõu teist lugemist ette valmistades ei peatunud kultuurikomisjon nii palju õpetajate järelkasvul ega üldse nendel teemadel, nagu ma juba Valeri Korbile ja kolleeg Kalev Kallole vastasin. Nii et mul ei ole võimalik teie sellele küsimusele vastata. Aga üldiselt on eelnõu hariduspoliitiline suund ikkagi see, et oleks võimalik kooli ja õpetaja elukutsel rohkem avada, võimaldada noortel inimestel koolis töötada ja õppida nendest headest näidetest, mida on sellised liikumised nagu "Tagasi kooli" meile andnud. Nende asjadega on siin kindlasti arvestatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Randver, teine küsimus!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud komisjoni ettekandja! Nagu teid nii teeb ka mind murelikuks, et selle eelnõuga väga kiirustatakse ja seatakse sellega ohtu haridussüsteemi jätkusuutlikkus. Minu küsimus puudutab aga õpilase olmetingimusi, kui ta on suurema osa päevast koolis, samuti puudutab küsimus koolilõunat. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon tegi ettepaneku, et riik eelarvevahenditega kindlustaks koolilõuna riigi-, munitsipaal- ja erakoolis statsionaarses õppes. Kas te oskate seletada, miks komisjon seda ettepanekut ei toetanud?

Urmas Klaas

Aitäh! See kiirustamise jutt peaks siis paika, kui me praegu arutaksime ka rahastamist, mille ettevalmistamine jäi tõesti viimasele minutile. See teema on aga siit välja võetud. See peatükk tekitas tõesti eriarvamusi, aga valdav osa teemasid on põhjalikult, rahulikult ja pika aja jooksul läbi räägitud. Ettepanekut koolilõuna kohta sellisena, nagu opositsioon selle esitas, ei toetatud. Me jäime selle juurde, et me praegu ei muuda seda regulatsiooni ja see, mis PGS-is on, on korrektne. Miks me seda regulatsiooni ei muutnud? Ma ei mäleta konkreetset arutelu, mis selle teema ümber toimus, aga kindlasti oli oma osa fiskaalsetel põhjustel.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Aadu Must!

Aadu Must

Aitäh, hea juhataja! Hea kolleeg Urmas, ma palun ette vabandust, et küsin sellise asja kohta, mida ma peaksin ise ka teadma! Täna tuli minu juurde üks kirjastaja ja ütles, et tõenäoliselt lööb see seadus nende õpiku turult välja. Seda sel põhjusel, et nad tahavad liiga hästi töötada. Nad tahavad nimelt osta teatud illustratsioonide autoriõigused. On aga õpikuid, kus illustratsioonide hulk on suur. Selgub, et illustratsiooni paberil publitseerimise õiguse eest nõutakse ainult 60 või 80 eurot, elektroonilise illustratsiooni eest, mida seadus hakkab nõudma, aga suurusjärgu võrra rohkem. See lööb nende konkurentsivõimalused alla. Ma lubasin talle homme vastata. Siin on see krutski, et las Urmas vastab mulle ära, siis ma räägin selle jutu targa näoga edasi.

Urmas Klaas

Aitäh! Oleme seda teemat komisjonis põhjalikult käsitlenud. Õpikute kirjastamise, nende digitaalse kuju kättesaadavaks tegemise, autoriõiguse ja konkurentsi tagamise temaatika on olnud üsna põhjalikult arutelu all. Sellepärast tuli ka sellesse eelnõusse säte, et Haridus- ja Teadusministeerium peab igal juhul sõlmima kirjastusega lepingu ja seal kõik need küsimused lahendama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu! Täna on mitu sõnavõtjat selles saalis rääkinud Soomest kui haridussüsteemi musternäitest. Soome hariduse põhimõte on egalitaarsus. Kas täna menetletav PGS-i eelnõu viib Eestit pigem egalitaarse või, vastupidi, elitaarse süsteemi suunas?

Urmas Klaas

Täna väga! Täna menetletav põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu ei muuda meie hariduspoliitika filosoofilisi aluseid. Ma toon näiteks sellesama IB-õppe. Komisjon arutas väga põhjalikult, kas erilise õppekava alusel õppimise puhul – me võime ju rahvusvahelist bakalaureuse õppekava eriliseks pidada – üldhariduskoolis tasu nõuda on põhjendatud. Arutati, kas Eesti koolis võivad ühel ajal õppida õpilased, kes maksavad õpingute eest, ja õpilased, kes oma õpingute eest ei maksa, kahesugused õpilased, üks ole, ja kuidas see õppekava oleks kättesaadav näiteks nendele, kes selle eest maksta ei saa. Komisjon leidis, et see teema vajab põhjalikku analüüsi. Me leidsime, et sellega ei saa kiirustada, ja võtsime selle teema siit välja just nimelt seetõttu, et tekkis selline filosoofiline vaidlus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalvi Kõva!

Kalvi Kõva

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea kolleeg, kultuurikomisjoni esimees! Minu küsimuse teema on klassijuhatamine. Ma küsin näite põhjal. Oletame, et koolis on kaks õpetajat, ühe õpetaja koormus on 1,0, teise õpetaja koormus on 0,6. Õpetaja, kelle koormus on 1,0, peab klassi juhatama, aga aasta jooksul selgub, et tal on hästi palju tööd konsultatsioonide andmisega ning klassijuhatamisega ta oma tööaja sees eriti tegelda ei jõua. Samas teeb see õpetaja, kelle koormus on 0,6, klassijuhatajatööd hoolega ja võib-olla maksab kool talle natukene selle eest juurde. Miks siis nendel lastel, kelle õpetaja ei jõua eriti klassijuhatajatööga tegelda, võib olla vähem ekskursioone? Miks klassijuhataja võib nendega vähem tegelda? Mind ei rahulda vastus, et komisjonis seda päris täpselt ei arutatud.

Urmas Klaas

Täna küsimuse eest! See ongi ebanormaalne olukord. Ma usun, et see probleem saab lahendatud siis, kui õpetajatel on töölepingud ning kõik lepingu tingimused ja tööülesanded on korralikult koolijuhiga läbi räägitud ja fikseeritud. Mõlemad pooled saavad siis esitada oma seisukohad ja kõiges kokku leppida.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Jaan Õunapuu, teine küsimus!

Jaan Õunapuu

Aitäh, proua aseesimees! Hea Urmas Klaas! Minu teine küsimus on sisuline. Ma arvan, et komisjonis arutati ka neid teemasid, mida õpetajad viimastel päevadel on esile toonud, neid muresid, mis nad on välja öelnud. Näiteks, kui kaotatakse üldtööaja reglementeerimine, siis võib õpetajate koormus veelgi suurenedada. Õpetajatele on vastumeelne soov kaotada ära klassijuhatamistasu ning õpetaja tööalane areng saadavast palgast lahti siduda. Kuidas te suudate pedagoogidele siit puldist seletada seda kõike nii, et nende hirmud ära kaoksid, teha selgeks, et see ei ole probleem, kui nende arvates see seda on? Kuidas seda teha?

Urmas Klaas

Aitäh! Eks tuleb võtta kätte seletuskiri ja lisamaterjalid, mis ka kultuurikomisjonis otsustamise ajal olemas olid. Selge on see, et igasugune muudatus tekitab vastuseisu ja erinevaid arusaamu. Haridus- ja Teadusministeerium on teinud komisjoniga üldiselt väga head koostööd. Ministeerium on komisjoni palvel või ettepanekul – ma ei taha öelda, et käsul – sõnastanud väga palju uusi ettepanekuid. Me oleme mitmeski kohas eelnõu ikka väga põhjalikult muutnud. Võib-olla on selle töö valguses jäänud ministeeriumil vähe aega uue süsteemi tutvustamiseks ning koolidele ja äkki ka ametiühingutele selgitamiseks. Ma ei hakka pikalt otsast peale rääkima, et õpetajaamet on tervik ning me oleme tahtnud selle üle, mis 35-tunnise töönädala sees on ja mis ei ole, luua läbirääkimise kohti ning tekitada dialoogi direktori ja õpetaja vahel, et nad saaksid rääkida sellest, kuidas töötingimused kujunevad. Me tegime siin sellise muudatuse, kordan seda veel, et palgakorralduse põhimõtted räägitakse õpetajatega läbi, need peavad hoolekogust läbi

käima ja tuleb kooli pidajale kinnitamiseks esitada. See on üks asi. Teine asi on see, et kui ametijärkude süsteem saab paika, ka kutse andja on paigas ja vastavad määrused on olemas, siis kindlasti toob see selgust juurde. Tuleb mõnda, et see kõik on tekitanud küsimusi ja kartusi, sest praegu ei saa inimesed must valgel kõike lugeda. Seda ma möönan.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma tulen tagasi klassijuhatajate juurde. Me räägime praegu, et klassijuhataja töötasutamise on õpetaja ja direktori läbirääkimiste tulemus. Aga milline seadus või normatiivakt üldse räägib sellest, et koolis on olemas klassijuhatamine kui selline? Kas klassijuhatamise funktsiooni määramine või paikapanemine on kooli siseasi? Kas on nii, et kui kool ei taha palgata klassijuhatajaid kui selliseid, siis koolis klassijuhatajaid lihtsalt ei ole?

Urmas Klaas

Aitäh! Ma ei hakka kordama kõike, mida ma olen siin rääkinud õpetaja tööülesannetest, sellest, kuidas need lepingud tekivad, kes läbi räägivad jne. Ma kordan – te võite seda kehtivast põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest järele vaadata –, et klassijuhatamine on seaduses ka praegu hõredalt reguleeritud ning klassijuhatamine on paljuski toimunud ja toimub traditsioonidel põhinevalt. See on komisjonis mitu korda läbi räägitud teema. Meil ei ole põhjust arvata, et klassijuhatamise vajadust edaspidi kuidagimoodi ei tunnistata. Küsimus on lihtsalt selles, et koolidirektor peab nende õpetajatega, kes klassijuhatamise ette võtavad, kokku leppima, et nende muud töökohustused on selle võrra väiksemad ja kõik töökohustused peavad mahtuma 35-tunnise tööädalasse. Selles on asi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Mul on tõsine mure. Ma arvan, et üks asi, milles kõik erakonnad, hariduse korraldajad ja omavalitsused võiksid olla ühte

meelt, on see, et hariduse kvaliteet, sõltumata sellest, kus Eesti nurgas seda antakse ja kui mitut last õpetatakse, peaks olema ühesugune. Selle saavutamiseks on väga oluline osa töötasul. Nüüd aga jääb alles üks töötasu alammäär, mis minu meelest töötab kogu sellele mõttele totaalselt vastu. Kui minister oleks varem võtnud sõna mõne vallalehe selgeltnägi-
te rubriigis, siis saaksin ma aru, miks ta arvab, et ka tulevikus saavad head õpetajad head palka, kuna ta aga on teadlase taustaga inimene, siis ei saa ma üldse aru, mis ta räägib. Millele tuginedes saab veendunult öelda, et ka tulevikus saavad head õpetajad head palka? Alammäärast vähem maksta ei tohi.

Urmas Klaas

Jah, alammäärast vähem maksta tõepoolest ei tohi. See alammäär on Eesti maksumaksja abiga tõusnud ja praegu on see 715 eurot kuus. Minister on meile kinnitanud, et kindlasti on plaanis seda alammäära edaspidigi kasvatada, nii nagu võimalused lubavad. Õpetajate palk on ministrile ja ministriumile kindlasti prioriteet. Selle eelnõu üks oluline loogiline joon on selles, et koolijuhataja pädevus kooli juhtimisel suureneb. Iga kool on kindlasti oma direktori nägu. Loomulikult vastutab kooli pidaja selle eest, et saada koolile hea direktor, see on selles olukorras veelgi olulisem. Aga mina olen küll veendunud, et iga direktor, kes on kooli heast käekäigust huvitatud, palkab head õpetajad ja maksab neile motiveerivat palka. Selleks on eelarvevahendid olemas, motiveerimise puhver on just nimelt see 20%. Jaak Allik küsis komisjonis mitmel korral, kus on see 20%, näidatagu talle seda kohta, kus on kirjas see 20%, mille alusel õpetajaid motiveeritakse ja headele õpetajatele head palka makstakse. See on praegu kirjas näiteks sellesamas valitsuse määruse eelnõus, mis komisjonis laua peal oli, kui me rahastamist arutasime.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Juba täna on teada, et Haridus- ja Teadusministeeriumil raha ei jätku, seda näitab kas või õpetaja 715-eurone kuupalk, mis on tegelikult ju naeruväärne. Lisame siia, et 2%

õpetajate täienduskoolituse rahast tuleb Euroopa Liidu struktuurifondidest ja siia seadusesse on planeeritud sisse ka tugispetsialistide tasustamine Euroopa Liidu struktuurifondide rahast. Nii et Eesti riigil õpetajatele raha ei jätku. Samal ajal suurendab Haridus- ja Teadusministeerium oma kulutusi, kusjuures ta ei teagi, kui suureks tegelikult lähevad need kulutused, mida on vaja teha riigigümnaasiumide jaoks. Riigigümnaasiumide ehitamisel tuleb 15% ehituse maksumusest maksta riigil, lisaks on kooli ülalpidamine täiesti riigi asi. Kuidas üldse on võimalik seaduseelnõu seadusena vastu võtta, kui pole rahalist arvestust?

Urmas Klaas

Aitäh! Rahastamisteema tuleb eraldi eelnõuna sügisel parlamendi ette, nagu minister seda ka täna mitmel korral ütles.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marianne Mikko, teine küsimus!

Marianne Mikko

Suur tänu! Õelge, kätt südamele pannes, kas teile isiklikult, Urmas Klaas, see põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõu tõesti meeldib. Mida te ütleksite, kui peaksite ühe lausega kokkuvõtvalt edastama selle seaduse põhisooni Eesti õpetajale, näiteks õpetaja Laurile, seda seadust kas kiites või, vastupidi, õpetajat lohutades?

Urmas Klaas

Täna väga! Ma tuletan meelde, et ma ei esine siin isiklikult enda nimel, vaid esindan kultuurikomisjoni ja kultuurikomisjonis toimunud arutelusid. Aga ühe sõnumina võib õpetajatele kindlasti öelda, et selle eelnõuga me liigume samm-sammult õpetajate parema palga suunas.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Kalvi Kõva, teine küsimus!

Kalvi Kõva

Aitäh, istungi juhataja! Hea kolleeg Urmas, kultuurikomisjoni esimees! Küsimusele klasisjuhatamise kohta vastasite, et väga tähtis on läbi rääkida ja konsensus leida ning see, et direktori ja õpetaja vahel on olemas dialoog ja

sõlmitakse kokkulepped. Ma arvan, et ka selle seaduseelnõu menetlemisel on väga tähtis läbi rääkida ja kõigi osapoolte arvamusega arvestada. Kui me vaatame, kes oma ettepanekuid esitasid, siis näeme, et ettepanekute tegijaid oli väga palju, kuni Võru maakonna logopeedide aineseksioonini välja. Kuna tuli nii palju muudatusettepanekuid ja meie laudadele laekus mõni tund tagasi veel paar ettepanekut, siis hea seadusloome tava eeldaks ja oleks mõistlik, kui me täna hääletaksime need läbi ja võtaksime siis aja maha ehk katkestaksime eelnõu teise lugemise, vaataksime muudatused läbi, räägiksime huvigruppidega uuesti teksti läbi ja tuleksime siis siia saali selle eelnõuga tagasi. Miks komisjon seda teed ei läinud?

Urmas Klaas

Täna! Komisjon arutas mitme kuu vältel muudatusettepanekuid ja hääletas neid. Hääletuste vahepeal hankisime lisainformatsiooni, kohtusime huvirühmadega ja jõudsime nende 92 muudatusettepanekuni, mis teile praegu esitatud on. Koostöö huvirühmadega on olnud väga tihe. Kordan veel, et suur vaidlus tekkis rahastamise üle. Omavalitsusliidud – maaomavalitsuste liit ja linnade liit – ei olnud muudatustega päri. Komisjon pidas oluliseks oodata ja ka valitsusest tuli hea ettepanek see teemaring eelnõust välja võtta. Aga selge on see, et me ei saa iga huvirühma ettepanekuid täielikult arvestada, sest ikkagi tuleb välja sõeluda võimalik ühisosa. Paratamatult keegi midagi kaotab ja keegi midagi võidab, aga kellestki n-ö üle sõidetud siin küll ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kajar Lember!

Kajar Lember

Aitäh! Hea ettekandja! Minu küsimus haa-kub eelmise küsimusega. Kuigi komisjoni väitel ei ole kellestki üle sõidetud, on vähemalt minule millegipärast jäänud tunne, et asjasse puutuvad osapooled ei ole kaasamisega rahul. Äkki te oskate nimetada mõne selles protsessis olulise organisatsiooni, kes on selle eelnõuga väga rahul?

Urmas Klaas

Täna väga! Kultuurikomisjon ei teinud uuringut ega saatnud huvirühmadele küsimus-

tikke, millega nad on rahul ja millega mitte. Rahulolu ei mõõdetud ei ühe- ega kümnepallisel skaalal. Siin on ettepanekuid, mis rahuldavad õpetajate liitu, aga võivad olla vastumeelsete haridustöötajate liidule. Siin on ettepanekuid, mis on meeltemööda koolijuhtide ühendusele, aga võib-olla ei meeldi mõnele õpetajate esindusorganisatsioonile. Kindlasti on suur samm edasi tugispetsialistide teenuste osutamise maakondlik korraldamine, mis on muidugi meeltemööda eripedagoogidele. Nii see elu on!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Karel Rütli!

Karel Rütli

Aitäh, austatud eesistuja! Hea ettekandja! Ma loen seletuskirjast sellist lõiku: "Eelnõuga ei ole kavatsust kaotada ära võimalust õppekirjandusest ülejäävate vahendite eest soetada kooli õppekavaga seotud teisi õppevahendeid. Küsimusele, kas neid vahendeid on piisavalt või mitte, vastas ministerium, et koolid on siin erinevas olukorras." Milline see tegelik olukord on? Mulle jääb mulje, et koolid satuvad selle eelnõu tõttu väga ebavõrdsesse olukorda. Kas teie hinnangul ei tekita see eelnõu hoopis täiendavat hariduslikku kihistumist?

Urmas Klaas

Aitäh! Ma arvan, et eelnõu selles mõttes kihistumist kuidagimoodi ei soosi ega tagant ei lükka. Ilmselt ei ole see seletuskirja lõik, mille te praegu ette lugesite, kõige õnnestunum. Oluline on rõhutada, et Haridus- ja Teadusministerium koostas kultuurikomisjoni ettepanekul muudatusettepaneku, millega antakse ministrile volitus kehtestada õppekirjanduse miinimumloetelu, kuid see ei ole õppekirjandust valides koolidele kohustuslik. Kuidagimoodi on teile jäänud vale mulje. Sellel registril, mis hakkab Haridus- ja Teadusministeriumi juures olema, ei ole mitte mingil juhul koolidele kohustuslikku tähendust. Võib-olla on tekkinud vale arvamus, et kõik, mis seal registris on, on koolidele kohustuslik, ja tekib küsimus, kuidas kõik koolid kõike, mis seal kirjas on, endale muretseda saavad. Mõte ei ole selles. See register ei kohusta kedagi, vaid see on infokogum, kus on kogu õppematerjal olemas ja mille põhjal saab valida, mida enda-

le muretseda ja mida mitte. Õppekirjanduse teemal on võib-olla natukene üle muretsetud ja pingutatud. Õpetajad ja koolid on ikkagi ka edaspidi õppekirjanduse valikul vabad, nad ise otsustavad, millist õppekirjandust nad kasutavad, kust nad seda hangivad ja kui palju midagi kasutavad. Ega ju õpik ei õpeta, vaid õpetaja õpetab. Õppekirjanduse kasutamise vabadus jätkub. Registri mõte, ma veel kordan, ei ole kuidagimoodi õppekirjandust reguleerida ega anda ette mingit kohustuslikku loetelu õppekirjandusest, mida koolid siis kas suudavad või ei suuda osta, vaid mõte on lihtsalt õppekirjandust pakkuda. See on sellise illustratiivse tähendusega register.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur, teine küsimus!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Ma tulen maakonna tasemel loodava sihtasutuse juurde. Mulle jääb ebaselgeks selle sihtasutuse rahastamine. Eelnõu ütleb, et teenuste hinnad peavad olema kulupõhised, direktor võib tugispetsialistide teenust tellida sihtasutuselt. Järgmine punkt ütleb, et teenuse riigi poolt osutamise ulatuse kehtestab haridus- ja teadusminister. Nagu ma aru saan, on tellija ikkagi kool ja kool ka maksab. Aga kui koolid neid teenuseid ei telli, milliste vahendite abil seda sihtasutust siis üleval peetakse? Kas riiklikest vahenditest?

Urmas Klaas

Aitäh! See on tõesti õige, et selle sihtasutuse või, ütleme täpsemalt, nende tugiteenuste keskuste teenuste hinnad kehtestab Haridus- ja Teadusministerium. Hinnad peavad olema kulupõhised ning katma teenustega seotud põhjendatud kulud. Loogika on selles, et koolid vajavad nende teenuste ostmist rohkem või vähem. On väikseid koole, kellel ei ole mõttekas pidada palgal sellist tippspetsialisti, neil on õigem neid teenuseid hoopis osta. Te küsisite olukorra kohta, kus neid teenuseid ei osteta. Kas need keskused lähevad pankrotti? Võib tekkida ka olukord, kus keskuste finantsnäitajad ei ole piisavalt head. Siis on ikkagi Haridus- ja Teadusministeriumi või riigi otsustada, kas ta vähendab koosseise või kuidas ta selles olukorras käitub. Ma usun, et need keskused töötavad täpselt samasuguste reeglite

järgi nagu iga teine normaalne keskus. Ka praegu on maakondades erivajadusega õpilaste jaoks olemas nõustamiskomisjonid, on olemas karjäärinõustamiskeskused, mis ei tee küll päris sama tööd, aga ikkagi on need olemas. Ma usun, et mingi kogemus nende koosseisude kinnitamiseks on olemas, aga selge on see, et olud võivad muutuda ja tuleb teha ümberkorraldusi ka koosseisudes.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud komisjoni esimees! Ma lugesin mälu värskendamiseks läbi veebruaris toimunud istungi stenogrammi, kui haridusminister käis PGS-i esimesel lugemisel siin kõnetoolis. Seal oli selline huvitav seik, et haridusministri käest küsiti, mis saab gümnaasiumidele esitatud nõudest välja arendada kolm õppesuunda. Minister ütles, et tema ei osalenud eelmise Riigikogu koosseisu ajal selles töös, kui selline tark otsus tehti, ja ta ei tea, mis toimus nende inimeste peades, kes selle regulatsiooni tegid. Teie osalesite kolm aastat tagasi selles töös, te hääletasite 2010. aastal koos oma erakonna ja IRL-i liikmetega selle poolt. Nüüd hakkab see nõue ära kaduma. Mis on siis kolme aastaga juhtunud, et see kolm aastat tagasi suurte vaidlustega vastu võetud kolme õppesuuna nõue on oma aja ära elanud?

Urmas Klaas

Täna! Me arutasime seda teemat üsna põhjalikult. Nii huvitav, kui see ka ei ole, ütles Haridus- ja Teadusministeeriumi väga pika mälu ja staažiga nõunik Epp Rebane, et kui komisjon tahab, siis tema otsib tolmu alt välja ministeeriumi toonased või mingid varasemad ettepanekud, mis nägid nimelt ette, et oleks õige, kui administratiivselt, võib-olla isegi kunstlikult, ei nõutaks kolme õppesuunda. Gümnaasiumide ülesanne on pakkuda õpilastele piisavalt valikaineid ja nad on kindlasti valikute võimalust suurendanud. Näiteks võin ma rääkida Põlvast, sest komisjonis sellest näitest räägiti. Põlva Ühisgümnaasiumis ei ole mitte kolm õppesuunda, mida seadus nõuab, vaid juba viis. See on sisuline areng, koolid on ise selle vajalikkusest aru saanud ja püüavad oma õpilastele piisavalt võimalusi pakkuda. Selline

kunstlikult seatud kolme õppesuuna nõue on aga oma aja ära elanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aadu Must, teine küsimus!

Aadu Must

Aitäh, hea juhataja! Hea kolleeg Urmas! Koolijuhid tunnevad muret, mina muide ka, selle pärast, et me ikkagi pidime seaduse pooleks tegema. On toodud selline tore võrdlus, et kui me seni rääkisime, et seadus kujutab endast nagu haridusvankrit, mille ees on tubli Tori täkk ning taga on koormaga vanker, siis nüüd me projekteerime ainult koormat, mida tuleb vedada, aga enne sügist me täpselt ei tea, kas sinna ette tuleb kits, Tori täkk või elevant. On avaldatud ka arvamust, et kõik need rahastamisega seotud lubadused, kas või see 20% jne, on äkki ebakindlad. Veel üks aspekt. Tallinnas ja isegi Tartus suudetakse klassijuhatajate tasu maksta rohkem, kui need piirid ette näevad. Kui skeem on ebakindel, kui ei teata, kes kui palju finantseerib, kas see äkki ikkagi ei tähenda tagasiminekut? See oligi kogu küsimus.

Urmas Klaas

Aitäh! Seni, kuni ei ole uut rahastamise korda, kehtib praegune kord koos kehtiva määrusega. See töötab, hästi või halvasti, aga see töötab. Igal juhul olen ma veendunud – aga see arvamus kõlas ka komisjonis, see ei ole mitte üks minu isiklik arvamus –, et pigem olgu olemasolev ja töötav kord kui läbi vaidlemata ja kokku leppimata uus, mille mõjuanalüüsi ei ole tehtud. See oli üks pool vastusest. Teine pool on see, et ka praegu ju õpetajate palgad erinevad kooliti ja piirkonniti.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor, teine küsimus!

Eiki Nestor

Hea kultuurikomisjoni esimees! Põhimõtteliselt ei ole mingi saladus, et meil on väga palju koole, kelle puhul on küsimus, kas olla või mitte olla. Kas sul on mingigi ettekujutus, kas nendes koolides töötavad õpetajad võiksid saada alammäärast suuremat töötasu?

Urmas Klaas

Aitäh! Me õpetajate palka ja seda, milline see palk eri koolides on, väga põhjalikult ei arutanud, sest rahastamise regulatsioon ja valitsuse määrus, kus need alused hakkavad kirjas olema, alles tulevad meie ette. Aga päris selge on, et kindlasti on korrastamata koolivõrgu tingimustes õpetajate töötasu nende koormusest lähtuvalt väga erinev. Mida kauem me otsustega venitame, seda suuremaks need vahed lähevad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jüri Ratas!

Jüri Ratas

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja, hea ametikaaslane! Ma pean sinust väga lugu ja minu meelest vastad sa väga asjalikult. Kui ma mõtlen hariduspoliitika peale, siis pean ütlema, et me oleme kolm aastat siin saalis rääkinud, et peab olema kolm õppesuunda, sest see on Eesti haridusele väga hea. Nüüd räägime, et seda olema ei pea. Ühel hetkel räägime, et gümnaasium saab jätkata siis, kui seal on 240 või 250 õpilast, järgmisel hetkel võtame selle piirangu maha. Samamoodi võiks tuua välja selle, missugune peab olema riigieksami tulemus, et keskharidust saada. Kas te ei ole mõelnud, et Eesti õpetajaskond ja Eesti koolid tegelikult ootavad kultuurikomisjoni esimehelt ja kultuurikomisjonilt kindlust, et need muutused ükskord lõpeksid, et saaks stabiilselt edasi minna? Kas sinu arvates see seaduseelnõu aitab stabiilsusele kaasa või võtab seda maha?

Urmas Klaas

Täna väga! Kust otsast nüüd vastama hakata? Kõigepealt, ma usun, et kui elu muutub ja mingisugune regulatsioon jääb ajale jalgu või ei ole enam aktuaalne, siis on õige sellega tegelda ja seda muuta. Kolme õppesuuna nõude kaotamise vastu on olnud võib-olla need omavalitsused ja koolid, kes on leidnud, et nad on pingutanud ja need kolm õppesuunda teinud, aga nüüd öeldakse, et seda ei ole enam vaja. No kuulge, me ei tee õppesuundi ega paku valikaineid linnukese pärast, selleks et keegi saaks tõmmata kriipsukese, kas on need õppesuunad ja valikud olemas või ei. Me teeme seda ikkagi sellepärast, et need valikud

oleksid realselt olemas. Toon jälle sama näite. Kui seadus nõuab kolme õppesuunda, siis on neid võimalik väga lihtsalt teha, aga tehakse ka hoopis rohkem, kusjuures tehakse sisuliselt. Koolid on olnud väga tublid. Sellest tulenevalt ei dramatiseeriks ma olukorda üle, hea kolleeg Jüri. Ma ei arva, et siin turbulentsus kuidagi väga suur oleks. Kultuurikomisjoni kiituseks pean ütlema, et kultuurikomisjon ei arvestanud eelnõu algataja mitutki ettepanekut ja hääletas need välja. Me leidsime, et oleks liigne kiirustamine või muudatused muutuksid liiga tihedaks, kui me hakkaksime taas koolipiirkondade regulatsiooni ümber tegema. Alles me neid tegime ja nüüd hakkame jälle muutma! Komisjon ei olnud sellega nõus ja kehtima jääb praegune regulatsioon. Pidasime nõu omavalitsustega. Tallinna ja Tartu abilinnapead olid laua taga. Me leidsime, et see ei ole hea plaan. Ka juba räägitud IB-õppe regulatsioon ja teisedki asjad ei leidnud toetust, kuigi valitsus soovis neid muudatusi teha ja meile sellise eelnõu saatis. Me tegime muudatusi, kui leidsime, et elu seda nõuab. Sinu hea kolleeg Mailis oli üks eestkõnelejaid, et anda koolidele võimalus lisakoolivaheaja tegemiseks, sest selle järele on vajadus. Koolid praegu natuke slikerdavad, nad teevad koolivaheaja mingi teise nime all. Kui elu nõuab, siis muudame seda. Eks see ole kogu aeg selline kaalumine.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kajar Lember, teine küsimus!

Kajar Lember

Aitäh! Hea ettekandja! Mind on kogu PGS-i väga pika menetluse vältel tõsiselt häirunud haridus- ja teadusministri seisukoht omavalitsuste kohta. Ka täna vahetult enne siia saali tulemist suutis ta välja saata pressiteate, milles teatas, et nelja esimese kuuga on koolide pidajate ehk omavalitsuste valiku tõttu jäänud igal õpetajal saamata keskmiselt 234 eurot, mis oleks pidanud riigi käest õpetaja kätte jõudma, aga pahad omavalitsused on selle kuskil mujal ära raisanud. Tõenäoliselt on enamik omavalitsusi kasutanud seda raha koolides abi- ja tugiteenuste osutamiseks. Kuidas teie parlamendikomisjoni juhina suhtute ministri sellistesse väljütlemistesse, just nagu selle eelnõu eesmärk on õpetajate palga tõus, aga selles, et see veel tõusnud ei ole, on süüdi omavalitsused?

Urmas Klaas

Aitäh! Me oleme tõepoolest eelnõu menetlemise käigus kultuurikomisjonis arutanud, kuidas omavalitsused on või ei ole haridustoetust kasutanud. Me oleme saanud sellest ülevaate. Komisjoni juhina ei julge mina küll üksüheselt ja must valgel öelda, et omavalitsused on selle raha kuhugi mujale pannud. Arutades Rahandusministeeriumi ametnikega hariduse võimalikku rahastamist, selgus, et haridustoetuseks antud raha on omavalitsused pannud ikka haridusse, muu hulgas on nad seda kasutanud palga maksmiseks. Kuna omavalitsuste suhtes on kahtlus, siis tuli ettepanek õpetajate palgaraha eraldamine sihtotstarbeliselt sätestada. See raha peaks minema ainult selle jaoks ja omavalitsustelt nõutakse aruandlust palgaraha kasutamise kohta. Praegu on see teema maas, aga sügisel, kui selle kohta eelnõu siia tuleb, avame selle uuesti. Kuid komisjoni arutelude ning komisjonile nii Haridus- ja Teadusministeeriumi kui ka Rahandusministeeriumi antud informatsiooni põhjal (ka omavalitsustega oleme kontaktis olnud) ei söandaks ma nii üksüheselt väljenduda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh! Austatud ettekandja! Nüüd, kui pintsak on nõöbi küljest ära lõigatud ja üks osa eelnõust on sügisesse lükatud, on selle eelnõu kohta juba öeldud, et siia on järele jäänud üsna vähe sellist, mida võiks pidada sisuliseks. Kui see eelnõu võetakse seadusena vastu sellisena, nagu see meie ees täna on, siis mille järgi me võime selle seaduse edukust ja progressiivsust hinnata? Mis on see kõige suurem positiivne muutus, mida te eelnõu järelejäänud osalt konkreetselt ootate? On see seotud õpetajate palga tõusuga, hariduse regionaalse kättesaadavuse, hariduse kvaliteedi, õpikeskkonna või õpetajate töötingimuste paranemisega? Mis on see fookus, mis eelkõige peaks selle seaduse eelnõu seaduseks saamise korral muutuma?

Urmas Klaas

Aitäh! Kindlasti võimaldab see eelnõu säilitada meie koolimaastikul erinevaid koolitüüpe. Ta kannab endas ka võimalust parandada kvaliteetse regionaalse akadeemilise gümnaa-

siumihariduse kättesaadavust, sest riik rajab igasse maakonda 2020. aastaks vähemalt ühe akadeemilise gümnaasiumi. Kindlasti on oluline, et tugiteenuste osutamise korraldust on vastavalt aja nõuetele muudetud ja rajatakse maakondlikud tugiteenuste keskused. Oluline on ka see, et riigieksamite süsteem üle vaadatakse ja seal mõni parandus tehakse. Kindlasti on olulised koolivaheajaga seotud muudatused. Põhimõtteline samm, mis on erinevat mõistmist leidnud, on kindlasti õpetajaametiga seotud ümberkorraldused, muu hulgas eelduste loomine kutseastmete süsteemi rakendamiseks, püüd avada kool noortele andekatele õpetajatele ja motiveerida neid arenema. Nii et neid teemasid siin on. Kindlasti tekitavad need vaidlusi, sest iga muudatus tekitab vaidlusi, aga hoolimata rahastamisteema käsitlemise edasilükkamisest on eelnõus mitmeski valdkonnas tehtud ajakohaseid muudatusi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Karel Rüütli, teine küsimus!

Karel Rüütli

Aitäh, austatud eesistuja! Hea ettekandja! Olgem ausad, ega see seadus tegelikult ju koolivõrku ei korrasta. Selle seaduse rakendamise korral tekivad riigigümnaasiumid ja munitsipaalgümnaasiumid ehk koolid, kus on piisavalt vahendeid, ja koolid, kus piisavalt vahendeid ei ole. Kohtusin hiljuti Soome haridusministri Krista Kiuruga. Tema hinnangul on Soome kõige keerulisem ülesanne see, kuidas ühtlustada koolide taset, et ei tekiks koole, mis jäävad oma tasemelt teistest maha. Samas suhtutakse seal igasse lapsesse kui indiviidi, kellest võib saada president või järgmise Nokia looja. Soomes võideldakse selle eest, et kõigil lastel oleksid võrdsed võimalused saada hea haridus. Mulle on jäänud mulje, et Eesti on praeguse koalitsiooni eestvedamisel valinud hoopis teise tee. Võrdsed võimalused on justkui kuhugi kadunud ehk lapsi karistatakse selle eest, kui nad ei ole sündinud n-ö õiges piirkonnas. Miks?

Urmas Klaas

Lugupeetud kolleeg! Eks teile ikka meeldib oma laulusalmi korrata, aga see laulusalm, mida te kordate, on teile võib-olla valesi meelde jäänud. Sellepärast ma ütlen, et meie eesmärk on see, et kõigile õpilastele oleks koduläheda-

ne põhikool kindlasti kättesaadav. Probleem on praegu selles, et gümnaasiumid on erineva tasemega. Õpilased võivad mõnest piirkonnast lahkuda juba põhikooli järel, et saada mõnes suuremas keskkuses kvaliteetset akadeemilist gümnaasiumiharidust. Haridus- ja Teadusministeeriumi suund sellele, et vähemalt igas maakonnas oleks üks puhas akadeemiline gümnaasium, kus riik võtab vastutuse kvaliteedi eest, räägib ikkagi sellest, et tahetakse neid erinevusi vähendada, mitte suurendada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson, teine küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Ma panin tähele, et te ütlesite, et kolme suuna nõue on lihtsalt oma aja ära elanud. Väga paljud õpetajad on intensiivselt tööd ja ettevalmistusi teinud, aga nad saavad nüüd aru, et nad on teinud kasutatud tööd. Ma panin ka tähele, et selle seadusega, mida soovitakse homme vastu võtta, muudetakse õpilaste jaoks nii mõndagi. 11. klassi õpilased on seni teadnud, et järgmisel aastal riigieksamit tehes peaksid nad vastama õigesti vähemalt pooltele küsimustele, aga nüüd langetatakse nõue 1 punktile 100-st. Mis te arvate, millal tuleb uuesti riigieksamite nõudeid üle vaatama hakata? Millal see täna seadusesse kirjutatav nõue oma aja elab?

Urmas Klaas

Aitäh! Ma kordan oma vastust kolme õppesuuna kohta. Minu mälu järgi leidis konsensusliku toetuse ettepanek see nõue välja võtta. Valikute rohkust on võimalik ja tuleb tagada sisulisemate vahenditega. Küsimus ei ole selles, et iga hinna eest peaks saama raporteerida, et koolis on kolm õppesuunda. Eesmärk ei saa olla mingisuguse plaani täitmine, vaid ikkagi sisuline areng ja kooli taseme tõstmine. Riigieksamite kohta peame ütlema, et uus on tihti äraunustatud vana. Me naaseme praegu väga suures osas 1996. aastal kehtestatud süsteemi juurde.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Võtan kolmeminutilise juhataja vaheaja, sest lähenemas on kesköö ja meie arvutisüsteem vajab uuesti käivitamist. Me jätkame kell 00.01.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Jätkame istungit. Küsimus Rannar Vassiljevilt, palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Hea kultuurikomisjoni esimees! Kõigepealt tänan sind nii komisjonis tehtud kuudepikkuse sisulise ja põhjaliku töö eest kui ka selle töö eest, mis on tehtud täna siin! Minu küsimus on isiklikus mõttes võib-olla natuke nostalgiline, aga ma arvan, et üldises mõttes siiski väga aktuaalne. Nimelt on Riigikogu pannud kohalikele omavalitsustele seadusega ülesande kehtestada oma eelarvestrateegia, nagu seda peab tegema riik. Omavalitsused üritavad seadust järgides seda vapralt teha. Aga kuidas nad peaksid käituma eelarvestrateegia planeerimisel, kui põhikooli ja gümnaasiumi rahastamine on vähemalt sügiseni segane?

Urmas Klaas

Aitäh! See ei ole segane, sest praegune süsteem jääb ju kehtima. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse praegune sõnastus ja Vabariigi Valitsuse määrus, mille alusel töö käib, jäävad kehtima ja kõik seal ettenähtu kehtib edasi nagu siiani. Aga kui me hakkame rahastamistemat komisjonis uuesti käsitlema, siis me pöörame tähelepanu sellele väga olulisele aspektile, millele sa viitasid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Uue põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse järgi on koolidirektori vastutusala väga suur. Direktor vastutab kooli arengukava koostamise ja elluviimise eest, kehtestab kooli õppekava, käsutab kooli eelarvevahendeid, sõlmib õpetajatega töölepinguid jne. Kas te ei leia, et võrreldes kehtiva PGS-iga paneb uus seadus direktorile liiga palju kohustusi?

Urmas Klaas

Aitäh! Seaduse läbiv joon on direktorile volituste juurdeandmine. Direktor peab olema kooli juht selle sõna tõelises tähenduses. Samas ei tee ta oma otsuseid ainuisikuliselt, vaid

tal on kohustus teatud asju kooskõlastada kooli pidaja, õpetajate või hoolekoguga. Kindlasti toetavad kõik nad direktorit tema töös, kindlasti toetab teda ka õppenõukogu. Nii et ma ei usu, et koolidirektor väga ülekoormatud on. Üldiselt tunnevad koolijuhid oma rolli suurenemise üle head meelt, vähemalt on nii väitnud koolijuhtide ühendus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja, ma palun vabandust, kui te olete sellest teemast siin juba rääkinud! Ma ei jälginud seda debatti algusest peale. Mul on küsimus tasuta koolitoidu kohta. Üks muudatusettepanek näeb ette ja vist ka huvigrupid on esitanud ettepaneku, et tasuta koolitoitu võiksid saada kõik 1.–12. klassi õpilased. Milliseks kujunes komisjonis debatt selle küsimuse üle?

Urmas Klaas

Aitäh! Me rääkisime sellest, aga väga suurt debatti me ei pidanud, sest arutelu all olid teised haridusküsimused.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jüri Ratas, teine küsimus!

Jüri Ratas

Suur tänu, austatud Riigikogu aseesimees! Hea komisjoni esimees! Ma küsin ühe tuleviku vaatava küsimuse. Mis sa arvad, mis aastal võiks Riigikogu otsustada, et kogu keskhariduse andmise kohustus läheb täielikult riigi kätte ja me ei räägi enam munitsipaalgümnaasiumidest? Ka selle eelnõu valguses, mida me siin täna menetleme, on selge, et suund on võetud sellele, et gümnaasiumiaste liiguks riigi tasandile. Mis sa arvad, millal see lõplik liikumine toimub, kas 2015., 2016., 2018. või mingil muul aastal?

Urmas Klaas

Aitäh! Komisjonis aastaarvust juttu ei olnud, aga meie arutelust käis küll läbi selline mõte, et võib-olla tulevikus ei olegi välistatud, et riik võtab kogu vastutuse gümnaasiumihariduse eest endale. Kuid praegu toimub ka selle eelnõu järgi liikumine nii, et aastal 2020 on

igas maakonnas vähemalt üks puhtalt akadeemiline gümnaasium, mida riik ülal peab ja kus riik võtab vastutuse kvaliteedi eest täielikult enda peale. Selline on praegune liikumine, aga aastaarvu ei julgenud ega tahtnud keegi öelda. Selles võtmes me seda ei arutanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus puudutab vene õppekeelega koole. Eelnõu kohaselt lahutatakse põhikool ja gümnaasium eraldi asutusteks. Ma ei küsi maagümnaasiumide tuleviku kohta, vaid mind huvitab koolide tulevik nendes linnades, kus praegu on kaks täistsükliga gümnaasiumi, neist üks vene- ja üks eestikeelne. Võtame näiteks Kiviõli või Mustvee. Põhikooli ja gümnaasiumiastme rahastamise lahkulöömine toob kõige loogilisema haridusökonomilise lahendusena kaasa venekeelse gümnaasiumiastme sulgemise. See- ga peaksid vene emakeelega lapsed pärast üheksandat klassi minema eesti gümnaasiumi. Iseenesest võiks ju sellele mitte vastu vaielda, aga kui me vaatame eesti keele õpetamise taset venekeelses põhikoolis, siis see tekitab küsimusi. Kas te olete arutanud kultuurikomisjonis seda, missugust tuge vajavad need lapsed, kes peavad pärast selle eelnõu seadusena jõustumist minema eestikeelsesse gümnaasiumi, ja kuidas me saaksime neid aidata?

Urmas Klaas

Aitäh! Te teete väga kaugeleulatuvaid järeldusi. Esiteks, tõepoolest on ühiskonnas liikunud mõtteid ja võib-olla on ka mõni hariduspoliitik öelnud, et igal juhul tuleks põhikool gümnaasiumist lahutada. Sellist lahutamist praegune eelnõu ei nõua. Põhikooli ja gümnaasiumi eelarvete raamatupidamislik lahutamine oleks olnud rahastamisteema, § 82 teema, aga kuna see on tagasi võetud, siis on ka see teema praegu ära langenud. Ei ole olnud põhjust seda küsimust sellises võtmes arutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Taas kord selline küsimus. Me oleme mitu tundi siin põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu arutanud. Mitmed rahvasaadikud on seda arutelu siin saalis pidevalt jälginud ja on ka neid, kes on ülekannet kuulanud. Opositsioon on teinud kümneid ja kümneid ettepanekuid, aga komisjon on need kõik maha hääletanud. Mul on teile hästi selge ja lihtne küsimus. Vastust sellele ootavad paljud inimesed, kes vaatavad teie esinemist arvutivõrgu kaudu. Mis on kolm selget põhjust, miks me peaksime vajutama rohelist nuppu ja toetama selle eelnõu seaduseks saamist? Mis Eesti ühiskonnas siis paremaks muutub? Öelge ilma keerutamata.

Urmas Klaas

Ma ei keerutanud ka Sven Mikserile vastates. Ma arvan, et ma ei pea, lugupeetud Rainer Vakra, kordama oma vastust, mis ma Sven Mikserile andsin. Kui te oleksite saalis olnud, siis oleksite kuulnud, mis ma selles vastuses välja tõin. Mis puudutab opositsiooni ettepanekuid, siis kultuurikomisjonis on neisse alati väga suure lugupidamisega suhtunud. Menetledes teisi seaduseelnõusid või ka täna arutluse all olevat eelnõu on väga mitmeid ettepanekuid kas täielikult, sisuliselt või osaliselt arvestatud. Siin ei saa komisjonile midagi ette heita.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Mikser, teine küsimus!

Sven Mikser

Aitäh! Nagu ma eelnõust aru saan, võivad olemasolevad nn torukoolid pärast selle seaduse jõustumist edasi tegutseda samamoodi nagu seni, nii et progümnaasium ja gümnaasium on koos. Samal ajal ei ole uusi selliseid kooli enam luua võimalik, kui ma olen õigesti aru saanud. See tuleb mulle meelde olukorraga, kus islamimaailmas on kristlus üks nn tolereeritud usunditest ja paljudes islamimaades lubab seadus seetõttu olemasolevatel kirikutel tegutseda, aga uusi ehitada ei tohi. Kus on selle printsiibi loogiline alus ja miks otsustas komisjon seda teed minna?

Urmas Klaas

Aitäh! See säte oli algselt valitsuse esitatud eelnõus sel kujul olemas ja komisjon seda ei muutnud, kuigi arutelu selle üle käis. Tõepoolest ei ole siis, kui seadus jõustub, võimalik luua uusi täistsüklikoole ehk torukoole, nagu te ütlesite. Kõik olemasolevad töötavad rõõmsalt edasi ja keegi nende töötamist selle seaduse mõttes ei ohusta. On kõlanud haridus- ja teadusministri selge soov, et suund võiks olla põhikooli ja gümnaasiumi lahutamisele, et oleks tugev põhikool ja tugev gümnaasium. Need on erinevate ülesannetega erinevad koolid, mis eeldavad erinevat tüüpi õpetajaid jne. Selleks et see suund oleks selge, ei peaks enam uusi täistsüklikoole ehk integreeritud torukoole looma. Natukene on see teema pehmenenud seoses sellesama rahastamisteema äralangemisega. Me saame rahastamise kaudu ja ka selle määruse abil arengut kindlasti ühes või teises suunas juhtida. Aga kordan veel, et see hariduspoliitiline suund – eraldi tugev põhikool ja tugev gümnaasium – peaks olema selgelt fikseeritud. Ma avaldan oma isiklikku arvamust, et see võib olla nii ette antud, aga kindlasti ei pea see ka nii olema. Kuid praegu on see säte sellisel kujul komisjoni toetuse leidnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev, teine küsimus!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ma oleksin hea meelega oma viimase küsimusega avanud uue teema, aga kahjuks pean naasma eelmise küsimuse juurde. Te vastasite, et kohalike omavalitsuste pikem finantsplaneerimine, mis on neile riigi pandud kohustus, ei ole praegu üldse raskendatud, tulenevalt sellest, et kehtiv rahastamisskeem kehtib edasi. Samas, me kõik siin saalis ju teame, et § 82 seaduseelnõust väljavõtmine ei tähenda seda, et selle juurde tagasi ei tulda. Plaan on selle juurde sügisel naasta. Kuidas ikkagi peaks kohalik omavalitsus praegu riigi antud ülesannet täitma? Kuidas saab ta sisuliselt tagada, et ta oma finantsidega hakkama saab? Kas kohalike omavalitsustega on ka pärast seda, kui me otsustasime § 82 eelnõust välja võtta, suheldud ja mis on nende arvamus selle kohta?

Urmas Klaas

Suur tänu! Loomulikult on kõik koolide pidajad huvitatud, et neil oleks võimalikult suur kindlustunne kooli pidamisel, eelarve kujundamisel ja kõigi selliste otsuste tegemisel. Selles olen ma teiega nõus. Ma ütlesin, et ega midagi kapitaalselt katki ei ole, sest praegused lähtealused ikkagi kehtivad ja otsuseid saab teha nende järgi. Pigem on koolide pidajate soov olnud see, et seadusandja ja valitsus paneksid asjad täpsemalt paika ja annaksid kindlustunnet rahastuse osas, nii palju, kui on võimalik seadusesse kirja panna, ilma et see muutuks liiga jäigaks ja elule jalgu jääks. Siis oleks olemas kindlustunne. Nad soovivad, et Vabariigi Valitsuse määrus igal aastal ei muutuks ning kõik läbirääkimised omavalitsuste ja riigi vahel ei hakkaks piltlikult öeldes nullist pihta. Ma arvan, et kui see rahastamisteema arutluse alla tuleb ning me leiame seaduse ja määruse vahel mõistliku tasakaalu, nii et seadus annab koolide pidajatele kindlustunde, aga samas ei muutu liiga jäigaks, ning määrust väga tihti ei muudeta, siis on see kindlasti samm edasi. Ma ütlen teile ja teie võite omavalitsustele edasi öelda, et me töötame lootuses ja usus, et nii läheb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg Klaas, ma tänan teid nende üksikasjalike ja kannatlike selgituste eest, mis te meile annate! Materjal, mis on meie ette toodud pretsedenditult lühikesel aja jooksul, on väga ulatuslik. Siin on esimene ja teine versioon, nende vahel oli veel sada parandusettepanekut. Kuid kõik see ei ole ikkagi andnud piisavat ja põhjendatud kindlustunnet, mida näitavad ka need rohked küsimused, mida me teile esitame. Ka õpetajatel ei ole kindlustunnet. Seni kehtis 18–24 ainetunni andmise printsiip, aga nüüd kaotatakse see ära. Mis annab õpetajale kindlustunde, et näiteks siis, kui koolijuht tahab teda kiusata, ei saadeta teda 35 tunniks klassi ette?

Urmas Klaas

Me oleme sel teemal täna väga pikalt rääkinud. Uskuge mind, tark ning oma õpetajatest ja kooli arengust hooliv koolijuht ei tee seda.

Õpetajale peab peale auditoorse töö ja kontaktundide andmise jääma aega ka teiste tööde jaoks. Ei ole mõtet pidada õpetajaid ka nii väetiteks ja saamatuteks, et nad ei suuda läbi rääkida ega töölepinguid sõlmida nii, et nende huvid, professionaalne areng jms oleksid kaitsitud ja arvestatud. Eelnõu autorid ja teie küsijana mõtlete natukene erinevates paradigmas. Aga ma usun, et mida aeg edasi, seda paremini te mõistate, et valitud suund, mis kehtib ju näiteks arstide puhul, töötab ka siin.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Olga Sõtnik, teine küsimus!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Ma tulen oma esimese küsimuse juurde tagasi. Muidugi võib diskuteerida, kuivõrd koolitoit ja haridusküsimused omavahel seotud on, aga paraku on reaalsus see, et päris paljud lapsed ei lähe kooli mitte ainult teadmiste pärast, vaid ka sellepärast, et nad saavad sealt sooja toitu. Ma vaatan muudatusettepanekut nr 40. Siin on kirjas, et juhtivkomisjon otsustas selle Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku arvestamata jätta. Kui komisjoni liikmete enamus otsustas selle muudatusettepaneku vastu hääletada, siis millest nad lähtusid, mis olid need põhjendused? Või äkki oskate enda kohta öelda, mis olid teie põhjendused? Ma küll ei tea, kuidas teie hääletasite, siin ei ole seda muidugi kirjas. Ma lihtsalt eeldan eelneva kogemuse põhjal, et Reformierakond oli selle ettepaneku vastu. Mis on teie põhjendused, miks te selle vastu olete?

Urmas Klaas

Aitäh! Koolilõunateemat oleme arutanud sellest aspektist ja see on olnud meil ka mõnes teises kontekstis jutuks. Ma ei oska öelda täpseid kuupäevi, millal sellest on räägitud. Aga lähtunud on sellest, et põhikooliastmes riik toetab tasuta koolitoidu pakkumist. On koole, kus omavalitsus võimaldab ka gümnaasiumiõpilastele tasuta koolitoidu. Seal kasutatakse selleks näiteks põhikoolist ülejäävat raha või võimalikke reserve. Need näited on erinevad. Mul ei ole siin kahjuks statistikat, kui paljudes gümnaasiumides, kus omavalitsus seda võimaldab, on juba praegu koolilõuna õpilastele tasuta. Aga üldine hoiak on olnud selline, et tasuta

koolitoidu kaasrahastamisel riik põhikooliastmes osaleb, aga gümnaasiumiastmes ta seda ei tee.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea esineja! Ma saan aru, et küsimused ja teemad juba korduvad, aga ka üks eelküsija ütles, et see reform ja uus seaduseelnõu on nii mahukad, kuid lahendused nii ebaõnnestunud, et küsimusi tuleb lõpmatuseni. Minul on ka üks küsimus. Võib-olla te võtate natuke aega ja arutlete selle üle. Vaatame teie valimispiirkonda ning teie kodukanti Põlva- ja Valgamaad. Selle vildaka ja nurisunnitiseena ilmale toodud PGS-i ja haridusreformi elluviimine on tekitanud kahes linnas, Valgas ja Põlvas, olukorra, kus hariduselu sisuliselt seisab. Võib-olla kommenteerite natuke seda, mis on juhtunud Põlvas? Seal on aasta-kaks arutatud, kuhu kool tuleb ja kuhu see ei tule. Kord oli kolme õppesuunda tarvis, siis lõpetati kolm õppesuunda ära ...

Aseesimees Laine Randjärv

Küsimise aeg on otsas.

Heimar Lenk

Siis on mul küsimus, et ...

Urmas Klaas

Suur tänu! Ma imestan, kolleeg Heimar Lenk, teie demagoogioskust, mille abil te sõlmitte ühte küsimusse kõikvõimalikud ja omavahel üldse mitte seotud teemad kokku ning siis seate oma küsimusega löögi alla veel oma armsa erakonnakaaslase Georg Pelisaare. Miks te seda teete? Miks te tulete siia saali niiviisi oma erakonna asju klaarima ja tahate mind sellesse kaasa tõmmata? Kultuurikomisjon seda teemat ei arutanud ja ka mina ei kavatsen praegu Pelisaare küsimust arutama hakata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea kultuurikomisjoni esimees! Minu küsimus käsitleb koolitüüpide koostööd. Palju on räägitud

sellest, et näiteks üldhariduskoolid ja kutsekoolid peaksid tegema rohkem koostööd, kasutades ühiseid õppevahendeid, klassiruumi või midagi muud. Kas see seaduseelnõu loob koostööks näiteks üldhariduskoolide ja kutsekoolide vahel rohkem võimalusi või kitsendab neid?

Urmas Klaas

See oli väga hea küsimus. Kindlasti peab suund olema sellele, et koolitüüpide vahel oleks tihedam koostöö ja nad saaksid üksteist täiendada. Praegu, olles kiiresti selle peale mõelnud, ei oska ma näha selles eelnõus selliseid tugevaid mehhanisme, mis näiteks kutsekoole ja gümnaasiume tihedamale koostööle suunaksid. Kindlasti aga on siin selliseid mehhanisme ja võimalusi, mis panevad põhikooli lõpetavaid õpilasi rohkem mõtlema, kus oma haridusteed jätkata, kas gümnaasiumis või kutsekoolis. Mina isiklikult pean seda väga positiivseks ja usun, et ka komisjon on seda meelt, et kui rohkem mõeldakse, mida on õige pärast põhikooli teha, siis on see igati kiiduväärne. Meie kutsehariduskoolid on väga tublid ja väga hästi arenenud. Kutsekooli võiks küll minna rohkem õpilasi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev, teine küsimus!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea komisjoni esimees! Hariduses ja tervishoius toimivad praegu üsna sarnased süsteemid: valitsuskoalitsiooni surve tõmmatakse selleks, et kindlustada spetsialistide palka, nii siin kui ka seal tugiteenuseid vähemaks. Vahe on ainult selles, et uue PGS-i alusel võivad õpetajana töötada nüüd ka ilma sobiva kvalifikatsioonita inimesed. See tähendab, et piisab, kui suvalises taskuülikoolis on saadud diplom mingil avaliku halduse erialal ja muud polegi vaja. Uus kord on selline, et kvalifikatsiooni ei nõuta, aga kui see olemas on, siis selle eest ei maksta. Kas te ei näe kvalifikatsiooninõuete kadumises ohtu, et õpetajaametis väheneb professionaalsus, mis kutsub esile üldise haridustaseme languse, vaata seda ükskõik mis paradigmas?

Urmas Klaas

Aitäh! Ma ei oska näha neid küsimusi nii dramaatiliselt, nagu teie, hea kolleeg, neid käsitlete. Praegu on õpetajate ametijärgud. Ei saa öelda, et need millegagi asendatakse, sest kehtima hakkab päris uus süsteem, tulevad õpetaja kutseastmed, mida veel täpsustatakse. Kindlasti on igal õpetajal huvi oma kvalifikatsiooni ja oskusi parandada, kutseastmed neid aga selleks motiveerivad. Ma usun, et järjest nõudlikumad on ka hoolekogud, mille roll on suurenenud, ka lastevanemad ja õpilased ise. Nii et ma ei näe siin küll sellist traagikat, nagu kogu maailm hakkaks kokku varisema.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Jevgeni Ossinovski, teine küsimus!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Praeguse haridusministri filosoofia haridusküsimustes on selline, et haridusasutuste suurem iseseisvus tagab hariduse parema kvaliteedi. Me näeme seda siin eelnõus ja nägime seda ka kõrgharidusreformi puhul. Selle isekorralduse mõjusid ülikooliastmele võime juba mõneti näha. Ma esitasin täna haridusministrile küsimuse. Ülikoolid konkureerivad nüüd rohkem üliõpilaste pärast. Kui üliõpilane kandideerib korraga kahte ülikooli, siis ei ole tal enam tegelikult võimalik kahe ülikooli vahel valida, sest Tartu Ülikoolis tuleb õppekohale asumine kinnitada 19. juulil, samas annab Tallinna Ülikool alles 25. juulil teada, kas on õnnestunud ülikooli sisse saada. Haridusminister ei näinud siin mingit probleemi. Ta arvas, et süsteem on väga hea. Ta tõi välja, et kõik haridust puudutavad seadused on niigi liiga detailsed, rohkem tuleks lubada isekorraldust. Teie olete see inime, kes suurel määral juhtis kõrgharidusreformi käsitleva seaduseelnõu menetlemist. Kas te arvate, et see on liiga detailne ...

Aseesimees Laine Randjärv

Küsimus oli liiga pikk. Üks minut on küsimise jaoks aega, mitte rohkem.

Urmas Klaas

Ma kahjuks ei kuulnud küsimust. Oli pikk arutlus kõrgharidusreformi ja ülikooliseaduse teemal, aga ma ei saanudki aru, mis see küsimus täpselt oli. (J. Ossinovski täpsustab ko-

halt.) Kas PGS on liiga detailne? See on väga üldine küsimus. Mina olen seda meelt, et me peaksime koolijuhti ja õpetajaid rohkem usaldama, bürokraatiat vähendama ning tooma kooli rohkem uuendusmeelsust. Ma ei usu, et eelnõu on liiga detailne ja reguleerib koolielu liiga palju. Pigem on ikkagi suund sellele, et iga kool saaks oma näo kujundada ja seda ka praeguse seaduse raames teha. Siin mingeid suuri muutusi ei ole. Selge on aga see, et koolijuhi roll kindlasti tähtsustub. Juhil on vabamad võimalused oma kooli arendada ja suunata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk, teine küsimus!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud vastaja! Minu eelmine küsimus käis oma haardelt silmanähtavalt üle teie vastamise jõu, sellepärast esitan ma teile ühe lihtsama küsimuse. (Naer.) Seda teemat on komisjonis kindlasti palju kordi arutatud ja te olete selle endale ka selgeks saanud, nii et on lihtne vastata. Õelge mulle siiski veel kord, mispärast on parem, kui gümnaasium ja põhikool on eraldi, aga mitte nii, nagu on praegu meie päris vahvates maakoolides, kus need on ühes ja samas majas, kusjuures Eesti haridus on sel kombel saavutanud üsna kõrge taseme isegi maailma mastaabis. Mõelge ja vastake siis rahulikult.

Urmas Klaas

Suur tänu ometi ükskord ka ühe sisulise küsimuse eest! Võib-olla teid üllatab, härra Lenk, aga see seadus võimaldab tegutseda nii täistsüklikoolidel kui ka eraldi põhikoolidel ja gümnaasiumidel. Kultuurikomisjonis oli põhikooli ja gümnaasiumi lahutamine hariduskorraldusliku filosoofilise teemana väga põhjalikult arutelu all. Me arutasime seda koos pedagoogikateadlaste, omavalitsusjuhtide ning õpetajate esindusorganisatsioonide esindajatega. Sellel arutelul avaldasin ma oma isiklikku arvamust, et Eestis peab olema kohta nii eraldi töötavatele põhikoolidele ja gümnaasiumidele kui ka täistsüklikoolidele. Meil ei ole võimalik öelda absoluutsetes kategooriates, et põhikooli ja gümnaasiumi lahutamine on igal pool hea, õige ja vajalik. See sõltub väga palju kohalikest oludest, inimestest ja traditsioonidest.

Ilmtingimata ei ole vajalik ega taga kohe kvaliteeti see, kui põhikool ja gümnaasium on lahutatud, see ei ole absoluutne väide. Veel kord ütlen, et oluline on näha, kas lahutamine või lahutamata jätmine aitab kaasa hariduse kvaliteedi paranemisele. See otsus sõltub väga paljudest aspektidest. See seadus ei nõua põhikooli ja gümnaasiumi tingimusteta lahutamist, ka mina ei arva, et see on igal pool õige ja vajalik. See võib nii olla, aga ei pruugi. See sõltub konkreetsest situatsioonist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal, teine küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea kultuurikomisjoni esimees, ma tänan eelmise vastuse eest, mis puudutas üldharidus- ja kutsekoolide koostööd! Ma olen selles küsimuses sama meelt. Arvan, et pärast põhikooli lõpetamist võiks praegusest rohkem noori minna kutseharidust omandama. Te ütlesite mõni tund tagasi – ma isegi ei oska öelda, kui mitu tundi tagasi –, et olete põhimõtteliselt nõus, et selle seaduseelnõu menetlemine ei ole läinud kõige libedamalt, menetluses on olnud probleeme ja takistusi nii valitsuskabinetis kui ka komisjonis. Mis te arvate, miks see nii on läinud? Kas sellepärast, et te hakkasite varest otsast pihta? Võib-olla oleks kõigepealt pidanud kokku leppima rahastamise ja alles siis teised küsimused? Või on põhjus hoopis selles, et teie praegune koalitsioonipartner on kehavõitu?

Urmas Klaas

Täna väga! Kui ma ainuisikuliselt kavandasin PGS-i temaatiliste plokkide arutelu, pidades loomulikult nõu nõunikega, siis tegin ma komisjonile ettepaneku alustada hariduse sisulistest küsimustest. Esimene teema oli põhikooli ja gümnaasiumi võimalik lahutamine, selle poolt- ja vastuargumendid. Me käisime kõik teemad põhjalikult läbi ja jätsime minu ettepanekul rahastamise teema viimaseks, seda selle mõttega, et me käisime kõigepealt läbi sisulised teemad ja alles siis jõuaksime rahastamise juurde, millega seoses me kõik kokku võtaksime. See ei tähenda, et komisjon ei oleks algusest peale nõudnud Haridus- ja Teadusministeeriumilt rahastamise rakendusakti.

Me nõudsimme seda. Tõepoolest, menetluse lõppjärgus vaidlused rahastamise teemal kulmineerusid. Ma arvan, et on tehtud õige otsus see osa praegu eelnõust eraldada ja minna edasi nende teemadega, mille puhul ollakse kas üksmeelel või üksmeelele üsna lähedal. Seda süvenenumalt peame rahastamisteemaga tegelema sügisel.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Valeri Korb, teine küsimus, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud komisjoni esimees! Igal koolijuhil on kohustused. Tahan teada teie arvamust, kas uue seaduse vastuvõtmise korral koolidirektori võimalused oma kohustusi täita laienevad või jääb kõik vanaviisi.

Urmas Klaas

Aitäh! Need laienevad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea komisjoni esimees, suur aitäh väga põhjaliku ülevaate eest! Ma loodan, et nii mõnigi, kes ei ole kultuurikomisjoni üsna detailsete aruteludega kursis, on saanud täna teie vastuste abil sellest teemast parema ülevaate. Vaadates ka seda, kui vähe on juhataja pidanud märkusi tegema, tundub, et te olete jäänud meie põhjalike diskussioonide raamesse. Minu küsimus on aga paindlikkuse kohta. Mitme ettepaneku põhjenduseks on toodud, et nii saab tekitada suuremat paindlikkust, samal ajal oleme mõnes kohas üsna visalt paindlikkust vältinud. Minu küsimus on koolitüüpide kohta. Miks me teie arvates siiski ei taha tunnistada, et näiteks jaotusvorm 1.–6. klassini ja 7.–12. klassini oleks võib-olla arukam, kui ...

Aseesimees Laine Randjärv

Aeg on läbi.

Urmas Klaas

Aitäh! Nagu te, hea kolleeg, mäletate, me diskuteerisime komisjonis selle üle üsna palju. Mulle tuleb küll meelde, et te vist ei olnud

sellel või isegi mitmel istungil kohal, aga see pole praegu tähtis. Me oleme neid koolitüüpe arutanud, ma ise ärgitasin seda vaidlust. Tõepoolest oli väga terava arutelu all, miks Eestis ei võiks olla ikkagi progümnaasium koos gümnaasiumiga. Progümnaasium eraldi koolitüübina hõlmab 7.–9. klassi. Selliseid koole on, ma ise olen ühe sellise kooliga lähedalt seotud olnud. Progümnaasiumi kohta on erinevaid arvamusi avaldatud. Kui 7.–9. klass on eraldi koolitüüp, siis see annab koolide pidajatele justkui signaali, et hakaku nad neid koole looma. Haridusminister on näinud ohtu selles, et kui 7.–9. klass ehk progümnaasium eraldi koolina tegutseb, näiteks mõne gümnaasiumi juures suuremas keskus, siis annab see justkui vihje seal läheduses asuvate põhikoolide õpilastele ja nende vanematele, et lapsed tulgu juba pärast 6. klassi progümnaasiumisse, siis on neil lihtsam gümnaasiumisse saada. Sellega me võib-olla – kindlalt me seda ei tea, sest sellist mõjuanalüüsi tehtud ei ole – paneme löögi alla kodulähedase põhikooli oma 1.–9. klassiga. Seda ohtu tuleks kindlasti analüüsida. Ma ei arva, et see hirm oleks päris õhust võetud, aga ma ei dramatiseeriks seda ohtu ka üle. Võttes kokku selle, mida ma komisjoni istungitel olen öelnud, ütlen, et minu arvates peaksime olema koolitüüpides paindlikumad ja võimaldama kooli pidajal pidada sellist tüüpi kooli, nagu sisuliselt õige on. Selles mõttes on meie pedagoogilised vaated, hea kolleeg, sarnased, võib-olla need isegi ühtivad.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Mailis Reps, teine küsimus!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Ma palun vabandust liiga pika küsimuse pärast! Seekord ma nii pikki komplimente tegema ei hakka, vaid püsin ühe minuti raames. Tõepoolest, need paindlikud vormid oleksid kasulikud sellest vaatenurgast tulenevalt, et meil väga suure tõenäosusega mõne aasta jooksul on just kuueklassilisi koole juurde tekkimas ja paindlik üleminek progümnaasiumisse oleks igati kasulik. Küsimus on aga õpetajate atesteerimise ja kutseastmete kohta. Eelnõu algataja on pakkunud, et atesteerimine kaob ära seetõttu, et selle asemele tulevad kutseastmed. Täna on selge, et kutsesüsteem ei ole valmis. Kas teie

komisjoni esimehena oleksite pooldanud seda, kui algataja oleks tulnud ettepanekuga, et atesteerimine jääb kehtima, kuni kutsesüsteem on tervikuna meie ette toodud?

Urmas Klaas

Aitäh! Ka mina naasen korra eelmise küsimuse juurde, selle nurga alt, nagu te sõnastasite, et on tekkimas just nimelt koole, kus on 1.–6. klass. See on reaalne elu, me näeme tõesti, et neid koole tekib. Koolid, kus on kuni neli klassi, avavad klasse juurde, kuuenda klassini välja. Ma pean teiega nõustuma aga selles, et loomulikult oleks parem, kui kutseastmete süsteem oleks lõpuni valmis ja saaks tabelites näpuga järke ajada, kuidas kõik toimib. Komisjonil on muidugi esialgsed materjalid olemas ja ka see suund on selge. Ma usun, et mingisugust suurt probleemi ei ole selles, et see süsteem täielikult valmis ei ole, sest on ju antud üleminekuaeg. 1. jaanuarini 2014. aastal, kui ma õigesti mäletan, antakse ametijärkusid, sealt edasi läheme üle kutseastmetele. Ma kultuurikomisjoni nimel luban pingsat sel teemal kaasamõtlemist ning toetust Haridus- ja Teadusministeeriumile, Kutsekojale, õpetajate liidule ja võib-olla veel kellelegi, kes seda vajab, et kutseastmete süsteem saaks võimalikult kiiresti paika.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, hea ettekandja! Ma ei tea, mis lahti on, aga teile pole enam ühtegi küsimust. Küsimuste ja vastuste voor on ammendatud. Suur tänu vastupidamise ja küsimustele põhjalikult vastamise eest! Ma avan läbirääkimised. Esimesena tuleb kõnetooli Heljo Pikhof.

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise eelnõu, mis täna siin Riigikogus arutlusel on, on toores ja vastuoluline. Vähe sellest, ka vastutustundetu, sest lähtudes suuresti vaid raha kokkuhoiust, on see ette nähtud tootma praaki, st kooliheidikuid. On ju kõne all inimesed – õpilased, õpetajad, lastevanemad – ja riigi tervikuna.

Õeldakse, et ära enne vanasse kaevu sülitada, kui uus valmis on. Aga lõhkuda on uhke, poole uhkem kui vana lappida. Miks siis mitte räginal üle sõita alles jalule tõusvast kooli tugitee-

nuste süsteemist, kui nõndaviisi saab õpetajatele alampalka juurde joonistada? Ent suuremat alampalka pidi valitsus mulluse õpetajate streigi peale ju lubama.

Hariduse probleemipuntrast püüan lahti harutada ainult ühte osa. Nimelt on meil haridusministeeriumi andmetel 5500, koolide endi arvates koguni 24 000 haridusliku erivajadusega last. Need käärid arvudes tulenevad metoodikast, õigemini küll praktikast. Meil on käimas nn kaasavale haridusele üleminek, mis tähendab, et lõviosa nn ebastandardsetest lastest peab edaspidigi tavakoolis hakkama saama. Samal ajal puudub kindlustunne, et ei jääda ilma rahast, mille abil seni on nn hariduslõtku ära kasutades tasustatud näiteks logopeede, psühholooge, eripedagooge või abiõpetajaid. Kogu kunst on seisnenud ju selles, et seaduses asendatakse sõna "pedagoog" sõnaga "õpetaja". Mil moel siis õppekava läbivõtmiseks kõrvalabi vajavaid lapsi tavaõppesse kaasata, kui kool ei saa pidada palgal tugispetsialiste, kes lapse omapära ja vajadusi märkaksid ja mõistaksid? Aineõpetajal ju selleks ettevalmistust pole, liiati on tal selletagi käed-jalad tööd täis. See on kooli pidaja asi, leiavad PGS-i uutjad. Teisisõnu, las omavalitsused, kes enamjaolt ongi koolide pidajad, hoolitsevad selle eest. See on järjekordne kohustus, mille riik alla poole delegeerib, näitamata ära, kust selleks raha võtta. Vähemalt praegu on seis selline, aga eks sügis näita. Loodame parimat!

Haridusministri salarohi haridusliku erivajadusega laste jaoks – õppenõustamiskeskused, mida riik toetaks – ei lahenda probleemi. Nii või teisiti, lapsele, kes vajab pidevat õpiabi, ei ole kodust-koolist kaugemal nõustaja juures käimine mitte mingi lahendus.

Sadakond parandusettepanekut PGS-i muudatuste kohta on juba soolas. Millal see seadus lõplikult kooliküpseks saab, seda teab ainult jumal taevas. Üks on ometi kindel: kooli tugispetsialistide rahastamise peab riik enda kanda võtma. Muidu ei lase me põhja mitte üksnes nn kaasava hariduse, vaid kogu süsteemi.

Ma palun kolm minutit juurde!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit juurde.

Heljo Pikhof

Asja mõistmiseks ei pruugi näiteks tuua keerukaid erivajadusi. Kuigi enamikku koerus-tükke tegevatest poistest ei arvata isegi haridusliku erivajadusega laste sekka, piisab ometi paarist taltsutamatus jõnglasest, et lüüa uppi kogu klassi töö. Kindlasti aitaks siin see, kui selline publikumenu armastav laps saaks abiõpetaja erilise hoole osaliseks, siis jõuaks ta koolis edasi.

Õpiraskuste põhjusteks peetakse üha sagedamini hüperaktiivsust, tähelepanuhäireid ja käitumisprobleeme. Hooliva suhtumise ja erialainimeste toega saaksime paljudel puhkudel ennetada või leevendada raskemaid psüühilisi probleeme, koolist väljalangemist, ka katki jäänud kooliteest tulenevat asotsiaalset käitumist hilisemas eas. Pole saladus, et põhikoolist väljalangenutest on 70% just poisid. Vahe poiste ja tüdrukute õpitulemustes saab ilmsiks juba algkoolis ja kuuenda klassi tasemetöö ajaks suureneb veelgi. Meie hariduslik ebavõrdsus on üsna pretsedenditu terves maailmas: suurkooli lõpetanud 100 mehe kohta on meil 250 kõrgelt haritud naist. Siin on raske välja tuua üheseid põhjuseid, aga tõsi on see, et noormehed küpsevad pisut hiljem kui neiud ja võtavad ka hiljem aru pähe. Kuid igapähe on koht siin päikese all ja üks asi, millest sõltub, kas inimene veedab oma elu valguses või varjus, on võimetekohane haridus. Kahaneva rahvastikuga väikeriik peaks sellele vägagi tähelepanu pöörama. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnetooli Priit Toobali! Kaheksa minutit.

Priit Toobal

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Kuulates siin eelnevalt uue kooliseaduse kohta käivaid küsimusi ja vastuseid, tabasin end mõttelt, et mul on kahju, et praeguse haridusministri nimi ei ole Ants, sest siis saaks teda eesti muinasjuttude järgi Kaval-Antsuks kutsuda. Praegu peame aga haridusministrit hakkama kutsuma Kaval-Jaaguks. Miks ma nii arvan? Sellepärast, et mis saaks olla kavalam kui tuua seesugune, olgem ausad, üsna kehv eelnõu suurde saali ajal, mil õpetajate ja lastevanemate tähelepanu on koondunud kooliaasta lõpule, lilledele, lõpukleitidele

ja lõputunnistustele? Mul on olnud võimalus töötada Suure-Jaani Gümnaasiumis huvijuhina ja hiljem vallas kultuurinõunikuna. Tihe suhtlus Suure-Jaani kooli õpetajatega kestab siiani. Küsisin nende käest, mis sellest uuest kooliseadusest ehk PGS-i eelnõust arvata. Nagu siin saalis juba paar korda on kõlanud, ütlesid nad, et pole kooliaasta lõpu tõttu saanud veel korralikult sellesse teemasse süvenedagi. Aga millesse neil nii väga süveneda oleks olnudki, kui ka kultuurikomisjoni liikmed ja ülejäänud rahvasaadikud alles mõni päev tagasi eelnõu lõpliku teksti kätte said.

Mul avanes võimalus asendusliikmena osa võtta paarist kultuurikomisjoni istungist ja olla nende arutelude juures. Pean ütlema, et mulle jätsid need kaks komisjoni istungit selles mõttes ebakorrektselt mulje, et ma olin parlamendi liikmena sunnitud ootama valitsuskabineti seisukohti. Mina olen koolipingis õppinud, et riigikorraldus toimib teistpidi: seadusandja on siin parlamendis ja valitsuse roll on seadust täide viia, mitte vastupidi.

Ühest küljest on mul hea meel, et eelnõu üks suurimaid probleeme, segane rahastamismudel, eelnõust välja võeti, kuid teisest küljest ei ole see olukorda päästnud. Siinkohal tuleb tunnustada rahandusminister Jürgen Ligi, kes tegi mõistliku valiku ja asus omavalitsuste autonoomiat kaitsma. Rahastamismudeli põhiprobleem oligi ju see, et hariduse finantseerimise juures jäeti linnadele ja valdadele väga vähe otsustamisruumi ning kõik read oleks neile sihtotstarbeliselt ette kirjutatud. Mul on tunne, et minister Aaviksoole oli see tagasilöökk üsna valus. Ega ta seda niipea ei unusta ja oma koalitsioonipartnerile andeks ei anna. Siin peitub tegelikult suur oht, nimelt see, et suure pahameelega korraldab valitsus asjad nii, et kõik sisulised rahastamisotsused tehakse ministrite või valitsuse määrustega. Ma siiralt loodan, et see siiski nii ei lähe, et ei üritata parlamendist mööda hiilida ning nii oluline teema nagu hariduse rahastamine jõuab siiski siia saali avalikkuse teravdatud tähelepanu alla.

Vaadates eelnõuga seotud dokumente, näeme, et põhjaliku töö just nimelt rahastamismudeli puuduste väljatoomisel on ära teinud Eesti Linnade Liit ja Eesti Maaomavalitsuste Liit. Nad on välja toonud, et ei toeta tasandus- ja toetusfondi valdkondliku killustamise suun-

da, ning paluvad Riigikogu kultuurikomisjonil harukondliku killustamise süvendamise põhimõtet mitte toetada, sest see viib valdkonna poliitika enama integreerimise asemel n-ö silotornipoliitika süvenemiseni. Samuti rõhutavad linnade liit ja EMOL oma arvamusel, et haridusministeeriumi lahendustepanekus arvestatakse laste arvu kohalikus omavalitsuses, kuid jäetakse arvestamata klassikomplektide arv ning eri kooliastmete erinev kulu, mis muudab kodulähedase põhikooli mõiste sisu.

Usun, et me kõik siin saalis mäletame õpetajate streiki, mis täitis õpetajatega Toompea lossi esise platsi ja hiljem Toompea lossi. See meelevaldus näitas selgelt, et haridussüsteemi probleemid on väga suured ja vajavad lahendamist. Mida muud oligi nurka aetud Jaak Aaviksool teha kui õpetajatele palga tõusu lubada? Halb on aga see, et piisavalt lisaraha ta valitsuses oma ministeeriumile juurde ei saanud. Siit jõuamegi põhimõttelise probleemini, selleni, et haridus on alarahastatud ja seetõttu tuleb teha kummalisi vangerdusi, veeretada probleeme kui kuuma kartulit ühest valdkonnast teise ning teha nägu, et järgmine reform teeb kõik korda. Elu on näidanud, et see paraku nii ei ole.

Õhtulehe juhtkiri nendib, et senine põhikooli- ja gümnaasiumiseadus on kehtida jõudnud kõigest kolm aastat, kuid juba menetleb Riigikogu seaduse järjekordset versiooni. Ajaleht küsib, millest on tingitud need lõputud reformid, kui ühtede muudatustega ei ole jõutud veel ära harjuda, aga juba pööratakse kogu senine süsteem pea peale. Nõustun nende ajakirjanikega, kes ütlevad, et pidev reformimine tekitab segadust, kindluse puudumist tuleviku suhtes, stressi ja pingeid. Kõige selle tagajärjel kannatab loomulikult õppetöö ja hariduse kvaliteet.

Te saate kõik aru, et kui ühe eelnõu üle on komisjonis nii palju ja pikalt vaieldud – me kuulsime, kuidas komisjoni esimees ütles, et sel teemal on vaieldud 26 istungil –, siis on selle eelnõuga midagi korrast ära. Kui eelnõu tõttu on ministrid omavahel riidu läinud, siis on eelnõuga midagi veel rohkem korrast ära. Kui me menetleme seda siin öötundidel, siis järelikult ei ole see hea seaduseelnõu. Riigikogu ei saa olla valitsuse kummitempel ja koalitsiooni liikmed ei pea täitma ministrite käske, ministrid ei ole seaduste loojad, vaid nende

täideviijad. Jaak Aaviksoo peab juhtima haridusministeeriumi selliste seaduste järgi, mida meie siin Riigikogus vastu võtame. Loomulikult on tervitav, kui seadusloome sünnib ministeeriumide ja parlamendi mõistlikus koostöös, aga selle eelnõu puhul ei ole mõistlikku koostööd kuskil näha olnud. Kui keegi ütleb, et selle seaduse vastuvõtmise takistamine on poliitilise punkti noppimine, siis tegeleb ta küll väga räige populismiga. Eelnõuga sellisel kujul ei nõustu ei Keskerakond, sotsiaaldemokraadid, haridustöötajate liit ega õpilasliit, selle probleemidele on juhtinud tähelepanu omavalitsusi ühendavad linnade liit ja maaomavalitsuste liit.

Head kolleegid! Keskerakonna fraktsioon on sügavas mures, et selle eelnõu tõttu võivad koolist lahkuda head ja kogenud õpetajad, sest kaovad nende garantiid, reaalne sissetulek väheneb ning töökoormus suureneb. Selle eelnõu tõttu võib halveneda hariduse kvaliteet. Me teeme kõik endast oleneva, et see vähemalt niipea seaduseks ei saaks. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Järgmisena palun kõnetooli Mihhail Stalnuhhini! Kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud kolleegid! Entsüklopeedia ütleb, et eksam on teadmiste, oskuste ja vilumusete kontrollimine ning, pöörake sellele tähelepanu, hindamine. Hinnatakse selleks, et määrata kindlaks minimaalne tase, millest alates võib öelda, et õpilane on õnnestunud teadmisi omandanud. Kui ta on eksami sooritanud, siis see tase vastab mingile standardile.

Läheme tagasi matemaatika riigieksami juurde, sest see on siin kõige naljakam osa. Selle eksami eesmärgid meie koolides on järgmised. Esimene eesmärk on teada saada, kui struktureeritud ja korrastatud on gümnaasiumilõpetaja matemaatikateadmised. Teine eesmärk on selgitada, kui hästi suudab õpilane õpitut rakendada. Kolmas eesmärk on teada saada, milline on gümnaasiumilõpetaja ettevalmistus matemaatikas, et ta saaks järgmisel haridusastmel õpinguid jätkata. Tulenevalt selle eelnõu loogikast on 1% kõigist 12 aasta jooksul omandatud teadmistest piisav, selleks et nendele eesmärkidele vastata. Kusjuures kontrollitakse, ma juba oma küsimuses seda nimetasin, selli-

seid teemasid nagu reaalarvud, võrrandid ja võrratused, trigonomeetria, vektor tasandil, joone võrrand, funktsioonid, funktsiooni piirväärtus ja tuletis, tõenäosusteooria, kirjeldav statistika ja stereomeetria.

Kujutage hetkeks ette, et te sõidate bussis, mille roolis istub juht, kellel on tunnistus, et ta on sooritanud autokoolis eksami tulemusega 1%. Või kujutage ette – meie vanuses juba peaks saama seda ette kujutada –, et teid opereerib arst, kes on Tartus arstiteaduskonna lõpetanud ... Mis siin naljakat on, Igor? See on selle seaduse loogika. Sina toetad seda seadust ja see on selle seaduse loogika. Teie kui ausad inimesed olete kohustatud seda ka edaspidi levitama. Meil peavad arstid õppima ning sooritama riigi- ja lõpueksameid. Kui arst on 1%-lise tulemusega eksami ära teinud, siis ta ongi see õige arst, kes hakkab operatsioone tegema. Miks peaksid arstile mingid teised reeglid kehtima?

Läheme nüüd sellise dokumendi juurde nagu matemaatika riigieksami eristus kiri. Mind hakkas huvitama, kes võiks sooritada eksami 1%-lise tulemusega, nagu see minimaalne tase on. Vaevalt on see inimene, kes valdab juuravaldiste teisendamise oskust. Vaevalt, et 1%-lise tulemusega seda osata saab. Vaevalt teab ta siinusteoreemi, kui ta on ainult 1 punkti saanud. Vaevalt, et ta funktsiooni tuletist leida oskab. Kust tal sellised teadmised võiksid olla? Ega ta mõne funktsiooni positiivsuspriirkonna leidmisega joonise abil ka hakkama ei saa. Kuidas on pindalafunktsiooni tuletise ja selle nullkohtade leidmisega? Ei usu, et see jõukohane oleks. Aga mida on siis vaja selleks, et riigieksamil see 1 pall saada? Ma ütlen teile. Selleks on vaja sellist asja nagu probleemi mõistmine. Selle eest saab matemaatika riigieksamil täpselt 1 punkti. Ma loen teile ette selle ülesande, mille kohta see käib. See on ülesanne, mille lahendamise eest võib saada 10 punkti: "Amsterdam – Berliin – Praha moodustavad kolmnurga (vt joonist), mille kaks nurka on 50° ja 110° . Berliinist Prahasse on 280 kilomeetrit. Kui kaugel on Amsterdam Berliinist ja Praha Amsterdamist? Vastus andke täpsusega 10 km." Probleemi on mõistetud siis, kui laps saab aru, et need linnad ei asu ühes kohas, vaid nende vahel on mingi vahe, nad ei asu ühel sirgel. Kui ta saab aru, et tulemuseks on mingi kolmnurk, siis ongi ta

probleemist aru saanud. Vaadake, lugupeetud kolleegid, selleks et ta sellest aru saaks, ei ole vaja talle matemaatikat üldse õpetada. See on midagi muud, see ei ole matemaatika. Haridusministeerium võiks kinni võtta sellest väga heast ettepanekust, et polegi vaja matemaatikat õpetada, kui riigieksami saab tehtud 1 punktiga 100-st ja selle punkti saab lihtsalt mõistmise eest. Debiilik muidugi sellest aru ei saa, nii et vähemalt nemad me eristame teistest. Aga normaalne laps on valmis edasi õppima, sest kui ta saab sellest ülesandest aru, siis on kõik korras.

Kui täiesti tõsiselt rääkida, siis te võite seal koalitsiooni poole peal kätt tõsta ja selle seaduse vastu võtta, aga olge ausad inimesed ja võtke sõna "eksam" sealt välja. Eksam ei sobi sinna selles normaalses mõttes, mida see tegelikult tähendab. Eksam on teadmiste, oskuste ja vilumuste kontrollimine ning hindamine. See ei sobi 1%-ga üldse mitte kuidagi kokku, sest see ei ole eksam.

Küsimus on veel selles, et mida kõrgem on plank, mida on vaja ületada, seda rohkem inimene pingutab. See kehtib nii otseses kui ka ülekantud tähenduses. Siis tekib tal soov õppida, ennast täiendada, tal on kõrge eesmärk, mille saavutamiseks on vaja tööd teha ja õppida. Teie lasete selle plangu aga nii alla kui võimalik. Miinusesse te seda lihtsalt lasta ei saa, Aaviksoo laseks sel ka miinusesse minna, kui see oleks võimalik. Ta on juba ajanud meie haridussüsteemi sinna kohta, mida ma siin saalis nimetada ei saa. Aga ei tohi niiviisi, ei tohi! Meie eesti keele eksam on kõige raskem keeleksam Euroopas. Kujutage ette, kui gümnaasiumi lõpetamiseks piisaks sellest, kui inimene saab aru, et temaga ei räägita mitte inglise, vaid eesti keeles, ja tal olekski eksam sooritatud. Ärge tehke lollusi! Vahetage vähemalt see 1 punkti säte välja!

Esimees Ene Ergma

Palun kõnepulti kolleeg Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Igaks juhuks palun kolm minutit lisaks!

Esimees Ene Ergma

Kokku kaheksa minutit.

Andres Anvelt

Head kolleegid! Paljud teist võivad küsida, miks elukutseline politseinik põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse arutelul puldist sõna võtab, aga ma tuletan lihtsalt mälu värskendamiseks meelde, et ka minul on olnud au olla ligi viis aastat, õigemini neli kopikatega, koolidirektor. Ma juhtisin väga spetsiifilist kooli, politseikolledžit. Olin ka Euroopa Politseikolledži nõukogu liige.

Miks ma sellest räägin? Väga lihtsal põhjusel. Alles hiljuti me õiguskomisjonis koostasime arvamuse Euroopa Komisjoni ettepaneku kohta likvideerida Euroopa Politseikolledž sellisena, nagu see praegu on, ja koondada kõik ühte kohta, Brüsseli ja Haagi kanti. Me kõik olime selle vastu, sest selle süsteemi toimimise senine põhimõte on olnud regionaalne ehk kõik liikmesriigid on saanud anda oma panuse. Täpselt samuti on jagunenud raha. Pedagoogid (seda sõna vist enam varsti kasutada ei tohi) ehk õpetajad ja kõik teisedki on olnud rahul.

Siit jõuangi topeltstandarditeni. Ühelt poolt meie suhtumine – ja õiglane suhtumine – Euroopa Liidu tsentraliseerivatesse nõuetesse, aga teiselt poolt teeme kõik selleks, et Eesti hariduspoliitika oleks vastuolus sellesama standardiga, mida me Euroopast saada tahame. Mida ma tahan öelda? Täna arutlusel oleval PGS-il on tunduvalt laiem tähendus kui ühe valdkonna regulatsioon. Selle seadusega me korraldame kaudselt regionaal- ja sotsiaalpoliitikat, selle kaudu aga ka kõiki muid poliitika-valdkondi, näiteks eelarvepoliitikat. Võib alati küsida, kuidas ja miks. Me ju räägime väga konkreetsel teemal, me räägime haridusest. Aga tegelikult toimub see kaudne korraldamine väga lihtsalt.

Esiteks, me tõukame väga paljusid kohalike koole sulgemise suunas. Väikesed ja nn ääremaal asuvad kohalikud omavalitsused ei suuda pearaha eest täita kõiki neid funktsioone, mida me PGS-i eelnõus oleme ette näinud: koolimaja ülalpidamine, kvalifitseeritud kaadri olemasolu, rääkimata sellest, mida hea lapsevanem koolilt oma lapse huvidest lähtudes ootaks. Me võtame koolilt sisuliselt ära puhvri lisafunktsioonide täitmiseks. Selge on see, et kui kuhugi tekib riigigümnaasium, siis liiguvad sinna ka lapsed. Vanemad tahavad neile ju ikka paremat. Nüüd jõuan ma regionaalpoliitikast sotsiaalpoliitikani. Me näeme praegu Ees-

tis, et aina rohkem inimesi suundub tööle välismaale. Kui me ajame ka lapsed keskustesse kokku, siis tekib küsimus, kas need lapsed lähevad kunagi tagasi sinna, kust nad millalgi ära läksid. Me lõhume kindlasti ka perekondi, tekitame pingeid ja kokkuvõttes töötame vastu meie riigi põhieesmärgile hoida meie rahvust ja riiki. Kui inimesed tunnevad, et riik nendest ei hooli – haridus on selle hoolimise üks külg –, siis ei tunne nad vajadust ka riigi heaks oma panust anda. Kõik see mõjub kaudselt tulevasele eelarvepoliitikale. Varsti hakkame tõsist muret tundma selle pärast, kus on meie maksumaksjad, ning hakkame aina rohkem rääkima teemal, kas migratsioonipoliitika on õige või vale, tehes samal ajal kõik selleks, et poliitika mõjukuks meie oma rahvale võimalikult negatiivselt.

Juristina tulen lõpetuseks ühe punkti juurde, mille kohta ka komisjoni esimees ütles, et siin ei ole kõik väga hästi korras. See puudutab seaduseelnõu sõnastust. Ma küsimuste voores küsisin, mida ikkagi tähendab riigi sihtasutus. Ma ei saanud väga selget vastust. Meil ei ole enam riigiaktiaseltse, meil on aktsiaseltsid ja täpselt samuti on sihtasutused. See on eraõiguslik juriidiline isik, kus mingisugune osa on riigil. Me toome nüüd sisse uue mõiste. Peale selle on sõnastuses veel väga palju puudusi. Hea näide on § 7¹: "Gümnaasiumi pidamisel tagab kooli pidaja ..." See ei ole hea sõnastus. Keeletoimetajad ei ole seda seaduseelnõu näinud. Aga tuleb arvestada, et see seadus puudutab kümneid tuhandeid inimesi. Miks me siis kirjutame seaduse nii keeruliselt, et lihtne inimene, lapsevanem ega õpetaja, kes ei õpeta just õigusteadust, ei saa sellest aru?

Kõik see on toimunud kiirustades ja tuletab tahes-tahmata meelde mõni aasta tagasi siin saalis arutlusel olnud maamaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, mis ei kannatanud mingisugust kriitikat just sõnastuse poolest, sest oli arusaamatu, selgusetu ja tekitas küsimusi. Täpselt sama lugu on ka selle seaduseelnõuga, mis on palju mahukam ja millest sõltuvad väga paljude inimeste tulevikuplaanid ja -mõtted.

Mida ma tahan öelda? Ei ole õige, et sellise väga tähtsa seaduseelnõu lõpliku teksti saavad juhtivkomisjoni liikmed alles eelmise õhtu hämaruses. Inimesed vaatavad seda, mida me teeme siin saalis, ja otsustavad selle põhjal, kas nad maksavad oma maksud Eestis või on

lähiumbruses mõni teine riik, kes oma kodanikest ka tegelikult hoolib. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Kalev Kotkas! Kahaksa minutit.

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus on oma olemuselt üks Eesti riigi alusseadusi. See on üks suur kivi meie riigi vundamendis. Seetõttu ei tohi selle seaduse eelnõu menetleda vähese või simuleeritud kaasamisega, pealiskaudselt, kiirustades ja kohalikele omavalitsustele järjekordselt pähe istudes. Ometi just seda me praegu siin teeme. Tundub, et paari koalitsioonipoliitiku mundriau ja populistlikud lubadused on tähtsamad kui põhi- ja gümnaasiumihariduse elujõud ja tulevik.

Alustuseks kaasamisest. Kahetsusväärset on selle eelnõu puhul kasutatud pseudokaasamise taktikat, mille Res Publica kunagi Riigikokku tõi. Selle esimene rakendus oli maa- vanemate määramise uus kord, kus valitsuse esitatud kandidaadi kohta kuulati ära omavalitsuste arvamus ning lasti neil isegi poolt või vastu hääletada, kuid nende arvamus ei olnud valitsusele kuidagi siduv ning valitsus otsustas ikka nii, nagu varem oli kokku lepitud. Nii on ka selle eelnõu kohta saanud oma arvamust avaldada väga lai ring inimesi, haridusvaldkonna vabakonna esindajatest kuni omavalitsusliitude esindajateni välja. Paraku nende arvamusel tegelikult arvestatud ei ole ning igasugune jutt heast seadusloome tavast ja kaasamisest ei ole selle eelnõu puhul lihtsalt siiras.

Elegantse kergusega asendatakse kogu seaduse tekstis mõiste "pedagoog" mõistega "õpetaja". Nii välistatakse riigi senine vastutus kooli tugispetsialistide, nagu logopeedide, psühholoogide, sotsiaalpedagoogide ja eripedagoogide palga eest. Ära kaob ka koolis vajalik abiõpetaja või õpetaja abi mõiste. Tundub, et minister on liiga palju Oskar Lutsu "Kevadet" lugenud. Kust muidu pärineb arusaam, et koolis on lisaks õpetajale veel kõstri-nimeline tugispetsialist ja selle koha ärakaotamine ei ole suur probleem? Või on ta äkki kinni oma põlvkonna koolikorralduses, kui lisaks õpetajale oli ametis ka palgaline tugispetsialist, kelle ameti-

nimetus oli pioneerijuht? Tegelikult ei usu ma, et minister Aaviksoo eitaks tugispetsialistide vajalikkust. Rehepappi sunnib teda tegema vajadus kokku hoida 3,4 miljonit eurot riigi makstavat pedagoogide palgaraha. Seadusega ettenähtud teenuse tagamine lükatakse ühemõtteliselt omavalitsuste kaela ja jäetakse nende finantseerida. Valitsuse käitumine tuletab meelde üht vana pioneerilaagrinalja. Suurem poiss andis väiksemale viis kopikat ja käskis tuua kaks pepsit. Minuvanused kolleegid mäletavad, et üks pepsi maksis tollal 40 kopikat. Tõenäoliselt jätkavad kümmekond rikkamat omavalitsust tugispetsialistide tasustamist. Nad on seni ise maksnud pedagoogidele palka juurde ja teevad seda ka edaspidi, kuid palju väiksemas mahus. Vaesemad aga lihtsalt loobuvad tugiteenustest ja suur osa õpilasi jääb vajalikkust teenusest ilma.

Mind kui endist vallavanemat väga-väga häirib, et järjekordselt suhtutakse omavalitsustesse ülbelt ja üleolevalt. Ma olen nõus, et raha on vähe ja ministri mundriau on väärtus omaette, kuid koalitsioonierakondadel on aeg aru saada, et kulude suurendamine ja samal ajal maksude vähendamine ei ole kaugemas perspektiivis lihtsalt jätkusuutlik. Eriti hapu mulje jätab see n-ö kompromiss, et võtame seaduse vastu ilma rahastamise peatükita. Ühest küljest näitab see, et koalitsioonile on olulisem kvantiteet, mitte kvaliteet. Teisest küljest on see selge märk koalitsiooni koosmeele murenemisest.

Kui Riigikogus menetletakse ükskõik millist opositsiooni esitatud eelnõu, on koalitsioon kohe ülierutatud seisundis ja nõuab aru, kus on katteallikas, kust raha tuleb, kes maksab. Nüüd arutame põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmist, kust terve rahastamise peatükk on välja jäetud. Kas siin pole tegemist topeltstandarditega?

Kahetsusväärset jäi täna, teisel lugemisel vastuseta ka eelnõu punkti 19 tõttu tekkiv probleem. Miks peaks välisriigi õppeasutuses üldkeskharidust omandava õpilase tema kodukooli nimekirjast välja arvama, kui ta välisriigis õppides ei jätku kodukoolis eksternina õppimist? See uuendus hakkab probleeme tekitama järgmise õppeaasta rahvusvahelise õpilasvahetuse programmis osalevatele õppuritele.

Lisaks sisulistele probleemidele on eelnõus hulk vormilisi puudujääke. Nii nagu eelkõneleja juba rääkis, kasutatakse uusi ja huvitavaid, kuid ilma legaaldefiniitsioonita termineid, nagu riigi sihtasutus. Tõepoolest, eelnõus tehtud uuendusi pole keeleteimetaja küll näinud. Kui opositsioon oleks sellise eelnõu algatanud, siis see esimest lugemist kindlasti ei oleks läbinud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Jaak Allik! Kaheksa minutit.

Jaak Allik

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud Eesti Haridustöötajate Liidu juhatuse esimees Reemo Voltri! Lugupeetud kolleegid! Peatun küsimusel, miks ei mina ega kogu meie fraktsioon ei saa toetada eelnõu 340 seadusena vastuvõtmist selle praegusel kujul, hoolimata sellest, et vaidlusi tekitanud rahastamispeatükk eelnõust välja võeti ning eelnõus on komisjoni algatusel tehtud ka positiivseid muudatusi, mida haridusministeerium ei olnud isegi pakkunud. Vaadates eelnõu järelejäänud osi on kahju, et ministeerium ning seetõttu ka koalitsioon ei toetanud mitte ühtegi meie parandusettepanekut, hoolimata sellest, et need ei vastandunud haridusministeeriumi seisukohtadele, vaid püüdsid muuta eelnõu sätteid lihtsalt pisut mõistuspärasemaks ning omavalitsustele ja haridustöötajatele vastuvõetavamaks. Ma tutvustan teile neist ettepanekutest põhimõttelisemaid.

Ministeeriumi soov luua maakonnalinna- ja riigigümnaasiumid ja tema senine tegevus selle nimel on igati hea ja tervitatav. Aga miks peab selleks juriidiliselt välistama võimaluse täistsüklikoolide või progümnaasiumide loomiseks tulevikus? Miks meie haridussüsteem ei võiks olla paindlikum ning loomulikule konkurentsile alluda? Miks peab asuma finantsiliselt kähgustama neid maaomavalitsusi, kes on otsustanud gümnaasiumitaseme hariduse oma koolis alles jätta? Miks peab puhaste gümnaasiumide loomine toimuma sisuliselt sunniviisil, nagu omal ajal lõi nõukogude võim kolhoose? Ministeerium järjekordselt teab, mis on ainuvõimalikult hea, ning surub seda rumalatele valla- ja koolijuhtidele peale. Parandusettepanekut nr 3 toetades ei juhtuks muud, kui

ka tulevikus jääks alles juriidiline võimalus täistsüklikooli, progümnaasiumi ning ühendatud üldhariduskooli ja huvikooli loomiseks. Olemasolevad koolid võivad ju punkti 53 alusel niikuinii edasi töötada.

Elujõuliste ja tugevate traditsioonidega, 60–100 gümnaasiumiõpilasega keskkoolide finantsilise säilimise võimaluse meie väikelinnades ja maa-asulais peaks tagama eelnõust puuduv rahastamisparagrahv. Kuid meie parandusettepanek nr 19, mida palume toetada, annaks sellele sisulise aluse, lahutades selgelt riigi ja omavalitsuse ülesanded gümnaasiumihariduse andmisel, pannes riigile täisvastutuse õppekava täitmise eest ning omavalitsusele õppekeskkonna loomise ja õpilaste arengu toetamise eest. See tähendaks gümnaasiumihariduse kooli- ja õppekavapõhist, mitte õpilaste arvust lähtuvat finantseerimist. Just seda teed pakkus infotunnis ka minister Kiisler, öeldes, et gümnaasiumide rahastamine peab põhinema riigi ja omavalitsusliitude tehtud otsusel, millised keskkoolid maakonnas alles jäävad, ja siis nende koolide võrdsel kohtlemisel, mitte aga kõlvaltul konkurentsil gümnaasiumide vahel, mida praegu minister esitatud eelnõuga loob. IRL võiks aru saada, et regionaalministri pakutava, tõmbekeskustel põhineva haldusreformi idee muutub ju naeruväärseks, kui haridusminister eelnevalt neis tõmbekeskustes keskkoolid hävitab. Toon ühe näite. Miks peaks hävitama tugeva, 70 õpilasega ja kahe hästi väljaarendatud õppesuunaga keskkooli Avinurmes, mida juhivad tubli reformierakondlastest volikogu esimees? Miks peaksid naabervallad, saates oma noori Avinurme kooli, maksma nende eest pearaha, kui lapsi hoopis kaugemale, rikkamasse Jõhvi vallas asuvasse riigigümnaasiumi saates nad seda tegema ei pea?

Hea on ju ka ministri teine põhiidee: suurendada koolijuhi õigusi ja vastutust, seda eriti palga määramisel. Muidugi on õigus Eesti Koolijuhtide Ühenduse juhataja esimehel Toomas Kruusimäel, kes ütles, et sellel võimalusel oleks sisuline mõte vaid juhul, kui koole rahastatakse lähtuvalt 16-tunnisest, mitte 21-tunnisest normkoormusest, nagu on tehtud seni ja tehakse tulevikuski. See tähendaks aga haridussüsteemile lisaraha eraldamist, mida haridusminister isegi ei taotle. Kuid praegu eelnõus pakutav koolide miinimumkoosseisude ja

tunnikoormuse normatiivide kaotamine jätab õpetaja palgaläbirääkimistel täiesti abituks. Läbirääkimised kaovad sisuliselt üldse, sest mis mõtet on mängida läbirääkimisi vaid miinimumpalga üle, mille niikuinii dikteerib rahandusminister. Ma ei arva, et töötingimused ja töökoormuse arvestuslikud normid peaksid olema seadusega määratud, kuid oma ettepanekuga nr 61 teeme need üleriigiliste kolmepoolsete läbirääkimiste objektiks, säilitades ühtlasi läbirääkimised ja luues aluse konkreetsetele kollektiivlepingutele koolides.

Andes koolijuhtidele suuremad õigused, oleks vaja luua ka süsteem, mis võimaldaks vajaduse korral neid kontrollida ja asendada. Me ei soovi koolijuhtidele tähtajalisi töölepinguid, mis jätaksid nad poliitiliste tõmbetuulte meelevalda, kuid ettepanekuga nr 49 pakume, et tuleks luua direktorite perioodilise atesteerimise süsteem ministri kehtestatud korras. Täiesti arusaamatuks jäi, miks oli minister ka selle ettepaneku vastu. Muidugi on meile täiesti vastuvõetav ka praegu ettepanud klassijuhataja mõiste ja klassijuhatajate tasu ära kaotamine, mis tooks korvamatut kahju koolides toimuvale kasvatustööle.

Minister soovib kaotada senise pedagoogide atesteerimise korra ja sellega seotud palgaastmed. See on jälle idee, mis on nüüdisaegne ja mida võiks toetada, kui atesteerimine asendatakse kutse-süsteemiga. Paraku pole eelnõus sellest sõnagi. Kutse-süsteem jäetakse kutseliitude eralõbuks, sest minister ei soovi seda kuidagi seostada õpetajate palgaga. Nii kaotame praegu olemasoleva õpetajate enesetäiendamise motivatsiooni, pakkumata selle asemele midagi muud. Kui olemegi arvamusel, et kutseastmete seostamine kindla palganumbri-ga pole ehk vajalik, peab koolide rahastamine siiski sõltuma ka õpetajate kutsemeisterlikkusest, sest muidu saame süsteemi, mis lihtsalt ei tööta või mõjub lausa vastupidi.

Iseloomustades kogu seaduseelnõu tervikuna, näeme, et see pole loodud mitte gümnaasiumihariduses olevate sisuliste kitsaskohtade kaotamiseks, vaid õpetajate miinimumpalga tõusu tagamiseks. Jällegi ju tegelikult õilis ja vajalik idee. Kuid praegune minister arvab, et õpetajate palgad pole Eestis madalad mitte sellepärast, et riik raha ei anna, vaid sellepärast, et õpetajaid ja koole on liiga palju ning omavalitsused kulutavad haridusraha mujale. Just

nende kahe pahega võitlemiseks ongi seadusmuudatused loodud. Ministri ideoloogia nurgakiviks on saanud õpetaja palk, mis on kogu muust haridusmaastikust välja kistud ja vabassambana puhtaks poleeritud. Keegi ei kahtle, et palkade madalus on meie haridussüsteemi suurimaid hädasid. Tavamõistus peab aga selle all silmas pedagoogi taskusse tulevat reaalselt töötasu, mille eesmärk on kindlustada, et klassi ees seisaksid oma tööks motiveeritud autoriteetsed spetsialistid, kellel on võimalik nii individuaalselt iga õpilasega töötada kui ka oma teadmisi täiendada. Reaalteadlasest minister mõistab selle all aga riigieelarvesse kirjutatud rahanumbrit, mille ta õpetajate ja ainult õpetajate miinimumpalgaks ja ainult selleks on rahandusministrilt välja kaubelnud. Selle rahanumbri tagamiseks on ette nähtud kaks sammast. Osa vajaminevast rahast võetakse niigi vaeste omavalitsuste taskust ja teine osa tekitatakse koolivõrgu korrastamise abil, mille tagajärjel koolivõrk hõreneb ja õpetajate arv väheneb, suurenevad aga antavate tundide hulk ning õpilaste arv koolides ja klassides. Kuidas see mõjub iga õpilase isiksuse arengule ning kooli õppe ja kasvatus kvaliteedile, jäägu iga kuulaja elukogemuse otsustada. Kardan, et kui haridusmaastikku nii kujundatakse, siis noored inimesed küll pedagoogi elukutset ei vali, isegi juhul, kui õpetaja nominaalne miinimumpalk peaks riigi keskmisele palgale lähemale nihkuma. Selle operatsiooni eesmärk on vastutus endalt kõrvale lükata ning pahameel suunata omavalitsuste ja koolijuhtide peale, juhaks kui tegeliku palgakasvu vähesust tajuvad pedagoogid järgmine kord streikima hakkavad. Millised tagajärjed on kavandatud muudatustel regionaalpoliitikale, haridussüsteemile tervikuna või ka konkreetsele õpilasele, ei paista ministriumi üldse huvitavat.

Loomulikult ei saa me sellisele loogikale üles ehitatud seadust toetada. Eesti haridussüsteemi suudab aidata vaid õpetajate palga tegelik tõus riigi keskmisest palgast kõrgemale. Selleks on vaja muuta haridus riigieelarve tõeliseks prioriteediks, mitte aga lihtsalt sõnade ja numbritega mängida ning loota, et raha ühest taskust teise tõstmise abil võib seda juurde tekitada. Tänan tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul! Kaheksa minutit.

Marika Tuus-Laul

Proua esimees! Head kolleegid! Haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo põhiline tegevus tema ministriaastate jooksul on olnud lõputud haridusreformid, hariduskulude pidev ümberkombineerimine ja kärpimine ning selle tegevuse kaval maskeerimine ja musta valgeks rääkimine. Kummaline on vaadata, kuidas valitusus on aastaid püüdnud tõsta õpetajate palka nii, et raha ei pea alarahastatud valdkonda pea-aegu juurde andmagi. Kui laiem üldsus veel ehk arvab, et minister seisab parema hariduse ja õpetajate suurema palga eest, siis õpetajad ise ei usu juba ammu ministri öeldut, seda enam, et aastaid on pedagoogid oma arvamusi ministriile otse välja öelnud, teinud kirjalikke pöördumisi ja palju muudki, kuid midagi neist pole arvestatud.

Eesti Haridustöötajate Liidu, Eesti kõige suurema õpetajaid ja teisi haridusala töötajaid ühendava organisatsiooni eilne pöördumine Riigikogu liikmete poole oli kui viimane hädakarje. Meil paluti aru saada, et see seaduseelnõu on selline, et seda ei tohi seadusena vastu võtta, kuna see toob kaasa väga põhimõttelisi ja kahjulikke muudatusi kogu hariduselus, mis eriti puudutavad õpetajaid ja muud koolipersonali, koolipsühholooge, eripedagooge, logopeede ja sotsiaalpedagooge, alates nende töötasustamise põhimõtetest, tööajast, -ülesannetest ja kvalifikatsiooninõuetest kuni õppetöö korralduseni välja. Just need olid haridustöötajate liidu arvates põhiküsimused, aga koalitsioon loomulikult nende arvamust ei arvestanud ja sõitis sellest lihtsalt teerulliga üle, nagu siin majas on juba aastaid tehtud.

Alles see oli, kui uus põhikooli- ja gümnaasiumiseadus paari aasta eest vastu võeti. Vaevu on hakatud sellega harjuma, suure umbusuga on asunud täitma ka kolme õppesuuna nõuet, kui juba jälle hakatakse seadust põhimõtteliselt muutma ja kolm põhisuunda kaovad üldse. Kuidas sellist tegevust usaldada saab?

Kellele sellist poolikut ja toorest seadust vaja on? Rahastamismudel visati viimasel hetkel seadusest välja, sest koalitsioon ei jõudnud kokkuleppele. Seega on kõik hariduselu rahastamist puudutavad küsimused praegu eba-

selged. Me ei tea ka, mis sügisel saab. Aga Aaviksoo nõuab, nui neljaks, vigase eelnõu läbisurumist ja seadusena vastuvõtmist lausa valitsuse koospüsümise hinnaga. Päris kurbkoomiline on kõrvalt vaadata, kuidas valitsusparteid on sunnitud, hambad ristis, teineteist taluma. Seda närvilist õhkkonda ei suudeta enam varjata, see on piinlik. Kõige kummalisem on vaadata, kuidas kumbki valitsuspartei ei anna teisele võimalust midagi ära teha, sest näiteks rahablokeering on peal. Öeldakse: "Jah, tõstke õpetajate palka, aga raha me selleks ei anna. Kärpige, võtke raha kelleltki ära ja süüdistage omavalitsusi raha kantimises!"

Vaatame näiteks Aaviksoo väljakuulutatud n-ö palgatõusu. Vanemõpetaja, kes on samal ajal ka klassijuhataja, hakkab nüüd saama umbes 100 eurot vähem palka. Minister vassib, nagu oskab. Täna Eestis Päevalehe intervjuus vastas minister näiteks küsimusele klassijuhatajate tasude kaotamise kohta, et see töö käivatki tavalise õpetajatöö sisse. Vikerraadio hommikuintervjuus ja ka täna Riigikogu infotunnis rääkis ta aga, et klassijuhatajate tasu on hädasti vaja veelgi tõsta. Hoopis huvitav oli lugeda seda, et ministri sõnul olevat koolide rahastamise põhiküsimus pigem tehniline. Küsimus olevat selles, kui detailseks üldse peaks rahastamismudeliga minema, võib-olla peaks seda käsitlema väga üldises sõnastuses. Sellist umbluud oli ministrilt küll raske oodata!

Loomulikult on Keskerakond selle halva ja vigase eelnõu vastu. Me ei saa mingil juhul nõustuda sellega, et õpetajatele kehtestatakse 35-tunnine töönael ja enam ei määrata täpselt kindlaks, kui palju tunde peab õpetaja realselt klassi ees seisma. Me teame, et õpetaja parandab õpilaste töid, juhendab uurimistöid ja teeb kõike muud. Selle tagajärjeks on ületunnitöö ja ületöötamine, kusjuures lisaraha ei maksta. Loomulikult oleme selle vastu, et kaotatakse ära praegune atesteerimiskord ja sellest tulenevalt ka palgaerinevused. Ei ole selge, kuidas hakatakse rahastama tugispetsialistide tööd. Kui see kohustus tahetakse jätta niigi tühja rahakotiga omavalitsuste peale, siis oleme muidugi selle vastu. Samuti jääb ebaselgeks gümnaasiumireform. Riigigümnaasiume hakatakse looma sisuliselt maakoolide arvel. Kuna riigi eelistus on rahastada riigigümnaasiume, siis satuvad teised koolid väga ebavõrdsesse olukorda. Ütleme otse välja, et ajapikku nad liht-

salt kaovad. Kui lisaks sellele, et maakoolidest on kadunud postkontorid, apteegid, poed ja pangakontorid, kaovad sealt tulevikus ka koolid, siis ongi kõik, kompromissitu parempoolsus on oma eesmärgi saavutanud. Mina hääletan selle seaduseelnõu vastu, sest ma ei poolda lõputuid haridusreforme ja -muudatusi. Ma väärtustan õpetajat kui maa soola, aga see seadus ei anna õpetajale kindlust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Ma palun kolm minutit lisaega!

Esimees Ene Ergma

Kokku kaheksa minutit.

Viktor Vassiljev

Head kolleegid! Kuidagi väga kiirustades ja jõuga surutakse meile peale seda suurt materjali. See ei ole soliidne ja tekitab kõva kahtluse kogu asja kvaliteedis. Kõigepealt näidati meile ühte teksti, mille kohta komisjonis tekkis sada küsimust, ja siis visati meile ette hoopis teine tekst, mis muuseas ka kubiseb vigadest. Nende kohta, kes selle teksti on kokku pannud, võib öelda, et nad on eksami sooritanud 1%-lise tulemusega. Peale selle tõmmati kogu asi veel pooleks, st koolireformist me räägime praegu, aga rahastamisest millalgi tulevikus, kui me üldse nii kaugele jõuame.

Kuigi tegelikult rahas kogu asi ju ongi. Minister Aaviksoo rääkis meile siin sellest, et süsteemis kulub palju raha hoopis muude ülesannete täitmiseks. Ta nimetas isegi katlakütjat. Tõepoolest, praegu on olukord selline, et õpetajate palk moodustab 36% süsteemi kuludest. Mujal maailmas pidavat olema niimoodi, et õpetajatele tehtavad kulutused on 50% süsteemi kuludest. Jah, õpetajate palk ongi ju sõlmküsimus. Õpetajad streikisid ja nõudsid palka juurde, aga selles eelnõu variandis, mis meile ette on pandud, mitte ei tõsteta õpetajate palka, vaid tõmmatakse süsteemi kulusid kokku. Kui palgakulu oli 36% ja me tõmbame süsteemi kokku, siis paistabki nii, et see on suhteliselt võttes 50%, aga võib-olla 60% või isegi 70%, kes seda teab, sest rahast me ju täna ei räägi. Selline kosmeetiline muudatus ei ole muidugi üldse mitte see, mida õpetajad tahtsid. Nemad

tahtsid ju, et süsteemi raha juurde tuleks. Meil siin on aga mingi maanteeröövli loogika, et täna räägime mingisugustest tegevustest, aga rahast räägime teine kord. Maanteeröövel ka arutab, et õhtul teritame nuga, aga hommikul loeme raha.

Mille arvel siis haridussüsteemis kokku hoitakse? Tugispetsialistide, näiteks logopeedide arvel. Öeldakse, et kohalik omavalitsus muudkui aga maksu. Tihtipeale öeldakse meil, et kohalik omavalitsus peab lahendama neid ülesandeid, mida keegi teine kas ei oska, ei taha või ei viitsi lahendada. Aga tuleb arvestada ju ka sellega, et kohalikud omavalitsused on väga ja väga erinevad. Mõni on suurem, mõni on väiksem, mõnel on rohkem raha, teisel on vähem raha, mõni suudab logopeedi palgata, teine ei suuda. Kuid sellised teenused, mis on seotud koolilaste ja haridusega, peaksid olema regionaalselt võrdselt kättesaadavad, järelikult peaks riik neid rahastama. Ei saa visata kõike kohalike omavalitsuste kaela, umbes sel põhimõttel, et iga vald toitku oma sante. Koolilapsed ei ole mitte sandid, nad on meie tulevik.

Väga sügavat nõrdimust tekitab see, et pedagoogi kvalifikatsiooni kui sellist enam üldse ei ole. Iga suvaline inimene, kes suudab ennast mingist taskuülikoolist läbi venitada, saab sealt näiteks avaliku halduse diplomi või midagi sellist, võib aga muudkui julgelt minna kooli ja õpetada lastele kõike seda, mida ta ise ei ole selgeks saanud. Sellist kooli me siis tahame!

Kogu koolireformile tõmbab muidugi rasvase kriipsu alla see riigieksami värk. See on tõepoolest anekdoot. Kui sa nõutud 100 punkti saad 1 kätte, siis oledki riigieksami sooritanud. Ausam oleks öelda, et me ei vaja riigieksamit, tühja kah, viskame selle täiega prügi-kasti. Tegelikult loevad ju need punktid, mis saadakse kooli lõpueksamil. Väidetavalt on praegu 50 punkti see piir, mis peab olema saavutatud. Muuseas, kõrgkoolid nõuavad vähemalt 65 punkti, ilma selleta jutule ei võeta. Aga kui minu noorem poeg astus kaks aastat tagasi ülikooli arstiteaduskonda, siis oli sisse saamiseks vaja, kui ma ei eksin, 89,7 punkti. Ta arvas küll, et oli päris hästi kooli lõpetanud, aga sai ainult nibin-nabin sisse, vist eelviimaseksena. Vaat niimoodi.

Ma ei tea, mida see seaduseelnõu tähendab ja mida tähendab kavandatav koolireform. Kas

tõesti seda, et me tahamegi saada odavat säästuharidust, millel pole kvaliteeti ega midagi? Võib-olla on tõesti siin see üllas eesmärk, et anname noortele sellise hariduse, et neid enam välismaale ei tahetagi, siis nad jäävad siia mingit lihtsamat tööd tegema. See võib nii olla, aga siis öeldagu ausalt, et see on eesmärk. Praegu me saame igal juhul säästuhariduse.

Muuseas, samad protsessid toimuvad ka tervishoius. Meil on säästutervishoid. Need protsessid on väga sarnased. Oli õpetajate streik, oli arstide streik. Õpetajad nõudsid palka, arstid nõudsid palka. Õpetajatele puhul tehakse nüüd sellist asja, et kosmeetiliselt suurendatakse haridusrahas nende palga osakaalu. Tervishoius tehti täpselt sama, tervishoiuteenuste hind ei muutunud, aga muudeti palgakomponenti hinna sees. Järelikult tõmmati mingeid muid asju seal vähemaks ja edaspidi on vähem kas niiti, nõela või valuvaigistit, aga võib-olla löödi hoopis katlakütja töölt minema, miks mitte. Igal juhul paistab, nagu mõlemal reformil oleks sama autor. Tegelikult on ühe autor haridusminister, teise autor on sotsiaalminister. Aga võib-olla on autor hoopiski rahandusminister, äkki paistavad tema kõrvad sealt tagant välja? Igal juhul ei ole kaks kõige tähtsamat inimest iga inimese elus mitte sotsiaalminister ja haridusminister, vaid esimene õpetaja ja viimane arst. Praegu aga saavad need spetsialistid sellise kvalifikatsiooni, et ei ole meil vaja ühte ega teist. Õnneks on kirik siiski veel riigist eraldatud, sinna meie rahandusminister ligi ei pääse. Mina sellise seaduse poolt hääletada ei saa. Need, kes meeltesegaduses seda teevad, ei saa võib-olla aru, mida nad teevad. Andestagu neile Issand Jumal! Aamen!

Esimees Ene Ergma

Aamen! Palun, kolleeg Enn Eesmaa! Ei ole midagi, Enn, anname sulle kaheksa minutit.

Enn Eesmaa

Otsekui riigi iseseisvus või emadepäev puudutab ka kõik see, mis on seotud koolihariduse ja kooliga üldse, meid kõiki, igapäev meist, ja mitte üksnes meie endi, vaid ka meie laste kaudu. Minagi õpetasin enne televisiooni siirdumist seitse aastat tulevase õpetajaid Tallinna Pedagoogilises Instituudis. Nüüd tuleb vist aga välja, et sõnad "pedagoogiline" ja "pedagoog" on varsti juba tabu.

Kuigi põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse pooldajate meelest on uue seaduse põhieesmärk anda koolidele ja nende juhtidele vabamad käed hariduselu korraldamiseks, pole paljud koolijuhid ja tavaõpetajad selle väitega nõus. Sellest annavad muu hulgas tunnistust paljude ametiorganisatsioonide ja nende juhtide arvamused. Ennekõike ollakse vastu seaduse kiirkorras vastuvõtmisele. Sellega on täiesti nõus ka paljud Riigikogu liikmed. Jõudis ju Riigikogu saali teisele lugemisele sisuliselt tundmatu tekst. Muudatusettepanekud, neid aga esitas üksnes Keskerakonna fraktsioon ligi sada, on komisjonis tagasi lükatud ja vaevalt siin suures saaliski täna teistmoodi läheb.

Paraku on selle olukorra fooniks erimeelsused valitsuskabinetis. Üldsusele aga tundub, et õpetajate palga tõus osutub silmapetteks ning, mis veelgi kurvem, paljusid maakoole ootab sulgemine. Kavatsus on luua uusi riigigümnaasiume ja neid eelisrahastada, mis paneb kõik teised koolid nende endi arvates ebavõrdsesse olukorda. Seaduseelnõu kohaselt kohustub riik igas maakonnas pidama vähemalt ühte gümnaasiumi. Riigikogu opositsioonist on kuulda olnud koguni sedavõrd karmi kriitikat, et uus põhikooli- ja gümnaasiumiseadus praegusel kujul on õpetajate ja omavalitsuste suhtes lausa hävitav.

Raske on aru saada, miks jäeti rahastamisosa seadusmuudatuste arutelust sootuks välja ning selle juurde tahetakse tagasi tulla alles sügisel, pärast PGS-i vastuvõtmist. Seda meie riigis ja sellises olukorras, kus rahastamise, õigemini, rahalise katte puudulikkuse või puudumise pärast muretsevad päevast päeva nii poliitikud kui ka rahvas tervikuna.

Paljud, eriti aga krooniliselt alarahastatud omavalitsuste esindajad on mures selle pärast, et tugispetsialistide – psühholoogide, eripedagoogide, logopeedide ja sotsiaalpedagoogide – rahastamine jääb eelnõu kohaselt täielikult omavalitsuste kanda. Kõigile on teada, et paljudele, kui mitte enamikule väiksematest omavalitsustest, käib see üle jõu juba varasemate eelarvekärbete tõttu. Ennekõike kannatavad siiski lapsed, sest tugispetsialistid kaovad paljudest koolidest, kuna eelnõu kohaselt jääb kogu tugistruktuuride rahastamine, nagu öeldud, tervenisti kooli pidaja, seega kohaliku omavalitsuse koormaks.

Ülearu palju probleeme on ka üldise rahastamisega. Kahaneb või õigemini kaob läbirääkimisruum ning hakatakse määrama sihtotstarbelisi hariduseraldisi pelgalt selleks, et tagada õpetajate palga alammäär, raha eraldatakse koolijuhtide ning õpikute ja töövihikute tarbeks, samuti 0,78 senti lapse kohta koolitoidutoetust. Seega, kõikideks muudeks haridusega seotud kuludeks, mida praegu veel peetakse arvestuslikult haridustoetuse osaks, peavad kohalikud omavalitsused nüüd ise vahendeid otsima. Nende kulutuste nimekiri on aga väga pikk. Sinna kuuluvad klassijuhatamine, koorijuhtimine, huvitegevusõpetajate tunnustamine, eriliste laste toetamine, muuseumiskäigud, maakondlikest ja üleriiklikest üritustest osavõtmine, koolitundides vajalike pintslite, pallide ja paljude teiste õppevahendite ostmine. Paraku pole seaduseelnõus ette nähtud tasuta koolitoitu gümnaasiumiõpilastele. Ka ei soovitata tegelda paljude probleemidega, mis seonduvad eestikeelsele õppele üleminekuga. Omaette tõsised probleemid on seotud muudatustega eksamikorralduses, mis tänu muudatusettepanekutele on õnneks küll mõnevõrra leevenenud. Hoopis eraldi probleem on seotud riigiekksamitega.

Nüüd aga mõni sõna õpetajatest ja nende muredest uue seaduse foonil. Seaduseelnõu kohaselt hakkab õpetajatele kehtima 35-tunnise üldtööajaga töönaädal. Paraku pole täpsustatud, kui suure mahu moodustab sellest vahetu õpe ja kasvatus ehk tundide andmine. Kahjuks kaotatakse kehtiv 18–24 ainetunni andmise säte. Järeldada tuleb, et õpetajate töökoormus on tulevikus senisest märksa suurem, kuna koormusnormi kaotamise korral võib õpetaja klassi ette saata ka 35 tunniks, mis tuleb korralikult ju ka ette valmistada. Kummitama hakkab ületöötamine, sellega kaasnedavad võib läbipõlemine ning soov töökohta vahetada. Õpetajad pole nõus ideega seada sisse üldtööajale vastav ametipalk, mis hõlmab kõiki tööülesandeid. Üle riigi tahetakse kehtestada vaid üks töötasu alammäär. Klassijuhatamise tasu kaotamine pärsib tuntavalt seda tööd, sest see ei piirdu vaid koolivägivalla märkamise ning sellele reageerimisega. Lausa ohtlik on soov õpetaja professionaalne areng lahti siduda tema kuupalgast. Parem kutseoskus ei taga enam kõrgemat palka, vähemasti mitte automaatselt, mis oleks ju tegelikult loogiline. Mä-

letan oma kooliajast klassijuhatajaid, keda hindan kõrgelt tänagi, ehk isegi rohkem, kui tegin seda n-ö eile. Oleks kahju, kui täna ja homsetel õpilastel oleks tulevikus vähem põhjust oma õpetajat, eriti aga klassijuhatajat, kes on sageli ju lausa ema eest, tehtud töö ja nähtud vaeva eest hea sõnaga meenutada.

Kõike eelöeldut arvestades ei saa ma põhikooli- ja gümnaasiumiseadust selle praegusel kujul toetada.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Vladimir Velman!

Vladimir Velman

Lugupeetud juhataja! Head fraktsioonikaaslased Valeri Korb, Enn Eesmaa, Kalev Kallo, Ester Tuiksoo ja, nagu omal ajal räägiti, *primknuvši k nim* ehk nendega ühinenud Igor Gräzin. Täna, et sa esindad siin koalitsiooni!

Lugupeetud kolleegid! Ega põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõu ei ole esimest korda Riigikogus. Neid muudatusi on tehtud ka varem, kuid keegi pole analüüsinud, kuidas need on rakendunud ja mis tulemusi andnud. Teame ainult üht: haridustase langeb ning õpilased mõtleavad aina rohkem selle peale, et lahkuda peale kooli lõpetamist Eestist ja minna kuskile paremat elu otsima. Meie fraktsioon sõidab päris palju ringi. Koolides õpilastega kohtudes küsime sageli nende plaane, kas nad kavatsevad peale kooli lõpetamist Eestisse jääda. Kui seitse-kaheksa aastat tagasi tõstis käe 20–30% õpilastest, kes kavatsesid Eestist lahkuda, ja enam oli lahkuda soovijaid vene koolis, siis viimasel ajal on nii eesti kui ka vene koolis võrdselt 60–70% õpilastest andnud märku, et nad kavatsevad pärast kooli lõpetamist Eestist ära minna.

Kui riigil raha ei ole, siis tegeleb ta reformidega, aga see pidev reformimine meid eriti edasi ei vii. Eesti Haridustöötajate Liit saatis kõigile Riigikogu liikmetele kirja ja palus, et me võtaksime arvesse ka nende seisukohti. Nad rõhutasid, et eelnõus kavandatu toob kaasa suuri ja põhimõttelisi muudatusi kogu hariduses. Eriti puudutab see õpetajaid ning koolide abi- ning tugipersonali, muudatused tulevad nende töötasustamise põhimõtetes, tööajas, tööülesannetes, kvalifikatsiooninõuetes ja õpetöö korraldamises. Eesti Haridustöötajate Liit rõhutas, et nad on kindlalt vastu klassiju-

hatajatöö eest eraldi tasu maksmise kaotamisele. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatustega kavatsetakse kaotada eraldi tasu klassijuhatajate eest. See samm on ohtlik, arvestades just klassijuhataja rolli olulisust noorte sotsiaalses arengus, õppimise toetamisel jne.

Täna Riigikogu infotunnis põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse üle arutades ütles haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo, et klassijuhatamine ei kao kuhugi ning seda tööd tegevaid õpetajaid tasustatakse vääriliselt. Minister ütles, et raha klassijuhatajate eest eraldatakse ka edaspidi. Sellele ei seata piiri, vaid seda võib suurendada koolijuhataja äranägemist mööda. Klassijuhatamine võib olla lisäülesanne 35-tunnise töönädala juurde, olgu seda tööd siis näiteks viis või kümme tundi, kuidas õigeks peetakse.

Selge see, et koolidest tehakse äriühingud, kus koolidirektor on äriühingu esimees. Pole ime, et õpetajad praegu ei streigi, sest nad on väsinud. Lõpeb ju järjekordne õppeaasta. Võib öelda, et on tekkinud nagu koonduslaagri sündroom.

Ma palun aega juurde!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit.

Vladimir Velman

Tuhanded inimesed läksid peaaegu vabatahtlikult ahju, sest neil polnud enam jõudu ega tahtmist elada. Umbes selline asi toimub meil praegu õpetajatega, kes ei usu kedagi.

Ma lõpetan ühe väikese kommentaariga, mis avaldati tänases Postimehes. Minister on meil teadupärast reljeefse juhtimisstiili ja sirgjoonelise mõtlemisega. See võib teinekord olla päris tulemuslik, kui juhitakse projekte, reformi või ettevõtet, ka parteid. Kahjuks on nii suure valdkonna juhtimisel, nagu on terve riigi, olgugi väikese riigi haridus ja teadus, vaja veidi rohkem kaalutleda ja, mis põhiline, kuulata. See lihtsalt ei käi nii, et väga tark ja kõige võimeline minister ütleb, mida koolidirektorid ja omavalitsusametnikud tegema peavad, ja siis need teevadki seda ilma serserdamata ja tekki oma poole kiskumata. See süsteem hävib, olles enne tekitanud kogu kahju, mida võimalik tekitada on.

Sellega ma oma sõnavõtu lõpetan ja ütlen, et mina selle eelnõu poolt hääletama ei hakka. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Tänan! Palun, kolleeg Kalev Kallo! Kaheksa minutit.

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Nagu pidasid eelkõnelejad, nii pean ka mina oma vajaduseks ja kohustuseks juhtida tähelepanu selle eelnõu kõige suurematele, pehmel väljendades, sigadustele. Tegemist on eelnõuga, mis püüab hävitada üht rahvusliku isolemise ja püsimise põhiarterit – selle haridussüsteemi. Kõige lihtsam on ju igasugust tegevust välja suretada raha abil: keera vaid kraan kinni ja asi sureb iseenesest välja. Kaotades klassijuhatamise tasu, püütakse kriips peale tõmmata laste arendamisele ja kasvatamisele koolis. Juba praegu räägivad klassijuhatajad, et see väike raha, mis lisatasuna on ette nähtud, kulub tegelikult õpilaste peale ära.

Üks pisike näide. Klassis on ikka õpilasi, kelle käitumine nõuab nende vanematega suhtlemist. Mitmed klassijuhatajad on väitnud, et meilidele ei vasta kuni 80% lastevanematest, kätte saab vanemaid heal juhul õhtuti mobiiltelefoni teel ja siis toimuvad pikad vestlused nende järeltulija käitumise teemadel. Üldjuhul siis n-ö toru hargile ei panda. Kas edaspidi peavad klassijuhatajad hakkama neid telefoniarveid maksma oma niigi väikesest õpetajapalgast? Samas on seadusega paika pandud, et tuleb pidada arenguveestlusi, lisaks peab klassijuhataja korraldama klassi ühendavaid ja laste arengut toetavaid üritusi. Peaks olema paika pandud miinimumtasu klassijuhatamise eest, millest siis kool võiks kõrgemat tasu maksta, või miinimumtasu ühe arenguveestluse pidamise eest. Praegu rõhutatakse klassijuhataja tähtsat rolli ainuüksi koolivägivalla märkamisel ja sellele reageerimisel, kuid tähtis osa sellest tööst on ka koolist väljalangemise ärahoidmine. Tulevikus lisandub sellele muust rahvusest õppurite integreerimine klassikollektiivi, seega edaspidi klassijuhataja töömaht pigem kasvab.

Õpetajatel hakkab kehtima 35-tunnine töönaädal. Ei ole paika pandud, kui suure mahu õpetaja üldisest tööajast moodustab vahetu õpe ja kasvatus, st tunniandmine. Seni kehtinud

kord, et antakse 18–24 ainetundi, kahjuks kaotatakse. Edaspidi tekib õpetajal senisest märksa suurem töökoormus, kuna pärast koormusnormide kaotamist võib õpetaja saata klassi ette ka 35 tunniks, millele lisandub tundide ettevalmistamise aeg. Aga kui õpetaja on veel ka klassijuhataja! Selle lause lõppu tuleks panna kolm hüüu- ja kolm küsimärki.

Seaduseelnõu kohaselt kaovad õpetajate atesteerimisjärgud. Seega viiakse õpetajad ühele palgaastmele, mis omakorda ei motiveeri õpetajaid ennast pidevalt täiendama. Lisaks tähendab see, et õpetajate palka tõstetakse kogenumate pedagoogide palga arvel. Praegu teenib metoodikõpetaja tavalisest õpetajast üle saja euro rohkem. Seega, minister Aaviksoo korraldatud õpetajate palga väidetava tõusu tõttu metoodikõpetaja oma reaalses sissetulekus hoopis kaotab, mis võib põhjustada spetsialistide lahkumist koolist. Ka vähendab see õpetajate motivatsiooni teha lisatööd, näiteks koostada töövihikuid, mida on praegu vaja teha selleks, et saada metoodikõpetaja ametijärku.

Kohalike omavalitsuste rahastamisel eraldab riik sihtotstarbeliselt nüüd vahendeid ainult õpetajate palga alammääraks. Õppealajuhataja palgaks vahendeid ei eraldata, õpikutele-töövihikutele ja teistele õppevahenditele, näiteks pintslitele, pallidele jms, raha ette ei nähta. Peale palga alammäära maksmise vahendite peavad omavalitsused kõikideks muudeks haridusega seonduvateks kuludeks, mida siiani peeti arvestuslikult haridustoetuse osaks, nüüd ise vahendeid leidma. Raha on vaja leida kogenumate õpetajate tunnustamiseks, klassijuhatamise, koorijuhtimise ja huvitegevuse toetamiseks, eriliste laste toetamiseks, muuseumiskäikude eest maksmiseks, maakondlikest ja üleriigilistest üritustest osavõtmise toetamiseks jne. Lisaks eeltoodule ei rahastata enam tugispetsialiste: koolipsühholooge, eripedagooge, logopeede jne. See tähendab, et tugispetsialistid kaovad koolist, mis omakorda halvendab õpilaste olukorda. Muudatus on eriti küüniline praegu, kui uue õppekavaga on koolipidajale juba ette kirjutatud kohustusi, milleks vahendeid ei ole. Lisaks teeb Haridus- ja Teadusministeerium ettepaneku rahastada kooli otse, minnes sellega kohalikest omavalitsustest mööda, mis ei ole kooskõlas euroopaliku

arusaamaga kohalike omavalitsuste iseotsustamisõigusest.

Lugedes kõike seda, mis eelnõusse on kirja pandud, tekib mul järjekordselt retooriline küsimus: millise kurja jõu käepikendusena on aegade jooksul tegutsenud Isamaaliit ja tema järeltulija IRL, kui nad on pidevalt püüdnud Eesti riiki ja rahvast hävingu suunas lükata? Toon ainult mõne üksiku näite sellest tohutu pikast loetelust. Alustati kümnete tuhandete inimeste ja perede nende kodust väljatõstmisega kurikuulsa omandireformi sildi all. Püüti hävitada põllumajandust, kuid õnneks jäi midagi sellest järele ja seda püütakse nüüd taastada. Võileivahinna eest püüti maha parseldada Eesti elektri jaamu, kusjuures hind oli väiksem sellest summast, mis nüüd igal aastal dividendina välja võetakse. Mingil hetkel mainiti isegi likviidsuse likvideerimist. Eestisse smugeldati rahvusvaheliselt tagasiotsitav sulgi, et talle Eesti Raudtee maha müüa. See oli vist keegi Angotti. Nüüd tahetakse hävitada rahvusliku iselemise ja püsimise põhjarter haridussüsteem. Küll peab ikka kuri olema, et oma rahvale kõike seda teha! Seda ei saa mitte kuidagi toetada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Ester Tuiksoo! Kaheksa minutit.

Ester Tuiksoo

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Täna arutame siin väga olulist seaduseelnõu, mis on meile kevadistungjärgu viimasteks päevadeks päris palju mõtteainet ja vaidlusteemasid pakkunud. Selle eelnõu siia saali jõudmine on olnud küllaltki vaevaline ning, nagu on olnud kuulda kolleegidelt kultuurikomisjonist, olid ka koalitsioonipartnerite seas päris suured erimeelsused. Kahjuks toodi eelnõu teise lugemise tekst Riigikogu liikmete laudadele rutakalt ning avalikkusele on sellega tutvumiseks jäänud väga vähe aega. Tegelikult ongi selle seaduseelnõu puhul minu põhimure see, et valitsus järjekordselt kiirustab ja surub oma tahtmist läbi. Nii mõnedki kolleegid on siin juba maininud, et kooliaasta lõpp lihtsalt pole andnud haridustöötajatele võimalust neil teemadel kaasa rääkida. Mul on väga hea meel, et viimastel päevadel on siiski meedias avaldatud

ka haridustöötajate arvamust, sest just neid puudutab see seaduseelnõu kõige rohkem.

Teisipäeva lõuna paiku jõudis kõigi Riigikogu liikmete postkasti Eesti Haridustöötajate Liidu e-kiri, kus rõhutati, et eelnõus kavandatu toob kaasa suuri ja põhimõttelisi muudatusi kogu hariduselusel. Eriti puudutab see õpetajaid ning koolide abi- ja tugipersonali, alates nende töötasustamise põhimõtetest, tööajast, tööülesannetest, kvalifikatsiooninõuetest ja õppetöö korraldusest. Haridustöötajate liit tunneb väga suurt muret tööaja kindlaksmääramise pärast ning soovib riiklikult kehtestatud õppetundide ülempiiri. See on üks põhilisi punkte, mille pärast tunneb muret ka Keskerakonna fraktsioon, sest juba praegu teeb õpetaja rohkem tööd, kui tööajanumbrid näitavad. Minu tutvusringkonnas on samuti mitu väga tublit õpetajat ning olen täiesti veendunud, et nende südamega tehtud tööd ei ole piisavalt väärtustatud. See on igati arusaadav, et ministeeriumiametnikud ja minister kipuvad rääkima tööajanumbritest, kuid sisuliselt on ju tegemist mitme eraldi plokiga: tundide ettevalmistamine, tundide andmine, tööde kontrollimine ja klassiväline töö. Niisiis ei saa seadusandja lubada, et tekib olukord, kus õpetaja peab sama raha eest tegema veelgi rohkem tööd. See avaks tee töötajate väljavoolule haridussüsteemist.

Teine probleem, mis esimesega seostub, on õpetajate ametijärgude kaotamine. Ühes tänases lehes nimetas haridusminister neid küll vana Preisi süsteemist pärit aukraadideks. Las temal olla selline arvamus, aga minu arvates on küll igati loogiline, et õpetaja ametinimetus muutub ja töötasu suureneb koos tema kogemuste suurenemisega. Meie valitsuserakonnad räägivad pidevalt erasektorist ja selle toimimisest. Ka erasektoris on ju nii, et kogenumatel spetsialistidel on tööturul eelis ja enamasti just seetõttu ka kõrgem tasu. Haridussüsteemis sildistatakse õpetajaid aga vana Preisi süsteemi järgijateks. See pole väga viisakas ning teeb minu meelest meie tublidele haridustöötajatele liiga.

Mainimata ei saa jätta ka haridustöötajate liidu seisukohta, et nad on kindlalt vastu klassijuhataja töö eest eraldi tasu maksmise kaotamisele. Tõepoolest, klassijuhataja rolli ei tohiks alahinnata, sest just tema oskab hinnata õpilaste sotsiaalset ja hariduslikku küpsust ning jagada nõuandeid edaspidiseks eluks, ka

haridustee valikuks. Seda huvitavam oli kuulda, kui haridusminister ütles Riigikogu infotunnis, et klassijuhataja amet jääb edaspidigi alles. Eelnõu ütleb aga selgelt, et eraldi tasu klassijuhatamise eest kaotatakse. Niisiis on tegu olukorraga, kus suu ütleb üht, aga käsi teeb teist. Või on siin veel mingi teine lahendus? Kummaline on seegi, et kultuurikomisjoni esimees ei osanud väga täpselt klassijuhatamise teemal vastata. Või tulebki sellest nii aru saada, et klassijuhataja jääbki tasustamata? Kas seda siis tehakse või mitte, see on juba teine asi.

Lugesin õpetajate liidu juhatause liikme Peeter-Eerik Otsa hinnangut meie laudadel olevale seaduseelnõule. Ta kirjutab järgmist: "Päris raske on võtta nimetatud seaduseelnõu ning seda kuskilt otsast kiitma hakata. Õpetajate liidus proovisime seda taktikat vahelduseks üldisele ninakirtsutamisele ja jooksimise ka suurimas positiivsuses tupikusse. Vaatan kolme momenti, mis iseloomulikud nii päevakohasele PGS-ile, üldiselt hariduselu korraldusele ning mis ka kiitmise väga keeruliseks – et mitte öelda võimatuks – teevad."

Tegemist on taas kord reformiga meie haridussüsteemis, mida ei saa teha kergekäeliselt ja kiirustades. Haridussüsteemi kvaliteedist sõltub kogu Eesti tulevik ning Riigikogu ülesanne on kindlustada, et see tulevik oleks võimalikult helge. Ega ilmaasjata ei esitatud selle eelnõu kohta ligi sada muudatusettepanekut. Seega palun teil hoolikalt järele mõelda, kas te ikka saate toetada eelnõu, mis võib rikkuda haridussüsteemi toimimise. Ma usun, et te seda ei taha.

Head kolleegid, Keskerakonna fraktsioon ja ka sotsiaaldemokraatide fraktsioon – ma olen nii aru saanud – on sügavas mures, et selle seadusmuudatuse tõttu võivad koolist lahkuda head ja kogenud õpetajad, sest kaovad nende garantiid, väheneb reaalne sissetulek ja suureneb töökoormus. Selle eelnõu tõttu halveneb hariduse kvaliteet. Me teeme kõik endast oleneva, et see niipea seaduseks ei saaks. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Täna! Palun, kolleeg Valeri Korb! Kaheksa minutit.

Valeri Korb

Head kolleegid! Viimastel päevadel olen saanud palju rääkida õpetajate ja koolidirektoritega. Tahan täna siin puldis peatuda nendel küsimustel ja teemadel, mis kõige teravamalt nendel läbirääkimistel kõne all olid.

Esimene suur plokk, millest tuleks rääkida, on õpetajate koolitus. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu § 75 lõikes 2 on sätestatud, et õpetaja ametialane kohustus on täiendada oma kutseoskusi ja olla kursis haridusuuendustega. Minu arvates tuleb enne, kui midagi nõuda, luua võimalused selle nõude täitmiseks. Praegu on olukord üsna keeruline. Esiteks, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning riigi eraldatud 2%-st, seda enam tulevasest 1%-st ei jätku kvalifitseeritud ja pädeva õpetaja koolitamiseks. Haridusministeerium lubab tasuta koolitusi, mida korraldavad praegu ülikoolid. Need ei ole enamjaolt aktuaalsel teemal, on lühiajalised või on seal õppekohtade arv liiga väike ning kõik soovijad sinna kahjuks ei pääse.

Teine tõsine mure on see, et riigil puudub visioon õpetajate koolitussüsteemist tervikuna, ei ole loodud ka kindlat koolitusstrateegiat. Praegu võivad koolid valida vaid üsna piiratud ja kooskõlastamata võimaluste seast, mida pakuvad koolitusfirmad ja ülikoolid. Tihtipeale kursused kordavad üksteist, teemad kattuvad. Lektorid ei pruugi ise koolieluga kursiski olla. Kaootiliselt omandatud teadmised oma aines (mõned vajalikud teemad jäävadki koolitajatel kahe silma vahele) ei aita õpetajat, vaid tekitavad veelgi rohkem segadust.

Kolmandaks tahan paar sõna öelda ka venekeelsete õpetajate kaitseks. Eestikeelsele õppele üleminekut on tänu riigi pingutustele hästi toetatud ning seda toetavad koolitused toimuvad pidevalt. Kuid ärgem unustagem, et vene õppekeelega koolides õpetatakse suuremat osa aineid ikkagi vene keeles. Neis koolides töötavad õpetajad väärivad niisama palju tähelepanu kui nende eestikeelsed kolleegid, ka nemad vajavad koolitust. Näiteks kurtsid hiljuti Kohtla-Järve koolide vene keele ja kirjanduse õpetajad, et seitsme aasta jooksul ei ole neil olnud ühtegi asjalikku ainealast koolitust. Kuidas saame nõuda õpetajatelt, et õpilastel oleksid süsteemsed teadmised ja terviklik elupilt, kui riik seda õpetajate tasemel ei taga?

Teine teemaplokk on riigieksamid ja gümnaasiumi lõpetamine. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 31 lõige 5 sätestab praegu, et riigieksam on sooritatud rahuldavalt, kui saavutatud on vähemalt 50% maksimaalsest tulemusest. Nüüd, kui katseksamid on läbi, võime rääkida sellest, kui reaalne on seda nõuet täita praegusel kujul. Kahjuks pidid koolid tõdema, et 50%-line lävend ei luba paljudel 11. klassi õpilastel gümnaasiumi lõpetada. 20% oli jõukohane ja mõistlik nõue, mis motiveeris õpilasi pingutama kooli lõpetamise nimel, kuid ei ajanud neid paanikasse. Õpetajad ja koolijuhid on seoses selle olukorraga mäsanduses. Ei tohi unustada, et mõni hea laps võib olla andekas matemaatikas, kuid võõrkeeled ei edene tal kuidagi. Kui jätame 50%-lise barjääri alles, võivad meie ülikoolid kaotada andekaid õpilasi ja olümpiaadide võitjad, sest neil kaob võimalus lõpetada gümnaasium ja saada keskharidus.

Kolmas teemaplokk, millest tahan täna rääkida, on riigi eraldatav toetus. Seaduseelnõu § 1 punktis 46 oli sätestatud, et riigieelarvest määratakse valdadele ja linnadele igal aastal sihtotstarbelised eraldised. Sellest sättest jäi kahjuks küll välja see, kuhu seda raha võiks eraldada ja peaks eraldama, nimelt tugispetsialistide, eripedagoogide, psühholoogide, logopeedide jt töötasustamiseks. Seega jääb nende spetsialistide olemasolu koolides ainult kohalike omavalitsuste otsustada. Kui kohalikul omavalitsusel on piisavalt raha, saavad koolid tagada tugisüsteemi ja tugispetsialistide abi. Kohalikud omavalitsused erinevad oma materiaalse baasi poolest, kuid haridusliku erivajadusega lapsi jätkub igal pool ning nende arv aina kasvab. Võttes arvesse, et põhikooli- ja gümnaasiumiseadus näeb ette eriklasside ja -rühmade loomist tavakoolis, on direktor kohustatud tagama ka nende spetsialistide olemasolu. Loogiline oleks, et seaduses oleks ette nähtud riigi kohustus tugispetsialistidele tasu maksmiseks.

Valusaks kohaks jääb ka tugispetsialistide ettevalmistus ja täienduskoolitus. Seaduseelnõu § 44 sätestab, et haridus- ja teadusminister kehtestab tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded. Kvalifikatsiooninõuetele vastamiseks peavad tugispetsialistid läbi tegema koolituse. Riik on koolituseks eraldanud 1%, mis on ette nähtud vaid pedagoogide koolitusvajaduse ra-

huldamiseks. Kohaliku omavalitsuse eelarvest koolitusele eraldatud summad on tihtipeale väikesed ega kata tugispetsialistide koolitusvajadust. Oleks mõistlik näha põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses ette riigi toetus tugispetsialistide täienduskoolituseks. Me loodame, et see küsimus lahendatakse sügisel, nagu juba mitu korda sellest puldist on räägitud.

Lõpetuseks tahan öelda, et pidevalt muutuva PGS-i muudatusi on koolidel juba raske jälgida, üksteise järel tulevad haridusreformid ei anna võimalust hinnata eelmise reformi tulemuslikkust ega mõju haridussüsteemile. Oma tegeliku töö, õpilaste õpetamise asemel tuleb koolijuhtidel ja õpetajatel pidevalt jälgida muudatuste muudatusi ning järjekordseid muutmisi nõudvate paberite laviin juba liigub kooli poole. Kahju küll, aga niisuguses olukorras ei saa neid PGS-i muudatusi toetada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Proua eesistuja! Austatud kolleegid! Mind teeb see eelnõu murelikuks. Ühelt poolt on siin väga palju küsimusi, mis ei ole leidnud lõplikku lahendust. Kõige tähtsam on minu meelest hariduse eesmärkide ja koos sellega strateegia ning poliitika väljakujundamine ja seadustamine, ressursside katmine, administreerimine ja täpsustamine, samuti riigi ja kohaliku omavalitsuse rolli ja vastutuse täpsustamine. Teiste sõnadega võib öelda nii, et peab olema analüüs, strateegia, plaan, ressursid, mehhanism, partnerid, visioon tulemusest ja vastutus. Meil seda ei ole. Me esitasime täna küsimusi, millele komisjoni esimees väga diplomaatiliselt ja hästi vastas, aga nii või naa ei saanud need küsimused kahjuks põhjalikke vastuseid.

Esiteks ei ole täpselt paika pandud valitsuse ja kohaliku omavalitsuse vastutusala. Seega on probleeme ressursside ja allikatega. Kõik on õhus, kõik on planeeritud teha sügisel. Seega on seaduseelnõu, mis on meie ees, omaette ja nn finantsskeem on omaette. Nagu ma juba ütlesin, see viimane on lubatud esitada meile sügisel. Õige oleks, kui meil oleks kõik vajalik käes. Meie käes on aga ainult poolik lahendus, mis ei anna võimalust kujundada ettekujutust, kuidas hakkab pakutud mudel, kui seda mudeli võib mudeliks nimetada, majanduslikult

töötama. Kui majanduse osa meil käes ei ole, siis on raske rääkida administreerimisest ja vastutuse jagamisest ministri ja kohaliku omavalitsuse vahel. Puudub ka vastus küsimusele, kuidas see mudel peab tööle hakkama. Rääkimata sellest, et oleks õige, kui lisaks eelnõule oleksid olemas kõik allaktid, nagu oli varem. Ma räägin määrustest, korraldustest ja võib-olla ka teistest eelnõudest. Nii kaua, kuni kõik need küsimused on lahendatud, on võimatu endale ette kujutada, mida võib nendest muudatustest oodata. Praegu on küsimusi rohkem kui vastuseid.

Teiseks teeb mind murelikuks õpetaja roll ja koormus ning koos sellega palk. Eelnõust ei ole üheselt aru saanud ei meie ega õpetajad. Kui pakutud lahendus ongi mõeldud sammuna, mis peab väljendama austust õpetaja vastu, siis võib kindlalt öelda, et õpetajad ise seda selleks pidada ei oska, pigem peavad nad seda samuks nende vastu. Ma kardan, et õpetajaamet ei saa selle sammuga juurde kindlust ega austust ja noorte seas ei muutu õpetaja eriala populaarsemaks.

Tugispetsialistide küsimuse mittelahendamine – ma räägin logopeedidest, psühholoogidest, sotsiaaltöötajatest – tähendab, et riigi arvates ei ole see valdkond väga oluline. See toob kaasa probleeme lastele, kes vajavad tugispetsialistide abi. Teiselt poolt näitab see riigi suhtumist: riik tugispetsialistide eriti ei vaja. Ümberkorraldused, kui kohtadel ei ole küsimus lahendatud, ei anna head tulemust.

Palun lisaiega!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit.

Eldar Efendijev

Sellest võib teha järelduse, et tulevikus võib tekkida tugispetsialistide defitsiit, nagu on töötajate puudus tekkinud teistes valdkondades, näiteks meditsiiniõdede puhul.

Järgmine teemavaldkond on põhikooli ja gümnaasiumi lahutamine ning gümnaasiumiastme riigistamine. See tähendab terve koolihariduse ümberkorraldamist, mis ei too kaasa mitte ainult konflikte kohalike omavalitsustega, vaid tähendab tegelikult haldusreformi läbiviimist haridussüsteemi ümberkorraldamise tõttu. Kas kohalikud omavalitsused on selleks valmis ning kas nad on nõus sellega, et kaota-

da gümnaasiumiaste ja tulevikus võib-olla kool tervikuna? Kuid see eelnõu ei kavatsegi arvestada kohalike omavalitsuste arusaama ega positsiooni, see ei vaata neid tulevikus üldse nagu partnereid. Selline lahutamine tekitab ka õpetajate seas väga pingelisi ümberpaigutamisi. Tugevamad hakkavad õpetama gümnaasiumis, mis kõvasti nõrgendab põhikooliastet, see omakorda tekitab probleeme aga gümnaasiumis. Ongi ring täis. Kuidas sellest ringist pärast lahti saada?

Lõpuks, esitatud eelnõu oleks vaja edasi menetleda ja teha seda koos kõikide osadega, mis on selle valdkonnaga seotud. Muidu on tulevikus meie ees probleemid, mida see eelnõu tekitab, juhul kui temast sel kujul seadus saab. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Igor Gräzin! Kaheksa minutit.

Igor Gräzin

Lugupeetud kolleegid! Minu kõne teema on 26. parandusettepanek, mis räägib õpikute ja ühest nendega kaasnevast probleemist. Tulevikus peaks olema niimoodi, et kirjastus annab õpiku välja ja sellest tehakse kas PDF-fail või mingis muus vormingus fail, mis – pange nüüd tähele – antakse üle Haridus- ja Teadusministeeriumi peetavale portaali. Hea uudis on see, et seda portaali veel ei ole ja seda lähemal ajal ka ei tule, aga idee on olemas.

Mis on selles halba? Halb on nimelt see, et pärast seda, kui õpik on Haridus- ja Teadusministeeriumi portaalis olemas, kirjastaja selle eest enam raha ei saa, sest kool ei hakka ju siis ostma õpikust 10, 15 või 20 eksemplari, kui see õpik on kättesaadav failina, äärmisel juhul sel kujul, et seda saab ainult printida vms. Kusjuures selle paragrahvi nipp on selles, et rangelt võttes ei ole see juriidiliselt isegi mitte piraatkoopiategemine, sest autoriõigus jääb autorile teoreetiliselt alles, kuigi ta seda autorina teostada ei saa. Teiste sõnadega öeldes toimub intellektuaalse omandi konfiskeerimine või natsionaliseerimine. Miks mulle kui autorile seda vaja peaks olema? Ma ei anna! Vaat ei anna ja kõik! Aga kui ei anna, siis nagu ütleb parandusettepanek nr 26, minu õpik õpikute registrisse ei pääse.

Tänu sellele, et meil õnnestus sellele tähelepanu juhtida, on nüüd eelnõus öeldud niimoodi, et selleks, et kool õpikut kasutaks, ei peagi see registris olema. Ühesõnaga, autoriõigused jäävad nagu alles. Kui lugeda parandusettepanekut nr 26, siis tundub, et nii see ongi. Kui lugeda aga seletuskirja lehekülge 8, siis ei ole ma selles enam nii väga kindel. Teiste sõnadega öeldes võimaldavad praegused parandused autoriõiguste tasuta konfiskeerimist.

Siin on öeldud niimoodi, et Haridus- ja Teadusministeeriumi ning õppekirjanduse väljaandja vahel lepitakse selles üleandmises kokku. Aga mis kokkuleppest me räägime! Mõelge kas või sellele, et meil on olemas monopoolne müüja Eesti Energia. Me teame, mis sellega juhtus. Täpselt samasugune asi, aga tagurpidi, juhtub monopoolse kokkuostja elik Haridus- ja Teadusministeeriumiga. Ta ostab selle õiguse ühe euro eest ära ja ongi kõik.

On kaks väga olulist asja, millest on rääkinud kolleegid, eriti need, kes saavad infot Haridus- ja Teadusministeeriumist, kellel on seal tutvusi. Nad ütlevad, et seda tuleb tõlgendada nii, et õppekirjanduse registris olemine ei ole kohustuslik. Tubli! Kui see ei ole kohustuslik, siis see tuleb tulevikus siia seadusesse rahulikult sisse kirjutada.

Teiseks tuleb tagada, et registrisse kuulumine ei annaks mitte mingisugust konkurentsielist õpikute, aga laiemas mõttes igasuguste õppematerjalide turul. Siin toimub mingil määral nagu asendustegevus. Õppematerjali puhul on tähtis sisu, mida me õpetame. Selle sisu, nagu me teame, võib raiuda näiteks kivitahvlile. Inimesed õppisid kivitahvlite ajal hästi. Papüürusel polnud viga, raamatul pole viga, arvutil pole viga – sel ei ole tähtsust. Tähtis on, et siin on teadmised ja siin on ministeerium. Ministeeriumi jätame siiski kõrvale, see ei ole ministeerium, vaid tegemist on monopoolse kokkuostjaga, samasugusega nagu kalade kokkuostjad Hiiu madalatel. Ühesõnaga, siin on monopoolne kokkuostja. Kusjuures turu mõttes võib vahetus mitte toimuda. Tekib küsimus, kas see kõik on tõesti nii hullusti siia sisse kirjutatud. Parandusettepanek on kahemõtteline, seletuskirja järgi otsustades on see säte aga ohtlik.

Ma tahan opositsiooni rahustada. Te olete väga närvis ja ma saan sellest isegi aru. Mina olin ka närvis, aga ma kuidagi nagu rahunesin

lõpupoole maha. Kui ma hakkasin mõtlema selle § 82 peale, millega kohe nagunii tegelema hakatakse, siis sai selgeks, et sellega muutuavad nii paljud asjad, et sellel, milline see seadus praegu on, ei ole tegelikult väga suurt tähtsust. Hääletad nii või hääletad naa ... (Vahele hüüe saalist.) Mis asja?

Esimees Ene Ergma

Vabandust, praegu ei ole dialoogi aeg!

Igor Gräzin

Väga hea küsimus. Miks me seda siin teeme? Siin me ka õpime! See selgus alles suhteliselt hiljuti, kui ma selle peale mõtlema hakkasin. Ma tahan, et oleks selgelt kirjas, et kõik, mis puudutab õppekirjandust, peab olema korraldatud nii, et tagatakse kirjastajate ja kõige tähtsam, õpikute autorite, nendesamade metoodikõpetajate õigused. Nende inimeste õigused, kes on meie pedagoogilise üldsuse kõige paremad ja targemad esindajad.

Lõpuks pean ütlema, et mul on kahju, et Mihhail Stalnuhhin ära läks. Ta rääkis sellest kolmnurgast: Amsterdam, Berliin jne. Ma oleksin juhtinud ta tähelepanu sellele, et Fonvizinil on selline teos nagu "Äbarik", kus on öeldud: "Selleks et sõita Tambovist Tuulasse, ei ole vaja midagi teada, piisab sellest, kui sul on voorimees." Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Neeme Suur! Kolm minutit.

Neeme Suur

Proua juhataja! Head kolleegid! Eks me siis selle öö jooksul peaksime selgeks saama, miks me küll seda kõike siin teeme.

Mina oma sõnavõttus toetun, nagu paljud eelmisedki kõnelejad, Eesti Haridustöötajate Liidu seisukohtadele. Tegemist on siiski Eesti kõige suurema õpetajaid ja teisi haridustöötajaid ühendava organisatsiooniga, kes on veel eraldi pöördunud Riigikogu liikmete poole, lootuses, et pedagoogide või uuema määratluse järgi direktorite, õppealajuhatajate, õpetajate ja tugitöötajate arvamust kuulda võetakse. Eesti haridustöötajate hinnangul toob eelnõus kavandatu kaasa suuri ja põhimõttelisi muudatusi kogu hariduselus, eriti puudutab see kõiki õpetajaid ning koolide abi- ja tugipersonali. Muu-

datused toimuvad nende töötasustamise põhimõtetes, tööajas, tööülesannetes, kvalifikatsiooninõuetes ja õppetöö korralduses.

Haridustöötajad peavad oluliseks rõhutada kolme asjaolu. Kõigepealt on nad seisukohal, et õpetaja tööaja regulatsioonis peaks olema õpetaja töö spetsiifikast tulenevalt kindlaks määratud ka õppetundide ülempiir täistööaja hulgas. Kui on kindlaks määratud ainult see, et õpetaja tööaeg on 35 tundi nädalas, siis tekitab see õpetajates ebakindluse. Nad ei tea, kui pikk on nende tööaeg ja millised on tööülesanded. Eelnõu algatajad ja kaitsjad rõhuvad direktori vastutusele õppekorralduse eest koolis ning õpetaja ja direktori usaldussuhtele. Mõnel hetkel võib ju tunduda, et seaduses sätestatud tingimuste hulga vähendamine ja direktori otsustusõigusele suurema rõhu asetamine on kooskõlas lähimuse põhimõttega. Lähimuse mõistet on aga siin väärsti kasutatud. Lähimus ehk subsidiaarsus ei tähenda, et kohalikul tasemel on kõik kindlaks määramata ja kohalik otsustaja määrab ise kõik aspektid. Eksisteerivad teatud põhiõigused, on need siis põhiseaduslikud põhiõigused, kodanikuõigused või inimõigused. Selline arutelu on käinud siin saalis tihti, kui on olnud juttu standardite loomisest kohalike omavalitsuste pakutavatele avalikele teenustele. On arvatud, et teatud teenusstandardite kindlaksmääramine justkui vähendaks omavalitsuste õigust iseseisvalt otsustada. Jah, nii see ongi. Vähendabki, kuid kõne all on inimeste põhiõiguste tagamine ja avalike teenuste ühtlane kättesaadavus. Omavalitsus ei saagi siinkohal oma otsustes vaba olla.

Miks ma sellise paralleeli toon? Sest see on sarnane praeguse olukorraga seadusmuudatuste menetlemisel. Eelnõu kaitsjad rõhutavad, et koolijuht peab saama võimaluse otsustada ja me ei tohiks karta koolijuhtidele rohkem volitusi anda. Ega me seda ei kardagi, ainult et selles lahendis peitub see, et piiratud tingimustes langetatavad otsused lükatakse koolide pidajate ja koolijuhtide õlule. Haridussüsteemi kõrgematele juhtidele ei ole mugavamat olukorda kui see, kui oleks võimalik kõikides hädades süüdistada kohalikku omavalitsust ja koolijuhti. Koolijuhti, kes kehtestab õppetundide ülempiiri, klassijuhataja staatuse ja tema tasustamise ning kõik muud olulised ja vähem olulised kooli töökorralduse asjaolud. Selline strateegia ei ole siiski seotud subsidiaarsuse

põhimõttega. Kui me räägime õpetaja tööaja täpsemast kindlaksmääramisest, siis on tegu pigem õpetajaskonna tööõigusliku turvalisusega. Töötaja ja tööandja suhet ei jäeta pelgalt tööandja tahtest ja läbirääkimiste tulemustest sõltuvaks. Kui see nii oleks, siis puuduksid meil tööseadused kui sellised üldse. Haridustöötajate taotlust, et tööaeg täpsemalt kindlaks määrataks, võibki pidada eelkõige tööõiguslikuks, õpetaja töös suuremat turvalisust ja määratud taotlevaks. Eesti Vabariigi põhiseaduse § 29 kohaselt on töötingimused riigi kontrolli all. Direktori otsustusõiguse rõhutamine ei tohiks koolielu korraldamist muuta mingisuguseks põhiseaduse mõju alt väljas olevaks erikategooriaks. Ainult tööaja ülempiiri seadmisest ilmselgelt ei piisa, riik ei tohiks jätta õpetajaid ilma tööõigusliku kaitseta ja peaks vähemalt töötingimuste kehtestamise seadma kollektiivlepingute läbirääkimiste selgeks objektiks, nii nagu sotsiaaldemokraatide ettepanek ette näeb.

Rõhutan ka teist aspekti, mida haridustöötajad oluliseks peavad. Nad on välja toonud, et nende organisatsioon on kindlalt vastu klassijuhataja töö eest eraldi tasu maksmise kaotamisele. On kindel hulk baaspädevusi, mille koolis arendamist kogukond loodab. Need baaspädevused moodustavad teatud sotsiaalse tellimuse. Teadaolevalt arendab kool kui haridusasutus kolme liiki sotsiaalset kvaliteeti: teadmisi, oskusi ja hoiakuid. Meie haridussüsteem pakub faktipõhist haridust, sotsiaalsetele pädevustele ei oska me piisavalt tähelepanu pöörata või ei pea seda vajalikuks. Klassijuhataja töö oma klassiga on üks viis arendada õpilaste sotsiaalseid pädevusi. Eriti alg- ja põhikoolistaadiumis ootab lapsevanem koolikeskkonnalt kõigepealt turvalisust, siis seda, et seal kasvatataks häid lapsi, ja alles siis seda, et tarku lapsi. See on sotsiaalne tellimus koolile, mis paraku suuresti erineb riikliku õppekava vaimust. Mida vanemaks ja iseseisvamaks saab laps, seda rohkem lapsevanem loodab, et arenev noor inimene saab koolist kvaliteetseid teadmisi ja hea positsiooni edasisteks õpinguteks. Just alg- ja põhikoolitasemel on klassijuhataja roll koolis eriti oluline. Klassijuhataja positsiooni ja rolli muutmine pelgalt kooli siseküsimuseks ilmselgelt nõrgendab kooli kui sotsiaalseid pädevusi arendava asutuse positsiooni ühiskonnas.

Kui me eelnevalt rääkisime teadmistest, oskustest ja hoiakutest, siis praegu käsitletavate muudatuste tagajärjel saab koolist omas mahlas praadiv, ülimalt ökonoomne ja minimaalset teadmiste paketti pakkuv asutus, millega kogukond tõenäoliselt rahule ei jää. Sellise kooliga ei peaks rahule jääma ka Riigikogu see koosseis. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Proua eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Täna menetletavat seaduseelnõu 340 on komisjon pikalt ja põhjalikult tutvustanud, selle kohta on esitatud lisaküsimusi, aga ikkagi on veel väga palju lahtisi otsi, küsimusi ja ebaselgust. Täna on siin väga palju tsiteeritud Eesti Haridustöötajate Liidu juhatuse esimehe Reemo Voltri kirja, mis tuli kõigile meile, 101 rahvasaadikule. Ma arvan, et see kiri vääriski ajaloo huvides seda, et ta oleks stenogrammis kirjas. Selle tõttu ma need seisukohad siin esitan.

Eesti Haridustöötajate Liit ehk Eesti kõige suurem õpetajaid ja teisi haridustöötajaid ühendav organisatsioon on tõepoolest pöördunud kõigi meie, 101 rahvasaadiku poole. Nad on toonud välja järgmised murekohad ja põhimõtted. Eelnõus kavandatu toob kaasa suuri ja põhimõttelisi muutusi kogu hariduselus. Eriti puudutab see kõiki õpetajaid ning koolide abi- ja tugipersonali. Muudetakse nende tasustamise põhimõtteid, tööaega, tööülesandeid, kvalifikatsiooninõudeid ja õppetöö korraldust.

Nüüd ma tsiteerin: "Peame oluliseks veel kord rõhutada oma seisukohti. 1. Oleme jätkuvalt seisukohal, et õpetaja tööaja regulatsioonis peaks olema õpetajatöö spetsiifikast tulenevalt määratletud ka õppetundide ülemäär täistööaja hulgas. Õpetaja tööaja määratlemine ainult 35 tunniga nädalas tekitab õpetajates ebakindluse tööaja ja tööülesannete määratlemises. Leiame, et õpetaja täistööaja puhul peaks olema riiklikult kehtestatud õppetundide ülempiir (EHL ettepanekul 18 õppetundi nädalas, liitklasside puhul 16 õppetundi nädalas), et vältida õpetaja ületöötamist ja kogu õppeprotsessi kvaliteedi langust. Selle muudatusega, millega ei kehtestataks enam õppetundide ülempiiri, kaasneb oht, et õpetaja peab tegema sama raha eest rohkem tööd, halvemal juhul

võib juhtuda, et näiteks siiani olnud maksimumselt 24 õppetundi asemel peab õpetaja andma 30 tundi, millele lisanduvad loomulikult ettevalmistus- ja tööde parandamise aeg jne. See ei saa kuidagi mahtuda 35 tunni üldtööaja sisse. EHL-i tehtud uuringud näitavad, et õpetaja juba praegu, kui õpetaja võib anda maksimumselt 24 õppetundi, teeb nädalas tööd üle 50 tunni.

2. Õpetajale nähakse ette üldtööajale vastav ametipalk, mis hõlmab kõigi tööülesannete täitmist. Üleriigiliselt kehtestatakse vaid üks töötasu alammäär. Õpetaja kuutöötasu hõlmab ka käesoleval ajal, vastavalt kehtivale põhikooli- ja gümnaasiumiseadusele ja töölepingu seadusele, tasu kogu õpetaja tehtava töö eest, mis täistööaja korral on õpetajal 35 tundi nädalas [---]. Praegu on Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud üleriigiliselt 4 õpetaja töötasu alammäär vastavalt õpetajale atesteerimisel omistatud ametijärkudele ja eraldi lisaks klassijuhatajate tasu alammäärad. Muudatused jätavad alles ainult ühe töötasu alammäär, millega on hõlmatud nii klassijuhatajate tasu kui muud tööülesanded. EHL on ainult ühe töötasu alammäär kehtestamise vastu, kuna see ei motiveeri õpetajaid enesetäiendamisele ja kõrgema kvalifikatsiooni ning ametijärgu taotlemisele.

3. Oleme kindlalt vastu klassijuhataja töö eraldi tasustamise kaotamisele. PGS-i muudatustega kavatakse kaotada eraldi tasu klassijuhataja ülesannete täitmise eest. See samm on ohtlik arvestades just klassijuhataja rolli olulisust meie noorte sotsiaalses arengus, õppimise toetamises jne."

Haridustöötajate liit loodab, et Riigikogu liikmed kuulavad ja arvestavad neid põhimõtteid. See on ka põhjus, miks ma pidasin vajalikuks need siin esitada. Me oleme palju rääkinud õpetajate tööga seonduvast, vähem aga õpilastega seonduvast. Riigikontrolli aktis toodi välja, et ainult 85 omavalitsuses on lastekaitsetöötaja, kes aga juba praegu ei saa selle tööga hakkama. Eelnõu näeb ette lisada lastekaitsetöötajale või sotsiaaltöötajale ka sotsiaalpedagoogi ülesanded. See ei ole kindlasti lahendus. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Aadu Must! Kaheksa minutit.

Aadu Must

Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Juba 40 aastat tagasi, kui ma noore kooliõpetajana klassi ette läksin, õpetati ühte lihtsat tarkust: tundi tuleb anda nii, et kuulajad oleksid suutelised pakutavat vastu võtma. Mulle tundub, et praegusel hilisel tunnil pole enam mõtet rääkida paragrahvidest (neist on juba palju räägitud), protsentidest või trigonomeetriaülesannetest, kus linnad on kolmnurka aetud. Tõenäoliselt läheks see jutt ühtse mürafoonina meil kõigil kõrvust mööda. Seetõttu alustan elavalt klassikult laenatud hea mõttega. Tartu Ülikooli kauaaegne rektor, meie hiljutine kolleeg kultuurikomisjonis, tähendab, kolleeg eelmisest hooajast Peeter Tulviste rääkis kord haridusreformist, pajatades loo kahest külamehest. Isa ja poeg arutasid, kuidas oma lagunened küünihüti hõredat katust parandada. Poeg ütles: "Tead, isa, täna päike paistab, on soe ja kuiv, mis me tast tühjast ikka parandame!" Selle peale ütles isa: "Aga homme äkki sajab ja vihmaga on halb katust parandada." Nii nad siis arutasid seda asja. Loo moraal on selles, et haridusreformi tegemist ei tasu jätta vihmase ilma või viletsate aegade peale. Tõlgin selle mõistujutu nüüd argisesse eesti keelde: PGS-i muutmine ei ole langenud just heale ajale.

Vana tarkus ütleb, et mis tahes reform, isegi selline, mille eesmärk on lihtsalt see, et tulevikus palju raha kokku hoida, nõuab siiski raha. Kui raha ei ole ja reformi hakatakse teema, ilma et oleksid olemas vajalikud tööriistad katuseparandamise mõttes, siis juhtub nii, et head ideed võidakse ära raisata ja naerualuseks teha, pärast aga otsitakse süüdlast, kes küll nii rumala reformi on teinud.

Selle reformiga olemegi jõudnud vihmase ilmaga katuseparandamiseni. Meie PGS-iga on lugu tegelikult veel hullem kui külameeste küünikatusega. Lisaks on meil mängus naabrimees, kes lubas katuseparanduseks vajalikud laastud lõigata, sest, teate, katust ei saagi parandada, kui materjali ei ole. Naabrimees lubas oma hobusega need laastud veel kohalegi tuua. Nüüd aga ei teagi, kas ta mõtles laastude lõikamise all seda, et võiks hakata neid lõikama, või mida ta üldse mõtles. Lahtiseletatult tähendab see kummalist olukorda, kus sellesama põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse raames on asutud koolivõrku korrastama, ilma et keegi oleks suutnud haldusreformiga rohkemat teha kui

sellest ilusasti rääkida. Nii juhtub juba teist korda. Ka eelmise Riigikogu koosseisu ajal üritati haldusreformi PGS-i raames ära teha. Võib-olla ongi Haridus- ja Teadusministeerium nii vapper ja teeb selle ära. See on muidugi väga raske ülesanne. Võib aga juhtuda, et koolivõrk saabki äkki mingit moodi paika, vähemalt nii, nagu ministeeriumile sobib, aga ülejäänud riik ja ühiskond ei ole selle haldusreformiga üldse rahul.

Nüüd rahastamisest. Rahastamise eraldamist ülejäänud seadusest on siin päris mitu korda siunatud. Sellest võiks rääkida sellesamas piltlikus keeles, rääkides haridusest kui koormaga vankrist ja seda vedavast uhkest hobusest. Nüüd on see hariduse killavoor aga nagu pooleks võetud. Vanker ja koorem on alles, kuid hobust enam ees ei ole ning me kavandame, mida sinna hobuseta vankri peale panna ja kuidas see vanker liikuma peaks. Aga me ei tea enne sügist, milline suksu sinna aiste vahele tuleb ja kui suurt koormat ta vedada jõuab. Võib-olla tuleb sinna tubli Tori täkk, võib-olla pannakse sinna kits või känguru, aga võib-olla kaamel või seesama elevant, kes Narvas ära suri. Nii olemegi olukorras, kus rääkides klassijuhatajate tasudest või millest tahes muust, ei ole selge, kui palju üldse selleks ressursse on. Ei ole selge, kui suur on kohaliku omavalitsuse roll. Siin on korduvalt öeldud, et tõenäoliselt on see roll väga suur ja käib omavalitsusele üle jõu. Ei ole teada, mida kõike tuleb rahastada sellest 20%-st, mis pidi olema stimuleerimisfond, mida direktor saab kasutada. Me ei tea, kui palju ja mille jaoks sealt raha jätkub. Võib-olla peab direktor sealt lõpuks maksma kinni jumal teab mis spetsialistide ja muud tasud. Juba praegu on Tartu ja Tallinna koolmeistrid mures, kas see stimuleerimisfondi minev 20% ei tähenda tegelikult nende reaalsalga langemist.

Loomulikult on probleeme hästi palju ja neist on õnneks ka räägitud. Siin on räägitud koolipiirkondadest, klassijuhatajate tasust ja tugiteenustest, on räägitud hariduselu eri tahkudest. Mina tahan rääkida ka õpikute kirjastamisest. Täna küsis minu käest üks kirjastaja, kas poleks äkki tark selles valdkonnas tegutsemisest loobuda. Milles asi on? Ta seletas, et põhjuseks on nõue, mille kohaselt tuleb panna õppematerjalid ka ministeeriumi portaali. Illustratsioonide litsentsid on siis suurusjärgu

võrra kallimad kui paberalusel publikatsiooni-
de puhul jne.

Ma näen, et kell tiksub ja õhtutund on hili-
ne. Ma muinasjuttu rohkem ei räägi. Aga see,
et see seaduseelnõu on poolik ja nigel asi, mil-
le juurde tuleb tagasi tulla siis, kui vankri ette
ka hobune on leitud, on tõsi. Sellest kõigest
tuleb uuesti rääkida ja need teemad tuleb veel
kord avada. Nii kurb see olukord ongi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Karel Rüütli! Kahek-
sa minutit.

Karel Rüütli

Austatud eesistuja! Head Riigikogu liik-
med! Eesti peab loomulikult senisest enam
panustama haridusse ja teadusesse. Õigusta-
tuks saab pidada ka nende väiteid, kes poolda-
vad muudatusi meie haridussüsteemis, aga se-
da muidugi juhul, kui eesmärk on hariduskva-
liteeti märgatavalt parandada. Reformide innu-
katele toetajatele tahan meenutada üht vana-
rahva tarkust: üheksa korda mõõda ja üks kord
lõika. Selle kõige valguses teevad pidev kiirus-
tamine ja lõppematud ümberkorraldused hari-
dusmaastikul ettevaatlikuks. Üsna tavapära-
seks on saamas olukord, et iga haridusminister
tahab haridusmaastikule jätta oma jälje, kus-
juures mitte lihtsalt jälje, vaid väga sügava
jälje. Väikerahvana peame iga hinna eest hari-
duspoliitikas kaitsma võrdsete võimaluste ole-
masolu, seda eesmärgiga, et kõikjal Eestis
oleks võimalik saada head haridust. Eesti va-
jab suunda, mis suudab ületada lõhe riigi ja
inimeste vahel ning pakkuda alternatiivi nii
primitiivsele parempoolsusele kui ka rahva
pettumusele ja kibestumisele toetuvatele popu-
listidele.

Eesti haridus vajab tarka, tänapäevast ja
tasakaalustatud poliitikat. Soome sotsiaalde-
mokraadist haridusminister Krista Kiuru tões
hiljuti sotsiaaldemokraatide üldkogul, et eba-
võrdsus avaldab ühiskonnale kahjulikku mõju,
see murendab usaldust. Solidaarne ja sidus
ühiskond suudab kriisiga paremini hakkama
saada. Põhjamaades, sh Soomes, on uuringute
kohaselt inimeste vastastikune usaldus maail-
ma üks suuremaid. Solidaarsed ühiskonnad on
kriisi ajal suutnud oma inimestele tagada toi-
metuleku ja mingisugusegi abi. Soome hari-
dussüsteemis on põhimõte, et iga pool kooli-

des peaksid õpilased saama täpselt samal tase-
mel hariduse. See on olnud Soome ajalooline
valik, mis on siiani töötanud. Soome ees seisab
keeruline ülesanne tasandada koolide hariduse
kvaliteeti, et lastevanemad julgeksid panna
oma lapsi kodulähedasse kooli.

Menetluses oleva eelnõu põhjal otsustades
on aga Isamaa ja Res Publica Liidu ning Re-
formierakonna poliitikud valinud teise tee. See
on eliitkoolide tee, mis ei pane aga koole ja
õpilasi võrdsesse olukorda. Tekivad võimekad
riigigümnaasiumid ja vaesed munitsipaalgüm-
naasiumid ehk laste saatus määratakse taas
kord selle järgi, millisesse perekonda või piir-
konda nad sünnivad.

Soome haridusminister tões, et nad mõtle-
vad igast lapsest kui tulevases riigijuhist või
Nokia loojast. Iga lapse andekust tuleb edasi
viia. Võideldakse iga õpilase õiguse eest saada
hea haridus. Soome hariduspoliitika, mis põhi-
neb laste, noorte ja koolide võrdsusel, on ol-
nud üks Soome ühiskonna paremaid valikuid.
Soome haridussüsteem pöörab suurt tähelepa-
nu alus- ja põhiharidusele.

Kultuurikomisjonis on arutelud uue põhi-
kooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu üle kest-
nud viimased kuus kuud. Komisjoni esimehelt
tuleks aga nõuda selgitust, millest on põhjusta-
tud viimaste päevade kiirustamine, sest tõesti
on siia jäetud väga palju lahtisi otsi. Kas saab
toetada eelnõu, mis on taas tehtud tervet mõis-
tust ja demokraatlikke norme rikkudes? Täna
teisele lugemisele tulnud eelnõu lõplikku teksti
ei ole enamik rahvasaadikutest varem näinud.
Head koalitsiooni liikmed! Sellise parlamen-
taarse demokraatia jalge alla trampimisega ei
saa ega tohigi leppida. Leian, et enne eelnõuga
edasimineku peab kõik plaanitavad muudatu-
sed, sh nende võimaliku mõju põhjalikult läbi
uurima, lõpliku otsuse langetamisel tuleb loo-
mulikult arvestada huvigruppide ettepanekuid
ja ootusi. Arutlusel olev eelnõu ei loo kindlust
ega selgust, kes mida konkreetselt rahastab,
kui palju rahastab, milline koormus pärast
reformi jääb kohalikele omavalitsustele ja kui
palju peab lõpuks panustama kogu süsteemi
riik. Uuel põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse
elnõul on otsene mõju hariduse kvaliteedile ja
kättesaadavusele ning haridustöötajate palka-
dele, aga ka omavalitsuste toimetulekule ja
nende võimekusele täita seadusest tulenevaid
kohustusi. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna

liikmena ei saa ma nõustuda olukorraga, kus koos eelnõu seadusena jõustumisega alustab riik maakondade väikelinnade ja asulate koolide ning ka mõne maakonnakeskuses asuva gümnaasiumi finantsilist kätkestamist. Regionaalpoliitika ja võrdsete võimaluste seisukohalt peame seisma selle eest, et uus seadus ei tekitaks hariduslikku kihistumist ja ümberkorralduste tõttu ei jääks paljudele noortele haridus lihtsalt kättesaamatuks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun kõnepulti kolleeg Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud Ene Ergma! Austatud kaaslased opositsioonist, kes te saali olete jäänud! Koolates siin täna komisjoni esimehe vastuseid küsimustele ja lugedes eelnõu teksti, leidsin ma Vabariigi Valitsuse esitatud seaduseelnõust ühe suure vea. Nimelt, meie normitehnika eeskiri nõuab, et eelnõu seletuskirjas oleksid mainitud eelnõu koostajad, aga mul on kindel veendumus, et seekord on üks autor jäänud märkimata. Seletuskirja oleks pidanud kirjutama ka selle, et eelnõu on koostanud Tšehhi klaasimeistrid. Ma palun vabandust, et mulle ei tule siin hilisel öötunnil meelde selle firma nimi! Ma täiesti tunnustan Riigikogu komisjoni tööd, kes on püüdnud selles sambas mingitki tuld põlema saada, et see asi enam-vähemgi välja kukuks. See tekst, mis praegu meie ees on, sellisest tööst tunnistust ei anna. Ma jään südames lootma, et saab tõeks kahe võimuliku toetava fraktsiooni juhtide lubadus, mis mõnevõrra pingeid maha võttis, et nende teemade juurde tulla sügisel tagasi. See, mis me täna teeme, on lühidalt öeldes suur rumalus. Mul oleks väga hea meel, kui tavaliselt Eesti peale mõistlikult mõtleval erakond mõtleks selle peale, et võib-olla võiks selleks ajaks vahetuda see inimene, kes selle kõige eest vastutab. Minu meelest on ta ministrina juba mitu korda ebaõnnestunud, sel lihtsal põhjusel, et tal puudub poliitikule elementaarselt vajalik omadus – oskus kuulata. Sellisel moel seadusi koostada ei tohi.

Miks ma seda räägin? Tegelikult ei ole mingi suur saladus, et me kulutame toodetud rikkusest haridusele nagu teisedki riigid mõistliku summa, isegi rohkem kui paljud teised. Nende

kulude sees on eraldised hariduse kvaliteedile ehk õpetajate palgale ja kõigele muule sellisele ning teisest küljest kulutused hoonetele. See jaotus on meil paigast ära ehk me kulutame taristu käigushoidmiseks suhteliselt rohkem kui teised. See eelnõu püüab leida võimalusi kulutada rohkem hariduse kvaliteedi huvides, leides selleks raha nendetsamadest summadest, mida me praegu hariduse kvaliteedi huvides kulutame. Vaat see on võimatu, nii ei ole võimalik seda teha. Sealt ei ole võimalik seda raha leida.

Kaks aspekti on mulle selles eelnõus kõige selgemad: töötasu ja tööaja küsimused. Vaadake, me võime ju siin arutada, kas õpetajatel võiks olla üks, kaks, kolm, neli või viis palgastet. Tegelikult ei ole see võib-olla isegi nii võrd meie asi sellele küsimusele vastata. Aga selle sõnastusega, mida Tšehhi klaasimeistrid on kirjutanud § 76 ja kus ka komisjon ei ole midagi muutnud, võetakse arutelu võimalus ära. Kollektiivlepingu seadus, millele meil viidatakse, muuseas, ei kirjuta mitte kellelegi Eestis ette, et kui lepitakse kokku palgamäärades, siis kui mitu neid peab olema ja millise kellelegi võib kehtestada. Me ei ütle seda ei arstidele, meremeestele ega bussijuhtidele, mitte kellelegi teisele ka mitte. Siin aga öeldakse selgelt ja üheselt, et hariduses on üks palga alammäär.

Palun lisaaega!

Aeesimees Jüri Ratas

Kolm minutit.

Eiki Nestor

Isegi kui need lepingu osapooled, kes on siin mainitud, kokku tulevad ja leiavad, et neid alammääri võiks olla kaks, kolm, neli, viis või kuus, ei ole neil võimalik neid kehtestada. See inimene, kes selle § 76 kirjutas, ei ole kunagi mitte ühelgi palgaläbirääkimisel käinud. Ta võiks seal korra käia, siis kirjutaks ta selle paragrahvi ümber.

Täpselt samamoodi on tööajaga. Võib ju diskuteerida teemal, kas peaks seaduse tasemel määrama ära tundide arvu, millal õpetaja annab tunde ja millal ta teeb muud tööd. Võib-olla on tõesti mõistlik, kui seda tehakse kuskil mujal, aga siis võiks seaduses selgelt öelda, kus on see koht, kus see kokku lepitakse. Selle sõnastuse tõttu, mida me siin täna arutame ja

hääletama hakkame, võib tekkida järgmine situatsioon. Nimelt võib õpetaja, kellel praegu on kõrge ametijärk, hakata töötama palga alammäära eest, andes klassi ees 35 tundi nädalas ning parandades vihikuid ja kontrolltöid ning tehes muud tööd muul ajal ja seda ilma mingi rahata. Vaat sellist praaki läbi lasta on minu meelest, vabandage mind, häbematus eelkõige õpetajate suhtes.

Ma olen seda debatti juba tükk aega kuulnud ja tean, et meie hariduskorralduses oleks mõistlik liikuda edasi sellest olukorrast, mis meid nagu segab, nimelt, et meil on eliitkoolid ja siis teised koolid. Selle seaduse vastuvõtmise korral, vabandage mind, tekivad meil aga riigikoolid ja need teised koolid. Selle seadusega ei ole mingilgi moel edasi liigutud sel teel, et kõik Eesti lapsed saaksid korraliku hariduse igal pool Eestis, ükskõik kus nad koolis käivad. Sellist võimalust ei looda. Vastupidi, tekitatakse mingisugune teistsugune kihistumine ja mõistlikust hariduskorraldusest juttu ei ole. Nii et, kolleegid IRL-ist, kus iganes te praegu olete, vahetage oma minister välja!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Head kolleegid! Siin on täna öösel palju haridusest räägitud. Mina räägin natuke parlamentarismist, enne kui ma loodetavasti hariduseni jõuan. Ma usun, et on üsna loomulik, et nii mahukas eelnõu saabub parlamenti valitsusest, aga samavõrd loomulik on see, et kui see eelnõu juba siia majja on jõudnud, siis võtab parlament asja ikkagi enda kätte. Päris hea hulk aastaid tagasi muudeti Riigikogu kodu- ja töökorra seadust selliselt, et kaotati ministrite osalemine eelnõude teisel lugemisel täiskogus. Seda tehti ikka selleks, et parlament ei toimiks valitsuse kummitemplina, vaid tõepoolest seadusandjana, aga välja tuli muidugi nagu alati, õieti hullemini veel. Täna meie ees oleva eelnõu menetlemise alg- ja keskfaasis, ma julgen öelda, töötas juhtivkomisjon tõepoolest nii, et higipull otsaes, aga lõppetapis on menetlemine olnud tõeline parlamentaarset demokraatiat naeruväärstav farss. Kui juhtivkomisjoni liikmetel, teistest Riigikogu liikmetest rääkimata, ei ole kõigest poolteist päeva enne eelnõu teise lugemise lõpetamist halli aimugi, milline hakkab olema selle seaduse tekst oma lõplikul kujul, siis ei ole see parlamentaarne demokraatia. Kui selle nädala esmaspäeval, mille jooksul on ette nähtud eelnõu seadusena vastu võtta, peavad juhtivkomisjoni liikmed suure osa komisjoni ametlikust tööajast istuma, käed süles, ja ootama, millal komisjoni esimees valitsuse istungilt koos valitsuse juhtnööridega tagasi parlamenti jõuab, siis ka see ei ole normaalne parlamentaarne demokraatia. Nii toimides ei vabane me kunagi valitsuse kummitempli mainest. Aga mulle tundub, et võimukoalitsioonil näib olevat selle kummitempli mainega umbes sama-sugune suhe, nagu oli Pipi Pikksukal tedretäppidega: ta nimelt ei kannatanud nende all, vaid hoopis nautis neid.

Nagu siin juba korduvalt on öeldud, võttis valitsus lõpuks suure surmaga eelnõust välja koolihariduse rahastamist puudutava osa ehk eraldas pintsaku nööbist. Võib öelda, et ta lükkas pintsaku enda homse varna ehk sügisistungjärku. Järele jäi üsna piinlikult vähe ning seegi vähene on suures osas kõlbmatu või vähemalt vägagi küsitav. Ma küsisin komisjoni ettekandjalt, mis on see kõige olulisem parameeter, mille paremuse suunas muutumist me eelnõu seadusena vastuvõtmise järel jälgida, mõõta ja hinnata saame, kas need on muutused hariduse kvaliteedis või kättesaadavuses, õpetajate palgas või tööttingimustes või hoopis õpikeskkonnas. Aga vastus, mis seal salata, oli üsna üldine. See rääkis vajadusest täpsustada riigieksamite korda, suuremast paindlikkusest koolivaheaegade võimaldamisel ja muust sellisest. Seda on vähevõitu. Ma kipun nõustuma õpetajate liidu juhatuse esimehe Margit Timakoviga, kes kirjutas Postimehes, et kui seadust on vaja kiirkorras läbi suruda ainult selleks, et sügisel 12. klassi minevad lapsed teaksid, mida neilt tuleval kevadel eksamitel nõutakse, siis tuleks valitsusel küll peeglisse vaadata ja tunnistada, et õieti pidanuks need õpilased seda teadma juba tunamullu sügisel 10. klassi astudes.

Probleemidest, mida eelnõu ei lahenda, vaid selle asemel hoopis suurendab, on siin palju räägitud. Ma ei hakka seetõttu enam rohkem rääkima õpetajate tööajast ja klassijuhatamisest. Küll aga tahan meenutada, ja kahjuks mitte hea sõnaga, Riigikogu kõige värskema liikme – ta kuulub IRL-i ridadesse nagu ka

haridusminister – eilset pressiteadet, milles ta sotsiaaldemokraate eelnõu kohta tehtud kriitika pärast sõitles. Selles pressiteates on öeldud, et ettepanekuid ja arvamusi eelnõu kohta on esitanud kokku 29 asutust, ühendust ja inimest, nende seas Eesti Haridustöötajate Liit, Eesti Lastevanemate Liit, Eesti Linnade Liit, Eesti Maaomavalitsuste Liit ja Eesti Õpetajate Liit. Jah, nad on neid esitanud küll, aga kavalalt sõnastatud pressiteade ei ütle midugi midagi selle kohta, kui paljud neist legitiimsete huvigruppide ettepanekutest on leidnud tee eelnõusse selle praegusel kujul. Kaasamine, kui kaasatavad kutsutakse tuppa ja siis teeseldakse kuulamist, aga kuulda ei võeta midagi, ei ole kaasamine euroopalikus mõttes.

Ma palun lisaiega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit.

Sven Mikser

Ainus ahtake lootuskiir selle kurva loo juures on valitsuskoalitsiooni fraktsioonide juhtide tänane lubadus, et sügishooajal ei tule valitsus Riigikokku mitte ainult põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 82 muutmise seaduse eelnõuga ehk rahastamist puudutava paragrahvi muutmise seaduse eelnõuga, vaid põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõuga tervikuna, mis võimaldab meil lisaks rahastamisteema käsitlemisele taas avada arutelu ja teha ettepanekuid ka ülejäänud lahendamata või valesti lahendatud küsimuste kohta. Siis saame ehk arutada tõsiselt sellegi üle, kas piskut ühest taskust teise tõstes ja siis omavalitsusi õpetajate palgaraha sissevehkimises süüdistades on ikka võimalik Eesti haridusele lootusrikast tulevikku ehitada.

Haridus ja haritud rahvas on meie rahvana kestmise üks võtmeküsimusi. Mina olen veendunud, et Eesti valitsejatel on viimane aeg peeglisse vaadata ja endalt küsida, millist riiki ja haridust me oleme valmis ühiskonnana kinni maksta. Aga lõpetuseks ütlen, et sellist kentsakat, poolikut ja ebakvaliteetset eelnõu, nagu täna meie ees on, ei saa me mõistagi toetada.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Tarmo Tamme!

Tarmo Tamm

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Olen pikka aega mõtisklenud, milleks oli vaja jälle kord haridusseadusi muuta. Üldjuhul läheb meil ju hästi. Kui me vaatame PISA teste, siis näeme, et Eesti haridus on täiesti konkurentsivõimeline. Maailmas hinnatakse meie haridust väga kõrgelt. Aga tuleb välja, et iga kahekolme aasta tagant on kihk jälle kord haridussüsteem pea peale keerata. On inimesi, kes kindlasti peavad oma tahtmise saama, olgugi et selle hind võib olla väga kõrge.

Hiljaaegu olid päevakorral kolme õppesunnaga gümnaasiumid. Paljud omavalitsused juba valmistasid ette sellele süsteemile üleminekut. Seetõttu oli plaan isegi osa gümnaasiume sulgeda, aga nüüd, oh imet, selgus, et see üleminek ei olegi enam seaduslik kohustus.

Aga miks praegu haridusreformi tehakse? Minu meelest on ainupõhjus selles, et hariduse rahastamiseks puudub kate. Seetõttu suletakse väiksemaid gümnaasiume ja põhikooli. Minu meelest näitab rahapuudust väga ilmekalt see, kuidas meie haridust praegu finantseeritakse. Näiteks tuleb 2% täienduskoolituse rahast juba praegu Euroopa Liidu struktuurifondidest. Seaduseelnõuga nähakse ette moodustada maakondadesse tugiteenuste keskused, kus ilmselt hakkavad olema tööl tugispetsialistid, nii logopeedid kui ka eriõpetajad, kes hakkavad mööda maakonda ringi sõitma. Ma ei tea, millega nad sõitma hakkavad, kas bussi või millegi muuga. Ma ei kujuta ette, kuidas saab tugispetsialist olla koolist lahutatud, sest tugispetsialist on seotud konkreetselt õpilasega ja selle probleemide lahendamisega.

Minu arvates on üks suuremaid murekohti see, et selle seaduseelnõuga saab kohaliku omavalitsuse autonoomia järjekordse hoobi. Ma tahaksin näha omavalitsust, kes keelduks riigigümnaasiumi moodustamisest oma territooriumil. See võimalus on ju nii ahvatlev. Riigi rahaga tehakse koolimaja korda ja peetakse seda ka üleval. Kohalikule omavalitsusele on see suur võit. Aga kas see peaks toimuma selliselt, et riigigümnaasiumi ehitamise ja finantseerimise puhul kohalike omavalitsustega sugugi ei arvestata? Näiteks on juba omavalitsusi, kus riigigümnaasium on loodud ja riik on võtnud selle kohustuse kandmise enda õlgadele. Need omavalitsused võivad näiteks viie aasta jooksul, võrreldes omavalitsustega,

kuhu riigigümnaasium peaks alles loodama, miljoneid eurosid. See on reaalsus. Kuidas nende riigigümnaasiumide kõrval peaksid toimetama munitsipaalgümnaasiumid? See ei ole lihtsalt võimalik. Võimas riik tuleb oma rahaga, ehitab uhke kooli, finantseerib kõike otsast lõpuni ja siis kohalik omavalitsus oma vahenditega või nende omavalitsuste vahenditega, kust on pärit lapsed, kes seal koolis käivad, peaks riigiga konkureerima. Kas see siis ongi see riik, kus me tahame elada ja kõigile lastele võrdse hariduse kindlustada? Tegelikult tähendab see, et kui näiteks Põlvamaale peaks tulema riigigümnaasium – ma loodan, et peale järgmisi valimisi see tuleb, sest poliitiline seis ei ole selline, et see võiks sinna praegu tulla –, siis kõige rohkem kahe-kolme aasta jooksul pannakse ülejäänud maakonna gümnaasiumid kinni. Seda võin ma küll ennustada. Hiljem võib stenogrammist järele vaadata, et ma selle ennustuse teinud olen. Selle ennustuse jaoks ei pea eriti suur spetsialist olema.

Täiesti kummaline on see, et seadust hakatakse vastu võtma, aga ei teata, mis selle seaduse hind on. Tulen tagasi riigigümnaasiumide ehitamise ja ülalpidamise juurde.

Ma palun lisaiega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit.

Tarmo Tamm

Seadusesse on kirjutatud, et igasse maakonda luuakse vähemalt üks riigigümnaasium. Aga mis selle hind on, kust selle jaoks raha leitakse? Kas see raha leitakse ülejäänud koolivõrgu kokkutõmbamise teel või on riigi eelarvestrateegias ette nähtud mingid lisavahendid? Seda viimast ma eriti ei usu. Kuidas on võimalik seadust vastu võtta ja võtta riigile kohustusi, kui samal ajal ei teata, kust nende kohustuste täitmise jaoks rahaline kate leitakse? Minu arvates on see täiesti kummaline. Täiesti kummaline on ka see, et seaduseelnõust on rahaline pool lahutatud. Seadust ei ole võimalik vastu võtta, kui sellel pole rahalist katet.

Nüüd räägin ma sellest, mis on mulle eriti südamelähedane. Mul on kodus üks vanempedagoog, kes on juhtumisi ka klassijuhataja. Ma hästi ei kujuta ette, kuidas ta saaks kogu oma töö ära teha 35 tunniga nädalas. Üldjuhul kulutab õpetaja, kes peab oma ametist lugu ja

teeb tööd hingega, vähemalt kaks-kolm tundi öhtul aega selle peale, et töid kontrollida, tunde ette valmistada või ennast täiendada. Kui me nüüd lahutame 35 tunnist need tunnid, mis ta kodus kõigeiks selleks kulutab, siis tekib huvitav küsimus, mitu tundi saaks ta üldse klassi ees olla. Kas eelnõu näeb tõesti ette, et õpetajad hakkavad nende 35 tunni sees koolimajas kodutöid parandama, tunde ette valmistama, klassi juhatama jne? Seda ma hästi ette ei kujuta.

Eriti tähtis on praegu tugispetsialistide olemasolu koolis. Ma tean, millises olukorras need pered paraku praegu Eestis on. Tugispetsialistid on kuldaväärt inimesed, kes mingil määral hoolitsevad nende laste eest, kes on kodusest hoolitsusest ilma jäänud. Jätta tugispetsialistid kindluse ja rahastusega on minu meelest lausa kuritegelik.

See on lühidalt kõik. Sellisel kujul ja kiirustades esitatud eelnõu ei saa ma toetada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Yana Toomi!

Yana Toom

Härra eesistuja! Austatud kolleegid! Ma lähen nüüd võib-olla natuke liiga isiklikuks, aga kõik argumendid on juba ära öeldud, nii et äkki see isiklik kogemus kulub ka ära.

Ma sain härra Aaviksooga tuttavaks siis, kui ma olin ajalehe Stolitsa peatoimetaja. Hoolimata sellest, et me kuuleme siin saalis pidevalt, et Stolitsa on Keskerakonna häälekandja, kasutasid Andrus Ansipi valitsuse liikmed hea meelega võimalust avaldada seal oma seisukohti. Iga nädal ilmus seal mõni võrguintervjuu ja eranditult kõik ministrid käisid seal intervjuud andmas. See toimub niimoodi, et lugejatelt kogutakse küsimused kokku, siis tuleb minister kohale ja mõtleb ikka tükk aega, enne kui ta vastab. See võtab tavaliselt päris mitu tundi. Härra Aaviksoo ilmus kohale kell 10 hommikul. Meil oli 23 küsimust, millele vastamiseks kulus tal täpselt 46 minutit. See oli täielik rekord. Ma olen ajakirjanik olnud üle 15 aasta, aga see oli mulle lausa äratuskell. Inimesele oli kõik väga selge, ta ei mõelnud üldse. Kui nägi küsimust, siis kohe vastas, niimoodi puusalt tulistades. Selge, mustvalge

maailmapilt. Siis surus kätt ja pani minema, tagasi oma ministeeriumisse. Ta oli siis veel kaitseminister. Ilmselt kaitseministri puhul ongi see okei. Kui ma nüüd vaatan teda haridus- ja teadusministri ametis, siis mulle kogu aeg meenub üks hea laul, millel on sellised sõnad (ma praegu rikun kodukorrasedust, aga ma ei suuda seda eesti keeles öelda): "A ja ljublju vojennõhh, krasivõhh, zdorovennõhh." Jääb selline mulje, et inimesega ei saa dialoogi pidada, see on lihtsalt võimatu.

Ma lugesin täna Eesti Päevalehest tema intervjuud. Ma usun, et me kõik lugesime seda. Seal oli näiteks väide, et 96 koolidirektorit toetavad seda seadust kahe käega. Mul ei õnnestunud leida kümnetki sellist direktorit, kuigi tänu sellele, et ma olen abilinnapea olnud, on mul olemas päris suur võrgustik ja ma tean, kelle käest küsida. Seal oli ka väide, et õpetajatele pole aastmeid vaja. Vanempedagoogid, noorempedagoogid, metoodikud – neid ametinimetusi enam ei ole. Hakkad mõtlema selle peale, et politseinikel, tiseritel, baleriinidel, advokaatidel, kellel iganes on need n-ö aastmed olemas, neid on igal pool, ainult õpetajatel pole neid vaja.

Neid valesid tuleb pidevalt juurde. Siinsamas Riigikogu puldis minu arupärimisele vastates ütles austatud minister, et Tapa Vene Gümnaasiumis toimib keelekümbelus väga edukalt ja seda tõestab seegi, et matemaatikaeksami hinded olid seal väga head. Kui ma ütlesin, et matemaatikat õpetatakse seal vene keeles, siis minister ei teinud väljagi. Ta valetab pidevalt ja see pole normaalne.

Ma toetan kahe käega seda, mida ütles härra Nestor. Kuulge, see pole normaalne, kui hariduse korraldamise võtab enda peale selline inimene. Ma saan aru, et see on mul väga isiklik sõnavõtt, aga ma olen kõiges öeldus veendunud. Mu noorim poeg läheb 1. septembril esimesse klassi. Ma olen rääkinud eelkoolis käivate laste vanematega. Lapsed saadetakse kooli hirmuga. See pole normaalne, et Eesti riigis, mis on 20 aastat iseseisev olnud, ei tea me, mis ootab meie lapsi ees kolme, viie või kümne aasta pärast. Ma küsisin täna Urmas Klaasi käest, kas reformimine lõpetatakse. Me kuulsime kõik, mida ta vastas: "Me ei tea ja me kõik õpime." Te õpite meie laste arvel. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud kolleegid! Soovin oma sõnavõtus seada fookusesse ühe teema, millest ei ole minu hinnangul selle eelnõu aruteludel siiani piisavalt räägitud.

Oleme arutanud küsimust, et selle eelnõu mõtte järgi tuleks põhikool ja gümnaasium lahutada eraldiseisvateks asutusteks, millel on mõistagi ka eraldi eelarve. Selle muudatuse põhjus on ju selge: lapsi on viimasel kahel aastakümnel märkimisväärselt vähemaks jäänud ja sellest tulenevalt tuleb koolivõrgus kindlasti teha teatud muudatusi. Küsimus on selles, kas selline rahaline kätkestamine, mida praegu ette nähakse, on kõige õigem viis nende tegemiseks.

Oleme põhjalikult arutanud gümnaasiumi ja põhikooli lahutamise mõju nn maagümnaasiumidele. Minu hinnangul võime selgelt näha, et väljaspool suurlinna muutub gümnaasiumiharidus luksuseks, mida enamik omavalitsusi endale lubada ei saa.

Mina tahan aga juhtida tähelepanu neile Eesti mõistes keskmise suurusega linnadele, kus on praegu kaks täistsükligümnaasiumi, üks eesti- ja teine venekeelne. Näiteks võin tuua Kiviõli, Mustvee, Paldiski ja Maardu. Seoses õpilaste vähesusega on neil omavalitsustel juba praegu tegelikult raske kahte gümnaasiumi üleval pidada. Rahastamises plaanitud muutustega, mille sisuline arutelu on nüüd küll sügisesse lükkunud, muutub omavalitsustel põhimõtteliselt võimatuks ülal pidada korraka mõlemat, nii eesti- kui ka venekeelset gümnaasiumi. Haridusökonoomiliselt oleks mainitud omavalitsuste selles olukorras kõige loogilisem otsus panna kinni just nimelt venekeelne gümnaasiumiosa ning suunata venekeelse põhikooli lõpetanud lapsed eestikeelsesesse gümnaasiumi. Nagunii peavad venekeelsed gümnaasiumid alates 2011. aastast õpetama vähemalt 60% ainekursustest eesti keeles. Piiratud ressursse arvestades on mõisteta, kui omavalitsus just sellise otsuse teeb.

Küll aga tuleks tõsiselt järele mõelda, kas selline haridusökonoomiline otsus on ka parim hariduspoliitiline otsus. Vene emakeelega lapsed suunatakse õppima samadesse klassidesse,

kus õpivad eesti emakeelega lapsed. Kui venekeelsete põhikoolide eesti keele õpetamise tase oleks hea, ei tasuks sellest suuremat numbrit teha, aga paraku see praegu nii ei ole. Kiviõli Vene Gümnaasiumi 2011. aasta eesti keele eksami mediaantulemus 9. klassi lõpus oli 48 punkti, Paldiski Vene Gümnaasiumis 50 punkti. See tähendab, et õpilaste eesti keele oskus jäi selgelt alla taseme B1, mille Haridus- ja Teadusministeerium on seadnud sihttasemeks, selleks et saaks gümnaasiumis eesti keeles õppida. Sotsiaaldemokraadid on korduvalt rääkinud sellest, et tase B1 ei ole piisav, selleks et gümnaasiumis eesti keeles õppida. See- ga tekib küsimus, mil viisil saavad vene põhikooli lõpetanud lapsed oma linnas haridusteed jätkata, kui tehtavate muudatuste tagajärjel ei ole neil gümnaasiumis võimalik isegi osaliselt emakeeles õppida. Kas nende omavalitsuste eestikeelsed koolid ning nende koolide pedagoogid oskavad toime tulla suure hulga õpilastega, kes tegelikult ei valda eesti keelt piisaval tasemel, selleks et gümnaasiumis eesti keeles õppida? Kas õpetajad suudavad neid lapsi realselt eestikeelses koolikeskkonda integreerida?

Ma võtan kaks minutit lisaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kaks minutit lisaega.

Jevgeni Ossinovski

On selge, et selliste muudatuste edukaks rakendamiseks on vaja nii riigi kui ka kohalike omavalitsuste abi, mis võimaldaks tasandada erinevusi õpilaste keeleoskuses. On vaja, et oleksid tagatud tugiteenused neile, kes ei saa teises keelekeskkonnas piisavalt hästi hakkama, oleksid loodud realsed võimalused eri emakeelt kõnelevate õpilaste lõimumiseks ja oleksid olemas kakskeelsed õppevahendid.

Lisaks on omaette küsimus sellise linnaga nagu Maardu, kus eestikeelses gümnaasiumis õpib mitu korda vähem õpilasi kui venekeelses. Haridusökonoomiliselt oleks õige selles linnas sulgeda just eestikeelne gümnaasium ja suunata eesti emakeelega noored vene gümnaasiumi. Samasugune olukord on Narvas.

Mida ma tahan öelda? Need on keerulised hariduspoliitilised küsimused, mida ei saa kindlasti lahendada pelgalt haridusökonoomilisest seisukohast lähtuvalt. Vastupidi, see hari-

dusmajandus, kui seda nii võib nimetada, võib anda selliseid tulemusi, mida seadusandja kindlasti ei soovi. Ma loodan, et kultuurikomisjon pöörab just sellele aspektile tähelepanu, kui koolihariduse rahastamise mudelit sellel sügisel arutama hakatakse. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Kajar Lemberi!

Kajar Lember

Head kolleegid! Kõigepealt tuleb muidugi tunnustada ja tervitada paljusid koalitsiooni liikmeid, kes istuvad saalis või oma toas ja on selle eelnõu menetlemisel saanud kindlasti palju uut informatsiooni ning võib-olla hakkavad mõtlema, millist nuppu vajutada.

Aga selle eelnõu menetlemisest rääkides ei saa üle ega ümber demokraatiast ja kaasamisest. Minister Aaviksoo kõrgelennulisel survele ja oravate sabade lohinal sunnitakse siin saalis olijatele veel täna peale PGS-i vastuvõtmine. Seda tehakse opositsiooni kirudes ja justkui mingi oma asja õigustamiseks. Minister teatas alles eile siin saalis, et see, kuidas meie sellest aru saame, on meie asi, aga tema saab eelnõust igal juhul hoopis teisiti aru. Klassika. Ajalooline mälu mäletab ka seda, et siin puldis oli kord üks peaminister, kes vastuseks rahvasaadiku korduvatele kurtmistele, et ta ei saanud siiski oma küsimusele vastust, teatas pidulikult, et see, mida rahvasaadik küsib, on rahvasaadiku asi, aga see, mida peaminister vastab, on peaministri asi. Iseenesest võib see kõrgelt allapoole vaadates muidugi ka õige olla, aga kurb on see, et sedasama retoorikat kasutatakse siinsamas saalis 15 aastat hiljemgi ning valitsuse ja rahvasaadikute suhtlemise puhul tundub see justkui normaalne olevat. Parafraseerides ühtetoredat ütlust meie lapsepõlvest, tundub, et ka haridusminister tihti ei tea, mida kaitseminister pole õppinud. Kõrgelennulise sambaprojektiga sai juba aastaid tagasi vastu seinast joostud, nüüd aga on ette võetud palju laiapõhjalisem ja suurt hulka inimesi puudutav valdkond ning tahetakse samasuguse ristikäiguga siit saalist üle joosta.

Kus on selle pikalt heietatud eelnõu juures terve mõistus ja demokraatlik kaasamisprotsess? Jah, kõikvõimalikud huvigrupid on justkui kaasatud, nad on ära kuulatud, aga ometi

tuleb välja, et neid pole kuulda võetud. Lisaks on täna teisel lugemisel tekst, mida enamik siin saalis olijaid pole varem näinud ning ka kultuurikomisjon sai seda alles eile näha. Sellel tekstil, muide, on lisaks hariduspoliitilisele mõjule ka selgelt regionaalpoliitiline mõju. Need mõjud avalduvad aastate pärast ja siis on seda kõike tagasi keerata tõenäoliselt päris keeruline.

Mina ei saa küll vait olla, kui ministri üleolev sõnum on see, et kõik omavalitsused Eestis on rehepapid ja õpetajate palk on Eestis madal vaid sellepärast, et omavalitsus ei kasuta raha õigesti. Riik panustab ministri arvates piisavalt, lihtsalt õpetajaid ja koole on meil liiga palju ning omavalitsused kulutavad haridusraha hoopis kuskile mujale.

Selles eelnõus tehakse ka selline naeruväärne liigutus, et seaduse tekstis asendatakse mõiste "pedagoog" mõistega "õpetaja". Välisatakse riiklik vastutus tugispetsialistide, logopeedide, psühholoogide ja eripedagoogide puhul. Just nimelt neile "kahjuritele" või mitteõpetajatele ongi omavalitsus mõelnud seda raha anda, aga ministri sõnum on see, et see on laiali jagatud õpetajate palgaraha. Kui seaduse uuest tekstist kaob ära abiõpetaja või õpetaja abi mõiste, siis rikkad omavalitsused suudavad võib-olla kuidagi teistmoodi neile töötajatele maksta, aga vaesematel omavalitsustel on see kindlasti keerulisem ja nad lihtsalt loobuvad tugiteenustest. Õpetaja tegelikult palka juurde ei saa, samas jääb osa õpilasi vajalikust teenusest ilma. See on minu meelest selle eelnõu lihtne kokkuvõte. Lisaks loomulikult see, et klassijuhatamine mahutatakse normkoormuse sisse jne.

Muresid on piisavalt, kuid näppu vibutatakse opositsiooni suunas, sest meie nagu pidurdame eelnõu vastuvõtmist, tehes oma ööistungeid. Minu meelest on opositsiooni roll tegelikult selles, et juhtida valitsuse tähelepanu tema tegevuse kitsaskohtadele. Ma arvan, et koalitsioonil maksaks üks õhtu peegli ees veeta ja vaadata, kas see eelnõu on selline, mis midagi juurde annab.

Palun lisaiega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit.

Kajar Lember

Regionaalminister räägib n-ö tõmbekeskuste baasil kavandatavast haldusreformist, samas teeb haridusminister kõik, et neist tõmbekeskustest keskkoolid kaoksid. Keda siis need keskused peaksid ligi tõmbama, kui seal isegi enam gümnaasiume või keskkoolet ei ole? Aga regionaalpoliitiline külg on juba hoopis teine teema. Ma lihtsalt loodan, et tühjadest koolimajadest, mis selle eelnõu seadusena vastuvõtmise korral paraku lähiaastatel tekivad, ei saa praeguse haridus- ja teadusministri, endise kaitseministri uus kustunud tuledega ristasemas. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Mailis Repsi Riigikogu kõnetooli!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Varasel hommikutunnil, kui enamik inimesi naudib jaanipäevani jäänud väheseid päevi, kui paljud inimesed mõtlevad juba suvele ja vähemalt õpetajad lillesülemitele – sel kellaajal näevad nad sellest kõigest siiski pigem und –, arutame meie siin PGS-i muutmist. Kokku võttes võime öelda, et kultuurikomisjonis toimunud üsna sisulise menetluse käigus sai paljugi kokku lepitud ja omavahel selgeks räägitud. Aga selgelt jäi kõne alla terve hulk muudatusi, mistõttu täna hommikul ja öösel on nii koalitsiooni kui ka opositsiooni kuuluvad Riigikogu liikmed väga põhjalikult välja toonud neid probleeme, millele see teisele lugemisele saadetud eelnõu lahendust ei paku.

Käin põgusalt mõne teema uuesti üle. Tuleb veel kord rõhutada, et selle eelnõuga ei ole kuidagi tagatud paindlikku koolivõrku. Koolid lahutatakse põhikoolideks ja gümnaasiumideks ning vägisi tekitatakse riigikoolid ehk puhtad gümnaasiumid, tehes seda paljuski teiste koolide arvel. Rahastamisel eelistatakse suure tõenäosusega ikkagi just neid koole, kus gümnaasiumis õpib enam kui 252 õpilast, Tallinna, Tartu, Pärnu ja teiste suuremate linnade koolides enam kui 500 õpilast. Need ettepanekud, mille põhjal oleks võimalik luua hoopis teistsugune koolivõrk, kui praegune minister ette näeb, ei ole siiani toetust leidnud. Me loodame, et ka nendele paindlikele vormidele üle-

minekust on aega suve jooksul mõelda ning nende teemade juurde tagasi tulla.

Kurvastab aga kõige enam just see, mis õpetaja niigi keerulist olukorda ajapikku veel hüllemaks muudab. 35 töötunnile ei anta täpsemat sisu. Õpetajate streigi taustal tundub kuidagi koomiline, et kui õpetajad palusid, et töötunde ei oleks rohkem kui 16–18, siis said nad vastuseks 35-tunnise töönädala. Ka ametijärgud kaovad ära. Seega saab näiteks vanemõpetaja või metoodikõpetaja oma tehtud suure töö eest nagu karistada. Klassijuhataja peab oma väga tänuväärse töö mahu tulevikus kokku leppima sellesama üldise töömahu sees. Koolist peavad samm-sammult võib-olla kaduma tugistruktuuride töötajad, st logopeedid, koolipsühholoogid, eripedagoogid, samuti sotsiaalpedagoogid, kes alles 2010. aastast pingeliste läbirääkimiste tulemusena kooli tööle on võetud.

Küsimusi, mida selle eelnõuga ei lahendata, on kahjuks liialt palju. Me ei saa põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu täna nii heaks lugeda, et selle menetlusega võiks rahulikult lõpuni minna. Seetõttu annan üle Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu menetlemist teisel lugemisel mitte lõpetada ja eelnõu 340 kultuurikomisjoni tagasi saata. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Head ametikaaslased, rohkem kõne-soove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Asume nüüd eelnõu 340 muudatusettepanekuid läbi vaatama. Esimene muudatusettepanek on laekunud Eesti Keskerakonna fraktsioonilt. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Ma tänan! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 1, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 31 ja vastu 41 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 2 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Palun teist muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 2, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 38 ja vastu 49 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 3 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele kolmanda muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 37 ja vastu 50 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 4 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Palun neljandat muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 4, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 39 ja vastu 50 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Viienda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 5, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 38 ja vastu 50 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 6 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Palun kuuendat muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 6, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 37 ja vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 7 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Palun seitsmendat muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Teeme seda.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 7, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 37 ja vastu 50 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 8 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Palun kaheksandat muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 8, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 87 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, 1 Riigikogu liige jäi erapooletuks. Muudatusettepanek leidis toetust.

Muudatusettepaneku nr 9 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teeme seda.

Head ametikaaslased, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 9, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 38 ja vastu 50 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 10 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 11 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Muudatusettepaneku nr 12 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 13 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 14 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda ettepanekut tuleks sisuliselt arvestada. Muudatusettepaneku nr 15 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Muudatusettepaneku nr 16 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepa-

neku nr 17 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 18 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda ettepanekut tuleks sisuliselt arvestada. Muudatusettepaneku nr 19 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Teeme seda.

Head ametikaaslased, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 19, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 38 ja vastu 47 Riigikogu liiget, 1 Riigikogu liige jäi erapooletuks. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 20 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. 21. muudatusettepaneku on esitanud kultuurikomisjon. 22. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda muudatusettepanekut tuleks sisuliselt arvestada. 23. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda muudatusettepanekut tuleks sisuliselt arvestada. 24. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 25. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. 26. muudatusettepaneku on peale arutelu esitanud juhtivkomisjon ja tema seisukoht on, et seda ettepanekut tuleks täielikult arvestada. 27. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. 28. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 29 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda muudatusettepanekut tuleks sisuliselt arvestada. 30. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni sei-

sukoht on, et seda ettepanekut tuleks täielikult arvestada. 31. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. 32. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 33. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda muudatusettepanekut tuleks sisuliselt arvestada. 34. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 35. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda muudatusettepanekut tuleks sisuliselt arvestada. 36. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 37. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Palun 37. muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Teeme seda.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 37, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 50 ja vastu 28 Riigikogu liiget, 5 Riigikogu liiget jäid erapooletuks. Muudatusettepanek leidis toetust.

Muudatusettepaneku nr 38 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 39 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et muudatusettepanekut tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepaneku nr 40 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teeme seda. Protseduuriline küsimus. Kas Kaia Iva või Margus Tsahkna, kumb?

Kaia Iva

Seda muudatusettepanekut paluti hääletada, kuid meie palume enne seda viieminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Selge. Kuulutan välja vaheaaja. Istung jätkub kell 3.56.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, IRL-i fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. Me oleme 40. muudatusettepaneku juures.

Panen hääletusele 40. muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 39 ja vastu 49 Riigikogu liiget, 1 Riigikogu liige jäi erapooletuks. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 41 on esitanud juhtivkomisjon. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Jah, mulle küll väga meeldib see muudatusettepanek, selle on esitanud kultuurikomisjon ja me tahame seda täielikult arvestada, aga vahetevahel tuleb pikemaid mõttepause võtta. Palun kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Mõtlemine ei ole kunagi liiast. Kuulutan välja kümneminutilise vaheaaja. Istung jätkub kümne minuti pärast.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 41. muudatusettepaneku, mille on esitatud juhtivkomisjon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 87 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek leidis toetust.

42. muudatusettepaneku on teinud juhtivkomisjon. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh, austatud juhataja! Tulles vastu ühe fraktsiooni soovile, palume seda muudatusettepanekut hääletada ja võtame enne seda kümneminutilise vaheaaja.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kuulutan välja vaheaaja. Istung jätkub kümne minuti pärast.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 42. muudatusettepaneku, mille on esitanud juhtivkomisjon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 88 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust.

Muudatusettepaneku nr 43 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda ettepanekut tuleks sisuliselt arvestada. Muudatusettepaneku nr 44 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda ettepanekut tuleks sisuliselt arvestada. Muudatusettepaneku nr 45 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda ettepanekut tuleks sisuliselt arvestada. Muudatusettepaneku nr 46 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kuulutan välja kümneminutilise vaheaaja.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 46. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 39 ja vastu 51 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

47. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Seoses segadustega selle seaduseelnõu ümber palume seda muudatusettepanekut hääletada, sest me vajame kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kümne minuti pärast.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Eesti Keskerakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 47. muudatusettepaneku, mille on esitanud juhtivkomisjon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 65 Riigikogu liiget, vastu oli 3, erapooletuks jäi 2 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek leidis toetust.

48. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda muudatusettepanekut tuleks sisuliselt arvestada. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh, austatud juhataja! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümne-minutilist vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Istung jätkub kümne minuti pärast.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 48, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 32 ja vastu 47 Riigikogu liiget, 2 Riigikogu liiget jäid erapooletuks. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 49 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatus-

ettepanek tuleks jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Istung jätkub kümne minuti pärast.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, kümneminutiline vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 49, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 28 ja vastu 48 Riigikogu liiget, erapooletuks jäi 1. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 50. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh, austatud juhataja! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Priit Toobal, protseduuriline küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Ma tahaksin väga seda ettepanekut toetada, aga ettepaneku nr 50 lõige 4 ütleb järgmist: "kehtestab kooli palgakorralduse põhimõtted, esitades selle need kehtestamist arvamuse andmiseks ..." Mida see tähendab: selle need kehtestamist arvamuse andmiseks?

Aseesimees Laine Randjärv

Lähtume eesti keele ühilduvusreeglitest. Kuna tegemist on mitmusega – palgakorralduse põhimõtted –, siis on õige variant "esitades need kehtestamist". (Hüüded saalist.) Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh! Kuna selle ettepaneku on esitanud kultuurikomisjon, siis võib-olla oleks mõistlik, kui komisjon kokku tuleks ja otsustaks, kas on õige "selle need" või lihtsalt "need". "Kehtestamist arvamuse" – mida see tähendab?

Aseesimees Laine Randjärv

Märkus on põhjendatud. Nüüd algab kümneminutiline vaheaeg ja selle aja jooksul, enne kui me hakkame seda ettepanekut hääletama, saab kõik loodetavasti selgeks.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, me hakkame hääletama muudatusettepanekut nr 50, mille on teinud kultuurikomisjon. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et seda ettepanekut tuleks täielikult arvestada. Juhin teie tähelepanu sellele, et eelnõu leheküljel 7 on punkti 37 lõike 4 sõnastus korrektselt esitatud. See lõige 4 kõlab järgmiselt: "kehtestab kooli palgakorralduse põhimõtted, esitades need enne kehtestamist arvamuse andmiseks õpetajatele ja hoolekogule ning kooskõlastamiseks kooli pidajale." See on selgitus selle vaidlusaluse lause juurde. Ma panen selle muudatusettepaneku hääletusele. Palun, Priit Toobal, protseduuriline küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Ma igaks juhaks vaatasin kollast raamatut ehk kodu- ja töökorra seaduse kommentaare. Selle seaduse § 106 kommentaaride põhjal saab öelda, et me hääletame praegu muudatusettepanekuid, me ei hääleta tervikteksti. Me hääletame muudatusettepanekut nr 50, mis ütleb, et kehtestab kooli palgakorralduse põhimõtted, esitades selle need kehtestamist arvamuse andmiseks õpetajatele. Kuna kultuurikomisjon vahepeal kogunenud ega ettepanekut ümber teinud ei ole, siis ma arvan, et täissaalil ei ole korrektne seda ettepanekut hääletada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! See, mis ma teile ette lugesin, oli mõeldud selgituseks. Me hääletame muudatusettepanekut sellises sõnastuses, nagu see kirjas on. Igauks hääletab vastavalt oma südametunnistusele ja mõistusele. Korrektoori saab ka hiljem teha. Ma panen selle muudatusettepa-

neku hääletusele sellises sõnastuses, nagu see on kirjas muudatusettepanekute loetelus. See lause, mille ma teile ette lugesin, selgitab, mida see tegelikult tähendab. Palun, Eiki Nestor, protseduuriline küsimus!

Eiki Nestor

Aitäh, hea juhataja! Mul ongi protseduuriline küsimus. Mille alusel te nii väidate, et kui me hääletame muudatusettepanekut nr 50 ühel kujul, siis seaduses jääb siiski kehtima mingisugune teistsugune tekst?

Aseesimees Laine Randjärv

Ma käsitlen seda nii, et vaja on teha lihtsalt korrektuur, konsulteerides kultuurikomisjoni esimehe ja ametnikega ning juristidega.

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 50, mille on teinud kultuurikomisjon. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et seda ettepanekut tuleks täielikult arvestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Muudatusettepaneku poolt hääletas 47 Riigikogu liiget, vastu oli 17, erapooletuks jäi 8. Seega leidis ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 51 on kultuurikomisjonilt. Juhtivkomisjoni arvates tuleks seda muudatusettepanekut täielikult arvestada. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Et kultuurikomisjon saaks anda veel tõlgendusi sellele, mis on tabelis ja mis tekstis, palun ma enne hääletust kümneminutilist vaheaega ja palun seda ettepanekut ka hääletada!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümneminutiline vaheaeg. Jätkame kell 5.39.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 51, mille on teinud kultuurikomisjon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda ettepanekut tuleks täielikult arvestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 52 Riigikogu liiget, vastu oli 1, erapooletuks jäi 5. Seega leidis ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 52 on kultuurikomisjonilt. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda

ettepanekut tuleks täielikult arvestada. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh, juhataja! Palun seda muudatusettepanekut hääletada! Kuna on nii palju uusi ja huvitavaid mõtteid tekkinud, siis palun ka kümneminutilist vaheaega, et oleks võimalik need mõtted läbi arutada!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümneminutiline vaheaeg. Jätkame kell 5.50.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 52, mille on teinud kultuurikomisjon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda ettepanekut tuleks täielikult arvestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 49 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seega leidis ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 53. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Täna! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümneminutiline vaheaeg. Jätkame istungit kell 6.01.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, oleme jõudnud muudatusettepaneku nr 53 juurde.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 53, mille on teinud kultuurikomisjon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda ettepanekut tuleks täielikult arvestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 57 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seega leidis ettepanek toetust.

Muudatusettepaneku nr 54 on teinud kultuurikomisjon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda ettepanekut tuleks täielikult arvestada. Eiki Nestor.

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümneminutiline vaheaeg. Jätkame kell 6.13.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 54, mille on teinud kultuurikomisjon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda ettepanekut tuleks täielikult arvestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 48 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seega leidis ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 55. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Palun muudatusettepaneku nr 55 hääletada ja enne seda kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Vaheaeg kümme minutit. Jätkame kell 6.24.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 55, mille on teinud kultuurikomisjon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda ettepanekut tuleks täielikult arvestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 49 Riigikogu liiget, vastu oli 1 ja ka erapooletuks jäi 1 Riigikogu liige. Seega leidis ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 56. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümneminutiline vaheaeg. Jätkame kell 6.35.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, vaheaeg on läbi. Meil on praegu ees 56. muudatusettepanek, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata.

Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 14 ja vastu 41 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 57. Palun, Indrek Saar!

Indrek Saar

Aitäh! Ma palun muudatusettepanekut nr 57 hääletada ja enne seda palun kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Istung jätkub kell 6.47.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 57, mille on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 8 ja vastu 42 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 58. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Täna! Palun muudatusettepanekut nr 58 hääletada ja enne seda palun kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Me jätkame kell 6.58.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 58, mille on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 8 ja vastu 43 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 59. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun muudatusettepanekut nr 59 hääletada ja enne seda palun kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Me jätkame kell 7.09.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 59, mille on esitanud kultuurikomisjon ja mida juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 44 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuks jäi 1 Riigikogu liige. Ettepanek leidis toetust.

Muudatusettepaneku nr 60 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun muudatusettepanekut nr 60 hääletada ja enne seda palun kümneminutilist vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Suurima heameelega. Kümneminutiline vaheaeg.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 60, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 8 ja vastu 39 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 61 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun muudatusettepanekut nr 61 hääletada ja kuna tegemist on väga olulise muudatusettepanekuga, siis enne hääletust palun kümminutilist vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Hästi! Vaheaeg.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 61, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, aga mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 7 ja vastu 40 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 62 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun muudatusettepanekut nr 62 hääletada ja enne seda palun kümneminutilist vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Hästi! Nii vajalik kümneminutiline vaheaeg.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 62, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 5 ja vastu 37 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 63 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun muudatusettepanekut nr 63 hääletada ja enne seda palun kümneminutilist vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Täna! Vaheaeg.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 63, mille on esitatud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 5 ja vastu 38 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 64 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun muudatusettepanekut nr 64 hääletada ja enne seda palun kümneminutilist vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andres Herkel!

Andres Herkel

Austatud proua juhataja, mul on protseduuriline küsimus. Kes see Indrek Saar on ja mis ta selle kümne minuti jooksul teeb?

Esimees Ene Ergma

Teil on hea küsimus. Indrek Saar on Eesti Vabariigi Riigikogu liige. Mis ta selle kümne minutiga teeb, seda küsige tema käest ise. Vaheaeg.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 64, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 9 ja vastu 33 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 65 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt. Juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Mul on kõigepealt üks protseduuriline küsimus. Kas ma saan repliigi korras vastata Riigikogu liikmele Andres Herkelile, kellel oli küsimus?

Esimees Ene Ergma

Ei, seda te ei saa teha, aga teil on võimalus temaga kohtuda nende kümne minuti jooksul.

Indrek Saar

Kuna minu nime mainiti, siis on mul õigus repliigile.

Esimees Ene Ergma

Ei ole, praegu ei ole.

Indrek Saar

Selge.

Esimees Ene Ergma

See tähendab, et muudatusettepanek nr 65 läks läbi. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Ma küsisin, kas mul on õigus küsimusele vastata. Te vastasite, et mul seda õigust ei ole. Järgmiseks on mul ettepanek hääletada muudatusettepanekut nr 65. Enne seda palun ma kümneminutilist vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Suurima heameelega! Loodan, et te kümne minuti jooksul suudate Andres Herkeliga kokku leppida. Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 65, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 7 ja vastu 31 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 66 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt. Juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Kuna harjutamine teeb meistriks, siis harjutame veel. Seega palun ma muudatusettepanekut nr 66 hääletada ja enne seda kümneminutilist vaheaega, et välja selgitada, millega tegeleb Indrek Saar.

Esimees Ene Ergma

Nii. Ma pean meeles, et te soovite hääletust. Palun, protseduuriline küsimus, Sven Sester!

Sven Sester

Aitäh, proua juhataja! Selle nime, kes enne rääkis, ei hakka ma ütlema. Tahtsin küsida, kas teie kui juhataja teate, mida ta harjutas.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid ja hea kolleeg Sven Sester! Ma ei tegele selle uurimisega, mida keegi harjutab. Palun, kolleeg Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Ma juhin juhataja tähelepanu sellele, et Saare ülesanne on küsida vaheaega, aga mitte harjutada oma näitlejameisterlikkust, öeldes, et ta harjutab uuesti, proovib seda või teist jne. Juriidiliselt võttes ütleb ta: "Ma palun kümneminutilist vaheaega." Miks ja kuidas ta seda teeb, mind ausalt öeldes ei huvita ja see ei huvita üldse mitte kedagi. Võtku, mingi, tehku, see on tema asi. Aga igasugune plärisemine siia vahele ei kuulu asjasse.

Esimees Ene Ergma

Kolleeg Igor Gräzin! Kui te veel kaua räägite, siis see aeg läheb väga pikaks. Palun, kümme minutit vaheaega!

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 66, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 16 ja vastu 37 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 67 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt. Juhtivkomisjon on ettepanekut täielikult arvestanud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun panna hääletusele muudatusettepanek nr 67, mis on esitatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 340 kohta! Enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümneminutiline vaheaeg.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 67, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mida juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 20 ja vastu 41 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 68 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun hääletada muudatusettepanekut nr 68, mis on tehtud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 340 kohta! Enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümneminutiline vaheaeg.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 68, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 18 ja vastu 38 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 69 on esitanud kultuurikomisjon. Juhtivkomisjon on ettepanekut täielikult arvestanud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun panna hääletusele muudatusettepaneku nr 69, mis on esitatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 340 kohta! Enne seda palun kümneminutilist vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 69. muudatusettepaneku, mille on esitanud juhtivkomisjon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 36 Riigikogu liiget, vastu hääletas 1 Riigikogu liige, 4 Riigikogu liiget jäid erapooletuks. Ettepanek leidis toetust.

70. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Täna, lugupeetud istungi juhataja! Palun panna hääletusele muudatusettepaneku nr 70, mis on esitatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 340 kohta! Palun enne seda kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun see ettepanek esitada ka kirjalikult! Kümneminutiline vaheaeg.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 70. muudatusettepaneku, mille on esitanud juhtivkomisjon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 46 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek leidis toetust.

71. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Täna, lugupeetud istungi juhataja! Palun panna hääletusele 71. muudatusettepanek, mis on esitatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 340 kohta! Enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun see ettepanek esitada ka kirjalikult! Kümneminutiline vaheaeg.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 71. muudatusettepaneku, mille on esitanud juhtivkomisjon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 42 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust.

72. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Täna! Palun hääletada muudatusettepanekut nr 72, mis on esitatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 340 kohta! Enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Protseduuriline küsimus, Juku-Kalle Raid.

Juku-Kalle Raid

Indrek, ma loodan, et sa oled tähele pannud, et muudatusettepanekud nr 72, 73, 74, 75 ja 76 on kõik enam-vähem samas sõnastuses, välja arvatud paar sidesõna. Kas see on sinu meelest normaalne?

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane, see ei ole protseduuriline küsimus. Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kümne minuti pärast.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 72, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 10 ja vastu 31 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 73 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun panna hääletusele muudatusettepaneku nr 73, mis on esitatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 340 kohta! Enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kuulutan välja kümneminutilise vaheaja.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 73. muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 15 ja vastu 36 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Head ametikaaslased, võtan juhataja vaheaja kuni kella kümneni, et me saaksime korrektselt alustada neljapäevast istungit. Kolmapäevane istung on lõppenud.

Istungi lõpp 20. juunil kell 9.50.

Istungi kestus 20 tundi ja 50 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 20. juuni 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (340 SE) teise lugemise jätkamine

Kell 17.00

Istungi rakendamine

1. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (340 SE) teise lugemise jätkamine

2. Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (393 SE) teine lugemine

3. Finantsinspektsiooni seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (430 SE) teine lugemine

4. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (399 SE) kolmas lugemine

5. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (427 SE) kolmas lugemine

6. Välisõhu kaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (434 SE) kolmas lugemine

Kell 18.24

Istungi rakendamine

1. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seotud teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (340 SE) kolmas lugemine

2. Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (393 SE) kolmas lugemine

3. Finantsinspektsiooni seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (430 SE) kolmas lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 18. töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Härra eesistuja! Head kolleegid! Tere hommikust! Kõik sündmused siin ilmas on omavahel seotud. Me praegu istume ja arutame põhikooli- ja gümnaasiumiseadust. See arutelu algas tegelikult tollest hetkest, kui õpetajad avaldasid meelt ja tahtsid palka juurde saada. Selle asemel, et süsteemi raha juurde tuua, korraldatakse nüüd aga midagi ümber, lõigatakse maha muid kulusid, kaotatakse lisatasud ja atesteerimine, seda klassijuhatajast kuni koristaja ja katlakütjani välja. Sama toimub tervishoius. Töötajad streikisid ja tahtsid palka juurde. Praegu aga kinnitatakse tervishoiuteenuste uusi piirhindu, milles on suurendatud tööajakomponenti, aga palgakomponenti lisatud ei ole. See tähendab, et selline nagu tervishoiuteenuse hind oli, selliseks see ka jäi. Tööajakomponenti on nagu suurendatud, aga vastavalt on vähendatud midagi muud, mis selles hinnas sisaldub, olgu see raha mõeldud siis käärde ja valuvaigistite ostmiseks või katlakütjale maksmiseks. Seoses sellega on meil, Keskerakonna liikmetel, arupärimine sotsiaalminister Taavi Rõivasele. Me tahame teada, kuidas on lood tervishoiuteenuste hindade tööaja- ja palgakomponendiga. Miks ei ole täidetud tervishoiutöötajatega sõlmitud kollektiivlepingut ja mis saab sellest asjast edasi, kui lepingut ei täideta? Kas tervishoiutöötajad hakkavad uuesti streikima? Nendele küsimustele soovime vastust.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Annan Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel üle patsiendiseaduse eelnõu, mis on hästi mahukas. Selle kohta on andnud arvamuse enam kui 76 organisatsiooni, erialaliitu ja ametiasutust, lisaks neile veel terve hulk kodanikke, sest see eelnõu oli meil ka internetis, et sellele saaks hinnangut anda. Patsiendiseaduse eelnõu eesmärk on sätestada patsiendi ja talle tervishoiuteenuse osutaja õigused ja kohustused ning reguleerida tekkinud vaidluste lahendamise korda. Eelnõuga reguleeritakse ka teadusuuringu korraldamise nõudeid ning patsiendi kaasamist teaduslikku uuringusse, samuti kliinilisse õppetöösse. Me peame väga oluliseks, et patsiendiseadus oleks iga inimese laual ning see oleks hästi loetav ja arusaadav. Hoolimata võimalusest, et patsientide õigusi ja kohustusi tervishoiuteenuse osutamisel tekkivate suhete reguleerimisel saab sätestada mitmetes tervishoidu käsitlevates seadustes, on väga paljudes riikides seda valdkonda reguleeritud eraldi seaduses, patsiendiseaduses, näiteks Soomes, Norras, Taanis, Islandil ja mujal. Selle põhjus, nagu ma juba ütlesin, on asjaolu, et patsiendiseadus on hästi loetav ja arusaadav. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Andke see eelnõu nüüd palun minu kätte! Palun Riigikogu kõnetooli Yana Toomi!

Yana Toom

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel on mul üle anda arupärimine haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. See arupärimine käsitleb kutsehariduse õppekeelt. Me võtsime äsja vastu kutseõppeasutuse seaduse, mis muu hulgas näeb ette, et aastast 2020 peavad need noored inimesed, kes omandavad kutseharidust põhikooli baasil ja samas omandavad keskharidust, tegema seda eesti keeles samas proportsioonis, nagu praegu näeb ette põhikooli- ja gümnaasiumiseadus ehk 60 : 40. Kuna me teame väga hästi, et gümnaasiumiõppes ei ole eesti keelele üleminek väga hästi õnnestunud ja on tekitanud rohkelt probleeme, siis

tahamegi küsida ministri käest, kas neid õppetunde on arvestatud ja millised on plaanid. Nimelt huvitab meid, kui palju õppureid omandab praegu kutse- ja keskharidust eesti ning kui palju vene keeles. Me tahame ka teada, kui suure osa üldisest kutseõppe mahust moodustavad venekeelsed õppekavad. Milline on kutsekoolide õppejõudude eesti keele oskus? Kui paljud neist on võimelised juba praegu oma ainet eesti keeles õpetama? Kuidas on kavas suurendada selliste spetsialistide osakaalu tulevikus? Milline on ülemineku konkreetne plaan? Kas kutsekoolid peaksid igal aastal hakkama näiteks ühte ainet eesti keeles õpetama? Milline võimalus on seda teha kutsekoolil, kus tahetakse kehtestada muu õppekeel kui eesti keel? Nagu te kõik hästi teate, näeb näiteks PGS seda ette. See mehhanism küll praktiliselt ei tööta, aga vähemalt teoorias on see võimalus täiesti olemas. Nendele küsimustele me ootamegi ilmselt septembris härra Aaviksoo vastuseid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! SDE fraktsiooni nimel on mul au anda üle Kaitseliidu seaduse § 25 muutmise seaduse eelnõu. Kuni selle aasta 1. aprillini kehtinud Kaitseliidu seaduses ei olnud kodakondsuse alusel piirangut Kaitseliidu eriorganisatsioonide liikmeks astumisel, aga alates 1. aprillist 2013 sätestab seadus, et noorliikmeks võib olla vaid 7–18-aastane Eesti kodanik. Kaitseliidu noorteorganisatsioonide eesmärk on kasvatada noortes armastust oma kodumaa vastu, suurendada ühtekuuluvustunnet ja armastust eesti keele ja meele vastu ning pakkuda noortele vaimseid ja kehalisi võimeid arendavaid tegevusi. Igal lapsel ja noorel, kes elab Eestis, võiks olla õigus sellisest tegevusest ja õpetusest osa saada. Kodakondsuse alusel noorte eristamine pigem tõrjub kui integreerib kodakondsuseta noori. Kodakondsuseta noorte osalemine Kaitseliidu eriorganisatsioonides aitab kaasa riigikeele õppimisele. Grupikuuluvus on väga mõjus vahend riigile lojaalsuse kasvatamisel. Selline praktika on selgelt viidanud, et kodakondsuseta noorte kuulumine Kaitseliidu eriorgani-

satsioonidesse ei kätke endas ohtu. Nende õigus neisse organisatsioonidesse kuuluda näitab, et riik ei sea kahtluse alla kodakondsuseta noorte lojaalsust riigile ja heatahtlikkust Eesti vastu. Kodakondsuse alusel kehtestatud piirangu kaotamine seadusest näitab, et riik ei tõuka eemale kodakondsuseta noori, kes on huvitatud Kaitseliidu töös osalemisest. Loodan, et te suhtute sellesse seadusmuudatusse heatahtlikult. Suur tänu!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Inara Luigase!

Inara Luigas

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! 15 Riigikogu liiget annavad üle arupärimise välisminister Urmas Paetile. Mõni päev tagasi saime meediast lugeda, et Venemaa ja Läti on omavahel kokku leppinud lihtsustatud piiriületuses, mis tähendab, et inimesed, kes elavad kuni 50 kilomeetri kaugusel piirist, saavad taotleda luba ja käia viisavabalt teises riigis külas. See leping jõustus 6. juunil 2013, allkirjastati see juba aga 2010. aasta 20. detsembril. Õiguse selline leping sõlmida annab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1931/2006. Sellega kehtestataksegi liikmesriikidele reeglid, mille alusel nad saavad sõlmida Venemaa Föderatsiooniga lihtsustatud piiriületuse lepingu. Mõni aasta tagasi, aastatel 2008 ja 2009, menetlesime sama teemat Riigikogus ja esitasime arupärimisi välisministrile. Toona ütlesid valitsuskabineti esindajad, et selle teemaga nemad edasi ei tegele, ja löid selle teema lukku. Välisminister Urmas Paet toonitas korduvalt, et tuleb vaadata ka naaberriikide praktikat. Ta väitis, et kui neil läheb hästi, siis pöördume ka meie selle teema juurde tagasi. Nüüd on lätlased selle lepingu sõlminud ja inimesed liiguvad viisavabalt üle piiri. Lihtsalt öeldes tähendab see, et piirist kuni 50 kilomeetri kaugusel elavad inimesed, kellel on soovi majanduslikult, kultuuriliselt või sotsiaalselt läbi käia Venemaal elavate inimestega, saavad luba taotleda lihtsustatud korras. Me ootame välisministrilt vastuseid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel annan Riigikogu menetlusse kodakondsuse seaduse § 29 muutmise seaduse eelnõu. Teatavasti reguleerib kodakondsuse seaduse § 29 seda korda, kuidas Eesti kodakondsus võetakse ära inimeselt, kellel on lisaks Eesti kodakondsusele veel mõni teine kodakondsus. See toimub selle paragrahvi alusel. Inimesele antakse võimalus mingi aja jooksul loobuda muu riigi kodakondsusest ning säilitada nii Eesti kodakondsus. Paraku on aga juba pikka aega olnud selliseid juhtumeid, et inimesel ei ole võimalik täita seda ettekirjutust ja teise riigi kodakondsusest loobuda. Näiteks tean ma järgmist juhtumit. Kahe mittekodaniku ehk halli passiga inimese laps on saanud Eesti kodakondsuse naturalisatsiooni korras, misjärel on selle lapse üks vanem astunud Venemaa Föderatsiooni kodakondsusesse ja saanud Venemaa Föderatsiooni kodakondsuse lisaks endale ka lapsele, olemata teadlik sellest, et Eestis on topeltkodakondsus keelatud. Kui sellel lapsel palutakse loobuda Venemaa Föderatsiooni kodakondsusest, siis selgub, et Venemaa ei lase alaealistel oma kodakondsusest loobuda, mistõttu ei ole sellel perekonnal võimalik täita Politsei- ja Piirivalveameti ettekirjutust ning jääda Eesti kodanikeks, hoolimata sellest, et nad tegelikult seda soovivad. Selle eelnõuga anname Politsei- ja Piirivalveametile selles küsimuses kaalutusõiguse ning võimaldame inimesel Eesti kodakondsuse säilitada, kui teisest kodakondsusest loobuda on kas võimatu, ohtlik või ebamõistlikult keeruline. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel on mul au anda üle arupärimine sotsiaalminister Taavi Rõivasele. See arupärimine käsitleb selle kirjavahetuse sisu, mida me ministriga vahetpidamata peame lapse heaolu hindamise juhendmaterjali üle. Nagu me kõik mäletame, tellis Sotsiaalministeerium MTÜ-lt Perede ja Laste Nõuandekeskus riikliku laste heaolu uurimise juhendmaterjali, mis kannab pealkirja "Lapse

heaolu hindamise abivahend lastekaitsetöötajatele". Sotsiaalministeerium toetas käsiraamatu valmimist 25 000 euroga. Kirjavahetusest härra Rõivasega sain ma üllatusega teada, et tegelikult mingi raamatuga tegu ei ole, 25 000 eurot maksis juhendmaterjal, mis on internetis PDF-faili kujul. Kui me pärisime, kui palju võiks selle raha eest näiteks seda trükisena välja anda, siis selgus, et tiraaž pidi olema 100 000 ringis. Juhendmaterjal on sattunud terava kriitika alla ka sisu poolest, kuna see on väidetavalt täis vigu ning koostatud suuresti kopeerimis- ja kleepimismeetodil. Juhendmaterjali ei ole kooskõlastatud autoritega, kelle teoseid on selle materjali koostamiseks kasutatud. Autoriteks on Tartu Ülikooli teadlased, kes on seda juhendmaterjali väga madalalt hinnanud. Selle aasta aprillis ja juunis pöördusin ma ministri poole kirjaliku küsimusega selle materjali kohta. Paraku olid ministri vastused niivõrd ebamäärased, et oleme sunnitud pöörduma tema poole arupärimisega. Loodame, et kui ta siia saali ilmub, siis saame teada ka seda, kuidas on võimalik, et sellise summa puhul ei ole tehtud riigihanget, mida teatavasti peaks tegema siis, kui summa ületab 10 000 eurot. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, rohkem kõnesoove ei ole. Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud kolm eelnõu ja neli arupärimist. Meie kodu- ja töökorra seaduse kohaselt otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetlemise.

Liigume nüüd teadete juurde. Riigikogu juhatus on kinnitanud Riigikogu liikme Kaja Kallase majanduskomisjoni esimeheks ning Riigikogu liikme Urve Palo majanduskomisjoni aseesimeheks. Palju õnne! Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimised sotsiaalminister Taavi Rõivasele ning majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile.

Head ametikaaslased, teeme reipalt kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 80 Riigikogu liiget, puudub 21.

1. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (340 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Mul on nüüd üks väike täpsustus päevakorra kohta. Nimelt, nagu enamik meist teab, jäi eelmisel istungil pooleli päevakorrapunkti nr 9 arutelu. Arutelu katkes Vabariigi Valitsuse algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu muudatusettepanekute läbivaatamise juures. Jätka me muudatusettepanekute läbivaatamist.

Oleme jõudnud 74. muudatusettepanekuni. Muudatusettepaneku nr 74 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun muudatusettepanekut nr 74 hääletada ja enne seda palun kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun see ettepanek esitada ka kirjalikult! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 74. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 22 ja vastu 46 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 75 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel palun ma muudatusettepanekut nr 75 hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Selge. Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 75. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 20 ja vastu 45 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

76. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel palun ma ka 76. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun see ettepanek esitada ka kirjalikult! Kuulutan kümneks minutiks välja vaheaja.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 76. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 17 ja vastu 38 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

77. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta see arvestamata. Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

IRL-i nimel palun kaheminutilist vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel palun ma kõigepealt seda muudatusettepanekut hääletada! See on sotsiaaldemokraatide esitatud muudatusettepanek. Lisaks palun enne hääletust kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Hääletame seda ettepanekut ja enne hääletust on kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud kolleegid, tere hommikust! Me oleme jõudnud 77. muudatusettepaneku juurde, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta see arvestamata.

Panen selle muudatusettepaneku hääletusele. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 5 ja vastu 42 Riigikogu liiget, 1 Riigikogu liige jäi erapooletuks. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 78. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Austatud proua aseesimees, kaunist hommikut ka teile! Palun muudatusettepanekut nr 78 hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega. Istung jätkub kell 11.12.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 78, mille on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda ettepanekut tuleks täielikult arvestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 57 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seega leidis ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 79. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Me jätkame istungit kell 11.23.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 79, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda ettepanekut tuleks sisuliselt arvestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 20 ja vastu 38 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust. Muudatusettepanek nr 80. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Vaatasin oma laual olevat tänast päevakorda. Siin on kirjas kaks eelnõu, 393 ja 430, mille kohta on kirjutatud, et nende teine ja kolmas lugemine toimuvad ühel päeval. Meie kodu- ja töökorra seaduse § 110 ütleb, et kahe lugemise vahel peaks juhtivkomisjon koostama eelnõu kolmandaks lugemiseks eelnõu lõppteksti. Siit järeldub, et teise ja kolmanda lugemise määramine ühele päevale on üsna problemaatiline. Ma küsin, milles asi on.

Aseesimees Laine Randjärv

Juhatuse nõuniku andmetel on need mõlemad tekstid olemas. Mihhail Stalnuhhin, öelge palun uuesti mulle nende eelnõude numbrid! Mul on siin nii palju pabereid.

Mihhail Stalnuhhin

393 ja 430. Vähemalt üks neist on rahanduskomisjoni menetletud eelnõu – 430. Ma just mõni minut tagasi küsisin komisjoni esimehelt, kas äkki on mingi erakorraline koosolek olnud. Ei ole olnud, komisjoni pole kokku kutsutud, aga seda lõppteksti ilma komisjoni otsuseta koostada ei ole võimalik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh tähelepanu juhtimise eest! Ma lihtsalt ei näinud enne seda numbrit. Palun vaadake

täpselt teksti! Punkt 10 ütleb eelnõu 430 kohta, et toimub kolmas lugemine, kui teine lõpetatakse. Selliseid tingimuslikke päevakorda panekuid on ka varem olnud, see ei ole pretendent. Meil olid eelnõud pandud päevakorda tingimuslikult ka siis, kui planeeriti täiendavat istungit. Ühesõnaga, see "kolmas lugemine, kui teine lõpetatakse" on tingimuslik. Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Mina saan Mihhail Stalnuhhinist aru nii, et küsimus ei ole mitte päevakorda panekus, vaid küsimus on kolmanda lugemise terviktekstis, mida ei saa ju olla enne, kui saalis on teine lugemine lõpetatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma vastasingi enne, et kolmas lugemine saab toimuda siis, kui teine lõpetatakse. Kui teist lugemist ei lõpetata, siis kolmandat lugemist ei tule. Kui teine lugemine on lõpetatud, siis kutsub komisjoni esimees koosoleku kokku, komisjon arvestab muudatusettepanekuid ja teeb täpsustusi. Komisjon teeb kõike seda, mida on tarvilik teha enne kolmandat lugemist. Kolmandale lugemisele läheb eelnõu siis, kui teine lugemine on lõpetatud. Enne neid protseduure teha ei saa. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Pärast seda põnev protseduurilist debatti teeb Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ettepaneku muudatusettepanekut nr 80 hääletada ja palub enne seda hääletust kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Istung jätkub kell 11.38.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 80, mille on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 10 ja vastu 47 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud proua juhataja! Mul on täpsustav küsimus seoses meie reglemendi ja kodukorraga. Kui on juba võimalik, et toimub teine lugemine ja kui see lõpetatakse, siis toimub samal päeval tinglikult kolmas lugemine, kas see tähendab, et me võime kunagi näha seda, et ühel päeval toimub kolm lugemist: esimene lugemine, teine lugemine, kui esimene lõpetatakse, ja kolmas lugemine, kui teine lõpetatakse? See on ju täpselt seesama, mida me näeme praegu siin. Kas see vastab tõele? Kas te väidate, et ka selline asi on võimalik?

Aseesimees Laine Randjärv

Ma usun, et ei ole võimalik, et ühes päevakorras on esimene, teine ja kolmas lugemine.

Muudatusettepanek nr 81. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Palun muudatusettepanekut nr 81 hääletada ja enne seda hääletust palun kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Istung jätkub kell 11.50.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 81, mille on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 23 ja vastu 42 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 82. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Palun muudatusettepanekut nr 82 hääletada ja enne seda palun kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Praegu algab vaheaeg. Istung jätkub kell 12.01.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 82, mille on teinud kultuurikomisjon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda ettepanekut tuleks täielikult arvestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 55 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seega leidis ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 83. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh, juhataja! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega. Istung jätkub kell 12.12.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu! Mul on teile ette lugeda üks ametlik teadaanne. See kõlab järgmiselt: "Vastavalt Eesti Vabariigi põhiseaduse §-le 68 ja Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 51 lõikele 1 kutsun 21 Riigikogu liikme ettepanekul Toompea lossi istungisaali kokku Riigikogu erakorralise istungjärgu 2013. aasta 21. juunil algusega kell 00.15. Istungjärgu pävakord on järgmine. Esiteks, Vabariigi Valitsuse algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 340 teine lugemine juhul, kui eelnõu teist lugemist ei lõpetata hiljemalt 20. juuni esimesel või teisel täiendaval Riigikogu istungil, või kolmas lugemine juhul, kui teine lugemine lõpetatakse hiljemalt 20. juuni esimesel või teisel täiendaval Riigikogu istungil. Teiseks, Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, tolliseaduse ja vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu 393 teine lugemine juhul, kui eelnõu teist lugemist ei lõpetata hiljemalt 20. juuni esimesel või teisel täiendaval Riigikogu istungil, või kolmas lugemine juhul, kui teine lugemine lõpetatakse hiljemalt 20. juuni esimesel või teisel täiendaval Riigikogu istungil. Kolmandaks, Vabariigi Valitsuse algatatud Finantsinspektsiooni seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise ning sellega seon-

duvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 430 teine lugemine juhul, kui eelnõu teist lugemist ei lõpetata hiljemalt 20. juuni esimesel või teisel täiendaval Riigikogu istungil, või kolmas lugemine juhul, kui teine lugemine lõpetatakse hiljemalt 20. juuni esimesel või teisel täiendaval Riigikogu istungil. Neljandaks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Riigikogu liikmete Rainer Vakra, Inara Luigase, Lembit Kaljuvee, Kalle Laaneti ja Deniss Boroditši algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 399 kolmas lugemine juhul, kui eelnõu ei võeta vastu hiljemalt 20. juuni esimesel või teisel täiendaval Riigikogu istungil. Viiendaks, sotsiaalkomisjoni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 427 kolmas lugemine juhul, kui eelnõu ei võeta vastu 20. juuni esimesel või teisel täiendaval Riigikogu istungil. Kuuendaks, Vabariigi Valitsuse algatatud välisõhu kaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 434 kolmas lugemine juhul, kui eelnõu ei võeta vastu hiljemalt 20. juuni esimesel või teisel täiendaval Riigikogu istungil.

Kui Riigikogu ei võta 2013. aasta 21. juunil kella 00.15-ks kokku kutsutud erakorralisel istungjärgul viidatud istungjärgu päevakorras olevaid eelnõusid vastu, kutsun 21 Riigikogu liikme ettepanekul Toompea lossi istungisaali kokku teise erakorralise istungjärgu 2013. aasta 21. juunil algusega 30 minutit pärast esimese erakorralise istungjärgu lõppu. Istungi päevakord on järgmine. Esiteks, Vabariigi Valitsuse algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 340 teine lugemine juhul, kui eelnõu teist lugemist ei lõpetata hiljemalt 21. juuni esimesel erakorralisel istungjärgul, või kolmas lugemine juhul, kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse hiljemalt esimesel erakorralisel istungjärgul. Teiseks, Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, tolliseaduse ja vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu 393 teine lugemine juhul, kui eelnõu teist lugemist ei lõpetata hiljemalt 21. juuni esimesel erakorralisel istungjärgul, või kolmas lugemine juhul, kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse hiljemalt esimesel erakorralisel istungjärgul. Kolmandaks, Vabariigi Valitsuse algatatud Finants-

inspektsiooni seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 430 teine lugemine juhul, kui eelnõu teist lugemist ei lõpetata hiljemalt 21. juuni esimesel erakorralisel istungjärgul, või kolmas lugemine juhul, kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse hiljemalt esimesel erakorralisel istungjärgul. Neljandaks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Riigikogu liikmete Rainer Vakra, Inara Luigase, Lembit Kaljuvee, Kalle Laaneti ja Deniss Boroditši algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 399 teine lugemine juhul, kui eelnõu teist lugemist ei lõpetata hiljemalt 21. juuni esimesel erakorralisel istungjärgul, või kolmas lugemine juhul, kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse hiljemalt esimesel erakorralisel istungjärgul. Viiendaks, sotsiaalkomisjoni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 427 teine lugemine juhul, kui eelnõu teist lugemist ei lõpetata hiljemalt 21. juuni esimesel erakorralisel istungjärgul, või kolmas lugemine juhul, kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse hiljemalt esimesel erakorralisel istungjärgul. Kuuendaks, Vabariigi Valitsuse algatatud välisõhu kaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 434 teine lugemine juhul, kui eelnõu teist lugemist ei lõpetata hiljemalt 21. juuni esimesel erakorralisel istungjärgul, või kolmas lugemine juhul, kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse hiljemalt esimesel erakorralisel istungjärgul." Teadaandele on alla kirjutanud Riigikogu esimees Ene Ergma 20. juunil 2013.

Head kolleegid, nüüd läheme hääletamise juurde. Meil on aga vahepeal terve hulk protseduurilisi küsimusi tekkinud. Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Lugupeetud juhataja, oli väga huvitav seda informatsiooni teie käest saada. Suur tänu teile selle eest! Mul on teile üks praktiline küsimus. Siia maani on ju selgusetu, kas põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse teine lugemine katkestatakse või mitte. Kas te selgitaksite meile seda protseduuri? Kas selle istungi eel, mis algab kell 00.15, on vaja koguneda ka kultuurikomisjonil ja millal meile teatatakse, kas kultuurikomisjon koguneb? Millal on muudatusette-

panekute esitamise tähtaeg? Kas juhatus on arvamusel, et selle kõik jõuab ära teha enne 00.15?

Aseesimees Laine Randjärv

Protseduuriliselt on olukord järgmine. Kõigepealt vaadatakse läbi muudatusettepanekud. Aega ei suuda ma prognoosida, see sõltub sellest, kas on soovi vaheaegu võtta. Kas kultuurikomisjoni koosolek toimub, seda otsustab kultuurikomisjoni esimees, seda tuleks küsida tema käest. Kui kõik muudatusettepanekud on läbi vaadatud, siis tuleb igal juhul läbi vaadata kaks Riigikogu juhatusetele juba laekunud ettepanekut. Üks ettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt ja teine Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt. Nende sisu on sarnane: eelnõu teine lugemine tuleks katkestada. Me teeme hääletuse ja vaatame, kuidas see läheb. Sellest tulenevad järgmised sammud. Ma kahjuks ei oska praegu prognoosida, kuidas see kõik täpselt läheb. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Mul oli küll üks teine küsimus, aga minu tähelepanu äratasid teie sõnad, et kas kultuurikomisjoni koosolek toimub, seda otsustab komisjoni esimees. Kas tema ise kinnitab siis lõppteksti? Kas selleks ei olegi vaja komisjoni kokku kutsuda? See kõlas kuidagi imelikult.

Aseesimees Laine Randjärv

Võib-olla kõlas see tõesti imelikult, see tulenes tingivast kõneviisist. Aga mina ei saa praegu öelda, millal täpselt kultuurikomisjoni koosolek toimub. Selle saab kokku kutsuda kultuurikomisjoni esimees. Kui ta selle kokku kutsub, siis koosolek toimub. See toimub sellel ajal, kui ta selle kokku kutsub. (Aplaus.) Jevgeni Ossinovski, palun!

Jevgeni Ossinovski

Ma lähtun sellest teadaandest, mille te ette lugesite. Riigikogu esimees kutsub erakorralise istungjärgu kokku vähem kui 12 tundi pärast istungjärgust teadaandmist. Meil on veel päris palju istungeid vahepeal ees ja me ei ole kindlad, missuguses seisus on kõik need eelnõud, mida me peame sellel erakorralisel istungjärgul arutama. Kuidas teile Riigikogu juhatuse liikmena tundub, kas see on parla-

mentarismi üle irvitamine või parlamentarismile näkku sülitamine?

Aseesimees Laine Randjärv

Minule ei tundu õige kumbki teie pakutud variant. Riigikogu esimehel on õigus erakorraline istungjärg kokku kutsuda, kui 21 Riigikogu liiget on selleks soovi avaldanud, seda olenemata sellest, kui palju on erakorralise istungjärguni aega jäänud. Kolme päeva nõue on täiendava istungi puhul. Erakorralise istungjärgu kokkukutsumise otsustab Riigikogu esimees. Palun, Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Kas kogu selle informatsiooni võiks saada ka paberil?

Aseesimees Laine Randjärv

Muidugi. See teadaanne ilmub meedias ja seda on võimalik saada ka paberil. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Ma olen nüüd lihtsalt kohustatud ...

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, ma ei kuule, mida Mihhail Stalnuhhin küsib! Olge hea, küsige uuesti!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Mul on täpsustav küsimus, sest nüüd peab iga asja üle küsima. Kas täna kella viieks määratud istung on jõus, kas see ikka toimub?

Aseesimees Laine Randjärv

Tänaseks määratud täiendav istung on jõus. See jooksis läbi ka sellest tekstist, mille ma ette lugesin. See puudutab 20. juuni nii esimest kui ka teist täiendavat Riigikogu istungit, mille Riigikogu esimees on juba mitu päeva tagasi välja kuulutanud. Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Lugupeetud juhataja, suur tänu teile väga põhjalike vastuste eest! Aga ma siiski soovin täpsustada, hoolimata teie tingivast kõneviisist. Kas Riigikogu esimees, kelle nimel te seda kõike ette kannate, on veendunud, et kultuurikomisjonil, juhul kui see kokku kutsutakse, on piisavalt aega, et koguneda enne 00.15?

Aseesimees Laine Randjärv

Mul on väga raske öelda, mida Ene Ergma, kes sellele teadaandele on alla kirjutanud, täpselt mõtleb. Teda ei ole siin saalis. Ma ei oska öelda, kas kultuurikomisjoni esimees kutsub komisjoni kokku või ei. Ma ei oska teile praegu vastata. Ene Ergma kahjuks siin ei viibi. Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ma jätkan oma esimest küsimust. Ma ei seadnud kindlasti kahtluse alla Riigikogu esimehe seaduslikku õigust erakorralist istungjärku kokku kutsuda. Minu küsimus oli pigem selles, kas teie arvates on selline käitumine kooskõlas parlamentarismi hea tavaga.

Aseesimees Laine Randjärv

Ma usun, et erakorralise istungi kokkukutsumine, kui see on vajalik, on kooskõlas parlamentarismi tavadega. Palun, Mihhail Stalnuhhin! Armsad kolleegid, ma ei kuule hästi Mihhail Stalnuhhinit! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Mis meid ikka kuulata. Proua juhataja! Räägitakse nii, et ajalool ei ole tingivat kõneviisi. Meie siin saalis teeme ajalugu. Seoses selle päevakorraga, mis meile on esitatud, teen ma ühe ettepaneku, et pärast ei tuleks meil vigu kahetseda. Kuidas te vaatate sellele, kui ma teen Riigikogu juhatajale ettepaneku küsida õiguskantsleri tõlgendust Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 110 kohta? Millise tõlgenduse annab ta sellele, et kaks lugemist on pandud ühele päevale, tinglikult muidugi?

Aseesimees Laine Randjärv

Väga suur tänu selle küsimuse eest! Räägin sellest, milline olukord praegu on. Nädala päevakord kinnitatakse nädala alguses. Sel hetkel, kui päevakord kinnitati, olid need lugemised ette nähtud eri päevadel. Tulenevalt sellest, mis juhtus vahepeal, tekkis olukord, kus teised lugemised lükkusid edasi, need ei saanud enam toimuda sellel päeval, mis oli algul ette nähtud. Päevakord kinnitatakse üks kord nädalas, esmaspäeval. Kui kinnitatud päevakorras on sees tingimuslik kolmas lugemine, aga teist lugemist ei lõpetata, siis nihkub kolmas lugemine lihtsalt edasi. Kui te kella vaatate, siis

näete, et käimasolevat istungit on jäänud umbes 32 minutit. See tähendab, et käimasoleval istungil ei toimu teie nimetatud eelnõu teist ega ka tingimuslikku kolmandat lugemist.

Kas me võime nüüd minna muudatusettepanekute hääletamise juurde? Neid on veel kümme. Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Ma tänan, proua eesistuja! Ma saan aru, et kõik on väsinud. Võib-olla seetõttu kipun ma kogu aeg ennast väljendama emakeeles. Ma tõesti ei saa aru, mida te räägite. Nii et ma palun veel kord seletada Mailis Repsi küsimuse vastuse jätkuks, mis saab öisest istungist siis, kui kultuurikomisjon vahepeal juhtumisi ei kogune, tinglikult!

Aseesimees Laine Randjärv

Ma ei oska teile vastata. Ma ei oska teile seda praegu öelda. Kõik muud punktid on meil siin läbi räägitud. See on kultuurikomisjoni esimehe kätes, kas kutsuda komisjon kokku või mitte. See ei ole praegu minu otsustada. Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Ma eeldan, et need 21 rahvasaadikut, kes tegid Riigikogu esimehele ettepaneku erakorralise istungjärku kokku kutsuda, kuuluvad koalitsiooni. Aga ma ei küsi, kes need 21 on. Ma küsin hoopis teistpidi: kes on need koalitsiooni kuuluvad rahvasaadikud, kes ei soovi selle istungjärku kokkukutsumist? Neid on üle 30.

Aseesimees Laine Randjärv

Ma usun, et seda ei saa käsitleda selle mittesoovimisena. Riigikogu esimees saab erakorralise istungjärku kokku kutsuda, kui on olemas vähemalt 21 rahvasaadiku soov. See soov on praegu kirjas.

Palun, Mihhail Stalnuhhin! See on viimane protseduuriline küsimus, siis me hakkame muudatusettepanekuid hääletama. Kuulan teid.

Mihhail Stalnuhhin

Vaadake, proua juhataja! Seadusi kirjutatakse nii viisi, et need käivad kõigi kohta igas situatsioonis. Kui seaduses on mingid võimalused olemas, siis võib neid kasutada. Seaduses ei ole sellist võimalust, et midagi pannakse

päevakorda tinglikult, teadmata, kas komisjon koguneb ja kinnitab lõppteksti. Teie praegu väitsite, et sellegipoolest saab selle päevakorda panna. Kui te arvate, et ma võitlen opositsiooni huvide eest, siis see nii ei ole. Ma olen juhtinud kohalikku omavalitsust ja volikogu ning ma tean, et seadusetahest mööda minna ei saa. Ma ei saa tõesti aru, miks te praegu kaitsete seda, mis poole saali arvates on selge seadusrikkumine.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma sain teie küsimusest aru. Tuleb tunnistada, et selline päevakorra koostamine ei ole hea tava. Kuid see pole kodukorraseduses keelatud ja seda praktikat on varemgi kasutatud. See ei ole esmakordne selline juhus.

Head kolleegid, ma panen hääletusele muudatusettepaneku nr 84. Eiki Nestor.

Eiki Nestor

Mul tekkis ka üks protseduuriline küsimus. Hea juhataja, kui teie vaatate kella, siis miks te arvate, et eelnõu 393 teist lugemist täna siin ei toimu?

Aseesimees Laine Randjärv

Ma ei saa teie küsimusest aru. Asume hääletuse juurde.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 84, mille on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Katkestan hääletuse, sest ma eksisin muudatusettepaneku numbriga.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 83, mille on teinud kultuurikomisjon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda muudatusettepanekut tuleks täielikult arvestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 61 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, 6 Riigikogu liiget jäid erapooletuks. Ettepanek leidis toetust.

Muudatusettepanek nr 84. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada! Juhul kui seda muudatusettepanekut saab hääletada, siis palun ka kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega. Istung jätkub kell 12.43.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 84, mille on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 25 ja vastu 37 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 85. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Istung jätkub kell 12.54.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 85, mille on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 29 ja vastu 38 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 86. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kuueminutilist vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Istung on läbi saanud. Me kohtume teiega täiendaval istungil kell 17. Kena päeva jätku kõigile! Puhake kaunilt!

Istungi lõpp kell 13.00.

Istungi kestus 3 tundi.

Esimene täiendav istung Kell 17.00

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere õhtust, austatud kolleegid! Alustame Riigikogu 18. töönädala täiendavat istungit. Head kolleegid, nüüd on õige aeg anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Ma tunnen, et kolleeg Karel Rütli soovib seda teha.

Karel Rütli

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Annan üle arupärimise keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannusele. Nimelt kohtus keskkonnakomisjon mõni nädal tagasi Eesti Keskkonnaühenduste Koja liikmetega. Kohtumisel tõstatati minkide pidamise korralduse küsimus. Keskkonnakomisjon palus ministriumilt selle kohta lisainformatsiooni, mida kahjuks ei ole laekunud. Arupärimisele on alla kirjutanud 14 Riigikogu liiget, kelle hulgas on nii Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni kui ka Riigikogu demokraatide ühenduse liikmeid. Mingifarmid on keelustatud mitmes Euroopa Liidu riigis. Ühena viimastest keelustas mingifarmid Holland, kes on mingifarmide arvu poolest kolmandal kohal. Peale seda, kui Inglismaal mingifarmid ja minkide kasvatamine keelustati, suurenes märgatavalt uute farmide arv näiteks Poolas, kus see valdkond pole seadustes väga täpselt reguleeritud. Võib oletada, et pärast nende farmide keelustamist Hollandis suureneb surve karusloomafarmide laiendamiseks Ida-Euroopa riikides, teiste hulgas Eestis. Teada on fakt, et Keskkonnaministeerium on hädas farmidega, kus ei täideta Eesti seadustest tulenevaid kohustusi. Aeg-ajalt farmidest välja pääsevad Ameerika naaritsad aga ohustavad Eestis looduskaitse all olevaid Euroopa naaritsaid. Meil on keskkonnaministrile kuus küsimust, millele palume vastust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen juhatusel nimel vastu võtnud ühe arupärimise. Kui arupärimine vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis edastan selle otsekohe adressaadile. Teateid ei ole.

Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 84 Riigikogu liiget, puudub 17. Riigikogu on otsustusvõimeline.

Läheme päevakorra kinnitamise juurde. Päevakord on teie laudadel.

Panen hääletusele täiendava istungi päevakorra kinnitamise. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 53 ja vastu 26 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Täiendava istungi päevakord on kinnitatud.

1. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (340 SE) teise lugemise jätkamine

Esimees Ene Ergma

Jätkame eelnõu 340 muudatusettepanekute läbivaatamist. Muudatusettepaneku nr 86 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Muudatusettepaneku nr 87 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Muudatusettepaneku nr 88 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Muudatusettepaneku nr 89 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Suurima heameelega! Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 89, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 33 ja vastu 52 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 90 on esitanud kultuurikomisjon. Juhtivkomisjon on ettepanekut täielikult arvestanud. Muudatusettepaneku nr 91 on esitanud juhtivkomisjon. Ettepanekut on täielikult arvestatud. Muudatusettepaneku nr

92 on esitanud juhtivkomisjon. Ettepanekut on täielikult arvestatud.

Lugupeetud kolleegid, me oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud, kuid juhatajale on saanud nii Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni kui ka Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepanek eelnõu 340 teine lugemine katkestada. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh, juhataja! Mul on protseduuriline küsimus. Väga paljud rahvasaadikud on jõudnud veenduda, et Riigikogu täiskogu on hääletanud eelnõusse kaks omavahel vastuolus olevat sätet. Kas me võiksime enne nii olulise otsuse langetamist nagu eelnõu lugemise katkestamine teada saada, mida kultuurikomisjon selle kohta arvab?

Esimees Ene Ergma

Ma küsin otsekohe kultuurikomisjoni esimehe käest. Mina võin teile seletada, mida mina matemaatiku ja füüsikuna sellest arvan. Kas te ei taha seda? Tegelikult ei ole see küsimus protseduuriline, aga kas te lubate, et ma seletan? Lugege täpselt muudatusettepanekuid nr 36 ja 37. Kuulake mind, palun! Muudatusettepanek nr 36: "Riigieksam on sooritatud, kui saavutatud on vähemalt üks protsent maksimaalsest tulemusest." Mõtleme nüüd: 1% ja eksam on sooritatud. Muudatusettepanek nr 37: "Riigieksam on sooritatud rahuldavalt, kui saavutatud on vähemalt 20 protsenti maksimaalsest tulemusest." See tähendab, et 1% ja 20% vahel on hall tsoon. Kui saavutatakse 1%, siis on sooritatud, aga kui 20%, siis on rahuldavalt sooritatud. Peale seda võib näiteks inimene, kes on suurepärase talent muusikas, minna muuseumiakadeemiasse. (Naer ja aplaus.) Nii et vastuolu ei ole ja seetõttu, lugupeetud kolleegid ... Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Kas see hall tsoon võiks tähendada, et eksam on mittehulldavalt sooritatud?

Esimees Ene Ergma

See hall tsoon tähendab seda, et see ei ole sooritatud üle rahuldava. (Naer.) Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Teate, juhataja, kuna mina selle küsimuse esitasin, siis ma nüüd puhtprotseduuriliselt ütlen, et seda küsimust esitades ei oleks ma mitte kunagi isegi unistada osanud, et ma nii hea vastuse saan. Ma tänan!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Ma mõtlesin sügavalt selle vastuse peale. Palun, kolleeg Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Aitäh, hea istungi juhataja! Vaheajal pöördusid minu poole tublid koolilõpetajad ja küsisid, kas nendel, kes lõpetasid kooli väga hästi, on ka mingi lävend.

Esimees Ene Ergma

Nende lävend on see, et tuleb kindlasti sisse saada ülikooli ja olla väga edukas ükskõik millises ülikoolis.

Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ja Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 340 teine lugemine katkestada. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 35 ja vastu 51 Riigikogu liiget, 1 jäi erapooletuks. See tähendab, et seaduseelnõu 340 teine lugemine on lõpetatud.

2. Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (393 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, tolliseaduse ja vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekanadeks kõnepulti õiguskomisjoni liikme Igor Gräzini!

Igor Gräzin

Austatud esimees! Lugupeetud kolleegid! Arutasime seda eelnõu 10. juunil 2013. Eelnõus tehti parandused, mida te näete. Kõik parandused on tehtud konsensusega ja ka otsus see eelnõu siia tuua tehti konsensusega. Kõik parandused on väga selgelt ära seletatud. Tänan tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Igor Gräzin! Kas on küsimusi? Palun, Igor, ärge ära minge!

Igor Gräzin

Vaevalt et küsimusi on. Siin on kõik nii selge, igal normaalsel inimesel on kõik selge.

Esimees Ene Ergma

Teile on küsimus Tõnis Kõivult. Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Milline oli komisjoni ettepanek saalile?

Igor Gräzin

Ahhaa! Ettepanek oli küll: saata eelnõu 20. juunil kolmandale lugemisele, kui teine lugemine lõpetatakse. Teeme ka ettepaneku teine lugemine lõpetada. Needki otsused võeti vastu konsensuslega. Tõnis, aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Igor Gräzin! Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Vaatame nüüd läbi muudatusettepanekud. Seaduseelnõu kohta on viis muudatusettepanekut. Esimene on õiguskomisjonilt, täielikult arvestatud. Teine, kolmas ja neljas ettepanek on õiguskomisjonilt, täielikult arvestatud. Viies ettepanek on samuti õiguskomisjonilt, täielikult arvestatud.

Seaduseelnõu 393 teine lugemine on lõpetatud.

3. Finantsinspektsiooni seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (430 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud Finantsinspektsiooni seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandjaks on juba kõnepulti tulnud rahanduskomisjoni liige Urve Tiidus. Palun!

Urve Tiidus

Tere päevast, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Eelnõu 430 oli esimese ja teise lugemise vahel rahanduskomisjonis arutlusel kahel korral: 10. ja 17. juunil. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 30. mail. Tähtajaks muudatusettepanekuid ei laekunud, aga rahanduskomisjon tegi koostöös ministeeriumiga eelnõus konsensuslikult kolm tehnilist laadi muudatust.

Räägin lühidalt nende muudatuste sisust. Esimese muudatusega soovitakse tagada, et investeerimisfondide seaduse lisanduvates paragrahvides sätestatud fondi mõiste hõlmaks lisaks välisriigis asutatud investeerimisfondile ka muid sellesarnasteks ühisteks investeerintuteks loodud ettevõtteid ja institutsioone.

Teise muudatusega täpsustatakse investeerimisfondide seaduse kolme paragrahvi reguleerimise eset. Jutt on lepinguriigi investeerimisfondidega seonduvast, mitte üldiselt investeerimisfondidega seonduvast. Silmas peetakse Euroopa Majanduspiirkonna lepingu riike, mis tähendab, et see regulatsioon ei hõlma kolmandate riikide investeerimisfondide pakkumist Eestis.

Muudatusega nr 3 tehakse mitmed sõnastuslikud ja tehnilised korrastused. Ma toon ühe näite, mis puudutab Finantsinspektsiooni seaduse muutmist ning koostööd finantskonglomeraadi üle täiendava järelevalve tegemisel ja teabe vahetamisel. Selle sõnastuse tehnilisel täpsustamisel on lähtunud põhimõttest, et Finantsinspektsiooni seadusega hoidutakse teiste riikide finantsinspektsioonidele selliste kohustuste seadmisest, mille seadmine on asjaomase riigi enda õigus.

Kõiki muudatusettepanekuid toetas komisjon konsensuslikult. Menetlusotsused olid järgmised: saata eelnõu täiskogu päevakorda (otsus tehti üksmeelselt), teha ettepanek teine lugemine lõpetada (ka see oli konsensuslik otsus) ja saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lugemine lõpetatakse. Need kuupäevad on nüüdseks muidugi muutunud. Suur tänu!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Urve Tiidus! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Vaatame läbi muudatusette-

panekud. Seaduseelnõu kohta on tehtud kolm muudatusettepanekut. Esimene ettepanek on rahanduskomisjonilt, täielikult arvestatud. Teine ja kolmas ettepanek on samuti rahanduskomisjonilt, täielikult arvestatud.

Seaduseelnõu 430 teine lugemine on lõpetatud.

4. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (399 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Riigikogu liikmete Rainer Vakra, Inara Luigase, Lembit Kaljuvee, Kalle Laaneti ja Deniss Boroditši algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Riigikogu liikmete Rainer Vakra, Inara Luigase, Lembit Kaljuvee, Kalle Laaneti ja Deniss Boroditši algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 399. Palun hääletada!

Poolt hääletas 78 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 20.)

5. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (427 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab sotsiaalkomisjoni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele sotsiaalkomisjoni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 427. Palun hääletada!

Poolt hääletas 73 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu kolmas lugemine on lõpetatud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 21.)

Lugupeetud kolleegid, kuna keegi teine vaheaegu ei võta, siis võtab juhataja ise kahekümneminutilise vaheaja. Kultuurikomisjoni esimees palub kultuurikomisjoni liikmeid komisjoni ruumidesse istungile. Me jätkame kell 17.42.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Ma olen patune ja tahan võtta veel kümme minutit lisavaheaega. Jätkame kümne minuti pärast.

V a h e a e g

6. Välisõhu kaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (434 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid, jätkame istungit. Meil on jäänud arutada veel üks seaduseelnõu. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud välisõhu kaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad sõna võtta? Kõnesoove ei ole, ma ei ava läbirääkimisi. Võime minna lõpphääletuse juurde.

Hea Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud välisõhu kaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 434. Palun hääletada!

Poolt hääletas 74 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 22.)

Lugupeetud kolleegid, me oleme ammendanud täiendava istungi päevakorra. Teine täiendav istung algab poole tunni pärast.

Istungi lõpp kell 17.54.

Istungi kestus 54 minutit.

Teine täiendav istung Kell 18.24

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere õhtust! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 18. töonädala teist täiendavat istungit. Nüüd on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Kõnesoove ei ole. Ka teateid ei ole.

Head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 89 Riigikogu liiget, puudub 12. Riigikogu on otsustusvõimeline, kui täiendaval istungil osaleb üle poole Riigikogu koosseisust.

Me läheme päevakorra kinnitamise juurde. Tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 55 lõikest 1 tuleb täiendava istungi päevakord kinnitada. Päevakord on teie laudadele jagatud.

Head kolleegid, panen hääletusele teise täiendava istungi ... Jevgeni Ossinovskil on protseduuriline küsimus.

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud juhataja! Päevakorra esimene punkt näeb ette väga olulise seaduseelnõu arutelu. Ma ei leidnud aga saali tagumisest otsast ega kusagilt mujal selle eelnõu kolmanda lugemise teksti. Kuidas saab selles olukorras seda küsimust hääletada?

Aseesimees Laine Randjärv

Havi käsul saabus teie juurde eelnõu tekst. Olge lahke!

Head kolleegid, ma panen hääletusele teise täiendava istungi päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 50 ja vastu 35 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Päevakord on kinnitatud.

1. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seotud teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (340 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seotud teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Mina sain eelnõu teksti kätte, aga rohkem ei ole mitte kellelgi olnud võimalik teksti isegi näha. Kui istung algas, siis ei olnud tekst mitte kellelegi kättesaadav. Kuidas me saame praegu selle asjaga edasi minna?

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, eelnõu tekstid on saali tagaosas riiulites, teile juba tuttavas kohas. Kas te soovite üheminutilist vaheaega, et minna neid tekste võtma? Palun!

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Pikendan juhataja vaheaega viie minutiti võrra. Tekste tehakse juurde. Me jätkame kell 18.36.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, kas kõik huvilised on materjali saanud? Väga kena. Palun, Deniss Boroditš, kas teil on protseduuriline küsimus?

Deniss Boroditš

Jah, protseduuriline. Ma sain eelnõu teksti nelikümmend sekundit tagasi ja olen jõudnud lugemisega esimese paragrahvi kolmanda lõiguni. Kas te arvate, et ma selle lühikese aja jooksul jõuan tutvuda viieteistkümne leheküljega ja kujundada oma arvamuse? Kas te peate seda demokraatlikuks?

Aseesimees Laine Randjärv

Ma arvan, et on küllaltki mõistlik, kui me teeme kiirlugemise. Kõik parandusettepanekud on teksti sisse viidud, neid on eelnevalt hääletatud. Selles mõttes ei peaks siin küll ühtegi

uudist olema. Te saate oma küsimustele vastuse, kui vaatate selle teksti läbi.

Palun, Yana Toom, kas teil on protseduuriline küsimus või soovite tulla kõnelema?

Yana Toom

Ma tänan, proua eesistuja! Ma jätkan kolleeg Boroditši küsimust. Ma ei tea, milline on teie ettekujutus kiirlugemisest, aga täiskasvanud inimese keskmine lugemiskiirus on 300–350 sõna minutis. Eelnõul on 17 lehekülge. Ma muidugi usun teid, et see tekst on tehtud eelneva eelnõu baasil, aga tahaksin selles ikka isiklikult veenduda. Kas me äkki saaksime mingisuguse aja, et see tekst läbi lugeda ja oma arvamus kujundada? Mida ütleb selle kohta näiteks Riigikogu kodu- ja töökorra seadus?

Aseesimees Laine Randjärv

Te võite nüüd kohe lugema hakata, et aega kokku hoida. Niikaua, kuni me siin läbi räägime ja protseduurilisi küsimusi esitatakse, on ka võimalik lugeda. Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh, lugupeetud juhataja! Ma ei nõustu teie vastusega Deniss Boroditši küsimusele, et selles eelnõus ei ole midagi üllatavat. Meile ettepanekud tekst, mille mina sain küll paar minutit varem kui Deniss Boroditš, oli ühes punktis küll üsna üllatav. Ma pean silmas eelnõu § 1 punkti 22 leheküljel 5, mis käsitleb põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 31 lõikeid 5 ja 6. Meie ees oleva sõnastuse aluseks on võetud teatavasti kultuurikomisjoni muudatusettepanek nr 36 ning seda on kombineeritud, nagu paar minutit tagasi selgus, muudatusettepanekuga nr 37. Kui ma loen seda muudatusettepanekut nr 36, mis oli esitatud teiseks lugemiseks ja milles öeldakse, et PGS-i § 31 lõiget 5 muudetakse ja see sõnastatakse järgmiselt ...

Aseesimees Laine Randjärv

Esitage küsimus! Me suudame selle ettepaneku ise läbi lugeda. Mis see teie küsimus täpselt on? Aeg on läbi.

Jevgeni Ossinovski

Minu küsimus on selles, et mõlemad muudatusettepanekud, nr 36 ja nr 37, pakuvad täisõnastust, mitte mõne lause lisamist teisele muudatusettepanekule. Ehk muudatusettepaneku nr 37 sisu ei ole see, et kultuurikomisjoni ettepanekule nr 36 lisatakse lause "Riigieksam on sooritatud, kui saavutatakse 20% maksimaalsest tulemusest". Selle sisu on, et eksam on sooritatud ainult siis, kui on saavutatud vähemalt 20% maksimaalsest tulemusest. Misesuguse Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse sättega on kultuurikomisjonile antud õigus kombineerida ettepanekuid, mis on sisuliselt täistekstid, mitte võimalikud lisandused mõnele sättele?

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kolmandaks lugemiseks on koostatud tekst, kus on arvestatud kõiki läbihääletatud muudatusettepanekuid ja hääletusest tulenevaid resultate. Muudatusettepanek nr 36 jäi sisse sellise tekstiga, nagu see varem oli, muudatusettepanek nr 37 hääletati sisse tulenevalt sellest, kuidas hääled jagunesid. Need ettepanekud olid mõlemad § 31 lõike 5 kohta. Eelmisel täiendaval istungil esitas kolleeg Nestor selle kohta küsimuse Riigikogu esimehele, kes rõõmsalt vastas ja kõik olid selle vastusega rahul. Ta seletas pikalt, kuidas need kaks ettepanekut seal kokku said. Kultuurikomisjon minu teadmise kohaselt arutas seda küsimust ja leidis, et see sõnastus võib olla selliselt kokku liidetud. Palun, Sven Sester!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Juhtige palun eelküsimate tähelepanu sellele, et Riigikogu tegi terve viimase öö tööd. Enne nende muudatusettepanekute hääletamist, mida me praegu arutame ja millest inimesed aru ei saa, võeti kümneks minutiks vaheaeg, et korralikult praktiseerida ja harjutada, nagu ütles üks opositsiooni esindaja. Mitme eelkõneleja kohta tuleb nentida, et võib-olla ei olnud nad sel ajal kohal.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma juhin kõikide tähelepanu sellele, et selle seaduseelnõu teine lugemine lõppes selle saali ühise otsusega, mida väljendas hääletustulemus. Sellest tulenevalt on eelnõu kä-

sitlenud ka kultuurikomisjon ja koostanud sobiva sõnastuse. Ma annan sõna Jaak Allikule. Palun!

Jaak Allik

Lugupeetud juhataja! Ma tahan protokollis huvides märkida, et sellise tekstiga punkti 22 ei ole Eesti Vabariigi Riigikogu mitte kunagi hääletanud. See on siia tekkinud esimest korda, seda me hääletanud ei ole. See on fakt.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma ütlen veel kord, et eraldi hääletati muudatusettepanekut nr 36: "Gümnaasiumi lõpetamiseks tuleb sooritada riigieksamid eesti keeles või gümnaasiumi riiklikus õppekavas sätestatud juhtudel eesti keeles teise keelena, matemaatikas ja võõrkeeles. Riigieksam on sooritatud, kui saavutatud on vähemalt üks protsent maksimaalsest tulemusest." Muudatusettepanek nr 37 kõlas aga nii: "Riigieksam on sooritatud rahuldavalt, kui saavutatud on vähemalt 20 protsenti maksimaalsest tulemusest." Need kaks lauset on nüüd lõikesse 5 kokku pandud. Mõlemad muudatusettepanekud käisid lõike 5 kohta. Deniss Boroditš.

Deniss Boroditš

Aitäh, istungi juhataja! Ma küsin protokollis huvides. Kas teie, pannes käe südamele, saate meile kindlalt väita, et seaduseelnõu selline menetlemine on õige ja vastavuses kodu- ja töökorra seadusega?

Aseesimees Laine Randjärv

Minu hea usk on, et nii on õige. Kui Jevgeni Ossinovski lubab, siis ma annan esiteks sõna Kadri Simsonile, siis Yana Toomile ja järgmisena talle. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud juhataja! Küsin protokollis huvides. Te ütlesite äsja, et me siin saalis kõik ühiselt hääletasime teise lugemise lõpetamise poolt. See ei ole tõsi. Me hääletasime, kas teist lugemist katkestada. Öösel hääletati eelnõusse sisse kaks teineteist välistavat muudatusettepanekut, mis automaatselt nõuab eelnõu lugemise katkestamist. 51 rahvasaadikut olid katkestamise vastu, 35 olid aga poolt. See otsus ei olnud mitte nii väga ühtne.

Aseesimees Laine Randjärv

Täna selle täpsustuse eest! Me hääletasime tõepoolest eelnõu teise lugemise katkestamist, mille vastu oli 51 ja poolt 35 Riigikogu liiget. Protokollis huvides on see nüüd täpsustatud. Ma annan sõna Yana Toomile ja siis Jevgenile.

Yana Toom

Ma täna, proua eesistuja! Palun vabandust, aga ma küsin jällegi protokollis huvides! Tahan teie suust kuulda, kas ma saan õigesti aru, et riigieksami sooritamine jaguneb nüüd kaheks: rahuldav sooritamine ja lihtsalt sooritamine. Seega on seaduse mõistes võimalik eksamit ebarahuldavalt sooritada. See on geniaalne.

(Vahele hüüe saalist: Jah, see on täpselt niimoodi. Jõudis kohale!)

Aseesimees Laine Randjärv

Jah, see on täpselt niimoodi. Palun, Jevgeni Ossinovski! Palun vaikust!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Kas teie arvates muudatusettepanek nr 37, mis ütleb, et ...

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, me kuulame hetkel Jevgeni Ossinovski küsimust!

Jevgeni Ossinovski

Kas teie arvates muudatusettepanek nr 37, mille mõte on selles, et eksami saaks sooritada ainult siis, kui on saavutatud vähemalt 20% maksimaalsest tulemusest, on kooskõlas muudatusettepaneku nr 36 mõttega, kus selleks latiks on 1%?

Aseesimees Laine Randjärv

Mina saan niimoodi aru, et need ettepanekud täiendavad teineteist. Üks ütleb, et riigieksam on sooritatud, teine ütleb, et riigieksam on rahuldavalt sooritatud. Need on kaks erinevat mõistet. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Mul on protseduuriline küsimus. Teisel lugemisel oli muudatusettepanek nr 37. Riigikogu täiskogu otsustas, et vastavat paragrahvi täiendatakse uue punktiga. Aga ma ei näe seda uut punkti mitte kuskil.

Aseesimees Laine Randjärv

See uus punkt on ...

Eiki Nestor

Ei ole uut punkti.

Aseesimees Laine Randjärv

See on kirjas lõikes 5: "Riigieksam on sooritatud rahuldavalt, kui saavutatud on vähemalt 20 protsenti maksimaalsest tulemusest." Näete, see allajoonitud lause.

Me võtame viimase protseduurilise küsimuse. Palun, Mailis Reps! Head kolleegid, palun austame üksteist! Meil on vaja täna veel korralikult tööd teha. Palun kuulame Mailis Repsi!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Kindlasti on väga austusväärne see, mida teie kui istungi juhataja arvate ja mõtlete. Aga kui kultuurikomisjon, võib-olla ka Riigikogu juhatus, oleks enne, kui need ettepanekud kokku pandi, ka ettepaneku tegijate mõtet ja eesmärki küsinud, siis oleks selgunud, et Keskerakonna fraktsiooni ettepanek oli asendada 1 punkt 20 punktiga. Meie eesmärk ei olnud kordagi pakkuda koolidele valikut, kas neile meeldib 1 punkt või 20 punkti.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Need kaks ettepanekut on kokku pandud vastavalt hääletustulemustele, mille põhjal jäid eelnõusse sisse mõlemad ettepanekud. Kultuurikomisjon pidas koosoleku, mille otsused on protokollitud. Kui me saaksime minna kõnede juurde, siis ma usun, et kultuurikomisjoni esimees saaks selgitada, kuidas need asjad täpsemalt on. Võtame vahepeal Mart Nuti küsimuse.

Mart Nutt

Aitäh! Ma saan aru, et me hetkel ei aruta ühtegi eelnõu, vaid protseduuriküsimusi. Protседuuriküsimustest rääkides olen ma paraku kohustatud juhtima tähelepanu sellele, et Riigikogu on läbilõige rahvast. Läbilõige rahvast tähendab seda, et siia võivad kuuluda nii nõrgamõistuslikud kui ka olukorrast mitte arusaavad inimesed. Palun neid mitte diskrimineerida! (Naer.)

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Ma tänan, proua eesistuja! Mind võtab sõnatuks ...

Aseesimees Laine Randjärv

Ma palun üksteisest lugu pidada! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Mulle tundub, et te jäite selle palvega natuke hiljaks, aga see selleks. Ma tahan jällegi protokollis huvides täpsustada. Kas ma loen siit õigesti välja, et see seadus annab gümnaasiumi lõputunnistuse abituriendile, kes sooritab riigieksami ebarahuldavalt?

Aseesimees Laine Randjärv

See ei ole protseduuriline küsimus istungi juhatajale. Ma usun, et see on küsimus spetsialistidele kultuurikomisjonist. Deniss Boroditš, palun!

Deniss Boroditš

Aitäh istungi juhatajale! Siin kõlas väga terav mõte nende kohta, kes ei ole aru saanud olukorrast ja protseduurireeglitest. Ka mina tahtsin fikseerida oma küsimuse protokollis huvides. Kui seda eelnõu hakatakse kahe kuu pärast uuesti arutama, siis saavad need, kes ei ole asjast aru saanud, selle küsimuse juurde tagasi tulla.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Ma soovin istungi juhatajalt teada, kas minu järgnev väide koos küsimusega kuulub protseduuriliste küsimuste hulka. Kas teie saate samamoodi aru, et see eelnõu ühelgi moel ei defineeri mitterahuldavalt sooritatud riigieksamit, vaid räägib ainult sooritamisest ja ainult rahuldavast sooritamisest, mitte teragi ei räägita mitterahuldavast sooritamisest? Oli see õige küsimus?

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh teile täpsustuse eest! Ma pean siiski ütlema, et see ei ole protseduuriline küsimus. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Ma loodan, et minu küsimus kvalifitseerub protseduurilise küsimusena. See on Yana Toomi küsimuse täpsustus. Me oleme teisele lugemisele esitatud muudatusettepanekute hääletamise järel olukorras, kus eelnõus on sees nii eksami sooritamine kui ka selle rahuldav sooritamine. Meil ei ole olnud menetluse käigus mingit võimalust selle nüüdseks meie ette jõudnud ülimalt veidra ja vastuolulise teksti kohta esitada komisjoni esindajale seda küsimust, mille Yana Toom teile esitas. Kas eelnõu selline menetlemine, et lõpphääletus toimub olukorras, kus me ei tea juhtivkomisjoni seisukohta selles olulises küsimuses, on teie arvates kodukorraseduse mõttega vastavuses?

Aseesimees Laine Randjärv

Selles kontekstis on esitatud juba piisavalt küsimusi. Ma olen täiesti veendunud, et kultuurikomisjoni esindaja, kes tuleb läbirääkimiste ajal siia pulti, saab oma kõnes vastata kõigile nendele sisulistele spetsiifilistele küsimustele. Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Ma tänan, proua eesistuja! Ma vist juba sain vastuse oma küsimusele, aga ma ikkagi täpsustan. Kas see tõehetk, kui ma saan kultuurikomisjoni esindajale esitada neid küsimusi, mida ei olnud veel siis, kui me menetlesime seda eelnõu teisel lugemisel, saabub uue korra järgi siis, kui kultuurikomisjoni esindaja tuleb pulti kõnet pidama?

Aseesimees Laine Randjärv

See ei olnud protseduuriline küsimus. Aga ma tõesti loodan, et kultuurikomisjoni esindaja vastab siit puldist kõigile saalis tõstatatud sisulistele küsimustele. Nüüd annan ma sõna Eiki Nestorile. Ma näen, et te olete registreerunud. Ma annan sõna järjekorras.

Eiki Nestor

Aitäh, juhataja! Kõigepealt pean ütlema, et mind hämmastab teie komme valida, keda te sealt järjekorrast välja nopite.

Aseesimees Laine Randjärv

Te olite ju nimekirjas esimene.

Eiki Nestor

Ma tänan, et ma sõna sain! Vabariigi Valitsus on esitanud meile põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu. See oli meil esimesel lugemisel. Pärast seda esitati muudatusettepanekud. Pärast teist lugemist on eelnõu tekst muutunud. Paragrahvi 1 punkt 22 on meile esitatud kolmandale lugemisele. Mind huvitab, kus on see punkt 22 sellisel kujul, nagu see siin on, muudatusettepanekute tabelis, mis esitati meile teiseks lugemiseks.

Aseesimees Laine Randjärv

Siin on tegemist kahe muudatusettepaneku koosmõjuga. Muudatusettepanek nr 36 on eelnõusse sisse hääletatud ja ka muudatusettepanek nr 37 on sisse hääletatud. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud proua juhataja! Ma palun rohkem mitte rääkida, et kultuurikomisjoni esimees tuleb pulti, selgitab ja vastab küsimustele! Esiteks, kolmandal lugemisel saavad sõna ainult fraktsioonide volitatud esindajad. Teiseks, tal ei ole võimalust küsimustele vastata, sest kodu- ja töökorra seadus ei näe ette sellist protseduuri, mida te just paar minutit tagasi kirjeldasite. Mind see hämmastab. Lihtsalt huvitav oleks teada, kui mitu aastat on vaja, et te saaksite ükskord meie kodu- ja töökorra seaduse selgeks.

Aseesimees Laine Randjärv

Sellele viimasele küsimusele ei oska ma vastata. Küll aga on õige see märkus, et kolmandal lugemisel ei toimu küsimuste ja vastuste vooru. Kuid inimesel, kes tuleb siia pulti selle protseduuri ajal, mida nimetatakse läbirääkimisteks, on võimalik tõstatatud küsimustele vastata ja nendest asjadest rääkida. Palun, Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Kas ma olen õigel teel, kui ma ütlen, et probleem on praegu kunstlikult tõstatatud? Kultuurikomisjoni seisukohta on ühemõtteliselt väljendatud kolmanda lugemise tekstiga kaasnevas seletuskirjas, kus on öeldud, et kul-

tuurikomisjon on selle teksti sellisel kujul kolmandale lugemisele saatnud. See ongi komisjoni seisukoht.

Aseesimees Laine Randjärv

Teie väite teise poolega olen ma nõus. Esimese poole kohta ütlen, et kõigil on võimalus ja õigus protseduurilisi küsimusi esitada. Nii on see asi kord juba läinud. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Tundub, et te saate asjast täiesti valesti aru. Praegune protseduuriline umbsõlm tuleneb tegelikult sellest, et see tekst, mis on meie ees kolmandal lugemisel, ei väljenda mitte kellegi eesmärki ega mõtet. See ei väljenda eelnõu algataja, juhtivkomisjoni ega kummagi muudatusettepaneku esitaja mõtet. Selline koosmõju on tegelikult äpardus. Koalitsioon püüab teeselda, et see, mis välja kukkus, oligi see, mida taheti saavutada. Seadusandjale on see, pehmelt öeldes, väga piinlik. Just sellepärast pidanuks selle eelnõu teise lugemise katkestama. Kas te nõustute minuga?

Aseesimees Laine Randjärv

Praegune olukord on selline, nagu oli hääletamise tulemus. Ma ei hakka andma hinnanguid selle olukorra emotsionaalsele poolele. Palun, Jaak Allik!

Jaak Allik

Ma tahan juhtida tähelepanu sellele, et meie kodu- ja töökorra seaduse 11. peatüki 5. jao "Eelnõu kolmas lugemine" alusel ei saa kolmandal lugemisel mitte ükski inimene esineda kultuurikomisjoni esindajana.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh teile selle märkuse eest! Võtame teadmiseks. Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Ma tänan, proua eesistuja! Ma tahan jällegi protokollis huvides täpsustada. Kas ma saan õigesti aru, et teie istungi juhatajana nüüd dikteerite ühe fraktsiooni esindajale, mida ta peab puldist rääkima?

Aseesimees Laine Randjärv

Kindlasti ei dikteeri ma mitte kellelegi, mida peab puldist rääkima. Minu ainuke inimlik lootus on, et tõstatatud küsimused saavad vastuse. Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Kindlasti on tore, kui kultuurikomisjoni liige härra Rummo, kes kuulub koalitsiooni, saab hääle vahekorra 4 : 5 aru nii, et kultuurikomisjon väga üksmeelselt ja rõõmsalt on sellise käki siia saali toonud. Ma pean siiski täpsustama, et kõik neli opositsiooni kuuluvat kultuurikomisjoni liiget, kaks Keskerakonna fraktsioonist ja kaks sotsiaaldemokraatide hulgast, olid äärmiselt pahased sellise ettepanekute ühendamise pärast. Keskerakonna fraktsioon rõhutas uuesti, et meie ettepaneku eesmärk ei olnud tekitada halli tsooni ühest kahekümne punktini.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu selle täpsustuse eest! Võtan teadmiseks. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Ega mul pole suurt tahtmist teid kiusata, aga ma küsin demokraatia ja tuleviku huvides. Riigikogu täiskogu on kiitnud heaks muudatusettepaneku nr 36 ja muudatusettepaneku nr 37. Kumbagi neist ma siit meie ees olevast tekstist ei leia, selle asemel on punkti 22 uus sõnastus, mida muudatusettepanekute tabelis ei ole. Riigikogu ükskõik mis komisjonil puudub igasugune õigus pärast täiskogu otsust mingeid oma muudatusettepanekuid välja mõelda. Millise Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse paragrahvi alusel on Riigikogu kultuurikomisjon toonud meie ette § 1 punkti 22? Kes andis neile selle õiguse?

Aseesimees Laine Randjärv

Ma usun, et selle õiguse andis neile täiskogu, kes hääletas nii 36. kui ka 37. muudatusettepaneku poolt. Praegu on niisugune olukord, et selle punkti sõnastus tuleneb sellest hääletustulemusest. Ükskõik, kui mitu korda te minu käest veel täpsustust küsite, ei saa ma teile midagi muud vastata. Vastus jääb ikka samaks. Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Minu küsimus on selle kohta, millele juhtis tähelepanu kolleeg Sven Mikser. Tegelikult ei ole see tekst mitte kellegi tahe, vaid omapärane kombinatsioon kahest vastandlikust ettepanekust. Kui te istungi juhatajana lubate seda tüüpi kombineerimist, mida meie kodu- ja töökorra seadus tegelikult ette ei näe, siis te loote pretsedendi. Kas tulevikus ei või näiteks siis kombineerida kahte konkureerivat ettepanekut, et eelnõu jõustub 1. jaanuaril ja jõustub 2. jaanuaril? Vastuolu ju ei ole: kui ta jõustub juba 1. jaanuaril, siis jõustub ta ka 2. jaanuaril. Kuidas te hindate seda tüüpi pretsedendi loomise mõju Riigikogu mainele ja sellele, kuidas me siin parlamentaarset demokraatiat ellu viime?

Aseesimees Laine Randjärv

Esiteks, see ei ole protseduuriline küsimus. Teiseks, minu ülesanne siin ei ole anda hinnanguid mainele. Palun, Mart Nutt!

Mart Nutt

Aitäh! Kas ma saan õigesti aru, et istungi juhataja ülesanne ei ole sisuliselt analüüsida neid teemasid, mis on arutelul, vaid jälgida, et istung vastaks protseduurireeglitele? Kui see on nii, siis minu hinnangul on kõik see tehtud. Mis puutub järgnevasse, siis minu arvamus on, et istungi juhatajal on kohustus panna hääletusele ettepanekud, mis on laual. Ei ole mitte mingisugust põhjust kõiki protseduurilisi küsimusi uuesti käsitleda, kuna see on istungi juhataja pädevuses.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu sellele tähelepanu juhtimise eest! Minu eesmärk on mitte pingeid tekitada, vaid püüda rahumeelselt vastata küsimustele, mis on tõesti protseduurilised. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Me kõik saame aru, et te olete praegu olukorras, kus te peate – ma ei tea, mis põhjustel – panema lõpphääletusele praagi. Ma teen teile ettepaneku. Võtke Riigikogu maine huvides juhataja vaheaeg ning pidage Riigikogu juhatuse ja kultuurikomisjoni ühiskoosolek, et ära hoida Riigikogu maine kahjustamist ning kahju, mis

põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest võib kõigile koolidele tekkida.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu selle ettepaneku eest! Ma siiski võtan endale õiguse ise seda istungit juhatada. Asume läbirääkimiste juurde. Väino Linde.

Väino Linde

Hea istungi juhataja! Ka mul on protseduuriline küsimus. Tahtmata opositsioonile kraapsjalga teha, siiski küsin, kes võiks meile siis öelda, kas § 1 punkti 22 vaidlusalune lõige 5 on vastuolus põhiseadusest tuleneva õigusselguse printsiibiga või ei ole mitte.

Aseesimees Laine Randjärv

Praeguse seisuga ei ole mitte kedagi teist, kes selle vastuse annaks, kui seesama saal, kes on neid muudatusettepanekuid hääletanud. Ma ei näe hetkel ühtegi teist varianti. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Ma esitan oma küsimuse lihtsamalt. Ma saan aru, et te ei saa sisulisi hinnanguid anda, ma neid ei küsigi. Mul on aga protseduuriline küsimus. Kes on andnud kultuurikomisjonile õiguse Riigikogu täiskogu saalis toimunud hääletuste tulemusi muuta? Milline kodu- ja töökorra seaduse või põhiseaduse paragrahv selle õiguse neile annab?

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma ei saa kultuurikomisjoni eest vastata, sest ma ei viibinud sellel koosolekul. Olgu see öeldud protokollis huvides. Kuid mina lähtun sellest, et saalis on muudatusettepanekud läbi hääletatud. Sellest tulenevalt on kultuurikomisjon pidanud koosoleku ja pannud kokku eelnõu sõnastuse, mis lähtub nendest muudatusettepanekutest. Siin me nüüd oleme.

Head kolleegid, palun läheme läbirääkimiste juurde! Hea Priit Toobal, ma annan teile veel kord sõna. Ma palun aga väga, et me lõpetaksime protseduurilised küsimused ja lähöksime läbirääkimiste juurde! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Te ütlesite, et kõik ettepanekud, mida lõpptekstis on

arvestatud, on siin suures saalis toetuse saanud. Kui mitu poolthäält ja vastuhäält sai see ettepanek, millest on palju juttu olnud, ettepanek § 31 lõigete 5 ja 6 kohta?

Aseesimees Laine Randjärv

Ma palun oma abilistel selle tabelist järele vaadata, sest hääletusi oli rohkem kui üks. Kohe vaadatakse see järele. Siin laual olevates paberites seda vastust ei ole. Ma usun, et me kahe minuti jooksul leiame teile selle vastuse. Kaks minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, vastuseks Priit Toobali küsimusele on mul teatada järgmist. Muudatusettepanek nr 37 sai 50 poolthäält ja 28 vastuhäält, 5 Riigikogu liiget jäid erapooletuks.

Head kolleegid, me leppisime kokku, et Priit Toobali küsimus on viimane protseduuriline küsimus. Ma võtan juhataja õiguse ja avan läbirääkimised. Ma palun Kaia Iva kõnepulti! Kaheksa minutit. (Saalist kostab trampimist.)

Kaia Iva

Austatud kolleegid! Ma loodan, et te suudate kõik minu kõnet jälgida. Mul on täna ... Mida me teeme sellises situatsioonis? Kõnelda ei saa.

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, ma palun, austame esinejat! Me oleme siin juba pikemat aega protseduurilisi küsimusi arutanud.

Kaia Iva

Kas austatud juhataja lubab mul alustada?

Aseesimees Laine Randjärv

Palun alustage! (Saalist kostab trampimist.)

Kaia Iva

Käesolevat seaduseelnõu ...

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud ettekandja! Tõesti, olukord on täiesti pretsedenditu. Ma võtan viieminutilise vaheaja. Palun, lahendame selle küsimuse ära!

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu! Enne kui me edasi läheme, on mul teile teatada järgmist. Olukord on selline, et me oleme jõudnud kolmanda lugemiseni, meil on võimalik pidada läbirääkimisi ja minna lõpphääletuse juurde. Enne seda annan ma Priit Toobalile võimaluse esitada protseduuriline küsimus.

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! See küsimus on pigem protokollilises huvides. Ma küsisin häälte suhet, kuidas hääletati ettepanekuid § 31 lõigete 5 ja 6 kohta. Te valetasite mulle, kui te selle hääletuse tulemuse ütlesite. Seesugust ettepanekut täiskogu hääletanud ei olegi. Te lugesite mulle ette 37. parandusettepaneku hääletuse tulemuse. See ettepanek oli aga hoopis teistsugune kui see, mida on arvestatud sinisel paberil olevas tekstis. Kas istungi juhatajal ongi kombeks anda puldist vaeinformatsiooni?

Aseesimees Laine Randjärv

Ma kindlasti ei valetanud teile, vaid lähtusin protokollist, mis kajastas 37. muudatusettepaneku hääletuse tulemusi. See oli see küsimus, millele ma vastasin. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Mul on protseduuriline küsimus, õigemini protest. Ma hakkam viiski aru saama, kuidas Saksa sotsiaaldemokraadid tundsid ennast viimases vabalt valitud *Reichstag*'is. Kala hakkab mädanema peast. Kui teie ei tunne meie kodu- ja töökorra seadust, siis oleks imelik nõuda, et seda tunneks mõne komisjoni juhtkond. Ma osutasin nendele vigadele, mida te tegite, kui te istungit juhatasite ja rääkisite, et sõna saab kultuurikomisjoni esimees, kes saab küsimustele vastata jne. Ma avaldan protesti. Meie kodu- ja töökorra seaduse § 74 lõike 4 kohaselt peab istungi juhataja protesti viivitamata lahendama. See tähendab, et te ei ütle meile lihtsalt, et te ei tea, millal te saate kodu- ja töökorra seaduse selgeks, vaid te kas hakkate kohe praegu seda õppima või teatate meile, millal me võime seda teadmist loota.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma võtan teie arvamuse teadmiseks. Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Mul on sisuline protseduuriline küsimus, mida ma olen küsinud erinevas vormis, aga te ei ole sellele rahuldavalt vastanud. Minu küsimus ei puuduta mitte seda, kas eksami 1 või 20 punktiga sooritamine on sisuliselt õigesti sinna teksti kirjutatud. Nagu kolleeg Nutt ütles, parlament võib ka rumalusi eelnõusse sisse kirjutada. Minu küsimus on täiesti formaalne. Vaatame Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõiget 3. See ütleb, et kui muudatusettepanek saab rohkem poolt- kui vastuhääli, viiakse muudatus eelnõu teksti. Muudatusettepanek nr 37 algab nii: "paragrahvi 31 lõiget 5 muudetakse ja sõnastada järgmiselt." See ettepanek ei alga nii, et riigieksam on sooritatud rahuldavalt. Mul on küsimus. Mil viisil saab Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt sellist kahte erinevat sõnastust kombineerida? Muudatusettepanek ütleb selgelt – ja see tuleb eelnõusse sisse viia –, et seda paragrahvi muudetakse ja see sõnastatakse vastavalt muudatusettepaneku nr 37 tekstile.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Muudatusettepanekut nr 36 ei hääletatud, hääletati ainult muudatusettepanekut nr 37. Muudatusettepanek nr 36 vaadati läbi ja liiguti edasi. Sellest tulenevalt on tekkinud olukord, kus mõlemad ettepanekud, mis räägivad ühest ja samast asjast, on jäänud lõppteksti alles. Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ma ei saanud siiski vastust. Muudatusettepanek nr 37 ütleb, et eelnõu § 1 täiendatakse uue punktiga 22. See muudatusettepanek, mis peaks eelnõusse sisse minema, kõlab nii: "paragrahvi 31 lõiget 5 muudetakse ja sõnastada järgmiselt: (5) Riigieksam on sooritatud rahuldavalt, kui saavutatud on vähemalt 20 protsenti maksimaalsest tulemusest." Kui me vaatame Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõiget 3, siis eelnõusse peaks minema sõna-sõnalt selline tekst: "paragrahvi 31 lõiget 5 muudetakse ja sõnastada järgmiselt: (5) Riigieksam on sooritatud rahuldavalt, kui saavu-

tatud on vähemalt 20 protsenti maksimaalsest tulemusest."

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Võib-olla ületan ma jälle oma volitusi, kui ma hakkan tegema kokkuvõtet, kuidas sellise sõnastuseni jõuti, kuid ma olen juristide jutust aru saanud, et esimene osa, mille te koos paragrahvinumbriga ette lugesite, on osutav tekst, aga see osa, kus on konkreetne lause, on seaduse teksti sisse viidud.

Head kolleegid, need ei ole praegu protseduurilised küsimused nende protseduuride kohta, mida me siin saalis teha saame. Ma tuletan veel kord meelde, mida ma ütlesin pärast vaheaja lõppu. Me oleme jõudnud sellisesse olukorda, et käes on kolmas lugemine. Kolmanda lugemise ajal on võimalik pidada läbirääkimisi ja korraldada lõpphääletus. Muid tegevusi protseduur ette ei näe. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Mul on teile ettepanek selle kohta, kuidas oleks võimalik sellest tobedast olukorrast välja saada. Istungi juhataja võiks võtta tehnilise vaheaja kuni keskööni, mil see täiendav istung automaatselt otsa saab, ja me saaksime kokku kell 00.15 erakorralisel istungjärgul. Selleks ajaks on olemas korrektn eelnõu, mis saali tuuakse ja mille alusel võetakse vastu lõplik otsus. Kuidas te sellesse suhtute?

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu nende soovitude eest! Kahjuks ei ole praeguse seisuga võimalik seda teksti minisugusel muul moel eelnõu lõppteksti sisse viia.

Head kolleegid, mul on teile ettepanek asuda läbirääkimiste juurde. Ma palun, Kaia Iva! Jevgeni Ossinovski, palun!

Jevgeni Ossinovski

Küsin protokollil või stenogrammi huvides. Te rääkisite muudatusettepaneku osutavast ja sisulisest osast. Selle muudatusettepaneku osutav osa näeb ette täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 22, muutes järgmiste punktide numeratsiooni. Siis tulevad jutumärgid ja järgneb selgelt selle muudatusettepaneku tekst, mis peab Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse

§ 106 lõike 3 kohaselt eelnõu teksti minema. Lisaks sellele, et kolmandal lugemisel on tõesti võimalik pidada läbirääkimisi ja hääletada, nagu te ütlesite, on kindlasti võimalik küsida ka seda, kas see tekst, mille juhatus on toonud siia arutamiseks, ikka vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele. Ma palun sellele vastust!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Täpsustuseks ütlen, et seda teksti ei ole teile esitanud mitte juhatus, vaid selle on siia toonud kultuurikomisjon. Palun, Kaia Iva! Kaheksa minutit.

Kaia Iva

Austatud juhataja! Head kolleegid! Käesolevat seaduseelnõu valmistas Haridus- ja Teadusministeerium koostöös partnerite ja huvigruppidega ette kaks aastat, Riigikogu menetluses on see seitsmendat kuud. Selles valguses oli mul raske mõista etteheiteid, et seda tööd on tehtud kiirustades. Kuid ööl vastu neljapäeva, kuulates opositsiooni kõnesid, hakkasin ka mina mõtlema, et kiirustamise väites võib olla siiski oma iva. Suur osa kolleege ajas segamini seaduses kasutatavaid mõisteid, ei teinud vahet miinimumpalgal ja keskmisel palgal või ei suutnud mõista, et kui lisaks miinimumpalga maksmiseks eraldatud summale eraldatakse koolidele 20% lisaraha, siis ei pea kõik saama võrdset töötasu ja mõni tippõpetaja võib saada suisa topeltpalka. Arusaamatu järjepidevusega korrutatud väide, et kui riik annab koolidele rohkem raha, nagu tehti ka sel aastal, siis õpetaja palk väheneb, ei mahu kuidagi minu arvutuskuse ja loogika piiresse. Kuid kui on näha, et opositsiooni kõned kubisevad valedest, kui on selgelt aru saada, et kõneleja pole läbi lugenud isegi kehtivat põhikooli- ja gümnaasiumiseadust, rääkimata selle muudatustest, siis on selge, et siin ei aita lisaaja andmine, mitu korda ülekordamine ega neis õistes kõnedes ja pressiteadetes piinlikul moel demonstreeritud õpitud poliitabituse tõrjumine parlamentaarsete järeleaitamistundidega.

Õpetaja üldtööajajorm 35 tundi nädalas on kehtinud palju aastaid. Ei tasu inimesi hirmutada, et nüüd tuleb õpetajal olla 35 tundi klassi ees. Ei tasu vassida, et klassi juhatada tuleb ilma rahata või kogenud ja hea õpetaja palk väheneb. Atesteeritud õpetajal säilib atesteeri-

misel omandatud kõrgem ametijärk koos sellele vastava palgaga atestatsioonija (see kestab viis aastat) lõpuni.

Õpetaja miinimumpalk on tänavu 715 eurot, vanemõpetajal 736 eurot ja metoodikõpetajal 889 eurot. Pärast kutsesüsteemi rakendumist säilivad kõrgemad miinimumpalgad, kuni õpetajate üks ja ühtne miinimumpalk on ületanud ka metoodikõpetaja miinimumpalga. Seni riiklikult sätestatud klassijuhatamise lisatasu määr jäetakse omavalitsuse, kooli pidaja ja õpetaja otsustada. Omavalitsuste palgatoetus sisaldab ka edaspidi kõikide n-ö lisatasude, sh klassijuhatamise lisatasu maksmiseks vajalikku raha, samuti metoodikõpetaja lisatasu.

Riik tuleb tugiteenuste pakkumisel koolile appi. Tuletan meelde, et seni kehtiva seaduse põhjal on tugiteenuste tagamise kohustus juba alates 1990. aastast olnud omavalitsuse õlul. Küll aga on lubatud õpetajate palgarahast osaliselt maksta töötasu ka tugispetsialistidele. Tõsi, seaduslik alus selleks on puudunud. Mõeldes just väiksematele omavalitsustele, võtab riik selge vastutuse, et kõigil õpilastel oleks ligipääs tugiteenustele. Õppenõustamiskeskusi arendatakse nii, et väiksemad koolid saaksid sealt spetsialisti kooli tellida. Riigi lisatuge ongi siinkohal vaja eelkõige väiksemates koolides ning omavalitsustes, kes ise ei suuda tugispetsialistidele küllaldast töökoormust pakkuda. Lisaks on kavatsus sügisesel arutelul näha ette otsene riiklik toetusraha kooli tugispetsialistidele. Ma arvan, et selle lisaraha suurus võiks olla 2% õpetajate palgafondist.

Et kõigil oleks kool, kus hea õpetaja abiga kasvada, panustab riik kodulähedase põhikooli säilimisse ning kindlustab igas maakonnas tugivate gümnaasiumide olemasolu.

Gümnaasiumi lõpus sooritatavate riigieksamite puhul on kuulda võetud osapoolte ettepanekuid. Lävend viiakse uuesti 1 punkti peale, nagu see oli ka 2002. aastani, kui eksami eesmärk oli anda eelkõige võrreldavat infot koolide ja õpilaste soorituste kohta ning selle kohta, mil määral noored on saavutanud õppekavas kindlaksmääratud õpitulemused. Küll aga on seaduseelnõus tehtud parandus, mis viitab, et riigieksami rahuldavaks soorituseks peetakse seda, kui on saavutatud vähemalt 20% võimalikest punktidest, kuid see pole diskrimineeriv lävend. Selle üle, kas õpilane kooli lõpetab, otsustavad õpetajad, kes on noore inimesega

mitmed aastad isiklikult kokku puutunud ja tema tulemusi 12. klassi lõpetamise vääriliseks pidanud. Rahuldavalt peavad gümnaasiumi lõpus olema sooritatud koolieksam ja õpilasuuringud.

Gümnaasiumi töökorralduses muutub ka see, et enam pole vaja tagada kolme õppesuunda ning kool saab ettenähtud valikuid pakkuda paindlikult. Osa põhikoolide jaoks on oodatud muudatus see, et koolivaheaegu on võimalik pidada riiklikest vaheaegadest erinevatel aegadel ja teha ka lisavaheaeg.

Mina töötasin koolis siis, kui mulle maksti palka mitmel lehel oleva tarifikaatsioonitabeli järgi järgmiste tegevuste eest, kusjuures igal tegevusel oli hinnalipik küljes: ainetundide andmine, vihikute parandamine, ühiskasuliku töö organiseerimine, ainekabineti juhatamine, arvutiklassi hooldamine, klassijuhatamine, aineseksiooni juhatamine, üliõpilase praktika juhendamine, õpilaste ettevalmistamine olümpiaadiks. Kas tõepoolest on mõistlik tahta, et sellised kargud koolielu korraldamiseks oleksid seadusesse kirjutatud ka praegu, 21. sajandil? Mul oleks väga hea meel, kui keegi ei alandaks õpetajaid ja koolijuhte väidetega, et ilma seadusesse kirja pandud detailsete tegevusjuhusteta ei suuda ükski kooli inimene samugi astuda. Just suurem paindlikkus ja otsustusõigus ning vastutuse andmine kooli tasan-dile, direktorile ja hoolekogule, on selle seaduse üks tähtsamaid märksõnu. Vaid siis, kui koolijuht, õpetaja, hoolekogu ja omavalitsus suudavad ise otsustada, omavahel kokku leppida, kokkulepetest kinni pidada, töötada meeskonnana ja võtta vastutust, suudavad nad seda õpetada ka lastele. Aga seda me ju ometi koolilt ootame, et meie noortest kasvaksid head kodanikud, näiteks ka sõnapidajad poliitikud.

Mul on hea meel, et eeldatavalt võetakse põhikooli- ja gümnaasiumiseadus täna vastu ning selgemaks saavad ka alused selleks, et rääkida tuleval aastal õpetaja palgamiinimumi tõstmisest. Praegu on õpetaja alampalk 715 eurot. Ma usun, et kui me selle seaduse vastu võtame ning jätkame sügisel rahastamisana-lüüse, võime võtta endale väga selge ja usun, et vägagi reaalse sihi, et järgmisel aastal oleks õpetaja alampalk 800 eurot. Aitäh kõigile selle eelnõu konstruktiivsetele menetlejatele!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kolmandale lugemisele jõudnud eelnõu, mis loodetavasti seadusena vastu võetakse, on tähelepandavalt pikalt ja põhjalikult menetletud. Mingist räpakast kiirustamisest ei saa juttugi olla. Ma ei soovi seda lõpusirgel olevat menetlust pika kõnega veel enam venitada.

Reformierakonnal on hea meel, et me oleme suutnud parlamentaarsel teel selle algselt suhteliselt lünkliku eelnõu viia sellisesse konditsiooni, et ta on nüüd korralikult läbi mõeldud, muudatused on eelnõu esitajaga ja siht-rühmade esindajatega läbi räägitud ning eelnõu on ka ellu rakendatav. Koolid saavad uuele õppeaastale vastu minna teadmisesega, millised väljavaated ootavad neid ees oma tegevuse jätkamisel. Abituriendid teavad, mis neil teha tuleb, selleks et haridusteed jätkata. Praeguses kummalises õhkkonnas tahan meenutada, et kultuurikomisjonis valitses laitmatult hea koostöövaim kõigi fraktsioonide vahel, hea vastastikuse austuse vaimus toimus koostöö sihtrühmade esindajatega ning Haridus- ja Teadus-ministeerium oli valmis arvestama parlamendi väljakujunevat tahet. Kõik, mis jäi lahtiseks ja ebamääraseks, kõik, millel pole katet ühiskonnaga läbi räägitud rakendusaktide-kavandite näol, on tekstist välja võetud. Ootame nende punktide kohta – need on fundamentaalselt olulised punktid, mis välja võeti – uut eelnõu sügisel, et selle teema juurde värske peaga tagasi pöörduda ja seda menetleda samasuguse konstruktiivse kriitika vaimus, nagu me praegust eelnõu oleme menetlenud.

Reformierakonna fraktsioon kutsub kõiki üles hääletama selle seaduse vastuvõtmise poolt, et me saaksime edasi minna. Eesti hariduskorralduses on veel palju sellist, mis meie noorte tuleviku nimel selgust ja edendamist vajab. Tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Mihhail Stalnuhhin! Kokku kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsioonil on hea meel, et Re-

formierakonnal on hea meel. Midagi muud, mis annaks võimalust rõõmustada, ju ei ole. Teate, ma pean oma fraktsioonilt vabandust paluma, sest ma pidin esinema siin analüüsiga, aga pärast austatud kolleegi Mart Nuti esimest repliiki – kes seda kuulis, see tuletab meelde, millest seal juttu oli – ei näe ma vajadust rääkida sellest, millest me oleme viimased poolteist ööpäeva siin niigi väga põhjalikult rääkinud. Räägin hoopis muust.

Aastakümneid tagasi andis New Yorgi poliitsei sellise soovitus: "Kannatanu, kui sind vägistatakse ja abi pole kuskilt oodata, siis lödvestu ja püüa rahuldust saada." Ma pöördun oma fraktsiooni ja sotsiaaldemokraatide poole: vaadake, seda reeglit kasutab ka koalitsioon. Haridus- ja Teadusministeerium on nende ajud ära vägistanud, nad ei näe selles elus kaugeemale sellest, kuhu ulatub haridusministri näpp. Samas on neil nii hea ja tore olla.

Igal sellisel kõnel peaks ka mingi sissejuhatust olema. Peeter I, kes oli väga aforistliku mõtlemisega inimene, ütles kunagi, et bojaarid peavad duumas oma kõned peast pidama, et iga mehe lollus näha oleks. Tal oli ka üks ukaas (kokku andis ta neid üle 3000), kus oli umbes selline mõte: "Alluval olgu ilme hakka ja ning totakas, et ta oma mõistusega ülemusi ei heidutaks." Tegelikult praegu ongi niiviisi. Ülemus on Vabariigi Valitsus, õigemini, Haridus- ja Teadusministeerium, kuigi ta peaks olema rahva ja meie teener. Meie siin aga rõõmsalt ja totakalt püüame täita iga lollust, mis sealt ülevalt, nüüd juba ülevalt, meie poole alla laskub.

See tuletab mulle meelde üht juhtumit, milles ma osalesin umbes kolmkümmend aastat tagasi. Olin siis kroonus ja tõin komandöri käsul Gruusiast Eestisse viis noorsõdurit. Vilniuses pidime ühelt rongilt teisele hüppama. Meil oli ooteaeg, kui äkki jooksis minu juurde üks selle raudteejaama töötaja ja küsis: "Kas sina kamandad neid? Mine vaata, mida nad seal teevad!" Ma läksin vaatama. Seal seisis gaseeritud vee automaat ja üks minu alluvatest püüdis sinna auku, kuhu meie panime kolmekopikalisi münte, oma kingaga sisse tampida viiekopikalist. Kui ma küsisin, et mida ta, kulla vend, omast arust teeb, siis ta ütles, et neil Thbilisis on samasugused automaadid, aga neis kasutatakse viiekopikalisi münte.

Minu mõte on selles, et keegi on välja mõelnud mingi digitaalse – ma ei teagi, kuidas öelda – haridusmaailma, kuigi reaalne maailm on siin akna taga, ja püüab nüüd läbi suruda otsuseid, mis on välja mõeldud nagu selle multifilmi jaoks. Ma olen väga ammu püüdnud aru saada, kust tulevad need otsused, mis hävitavad Eesti haridussüsteemi. Ega varsti sellest midagi eriti järel ei olegi. Ma võin öelda, et mul on ka selge arvamus, kust sellised otsused tulevad. Seitse-kaheksa aastat tagasi olin Tartus Haridus- ja Teadusministeeriumis ühel seminaril. See toimus kolmandal korrusel, seal, kus ukсед võtmega kinni käivad. Ma kõn-disin koos ühe ametnikuga mööda koridori ja vastu tuli neiu: paljas kõht, miniseelik, nabast paistis üks väike rõngas, ninast teine. Ma küsisin, mida lapsed siin teevad. Ametnik hakkas sosistama: "Kuule, see ei ole laps, see on ühe osakonna juht." Meil ei kamanda haridusministeeriumis mitte kogenud õpetajad, nagu see peaks olema, mitte need inimesed, kes on koolis pika karjääri üles ehitanud ja näidanud ennast eduka õpetajana. Meil on seal ülikoolipingist tulnud noored, kes püüavad kooli üles ehitada nii, nagu õpilase silmade läbi tundub õige olevat. Sellest tulevadki kõik need jamad. Kuidas me saame oodata võimalust, et midagi muutuks?

Teate, Venemaal oli varem jüripäev selline päev – Eesti ajaloos sellist päeva pole olnud –, mil talupoeg võis oma mõisniku juurest ära minna ja naabermõisniku juurde elama asuda. Seda siis, kui talle eelmise mõisniku juures ei meeldinud. Ühel toredal päeval see kord lõpetati ja talupoegadest said pärisorjad. Täna, sümboolselt öeldes, on meil analoogne jüripäev. Õpetajatel ei ole lähitulevikus enam suurt soovi ennast täiendada, kõik on lihtsalt õpetajad, kõik on ühel tasemel. Mingi aja pärast on kõigil ka ühesugune palk. Pole mõtet selle 1%-ga sooritatud eksamiga püüda kõrgemale tasemele jõuda. Palk on ühesugune ja suhtumine on ühesugune. Kehtib 35-tunniline töönädal – pärisorjus. Kes hakkab tunnikoormust otsustama? Direktor.

Teil on, ma ei tea, roosad või helesinised prillid ees. Ma arvan, et te ei tea elust mitte midagi. Te kuulate seda, mida räägivad direktorid, keda Haridus- ja Teadusministeerium on dresseerinud. Suhelge õpetajatega! Püüdke aru saada, et igas koolis on palju keerulisem maa-

ilm, kui teie seda näete. See on tegelikult igas suvalises kollektiivis nii. Pole kaugel aeg, mil seda 35 nädalatundi hakatakse kasutama õpetaja vastu. Kui õpetaja direktorile ei meeldi, siis saab ta sellise tunnikoormuse, et läheb ise minema.

Viimane mõte. Kuidas teile meeldiks, kui samasugune põhimõte kehtiks ka politseinike puhul, et nad ise otsustaksid, millise trahvi nad teile määravad või mitmeks päevaks vangi saadavad, see ei oleks seaduses kirjas? Meie hääletame seaduseelnõu vastu. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Hea juhataja! Auväärt kolleegid! Luuka evangeeliumis ütleb Jeesus: "Isa, anna neile andeks, sest nad ei tea, mida nad teevad." Paraku olen ma veendunud, et rahvasaadikud minu paremal käel teavad väga hästi, mida nad teevad.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõu menetlemine siin saalis on näide selle kohta, kuidas Eesti Vabariigi Riigikogu ei peaks töötama. Võib öelda, et see on järjekordne näide, kuid minu hinnangul on see märksa hullem kui eelmised. Tahaksin väga rääkida eelnõu sisust, aga sisu sisulise puudumise tõttu ei ole sellest õigupoolest eriti palju rääkida. Opositsiooni ja huvigruppide mure, kuidas anda õpetajatele kindlustunne, et nende niigi ülemäära suur töökoormus seaduse vastuvõtmise korral veelgi ei kasvaks, jäi ju menetluse käigus korduvatest pärimistest hoolimata igasuguse vastuseta. Samuti on endiselt täiesti selgusetu see, kuidas kavatsetakse seaduse jõustudes tagada klassijuhatamise tasustamine. Ka jäi vastuseta küsimus, mida positiivset võiks õpetajatele anda atestatsiooniastmete kaotamine. See muudatus kaotab õpetajate enesetäiendamise olemasoleva motivatsiooni, pakumata selle asemele midagi muud.

Ainus pisike opositsiooni esitatud muudatus, mis eelnõu teisel lugemisel koalitsiooni toetuse leidis, puudutas progümnaasiumide loomise võimalust. Samas on arusaamatu, miks tahab valitsev koalitsioon tulevikus kramplikult välistada võimalust asutada täistsüklikooli. Ka on väga kahetsusväärne, et eelnõu ei näe ette mingeid abinõusid kõlvatu konkurentsi

vältimiseks, mis seab maakonnakeskustesse rajatavad riigigümnaasiumid juba toimivate vallagümnaasiumide ees märgatavasse eelis seisundisse.

Head kolleegid! Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu, millest menetluse lõppfaasis eraldati kogu rahastamist puudutav osa, on jõutud juba nimetada Šveitsi juustuks. Tõepoolest, auke on siin rohkem kui seadust ennast. On selge, et sellist sisutut seadust on koalitsioonil, eeskätt aga Isamaa ja Res Publica Liidul vaja kiirustades vastu võtta üksnes selleks, et kuidagigi kaitsta oma haridusministri määraduma kippuvat mundriau. Ainsa formaalse põhjendusena, miks rahastamisparagrahvi eraldamise tõttu tegelikult sisutuks muutunud eelnõu ikkagi jõuga ja head parlamenditöö tava eirates läbi suruti, tõi valitsusliit vajaduse anda sügisel abituuriumi astuvatele õpilastele kindlus kevadel ees ootavate riigieksamite lävendi kohta. Kas keegi julgeb väita, et see asi on nüüd selgeks saanud? Muidugi mitte. Vastupidi, see värk on hoopis segaseks läinud.

Täiesti ennenägematul moel ja vaid neile endile teadaolevatel põhjustel hääletasid koalitsiooni liikmed eelnõusse sisse teineteist sisuliselt välistavad muudatusettepanekud: üks seab eksami sooritamise lävendiks 1% ja teine 20% eksami maksimumtulemusest. Veelgi ennenägematum on aga see, et selle fopaa järel keeldus koalitsioon viga tunnistamast ja eelnõu menetlemist katkestamast. Sellises olukorras ei saanud sotsiaaldemokraadid vastustus tundliku opositsioonina teha midagi muud kui väljendada selget vastuseisu Riigikogu enamuse soovile toota teadlikult seadusandlikku praaki. Meie ainus võimalus oli püüda kõigi meie käsutuses olevate vahenditega survestada valitsuskoalitsiooni, et loobutaks ohtlikust pretsedendist ja eelnõu lugemine katkestataks, et oleks võimalik selle tekst enne lõpphääletust vähemalt formaaljuriidiliselt korda teha.

Aga selle asemel, et aru pähe võtta, teeskles koalitsioon hoopiski solvumist ning mõtles välja kentsaka ja ebaveenva loo sellest, kuidas selge vastuolu seaduses ei olevatki mingi probleem ja riigieksami sooritamise lävend võivatki vabalt olla samal ajal 1% ja 20%. Teine lugemine lõpetati ja nii on parlament end praeguseks üsna näotul moel nurka mänginud.

Me kõik mõistame ju, et tekst, mis meie ees on, ei kajasta tegelikult kumbagi kahest saalis

heakskiitu leidnud muudatusettepanekust. Samuti ei kajasta see eelnõu algatajate, juhtivkomisjoni, saali enamuse ega muudatusettepanekute esitajate hääletamisel väljendatud taht. Ometi on see justkui eikellegi loodud lause nüüd eelnõus sees ja ootab lõpphääletust.

Ma palun lisaaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaks.

Sven Mikser

Sellise pretsedendi loomise korral ei maksa imestada, kui tulevikus näeme seadusi, mille jõustumise kuupäevaks on samal ajal 1. jaanuar ja 1. juuli, või hakkame maksma näiteks käibemaksu, mille määraks on seaduse kohaselt samal ajal nii 18% kui ka 20%.

Õiguskantsler on öelnud, et õigusselgus on põhiseaduslik väärtus. Kui Riigikogu peaks täna selle seaduse meie ees oleval kujul vastu võtma, siis peab Vabariigi President sotsiaaldemokraatide hinnangul jätma seaduse välja kuulutamata ja suunama selle tagasi parlamenti, et tehtud viga oleks võimalik enne seaduse jõustumist siiski parandada.

Vajaduse korral pöördume kindlasti presidendi poole sellekohase ettepanekuga. Aga ma tahan teile, head kolleegid, meelde tuletada, et praegu on parlamendil võimalus ka ilma välise abita sellest piinlikust loost vähegi väärikalt välja tulla ja hääletada selle juba algselt väga halvana meie ette jõudnud ning tänaõise teise lugemisega suisa naeruväärseks muutunud eelnõu vastu. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel kutsun kõiki kolleege üles tegema õiget otsust ja meie ees oleva PGS-i eelnõu lõpphääletusel tagasi lükkama. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Läbirääkimised on peetud, süngen läbirääkimised. Me asume lõpphääletuse juurde. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Kodu- ja töökorra seaduse § 77 kohaselt võiks ka kohalolekut kontrollida.

Aseesimees Laine Randjärv

Hästi. Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Tere! (Naer.) Palun kaheminutilist vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Vabandust! Korrake palun, ma ei kuulnud!

Kaia Iva

Ma ütlesin alguses tere ja siis ütlesin, et palun kaheminutilist vaheaega.

Aseesimees Laine Randjärv

Kaks minutit ... (Sumin saalis.) Kahjuks ei saa praegu enam vaheaega võtta. Me läheme kohaloleku kontrolli juurde. Austatud kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 58 Riigikogu liiget, puudub 43.

Me läheme lõpphääletuse juurde. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 340 tuleks seadusena vastu võtta.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seotud teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 340. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 49 ja vastu 34 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Seaduseelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 23.)

2. Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (393 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid! Me läheme järgmise päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 393 tuleks seadusena vastu võtta. Kuna see eelnõu nõuab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis teeme kohaloleku kontrolli.

Lugupeetud kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 62 Riigikogu liiget, puudub 39.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 393. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Head kolleegid, palun vaikust! Poolt hääletas 67 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seaduseelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 24.)

3. Finantsinspektsiooni seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (430 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Finantsinspektsiooni seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek

on, et eelnõu 430 tuleks seadusena vastu võtta. Me läheme selle ettepaneku hääletamise juurde.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Finantsinspektsiooni seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 430. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 72 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seaduseelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 25.)

Austatud Riigikogu! V istungjärk on läbi saanud. Ma tänan kõiki erakordselt meeldiva koostöö ja heade ideede eest! Soovin kõikidele kaunist suve, mis algab homme kell 8.04! Kohtumiseni!

Istungi lõpp kell 20.36.

Istungi kestus 2 tundi ja 12 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees